

ГОЛОВНЕ СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

УПРАВЛІННЯ ДІЗНАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

*Здійснення досудового розслідування
кримінальних правопорушень Національною
поліцією України: актуальне законодавство,
судова практика та інформаційні матеріали*

КИЇВ 2021

УДК 351.741.343.13

346

Укладачі: **Максим Цуцкірідзе** – заступник Голови Національної поліції – начальник Головного слідчого управління, д.ю.н., доцент, заслужений юрист України, полковник поліції; **Сергій Гайду** – заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України; **Руслан Дударець** – начальник Головного управління Національної поліції України в Чернівецькій області, к.ю.н., полковник поліції; **Олександр Ковтун** – начальник Управління дізнання Національної поліції України, к.ю.н., полковник поліції; **Валентина Дрозд** – начальник відділу Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України; **Владислав Бурлака** – начальник відділу Головного слідчого управління Національної поліції України, к.ю.н., підполковник поліції; **Вікторія Рогальська** – доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент, майор поліції; **Максим Романов** – старший слідчий в особливо важливих справах Головного слідчого управління Національної поліції України.

Рецензенти:

Дмитро Мірковець – заступник начальника Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань, к.ю.н., доцент.

Володимир Галаган – завідувач кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету «Києво-Могилянська академія», д.ю.н., професор.

Олександр Кобзар – начальник кафедри державної безпеки Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, д.ю.н., професор, полковник.

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 9 від 23.09.2021)*

Здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень Національною поліцією України: актуальне законодавство, судова практика та інформаційні матеріали / [М. Цуцкірідзе, Р. Дударець, В. Бурлака, М. Романов та ін.]. – Київ: ФОП Маслаков, 2021. – 681.

В інформаційному виданні, укладачами, зібрано й систематизовано: чинні нормативно-правові акти а також витяги з них, що регламентують здійснення досудового розслідування слідчими і дізнавачами Національної поліції України; актуальні інформаційні матеріали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, в яких надано рекомендаційні роз'яснення щодо застосування окремих норм кримінального процесуального законодавства, що регулюють проведення досудового розслідування із метою однакового його застосування та уникнення неоднозначного тлумачення, а також релевантну судову практику Верховного Суду та Європейського суду з прав людини, правові позиції яких повинні враховуватися слідчими та дізнавачами при застосуванні кримінального процесуального законодавства.

ЗМІСТ:

I. КОНСТИТУЦІЯ ТА ЗАКОНИ УКРАЇНИ.....	10
1.1. Витяг із Конституції України.....	10
1.2. Витяг із Кримінального процесуального кодексу України.....	12
1.3. Витяг із Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру».....	31
1.4. Витяг із Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».....	33
1.5. Витяг із Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів».....	42
1.6. Витяг із Закону України від 02 липня 2011 року № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу».....	44
II. ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ.....	47
2.1. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104.....	47
2.2. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104.....	56
2.3. Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422.....	57
2.4. Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1340 від 25 серпня 1998 року.....	60
2.5. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 15.....	72
2.6. Положення про Координаційний центр з надання правової допомоги, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 06 червня 2012 року № 504.....	74
2.7. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1363.....	80
2.8. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 15.....	86
III. СПІЛЬНІ НАКАЗИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	88
3.1. Інструкція про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, затверджена наказом	

МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України від 26 серпня 2014 року №872/88/537.....88

3.2. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, затверджена наказом МВС України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серпня 2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5.....93

3.3. Спільний наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року № 612/679 «Про порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції».....111

3.4. Інструкція щодо заповнення в журналі обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції, затверджена спільним наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року № 612/679..... 113

3.5. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини, затверджений спільним наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України, Генеральної прокуратури України від 29 вересня 2017 року № 807/1193/279115

3.6. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5.....119

3.7. Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та МВС України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ, затверджений спільним наказом Генерального прокурора України та МВС України від 17 листопада 2012 року № 115/1046.....135

3.8. Порядок розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України, затверджений спільним наказом Міністерства юстиції України та МВС України від 20 лютого 2018 року № 433/5/133.....137

3.9. Порядок взаємодії органів (підрозділів) поліції з підрозділами акціонерного товариства «Українська залізниця», затверджений спільним наказом МВС України та Міністерства інфраструктури України від 02 березня 2020 року № 204/175.....139

3.10. Інструкція про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час досудового розслідування, затверджена спільним наказом МВС України та Міністерства юстиції України від 01 жовтня 2018 року № 806/3105/5.....146

3.11. Порядок взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів, затверджений спільним наказом Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національного антикорупційного бюро України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, МВС України, Міністерства фінансів України від 20 жовтня 2017 року № 115/197-о/297/586/869/857.....150

3.12. Інструкція про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, Державної податкової адміністрації, Служби безпеки України, Верховного суду України, Державної судової адміністрації України від 27 серпня 2010 року № 51/401/649/471/23/125.....159

IV. НАКАЗИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.....186

4.1. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13 листопад 2017 року № 920.....186

4.2. Порядок спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами, затверджений наказом МВС України від 24 липня 2017 року № 621.....196

4.3. Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 18 грудня 2003 року №1561.....216

4.4. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена наказом МВС України від 07 липня 2017 року № 575.....219

4.5. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом МВС України від 03 листопада 2015 року № 1339.....251

4.6. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затверджена наказом МВС України від 13 липня 2016 № 654..... 255

4.7. Порядок дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду, затверджений наказом МВС України від 10 травня 2018 року № 386..... 266

4.8. Положення про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 06 липня 2017 року № 570..... 274

4.9. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 20 травня 2020 року № 405.....288

4.10. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 14 квітня 2016 року № 296..... 298

4.11. Порядок ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів, затверджений наказом МВС України від 11 березня 2013 року № 228..... 307

4.12. Порядок застосування електронних засобів контролю, затверджений наказом МВС України від 08 червня 2017 року № 480.....310

4.13. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про

зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затверджена наказом МВС України від 13 липня 2016 року № 654.....320

4.14. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджений наказом МВС України від 08 лютого 2019 року № 100.....328

4.15. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 27 квітня 2020 року № 357..... 337

4.16. Інструкція з формування та ведення інформаційної підсистеми «СЛІД» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», затверджена наказом МВС України від 16 березня 2020 року № 257..... 378

V. НАКАЗИ ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ..... 381

5.1. Наказ Генерального прокурора України від 16 жовтня 2015 року № 275 «Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу»381

5.2. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене наказом Генерального прокурора України від 30 червня 2020 року № 298..... 384

5.3. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383 408

5.4. Витяг із Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом Державної Судової адміністрації України від 20 серпня 2019 року № 814.....408

VI. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ.....424

6.1. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 02 липня 1976 року № 4 «Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки».....424

6.2. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 червня 1983 року № 3 «Про практику застосування судами України законодавства в справах про розкрадання продовольчих товарів, їх втрату і псування в системі державної торгівлі та споживчої кооперації».....424

6.3. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1987 року № 2 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про розкрадання державного та колективного майна на підприємствах і в організаціях агропромислового комплексу»..... 425

6.4. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 року № 8 «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів»..... 426

6.5. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі».....427

- 6.6.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 28 грудня 1996 року № 15 «Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні».....427
- 6.7.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року:
- № 1** «Про судову практику у справах про необхідну оборону»..... 428
- № 3** «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».....428
- № 4** «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів».....429
- № 5** «Про судову практику у справах про хабарництво».....429
- 6.8.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи».....429
- 6.9.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3 «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності».....430
- 6.10.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 листопада 2003 року № 7 Про практику призначення судами кримінального покарання».....430
- 6.11.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року:
- № 15** «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень»..... 430
- 6.12.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх».....431
- 6.13.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 року № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля».....431
- 6.14.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»..... 432
- 6.15.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 03 червня 2005 року:
- № 7** «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування».....432
- № 8** «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил».....433
- 6.16.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року:
- № 13** «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».....433
- № 14** «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті».....434
- 6.17.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 2 «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру»..... 434
- 6.18.** Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство».....435

6.19. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи».....	435
6.20. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 року № 7 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва».....	436
6.21. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності».....	436
6.22. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року: № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».....	437
6.23. Витяг із постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод».....	437
VII. СУДОВА ПРАКТИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ.....	438
7.1. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України від 15 листопада 2012 року № 223 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод».....	438
7.2. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України від 29 січня 2013 року № 223-158/0/4-13 «Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні».....	450
7.3. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05 квітня 2013 року № 223-559/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження».....	462
7.4. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04 квітня 2013 року № 511-550/0/4-13 «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України».....	471
7.5. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09 листопада 2012 року № 1640/0/4-12 «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування».....	484
7.6. Витяг із огляду судової практики об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (рішення за 2018-2019 роки).....	491
7.7. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (рішення з 01 січня по 30 грудня 2020 року).....	500
7.8. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо недопустимості доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (рішення за період з 2018 року по жовтень 2020 року).....	528
7.9. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо оцінки документів як предметів складів злочинів, передбачених статтями 357, 358, 366 КК (рішення за період з 01 січня 2018 року по 01 січня 2020 року).....	533

7.10. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення (рішення за період з 01 січня 2018 року по травень 2020 року).....560

7.11. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях про злочини проти власності (рішення за період з 01 січня 2018 року по 01 серпня 2019 року)588

7.12. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо забезпечення права на захист у кримінальних провадженнях (справах) (рішення за період з 15 січня 2018 по 01 червня 2019 року).....616

7.13. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у кримінальних провадженнях щодо порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (стаття 286 Кримінального кодексу України)..... 634

VIII. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....649

8.1. Витяг із огляду рішень Європейського суду з прав людини за 2019 рік..... 649

8.2. Витяг із огляду рішень Європейського суду з прав людини за 2020 рік.....666

I. КОНСТИТУЦІЯ ТА ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1.1. Витяги з Конституції України (прийнятій на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим досліддам.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочиніві чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 30. Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Стаття 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Стаття 61. Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

1.2. Витяг із Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI зі змінами та доповненнями

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Стаття 2. Завдання кримінального провадження

1. Завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Стаття 3. Визначення основних термінів Кодексу

1. Терміни, що їх вжито в цьому Кодексі, якщо немає окремих вказівок, мають таке значення:

1) близькі родичі та члени сім'ї - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі;

3) державне обвинувачення - процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

4) дізнання - форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків;

4⁻¹) дізнавач - службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків;

5) досудове розслідування - стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

6) досудове слідство - форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів;

7) закон України про кримінальну відповідальність - законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність;

7⁻¹) керівник органу дізнання - начальник підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівник органу досудового розслідування;

8) керівник органу досудового розслідування - начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, перший заступник або заступник Директора Державного бюро розслідувань, керівник (начальник) Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень;

10) кримінальне провадження - досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність;

11) малолітня особа - дитина до досягнення нею чотирнадцяти років;

12) неповнолітня особа - малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років;

13) обвинувачення - твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом;

14) притягнення до кримінальної відповідальності - стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення;

15) прокурор - особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею 15 Закону України "Про прокуратуру", та діє у межах своїх повноважень;

17) слідчий - службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень;

18) слідчий суддя - суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 цього Кодексу, - голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду;

19) сторони кримінального провадження - з боку обвинувачення: слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники;

25) учасники кримінального провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, у тому числі викривач, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник;

Стаття 38. Орган досудового розслідування

1. Органами досудового розслідування є органи, що здійснюють досудове слідство і дізнання.

2. Досудове слідство здійснюють:

1) слідчі підрозділи:

а) органів Національної поліції;

б) органів безпеки;

в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

г) органів Державного бюро розслідувань;

2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

3. Дізнання здійснюють підрозділи дізнання або уповноважені особи інших підрозділів:

а) органів Національної поліції;

б) органів безпеки;

в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

г) органів Державного бюро розслідувань;

г) Національного антикорупційного бюро України.

4. Досудове слідство здійснюють слідчі одноособово або слідчою групою.

5. Орган досудового розслідування зобов'язаний застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

Стаття 40. Слідчий органу досудового розслідування

1. Слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій.

2. Слідчий уповноважений:

1) починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених цим Кодексом;

2) проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, встановлених цим Кодексом;

3) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам;

5) звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;

6) повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру;

7) за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження;

8) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, у тому числі щодо закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених статтею 284 цього Кодексу;

9) здійснювати інші повноваження, передбачені цим Кодексом.

3. У випадках відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє у його погодженні.

4. Слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі. Невиконання слідчим законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому цим Кодексом, тягне за собою передбачену законом відповідальність.

5. Слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

Стаття 40¹. Дізнавач

1. Дізнавач при здійсненні дізнання наділяється повноваженнями слідчого. Дізнавач несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення дізнання.

2. Дізнавач уповноважений:

- 1) починати дізнання за наявності підстав, передбачених цим Кодексом;
- 2) проводити огляд місця події, обшук затриманої особи, опитувати осіб, вилучати знаряддя і засоби вчинення правопорушення, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку або виявлені під час затримання, а також проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, установлених цим Кодексом;
- 3) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, установлених цим Кодексом, відповідним оперативним підрозділам;
- 4) звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій;
- 5) повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру у вчиненні кримінального проступку;
- 6) за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження;
- 7) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, у тому числі щодо закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених статтею 284 цього Кодексу;
- 8) здійснювати інші повноваження, передбачені цим Кодексом.

3. Дізнавач зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі.

4. Дізнавач, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації,

службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення дізнавача.

§ 3. Сторона захисту

Стаття 42. Підозрюваний, обвинувачений

1. Підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень.

2. Обвинуваченим (підсудним) є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому статтею 291 цього Кодексу.

3. Підозрюваний, обвинувачений має право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;

2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;

3) на першу вимогу мати захисника і зустріч із ним незалежно від часу у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних діях; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів для оплати такої допомоги;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

4. Обвинувачений також має право:

1) брати участь під час судового розгляду у допиті свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

2) збирати і подавати суду докази;

3) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження;

4) виступати в судових дебатах;

5) ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу, які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження;

6) оскаржувати в установленому цим Кодексом порядку судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення;

7) отримувати роз'яснення щодо порядку підготовки та використання досудової доповіді, відмовлятися від участі у підготовці досудової доповіді;

8) брати участь у підготовці досудової доповіді, надавати представнику персоналу органу пробації інформацію, необхідну для підготовки такої доповіді, ознайомлюватися з текстом досудової доповіді, подавати свої зауваження та уточнення.

5. Підозрюваний, обвинувачений мають також інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

6. Підозрюваний, обвинувачений, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустріч з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

7. Підозрюваний, обвинувачений зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк - заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду;

4) надавати достовірну інформацію представнику персоналу органу пробації, необхідну для підготовки досудової доповіді.

8. Підозрюваному, обвинуваченому вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення.

Стаття 45. Захисник

1. Захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію).

2. Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

Стаття 52. Обов'язкова участь захисника

1. Участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

2. В інших випадках обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні:

1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

2) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, - з моменту встановлення цих вад;

4) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, - з моменту встановлення цього факту;

5) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, - з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

6) щодо реабілітації померлої особи - з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;

8) щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, - з моменту прийняття відповідного процесуального рішення;

9) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості - з моменту ініціювання укладення такої угоди.

Стаття 65. Свідок

1. Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань.

2. Не можуть бути допитані як свідки:

1) захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;

2) адвокати - про відомості, які становлять адвокатську таємницю;

3) нотаріуси - про відомості, які становлять нотаріальну таємницю;

4) медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя особи - про відомості, які становлять лікарську таємницю;

5) священнослужителі - про відомості, одержані ними на сповіді віруючих;

6) журналісти - про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

7) судді та присяжні - про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

8) особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні, - про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення;

9) особи, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо дійсних даних про їх особи;

10) особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо цих даних;

11) експерти - щодо роз'яснення наданих ними висновків.

3. Особи, передбачені пунктами 1-5 частини другої цієї статті, з приводу зазначених довірених відомостей можуть бути звільнені від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, що довірила їм ці відомості, у визначеному нею обсязі. Таке звільнення здійснюється у письмовій формі за підписом особи, що довірила зазначені відомості.

4. Не можуть без їх згоди бути допитані як свідки особи, які мають право дипломатичної недоторканності, а також працівники дипломатичних представництв - без згоди представника дипломатичної установи.

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд перед допитом осіб, зазначених в абзаці першому цієї частини, зобов'язані роз'яснити їм право відмовитися давати показання.

Стаття 69. Експерт

1. Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України "Про судову експертизу" на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

2. Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого.

3. Експерт має право:

1) знайомитися з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження;

2) заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;

3) бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, що стосуються предметів та об'єктів дослідження;

4) викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання;

5) ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні;

6) одержати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із проведенням експертизи і викликом для надання пояснень чи

показань, у разі, якщо проведення експертизи не є службовим обов'язком особи, яка залучена як експерт;

7) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом;

8) користуватися іншими правами, передбаченими Законом України "Про судову експертизу".

4. Експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи. Експерт може відмовитися від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків. Заява про відмову має бути вмотивованою.

5. Експерт зобов'язаний:

1) особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності - роз'яснити його;

2) прибути до суду і дати відповіді на запитання під час допиту;

3) забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта;

4) не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати;

5) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Кодексом.

6. Експерт невідкладно повинен повідомити особу, яка його залучила, чи суд, що доручив проведення експертизи, про неможливість проведення експертизи через відсутність у нього необхідних знань або без залучення інших експертів.

7. У разі виникнення сумніву щодо змісту та обсягу доручення експерт невідкладно заявляє клопотання особі, яка призначила експертизу, чи суду, що доручив її проведення, щодо його уточнення або повідомляє про неможливість проведення експертизи за поставленим запитанням або без залучення інших осіб.

Глава 4. Докази і доказування

§ 1. Поняття доказів, належність та допустимість при визнанні відомостей доказами

Стаття 84. Докази

1. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

§ 2. Доказування

Стаття 91. Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні

1. У кримінальному провадженні підлягають доказуванню:

1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;

6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;

7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

2. Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Стаття 92. Обов'язок доказування

1. Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, - на потерпілого.

2. Обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає.

§ 4. Речові докази і документи

Стаття 98. Речові докази

1. Речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

2. Документи є речовими доказами, якщо вони містять ознаки, зазначені в частині першій цієї статті.

Глава 5. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення

Стаття 103. Форми фіксування кримінального провадження

1. Процесуальні дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися:
- 1) у протоколі;
 - 2) на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії;
 - 3) у журналі судового засідання.

Розділ II

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Глава 10. Заходи забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування

Стаття 131. Види заходів забезпечення кримінального провадження

1. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження.
2. Заходами забезпечення кримінального провадження є:
- 1) виклик слідчим, дізнавачем, прокурором, судовий виклик і привід;
 - 2) накладення грошового стягнення;
 - 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
 - 4) відсторонення від посади;
 - 4⁻¹) тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
 - 5) тимчасовий доступ до речей і документів;
 - 6) тимчасове вилучення майна;
 - 7) арешт майна;
 - 8) затримання особи;
 - 9) запобіжні заходи.

Глава 18. Запобіжні заходи, затримання особи

§ 1. Запобіжні заходи, затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду

Стаття 176. Загальні положення про запобіжні заходи

1. Запобіжними заходами є:

- 1) особисте зобов'язання;
- 2) особиста порука;
- 3) застава;
- 4) домашній арешт;
- 5) тримання під вартою.

2. Тимчасовим запобіжним заходом є затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку, визначеному цим Кодексом.

3. Слідчий суддя, суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою цієї статті, не може запобігти доведеним під час розгляду ризику або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим - тримання під вартою.

4. Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора.

5. Запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави не можуть бути застосовані до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114¹, 258-258⁵, 260, 261 Кримінального кодексу України.

§ 2. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду

Стаття 207. Законне затримання

1. Ніхто не може бути затриманий без ухвали слідчого судді, суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Особливості затримання окремої категорії осіб визначаються главою 37 цього Кодексу.

2. Кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу, крім осіб, зазначених у статтях 482 і 482² цього Кодексу:

- 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;
- 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

3. Кожен, хто не є уповноваженою службовою особою (особою, якій законом надано право здійснювати затримання) і затримав відповідну особу в порядку, передбаченому частиною другою цієї статті, зобов'язаний негайно доставити її

до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Стаття 208. Затримання уповноваженою службовою особою

1. Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;

3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України;

4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255⁻¹, 255⁻² Кримінального кодексу України.

Особливості затримання окремої категорії осіб визначаються главою 37 цього Кодексу.

2. Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

3. Уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених частиною сьомою статті 223 і статтею 236 цього Кодексу.

4. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 цього Кодексу, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

Особі, яка затримана у зв'язку з її розшуком компетентним органом іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, роз'яснюється її право надати згоду на видачу (екстрадицію)

для застосування процедури видачі (екстрадиції) у спрощеному порядку, а також право на відмову від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності у разі надання згоди на її видачу (екстрадицію).

5. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, обов'язково складається протокол, в якому, крім відомостей, передбачених статтею 104 цього Кодексу, зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання відповідно до положень статті 209 цього Кодексу; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого. У разі якщо на момент затримання прізвище, ім'я, по батькові затриманої особи не відомі, у протоколі зазначається докладний опис такої особи та долучається її фотознімок. Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому та надсилається прокурору.

6. Затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків і пов'язані з цим особистий обшук та огляд його речей застосовуються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Розділ III ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Глава 19. Загальні положення досудового розслідування

Стаття 214. Початок досудового розслідування

1. Слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач - керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівником органу досудового розслідування.

2. Досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення затверджуються Офісом Генерального прокурора за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро України, Державним бюро розслідувань, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства.

Глава 20. Слідчі (розшукові) дії

Стаття 223. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

1. Слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

2. Підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети.

3. Слідчий, прокурор вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені цим Кодексом, а також відповідальність, встановлена законом.

4. Проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.

5. У разі отримання під час проведення слідчої (розшукової) дії доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язаний провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

6. Слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній.

Під час проведення такої слідчої (розшукової) дії присутні особи, що її ініціювали, мають право ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, які заносяться до протоколу.

7. Слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідкування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне.

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження.

Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

8. Слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених частиною третьою статті 333 цього Кодексу. Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок них докази - недопустимими.

Глава 22. Повідомлення про підозру

Стаття 276. Випадки повідомлення про підозру

1. Повідомлення про підозру обов'язково здійснюється в порядку, передбаченому статтею 278 цього Кодексу, у випадках:

1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення;

2) обрання до особи одного з передбачених цим Кодексом запобіжних заходів;

3) наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб визначаються главою 37 цього Кодексу.

2. У випадках, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа (особа, якій законом надано право здійснювати затримання) зобов'язані невідкладно повідомити підозрюваному про його права, передбачені статтею 42 цього Кодексу.

3. Після повідомлення про права слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа на прохання підозрюваного зобов'язані детально роз'яснити кожне із зазначених прав.

Глава 24. Закінчення досудового розслідування. Продовження строку досудового розслідування

§ 1. Форми закінчення досудового розслідування

Стаття 283. Загальні положення закінчення досудового розслідування

1. Особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження.

2. Прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій:

- 1) закрити кримінальне провадження;
 - 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
 - 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.
3. Відомості про закінчення досудового розслідування вносяться прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Стаття 284. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи

1. Кримінальне провадження закривається в разі, якщо:
 - 1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
 - 2) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;
 - 3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати;
 - 3¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі.
- Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;
- 3¹) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі;
 - 4) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою;
 - 5) помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого;
 - 6) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;
 - 7) потерпілий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством;
 - 8) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;
 - 9) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий

податковий компроміс відповідно до підрозділу 9² розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України;

9¹) існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання слідчому, дізнавачу, прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

10) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

1.3. Витяг із Закону України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII «Про прокуратуру»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Розділ I

ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ

Стаття 1. Прокуратура

1. Прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ

Стаття 7. Система прокуратури України

1. Систему прокуратури України становлять:

1) Офіс Генерального прокурора;

- 2) обласні прокуратури;
- 3) окружні прокуратури;
- 5) Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

2. У разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури.

Перелік, утворення, реорганізація та ліквідація спеціалізованих прокуратур, визначення їх статусу, компетенції, структури і штатного розпису здійснюються Генеральним прокурором.

3. Особливості організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури визначені статтею 8¹ цього Закону. Утворення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її структури і штату здійснюються Генеральним прокурором за погодженням з Директором Національного антикорупційного бюро України.

4. Офіс Генерального прокурора є органом прокуратури вищого рівня щодо обласних та окружних прокуратур, обласна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо окружних прокуратур, розташованих у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Розділ III СТАТУС ПРОКУРОРА

Стаття 19. Загальні права та обов'язки прокурора

1. Прокурор має право брати участь у прокурорському самоврядуванні для вирішення питань внутрішньої діяльності прокуратури у порядку, встановленому законом. Прокурори мають право бути членами професійних спілок, утворювати громадські організації та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення свого професійного рівня.

2. Прокурор зобов'язаний вдосконалювати свій професійний рівень та з цією метою підвищувати кваліфікацію.

Прокурор періодично проходить підготовку у Тренінговому центрі прокурорів України, що має включати вивчення правил прокурорської етики.

3. Прокурор зобов'язаний неухильно додержуватися присяги прокурора. За порушення присяги прокурор несе відповідальність, передбачену законом.

4. Прокурор зобов'язаний:

- 1) виявляти повагу до осіб під час здійснення своїх повноважень;
- 2) не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом;
- 3) діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

4) додержуватися правил прокурорської етики, зокрема не допускати поведінки, яка дискредитує його як представника прокуратури та може зашкодити авторитету прокуратури.

5. Прокурор зобов'язаний щорічно проходити таємну перевірку доброчесності.

Таємну перевірку доброчесності прокурорів Офісу Генерального прокурора, обласних і окружних прокуратур проводять підрозділи внутрішньої безпеки в порядку, затвердженому Генеральним прокурором.

Стаття 20. Відповідальність прокурора

1. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю прокурора, відшкодовується державою незалежно від його вини в порядку, визначеному законом.

2. Держава, відшкодувавши шкоду, завдану прокурором, має право зворотної вимоги до нього в розмірі виплаченого відшкодування в разі встановлення в діях прокурора складу кримінального правопорушення за обвинувальним вирокіом суду щодо нього, який набрав законної сили.

1.4. Витяг із Закону України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) адвокат - фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом;

2) адвокатська діяльність - незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту;

4) договір про надання правової допомоги - домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт

зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору;

5) захист - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

6) інші види правової допомоги - види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення;

8) конфлікт інтересів - суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності;

9) представництво - вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні.

Розділ II

НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗАНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 6. Адвокат

1. Адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

2. Не може бути адвокатом особа, яка:

1) має непогашену чи незняту в установленому законом порядку судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також нетяжкого злочину, за який призначено покарання у виді позбавлення волі;

2) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;

3) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, - протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;

4) звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, дізнавача, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, - протягом трьох років з дня такого звільнення.

3. Для цілей цієї статті:

1) повна вища юридична освіта - повна вища юридична освіта, здобута в Україні, а також повна вища юридична освіта, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

2) стаж роботи в галузі права - стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею повної вищої юридичної освіти.

Стаття 12. Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, посвідчення адвоката України

1. Особі, яка склала присягу адвоката України, радою адвокатів регіону у день складення присяги безоплатно видаються свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю та посвідчення адвоката України.

2. Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю і посвідчення адвоката України не обмежуються віком особи та є безстроковими.

Зразки свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю і посвідчення адвоката України затверджуються Радою адвокатів України.

Стаття 16. Помічник адвоката

1. Адвокат може мати помічників з числа осіб, які мають повну вищу юридичну освіту. Помічники адвоката працюють на підставі трудового договору (контракту), укладеного з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, з додержанням вимог цього Закону і законодавства про працю.

2. Помічник адвоката виконує доручення адвоката у справах, що знаходяться у провадженні адвоката, крім тих, що належать до процесуальних повноважень (прав та обов'язків) адвоката.

3. Положення про помічника адвоката затверджується Радою адвокатів України.

4. Помічнику адвоката забороняється суміщати роботу в адвоката з діяльністю, несумісною з діяльністю адвоката. Помічником адвоката не можуть бути особи, зазначені в частині другій статті 6 цього Закону.

Розділ III

ВИДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ АДВОКАТА. ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 19. Види адвокатської діяльності

1. Видами адвокатської діяльності є:

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань;

9) захист прав, свобод і законних інтересів викривача у зв'язку з повідомленням ним інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.

Адвокат може здійснювати інші види адвокатської діяльності, не заборонені законом.

Стаття 20. Професійні права адвоката

1. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором

про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, зокрема:

1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами;

3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;

5) доповідати клопотання та скарги на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги;

6) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг;

7) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою;

8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом;

9) посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів;

10) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

11) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами.

Стаття 21. Професійні обов'язки адвоката

1. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат зобов'язаний:

1) дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики;

2) на вимогу клієнта надати звіт про виконання договору про надання правової допомоги;

3) невідкладно повідомляти клієнта про виникнення конфлікту інтересів;

4) підвищувати свій професійний рівень;

5) виконувати рішення органів адвокатського самоврядування;

б) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та договором про надання правової допомоги.

2. Адвокату забороняється:

1) використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;

2) без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;

3) займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта;

4) відмовлятися від надання правової допомоги, крім випадків, установлених законом.

3. Адвокат забезпечує захист персональних даних про фізичну особу, якими він володіє, відповідно до законодавства з питань захисту персональних даних.

Стаття 22. Адвокатська таємниця

1. Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

2. Інформація або документи можуть втратити статус адвокатської таємниці за письмовою заявою клієнта (особи, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав). При цьому інформація або документи, що отримані від третіх осіб і містять відомості про них, можуть поширюватися з урахуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних.

3. Обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення.

4. У разі пред'явлення клієнтом вимог до адвоката у зв'язку з адвокатською діяльністю адвокат звільняється від обов'язку збереження адвокатської таємниці в межах, необхідних для захисту його прав та інтересів. У такому випадку суд, орган, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно адвоката, інші органи чи посадові особи, які розглядають вимоги клієнта до адвоката або яким стало відомо про пред'явлення таких вимог, зобов'язані вжити заходів для

унеможливлення доступу сторонніх осіб до адвокатської таємниці та її розголошення.

5. Особи, винні в доступі сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошенні, несуть відповідальність згідно із законом.

6. Подання адвокатом в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення", інформації центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, не є порушенням адвокатської таємниці.

7. Адвокат не несе дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за подання центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, інформації про фінансову операцію, навіть якщо такими діями завдано шкоди юридичним або фізичним особам, та за інші дії, якщо він діяв у межах виконання Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

Стаття 23. Гарантії адвокатської діяльності

1. Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами, зокрема:

1) забороняються будь-які втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності;

2) забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також від особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, надання відомостей, що є адвокатською таємницею. З цих питань зазначені особи не можуть бути допитані, крім випадків, якщо особа, яка довірила відповідні відомості, звільнила цих осіб від обов'язку зберігати таємницю в порядку, передбаченому законом;

3) проведення стосовно адвоката оперативних-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя;

4) забороняється проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності;

5) адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості;

6) життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом;

7) адвокату гарантується право на забезпечення безпеки під час участі у кримінальному судочинстві в порядку, встановленому законом;

8) забороняється залучати адвоката до конфіденційного співробітництва під час проведення оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, якщо таке співробітництво буде пов'язане або може призвести до розкриття адвокатської таємниці;

9) забороняється втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом;

10) забороняється внесення подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали (постанови) суду щодо правової позиції адвоката у справі;

11) забороняється втручання у правову позицію адвоката;

12) орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону;

13) повідомлення про підозру адвоката у вчиненні кримінального правопорушення може бути здійснене виключно Генеральним прокурором, його заступником, прокурором Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя;

14) забороняється притягати до кримінальної чи іншої відповідальності адвоката (особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю) або погрожувати застосуванням відповідальності у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності згідно із законом;

15) не можуть бути підставою для притягнення адвоката до відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушуються професійні обов'язки адвоката;

16) забороняється ототожнення адвоката з клієнтом;

17) дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється в особливому порядку.

Особливості проведення окремих слідчих дій та заходів забезпечення кримінального провадження стосовно адвоката визначаються частиною другою цієї статті.

2. У разі проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката слідчий суддя, суд у своєму рішенні в обов'язковому порядку зазначає перелік речей, документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити під час проведення слідчої дії чи застосування заходу забезпечення кримінального провадження, а також враховує вимоги пунктів 2-4 частини першої цієї статті.

Під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону, крім випадків, передбачених абзацом четвертим цієї частини. Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повідомляє про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії.

З метою забезпечення дотримання вимог цього Закону щодо адвокатської таємниці під час проведення зазначених процесуальних дій представнику ради адвокатів регіону надається право ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення процесуальних дій, що зазначаються у протоколі.

Неявка представника ради адвокатів регіону за умови завчасного повідомлення ради адвокатів регіону не перешкоджає проведенню відповідної процесуальної дії.

3. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України та законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини.

Стаття 24. Адвокатський запит

1. Адвокатський запит - письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту.

До адвокатського запиту додаються посвідчені адвокатом копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Вимагати від адвоката подання разом з адвокатським запитом інших документів забороняється.

Адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій і роз'яснень положень законодавства.

Надання адвокату інформації та копій документів, отриманих під час здійснення кримінального провадження, здійснюється в порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом.

2. Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію,

копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом.

У разі якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання адвокатського запиту.

У разі якщо задоволення адвокатського запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як десять сторінок, адвокат зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Розмір таких витрат не може перевищувати граничні норми витрат на копіювання та друк, встановлені Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

3. Відмова в наданні інформації на адвокатський запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом, крім випадків відмови в наданні інформації з обмеженим доступом.

Стаття 25. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги

1. Порядок та умови залучення адвокатів до надання безоплатної правової допомоги встановлюються законом.

2. Оцінка якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної первинної правової допомоги здійснюється за зверненням органів місцевого самоврядування, а безоплатної вторинної правової допомоги - за зверненням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, комісіями, утвореними для цієї мети радами адвокатів регіонів.

1.5. Витяг із Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Розділ I

ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Стаття 1. Судова влада

1. Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом.

2. Судову владу реалізують судді та, у визначених законом випадках, присяжні шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур.

Стаття 2. Завдання суду

1. Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Розділ II. СУДОУСТРІЙ

Глава 1. Організаційні основи судустрою

Стаття 17. Система судустрою

1. Судустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

2. Найвищим судом у системі судустрою є Верховний Суд.

3. Систему судустрою складають:

- 1) місцеві суди;
- 2) апеляційні суди;
- 3) Верховний Суд.

Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Глава 2. Місцеві суди

Стаття 21. Види і склад місцевих судів

1. Місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах).

2. Місцевими господарськими судами є окружні господарські суди.

3. Місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

4. Місцевий суд складається з суддів місцевого суду, з числа яких призначається голова суду та, у визначених законом випадках, заступник або заступники голови суду.

5. З числа суддів місцевого загального суду обираються слідчі судді (суддя), які здійснюють повноваження з судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні в порядку, визначеному процесуальним законом.

6. Кількість слідчих суддів визначається окремо для кожного суду зборами суддів цього суду.

7. Слідчі судді (суддя) обираються зборами суддів цього суду за пропозицією голови суду або за пропозицією будь-якого судді цього суду, якщо пропозиція

голови суду не була підтримана, на строк не більше трьох років і можуть бути переобрані повторно. До обрання слідчого судді відповідного суду його повноваження здійснює найстарший за віком суддя цього суду.

8. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення.

Стаття 22. Повноваження місцевого суду

1. Місцевий суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом.

2. Місцеві загальні суди розглядають цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

3. Місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені законом до їх юрисдикції.

4. Місцеві адміністративні суди розглядають справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи).

5. Юрисдикція місцевих судів щодо окремих категорій справ, а також порядок їх розгляду визначаються законом.

Стаття 23. Суддя місцевого суду

1. Суддя місцевого суду здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом, а також інші повноваження, визначені законом.

1.6. Витяг із Закону України від 02 липня 2011 року № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються у такому значенні:

1) безоплатна правова допомога - правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел;

2) законні представники - батьки, усиновителі, батьки-вихователі, прийомні батьки, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, представники закладів, які виконують функції опікунів і піклувальників;

3) правова допомога - надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення;

4) правові послуги - надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Стаття 2. Сфера застосування Закону

1. Цей Закон регулює правовідносини у сфері надання безоплатної правової допомоги суб'єктам права на безоплатну первинну правову допомогу та суб'єктам права на безоплатну вторинну правову допомогу, що встановлені цим Законом.

2. Порядок надання безоплатної правової допомоги фізичним особам на благодійних засадах фізичними та юридичними особами, які займаються благодійною діяльністю самостійно або спільно з відповідними благодійними організаціями, регулюється відповідним законодавством і статутами цих організацій.

Стаття 3. Право на безоплатну правову допомогу

1. Право на безоплатну правову допомогу - гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Розділ II. НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПЕРВИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 7. Поняття безоплатної первинної правової допомоги

1. Безоплатна первинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

2. Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

1) надання правової інформації;

- 2) надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- 3) складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- 3⁻¹) надання консультацій, роз'яснень та підготовка проектів договорів користування земельними ділянками (оренда, суборенда, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій) для сільського населення - власників земельних ділянок;
- 4) надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Стаття 8. Суб'єкти права на безоплатну первинну правову допомогу

1. Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та цим Законом мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Стаття 9. Суб'єкти надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні є:
- 1) органи виконавчої влади;
 - 2) органи місцевого самоврядування;
 - 3) фізичні та юридичні особи приватного права;
 - 4) спеціалізовані установи;
 - 5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Розділ III. НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

13. Поняття безоплатної вторинної правової допомоги

1. Безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя.

2. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) захист;
- 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 3) складення документів процесуального характеру.

II. ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

2.1. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОРЯДОК

зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження

Загальні положення

1. Цей Порядок визначає правила зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, та схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження.

2. Цей Порядок не поширюється на правила зберігання та обліку у кримінальному провадженні речових доказів, що надійшли до суду і які передбачені в інструкціях з діловодства в місцевому загальному суді та апеляційному загальному суді, що затверджуються ДСА.

3. Речові докази, за винятком документів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, повинні бути належним чином упаковані та опечатані.

Спосіб упаковки повинен забезпечувати неможливість підміни або зміни вмісту без порушення її цілісності та схоронність вилучених (отриманих) речових доказів від пошкодження, псування, погіршення або втрати властивостей, завдяки яким вони мають доказове значення.

На речові докази, які не можуть бути належним чином упаковані через громіздкість чи з інших причин, прикріплюється бирка у спосіб, що унеможлиблює її зняття, зміну або пошкодження.

На упаковці (бирці) проставляються підписи осіб, які брали участь у процесуальній дії, та зазначається інформація про вміст упаковки, найменування проведеної процесуальної дії, дата її проведення та номер кримінального провадження.

4. Речові докази, крім тих, що повернуті власнику або передані йому на відповідальне зберігання, реалізовані, знищені, технологічно перероблені, зберігаються до передачі їх суду в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, підрозділ дізнання, або інших місцях зберігання, визначених у цьому Порядку. Якщо через громіздкість чи з інших причин речові докази не можуть бути передані суду, вони зберігаються в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, підрозділ дізнання, або інших місцях зберігання, визначених у цьому Порядку, до набрання законної сили судовим рішенням, яким закінчується кримінальне провадження або вирішується спір про їх належність у порядку цивільного судочинства.

5. Умовою зберігання речових доказів повинне бути забезпечення збереження їх істотних ознак та властивостей.

Забороняється зберігання речових доказів в умовах, що можуть призвести до їх знищення чи псування.

У разі потреби необхідне вжиття невідкладних заходів для приведення таких речових доказів до стану, що дає змогу забезпечити їх подальше зберігання.

6. У разі закриття слідчим, дізнавачем, прокурором кримінального провадження питання про речові докази вирішується у відповідній постанові слідчого, дізнавача, прокурора.

Зберігання речових доказів

7. Вилучені (отримані) стороною обвинувачення речові докази зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, дізнавача, який здійснює таке провадження.

Документи, які є речовими доказами, повинні зберігатися вкладеними між чистими аркушами паперу в конвертах. На таких документах забороняється робити будь-які помітки, написи і перегинати їх. У разі наявності великої кількості документів вони складаються в окремий пакет. На конверті (пакеті) зазначається перелік документів, що вкладені в нього.

Речові докази, в тому числі документи, які за своїми властивостями (габаритами, кількістю, вагою, об'ємом) не можуть зберігатися разом з матеріалами кримінального провадження, зберігаються у спеціальних приміщеннях органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання, що обладнані сейфами (металевими шафами), стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охоронною та протипожежною сигналізацією (далі - обладнані приміщення), крім матеріальних носіїв секретної інформації, які передаються в установленому законом порядку на зберігання до режимно-секретного підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання. У разі відсутності обладнаного приміщення виділяються спеціальні сейфи (металеві шафи) достатнього розміру (далі - спеціальний сейф).

8. Відповідальним за зберігання речових доказів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, є слідчий, дізнавач, який здійснює таке провадження.

Відповідальною за зберігання речових доказів в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі є посадова особа органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання, що призначається наказом керівника такого органу або наказом керівника слідчого підрозділу, підрозділу дізнання відповідно до повноважень (далі - відповідальна особа). Згідно із зазначеним наказом з числа посадових осіб органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання, призначається також особа, яка заміщує відповідальну особу в разі її відпустки, відрядження чи тривалої відсутності з інших причин, та особа, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

9. Для обліку речових доказів у кожному органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання, відповідальною особою ведеться книга обліку речових доказів (далі - книга обліку) за формою згідно з додатком 1, яка нумерується, прошнуровується, засвідчується підписом керівника слідчого підрозділу або підрозділу дізнання і скріплюється печаткою органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання. Книга обліку зберігається у відповідальній особі.

10. Взяття на облік речових доказів проводиться не пізніше наступного дня після їх вилучення (отримання) шляхом внесення відповідного запису до книги обліку. У разі коли облік речових доказів у книзі обліку не може бути проведений своєчасно з об'єктивних причин (значна віддаленість місця вилучення (отримання) речових доказів від місцезнаходження органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, підрозділ дізнання тощо), такий облік повинен проводитися в день їх фактичної доставки. Якщо день, в який повинен бути проведений облік речових доказів, припадає на святковий або інший неробочий день, їх облік проводиться у перший після нього робочий день.

11. Запис про вилучені (отримані) речові докази робиться у книзі обліку відповідальною особою на підставі протоколу, в якому зафіксовано факт їх вилучення (отримання), поданого слідчим, дізнавачем, який здійснює кримінальне провадження.

Записи робляться у книзі обліку в хронологічному порядку, інформація про кожний речовий доказ зазначається окремо. У разі коли робляться записи про кілька однорідних речових доказів, зазначаються їх найменування, кількість, вага, об'єм (залежно від виду вилучених речей або документів).

Якщо речові докази залишаються в матеріалах кримінального провадження і не здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа або передаються на зберігання до іншого місця зберігання, визначеного в цьому Порядку, в книзі обліку робиться відповідна відмітка із зазначенням прізвища слідчого, дізнавача, який здійснює кримінальне провадження.

Після передачі речових доказів до іншого місця зберігання, визначеного у цьому Порядку, слідчий, дізнавач у строки, зазначені в пункті 10 цього Порядку, зобов'язаний надати відповідальній особі копії документів, які підтверджують факт передачі речових доказів.

12. Передача на зберігання речових доказів, які за своїми властивостями повинні зберігатися в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі, здійснюється відразу після їх взяття на облік у книзі обліку.

Відповідальна особа під час прийняття для зберігання речових доказів перевіряє відповідність даних, зазначених у протоколі, в якому зафіксовано факт їх вилучення (отримання), фактичному стану речових доказів.

На кожній упаковці (бирці) зазначаються номер книги обліку і порядковий номер запису.

Відповідальна особа заповнює квитанцію про отримання речових доказів для зберігання в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі за формою згідно з додатком 2 (далі - квитанція), яка долучається до матеріалів кримінального провадження.

13. У разі виникнення необхідності у проведенні процесуальних дій з вилученими (отриманими) речовими доказами слідчий, дізнавач, який здійснює кримінальне провадження, отримує з обладнаного приміщення чи спеціального сейфа необхідну упаковку з речовими доказами чи безпосередньо речові докази з прикріпленою биркою. У книзі обліку робиться відмітка про видачу речових доказів та про цілісність упаковки чи бирки, що засвідчується підписом слідчого, дізнавача.

Після закінчення процесуальних дій речові докази в належній упаковці або з прикріпленою биркою у строки, визначені пунктом 10 цього Порядку, здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

14. Під час передачі матеріалів кримінального провадження від одного слідчого, дізнавача іншому слідчому, дізнавачу ними у присутності відповідальної особи проводиться перевірка цілісності упаковки чи бирки, прикріпленої до речових доказів, переданих на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфу, і відповідність упаковки чи бирки вимогам, визначеним у пункті 3 цього Порядку. У разі відсутності слідчого, дізнавача, від якого передаються матеріали кримінального провадження, перевірка проводиться за участю керівника слідчого підрозділу, підрозділу дізнання.

Результати перевірки засвідчуються підписами осіб, що проводили перевірку, у книзі обліку.

У разі наявності порушення цілісності упаковки чи бирки або встановлення їх невідповідності вимогам, визначеним у пункті 3 цього Порядку, слідчий, дізнавач, якому передаються матеріали кримінального провадження, у присутності прокурора, керівника слідчого підрозділу, підрозділу дізнання, відповідальної особи та слідчого, дізнавача, від якого передаються матеріали кримінального провадження, проводить огляд речових доказів та упакує їх з дотриманням вимог, визначених у пункті 3 цього Порядку. Про проведення огляду складається протокол.

Якщо в результаті огляду речових доказів встановлено їх невідповідність відомостям про такі речові докази, що містяться у відповідній квитанції, складається також акт у двох примірниках, який засвідчується підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду.

До матеріалів кримінального провадження долучаються протокол огляду та один примірник акта у разі його складення. Другий примірник акта передається відповідальній особі.

15. Доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа можливий тільки у присутності відповідальної особи, а в разі її тривалої відсутності - особи, яка її заміщує.

У разі відсутності відповідальної особи та особи, яка її заміщує, доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа може бути здійснений тільки з дозволу та у присутності прокурора, а також керівника слідчого підрозділу, підрозділу дізнання та особи, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

У таких випадках складається акт, в якому відображаються підстави доступу до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа, речові докази, які вилучено чи поміщено до нього. Акт передається керівником слідчого підрозділу, підрозділу дізнання відповідальній особі для внесення відповідних записів у книгу обліку.

16. Перевірка стану та умов зберігання речових доказів, правильності ведення документів щодо їх приймання та обліку проводиться щокварталу керівником слідчого підрозділу, підрозділу дізнання.

17. Зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, які є речовими доказами, здійснюється відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2008 р. № 422 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 34, ст. 1135, № 71, ст. 2870).

18. Зберігання речових доказів у вигляді спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесені до Єдиного державного реєстру місць зберігання та з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340 (Офіційний вісник України, 1998 р., № 34, ст. 1280).

18¹. Зберігання речових доказів у вигляді обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок здійснюється органами, що здійснили їх вилучення, або суб'єктами господарювання (за їх згодою), відомості про яких внесено до Єдиного державного реєстру обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок відповідно до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів».

19. Зберігання вилученої (отриманої) під час кримінального провадження вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів здійснюється в уповноважених підрозділах Національної поліції, СБУ, Головних управлінь та управлінь СБУ після їх перевірки та дослідження державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність. У разі необхідності приміщення зразків боєприпасів, вогнепальної або холодної зброї до натурно-довідкових колекцій

такі зразки за узгодженням з прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у відповідному кримінальному провадженні, можуть зберігатися у державній спеціалізованій установі, що здійснює судово-експертну діяльність.

У разі вилучення (отримання) зброї, бойових припасів, військового спорядження, що закріплені за військовими частинами, органами та підрозділами Збройних Сил, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, інших державних органів, військовослужбовці та співробітники яких мають право на носіння табельної зброї та боєприпасів до неї, такі зброя, бойові припаси, військове спорядження підлягають здачі на зберігання за належністю, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Речові докази у вигляді вибухових речовин передаються для зберігання на склади (арсенали, бази) Збройних Сил або відповідних державних підприємств, а отруйні речовини - на склади суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на це, отриманий відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 1995 р. № 440, та належні спеціальні умови для зберігання, за узгодженням з їх командирами (начальниками) та керівниками.

20. Зберігання речових доказів у вигляді автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, здійснюється на спеціальних майданчиках і стоянках територіальних органів Національної поліції для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

21. Речові докази у вигляді грошей (у готівковій формі) у національній валюті України або іноземній валюті передаються для зберігання, крім зберігання в індивідуальних сейфах, уповноваженому банку, що обслуговує орган, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання (далі - уповноважений банк), з їх описом із зазначенням найменування та номіналу, номерів банкнот, який додається до супровідного листа.

У разі коли гроші (у готівковій формі) у національній валюті України чи іноземній валюті не містять слідів кримінального правопорушення, вони можуть передаватися уповноваженому банку без зазначення їх номіналу та номерів банкнот та зараховуватися на спеціально визначені для цієї мети депозитні рахунки (далі - депозитний рахунок) або у разі письмової відмови банку передаватися для зберігання в індивідуальних сейфах уповноваженого банку.

22. Речові докази у вигляді цінних паперів у документарній формі передаються для зберігання уповноваженому банку.

23. Речові докази у вигляді дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення або напівдорогоцінного каміння або у вигляді речей, що їх містять, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, передаються для зберігання Державному сховищу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння або уповноваженому банку.

24. Речові докази у вигляді предметів релігійного культу, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, можуть бути передані на зберігання релігійним організаціям.

25. Речові докази у вигляді речей і документів, які мають культурну цінність, передаються для зберігання Мінкультури або Укрдержархіву відповідно до їх компетенції.

26. Зберігання речових доказів у вигляді об'єктів біологічного походження, які потребують спеціальних умов зберігання, забезпечується державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність, за узгодженням з її керівництвом.

Забезпечення схоронності тимчасово вилученого майна

27. Схоронність тимчасово вилученого майна забезпечується згідно з пунктами 1-26 цього Порядку до повернення майна власнику у зв'язку з припиненням тимчасового вилучення майна або до постановлення слідчим суддею, судом ухвали про накладення арешту на майно.

Поводження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено

28. Речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, які через громіздкість або з інших причин, визначених у Кримінальному процесуальному кодексі України, не можуть зберігатися без зайвих труднощів в обладнаних приміщеннях або в інших місцях зберігання, визначених у пунктах 17-26 цього Порядку, передаються (крім випадків, коли такі речові докази повернуто власникові або передано йому на відповідальне зберігання) за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду торговельному підприємству для реалізації, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Реалізація предметів здійснюється з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

Про передачу торговельному підприємству предметів для реалізації складається акт у трьох примірниках. Перший примірник акта зберігається в матеріалах кримінального провадження, другий передається торговельному підприємству, третій - фінансовому підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ або підрозділ дізнання, для подальшого здійснення контролю за надходженням на депозитний рахунок уповноваженого банку сум від реалізації таких предметів.

29. Речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, мають непридатний стан, знищуються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду.

Речові докази у вигляді предметів чи товарів, що належать до вилучених з обігу, а також якщо їх тривале зберігання небезпечно для життя чи здоров'я

Додаток 2
до Порядку зберігання речових доказів стороною
обвинувачення, їх реалізації, технологічної
переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з
їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово
вилученого майна під час кримінального провадження

КВИТАНЦЯ
про отримання на зберігання речових доказів, вилучених (отриманих)
стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження,
№ _____

Посада, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вилучила (отримала) речові докази

Дата вилучення (отримання) _____

Найменування речових доказів _____

Обсяг _____

Відомості про вид упаковки та написи на ній чи про написи на бирці

Номер кримінального провадження _____

Номер книги обліку речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення
під час здійснення кримінального провадження, _____

Порядковий номер _____

(найменування посади)

(прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис)

2.2. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**ПОРЯДОК
передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального
провадження документів, які посвідчують користування
спеціальним правом**

1. Цей Порядок визначає механізм передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом щодо керування транспортним засобом або судном, полювання, здійснення підприємницької діяльності (далі - документи).

2. Документи передаються на зберігання у разі, коли про факт їх вилучення складений протокол з дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України.

3. Вилучені документи зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, дізнавача, який здійснює таке провадження, до постановлення слідчим суддею відповідної ухвали за результатами розгляду клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (далі - клопотання).

4. У разі відмови в задоволенні клопотання вилучені документи підлягають поверненню володільцю не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, дізнавачем, прокурором відповідної ухвали слідчого судді.

5. У разі задоволення клопотання документи не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, дізнавачем, прокурором відповідної ухвали слідчого судді надсилаються разом з копією такої ухвали рекомендованим листом на зберігання центральному органу виконавчої влади, що здійснює контроль (нагляд) у відповідній сфері (далі - центральний орган виконавчої влади). У разі продовження в установленому порядку строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом копія відповідної ухвали слідчого судді надсилається у такий самий строк центральному органу виконавчої влади, якому для зберігання надіслано документи.

В останній день строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом центральний орган виконавчої влади надсилає документи рекомендованим листом слідчому, дізнавачу, прокурору, від якого вони надійшли, для вирішення питання про повернення таких документів володільцю.

6. Документ, що підтверджує повернення документа володільцю або надіслання його на зберігання центральному органу виконавчої влади, долучається до матеріалів кримінального провадження.

2.3. Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОРЯДОК зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу

1. Цей Порядок визначає умови зберігання та процедуру ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що включені до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 (770-2000-п) (далі - наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори).

2. Зберігання органами Національної поліції, СБУ і Держмитслужби наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється без надання відповідної ліцензії.

3. Для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів органи Національної поліції, СБУ і Держмитслужби виділяють приміщення, що відповідають вимогам, установленим МВС (далі - приміщення).

Дозвіл на використання приміщень непотрібен.

4. Керівник органу Національної поліції, СБУ і Держмитслужби призначає особу, на яку покладається відповідальність за зберігання та ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі - відповідальна особа).

5. Про прийняття для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі - журнал обліку) за формою згідно з додатком 1 та видає квитанцію за формою згідно з додатком 2, яка долучається до матеріалів кримінального провадження.

Прийняті для зберігання наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори повинні бути упаковані та опечатані. На кожен упаковку

прикріплюється бирка, на якій зазначаються номер журналу обліку і порядковий номер запису.

Під час прийняття для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа перевіряє відповідність даних, зазначених у документах про вилучення та дослідження таких засобів, речовин і прекурсорів, їх фактичному стану.

6. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, що не можуть за обсягом зберігатися в одному приміщенні, передаються на підставі укладеної згідно із законодавством угоди для зберігання суб'єктові господарювання, який має відповідну ліцензію. Облік переданих засобів, речовин і прекурсорів ведеться відповідно до цього Порядку.

7. Приміщення та розміщені у ньому сейфи і металеві шафи, в яких зберігаються наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, опечатуються відповідальною особою.

8. Вхід до приміщення здійснюється в присутності відповідальної особи.

9. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори можуть видаватися на підставі письмового мотивованого запиту слідчого, прокурора, слідчого судді або суду, які дійсноють кримінальне провадження, про що відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку.

Видані наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори зберігаються у сейфі або металевій шафі.

Перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється органами Національної поліції, СБУ і Держмитслужби за умови забезпечення їх охорони та схоронності.

Про повернення зазначеними органами наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку.

10. Журнал обліку прошнуровується і скріплюється печаткою органу, його сторінки нумеруються.

Записи в журналі обліку робляться відповідальною особою в порядку надходження наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на підставі документів про їх вилучення та дослідження, в яких зазначаються дата їх надходження для зберігання, найменування, кількість, номер кримінального провадження, місце фактичного зберігання, а також відомості про видачу зазначених засобів, речовин і прекурсорів для цілей, передбачених законодавством.

11. Контроль за зберіганням і обліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється комісією, до складу якої входять керівник органу Національної поліції, СБУ і Держмитслужби, представники підрозділу, відповідального за діловодство, експертно-криміналістичного підрозділу та підрозділу з протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

12. Комісія проводить не рідше одного разу на місяць перевірку стану та умов зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та порядку

ведення їх обліку. За результатами перевірки складається акт, який підписується членами комісії, передається до підрозділу, відповідального за діловодство, та зберігається у справі.

13. Під час проведення органами Національної поліції, СБУ і Держмитслужби планових перевірок підпорядкованих їм органів в обов'язковому порядку перевіряється стан зберігання та порядок ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

14. У разі неналежного зберігання та ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів проводиться службове розслідування.

Додаток 1

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ
наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, № ____

Порядковий номер	Дата надходження	Відомості про упаковку	Кількість (вага, об'єм)	Номер кримінального провадження	Місце фактичного зберігання, прізвище відповідальної особи	Дата передачі для проведення слідчих дій, відмітка про повернення	Рішення щодо наркотичних засобів. Дата його прийняття	Відомості про передачу	Відмітка про виконання рішення із зазначенням дати

Додаток 2

КВИТАНЦІЯ
про отримання на зберігання речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження, № ____

Посада, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вилучила наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори

Дата вилучення _____

Назва вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів _____

Обсяг _____

Відомості упаковку (печатки, підписи), _____

Номер кримінального провадження _____

Номер журналу обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, _____

Порядковий номер _____

(найменування посади)

(прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис)

2.4. Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1340 від 25 серпня 1998 року

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**ПОРЯДОК
обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що
переходить у власність держави, і розпорядження ним**

Загальні положення

1. Дія цього Порядку поширюється на:

1) майно, конфісковане на підставі рішення суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом, крім майна, конфіскованого на підставі рішення суду і переданого органам державної виконавчої служби;

3) товари, строки зберігання чи перебування яких під митним контролем, встановлені Митним кодексом України, закінчилися (у тому числі товари (предмети) гуманітарної допомоги, проби і зразки товарів та документація), за якими власник або уповноважена ним особа не звернулися до закінчення таких строків;

4) товари з обмеженим терміном зберігання, вилучені правоохоронними органами або затримані митницями як предмети порушення митних правил;

5) майно, визнане безхазяйним відповідно до законодавства;

6) предмети-знахідки, товари та цінності, загублені або залишені у готелях, транспорті, театрах, інших громадських місцях, якщо вони не були затребувані їх власниками протягом установленого законом терміну;

7) скарби, передані фінансовим органам;

8) майно, що за правом успадкування перейшло у власність держави;

10) невручені міжнародні та внутрішні поштові відправлення, а також грошові перекази після закінчення термінів зберігання підприємствами зв'язку, визначених законодавством, у разі неможливості видачі їх отримувачам та повернення відправникам;

11) валютні цінності, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях з порушенням нормативних актів Всесвітнього поштового союзу та норм законодавства України;

12) зняття незаконного добування природних ресурсів та незаконно добути природні ресурси або продукти, вироблені з них, чи їх вартість;

13) використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного

ринкового нагляду, залишкова вартість яких перевищує встановлену Кабінетом Міністрів України граничну межу (крім зразків продукції, що є небезпечними, становлять ризик та/або не відповідають установленим вимогам щодо їх безпечності), реалізуються шляхом проведення прилюдних торгів (аукціонів) в установленому законодавством порядку;

14) товари, від яких власники відмовилися на користь держави;

15) товари, які були виявлені (знайдені) під час здійснення митного контролю в зонах митного контролю і власник яких невідомий.

Облік і зберігання майна

2. Облік, попередня оцінка, а також відповідальність за зберігання майна, зазначеного у пункті 1 цього Порядку, до передачі його для подальшого розпорядження відповідно до пункту 9 цього Порядку покладаються на органи (суб'єкти господарювання), що здійснили вилучення або зберігають його, з дотриманням таких вимог:

попередня оцінка проводиться відповідно до пункту 8 цього Порядку на момент взяття на облік цього майна;

аналітичний облік ведеться у спеціальних книгах за видами майна із зазначенням відмінних ознак, попередньої вартості, місця його знаходження, а щодо спирту етилового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, також зазначається інформація про зміну місця зберігання, спосіб розпорядження та місце знищення, рішення суду (за наявності);

взяте на облік майно відображається на забалансових рахунках "Товарно-матеріальні цінності, прийняті на відповідальне зберігання" в органах (суб'єктах господарювання), що здійснили вилучення або зберігають його.

Порядок зберігання майна, на яке накладено арешт під час кримінального провадження, регулюється кримінальним процесуальним законодавством.

3. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, зберігається органами (суб'єктами господарювання) у власних (орендованих) спеціально обладнаних приміщеннях (на майданчиках) або передається ними для зберігання іншим організаціям за договорами.

Тютюнові вироби, рідини, що використовуються в електронних сигаретах, спирт етиловий, алкогольні напої, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв, прилади для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, виробнича, транспортна, споживча тара (упаковка), етикетки, корки, засоби закупорки, марки акцизного податку (у тому числі підроблені) зберігаються органами, що здійснили їх вилучення, у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесені до Єдиного державного реєстру місць зберігання, а така продукція, що перебуває під митним контролем, у встановлених законом випадках може також зберігатися на складах митниць.

Обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок зберігається органами, що здійснили їх вилучення, або суб'єктами господарювання (за їх

згодою), відомості про яких внесено до Єдиного державного реєстру обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок відповідно до Закону України “Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального”.

Органи виконавчої влади, які здійснюють вилучення тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів, а також спирту етилового, алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених), щомісяця до 5 числа оприлюднюють на власному веб-сайті інформацію за попередній місяць про обсяги вилучення такої продукції та обладнання, а в разі конфіскації такої продукції та обладнання - реквізити судового рішення про конфіскацію.

Органи виконавчої влади, які забезпечують знищення визначених в абзаці четвертому цього пункту продукції та обладнання, щомісяця до 5 числа оприлюднюють на власному веб-сайті інформацію за попередній місяць про дату, місце, обсяги та способи їх знищення, найменування підприємства, на якому здійснювалося знищення такої продукції та обладнання, присутність під час знищення представників відповідних суб'єктів господарювання та асоціацій, зазначених у пункті 16 цього Порядку.

4. Дорогоцінні метали, а також дорогоцінне та напівдорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення, готівкова іноземна валюта другої і третьої групи за Класифікатором іноземних валют (крім російських рублів) зберігаються в спеціально призначених приміщеннях, металевих шафах правоохоронних органів, територіальних органів Держмитслужби, ДПС або передаються на зберігання банківським установам до прийняття рішення про передачу зазначеного майна у власність держави.

Готівкова валюта України та готівкова іноземна валюта першої групи за Класифікатором іноземних валют та російські рублі, якщо вони не є речовими доказами і не підлягають спеціальному дослідженню, здаються правоохоронними органами, територіальними органами Держмитслужби, ДПС до уповноважених банків, що їх обслуговують, на спеціально визначені для цієї мети рахунки.

У разі коли зазначені готівкова валюта та дорогоцінні метали є речовими доказами, вони зберігаються у спеціально призначених приміщеннях, металевих шафах правоохоронних органів, територіальних органів Держмитслужби, ДПС або передаються на зберігання банківським установам окремими пакетами згідно з вимогами зберігання речових доказів.

5. Платіжні документи у валюті України та іноземній валюті, зношені та пошкоджені банкноти валюти України та іноземної валюти здаються банківським установам на інкасо для подальшого зарахування коштів до державного бюджету.

6. Цінні папери, виражені у валюті України та іноземній валюті, зберігаються у прямих учасників Національної депозитарної системи.

Оцінка майна

7. Оцінка майна, зазначеного в пункті 1 цього Порядку, провадиться комісією, яка утворюється органом, що здійснив його вилучення, у складі представників територіальних органів ДПС, органів (суб'єктів господарювання), що здійснили вилучення майна або зберігають його, фінансових органів та органів (суб'єктів господарювання), які здійснюватимуть розпорядження цим майном.

У разі розбіжності в оцінці майна між представниками комісії та у випадках, передбачених законодавством України і цим Порядком, оцінка провадиться суб'єктами оціночної діяльності - суб'єктами господарювання.

За результатами роботи комісії складається акт опису, оцінки та передачі майна. Усі примірники акта підписуються членами комісії та затверджуються у термін не пізніше трьох днів після його складення керівником чи заступником керівника органу (суб'єкта господарювання), що здійснив вилучення або забезпечував зберігання зазначеного в пункті 1 цього Порядку майна.

Територіальні органи ДФС на основі актів опису, оцінки та передачі майна забезпечують здійснення загального контролю за повнотою та своєчасністю перерахування до відповідного бюджету виручки від реалізації майна чи продуктів його переробки, утилізації, а також відповідних податків. Сума можливої виручки від реалізації продуктів переробки майна, його утилізації визначається на підставі розрахунка, проведеного підприємством, яке здійснюватиме переробку або утилізацію.

Акт опису, оцінки та передачі майна є підставою для реалізації майна, зазначеного в пункті 1 цього Порядку, через підприємства роздрібною торгівлі, торгові біржі та аукціони, безоплатної передачі, знищення, утилізації, переробки.

8. Майно оцінюється з дотриманням таких вимог:

а) товарно-матеріальні цінності з групи товарів широкого вжитку і продукція виробничо-технічного призначення - за ринковими цінами, а також цінами, що регулюються (встановлюються) державою з урахуванням їх фактичного стану (товарного вигляду) та зносу;

б) будівлі, споруди, житлові приміщення та їх частини - шляхом проведення незалежної оцінки;

в) продуктивна робоча і племінна худоба, птиця, кролі, бджоли, а також шкіряна сировина і хутро, зерно, овочі та інша сільськогосподарська продукція, вільна від карантинних об'єктів, - за цінами можливої реалізації;

г) культурні цінності, а також предмети релігійного культу - на підставі рішень відповідних експертних комісій з питань повернення культурних цінностей, створених Мінкультури;

д) товари низької якості, нестандартні та ті, що були у вжитку, - за цінами можливої реалізації;

е) транспортні засоби - на підставі висновків експертів, суб'єктів оціночної діяльності - суб'єктів господарювання з урахуванням ринкових цін та фактичного їх стану на день оцінки, а автомобілі, крім того, з урахуванням податків та зборів, що справляються у разі імпортування автомобілів відповідно до законодавства, якщо такі податки і збори не були попередньо сплачені. У разі коли транспортні засоби заборонені для подальшої експлуатації за висновком технічної експертизи, вони розукомплектовуються для взяття на облік приладів, вузлів, агрегатів та інших комплектуючих виробів (деталей), про що складається акт опису і оцінки;

є) валютні цінності (крім цінних паперів), дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, напівдорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органічного утворення - у порядку, встановленому Мінфіном разом з Національним банком;

ж) цінні папери - у порядку, встановленому Мінфіном разом з НКЦПФР, Фондом державного майна за погодженням з ДПС;

з) спирт етиловий - за цінами, встановленими виробником спирту на 1 число місяця, в якому здійснюється оцінювання, але не нижче цін, що регулюються законодавством;

з¹) алкогольні напої - за встановленими розмірами мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на таку продукцію. Якщо ціна на окремі види алкогольних напоїв не регулюється законодавством, така продукція оцінюється за ринковими цінами;

з²) тютюнові вироби - за встановленими розмірами максимальних роздрібних цін на таку продукцію. Якщо ціна на окремі види тютюнових виробів не регулюється законодавством, така продукція оцінюється за ринковими цінами;

і) використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, - за цінами, що дорівнюють їх залишковій вартості на дату складення акта опису, оцінки та передачі таких зразків.

Розпорядження майном

9. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, передається для подальшого розпорядження ним на підставі акта опису, оцінки та передачі майна, в тому числі реалізується через торговельні підприємства, аукціони, біржі, з якими укладені угоди на його реалізацію відповідно до пунктів 12 і 13 цього Порядку, з дотриманням таких вимог:

1) будівлі, споруди, житлові приміщення та їх частини, транспортні засоби, предмети антикваріату, високохудожні авторські роботи, ювелірні вироби з діамантами чи іншим дорогоцінним камінням, товарно-матеріальні цінності за умови наявності оптової партії реалізуються через біржові торги, аукціони у порядку, встановленому законодавством України. При цьому початкова вартість не повинна бути нижчою, ніж вартість, зазначена в акті опису, оцінки та передачі майна;

2) товарно-матеріальні цінності з групи товарів широкого вжитку і продукції виробничо-технічного призначення, продаж яких на аукціоні є економічно не вигідним, а також розкомплектовані транспортні засоби передаються на реалізацію підприємствам роздрібною торгівлі за цінами, визначеними в акті опису, оцінки та передачі майна;

3) товарно-матеріальні цінності, крім тих, обіг яких обмежено законом, безоплатно передаються державним органам, установам і організаціям на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України.

Безоплатна передача зазначених товарно-матеріальних цінностей здійснюється за ринковою вартістю, визначеною згідно із законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність і Податковим кодексом України;

4) облігації державних позик блокуються в уповноважених банках у порядку, встановленому нормативними актами Національного банку. Кошти, призначені для сплати доходу та погашення цих облігацій, зараховуються до державного бюджету;

5) культурні цінності після проведення спеціальної експертизи на підставі рішення Мінкультури безоплатно передаються на довічне зберігання до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ.

Зарахування цінностей до Історичного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння здійснюється за окремим рішенням Кабінету Міністрів України за поданням Мінфіну на підставі експертних висновків;

6) культурні цінності, що за рішенням Мінкультури не передані до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ, підлягають реалізації через аукціони або торгівельні підприємства;

7) предмети релігійного культу після проведення за рішенням Мінкультури спеціальної експертизи передаються релігійним організаціям за плату або можуть передаватися їм безоплатно;

8) товарно-матеріальні цінності, які були в користуванні і ступінь зносу яких становить понад 50 відсотків, за висновком комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, можуть передаватися безоплатно закладам охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення населення, установам виконання покарань, слідчим ізоляторам та на благодійні цілі;

9) продукти харчування насамперед ті, що швидко псуються, за умови проведення належної експертизи за рішенням комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, можуть безоплатно передаватися закладам охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення населення, військовим формуванням, установам виконання покарань, слідчим ізоляторам і на благодійні цілі;

10) невручені перекази як у валюті України, так і в іноземній валюті, після закінчення термінів зберігання підприємствами зв'язку, визначених законодавством, перераховуються до державного бюджету безпосередньо підприємствами зв'язку;

11) незаконно добуті природні ресурси та виготовлена з них продукція, а також знаряддя незаконного добування природних ресурсів за рішенням комісії,

створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, підлягають реалізації через відповідні торговельні підприємства, а ті, що є продуктами харчування, - передачі закладам, зазначеним у підпункті 9 цього пункту;

12) мисливська вогнепальна, пневматична та холодна зброя, боєприпаси до зброї, а також засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, реалізуються у встановленому законодавством порядку. Спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації передаються Центральному управлінню Служби безпеки України, підпорядкованим йому регіональним органам для подальшого зберігання, знищення або використання в інтересах державної безпеки;

13) спирт етиловий та алкогольні напої, прилади для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, виробнича, транспортна, споживча тара (упаковка), етикетки, корки, засоби закупорки, марки акцизного податку (у тому числі підроблені) та тютюнові вироби, рідини, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, папір цигарковий (товарна позиція 4813 згідно з УКТЗЕД, крім товарної підкатегорії 4813 10 00 00), фільтри для промислового виробництва сигарет: фільтропалочки ацетатні (товарна підкатегорія 5601 22 90 00 згідно з УКТЗЕД) (далі - папір цигарковий і фільтри) підлягають знищенню. Обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв підлягає реалізації. У разі нереалізації такого обладнання воно підлягає знищенню (утилізації);

15) розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами (крім монетарних) і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням здійснюється у порядку, встановленому Мінфіном разом з Національним банком.

При цьому готівкова іноземна валюта, вилучена з міжнародних поштових відправлень за порушення Всесвітньої поштової конвенції та законодавства України, перераховується безпосередньо територіальними органами Держмитслужби до державного бюджету;

16) розпорядження цінними паперами здійснюється в порядку, встановленому Мінфіном разом з НКЦПФР, Фондом державного майна, ДПС;

17) військова зброя та боєприпаси до неї, військова техніка, а також товари військового призначення та подвійного використання передаються Міноборони, МВС, Національній поліції, Державному бюро розслідувань, Державній прикордонній службі або СБУ. Передача здійснюється на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України.

Порядок уцінки майна

10. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, передане для продажу в роздрібну торгівлю і не реалізоване протягом 60 календарних днів, підлягає уцінці, розмір якої визначається комісією, створеною відповідно до пункту

7 цього Порядку, і не повинен перевищувати 20 відсотків вартості, зазначеної в акті опису, оцінки та передачі майна.

Якщо товар не реалізовано протягом наступних 30 днів, провадиться додаткова уцінка або товар передається для реалізації за ціною остаточної вартості іншій організації.

У разі коли на реалізацію передається майно з обмеженим терміном зберігання або користування і воно не має попиту, уцінка може провадитись у скорочені терміни.

11. Майно (лот), яке виставлене на аукціон або реалізується через біржі та не продане протягом 30 календарних днів з дня інформаційного повідомлення про проведення аукціону або продане в кількості, що не перевищує 30 відсотків його обсягу, підлягає уцінці не більше ніж на 20 відсотків вартості, визначеної в акті опису, оцінки та передачі майна.

Якщо протягом наступних 30 днів після проведення уцінки майно не було продане, воно знімається з аукціонних чи біржових торгів. Після цього комісія, створена відповідно до пункту 7 цього Порядку, приймає рішення про подальше розпорядження таким майном.

Інші умови визначаються для товарів, які реалізуються на митних аукціонах, редукаціях, порядок реалізації яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Укладення угоди на реалізацію майна

12. На початку кожного року територіальні органи ДПС із залученням органів, що вилучають та обліковують майно, визначають на конкурсній основі торговельні підприємства, яким доручатиметься реалізація майна, з обов'язковим занесенням їх до єдиного реєстру торговельних підприємств, який ведеться територіальними органами ДПС. Протягом року в разі потреби дозволяється доповнювати єдиний реєстр торговельних підприємств іншими торговельними підприємствами за поданням органів, що вилучають та обліковують майно.

13. Угоду з торговельним підприємством, якому доручатиметься реалізація майна, укладає керівник чи заступник керівника (згідно з розподілом обов'язків) органу, що вилучив та обліковує майно, або особами, які виконують їх обов'язки, в межах повноважень, установлених законодавством.

Угоди з торговельними підприємствами на реалізацію майна укладаються лише після включення їх до єдиного реєстру торговельних підприємств та організацій.

Інші умови визначаються для підприємств, які реалізують товари на митних аукціонах, редукаціях, порядок реалізації яких визначається Кабінетом Міністрів України.

14. Кошти, одержані від реалізації майна, продуктів його переробки, утилізації перераховуються до відповідного бюджету або в установлених законом випадках на рахунки митниць у строк, що становить не більш як сім банківських днів від дня продажу (передачі).

При цьому кошти, одержані від реалізації продуктів переробки майна, перераховуються з урахуванням положень пункту 16 цього Порядку.

15. Особам, які виявили і здали скарб у розпорядження держави, виплачується винагорода згідно із законодавством.

Переробка, утилізація або знищення майна

16. Майно, якість якого не відповідає вимогам стандартів, небезпечне в санітарно-епідемічному відношенні або яке не пройшло відповідного випробування, карантинної обробки чи не придатне для реалізації, підлягає переробці або знищенню (утилізації) з урахуванням ступеня зносу та фактичного стану.

Продукти харчування, які визнані не придатними для вживання в їжу людьми і є безпечними в санітарно-епідемічному відношенні, за відповідним рішенням санітарно-епідеміологічної та ветеринарної служби, якщо вони походять з країн, адміністративна територія яких є благополучною в епізоотичному відношенні, можуть бути передані на корм тваринам. Передача продуктів харчування на корм тваринам здійснюється безоплатно.

Знищення спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв (у разі його нереалізації), виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених), тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів здійснюється за рішенням комісії, утвореної відповідно до пункту 7 цього Порядку, з дотриманням таких вимог:

2) знищення спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв (у разі його нереалізації), виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених), тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів здійснюється шляхом спалювання, руйнування, фізико-хімічної, біологічної або іншої обробки відповідно до вимог законодавства. Знищення за рішенням комісії проводиться на підприємствах, що відібрані відповідно до Закону України “Про публічні закупівлі”. Знищення невеликих за обсягом партій алкогольних напоїв, спирту етилового (не більше ніж 100 літрів), тютюнових виробів (не більше ніж 50 пачок) може провадитися комісією.

Підприємства, що здійснюють знищення відповідної продукції та обладнання, зобов’язані:

забезпечувати систему належних безпечних для здоров’я людини та довкілля умов знищення відповідної продукції, обладнання;

мати технічні можливості для знищення відповідної продукції, обладнання;

забезпечувати знищення зазначеної продукції та обладнання з додержанням вимог відповідних нормативно-правових актів і нормативних документів;

знищувати продукцію, обладнання такими методами, що унеможливляють подальше відновлення первинних споживчих властивостей продукції, обладнання;

вести облік надходження та знищення продукції, обладнання;

під час процедури знищення забезпечувати безперешкодний доступ до приміщень, де відбувається знищення, членам комісії, представникам суб'єкта господарювання, зазначеного в цьому пункті, представникам асоціації виробників та/або імпортерів відповідної категорії продукції;

забезпечувати контроль за знищенням продукції, обладнання та не допускати несанкціонованого їх використання;

забезпечувати відеофіксацію процесу знищення у повному обсязі з наданням доступу до електронної форми відеозапису органу, що здійснив вилучення майна. Тютюнові вироби, вміщені в упаковку (тару), знищуються в такій упаковці (тарі).

Використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, залишкова вартість яких не перевищує встановленої Кабінетом Міністрів України граничної межі, та зразки, стосовно яких за результатами експертизи (випробування) встановлено, що вони є небезпечними, становлять ризик та/або не відповідають установленим вимогам щодо їх безпечності, підлягають знищенню.

Знищення (утилізація) проводиться під контролем членів комісії, утвореної відповідно до пункту 7 цього Порядку. За рішенням комісії повноваження щодо контролю за знищенням (утилізацією) майна, що здійснюються шляхом особистої присутності, може бути делеговано окремому члену (членам комісії), у тому числі представнику іншого територіального органу, що вилучив та обліковує таке майно.

Знищення тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів, спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення спирту етилового, алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв (у разі його нереалізації), виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених) здійснюється у присутності представника суб'єкта господарювання, який має ліцензію на виробництво відповідної категорії продукції (за згодою), та/або представника асоціації виробників та/або імпортерів відповідної категорії продукції (за згодою). У разі знищення відповідної категорії продукції, позначеної знаками для товарів і послуг суб'єкта господарювання, таке знищення здійснюється у присутності представника відповідного суб'єкта господарювання (за згодою суб'єкта господарювання).

Комісія повинна не пізніше ніж за десять робочих днів до дня знищення повідомити відповідним суб'єктам господарювання та асоціаціям, зазначеним у цьому пункті, засобами факсимільного та/або електронного та/або телефонного зв'язку про дату, час і місце знищення.

За фактом знищення тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок, паперу цигаркового і фільтрів, спирту етилового, алкогольних напоїв, приладів для незаконного виготовлення алкогольних напоїв, обладнання для промислового виробництва спирту етилового, алкогольних напоїв (у разі його нереалізації), виробничої, транспортної, споживчої тари (упаковки), етикеток, корків, засобів закупорки, марок акцизного податку (у тому числі підроблених) складається акт за формою згідно з додатком. Акт підписується представниками комісії та у разі присутності - представником суб'єкта господарювання, який має ліцензію на виробництво відповідної категорії продукції, представником асоціації виробників та/або імпортерів відповідної категорії продукції, представником суб'єкта господарювання, знаками для товарів і послуг якого позначена відповідна продукція, що знищується, а в разі знищення продукції на підприємстві - також керівником такого підприємства та затверджується головою комісії. На вимогу представника суб'єкта господарювання, зазначеного у цьому пункті, представника асоціації виробників та/або імпортерів відповідної категорії продукції йому надається копія акта.

У разі відсутності під час знищення представників суб'єктів господарювання, зазначених у цьому пункті, представників асоціації виробників та/або імпортерів відповідної категорії продукції комісія зазначає про це в акті.

Облік і використання безоплатно отриманого майна

17. Майно, що перейшло у власність держави і отримано безоплатно відповідними юридичними особами, відображається в бухгалтерському обліку та звітності в порядку, встановленому законодавством.

Передане безоплатно майно, що підлягало оподаткуванню митними платежами, якщо вони не були сплачені, може бути відчужене виключно за умови сплати мита та інших податків і зборів, передбачених законодавством під час його ввезення на територію України.

Не вважається відчуженням передача безоплатно отриманого майна іншому структурному підрозділу (територіальному органу) одного державного органу.

Контроль за цільовим використанням майна, переданого безоплатно, покладається на державні органи, установи, організації, що його отримали, а також на контролюючі та правоохоронні органи у межах їх компетенції.

За неправомірне чи нецільове використання, втрату або невідображення в обліку отриманого безоплатно майна, а також за інші порушення під час поводження з ним юридичні особи, які його отримали, несуть адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність згідно із законом.

Прикінцеві положення

18. Повернення майна відбувається за рішенням суду або за рішенням керівника органу, в якому майно перебуває на обліку, за наявності відповідних підстав у порядку, встановленому органом, що здійснив його вилучення, або міністерством, керівник якого спрямовує та координує діяльність такого органу. У разі відсутності майна повернення його вартості здійснюється у розмірі, встановленому підпунктом 6 пункту 9 розділу VI Бюджетного кодексу України.

Повернення за рішенням суду національної та іноземної валюти здійснюється Казначейством у валюті платежу, яка була зарахована до бюджету, або за заявою одержувача у гривневому еквіваленті за офіційним курсом, установленим Національним банком на дату проведення операції.

19. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку забезпечують ДПС, Держмитслужба та Мінфін.

Додаток

ЗАТВЕРДЖУЮ

 (підпис, прізвище, ім'я та по батькові голови комісії)
 _____ 20__

АКТ знищення продукції

від _____ 20__ .

Нами, _____
 (найменування посади, прізвище, ініціали кожної особи, яка була

присутня під час знищення продукції)

За відсутності _____
 (найменування посади, прізвище, ініціали кожної особи,

яка була відсутня під час знищення продукції)

складено цей акт про те, що _____ 20__ р.
 проведено знищення конфіскованої за рішенням суду _____

(найменування продукції, обсяг)

Знищення проведено _____
 (найменування і місцезнаходження підприємства)

на підставі таких документів: _____

Спосіб знищення _____

Присутні:

_____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)

2.5. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 15

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОРЯДОК внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу

1. Цей Порядок визначає механізм внесення, повернення та звернення у дохід держави коштів у разі застосування запобіжного заходу у вигляді застави, який обраний з метою забезпечення належної поведінки особи, щодо якої застосовано запобіжний захід, її явки за викликом до слідчого, прокурора або суду, а також виконання інших покладених на неї обов'язків, передбачених положеннями Кримінального процесуального кодексу України.

2. Застава вноситься в національній грошовій одиниці на спеціальний рахунок територіального управління ДСА, яке здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, який обрав такий запобіжний захід, відкритий у Казначействі в установленому законодавством порядку (далі - депозитний рахунок).

3. Застава може бути внесена:

підозрюваним, обвинуваченим або іншою особою, яка діє від його імені (далі - особа);

заставодавцем - іншою фізичною чи юридичною особою, яка вносить кошти від свого імені.

Застава не може бути внесена юридичними особами державної або комунальної власності або такими, що фінансуються з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим, або у статутному капіталі яких є частка державної, комунальної власності або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності.

4. Розмір застави визначається в ухвалі слідчого судді, суду про обрання стосовно особи запобіжного заходу у вигляді застави.

5. Внесення коштів на депозитний рахунок здійснюється на підставі платіжного документа особи чи заставодавця не пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави.

6. Платіжний документ з відміткою банку про виконання надається слідчому, прокурору, суду, який здійснює кримінальне провадження.

7. Кошти, внесені як застава, підлягають поверненню повністю або частково у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

8. Застава повертається особі або заставодавцю у безготівковій формі на зазначений ними банківський рахунок, а у разі відсутності такого рахунка - готівкою через банки або підприємства поштового зв'язку.

Для повернення коштів, внесених як застава, особа чи заставодавець подає до територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, якому відкрито депозитний рахунок, на який було внесено заставу, такі документи:

заява особи чи заставодавця, в якій обов'язково зазначаються реквізити банківського рахунка, на який зараховуватимуться кошти, що підлягають поверненню, а у разі відсутності банківського рахунка - відомості про банк чи підприємство поштового зв'язку;

засвідчена судом копія ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в якому міститься рішення про повернення застави;

копія платіжного або іншого документа, що підтверджує факт внесення коштів як застави.

Територіальне управління ДСА або апеляційний суд, Вищий антикорупційний суд, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, розглядає зазначені документи та протягом п'яти робочих днів з дня їх надходження за умови зарахування коштів на депозитний рахунок готує та подає до органу Казначейства платіжне доручення про повернення коштів.

Повернення коштів, внесених як застава, здійснюється протягом п'яти робочих днів з дня надходження платіжних доручень територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, до органу Казначейства.

9. Звернення застави в дохід держави здійснюється на підставі платіжного доручення територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, наданого до органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок, на який було внесено заставу.

Копія ухвали слідчого судді, суду, вироку місцевого суду надсилається протягом п'яти днів з дня набрання ними законної сили слідчим суддею (судом), який їх постановив чи ухвалив, до територіального управління ДСА, на депозитний рахунок якого було внесено заставу, для підготовки платіжного доручення.

Платіжне доручення видається територіальним управлінням ДСА протягом п'яти робочих днів з дня надходження ухвали слідчого судді, суду, вироку суду (апеляційним судом, Вищим антикорупційним судом - протягом п'яти робочих днів з дня постановлення ухвали чи вироку суду), що набрали законної сили, в яких міститься рішення про звернення застави в дохід держави, прийняте у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

2.6. Положення про Координаційний центр з надання правової допомоги, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 06 червня 2012 року № 504

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**ПОЛОЖЕННЯ
про Координаційний центр з надання правової допомоги**

1. Координаційний центр з надання правової допомоги (далі - Координаційний центр) утворений з метою формування та забезпечення функціонування в Україні ефективної системи безоплатної правової допомоги, забезпечення її доступності та якості.

2. Координаційний центр є державною установою і належить до сфери управління Мін'юсту.

3. У своїй діяльності Координаційний центр керується Конституцією і законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, Мін'юсту, іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

4. Офіційне найменування Координаційного центру:

українською мовою - Координаційний центр з надання правової допомоги;
англійською мовою - Coordination Centre for Legal Aid Provision.

5. Координаційний центр є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства.

6. Майно Координаційного центру утворюється за рахунок:

1) майна, переданого йому в установленому порядку Мін'юстом, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності;

2) коштів державного бюджету, що виділяються для забезпечення його діяльності;

3) коштів, що надходять відповідно до укладених цивільно-правових договорів;

4) майна та коштів, що надходять у рамках проектів та програм міжнародної технічної допомоги.

7. Координаційний центр володіє, користується та розпоряджається належним йому майном на праві оперативного управління відповідно до законодавства.

8. Майно та кошти Координаційного центру спрямовуються на забезпечення виконання покладених на нього завдань і покриття витрат, пов'язаних з провадженням його діяльності.

9. Координаційний центр несе фінансову відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах належного йому майна відповідно до законодавства.

10. Умови оплати праці працівників Координаційного центру затверджуються Кабінетом Міністрів України.

11. Штатний розпис та кошторис Координаційного центру затверджуються державним секретарем Мін'юсту у межах виділених бюджетних асигнувань.

12. Основними завданнями Координаційного центру є:

1) організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення здійснення повноважень Мін'юсту у сфері надання безоплатної правової допомоги;

2) проведення аналізу практики правозастосування з питань надання безоплатної правової допомоги;

3) внесення на розгляд Міністра юстиції пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у зазначеній сфері;

4) розроблення та подання на затвердження Мін'юсту стандартів якості надання безоплатної правової допомоги;

5) управління системою безоплатної вторинної правової допомоги;

6) координація діяльності спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правової допомоги;

7) формування і ведення у встановленому порядку Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;

8) забезпечення функціонування та розвитку комплексної інформаційно-аналітичної системи забезпечення надання безоплатної правової допомоги;

9) організація підвищення кваліфікації адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

13. Координаційний центр відповідно до покладених на нього завдань:

1) розробляє проекти актів законодавства у сфері надання безоплатної правової допомоги та вносить їх Мін'юсту;

2) збирає, узагальнює, аналізує і поширює правову, наукову та іншу інформацію з питань надання правової допомоги;

3) організовує і проводить семінари, конференції, тренінги, виставки, інші заходи, у тому числі міжнародні;

4) здійснює методичне забезпечення і консультаційну підтримку з питань надання безоплатної правової допомоги органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також утворених ними спеціалізованих установ та громадських приймалень з надання безоплатної первинної правової допомоги, надає роз'яснення щодо застосування законодавства у відповідній сфері;

5) сприяє удосконаленню чинних та впровадженню нових стандартів і процедур у сфері надання безоплатної правової допомоги з урахуванням світової практики;

6) забезпечує впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері надання безоплатної правової допомоги;

7) забезпечує проведення наукових досліджень і прикладних розробок, зокрема підготовку оглядів законодавства України та іноземних держав з питань надання правової допомоги та практики його застосування, словників, довідників, збірок, науково-практичних коментарів, методичних рекомендацій та посібників;

8) забезпечує заснування друкованих засобів масової інформації, видання та розповсюдження книг, іншої друкованої продукції, у тому числі на платній основі, виготовлення та розміщення соціальної реклами, виготовлення, тиражування і розповсюдження відео- та аудіопродукції;

9) забезпечує за дорученням Міністра юстиції або його першого заступника підготовку і виконання державних цільових та інших програм, у тому числі проектів та програм міжнародної технічної допомоги;

10) забезпечує за рішенням Мін'юсту утворення регіональних та місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, у тому числі міжрегіональних ресурсно-комунікаційних (правових) платформ, як своїх територіальних відділень;

10¹) взаємодіє з Наглядною радою Координаційного центру;

11) взаємодіє з іноземними та міжнародними організаціями, а також їх представництвами в Україні з питань, що належать до його компетенції;

12) взаємодіє з громадськими організаціями з метою збирання, проведення аналізу, узагальнення, обговорення та використання кращих напрацювань з питань надання безоплатної правової допомоги;

13) забезпечує проведення в межах своїх повноважень та відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, моніторингу діяльності органів виконавчої влади з виконання взятих на себе Україною зобов'язань щодо надання безоплатної правової допомоги;

14) затверджує Регламент центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

15) забезпечує проведення моніторингу якості надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги;

16) проводить моніторинг доступності безоплатної вторинної правової допомоги;

17) приймає рішення про виключення адвокатів з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;

18) контролює діяльність центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

19) проводить перевірки діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги у порядку, затвердженому Мін'юстом;

20) виконує інші функції відповідно до законодавства.

14. Координаційний центр для виконання покладених на нього завдань має право:

1) самостійно провадити діяльність згідно із затвердженими в установленому порядку планами та кошторисами;

2) одержувати в установленому законодавством порядку безоплатно від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування необхідні інформацію, документи і матеріали;

3) утворювати робочі групи, тимчасові наукові і творчі колективи, зокрема за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування за погодженням з їх керівниками;

4) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників громадських організацій (за згодою) до розгляду питань, що належать до його компетенції;

5) залучати на підставі укладених цивільно-правових і трудових договорів до своєї діяльності консультантів, експертів, у тому числі іноземних, наукові установи, адвокатів, адвокатські об'єднання, юридичні та консалтингові фірми, інших суб'єктів господарювання;

6) здійснювати закупівлю товарів, робіт і послуг для потреб Координаційного центру і його територіальних відділень у встановленому законодавством порядку;

7) одержувати гранти та іншу міжнародну технічну допомогу від країн-донорів та міжнародних організацій в установленому законодавством порядку;

8) виступати реципієнтом проектів та програм міжнародної технічної допомоги;

9) розробляти проекти нормативно-правових актів, науково-практичні коментарі, методичні рекомендації з питань, що належать до його компетенції, у тому числі на замовлення органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

15. Координаційний центр у межах повноважень, на основі та на виконання Конституції і законів України, указів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції і законів України, актів Кабінету Міністрів України, доручень Прем'єр-міністра України, Міністра юстиції видає накази, організовує і контролює їх виконання.

15⁻¹. З метою забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги, незалежності та прозорості управління системою надання безоплатної правової допомоги Мін'юст утворює Наглядову раду Координаційного центру (далі - Наглядова рада).

Основними завданнями та функціями Наглядової ради є:

схвалення за поданням директора Координаційного центру:

- пропозицій щодо стратегічних та пріоритетних напрямів розвитку системи надання безоплатної правової допомоги та удосконалення її структури;

- річних планів діяльності та звітів Координаційного центру;

надання директору Координаційного центру консультативної допомоги щодо стратегічних питань діяльності Координаційного центру та його територіальних відділень;

ідентифікація та оцінювання ризиків (політичних, фінансових та інших), надання директору Координаційного центру рекомендацій щодо шляхів запобігання виникненню ризиків або усунення їх та пропозицій щодо мінімізації можливих негативних наслідків;

оцінювання діяльності директора Координаційного центру шляхом заслуховування щорічного, зокрема фінансового звіту про функціонування системи надання безоплатної правової допомоги, та визнання за результатами такого оцінювання роботи директора Координаційного центру задовільною чи незадовільною;

здійснення нагляду за діяльністю системи надання безоплатної правової допомоги;

здійснення інших повноважень, визначених положенням про Наглядову раду, що затверджується Мін'юстом.

Наглядова рада складається з дев'яти членів. Склад Наглядової ради затверджується Мін'юстом. Засідання Наглядової ради є правоможним, якщо на ньому присутні не менше 2/3 її членів. Рішення про визнання роботи директора Координаційного центру задовільною чи незадовільною приймається 2/3 голосів від складу Наглядової ради та подається на розгляд Міністру юстиції. Члени Наглядової ради виконують свої обов'язки на громадських засадах.

Порядок проведення конкурсу щодо обрання членів Наглядової ради затверджується Мін'юстом. Склад конкурсної комісії формується з восьми осіб: чотирьох осіб, які є працівниками Мін'юсту або особами, рекомендованими Мін'юстом, та чотирьох осіб, рекомендованих міжнародними партнерами, що протягом тривалого часу співпрацюють з Координаційним центром.

Організаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Наглядової ради здійснюється Координаційним центром.

16. Координаційний центр очолює директор, який призначається на посаду і звільняється з посади Міністром юстиції. З метою добору осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки директора, на зайняття вакантної посади директора проводиться конкурс у порядку, визначеному Мін'юстом. Міністр юстиції призначає директора за рекомендаціями Наглядової ради щодо кандидатів, які отримали три найвищі конкурсні бали за результатами проведеного конкурсу та інформація стосовно яких передана їй комісією з відбору кандидатів на посаду директора Координаційного центру з надання правової допомоги. Такі рекомендації повинні містити обґрунтування щодо доцільності призначення на посаду директора Координаційного центру кожного з кандидатів, який успішно пройшов конкурс.

Директором Координаційного центру може бути особа, яка має вищу освіту другого рівня за ступенем магістра за галуззю знань “Право” або “Управління та адміністрування”, або “Публічне управління та адміністрування”, або “Міжнародні відносини”, має досвід роботи не менше трьох років на керівних посадах в органах державної влади та/або місцевого самоврядування та/або керівних посадах на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від

форми власності та/або не менше п'яти років у галузі права, вільно володіє державною мовою.

17. Директор Координаційного центру:

1) очолює Координаційний центр, здійснює керівництво його діяльністю та системою безоплатної вторинної правової допомоги;

2) несе персональну відповідальність за виконання покладених на Координаційний центр завдань;

3) визначає пріоритети і стратегічні напрями роботи, затверджує плани діяльності Координаційного центру та його територіальних відділень;

4) представляє Координаційний центр у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними і фізичними особами;

5) подає на розгляд Міністра юстиції пропозиції Координаційного центру щодо формування і реалізації державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги, зокрема проекти законів та інших нормативно-правових актів;

6) розпоряджається майном та коштами Координаційного центру відповідно до законодавства;

7) затверджує:

структуру Координаційного центру та положення про його структурні підрозділи;

положення про територіальні відділення Координаційного центру, їх типову структуру та типові положення про структурні підрозділи таких територіальних відділень;

кваліфікаційні вимоги до працівників Координаційного центру та його територіальних відділень;

8) подає на розгляд державного секретаря Мін'юсту проекти штатного розпису та кошторису Координаційного центру, затверджує штатний розпис та кошторис регіональних центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

9) видає обов'язкові до виконання працівниками Координаційного центру та його територіальних відділень накази і доручення;

10) призначає на посади і звільняє з посад працівників Координаційного центру, керівників його територіальних відділень та їх заступників, розподіляє обов'язки між ними;

11) забезпечує відповідно до законодавства оплату праці працівників Координаційного центру;

11¹) бере участь у засіданнях Наглядової ради з правом дорадчого голосу;

11²) вносить пропозиції до порядку денного засідань Наглядової ради, подає пропозиції, необхідні матеріали з питань, що розглядаються Наглядовою радою;

11³) скликає у разі потреби позачергові засідання Наглядової ради щодо стратегічних питань діяльності системи надання безоплатної правової допомоги;

11⁴) звітує перед Наглядовою радою про функціонування системи надання безоплатної правової допомоги;

12) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

2.7. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 року № 1363

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**ПОРЯДОК
інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової
допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або
застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою**

1. Цей Порядок встановлює загальні вимоги та механізм інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу, застосування адміністративного затримання чи адміністративного арешту або обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (далі - затримання) відповідно органами (посадовими особами), уповноваженими здійснювати адміністративне затримання, органами досудового розслідування, слідчими, дізнавачами, прокурорами, службовими особами, відповідальними за перебування затриманих, іншими уповноваженими службовими особами (далі - суб'єкти подання інформації), а також особами, затриманими за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, затриманими на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу, особами, до яких застосовано адміністративне затримання, адміністративний арешт або обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, близькими родичами та членами їх сімей, перелік яких визначено Кримінальним процесуальним кодексом України (далі - заявники), Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, його представниками чи регіональними представництвами (далі - уповноважений з прав людини).

2. Негайно після фактичного затримання особи суб'єкт подання інформації повідомляє за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку на єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103) (контактний центр системи надання безоплатної правової допомоги) та інші телефонні номери, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги (далі - система) відповідному регіональному центру з надання безоплатної вторинної

правової допомоги (далі - регіональний центр), крім випадків адміністративного затримання, якщо особа захищає себе особисто чи запросила захисника, такі відомості:

прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі);

час та підстави для затримання особи;

точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;

найменування (прізвище та ініціали) суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефону та адреса електронної пошти;

дата винесення постанови про застосування адміністративного арешту (постановлення ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою), найменування суду та/або прізвище та ініціали судді, що виніс постанову (постановив ухвалу) у відповідних випадках;

прізвище, ім'я, по батькові та найменування посади особи, яка передала повідомлення, її номер телефону.

3. Повідомлення про затримання особи відповідному регіональному центру заявники можуть подати письмово або за допомогою телефонного зв'язку на єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103) (контактний центр системи надання безоплатної правової допомоги). Розгляд повідомлень здійснюється регіональними центрами відповідно до їх компетенції та за умови отримання таких обов'язкових відомостей:

ступінь родинного зв'язку заявника із затриманою особою (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі), його прізвище, ім'я та по батькові, адреса зареєстрованого або фактичного місця проживання, номер контактного телефону (якщо заявник не є затриманою особою);

прізвище, ім'я та по батькові, дата народження затриманої особи;

місце, дата і час затримання особи.

Регіональний центр також може з'ясовувати у заявника такі додаткові відомості, надання яких не є обов'язковим:

підстави для затримання особи;

найменування органу, службова особа якого здійснила затримання, його поштова адреса, найменування посади, звання, прізвище, ім'я та по батькові такої особи.

Відсутність таких додаткових відомостей у заявника чи відмова заявника їх надати не можуть бути підставами для відмови у розгляді повідомлення про затримання особи, реєстрації такого повідомлення чи наданні безоплатної вторинної правової допомоги.

3⁻¹. Уповноважений з прав людини у разі виявлення під час відвідування місць, в яких примусово тримаються за судовим рішенням або рішенням адміністративного органу відповідно до закону особи, про затримання яких суб'єктом подання інформації не було здійснено повідомлення згідно з вимогами цього Порядку, може повідомити про таке затримання відповідному регіональному центру за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку на єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103) (контактний центр системи надання безоплатної правової допомоги) та інші телефонні номери, електронної пошти або через систему.

Розгляд повідомлень здійснюється регіональними центрами відповідно до їх компетенції за умови отримання таких відомостей:

прізвище, ім'я та по батькові, дата народження затриманої особи;

місце, дата і час затримання особи;

місце перебування затриманої особи;

прізвище та ініціали (найменування) уповноваженого з прав людини, його поштова адреса, номер телефону та адреса електронної пошти.

4. Інші номери телефонів та адреса електронної пошти, за якими передаються повідомлення про випадки затримання осіб, визначаються регіональним центром та доводяться до відома суб'єктів подання інформації.

Зазначена інформація також розміщується на веб-сайтах Мін'юсту та його територіальних органів, Координаційного центру з надання правової допомоги (далі - Координаційний центр), регіональних центрів, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі, відповідної залізниці, головних управлінь (управлінь) СБУ в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі, органів доходів і зборів, регіональних управлінь Держприкордонслужби, головних управлінь (управлінь) ДМС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві і Севастополі, центрального управління, територіальних управлінь, зональних відділів (відділень) Військової служби правопорядку у Збройних Силах (далі - регіональні або міжрегіональні органи).

5. Повідомлення про затримання осіб приймаються та обробляються уповноваженою службовою особою регіонального центру цілодобово.

6. Повідомлення суб'єктів подання інформації, які надходять до регіонального центру, реєструються в журналі реєстрації таких повідомлень в момент їх надходження та в системі. Повідомленню присвоюється відповідний реєстраційний номер, який за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему повідомляється суб'єкту подання інформації.

Повідомлення заявників, які надходять до регіонального центру або контактному центру системи надання безоплатної правової допомоги, за наявності всіх обов'язкових відомостей реєструються у відповідному журналі реєстрації повідомлень та системі.

Повідомлення уповноваженого з прав людини, які надходять до регіонального центру або контактному центру системи надання безоплатної

правової допомоги, за наявності відомостей, зазначених у пункті 3⁻¹ цього Порядку, реєструються у відповідному журналі реєстрації повідомлень та системі.

У разі коли надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманій особі вже розпочато на підставі іншого повідомлення, зареєстрованого в системі та/або відповідному журналі реєстрації, уповноважена службова особа регіонального центру інформує про це заявника або уповноваженого з прав людини із зазначенням номера доручення регіонального центру, прізвища, імені та по батькові адвоката і його номера телефону.

7. Протягом години з моменту реєстрації повідомлення заявника або уповноваженого з прав людини уповноважена службова особа регіонального центру проводить перевірку інформації про затримання особи шляхом підготовки і надсилання від імені такого центру запиту факсимільним зв'язком на адресу відповідного регіонального або міжрегіонального органу. Протягом години після надходження факсограми відповідний регіональний або міжрегіональний орган шляхом надсилання факсограми у відповідь спростовує інформацію про затримання особи або підтверджує таку інформацію з повідомленням адреси місця для конфіденційного побачення адвоката з такою особою. У разі отримання такого підтвердження регіональний центр приймає рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги шляхом видачі відповідного доручення.

Протягом години з моменту реєстрації повідомлення суб'єкта подання інформації про затримання особи або реєстрації факсограми, що підтверджує інформацію про затримання особи, уповноважена службова особа регіонального центру в установленому порядку призначає адвоката шляхом видачі доручення для надання такій особі безоплатної вторинної правової допомоги, копія якого із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему передається суб'єкту подання інформації та реєструється ним.

Уповноважена службова особа регіонального центру негайно перед передачею копії доручення суб'єкту подання інформації повідомляє призначеному адвокату реквізити виданого доручення, на підставі якого таким адвокатом може бути видано ордер.

Час прибуття адвоката до затриманої особи для конфіденційного побачення та/або участі в процесуальних діях фіксується уповноваженою службовою особою суб'єкта подання інформації, органа (установи), де перебувають затримані особи, в системі та/або відповідному журналі реєстрації.

Після призначення адвоката для надання затриманій особі безоплатної вторинної правової допомоги в результаті подання повідомлення заявника або уповноваженого з прав людини уповноважена службова особа регіонального центру невідкладно інформує про це телефоном заявника або уповноваженого з прав людини із зазначенням номера доручення центру, прізвища, імені та по батькові адвоката і його номера телефону.

8. Призначений регіональним центром адвокат повинен прибути за зазначеною адресою місця для конфіденційного побачення із затриманою особою протягом години з моменту видачі йому доручення для надання безоплатної вторинної правової допомоги, а у виняткових випадках - не пізніше ніж протягом шести годин з моменту видачі йому доручення.

У разі коли призначений адвокат на підставах, визначених законом, або з інших незалежних від нього причин не може надати безоплатної вторинної правової допомоги, він негайно повідомляє про це регіональному центру, який протягом однієї години з моменту надходження повідомлення призначає іншого адвоката.

Якщо призначений регіональним центром адвокат не прибув у встановлений цим Порядком строк за зазначеною адресою місця для конфіденційного побачення із затриманою особою, суб'єкт подання інформації негайно повідомляє про це такому центру відповідно до пункту 2 цього Порядку.

9. Відмова затриманої особи від адвоката, призначеного регіональним центром, повинна бути здійснена такою особою в присутності цього адвоката у формі письмової заяви, копія якої подається адвокатом до відповідного регіонального центру.

10. З метою забезпечення виконання вимог цього Порядку:

1) регіональний центр:

своєчасно повідомляє суб'єктам подання інформації номери телефонів, адресу електронної пошти, інші необхідні для зв'язку дані;

забезпечує реєстрацію повідомлень, які надходять від суб'єктів подання інформації, регіональних або міжрегіональних органів, заявників та уповноваженого з прав людини, про випадки затримання осіб у журналах реєстрації повідомлень та системі;

проводить у разі отримання від заявників або уповноваженого з прав людини повідомлення про затримання особи перевірку факту затримання шляхом звернення до відповідного регіонального або міжрегіонального органу;

видає доручення адвокатам для надання безоплатної вторинної правової допомоги та доводить відповідну інформацію призначеним адвокатам негайно;

у разі отримання від суб'єкта подання інформації повідомлення про неприбуття адвоката призначає протягом години з моменту реєстрації такого повідомлення іншого адвоката згідно з новим дорученням;

інформує відповідних прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва і Севастополя, відповідний регіональний або міжрегіональний орган, а також Координаційний центр у разі виявлення порушення суб'єктами подання інформації вимог цього Порядку;

забезпечує взаємодію із суб'єктами подання інформації, іншими заінтересованими органами на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

проводить щокварталу звірки відомостей щодо кількості переданих та зареєстрованих повідомлень про випадки затримання осіб із суб'єктами подання

інформації у порядку, затвердженому спільним наказом Мін'юсту, МВС, Міноборони, Мінфіну, СБУ;

2) суб'єкти подання інформації, органи (установи), де перебувають затримані особи:

інформують під час затримання кожен особу про право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України "Про безоплатну правову допомогу", вручають пам'ятку для затриманих осіб, в якій зазначається єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213103) (контактний центр системи надання безоплатної правової допомоги);

повідомляють регіональному центру про затримання особи;

забезпечують внесення відповідних відомостей до системи та/або відповідних журналів реєстрації;

забезпечують вільний доступ призначеного регіональним центром адвоката до затриманої особи, відведення необхідного часу та належного місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою до першого її допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - такі побачення без обмеження їх кількості і тривалості, можливість для ознайомлення адвоката з матеріалами справи, реалізацію інших прав та гарантій діяльності адвокатів, установлених Конституцією та законами України;

у разі відсутності реагування регіонального центру на повідомлення про затримання осіб або порушення встановлених цим Порядком строків прибуття адвоката негайно, але не пізніше ніж протягом 24-х годин, інформують про це Координаційний центр за телефоном або адресою електронної пошти, що оприлюднені на офіційних веб-сайтах Мін'юсту та його територіальних органів, а також на веб-сайті органу (установи), де перебувають затримані особи;

подають щокварталу до 5 числа місяця, що настає за звітним періодом, регіональному центру інформацію про кількість випадків затримання протягом звітного періоду осіб та кількість випадків неприбуття або несвоєчасного прибуття адвокатів;

несуть у порядку, встановленому законом, відповідальність за несвоєчасне повідомлення про затримання особи та перешкоджання наданню адвокатом, призначеним регіональним центром, такій особі безоплатної вторинної правової допомоги;

3) регіональні або міжрегіональні органи:

у разі звернення уповноваженої службової особи регіонального центру щодо надання інформації про факт затримання особи проводять перевірку такого факту;

спростовують інформацію про затримання особи або підтверджують таку інформацію з повідомленням регіональному центру про випадок затримання особи та адреси місця для конфіденційного побачення адвоката з такою особою у порядку, встановленому для суб'єктів подання інформації.

11. Під час виконання вимог цього Порядку регіональний центр та суб'єкти подання інформації дотримуються вимог законодавства, а також забезпечують конфіденційність отриманої ними інформації, крім випадків, установлених законом.

2.8. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 15

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОРЯДОК внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу

1. Цей Порядок визначає механізм внесення, повернення та звернення у дохід держави коштів у разі застосування запобіжного заходу у вигляді застави, який обраний з метою забезпечення належної поведінки особи, щодо якої застосовано запобіжний захід, її явки за викликом до слідчого, прокурора або суду, а також виконання інших покладених на неї обов'язків, передбачених положеннями Кримінального процесуального кодексу України.

2. Застава вноситься в національній грошовій одиниці на спеціальний рахунок територіального управління ДСА, яке здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, який обрав такий запобіжний захід, відкритий у Казначействі в установленому законодавством порядку (далі - депозитний рахунок).

3. Застава може бути внесена: підозрюваним, обвинуваченим або іншою особою, яка діє від його імені (далі - особа); заставодавцем - іншою фізичною чи юридичною особою, яка вносить кошти від свого імені.

Застава не може бути внесена юридичними особами державної або комунальної власності або такими, що фінансуються з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим, або у статутному капіталі яких є частка державної, комунальної власності або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності.

4. Розмір застави визначається в ухвалі слідчого судді, суду про обрання стосовно особи запобіжного заходу у вигляді застави.

5. Внесення коштів на депозитний рахунок здійснюється на підставі платіжного документа особи чи заставодавця не пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави.

6. Платіжний документ з відміткою банку про виконання надається слідчому, прокурору, суду, який здійснює кримінальне провадження.

7. Кошти, внесені як застава, підлягають поверненню повністю або частково у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

8. Застава повертається особі або заставодавцю у безготівковій формі на зазначений ними банківський рахунок, а у разі відсутності такого рахунка - готівкою через банки або підприємства поштового зв'язку.

Для повернення коштів, внесених як застава, особа чи заставодавець подає до територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, якому відкрито депозитний рахунок, на який було внесено заставу, такі документи: заява особи чи заставодавця, в якій обов'язково зазначаються реквізити банківського рахунка, на який зараховуватимуться кошти, що підлягають поверненню, а у разі відсутності банківського рахунка - відомості про банк чи підприємство поштового зв'язку; засвідчена судом копія ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в якому міститься рішення про повернення застави; копія платіжного або іншого документа, що підтверджує факт внесення коштів як застави.

Територіальне управління ДСА або апеляційний суд, Вищий антикорупційний суд, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, розглядає зазначені документи та протягом п'яти робочих днів з дня їх надходження за умови зарахування коштів на депозитний рахунок готує та подає до органу Казначейства платіжне доручення про повернення коштів.

Повернення коштів, внесених як застава, здійснюється протягом п'яти робочих днів з дня надходження платіжних доручень територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, який обрав запобіжний захід у вигляді застави, до органу Казначейства.

9. Звернення застави в дохід держави здійснюється на підставі платіжного доручення територіального управління ДСА або апеляційного суду, Вищого антикорупційного суду, наданого до органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок, на який було внесено заставу.

Копія ухвали слідчого судді, суду, вироку місцевого суду надсилається протягом п'яти днів з дня набрання ними законної сили слідчим суддею (судом), який їх постановив чи ухвалив, до територіального управління ДСА, на депозитний рахунок якого було внесено заставу, для підготовки платіжного доручення.

Платіжне доручення видається територіальним управлінням ДСА протягом п'яти робочих днів з дня надходження ухвали слідчого судді, суду, вироку суду (апеляційним судом, Вищим антикорупційним судом - протягом п'яти робочих днів з дня постановлення ухвали чи вироку суду), що набрали законної сили, в яких міститься рішення про звернення застави в дохід держави, прийняте у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

III. СПІЛЬНІ НАКАЗИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

3.1. Інструкція про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції, затверджена наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України від 26 серпня 2014 року №872/88/537

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 серпня 2014 р.
за № 1038/25815

ІНСТРУКЦІЯ

про порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, та особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції

І. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція розроблена на виконання вимог Закону України від 12 серпня 2014 року № 1630-VII «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години» та Закону України від 12 серпня 2014 року № 1630-VII «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції».

1.2. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей;

терористична діяльність - діяльність, яка охоплює:

планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів;

підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях;

організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах;

вербування, озброєння, підготовку та використання терористів;

пропаганду і поширення ідеології тероризму;

фінансування та інше сприяння тероризму;

фінансування тероризму - надання чи збір активів будь-якого роду з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для організації, підготовки і вчинення окремим терористом або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроба здійснення таких дій;

міжнародний тероризм - здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження.

1.3. За наявності передбачених законом підстав такі дії кваліфікуються за статтями 109 - 114⁻¹, 258 - 258⁻⁵, 260 - 263⁻¹, 294, 348, 349, 377 - 379, 437 - 444 Кримінального кодексу України.

1.4. Виконання прокурором повноважень, визначених цією Інструкцією, здійснюється у відповідності з вимогами Кримінального процесуального кодексу України з урахуванням положень, передбачених Законом України від 12 серпня 2014 року № 1630-VII «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години» та Законом України від 12 серпня 2014 року № 1631-VII «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції».

II. Порядок превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності

2.1. Підставою для здійснення превентивного затримання є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою терористичної діяльності, у тому числі

вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 109 - 114¹, 258 - 258⁵, 260 - 263¹, 294, 348, 349, 377 - 379, 437 - 444 Кримінального кодексу України.

2.2. Про затримання особи уповноваженою службовою особою складається протокол у порядку, передбаченому статтею 208 Кримінального процесуального кодексу України. Залучення понятих для особистого обшуку здійснюється відповідно до Кримінального процесуального кодексу України. З метою ідентифікації затриманої особи обов'язково проводиться її фотографування, у тому числі за допомогою цифрової фотоапаратури, з обов'язковою прив'язкою до часу затримання будь-яким доступним способом, а також опис індивідуальних ознак її тілобудови і особливих прикмет із занесенням до протоколу затримання. Дактилоскопіювання та відеозйомка затриманої особи проводяться за можливості.

2.3. Співробітники органів та підрозділів, які беруть участь у проведенні антитерористичної операції та затримали осіб, причетних до терористичної діяльності, зобов'язані негайно будь-яким доступним способом із зазначенням особи, яка здійснює повідомлення, повідомити про це відповідну чергову частину Головного управління (управління) Служби безпеки України або Головного управління (управління) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі. Керівники цих органів при отриманні такої інформації зобов'язані невідкладно приступити до вирішення питання про превентивне затримання. У разі ухвалення такого рішення матеріали для надання згоди на затримання негайно надсилаються відповідному прокурору на паперових носіях. Одночасно вживаються заходи щодо доставляння до прокурора особи, стосовно якої вирішується питання про застосування превентивного затримання, та вилучених у неї предметів і речей.

2.4. Повноваження щодо надання згоди на превентивне затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години, але не більше 30 діб, виконуються прокурорами обласного рівня, їх заступниками.

2.5. Визначені Законом України від 12 серпня 2014 року № 1630-VII «Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години» повноваження прокурор виконує лише на місцевості (адміністративній території), де проводиться антитерористична операція.

2.6. Розгляд питання щодо застосування превентивного затримання здійснюється прокурором невідкладно за участю особи, стосовно якої вирішується питання про застосування цього затримання.

2.7. До прийняття рішення про надання згоди на превентивне затримання прокурором перевіряється дотримання вимог закону щодо невідкладного повідомлення затриманому про підстави затримання та роз'яснення його прав, передбачених кримінальним процесуальним законодавством України.

2.8. У разі наявності у затриманої особи документів, які свідчать про її належність до громадянства іноземної держави, прокурором, який надав згоду на превентивне затримання, невідкладно надсилається інформація до Генеральної прокуратури України для повідомлення Міністерства закордонних справ України.

2.9. Загальний строк вирішення питання про превентивне затримання не може перевищувати 72 години з моменту фактичного затримання особи. У цей строк включається строк доставки затриманої особи до прокурора.

2.10. Перед вирішенням питання про надання згоди на превентивне затримання прокурором з дотриманням порядку, передбаченого статтею 214 Кримінального процесуального кодексу України, вносяться відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

2.11. Прокурори, які здійснюють погодження рішень про превентивні затримання, ведуть облік цієї роботи у відповідних журналах.

2.12. Копія рішення про превентивне затримання невідкладно надається затриманій особі та направляється до слідчого судді, суду відповідної юрисдикції разом з клопотанням про обрання стосовно цієї особи належного запобіжного заходу. Документи стосовно погодження рішення про превентивне затримання долучаються до матеріалів відповідного кримінального провадження.

2.13. У разі розгляду слідчим суддею, судом клопотання про обрання належного запобіжного заходу і прийняття ними рішення стосовно цієї особи її превентивне затримання вважається припиненим і продовжуватись не може.

2.14. У разі незгоди з рішенням про превентивне затримання прокурор виносить мотивовану постанову про відсутність підстав для надання згоди на превентивне затримання, а особа, щодо якої винесена така постанова, негайно звільняється.

2.15. Тримання затриманих осіб здійснюється відповідно до Закону України «Про попереднє ув'язнення».

2.16. Затримана особа має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

2.17. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом 30 діб з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

III. Порядок здійснення особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції

3.1. Повноваження, передбачені статтею 615 Кримінального процесуального кодексу України щодо виконання повноважень слідчого судді, передбачених у статтях 163, 164, 234, 235, 247, 248 цього Кодексу, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб осіб, що підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109 - 114⁻¹, 258 - 258⁻⁵, 260 - 263⁻¹, 294, 348, 349, 377 - 379, 437 - 444 Кримінального кодексу

України, виконуються прокурором, який здійснює процесуальне керівництво у відповідному кримінальному провадженні.

3.2. Порядок розгляду клопотань про тимчасовий доступ до речей та документів:

3.2.1. Прокурор, отримавши клопотання слідчого про тимчасовий доступ до речей та документів чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання про надання згоди на тимчасовий доступ до речей та документів у порядку, передбаченому статтями 163, 164 Кримінального процесуального кодексу України.

3.2.2. За результатами розгляду клопотання слідчого або у разі прийняття такого рішення особисто прокурор у порядку статті 110 Кримінального процесуального кодексу України вносить постанову з дотриманням вимог, передбачених для відповідних ухвал слідчого судді.

3.3. Порядок розгляду клопотань про обшук:

3.3.1. Прокурор, отримавши клопотання слідчого про обшук чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання про дозвіл на обшук у порядку, передбаченому статтями 234, 235 Кримінального процесуального кодексу України.

3.3.2. За результатами розгляду клопотання слідчого або у разі прийняття такого рішення особисто прокурор у порядку статті 110 Кримінального процесуального кодексу України вносить постанову з дотриманням вимог, передбачених для таких ухвал слідчого судді.

3.4. Порядок розгляду клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій:

3.4.1. Прокурор, отримавши клопотання слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання щодо негласних слідчих (розшукових) дій у порядку, передбаченому статтями 247, 248 Кримінального процесуального кодексу України.

3.4.2. За результатами розгляду клопотання слідчого або у разі прийняття такого рішення особисто прокурор у порядку статті 110 Кримінального процесуального кодексу України вносить постанову з дотриманням вимог, передбачених для таких ухвал слідчого судді.

3.5. Порядок розгляду клопотань щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб:

3.5.1. Прокурор, отримавши клопотання слідчого щодо обрання особі запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання про застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109 - 114¹, 258 - 258⁵, 260 - 263¹, 294, 348, 349, 377 - 379, 437 - 444 Кримінального кодексу України,

з дотриманням вимог статей 176, 178, 183, 186, 193, 194, 196 Кримінального процесуального кодексу України.

3.5.2. За результатами розгляду клопотання слідчого або у разі прийняття такого рішення особисто прокурор у порядку статті 110 Кримінального процесуального кодексу України виносить постанову з дотриманням вимог, передбачених для таких ухвал слідчого судді.

3.6. Порядок засвідчення постанови прокурора:

3.6.1. У постанові та рішенні, винесених у затвердженому цією Інструкцією порядку, підпис відповідного прокурора засвідчується гербовою печаткою прокуратури, у якій працює цей прокурор.

3.6.2. У разі якщо тимчасово відсутня можливість засвідчити постанову та рішення гербовою печаткою, прокурором проставляється номер службового посвідчення з подальшим засвідченням гербовою печаткою.

3.2. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, затверджена наказом МВС України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серпня 2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
04 вересня 2020 р.
за № 849/35132

ІНСТРУКЦІЯ

про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок використання Державним бюро розслідувань, Державною кримінально-виконавчою службою України, Державною міграційною службою України, Державною митною службою

України, Державною прикордонною службою України, Державною фіскальною службою України, Національним антикорупційним бюро України, Національною поліцією України, Службою безпеки України, органами прокуратури України (далі - правоохоронні органи України) інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол (далі - інформаційна система Інтерполу) з метою міжнародного співробітництва з Генеральним секретаріатом Інтерполу, Комісією з контролю файлів Інтерполу (далі - органи Інтерполу), національними центральними бюро Інтерполу іноземних держав (далі - НЦБ іноземних держав), органами та підрозділами правоохоронних органів іноземних держав (далі - компетентні органи іноземних держав) та міжнародними установами, з якими Інтерпол уклав договори щодо обміну даними (далі - міжнародні установи).

Положення цієї Інструкції застосовуються до інших органів державної влади у випадках, передбачених законодавством.

2. Цю Інструкцію розроблено відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, Законів України "Про Національну поліцію", "Про оперативно-розшукову діяльність", "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол (із змінами) від 13 червня 1956 року (далі - Статут Інтерполу), Статуту Комісії з контролю файлів Інтерполу, затвердженого Резолюцією 85-ї сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу AG-2016-RES-06, Правил Інтерполу з обробки даних, затверджених Резолюцією 80-ї сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу AG/2011/RES/07 (із змінами), та міжнародних договорів України у сфері міжнародно-правового співробітництва.

3. У цій Інструкції терміни вживаються в таких значеннях:

банки даних Інтерполу - складова інформаційної системи Інтерполу, яка є сукупністю інформаційних ресурсів, що містять дані щодо осіб, предметів та/або подій, які обробляються Генеральним секретаріатом Інтерполу з метою забезпечення співробітництва правоохоронних органів;

інформаційна система Інтерполу - структуровані матеріальні засоби і програмне забезпечення Інтерполу: банки даних, системи зв'язку, розвинуті безконтактні технології й інші засоби, що використовуються для обробки інформації в цілях міжнародного співробітництва;

інформація - будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, що незалежно від їх джерела стосуються розслідування і запобігання злочину, кримінального переслідування і покарання, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також інформація про осіб, зниклих безвісти, та невідомих трупів;

обробка інформації - будь-які операції чи група операцій з інформацією (автоматизованих або ручних), зокрема: збирання, реєстрація, записування, приймання, перевірка, коригування, зчитування, отримання, передавання, зберігання, використання, оприлюднення та видалення інформації;

оповіщення - будь-який запит про міжнародну співпрацю або міжнародне попередження про загрози публічній безпеці, особам або майну, що публікується Інтерполом за запитом уповноваженого підрозділу або за ініціативою Генерального секретаріату Інтерполу та надсилається всім державам-членам Інтерполу;

повідомлення - будь-який запит про міжнародну співпрацю або міжнародне попередження про загрози публічній безпеці, особам або майну, що надсилається уповноваженим підрозділом одному або декільком НЦБ іноземних держав або одній або декільком міжнародним установами без реєстрації в поліцейській базі даних Інтерполу;

правила Інтерполу - Статут Інтерполу, прийняті на його основі рішення, резолюції, а також рекомендації та усталена практика Інтерполу;

прямий доступ - вхід уповноваженої особи правоохоронного органу України до інформаційної системи Інтерполу та отримання інформації з використанням автоматичних засобів без допомоги уповноваженого підрозділу та Генерального секретаріату Інтерполу;

уповноважений підрозділ - структурний підрозділ центрального органу управління поліції, який забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції України із здійснення представництва та виконання зобов'язань України в Інтерполі та повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу;

уповноважений територіальний підрозділ - структурні підрозділи територіальних органів поліції, які забезпечують взаємодію територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України з компетентними органами іноземних держав щодо боротьби із злочинністю в межах діяльності Інтерполу;

циркулярне оповіщення (циркуляр) - будь-який запит про міжнародну співпрацю або міжнародне попередження про загрози публічній безпеці, особам або майну, що надсилається уповноваженим підрозділом одному або декільком НЦБ іноземних держав або одній або декільком міжнародним установам з одночасною реєстрацією в поліцейській базі даних Інтерполу.

II. Цілі і форми міжнародного співробітництва з використанням інформаційної системи Інтерполу

1. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України з органами Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентними органами іноземних держав та міжнародними установами з використанням інформаційної системи Інтерполу здійснюється з питань та у формах, визначених правилами Інтерполу.

2. Цілями міжнародного співробітництва з використанням інформаційної системи Інтерполу є:

установлення місцезнаходження осіб, які розшукуються, з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшої видачі (екстрадиції);

установлення місцезнаходження осіб чи об'єктів, що становлять інтерес для правоохоронних органів України чи інших держав-членів Інтерполу;

надання чи отримання інформації, що стосується розслідування злочинів, кримінального минулого або злочинної діяльності осіб;

надання чи отримання інформації з метою попередження про осіб, події, об'єкти, способи вчинення злочинів, що становлять реальну загрозу публічній безпеці та порядку й можуть завдати істотної шкоди майну чи громадянам;

ідентифікація осіб чи невпізнаних трупів;

проведення криміналістичних досліджень;

надання чи отримання інформації з питань публічної безпеки і порядку;

ідентифікація загроз, організованих груп та злочинних організацій, тенденцій розвитку злочинності;

обмін досвідом з питань боротьби із злочинністю та правоохоронної діяльності.

3. Обробка інформації в інформаційній системі Інтерполу здійснюється виключно для досягнення визначених цією Інструкцією цілей міжнародного співробітництва.

4. Використання інформаційної системи Інтерполу правоохоронними органами України здійснюється відповідно до встановленого цією Інструкцією порядку у формі надсилання запиту/звернення до уповноваженого підрозділу або у формі прямого доступу.

5. Уповноважений підрозділ на підставі отриманого від правоохоронного органу України запиту/звернення забезпечує використання інформаційної системи Інтерполу шляхом:

1) надсилання запиту про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу оповіщень:

Червоного оповіщення (RED NOTICE);

Синього оповіщення (BLUE NOTICE);

Зеленого оповіщення (GREENNOTICE);

Жовтого оповіщення (YELLOW NOTICE);

Чорного оповіщення (BLACK NOTICE);

Пурпурного оповіщення (PURPLE NOTICE);

Помаранчевого оповіщення (ORANGE NOTICE);

Оповіщення про викрадені культурні цінності;

2) надсилання циркулярного оповіщення (циркуляра);

3) надсилання повідомлення;

4) внесення інформації до банків даних Інтерполу, її коригування або видалення;

5) отримання інформації з банків даних Інтерполу.

Крім того, уповноважений підрозділ надсилає до органів Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентних органів іноземних держав та міжнародних установ запити, документи або інформацію відповідно до міжнародних договорів України у випадках, в яких передбачається використання каналів зв'язку Інтерполу.

6. Порядок оформлення та надсилання повідомлень, циркулярних оповіщень (циркулярів), запитів про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу оповіщень, а також внесення інформації до банків даних Інтерполу, її коригування або видалення та отримання інформації з банків даних Інтерполу визначається цією Інструкцією та правилами Інтерполу.

7. Інформаційна система Інтерполу використовується для обміну відомостями про фізичних та юридичних осіб, об'єкти, події та факти лише в рамках відповідного кримінального провадження та/або оперативно-розшукової (розшукової) справи (за умови вжиття вичерпних заходів на національному рівні), а також заходів з питань публічної безпеки і порядку, запобігання перетинанню та недопущення перетинання державного кордону України особами, яким заборонено в'їзд або обмежено виїзд з України.

8. Інформація, отримана з використанням інформаційної системи Інтерполу, призначена виключно для використання правоохоронними органами України та судами для запобігання злочинам, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, забезпечення публічної безпеки і порядку, підтримання публічного обвинувачення та судового провадження, здійснення ідентифікації особи у випадках, передбачених законодавством.

9. Правоохоронні органи України зобов'язані забезпечити ефективний захист інформації, яку отримують та передають з використанням інформаційної системи Інтерполу.

Відомості, що обробляються в інформаційній системі Інтерполу, можуть передаватися засобом масової інформації лише з дозволу тих органів Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентних органів іноземних держав, міжнародних установ, правоохоронних органів України, які надали їх для обробки і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим.

III. Порядок надсилання запитів/звернень до уповноваженого підрозділу

1. Правоохоронні органи України надсилають запити/звернення про використання інформаційної системи Інтерполу уповноваженому підрозділу та/або уповноваженим територіальним підрозділам.

2. Структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора, Центрального управління Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, центрального апарату Державного бюро розслідувань, апаратів міністерств та центральних органів виконавчої влади, Департаменту з питань виконання кримінальних покарань надсилають запити/звернення уповноваженому підрозділу.

3. Територіальні (регіональні) підрозділи (органи), управління правоохоронних органів України надсилають запити/звернення відповідним уповноваженим територіальним підрозділам. Запити/звернення територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України, що потребують негайного виконання, можуть надсилатися безпосередньо уповноваженому підрозділу.

За рішенням Директора Державного бюро розслідувань запити/звернення територіальних управлінь Державного бюро розслідувань можуть надсилатися уповноваженому підрозділу через визначений ним структурний підрозділ центрального апарату Державного бюро розслідувань.

4. Уповноважені територіальні підрозділи в п'ятнадцятиденний термін попередньо опрацьовують запити/звернення територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України щодо їх обґрунтованості, повноти, правильності оформлення, відповідності правилам Інтерполу та забезпечують їх передачу уповноваженому підрозділу.

5. Запити/звернення уповноваженому підрозділу оформлюються та надсилаються в порядку, визначеному цією Інструкцією та нормативно-правовими актами з питань діловодства.

6. У запитах/зверненнях, що надсилаються уповноваженому підрозділу, зазначаються:

номер кримінального провадження, оперативно-розшукової (розшукової) справи (за наявності);

детальний опис обставин злочину або підстав проведення оперативно-розшукових заходів чи здійснення ідентифікації особи;

обґрунтування потреби звернення до компетентних органів іноземних держав;

заходи, що мають бути здійснені компетентними органами іноземних держав, перелік відомостей, які необхідно отримати з-за кордону;

перелік держав-членів Інтерполу, на території яких необхідно провести відповідні заходи.

Інформація про фізичних та юридичних осіб, об'єкти та ідентифікаційні дані відтворюється мовою оригіналу в разі їх написання відповідною транслітерацією.

7. Уповноважений підрозділ у разі одержання запитів/звернень здійснює їх попередню оцінку щодо обґрунтованості, повноти, правильності оформлення, відповідності правилам Інтерполу.

8. Залежно від результатів попередньої оцінки одержаного запиту/звернення уповноважений підрозділ:

здійснює заходи, передбачені пунктом 5 розділу II цієї Інструкції;

надає відповідь правоохоронному органу України - ініціатору внесення відомостей до інформаційної системи Інтерполу безпосередньо чи через уповноважений територіальний підрозділ;

запитує у правоохоронного органу України - ініціатора внесення відомостей до інформаційної системи Інтерполу, інших державних органів додаткову інформацію або документи, необхідні для виконання запиту/звернення;

повністю або частково відмовляє у виконанні запит звернення у випадках, передбачених пунктом 9 цього розділу;

проводить додаткові консультації з правоохоронним органом України - ініціатором внесення відомостей до інформаційної системи Інтерполу або органами Інтерполу.

9. Уповноважений підрозділ та уповноважений територіальний підрозділ повністю або частково відмовляють у виконанні запиту/звернення в таких випадках:

виконання запиту/звернення призведе до порушення законодавства України; порушені у запиті/зверненні питання суперечать правилам Інтерполу або не належать до компетенції Інтерполу;

запит/звернення надійшли від фізичної особи;

запит/звернення надійшли від установ, організацій, державних органів, інших юридичних осіб, які не відносяться до зазначених у пункті 1 розділу I цієї Інструкції правоохоронних органів;

запит/звернення підготовлені з порушенням вимог цієї Інструкції;

Генеральний секретаріат Інтерполу чи Комісія з контролю файлів Інтерполу ухвалив (ла) рішення про заборону використання інформаційної системи Інтерполу щодо вказаних у запиті/зверненні осіб, об'єктів, подій, обставин вчинення злочину.

10. Про відмову у виконанні запиту/звернення уповноважений підрозділ та уповноважений територіальний підрозділ письмово інформують ініціатора із зазначенням причин відмови.

IV. Порядок запитування публікації оповіщень Генеральним секретаріатом Інтерполу

1. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Червоного оповіщення щодо осіб, які розшукуються з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшої видачі (екстрадиції) в Україну.

Публікація Червоного оповіщення запитується за таких умов:

вчинене особою діяння кваліфіковано як злочин відповідно до Кримінального кодексу України;

особу в установленому законодавством порядку оголошено в розшук правоохоронними органами України:

для притягнення до кримінальної відповідальності за злочин, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі на максимальний строк не менше двох років;

для виконання вироку, яким особу засуджено до позбавлення волі на термін щонайменше шість місяців, або якщо невідбута особою частина покарання становить не менше шести місяців.

Для запиту публікації Генеральним секретаріатом Інтерполу Червоного оповіщення правоохоронний орган України надсилає уповноваженому підрозділу формуляр для запиту публікації Червоного оповіщення (додаток 1), а також таку інформацію та документи:

стислий і зрозумілий опис злочину, вчиненого особою, яка розшукується, зокрема час, місце, спосіб та інші суттєві обставини вчинення злочину (друкований текст обсягом до однієї тисячі знаків, у тому числі в перекладі на

одну з робочих мов Інтерполу), а також інформацію про особисту участь особи у вчиненні злочину, мотиви, з яких його вчинено, та завдану шкоду;

положення статті Кримінального кодексу України, за якою кваліфікується злочин;

відомості про максимально можливе покарання, передбачене статтею Кримінального кодексу України, призначене судом покарання або невідбуту частину покарання відповідно до вироку суду;

місцезнаходження за кордоном особи, яка розшукується, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України (за наявності), або дані, які вказують на можливе перебування за кордоном особи, яка розшукується (підтверджена інформація про виїзд особи, яка розшукується, за межі України або про наявність в особи родинних та інших зв'язків за межами України тощо);

завірену копію витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань;

завірену копію письмового повідомлення про підозру або обвинувального акта (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу);

завірену копію постанови про оголошення розшуку особи (постанови про зупинення досудового розслідування);

завірену копію ухвали слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу) на стадії досудового розслідування;

завірені копії ухвали суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та ухвали про оголошення розшуку особи (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу) на стадії судового розгляду;

завірену копію обвинувального вироку суду, яким особу засуджено до позбавлення волі, з підтвердженням набуття ним законної сили (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу), на стадії виконання вироку;

завірену копію документа, що підтверджує громадянство, посвідчує особу чи її спеціальний статус, або заяви-анкети для внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру;

відомості про можливі варіанти транслітерації прізвища, імені, по батькові особи, яка розшукується, та можливі варіанти їх написання іноземними мовами;

копію доручення Держприкордонслужбі щодо розшуку в пунктах пропуску особи, яка розшукується;

фотозображення особи, яка розшукується, із зазначенням можливої дати фотографування;

копію дактилоскопічної карти (за наявності);

ДНК-профіль згідно з додатком 2 до цієї Інструкції (за наявності).

Запит про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Червоного оповіщення надсилається уповноваженим підрозділом за умови його погодження із центральним органом України щодо видачі особи (екстрадиції) і повідомлення ним про намір надіслати запит про видачу (екстрадицію) особи, яка розшукується, у разі її арешту, затримання чи встановлення місцезнаходження на території іноземної держави.

2. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Синього оповіщення щодо осіб, які становлять інтерес для правоохоронних органів України в рамках кримінальних проваджень та/або оперативно-розшукових справ, з метою:

- отримання інформації про особу;
- встановлення місцезнаходження особи;
- ідентифікації особи.

Публікація Синього оповіщення запитується за сукупності таких умов:

особа, щодо якої запитується публікація оповіщення, була засуджена чи притягалася до кримінальної відповідальності або вона є підозрюваним, обвинуваченим, свідком чи потерпілим у кримінальному провадженні;

є потреба отримання додаткової інформації про можливе злочинне минуле особи, установленні її місцезнаходження або ідентифікації, здобуття інших відомостей у рамках кримінального провадження чи оперативно-розшукової справи.

Запит про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Синього оповіщення уповноважений підрозділ надсилає за умови надання правоохоронними органами України:

відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Синього оповіщення згідно з додатком 3 до цієї Інструкції;

стислого і зрозумілого опису злочину, у зв'язку з яким запитується публікація Синього оповіщення, зокрема час, місце, спосіб та інші суттєві обставини вчинення злочину (друкований текст обсягом до однієї тисячі знаків, у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу), а також інформації про причетність особи до вчинення злочину, мотиви, з яких його вчинено, та завдану шкоду;

завіреної копії витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань;

завіреної копії письмового повідомлення про підозру або обвинувального акта чи іншого документа, що підтверджує процесуальний статус, в якому перебуває особа (у тому числі в перекладі на одну з робочих мов Інтерполу);

завіреної копії документа, що підтверджує громадянство, посвідчує особу чи її спеціальний статус, або заяви-анкети для внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру;

відомостей про можливі варіанти транслітерації прізвища, імені, по батькові особи та можливі варіанти їх написання іноземними мовами;

даних, які вказують на можливе місце перебування особи за кордоном (підтверджена інформація про виїзд особи за межі України або про наявність в особи родинних та інших зв'язків за межами України тощо);

копії доручення Держприкордонслужбі щодо інформування про факт перетинання особою державного кордону;

фотозображення особи із зазначенням можливої дати фотографування;

копії дактилоскопічної картки (за наявності);

ДНК-профілю (за наявності).

Якщо публікація Синього оповіщення запитується для ідентифікації особи правоохоронним органом України, уповноваженому підрозділу надаються:

- фотозображення;
- ДНК-профіль (за наявності);
- відбитки пальців рук та відтиски долоней рук (за наявності);
- інші відомості, що можуть сприяти ідентифікації.

3. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Зеленого оповіщення з метою попередження компетентних органів іноземних держав про злочинну діяльність певних осіб.

Публікація Генеральним секретаріатом Інтерполу Зеленого оповіщення запитується в разі наявності у правоохоронного органу України обґрунтованого висновку про те, що відповідна особа становить загрозу публічній безпеці або безпеці громадян, з урахуванням вимог, визначених правилами Інтерполу.

Запит на публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Зеленого оповіщення уповноважений підрозділ надсилає за умови дотримання законодавства про захист персональних даних та надання правоохоронними органами України висновку та відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Зеленого оповіщення згідно з додатком 4 до цієї Інструкції.

4. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Жовтого оповіщення з метою встановлення місцезнаходження особи, зниклої безвісти, або для ідентифікації особи, яка не може повідомити відомості про себе.

Публікація Жовтого оповіщення запитується за сукупності таких умов:
розшук особи, зниклої безвісти, або заходи з ідентифікації особи здійснює правоохоронний орган України в установленому законодавством порядку;
місцезнаходження особи, зниклої безвісти, або дані особи, яка підлягає ідентифікації, правоохоронним органам України невідомі.

Запит на публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Жовтого оповіщення про особу, зниклу безвісти, уповноважений підрозділ надсилає за умови надання правоохоронними органами України:

- відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Жовтого оповіщення згідно з додатком 5 до цієї Інструкції;
- завіреної копії витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- завіреної копії заяви-анкети для внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру;
- завіреної копії документа, що підтверджує громадянство, посвідчує особу чи її спеціальний статус;

даних, які вказують на можливе перебування особи за кордоном (підтверджена інформація про виїзд особи за межі України або про наявність в особи родинних та інших зв'язків за межами України тощо);

копії доручення Держприкордонслужбі щодо інформування про факт перетинання особою державного кордону;

відомостей про можливі варіанти транслітерації прізвища, імені, по батькові особи та можливі варіанти їх написання іноземними мовами;

фотозображення особи, яка розшукується, із зазначенням можливої дати фотографування;

копії дактилоскопічної картки (за наявності);

ДНК-профілю.

Для запиту уповноваженим підрозділом публікації Генеральним секретаріатом Інтерполу Жовтого оповіщення про особу, яка не може повідомити відомості про себе, правоохоронний орган обов'язково надає такі відомості, зазначені у формулярі згідно з додатком 5 до цієї Інструкції,:

стать, опис зовнішності, особливі прикмети;

фотозображення;

ДНК-профіль;

відбитки пальців та відтиски долоней рук.

5. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Чорного оповіщення з метою встановлення особи за невпізнаним трупом.

Запит на публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Чорного оповіщення уповноважений підрозділ надсилає за умови надання правоохоронними органами України відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Чорного оповіщення згідно з додатком 6 до цієї Інструкції, та завіреної копії витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

6. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Пурпурного оповіщення з метою:

попередження про способи вчинення злочинів, предмети, методи і способи приховування злочинів;

запиту інформації, яка може сприяти досудовому розслідуванню злочинів.

Публікація Генеральним секретаріатом Інтерполу Пурпурного оповіщення запитується за таких умов:

досудове розслідування закінчено:

спосіб вчинення злочину відомий в деталях, є складним або відрізняється від інших установлених способів вчинення аналогічних злочинів;

метою публікації є запобігання повторному вчиненню цих злочинів;

наявної інформації про спосіб вчинення злочину, предмети, знаряддя чи способи приховування, що застосовувалися, достатньо для аналізу і порівняння з подібними злочинами, а також для ефективного попередження подібних злочинів у майбутньому;

досудове розслідування триває:

предмет, знаряддя, способи вчинення або приховування злочину можуть становити інтерес для розслідування;

наявної інформації про предмет, знаряддя, способи вчинення або приховування злочину достатньо для аналізу і порівняння.

Запит про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Пурпурного оповіщення уповноважений підрозділ надсилає за умови надання правоохоронними органами України відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Пурпурного оповіщення згідно з додатком 7 до цієї Інструкції.

7. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Помаранчевого оповіщення з метою попередження про подію, особу, предмет, спосіб вчинення злочину, що становлять реальну загрозу публічній безпеці та порядку і можуть завдати істотної шкоди майну чи громадянам.

Публікація Генеральним секретаріатом Інтерполу Помаранчевого оповіщення запитується за таких умов:

правоохоронний орган України має обґрунтований висновок про те, що особа становить безпосередню загрозу публічній безпеці, готується до вчинення або має намір вчинити тяжкий / особливо тяжкий злочин, з урахуванням вимог, визначених правилами Інтерполу;

правоохоронний орган України має обґрунтоване припущення, що певні предмети, події або спосіб вчинення злочину становлять безпосередню загрозу публічній безпеці та порядку.

Запит про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Помаранчевого оповіщення уповноважений підрозділ надсилає за умови надання правоохоронними органами України висновку та відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Помаранчевого оповіщення згідно з додатком 8 до цієї Інструкції.

8. Уповноважений підрозділ запитує публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Оповіщення про викрадені культурні цінності з метою встановлення місцезнаходження викрадених творів мистецтва або інших предметів, що становлять культурну цінність, або для ідентифікації таких об'єктів.

Публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу Оповіщення про викрадені культурні цінності уповноважений підрозділ запитує за зверненням правоохоронного органу України в рамках кримінального провадження або оперативно-розшукової справи за умови надання відомостей, зазначених у формулярі для запиту публікації Оповіщення про викрадені культурні цінності згідно з додатком 9 до цієї Інструкції.

9. У разі зміни правилами Інтерполу умов, переліку відомостей чи документів, необхідних для публікації оповіщень, правоохоронний орган України на запит уповноваженого підрозділу зобов'язаний додатково надати відомості та документи, визначені новими правилами Інтерполу.

V. Порядок надсилання циркулярних оповіщень (циркулярів)

1. Система циркулярних оповіщень (циркулярів) складається із стандартизованих запитів про міжнародну співпрацю або міжнародних попереджень про загрози публічній безпеці, особам або майну, які видаються з метою:

затримання, арешту або обмеження свободи пересування підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого з метою видачі (екстрадиції);

встановлення місцезнаходження особи;

отримання додаткової інформації про особу;

ідентифікації особи;

попередження про злочинну діяльність особи;

надання інформації про особу.

2. Циркулярне оповіщення (циркуляр) надсилається, якщо:

є потреба обмежити поширення запиту про співпрацю або міжнародного попередження про загрози публічній безпеці, особам або майну визначеними НЦБ іноземних держав або міжнародними установами;

є потреба виключити окремі НЦБ іноземних держав або міжнародні установи з переліку адресатів, які матимуть доступ до інформації, що міститься в запиті про співпрацю або міжнародному попередженні про загрози публічній безпеці, особам або майну;

публікація Генеральним секретаріатом Інтерполу оповіщення є недоцільною або невиправданою.

Залежно від мети видання циркулярного оповіщення (циркуляру) правоохоронний орган України надає уповноваженому підрозділу відомості, зазначені у формулярах для публікації оповіщень згідно з додатками 1, 3 - 8 до цієї Інструкції, копії документів, у тому числі процесуальних, подання яких передбачено для запиту уповноваженим підрозділом публікації Генеральним секретаріатом Інтерполу відповідного оповіщення.

VI. Припинення обміну інформацією з використанням інформаційної системи Інтерполу

1. Обмін інформацією в інформаційній системі Інтерполу щодо опублікованих оповіщень, надісланих циркулярних оповіщень (циркулярів) припиняється в разі:

1) досягнення мети публікації Червоного, Синього, Жовтого, Чорного оповіщень, Оповіщення про викрадені культурні цінності або циркулярних оповіщень (циркулярів);

2) отримання достовірних відомостей про смерть особи;

3) закриття кримінального провадження;

4) втрати особою відповідного процесуального статусу;

5) скасування постанови про оголошення розшуку (постанови про зупинення досудового розслідування) або прийняття слідчим, прокурором рішення про припинення розшуку особи;

6) набрання законної сили рішенням суду про припинення розшуку особи;

7) зміни обраного особі запобіжного заходу на інший ніж тримання під вартою, скасування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою;

8) ухвалення Генеральним секретаріатом Інтерполу чи Комісією з контролю файлів Інтерполу рішення про заборону використання інформаційної системи Інтерполу щодо вказаних у запиті/зверненні осіб, об'єктів або обставин злочину;

9) в інших випадках, передбачених законодавством.

2. У разі виникнення підстав для припинення обміну інформацією правоохоронний орган України - ініціатор внесення відомостей до інформаційної системи Інтерполу невідкладно, але не пізніше 5 діб з моменту отримання таких

даних повідомляє уповноважений підрозділ, який у свою чергу інформує Генеральний секретаріат Інтерполу.

Про виникнення підстав для припинення обміну інформацією щодо опублікованого Червоного оповіщення правоохоронний орган України - ініціатор внесення відомостей до інформаційної системи Інтерполу повідомляє також центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції). Таке повідомлення структурні підрозділи апарату, центрального апарату правоохоронних органів надсилають безпосередньо центральному органу України щодо видачі особи (екстрадиції), а територіальні (регіональні) підрозділи (органи), управління правоохоронних органів України - через відповідну обласну прокуратуру.

3. Про остаточне припинення обміну інформацією щодо опублікованого Червоного оповіщення уповноважений підрозділ невідкладно інформує відповідний центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції).

VII. Внесення інформації до банків даних Інтерполу

1. Правоохоронні органи України надають уповноваженому підрозділу для внесення до банків даних Інтерполу інформацію, яка має міжнародний характер, зокрема становить інтерес для цілей міжнародного співробітництва.

2. Правоохоронні органи України надають для внесення до банків даних Інтерполу:

- інформацію про осіб;
- інформацію про транспортні засоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про плавзасоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про викрадені, втрачені, підроблені, недійсні документи, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус;
- інформацію про твори мистецтва / культурні цінності;
- інформацію про вогнепальну зброю;
- сліди рук, вилучені з місць вчинення злочину;
- дактилоскопічну карту;
- ДНК-профілі;
- зображення дітей, які зазнали сексуальної експлуатації;
- інші дані, які становлять інтерес для цілей міжнародного співробітництва (у разі створення в Генеральному секретаріаті Інтерполу банків даних інших категорій інформації).

3. Надання уповноваженому підрозділу інформації для внесення до банків даних Інтерполу здійснюється шляхом:

автоматичного відвантаження інформації з відповідних банків даних правоохоронних органів України;

надсилання звернення про внесення інформації до банків даних Інтерполу.

4. Уповноважений підрозділ вносить інформацію до банків даних Інтерполу в порядку, установленому правилами Інтерполу.

VIII. Отримання інформації з банків даних Інтерполу

1. З банків даних Інтерполу з використанням інформаційної системи Інтерполу може бути отримано:

- інформацію про осіб;
- інформацію про транспортні засоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про плавзасоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про викрадені, втрачені, підроблені, недійсні документи, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус;
- інформацію про твори мистецтва / культурні цінності;
- інформацію про вогнепальну зброю;
- сліди рук, вилучені з місць вчинення злочину;
- дактилоскопічну карту;
- ДНК-профілі;
- зображення дітей, які зазнали сексуальної експлуатації;
- інші дані (у разі створення в Генеральному секретаріаті Інтерполу банків даних інших категорій інформації).

2. Правоохоронні органи України отримують інформацію з банків даних Інтерполу:

безпосередньо - за наявності прямого доступу до відповідних банків даних (у тому числі під час здійснення прикордонного контролю);

шляхом надсилання запиту до уповноваженого підрозділу або уповноваженого територіального підрозділу.

IX. Порядок опрацювання повідомлень, оповіщень та циркулярних оповіщень (циркулярів), отриманих через інформаційну систему Інтерполу

1. Повідомлення, оповіщення та циркулярні оповіщення (циркуляри) безпосередньо отримує уповноважений підрозділ та здійснює їх попередню оцінку щодо обґрунтованості, повноти, правильності оформлення, відповідності правилам Інтерполу, законодавству України та міжнародним договорам.

2. Залежно від результатів попередньої оцінки уповноважений підрозділ:

безпосередньо в межах компетенції здійснює необхідні перевірки та інші заходи, про їх результати повідомляє ініціатора;

надсилає запити до правоохоронних та інших органів державної влади або іноземних держав;

запитує в ініціатора додаткову інформацію;

повністю або частково відмовляє у виконанні запитуваних заходів;

проводить додаткові консультації.

3. Уповноважений підрозділ надсилає запити:

структурним підрозділам центрального органу управління поліції або територіальним (у тому числі міжрегіональним) органам Національної поліції України, - у разі якщо порушені питання належать до компетенції Національної поліції України;

правоохоронним та іншим органам державної влади - у разі якщо порушені питання належать до їх компетенції;

уповноваженим територіальним підрозділам - за потреби взаємодії з територіальними (регіональними) підрозділами (органами), управліннями правоохоронних органів України та інших органів державної влади.

4. Уповноважені територіальні підрозділи, отримавши запити уповноваженого підрозділу:

уживають заходів, спрямованих на виконання визначених у запиті завдань; за потреби звертаються із запитом до територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України та інших органів державної влади;

про результати вжитих заходів та перевірок інформують уповноважений підрозділ.

5. Правоохоронні органи України, отримавши запит уповноваженого підрозділу:

уживають відповідно до законодавства заходів, спрямованих на виконання визначених у запиті завдань;

за результатами вжитих заходів та перевірок інформують уповноважений підрозділ.

6. Запити, отримані правоохоронними органами України від уповноваженого підрозділу, виконуються в такі терміни:

з позначкою "НЕГАЙНО" - протягом доби з моменту його отримання;

з позначкою "ТЕРМІНОВО" - у найкоротший термін, але не більше 7 діб з моменту його отримання;

в інших випадках - у найкоротший термін, але не більше 30 діб з моменту його отримання.

7. У разі неможливості виконати запит у встановлений термін керівник правоохоронного органу України чи його територіального (регіонального) підрозділу (органу), управління, керівник структурного підрозділу апарату (центрального управління) правоохоронного органу України, керівник органу прокуратури, куди надійшов запит для виконання, письмово інформує уповноважений підрозділ про обставини та причини, що перешкоджають своєчасному виконанню.

Х. Обмін інформацією з питань публічної безпеки і порядку

1. Правоохоронні органи України використовують інформаційну систему Інтерполу для взаємодії з компетентними органами іноземних держав з питань забезпечення публічної безпеки та порядку. Така взаємодія здійснюється в разі:

запобігання загрозам, що можуть виникнути у зв'язку з протиправною діяльністю терористичних та екстремістських організацій або радикально налаштованих осіб;

забезпечення заходів безпеки під час підготовки та проведення в Україні або за кордоном масових заходів.

2. У межах заходів із запобігання загрозам, що можуть виникнути від протиправної діяльності терористичних та екстремістських організацій, радикально налаштованих осіб тощо, а також вчиненню злочинів під час проведення масових заходів правоохоронні органи України:

звертаються до уповноваженого підрозділу з проханням здійснити запит до компетентних органів іноземних держав щодо отримання відомостей про можливі виїзди до України зазначених осіб, планування ними вчинення терористичних актів або інших злочинів у зв'язку з проведенням в Україні масових заходів;

з власної ініціативи або у зв'язку із зверненнями компетентних органів іноземних держав надають уповноваженому підрозділу наявну інформацію про можливі загрози публічній безпеці і порядку під час підготовки та проведення масових заходів на території іноземних держав.

XI. Направлення запитів з питань обміну досвідом

1. Правоохоронні органи України можуть звертатися до уповноваженого підрозділу для отримання інформації довідкового характеру щодо діяльності правоохоронних органів, передового досвіду їх роботи, тенденцій розвитку злочинності тощо.

2. У запитах з відповідних питань до уповноваженого підрозділу зазначаються:

мета отримання зазначеної інформації;

перелік держав та міжнародних установ, до яких необхідно звернутися;

конкретні запитання (запитальник) або перелік відомостей, які необхідно отримати (однією з робочих мов Інтерполу).

XII. Порядок отримання правоохоронними органами України прямого доступу до інформаційної системи Інтерполу

1. Для отримання прямого доступу до інформаційної системи Інтерполу правоохоронний орган України звертається до уповноваженого підрозділу із запитом, у якому обґрунтовується необхідність та доцільність отримання такого доступу.

2. Надання прямого доступу правоохоронному органу України до інформаційної системи Інтерполу здійснюється на підставі угоди, укладеної між Національною поліцією України та правоохоронним органом України відповідно до правил Інтерполу.

XIII. Організація роботи з інформаційною системою Інтерполу в Україні

1. Завдання з організації роботи з інформаційною системою Інтерполу в Україні покладається на уповноважений підрозділ, який:

отримує доступ до інформаційної системи Інтерполу та здійснює в ній обробку інформації;

надає правоохоронним органам України прямий доступ до інформаційної системи Інтерполу й визначає обсяг їхніх прав щодо доступу та обробки інформації в системі;

здійснює нагляд за дотриманням в Україні визначеного правилами Інтерполу порядку обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу та вживає відповідних заходів реагування щодо виявлених порушень;

координує в межах компетенції роботу з обробки в інформаційній системі Інтерполу інформації, наданої правоохоронними органами України;

забезпечує можливість отримання правоохоронними органами України інформації, що оброблюється в інформаційній системі Інтерполу, необхідної для виконання ними своїх функцій згідно із законодавством.

2. Під час виконання завдань з організації роботи з інформаційною системою Інтерполу в Україні уповноважений підрозділ:

здійснює постійне вивчення та аналіз рівня безпеки доступу та обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу, змісту та якості інформації, що надається правоохоронними органами України для внесення до інформаційної системи Інтерполу, цілей використання правоохоронними органами України інформації, отриманої з інформаційної системи Інтерполу;

уживає необхідних заходів нормативного, організаційного й адміністративного характеру для вдосконалення порядку доступу та обробки інформації правоохоронними органами України в інформаційній системі Інтерполу;

організовує навчання працівників, які використовують інформаційну систему Інтерполу;

здійснює перевірки дотримання правоохоронними органами України встановленого порядку обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу відповідно до правил Інтерполу;

уживає необхідних заходів із запобігання вчиненню та припинення в підрозділах правоохоронних органів України порушень установленого порядку обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу;

призупиняє прямий доступ або ініціює скасування наданого прямого доступу до інформаційної системи Інтерполу в разі недотримання встановленого порядку обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу.

3. Правоохоронний орган України, який отримав прямий доступ до інформаційної системи Інтерполу, зобов'язаний забезпечити дотримання порядку обробки інформації в інформаційній системі Інтерполу, установленого цією Інструкцією, правилами Інтерполу, та негайно повідомляти уповноважений підрозділ про виявлені факти його порушення.

4. Для забезпечення належного рівня безпеки під час роботи з інформаційною системою Інтерполу, дотримання і вдосконалення процесу обробки інформації в цій системі в уповноваженому підрозділі та правоохоронних органах України, яким у встановленому порядку надано прямий доступ до інформаційної системи Інтерполу, визначаються працівники, відповідальні за безпеку та захист інформації.

3.3. Спільний наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року № 612/679 «Про порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
28 липня 2016 р.
за № 1051/29181

Про порядок обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, пункту 5 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», підпункту 7 пункту 4 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, пункту 8 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267, пункту 9 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878, та з метою приведення нормативно-правових актів у сфері діяльності Національної поліції у відповідність до вимог чинного законодавства, забезпечення повноти обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів і підрозділів поліції для вжиття заходів з перевірки обставин їх отримання **НАКАЗУЄМО:**

1. Керівникам закладів охорони здоров'я забезпечити:

1) повноту обліку фактів звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру;

2) невідкладне інформування органів і підрозділів поліції про всі факти звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру (вогнепальних,

колотих, різаних, рубаних, забитих поранень), а також визначити працівників, відповідальних за цю роботу.

Міністрів охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, керівникам структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити заклади охорони здоров'я, які надають медичну допомогу особам, журналами в необхідній кількості.

2. Відомості про факти звернення та доставлення до закладів охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру записуються в журналі обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції (далі - журнал), форма якого наведена в додатку до цього наказу.

3. Затвердити Інструкцію щодо заповнення в журналі обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції, що додається.

4. Начальникам головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі:

1) забезпечити своєчасну реєстрацію в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2015 року № 1377, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 01 грудня 2015 року за № 1498/27943, повідомлень закладів охорони здоров'я про заподіяння особам тілесних ушкоджень кримінального характеру та негайне на них реагування;

2) організувати проведення щокварталу звірок записів у журналах із записами в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та аналіз їх результатів.

5. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 10 травня 1993 року № 307/105 «Про порядок обліку випадків звернення до закладів охорони здоров'я і міськрайлінорганів внутрішніх справ громадян з тілесними ушкодженнями кримінального характеру», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 червня 1993 року за № 67 (із змінами).

6. Директорові Департаменту формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу МВС (Боднар В.Є.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Національної поліції України та заступника Міністра охорони здоров'я України відповідно до розподілу обов'язків.

8. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

3.4. Інструкція щодо заповнення в журналі обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції, затверджена спільним наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України від 06 липня 2016 року № 612/679

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
28 липня 2016 р.
за № 1051/29181

ІНСТРУКЦІЯ

щодо заповнення в журналі обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції

1. Журнал обліку фактів звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб у зв'язку із заподіянням їм тілесних ушкоджень кримінального характеру та інформування про такі випадки органів та підрозділів поліції (далі - журнал) ведеться в лікарнях, госпіталях, профілакторіях, клініках, травмпунктах та інших закладах охорони здоров'я.

2. Журнал ведеться та зберігається цілодобово в приймальних пунктах закладів охорони здоров'я.

3. За правильність ведення журналу відповідають медичні працівники закладів охорони здоров'я, що здійснюють прийом та огляд осіб, які звернулися та доставлені із заподіяними тілесними ушкодженнями кримінального характеру. Контроль за веденням спеціального журналу покладається на працівника закладу охорони здоров'я, визначеного наказом керівника цього закладу.

Аркуші в журналі повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою закладу охорони здоров'я. Записи проводяться розбірливо, повністю, охайно і тільки чорнилом чорного або синього кольору. Виправлення і підчистки не допускаються.

4. Працівник закладу охорони здоров'я після закінчення огляду постраждалої особи, яка звернулася або була доставлена із тілесними ушкодженнями кримінального характеру, інформує телефоном про це чергову частину органу та підрозділу поліції.

5. При заповненні граф спеціального журналу працівнику закладу охорони здоров'я необхідно зазначати:

1) у графі 1 - порядковий номер;

2) у графі 2 - дату і час звернення та доставлення до закладу охорони здоров'я осіб із тілесними ушкодженнями кримінального характеру;

3) у графі 3 - прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження особи, яка отримала тілесні ушкодження кримінального характеру;

4) у графі 4 - місця проживання/перебування, роботи та номер контактного телефону (мобільний, стаціонарний) постраждалого;

5) у графі 5 - прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання/перебування та номер контактного телефону (мобільний, стаціонарний) особи, яка доставила постраждалого;

6) у графі 6 - обставини отримання тілесних ушкоджень (дата, час, місце отримання, способи нанесення ушкоджень, відомості про особу (осіб), яка (які) їх нанесла(ли), застосування вогнепальної або холодної зброї), а також інші відомості щодо отримання тілесних ушкоджень;

7) у графі 7 - прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання/перебування особи (осіб), яка(і) зі слів постраждалого завдала(ли) йому тілесних ушкоджень кримінального характеру;

8) у графі 8 - дату, час, прізвище, ім'я, по батькові працівника закладу охорони здоров'я, який телефоном повідомив чергову частину органу чи підрозділу поліції;

9) у графі 9 - прізвище, ім'я, по батькові уповноваженого працівника органу чи підрозділу поліції, який отримав повідомлення;

10) у графі 10 - характер та локалізацію тілесних ушкоджень кримінального характеру (місце розташування тілесних ушкоджень на тілі постраждалого, їх види (вогнепальні, колоті, різані, рубані, забиті поранення));

11) у графі 11 - до якого закладу охорони здоров'я та відділення направлено постраждалого, вид призначеного лікування (стаціонарне, амбулаторне) або відмова від лікування.

6. Журнал повинен бути пронумерований, прошнурований, скріплений печаткою та зареєстрований у канцелярії закладу охорони здоров'я.

7. Журнал зберігається в архіві закладу охорони здоров'я протягом трьох років, після чого знищується комісією, утвореною керівником закладу охорони здоров'я відповідно до чинного законодавства.

8. Працівники закладів охорони здоров'я на вимогу уповноваженого працівника органу чи підрозділу поліції надають для ознайомлення журнал.

3.5. Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини, затверджений спільним наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України, Генеральної прокуратури України від 29 вересня 2017 року № 807/1193/279

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
24 жовтня 2017 р.
за № 1299/31167

ПОРЯДОК

**взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції,
закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при
встановленні факту смерті людини**

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України під час перевірки обставин смерті людини.

2. Терміни, що вживаються в цьому Порядку, мають такі значення:

насильницька смерть - смерть від механічних ушкоджень (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруєнь тощо;

підозра на насильницьку смерть - сукупність обставин, які дають підстави вважати, що смерть людини могла настати внаслідок механічних ушкоджень (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруєнь тощо, зокрема раптова смерть, за нез'ясованих обставин, за наявності тілесних ушкоджень тощо;

смерть за місцем проживання - смерть, яка настала в приміщенні (усіх його складових частинах), яке знаходиться у власності або користуванні особи (за винятком санаторно-курортних закладів та готелів) та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також на присадибній земельній ділянці, прилеглий до приватного будинку.

II. Порядок дій працівників закладів охорони здоров'я

1. Працівники закладів охорони здоров'я у разі надходження повідомлення про смерть людини негайно повідомляють органи та підрозділи Національної поліції за телефоном екстреного виклику (102) про кожен випадок установлення ними факту смерті людини незалежно від місця її настання, у тому числі породіль та новонароджених дітей, за винятком смерті від захворювань у закладах охорони здоров'я.

2. У випадках повідомлення органів та підрозділів Національної поліції про смерть людини за наявності ознак насильницької смерті або підозри на таку до приїзду працівників поліції на місце події працівникам закладів охорони здоров'я забороняється порушувати обстановку за місцезнаходженням трупа, переміщати його, дозволяти такі дії присутнім на місці події особам, у тому числі родичам померлих, видавати лікарське свідоцтво про смерть за формою № 106/о або фельдшерську довідку про смерть за формою № 106-1/о, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 серпня 2006 року № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1150/13024 (далі - наказ № 545).

3. У разі смерті людини за місцем її проживання без ознак насильницької смерті або підозри на таку на місце події виїжджає лікар, а у випадках, передбачених наказом № 545, фельдшер закладу охорони здоров'я, який констатує факт смерті, проводить огляд трупа, за результатами якого інформує органи та підрозділи Національної поліції та адміністрацію закладу охорони здоров'я, що забезпечує потреби населення у медичному обслуговуванні на відповідній території, про можливість встановлення причини смерті без патологоанатомічного розтину та видачі лікарського свідоцтва про смерть (фельдшерської довідки про смерть).

4. У разі смерті людини поза межами закладів охорони здоров'я, коли лікарське свідоцтво про смерть (фельдшерську довідку про смерть) було видано без патологоанатомічного розтину, лікар (фельдшер) закладу охорони здоров'я, який видав зазначене(у) у пункті 2 цього розділу свідоцтво (довідку), надсилає до органу та підрозділу Національної поліції, на території обслуговування якого знаходиться заклад охорони здоров'я, копію лікарського свідоцтва про смерть (фельдшерської довідки про смерть), завірену печаткою цього закладу охорони здоров'я, упродовж трьох днів з дати констатації факту смерті (за винятком смерті від захворювань у закладах охорони здоров'я).

III. Порядок дій працівників бюро судово-медичної експертизи

1. Огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта. (за винятком випадків, передбачених пунктом 3 розділу II цього Порядку);

2. Працівники бюро судово-медичної експертизи:

проводять розтин трупа впродовж доби з моменту його надходження до бюро судово-медичної експертизи;

надають протягом трьох діб слідчому або прокурору, який направив труп для проведення експертизи, копію лікарського свідоцтва про смерть;

проводять за призначенням слідчого, прокурора судово-медичну експертизу трупа з усіма необхідними лабораторними дослідженнями та у строк не більше одного місяця складають висновок експерта;

надсилають висновок експерта слідчому або прокурору, який направив труп для проведення експертизи, протягом трьох діб після його складання;

письмово інформують слідчого або прокурора, який направив труп на розтин, про перевищення строків проведення судово-медичної експертизи та надання висновку експерта;

видають труп з письмового дозволу прокурора, який надається прокурором негайно після проведення судово-медичного розтину трупа та відібрання необхідних зразків з метою здійснення лабораторних досліджень.

IV. Порядок дій уповноважених працівників органів та підрозділів Національної поліції

1. Уповноважені працівники органів та підрозділів Національної поліції:

здійснюють реєстрацію в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, форма якого наведена у додатку 2 до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС від 06 листопада 2015 року № 1377, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 01 грудня 2015 року за № 1498/27943, повідомлень про факт смерті людини, у тому числі повідомлень, що надійшли від закладів охорони здоров'я;

виїжджають негайно при надходженні повідомлення про факт смерті людини за місцем її проживання без ознак насильницької смерті або підозри на таку відповідно до пункту 3 розділу II цього Порядку на місце події разом з лікарем, а у випадках, передбачених наказом № 545, - з фельдшером та за необхідності - з іншими спеціалістами;

за результатами огляду трупа, після з'ясування обставин смерті та за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку складають висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання (далі - Висновок), форма якого наведена у додатку до цього Порядку, до якого додаються фотознімки трупа та місця його виявлення.

2. У разі надходження повідомлення про факт насильницької смерті людини чи підозри на таку або встановлення таких фактів під час огляду трупа (частини трупа) людини, що померла раптово або при нез'ясованих обставинах, а також трупа невстановленої особи на місці події виїжджають слідчо-оперативна група, працівники Експертної служби МВС та судово-медичний експерт або лікар, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта, та за необхідності інші спеціалісти.

3. Про факт насильницької смерті людини невідкладно повідомляється прокурор. У таких випадках слідчий, прокурор проводять огляд місця події та трупа в порядку, передбаченому статтями 237, 238 Кримінального процесуального кодексу України, з обов'язковим застосуванням фотозйомки (за необхідності - відеозйомки) і складанням схеми (плану, креслення) оглянутого місця.

4. Відомості, які містяться в повідомленнях про факти насильницької смерті людини, підозри на таку, підлягають унесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

5. Обов'язково направляють для проведення судово-медичної експертизи трупи (частини трупів) людей:

- з ознаками насильницької смерті або підозри на таку смерть;
- смерть яких настала раптово або при нез'ясованих обставинах;
- смерть яких настала поза місцем їхнього проживання;
- особу яких не встановлено.

6. Транспортування трупа людини з ознаками насильницької смерті чи підозри на таку до бюро судово-медичних експертиз здійснюється в установленому законодавством порядку обов'язково в супроводі працівника поліції.

У випадку смерті у закладі охорони здоров'я організація доставки трупа до моргу покладається на керівника цього закладу.

7. Висновок в обов'язковому порядку погоджується з керівниками слідчого підрозділу та іншого структурного підрозділу Національної поліції України, в якому працює посадова особа, яка його склала, та затверджується керівником територіального органу поліції у строк не пізніше семи днів з дати надходження повідомлення про смерть людини після перевірки якості та повноти складання Висновку. При виявленні недоліків Висновок повертається посадовій особі, яка його склала, для їх усунення та в установленому цим пунктом порядку подання для повторного погодження та затвердження.

8. Погоджені та затвердженні Висновки зберігаються в підрозділі, визначеному керівником територіального органу Національної поліції України.

3.6. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ІНСТРУКЦІЯ

про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (далі - Інструкція) визначає загальні засади та єдині вимоги до організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчими органів досудового розслідування або за їх дорученням чи дорученням прокурора уповноваженими оперативними підрозділами, а також використання їх результатів у кримінальному провадженні.

1.2. Правову основу проведення негласних слідчих (розшукових) дій, захисту інформації при проведенні цих слідчих дій становлять Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Закони України "Про прокуратуру", "Про державну таємницю", "Про оперативно-розшукову діяльність", Порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 № 1561-12 (далі - Порядок), Звід відомостей, що становлять державну таємницю (далі - ЗВДТ) (затверджений наказом Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17.08.2005 за № 902/11182), та інші нормативно-правові акти.

1.3. **Метою Інструкції** є врегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, що забезпечують додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, інших осіб, швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів, захисту особи, суспільства і держави.

1.4. Завданням Інструкції є встановлення єдиного порядку організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчими та уповноваженими оперативними підрозділами правоохоронних органів, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

1.5. Негласні слідчі (розшукові) дії - це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 246 КПК України).

1.6. Методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій - це сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома.

1.7. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій: слідчі органів прокуратури (на час дії п. 1 розділу XI "Перехідних положень" КПК України), органів внутрішніх справ, органів безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань (з дня початку його діяльності), а також уповноважені оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України, які проводять негласні слідчі (розшукові) дії за письмовим дорученням слідчого, прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів слідчими під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

1.7.1. Уповноважений оперативний підрозділ - оперативний підрозділ, який входить до складу державного органу, визначеного у статті 246 КПК України, залучений за рішенням керівництва органу до здійснення або участі у проведенні негласної слідчої (розшукової) дії.

1.7.2. Уповноважена особа - співробітник (працівник) уповноваженого оперативного підрозділу, залучений за рішенням керівника до проведення або участі у проведенні негласної слідчої (розшукової) дії, інші особи, залучені за рішенням слідчого, прокурора, оперативного підрозділу.

1.8. У кримінальному провадженні під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітники (працівники) уповноваженого оперативного підрозділу не мають права здійснювати процесуальні дії за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

1.9. Процесуальними документами щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій є постанови, клопотання, доручення, протоколи уповноваженого співробітника (працівника) оперативного підрозділу, слідчого, прокурора, а також ухвали слідчого судді.

1.10. Згідно з положеннями Кримінального процесуального кодексу України негласні слідчі (розшукові) дії, залежно від їх виду і конкретної мети, проводяться щодо підозрюваного чи іншої особи, якщо лише в результаті їх проведення є можливість отримати відомості про злочин і особу, яка його вчинила, чи обставини, що мають значення для досудового розслідування (про події, речі і документи, які мають істотне значення для досудового розслідування) (ст.ст. 246, 253, 261 КПК України).

1.10.1. Слідчому судді необхідно надати відомості, залежно від виду негласної слідчої (розшукової) дії, отримані в ході досудового розслідування, що підтверджують неможливість одержання відомостей про злочин чи особу, яка його вчинила, в інший спосіб.

1.11. Види негласних слідчих (розшукових) дій

1.11.1. Негласні слідчі (розшукові) дії, які проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

1.11.2. Аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України) полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо.

1.11.3. Накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України) полягає в забороні установам зв'язку та фінансовим установам вручення кореспонденції адресату без відповідної вказівки слідчого, прокурора.

1.11.4. Огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України) полягає в негласному відкритті й огляді затриманої кореспонденції, на яку накладено арешт, її виїмки або зняття копії чи отриманні зразків, нанесенні на виявлені речі і документи спеціальних позначок, обладнанні їх технічними засобами контролю, заміні речей і речовин, що становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу, на їх безпечні аналоги.

1.11.5. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку (знаки, сигнали, письмовий текст, зображення, звуки, повідомлення будь-якого виду).

1.11.5.1. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж поділяється на:

- контроль за телефонними розмовами, що полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, спостереження, відбору та фіксації змісту телефонних розмов, іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється;

- зняття інформації з каналів зв'язку, що полягає в негласному одержанні, перетворенні і фіксації із застосуванням технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, у відповідній

формі різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку мережі Інтернет, інших мереж передачі даних, що контролюються.

1.11.6. Зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача (ст. 264 КПК України) полягає в одержанні інформації, у тому числі із застосуванням технічного обладнання, яка міститься в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютер), автоматичних системах, комп'ютерній мережі.

1.11.7. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення та інше володіння для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або безпосередньо з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження.

1.11.8. Спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) полягає у візуальному спостереженні за особою слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування в певному, публічно доступному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

1.11.9. Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб.

1.11.10. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України), полягає в діях слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів тощо, у тому числі в публічно недоступних місцях.

1.11.11. Спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) полягає у візуальному спостереженні за певною річчю або певним місцем слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її переміщення, контактів з нею певних осіб, подій у певному місці для перевірки відомостей під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

1.12. Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України):

1.12.1. Контрольована поставка полягає в організації і здійсненні слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України.

1.12.2. Контрольована закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, який перебуває у вільному обігу, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила.

1.12.3. Оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила.

1.12.4. Спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

1.12.5. Імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення.

1.13. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України) полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Виконання такого завдання здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора зі збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу і не потребує дозволу слідчого судді.

1.14. Негласні слідчі (розшукові) дії, які проводяться незалежно від тяжкості злочину

1.14.1. Зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України), полягає в одержанні інформації із електронних інформаційних систем, що містять відповідну інформацію, у тому числі із застосуванням технічного обладнання.

1.14.2. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) полягає в застосуванні технічного обладнання для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу, систем зв'язку та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття

змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

1.15. Негласні слідчі (розшукові) дії, лише передбачені статтями 268 (установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу), 269 (спостереження за особою, речю або місцем) у виняткових невідкладних випадках, визначених статтею 250 КПК України дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді.

1.16. Порядок, тактика та методика проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій, взаємодія уповноважених оперативних підрозділів, які виконують доручення слідчого, прокурора на їх проведення, з особами (підрозділами), що залучаються до проведення таких дій, регулюються окремим нормативно-правовим актом органів, у складі яких перебувають уповноважені оперативні підрозділи.

Розділ II. ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

2.1. Рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий, прокурор викладає в постанові, яка має відповідати вимогам ст.ст. 246, 251 КПК України, якщо ця дія проводиться без дозволу слідчого судді, або в невідкладних випадках, передбачених ст. 250 КПК України.

2.2. Клопотання слідчого, прокурора слідчому судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинне відповідати вимогам, зазначеним у ст. 248 КПК України, та матеріалам кримінального провадження, які надаються лише на вимогу слідчого судді для підтвердження необхідності проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

У клопотанні слідчого, прокурора, ухвалі слідчого судді не зазначається уповноважений оперативний підрозділ, який має виконувати негласну слідчу (розшукову) дію.

2.3. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України).

2.3.1. У разі прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії, у ході якої необхідно провести іншу негласну слідчу (розшукову) дію, яка вимагає постановлення ухвали слідчого судді, слідчий, прокурор звертається до нього з клопотанням у порядку, передбаченому ст. 248 КПК України.

2.4. Розгляд та погодження прокурором клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії здійснюється невідкладно з моменту надходження. Прокурором вивчаються матеріали кримінального провадження, які є підставою для прийняття рішення про погодження клопотання. Відмова в погодженні клопотання приймається у формі постанови і не виключає повторного звернення слідчого після отримання додаткових доказів або усунення недоліків, вказаних прокурором у рішенні.

2.5. У випадку відмови прокурора в погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє в його погодженні (ст. 40 КПК України).

2.6. У постанові про прийняття рішення щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії та у клопотанні до слідчого судді про дозвіл на проведення такої слідчої дії зазначається строк її проведення. Строк визначається залежно від виду конкретної дії, необхідності отримання відомостей одноразово чи протягом певного часу, у межах, визначених ст.ст. 246, 249 КПК України.

2.7. Строк проведення негласної слідчої (розшукової) дії може бути продовжений у встановленому порядку особами, визначеними ст.ст. 246, 249 КПК України.

2.8. При розгляді клопотання щодо продовження строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчому судді крім відомостей, вказаних у ст. 248 КПК України, надаються додаткові відомості, одержані в ході досудового розслідування, які дають підстави для продовження слідчої (розшукової) дії.

2.9. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, який віднесений до повноважень слідчого судді, здійснюється головою чи за його визначенням іншим суддею Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого перебуває орган досудового розслідування (ст. 247 КПК України).

2.10. Ухвала слідчого судді щодо відмови в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не оскаржується.

2.10.1. Постановлення слідчим суддею такої ухвали не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу після усунення недоліків чи порушень, зазначених слідчим суддею в ухвалі (ст. 248 КПК України).

2.11.1. У постанові слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, зазначених у п. 1.17, зазначається орган, який буде виконувати цю слідчу дію.

Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

3.1. Слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам (п. 6 ст. 246 КПК України).

3.2. Порядок надання доручень на проведення негласної слідчої (розшукової) дії встановлюється цією Інструкцією.

3.3. Слідчий, прокурор надсилає доручення керівнику органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення

і у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК України).

3.3.1. Залежно від злочину, який розслідується, та статусу особи, щодо якої проводиться негласна слідча (розшукова) дія, інших чинників слідчий, за погодженням з керівником органу досудового розслідування відповідного рівня, може доручати проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівнику іншого правоохоронного органу, у тому числі того, під юрисдикцією якого не знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення, з обґрунтуванням такої необхідності.

3.3.2. У випадку, коли матеріали оперативно-розшукової діяльності були використані як приводи та підстави для початку досудового розслідування, доручення на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, як правило, надається оперативному підрозділу, який виявив злочин, але враховуються його повноваження.

3.4. До доручення слідчого, прокурора додається ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії чи постанова слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

3.4.1. Доручення складається у двох примірниках на офіційному бланку органу досудового розслідування чи прокуратури відповідного рівня.

3.4.2. Доручення повинно бути мотивованим, містити інформацію, яка необхідна для його виконання, чітко поставлене завдання, що підлягає вирішенню, строки його виконання, визначати конкретного прокурора, якому слід направляти матеріали в порядку, передбаченому ст. 252 Кримінального процесуального кодексу України. Оперативний підрозділ не має права передоручати виконання доручення іншим оперативним підрозділам.

У дорученні також може визначатись порядок взаємодії між слідчим, прокурором і уповноваженим оперативним підрозділом, а також терміни складання протоколів про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії або її проміжного етапу.

3.4.3. Керівник органу відповідно до відомчих нормативно-правових актів визначає виконавця - оперативний підрозділ (оперативні підрозділи).

3.5. Негласна слідча (розшукова) дія - зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж доручається лише відповідним підрозділам органів внутрішніх справ та Служби безпеки України.

3.6. Прокурор має право заборонити проведення ще не розпочатої негласної слідчої (розшукової) дії, оформивши своє рішення вмотивованою постановою (ст.ст. 110, 246, 249 КПК України).

3.7. Прокурор зобов'язаний припинити подальше проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність, та з інших підстав, викладених ним у постанові, що негайно надається керівнику органу, який проводить негласну слідчу (розшукову) дію за дорученням слідчого, прокурора, або слідчому, який проводить зазначені дії безпосередньо (ст.ст. 246, 249 КПК України).

3.8. Уповноважений оперативний підрозділ для виконання доручення слідчого, прокурора з урахуванням необхідності забезпечення умов для проведення негласних слідчих (розшукових) дій залучає на підставі свого завдання відповідні оперативні та оперативно-технічні підрозділи.

3.9. Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, уповноважений оперативний підрозділ, який виконує доручення слідчого, прокурора, має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 275 КПК України).

3.9.1. Використання такої інформації здійснюється за умови гарантування безпеки особі, яка надає таку інформацію.

3.10. Уповноважені оперативні підрозділи не мають права виходити за межі доручень слідчого, прокурора (ст. 41 КПК). Вони зобов'язані повідомляти їх про виявлення обставин, які мають значення для кримінального провадження або вимагають нових процесуальних рішень слідчого, прокурора.

3.11. Керівник органу, якому доручено виконання негласної слідчої (розшукової) дії, повинен негайно повідомити прокурора та слідчого про неможливість виконання доручення, його затримку з обґрунтуванням причини і повідомленням про вжиття заходів до подолання перешкод у виконанні доручення.

3.12. Контроль за дотриманням строків і повноти виконання доручення слідчого, прокурора здійснюється начальником уповноваженого оперативного підрозділу.

За результатами виконання доручення оперативний співробітник (працівник) складає рапорт із зазначенням результатів виконаного доручення, залучених при цьому сил і засобів, а також їх результатів.

Начальник уповноваженого оперативного підрозділу приймає рішення шляхом накладення резолюції на рапорті стосовно можливості направлення протоколу та додатків до нього прокурору чи вжиття заходів до належного виконання доручення.

Протокол та додатки до нього не пізніше 24 годин після складання надаються прокурору, зазначеному в дорученні. Матеріали, що можуть розшифрувати конфіденційних осіб отримання інформації, не надаються.

Розділ IV. ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

4.1. Протокол про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії (або її етапів) складається слідчим, якщо вона проводиться за його безпосередньої участі, в інших випадках - уповноваженим працівником оперативного підрозділу, і повинен відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження.

4.2. Періодичність складання протоколів залежить від виду негласної слідчої (розшукової) дії, терміну її проведення (одномоментно чи упродовж часу), від

доручення слідчого, прокурора, але в будь-якому випадку безпосередньо після отримання фактичних даних, які можуть використовуватись як докази для встановлення місця перебування особи, що розшукується, про кожний випадок огляду, виїмки, дослідження матеріалів про результати негласної слідчої дії тощо.

4.3. Кожний протокол про результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії з додатками не пізніше 24 годин після його складання передається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

4.3.1. Якщо в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії виявлено ознаки кримінального правопорушення, яке не розслідується в даному кримінальному провадженні, слідчим або уповноваженим оперативним підрозділом невідкладно складається протокол, що не пізніше 24 годин з моменту виявлення ознак зазначеного кримінального правопорушення надається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

4.3.2. Прокурор досліджує отриману інформацію, визначену в п. 4.3.1 і в разі підтвердження даних про виявлення ознак кримінального правопорушення, яке не розслідується в даному кримінальному провадженні, узгодивши це питання з керівником прокуратури, складає відповідне клопотання і вносить його на розгляд слідчому судді.

4.4. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, за необхідності дає вказівку режимно-секретному органу (далі - РСО) ознайомити слідчого з протоколом та додатками про результати негласної слідчої (розшукової) дії.

4.5. Конкретний виконавець щодо складання протоколу про проведення негласної слідчої (розшукової) дії визначається керівником уповноваженого оперативного підрозділу, який проводив такі дії на підставі доручення слідчого, прокурора.

4.6. У разі залучення до проведення негласної слідчої (розшукової) дії декількох оперативних підрозділів складання протоколу покладається на підрозділ, визначений керівником органу як основний.

4.7. До протоколу долучаються додатки, якими можуть бути: спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів, письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної дії, стенограма, аудіо-, відеозаписи, фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

4.7.1. Додатки до протоколу мають бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами осіб, які виконували негласну слідчу (розшукову) дію (ст. 105 КПК України).

4.8. Фіксація результатів негласної слідчої (розшукової) дії повинна здійснюватись таким чином, щоб завжди була можливість експертним шляхом встановити достовірність цих результатів.

4.9. Співробітниками (працівниками) оперативних підрозділів - виконавцями негласних слідчих (розшукових) дій - мають бути вжиті необхідні заходи щодо

забезпечення збереження і цілісності одержаних матеріалів (захист від несанкціонованого втручання, деформації, розмагнічування, знебарвлення, стирання тощо) у період до передачі їх прокурору.

4.10. У разі здійснення заходів безпеки щодо співробітників оперативних підрозділів, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або залучались до їх проведення, відомості про цих осіб у протоколі зазначаються із забезпеченням конфіденційності в порядку, визначеному законодавством.

4.11. Прокурор або слідчий за його вказівкою досліджує отриману в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій інформацію. У разі необхідності залучається спеціаліст (ст.ст. 36, 266 КПК України).

4.12. Спеціаліст, який бере участь у дослідженні матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії і, таким чином, отримує доступ до державної таємниці (ст. 27 Закону України "Про державну таємницю"), повинен мати допуск до державної таємниці відповідної форми.

4.13. Як спеціаліст може бути запрошений співробітник (працівник) органу, якому слідчим доручено проведення негласної слідчої (розшукової) дії, що володіє спеціальними знаннями та навиками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації слідчому, прокурору в ході дослідження матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

4.14. При виявленні відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий негайно складає протокол, у якому відтворює відповідну частину інформації (ст. 266 КПК).

4.15. У разі відсутності відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий також про це складає протокол.

Розділ V. ПОРЯДОК ЗАСЕКРЕЧУВАННЯ ТА РОЗСЕКРЕЧУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІЇВ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

5.1. Постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та додатки до нього, протокол про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості про факт та методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, підлягають засекречуванню.

5.2. Засекречування таких матеріальних носіїв інформації здійснюється слідчим, прокурором, співробітником уповноваженого оперативного підрозділу, слідчим суддею шляхом надання на підставі Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (Розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю), відповідному документу грифа секретності.

5.3. Матеріальні носії інформації (далі - МНІ) щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій повинні містити такі реквізити:

- гриф секретності;
- номер примірника;
- статтю Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (пункт Розгорнутого переліку відомостей, що становлять державну таємницю), на підставі якої здійснюється засекречування матеріального носія секретної інформації;
- дату засекречування;
- підпис, його розшифрування та посаду особи, яка надала гриф секретності.

5.4. У разі виготовлення секретних документів з використанням засобів обчислювальної техніки мають бути забезпечені вимоги законодавства у сфері технічного захисту інформації.

5.5. Матеріальні носії інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості, що становлять державну таємницю, підлягають реєстрації в режимно-секретному підрозділі у встановленому чинним законодавством порядку без розкриття відомостей про особу, стосовно якої заплановано проведення негласної слідчої (розшукової) дії, та виду цієї слідчої дії.

5.6. МНІ щодо організації негласних слідчих (розшукових) дій (постанови, клопотання, ухвали, доручення), результати проведення цих дій (протоколи та додатки до них), а також відповідне службове листування (листи, доповідні, рапорти тощо) зберігаються в окремих номенклатурних справах "Документи (постанови, клопотання, ухвали, доручення, листи, доповідні, рапорти тощо) щодо організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій", що проводяться співробітниками (працівниками), які мають безпосередній стосунок до організації та проведення цих заходів.

5.7. Ведення та зберігання номенклатурних справ з організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється з дотриманням вимог законодавства у сфері охорони державної таємниці щодо секретного діловодства.

5.8. Забезпечення охорони державної таємниці та дотримання інших вимог законодавства про державну таємницю при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій покладається на слідчих, прокурорів, слідчих суддів та співробітників уповноважених оперативних підрозділів, які виконують негласні слідчі (розшукові) дії.

За порушення законодавства про державну таємницю зазначені особи несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із Законом України "Про державну таємницю".

5.9. Після завершення проведення негласних слідчих (розшукових) дій грифи секретності МНІ щодо їх проведення підлягають розсекреченню на підставі рішення прокурора, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, з урахуванням обставин кримінального провадження та

необхідності використання матеріалів негласних слідчих (розшукових) дій як доказів після проведення таких дій, у випадку, якщо витік зазначених відомостей не завдасть шкоди національній безпеці України.

5.10. Таке рішення оформлюється постановою прокурора, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, що погоджується керівником прокуратури.

5.11. Для розсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівник органу прокуратури надсилає керівнику органу, де засекречено матеріальний носій інформації, клопотання, у якому зазначаються підстави для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія інформації.

До клопотання долучаються матеріальні носії інформації, грифи секретності яких пропонується скасувати.

5.12. Після отримання клопотання про необхідність скасування грифів секретності матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відповідних документів керівником органу, де здійснювалося їх засекречування, створюється експертна комісія з питань таємниць (далі - експертна комісія), якій доручається підготовка рішень про скасування грифів секретності цих МНІ.

5.13. Експертна комісія створюється у складі не менше трьох осіб, зокрема фахівців, які мають відповідний рівень знань та досвід роботи у сфері охорони державної таємниці (залежно від органу: слідчий суддя, слідчий, прокурор у конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва, керівник слідчого чи оперативного підрозділу), працівники режимно-секретних підрозділів, які мають допуск до державної таємниці відповідної форми.

5.14. Персональний склад експертних комісій визначається посадовою особою, яка їх створила.

5.15. Голова експертної комісії організовує її роботу та забезпечує необхідні умови для її виконання.

5.16. Секретар експертної комісії за вказівками голови забезпечує скликання засідання комісії, складає протокол, акт експертної комісії, а також готує проект рішення.

5.17. Основною формою роботи експертної комісії щодо скасування грифів секретності є засідання, необхідність проведення якого та перелік питань для розгляду визначає голова комісії. Він завчасно призначає доповідача зі складу комісії та забезпечує можливість висловити свою думку всім присутнім на засіданні членам комісії.

5.18. Засідання експертної комісії є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини її членів (але не менше трьох осіб). Рішення приймається простою більшістю голосів, а в разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови комісії.

5.19. Експертна комісія має право одержувати в установленому порядку від прокурора необхідні для виконання покладених на неї завдань інформацію та

матеріали, а також готувати з цією метою відповідні запити до інших підприємств, установ, організацій та громадян.

5.20. Результати засідання експертної комісії фіксуються у протоколі, у якому відображаються питання для обговорення та їх результати, запитання, зауваження та пропозиції членів комісії. До протоколу може бути внесена інша інформація, необхідна для розгляду питання по суті. Кожен член комісії має право внести до протоколу свою особисту думку щодо скасування грифу секретності, який розглядався на засіданні.

5.21. Протокол підписується головою та присутніми на засіданні членами експертної комісії.

5.22. Рішення комісії оформляється актом скасування грифів секретності матеріальних носіїв секретної інформації, який затверджується керівником органу.

5.23. В акті зазначається:

- назва матеріального носія інформації, документа або стислий зміст відомостей, що у ньому містяться, обліковий номер і дата реєстрації;
- гриф секретності, стаття Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, на підставі якої матеріальному носію секретної інформації надано гриф секретності;
- посада, прізвище та ініціали посадової особи, яка надала гриф секретності;
- місцезнаходження матеріального носія інформації (номер справи, том, розрахунок розсилки тощо);
- підстава для скасування грифа секретності;
- реквізит, який наданий матеріальному носію секретної інформації.

5.24. В органах прокуратури скасування грифів секретності матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється в тій прокуратурі, де засекречено такий матеріальний носій інформації, у порядку, передбаченому цією Інструкцією.

5.25. Скасування грифів секретності здійснюється працівниками РСО шляхом закреслення однією тонкою лінією попереднього грифа секретності та написання знизу або поруч позначки "Не таємно". Такі виправлення із зазначенням дати засвідчуються підписом начальника РСО або його заступника та скріплюються печаткою РСО. Виправлення в журналах або картках обліку робляться таким самим чином.

5.26. МНІ мають бути розсекречені в максимально стислий строк, але не більше 10 діб з моменту отримання клопотання.

5.27. Після розсекречення зазначених МНІ щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймається рішення про їх зняття з обліку в РСО та долучення до матеріалів кримінального провадження у встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України порядку.

5.28. Про розсекречення МНІ службова особа, яка його здійснила, зобов'язана письмово повідомити прокурора, якому такі носії секретної інформації або документи були передані. У письмовому повідомленні зазначається підстава (реєстраційний номер та дата затвердження акта

експертної комісії) для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія секретної інформації, документа, попередній гриф секретності та наданий після перегляду реквізит.

5.29. Розсекречені матеріальні носії інформації, які прокурор має намір використати як докази під час судового розгляду, зберігаються на розсуд прокурора в його службовому сейфі чи в сейфі слідчого за вказівкою прокурора.

5.30. До розсекречених матеріалів доступ надається разом з іншими матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України.

5.31. У разі наявності в матеріалах щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій відомостей, що становлять державну таємницю, досудове розслідування та судове провадження у кримінальному провадженні проводяться з дотриманням вимог режиму секретності та в порядку, передбаченому главою 40 КПК України.

Розділ VI. ПОРЯДОК ЗНИЩЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ (МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІВ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ФАКТУ, МЕТОДІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ), ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

6.1. Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути негайно знищені на підставі його рішення, викладеного в постанові (ст. 255 КПК України).

6.2. Інформація, отримана в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді, якщо він постановив ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, повинна бути знищена (ст. 250 КПК України).

6.3. Отримані слідчим чи оперативним підрозділом відомості, речі і документи внаслідок такої дії підлягають передачі прокурору як тільки слідчий суддя відмовить у наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії для розгляду питання щодо повернення власнику речей, документів чи прийняття рішення про їх знищення (ст. 255 КПК України).

6.4. У постанові щодо рішення прокурора про знищення відомостей, речей та документів зазначаються відомості щодо кримінального провадження, його реєстраційний номер, короткий виклад обставин злочину, правова кваліфікація злочину, відомості про проведення негласної слідчої (розшукової) дії (щодо ухвали слідчого судді чи постанови слідчого, прокурора, одержані матеріали), які матеріали використано як докази, які підлягають знищенню, підстави, передбачені КПК України, а також співробітник РСО, якому доручається знищення.

6.4.1. У постанові зазначається повний перелік матеріалів, які підлягають знищенню, їхні реквізити, назви, ознаки тощо. У постанові також зазначаються відомості про те, що власник документів і речей не зацікавлений в їх поверненні, про що є відповідна його заява (ст. 255 КПК України).

6.5. Знищення матеріалів, одержаних у ході негласної слідчої дії, не повинне завдати шкоди для кримінального провадження (ст. 255 КПК України).

6.6. Знищення інформації, відомостей, речей і документів здійснюється (ст. 255 КПК України) під контролем прокурора (за його присутності).

6.7. Знищення відомостей, речей та документів здійснюється у спосіб, що унеможливує їх відтворення, у спеціально обладнаному режимному приміщенні, яке визначено наказом керівника органу, у складі якого діє слідчий підрозділ, керівника Генеральної прокуратури України, прокуратури області, прирівняної до неї. Доступ сторонніх осіб до визначеного приміщення під час знищення секретних документів та речей забороняється.

6.8. Про факт знищення комісією складається акт, у якому зазначаються реквізити речей чи документів, орган, який надав гриф секретності, відображається спосіб знищення.

6.9. Складений акт підписують члени комісії та прокурор, який прийняв рішення про знищення і контролював його виконання.

6.10. Знищення інформації, відомостей, речей та документів до затвердження акта не допускається.

6.11. Окремі передруковані та браковані аркуші проектів клопотань, протоколів негласних слідчих (розшукових) дій, окремі аркуші, чернетки клопотань здаються слідчим, прокурором для знищення до РСО.

6.12. Акти щодо знищення зберігаються в РСО.

Розділ VII. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ІНФОРМАЦІЮ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СТОСОВНО НЕЇ НЕГЛАСНИХ (СЛІДЧИХ) ДІЙ

7.1. Особа, конституційні права якої були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ст. 253 КПК України).

7.1.2. У повідомленні зазначається вид негласної слідчої (розшукової) дії, а також подальше використання отриманих матеріалів у кримінальному провадженні або їх знищення.

7.1.3. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

7.2. У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у такий самий строк, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси (ст. 256 КПК України).

7.3. У разі вилучення речей чи документів прокурор при направленні повідомлення повинен з'ясувати, чи бажає власник їх повернути. При цьому враховується необхідність забезпечення прав та законних інтересів особи, а також запобігання завданню шкоди кримінальному провадженню (коли речі чи документи є речовим доказом у кримінальному провадженні, у разі виявлення предметів, заборонених до обігу).

3.7. Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та МВС України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ, затверджений спільним наказом Генерального прокурора України та МВС України від 17 листопада 2012 року № 115/1046

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОРЯДОК взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією і Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок розроблений відповідно до положень законів України "Про прокуратуру", "Про міліцію", "Про державну статистику", "Про інформацію" на виконання вимог пункту 2.7 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - Положення).

1.2. Порядок регулює взаємовідносини між Генеральною прокуратурою України та Міністерством внутрішніх справ України щодо автоматизованого обміну відомостями, що містяться в Єдиному реєстрі досудових розслідувань та інформаційних системах МВС України.

1.3. Суб'єктами інформаційної взаємодії є: органи прокуратури та внутрішніх справ України.

1.4. При здійсненні обміну даними задіяні електронні інформаційні ресурси: Генеральної прокуратури України - Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі - ЄРДР);

Міністерства внутрішніх справ України - автоматизовані інтегровані інформаційно-пошукові системи органів внутрішніх справ (далі - ШПС).

1.5. Обмін даними здійснюється інформаційно-телекомунікаційними засобами в електронному вигляді.

1.6. Об'єм інформації ЄРДР, за винятком даних щодо руху кримінальних проваджень, об'єм інформації ІПС МВС, технічні специфікації реалізації механізмів обміну інформацією, форматів даних та терміни виконання вказаних заходів визначаються спільним протоколом Управління статистики, організації та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, Управління інформатизації і зв'язку Генеральної прокуратури та Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення і Департаменту матеріального забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

2. Порядок надання та використання відомостей суб'єктами інформаційної взаємодії

2.1. Генеральна прокуратура України надає Міністерству внутрішніх справ України відомості з ЄРДР про правопорушення, що виявлені або провадження за якими здійснюється працівниками органів внутрішніх справ, осіб, яким вручено повідомлення про підозру та стосовно яких закінчено досудове розслідування у кримінальному провадженні, у форматі атрибутів, визначених спільним протоколом згідно пункту 1.6 цього Порядку.

2.2. Ці дані після внесення у встановленому порядку до Єдиного реєстру досудових розслідувань формуються автоматично та відповідно до технічної специфікації стають доступними інформаційним системам органів внутрішніх справ України.

2.3. Відомості про результати судового розгляду кримінального провадження стосовно особи формуються з інформаційних систем Державної судової адміністрації України та відповідно до технічної специфікації стають доступними автоматизованим інформаційним системам органів внутрішніх справ із ЄРДР.

2.4. Міністерство внутрішніх справ України забезпечує доступ суб'єктів інформаційної взаємодії до ІПС та їх реєстрацію згідно вимог чинного законодавства і з урахуванням їх повноважень та рівня доступу.

2.5. Доступ до ІПС МВС працівникам органів прокуратури забезпечується одночасно з під'єднанням робочих місць до Єдиної відомчої телекомунікаційної мережі Міністерства внутрішніх справ України.

3. Прикінцеві положення

3.1. Суб'єкти обміну даними невідкладно інформують один одного про обставини, які мають значення для виконання цього Порядку.

3.8. Порядок розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і підрозділах Національної поліції України, затверджений спільним наказом Міністерства юстиції України та МВС України від 20 лютого 2018 року № 433/5/133

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
21 лютого 2018 р.
за № 212/31664

**ПОРЯДОК
розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на
захист та безоплатну вторинну правову допомогу в органах і
підрозділах Національної поліції України**

1. Цей Порядок визначає механізм передання, отримання та розміщення в органах і підрозділах поліції друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу (далі - друкована продукція) з метою забезпечення поінформованості осіб, до яких застосовано адміністративне затримання або адміністративний арешт; які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими; стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою; стосовно яких у кримінальних провадженнях відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також осіб, засуджених до покарання у вигляді позбавлення або обмеження волі.

2. Цей Порядок поширюється на центральний орган управління поліцією, територіальні органи поліції в Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі, областях, районах, містах, районах у містах та міжрегіональні територіальні органи (далі - органи (підрозділи) поліції).

3. У цьому Порядку термін «друкована продукція» означає плакати, наліпки з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу, форма та опис яких визначені у додатку 1 до цього Порядку.

4. Друкована продукція передається Координаційним центром з надання правової допомоги до відповідного регіонального центру з надання безоплатної

вторинної правової допомоги (далі - регіональний центр) для її розміщення в органах (підрозділах) поліції.

5. Передання друкованої продукції регіональним центром до органів (підрозділів) поліції оформлюється актом приймання-передавання друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу (далі - акт приймання-передавання) за формою згідно з додатком 2 до цього Порядку.

Акт приймання-передавання складається у двох примірниках, один з яких зберігається у регіональному центрі, інший - у відповідному органі (підрозділі) поліції.

6. Регіональний центр передає друковану продукцію до відповідного органу (підрозділу) поліції у двадцятиденний строк з дня її отримання.

7. Органи (підрозділи) поліції у десятиденний строк розміщують отриману друковану продукцію у такий спосіб:

плакати, що містять інформацію про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу із зазначенням єдиного телефонного номера системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213-103), - поруч із захисним склом у чергових частинах, а також у приміщеннях, у яких проводяться слідчі дії, на стінах на висоті 1,4 метра від підлоги до нижнього краю плаката в полі зору відвідувачів;

наліпки з інформацією про єдиний телефонний номер системи надання безоплатної правової допомоги (0-800-213-103) - на внутрішній стороні дверей кімнат та камер для утримання затриманих, узятих під варту та заарештованих в адміністративному порядку осіб, у слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України, у салонах службових автомобілів, що використовуються для перевезення затриманих та взятих під варту осіб, а також кузовах конвойного спецавтотранспорту (на видному місці та в полі зору затриманої (конвойованої) особи).

8. Після розміщення наданої регіональним центром друкованої продукції в приміщеннях органів (підрозділів) поліції, а також у службових автомобілях представники структурних підрозділів у сфері забезпечення прав людини Національної поліції України та представники регіонального центру складають у трьох примірниках акт розміщення друкованої продукції з інформацією про права осіб на захист та безоплатну вторинну правову допомогу за формою згідно з додатком 3 до цього Порядку. Перший примірник зберігається у відповідному органі (підрозділі) поліції, другий - у регіональному центрі, а третій - у представника структурного підрозділу у сфері забезпечення прав людини Національної поліції України.

9. Органи (підрозділи) поліції забезпечують збереження в належному стані переданої їм друкованої продукції та у разі її пошкодження вживають заходів щодо її заміни шляхом звернення до відповідного регіонального центру для отримання нової друкованої продукції.

3.9. Порядок взаємодії органів (підрозділів) поліції з підрозділами акціонерного товариства «Українська залізниця», затверджений спільним наказом МВС України та Міністерства інфраструктури України від 02 березня 2020 року № 204/175

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
29 квітня 2020 р.
за № 386/34669

**ПОРЯДОК
взаємодії органів (підрозділів) поліції з підрозділами акціонерного
товариства «Українська залізниця»**

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає організацію, напрями та процедуру взаємодії головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, їх територіальних (відокремлених) підрозділів (далі - органи (підрозділи) поліції), з підрозділами акціонерного товариства «Українська залізниця» (далі - АТ «Укрзалізниця») щодо запобігання, виявлення та припинення правопорушень на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, захисту власності від протиправних посягань.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

інфраструктура залізничного транспорту - технологічний комплекс, що включає залізничні колії, залізничні станції, пристрої, електропостачання, мережі зв'язку, системи сигналізації, централізації та блокування, інформаційні комплекси і систему керування рухом та будівлі, споруди, пристрої й устаткування, що забезпечують функціонування цього комплексу;

запірно-пломбувальний пристрій (далі - ЗПП) - пристрій, що складається з пломби в єдиній конструкції з пристроєм для блокування і призначений для запирання та пломбування дверей, люків вагонів і контейнерів;

комерційна несправність - несправність, що загрожує безпеці руху поїздів або за наявності якої не забезпечується збереженість вантажу, наприклад, пошкодження вагона або контейнера, пошкодження пломб (ЗПП) відправника або пломб (ЗПП) попутних станцій, а також наявність ознак псування або пошкодження вантажу на відкритому рухомому складі;

ознаки крадіжки вантажу - зрив, пошкодження або підроблення пломб (ЗПП), злам стін, підлоги, даху вагона або контейнера, люкових ґрат у критих вагонах, сліди насильницького пошкодження і відкриття тари вантажних місць, пошкодження упаковки, порушення захисного маркування при перевезенні вантажу на відкритому вантажному складі, інші обставини, які вказують на ознаки крадіжки;

підрозділ АТ «Укрзалізниця» - регіональна філія, філія, представництво, інші відокремлені підрозділи товариства, що входять до сфери управління єдиним виробничо-технологічним комплексом АТ «Укрзалізниця»;

пломба - контрольний елемент, який є складовою частиною єдиної конструкції, цілісність якої підтверджує відсутність доступу до вантажу через пломбувальні конструктивні отвори вагона, контейнера. Під пломбою також мається на увазі ЗПП.

Інші терміни в цьому Порядку вживаються в значеннях, наведених у Кримінальному кодексі України, Кримінальному процесуальному кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законах України «Про Національну поліцію», «Про транспорт», «Про залізничний транспорт», «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування», постановах Кабінету Міністрів України від 06 квітня 1998 року № 457 «Про затвердження Статуту залізниць України» (зі змінами) (далі - Статут залізниць), від 02 вересня 2015 року № 735 «Питання публічного акціонерного товариства «Українська залізниця», наказу Міністерства транспорту України від 21 листопада 2000 року № 644 «Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2000 року за № 861/5082 (зі змінами), наказу Міністерства транспорту та зв'язку України від 27 грудня 2006 року № 1196 «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04 квітня 2007 року за № 310/13577 (зі змінами), наказу Міністерства внутрішніх справ України від 16 лютого 2018 року № 111 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 березня 2018 року за № 371/31823 (далі - наказ МВС № 111), та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 року № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 березня 2019 року за № 223/33194 (далі - наказ МВС № 100).

3. Взаємодія органів (підрозділів) поліції з підрозділами АТ «Укрзалізниця» організовується і здійснюється з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень, учинених на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, захисту власності від протиправних посягань, у тому числі вантажів, які перевозяться регіональними філіями.

4. Організація взаємодії органів (підрозділів) поліції з підрозділами АТ «Укрзалізниця» покладається на керівників органів (підрозділів) поліції та керівників підрозділів АТ «Укрзалізниця».

II. Напрями та форми взаємодії

1. Взаємодія організовується за такими напрямками:

1) обмін інформацією, що стосується вчинених на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту кримінальних та адміністративних правопорушень, випадків травмування або загибелі осіб та інших подій, пов'язаних з функціонуванням залізничного транспорту;

2) розроблення та здійснення узгоджених заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення правопорушень, учинених на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, захист власності від протиправних посягань, у тому числі вантажів, які перевозяться регіональними філіями;

3) узагальнення підсумків спільної роботи, проведення спільних нарад та робочих зустрічей.

2. Основними формами взаємодії є:

1) надання інформації, що стосується вчинених на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту кримінальних та адміністративних правопорушень або подій, у тому числі тих, які пов'язані з пошкодженням шляхів сполучення і транспортних засобів, блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства;

2) інформування за письмовими запитами підрозділів АТ «Укрзалізниця» про кримінальні та адміністративні правопорушення, учинені працівниками товариства, а також про результати розслідування (перевірки) фактів загибелі (травмування) осіб на залізничному транспорті;

3) проведення спільних нарад, робочих зустрічей з метою пошуку шляхів вирішення наявних проблем щодо протидії злочинності на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту його безпечного функціонування, а також координації діяльності за цими напрямками роботи;

4) утворення, у разі потреби, спільних груп для проведення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню правопорушень, ужиття заходів з виявлення та припинення кримінальних правопорушень на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту.

III. Порядок взаємодії при виявленні правопорушень на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту

1. При виявленні кримінальних, адміністративних правопорушень, інших подій на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту чи в рухомому складі працівники підрозділів АТ «Укрзалізниця» негайно повідомляють про це орган (підрозділ) поліції. До прибуття поліцейських, за можливості, уживають заходів щодо недопущення сторонніх осіб до місця події та за потреби викликають екстрену медичну допомогу та/або інші аварійно-рятувальні служби.

2. При безпосередньому виявленні чи отриманні інформації поліцейськими про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту вживаються заходи щодо запобігання правопорушенням і їх припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, охорони місця події та повідомляється про це найближчий орган (підрозділ) поліції.

3. Прийняття та реєстрація заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення здійснюється поліцією відповідно до наказу МВС № 100, а організація реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативне інформування здійснюється відповідно до наказу МВС № 111.

4. Якщо подія відбулася з поїздом, що зупинився на перегоні, поліцейський час відправлення такого поїзда узгоджує з поїзним диспетчером (через машиніста) та уповноваженою службовою особою органу (підрозділу) поліції, про що поліцейський, який перебуває на місці події, робить відмітку в маршруті машиніста.

5. При виконанні поліцейськими своїх повноважень уживаються заходи щодо недопущення невинуватеної затримки прибуття або відправлення поїздів.

6. Поліцейські, які виконували повноваження в пасажирському поїзді, що перебував у русі, після закінчення заходів отримують у начальника поїзда копію запису з рейсового журналу, завіреної штампом та підписом, залишають рухомий склад на зупинці, де звертаються до уповноважених посадкових осіб АТ «Укрзалізниця» (начальники поїзних бригад, станцій, чергові по вокзалах), які забезпечують їх повернення до станції відбуття шляхом безоплатного користування залізничним транспортом.

7. Дії працівників залізничного транспорту:

1) у разі виявлення у вагоні, який прибув на станцію, комерційної несправності, що має явні ознаки крадіжки вантажу, відповідно до своїх повноважень усувають вільний доступ до вантажу, забезпечують охорону вагона і негайно інформують про подію орган (підрозділ) поліції за місцем її виявлення. При цьому зазначається номер вагона, назва вантажу, станції відправлення та призначення, ознаки комерційної несправності, технічний стан вагона;

проводять перевірку маси, кількості місць і стану вантажу за участю поліцейського;

у разі необхідності перевірка проводиться з відчепленням вагона від поїзда на станції виявлення комерційної несправності;

відповідно до Статуту залізниць складають акт загальної форми чи комерційний акт (далі - акт), який підписують працівники, які проводили перевірку, копію акта передають поліцейському, про що він засвідчує власним підписом;

якщо при перевірці вантажу буде відсутній поліцейський, про це робиться запис в акті із зазначенням прізвища та посади поліцейського, якому передано

інформацію про виявлення комерційної несправності вантажу, а також часу її передачі;

2) якщо з технічних чи інших причин на станції виявлення ознак крадіжки вантажу проведення такої перевірки неможливо, її слід здійснити на найближчій станції тієї самої регіональної філії, яка має необхідні умови і технічні засоби для цього. Перевірка кількості та стану вантажу проводиться протягом доби з моменту подачі вагона на пункт перевірки. При цьому на станції виявлення ознак крадіжки здійснюється попередня перевірка вантажу без вивантаження з вагона, про що складається акт загальної форми;

3) при перевезенні вантажу у внутрішньодержавному залізничному сполученні вагони з виявленими ознаками крадіжки після здійснення попередньої перевірки, усунення доступу й оформлення акта загальної форми охороняються та супроводжуються до станції призначення для комісійної видачі вантажу представниками воєнізованої охорони на залізничному транспорті;

4) у разі виявлення працівниками регіональної філії ознак крадіжки вантажу з вагона в парку станції або на перегоні під час руху поїзда вони вживають заходів щодо збереження слідів, залишених на місці події, та негайно інформують чергового по станції, поїзного диспетчера, воєнізовану охорону на залізничному транспорті та орган (підрозділ) поліції за місцем виявлення таких ознак;

5) при виявленні ознак крадіжки вантажу, що знаходиться на об'єкті інфраструктури залізничного транспорту і перебуває у віданні регіональної філії, відповідна посадова особа регіональної філії повідомляє про подію орган (підрозділ) поліції та в межах своєї компетенції надсилає відповідні матеріали до поліції за місцем їх виявлення;

після надання інформації про виявлення ознак крадіжки вантажу до органу (підрозділу) поліції уповноваженими посадовими особами регіональної філії вживається заходів щодо збереження ЗПП, пломб, закруток та слідів, залишених на місці події;

працівниками регіональної філії здійснюється перевірка кількості та стану вантажу, визначаються розмір недостачі та її орієнтовна вартість;

б) у разі прибуття вантажу з ознаками крадіжки на станцію призначення додатково до повідомлення в установленому порядку про цей факт органу (підрозділу) поліції працівник станції повідомляє також про час проведення комісійної перевірки та видачі вантажу одержувачу;

у всіх випадках виявлення ознак крадіжки вантажів працівниками регіональної філії проводиться перевірка та не пізніше ніж протягом трьох робочих днів після її закінчення матеріали (копії актів загальної форми, у тому числі складених під час перевезення вантажу, комерційного акта) із супровідним листом, у якому викладаються обставини виявлення ознак крадіжки, надсилаються до відповідного органу (підрозділу) поліції;

не надсилаються до органів (підрозділів) поліції матеріали перевірки за комерційними актами про недостачу вантажів, якщо під час перевірки встановлено, що:

за результатами видачі вантажу на станції його призначення недостача у вагоні, контейнері не збільшилася порівняно з указаною в комерційному акті, складеному на попутній станції;

недостача виявлена при перевезенні в міжнародному сполученні у вагонах, контейнерах, які прибули зі справними ЗПП залізниць іноземних держав або без порушення тари, упаковки вантажу у вагонах відкритого типу;

акт складений працівниками прикордонної станції про відповідальність залізниці іноземної держави;

7) якщо поліцейські виконують службові повноваження в пасажирському поїзді, що перебуває в русі, після закінчення заходів начальник поїзда робить запис у рейсовому журналі щодо проведених заходів із зазначенням дати, номера поїзда та маршруту його руху, ділянки, на якій ці заходи здійснювалися, прізвища, ім'я, по батькові та підписів начальника поїзда і поліцейських (посада, спеціальне звання, назва органу (підрозділу) поліції). Копію запису з рейсового журналу, завіреної штампом та його підписом, надає цим поліцейським.

8. Дії поліцейських при розгляді заяв і повідомлень про крадіжки вантажу:

повідомлення та заяви про крадіжки вантажу, комерційні акти та акти загальної форми, передані регіональними філіями до органів (підрозділів) поліції, розглядаються відповідно до вимог законодавства України;

у разі відсутності інформації про точне місце події місцем виявлення крадіжки вантажу слід вважати місце складання акта загальної форми, який став підставою для складання комерційного акта;

при виявленні, у тому числі за допомогою технічних засобів (динамічних ваг, систем відеонагляду), на міжзалізничних пунктах комерційного огляду (далі - ПКО) або стикових станціях комерційної несправності з ознаками крадіжки вантажу у вагонах, які передаються від однієї регіональної філії до іншої, орган (підрозділ) поліції, на території якого знаходиться станція виявлення несправності, уживає заходів щодо встановлення обставин вчинення крадіжки вантажу.

9. У ході досудового розслідування кримінальних правопорушень взаємодія підрозділів АТ «Укрзалізниця» та слідчих підрозділів і підрозділів дізнання органів поліції здійснюється відповідно до кримінального процесуального законодавства України.

10. Слідчий, дізнавач, невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач - керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівником органу досудового розслідування.

11. На початку досудового розслідування слідчий, відповідно до частини четвертої статті 218 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) перевіряє наявність уже розпочатих досудових розслідувань щодо того ж кримінального правопорушення.

12. Розслідування кримінальних правопорушень на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, які розташовані на території декількох адміністративно-територіальних одиниць одного регіону здійснюється відповідно до кримінального процесуального законодавства України.

13. Працівники підрозділів АТ «Укрзалізниця» відповідно до статті 71 КПК під час досудового розслідування можуть залучатися як спеціалісти.

14. Узгоджені заходи між органами (підрозділами) поліції та підрозділами АТ «Укрзалізниця», що спрямовані на запобігання, виявлення та припинення правопорушень, учинених на об'єктах інфраструктури залізничного транспорту, захист власності від протиправних посягань, у тому числі вантажів, які перевозяться регіональними філіями, проводяться в такому порядку:

для організації узгоджених заходів готується лист, підписаний керівником органу (підрозділу) поліції або підрозділу АТ «Укрзалізниця». У листі зазначаються відомості, що вказують на необхідність здійснення таких заходів;

для проведення заходів готується розпорядчий акт та розробляється план проведення заходів;

у розробленому акті вказується мета заходів, терміни їх проведення, перераховуються об'єкти інфраструктури залізничного транспорту, на території яких вони здійснюються, посадові особи, які беруть у них участь, а також забезпечують контроль за їх організацією;

у разі потреби створюються спільні групи. Старшим спільної групи є поліцейський, який визначений розпорядчим актом про проведення заходів;

планом заходів визначається порядок дій поліцейських та працівників залізничного транспорту;

підготовка розпорядчого акта та плану проведення заходів покладається на органи (підрозділи) поліції за погодженням з керівництвом підрозділів АТ «Укрзалізниця»;

підсумки проведених заходів розглядаються на нарадах за участю керівництва органів (підрозділів) поліції та підрозділів АТ «Укрзалізниця».

3.10. Інструкція про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час досудового розслідування, затверджена спільним наказом МВС України та Міністерства юстиції України від 01 жовтня 2018 року № 806/3105/5

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 жовтня 2018 р.
за № 1190/32642

ІНСТРУКЦІЯ

про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу - тримання під вартою під час досудового розслідування

I. Загальні положення

1. Цю Інструкцію розроблено з метою недопущення порушень вимог кримінального процесуального законодавства під час затримання без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обрання стосовно підозрюваних запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також додержання встановлених строків тримання підозрюваних під вартою.

2. Правовою основою дотримання органами Національної поліції вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу - тримання під вартою під час досудового розслідування є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України), Закони України «Про Національну поліцію», «Про попереднє ув'язнення», Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, а також ця Інструкція.

II. Заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу - тримання під вартою під час досудового розслідування

1. Заступники начальників головних управлінь Національної поліції (далі - ГУНП) в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві - начальники слідчих управлінь (відділів):

1) контролюють дотримання КПК України слідчими підпорядкованих слідчих підрозділів при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також щодо строків тримання підозрюваних під вартою, у тому числі своєчасності інформування адміністрації місць ув'язнення про їх продовження;

2) щомісяця узагальнюють відомості щодо осіб, звільнених:

безпосередньо слідчими або службовими особами, відповідальними за перебування затриманих, які затримувалися без ухвали слідчого судді, суду, без подання клопотання прокурору про обрання запобіжного заходу з ізоляторів тимчасового тримання (далі - ІТТ) ГУНП в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві;

з місць ув'язнення у зв'язку із:

скасуванням запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його заміною на інший запобіжний захід;

внесенням застави;

закінченням строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою;

3) проводять щомісяця взаємозвірки з ІТТ та слідчими ізоляторами Державної кримінально-виконавчої служби (далі - СІЗО) щодо відповідності інформації про осіб, зазначених у підпункті 2 цього пункту.

Результати звірок розглядають на підсумкових нарадах слідчих підрозділів. Вивчають питання щодо обґрунтованості затримання та подальшого звільнення осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також підстав для обрання стосовно підозрюваних запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою;

4) здійснюють контроль за станом розслідування у кримінальних провадженнях, у яких підозрюваних звільнено з-під варти до закінчення досудового розслідування;

5) організовують щокварталу в підпорядкованих слідчих підрозділах перевірки стану дотримання працівниками Національної поліції вимог законодавства при затриманні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та застосуванні стосовно підозрюваних запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Результати перевірок розглядають на нарадах ГУНП. Здійснюють заходи з усунення виявлених недоліків та недопущення їх у подальшому. До осіб, які не забезпечили вимоги законодавства, вживають заходів впливу;

6) організовують протягом 10 календарних днів з дня виявлення порушень вимог кримінального процесуального законодавства проведення в установленому порядку службових розслідувань за кожним фактом:

обґрунтованої підозри, що доставлення до органу досудового розслідування уповноваженою службовою особою затриманої особи тривало довше, ніж це необхідно;

нездійснення уповноваженою службовою особою, що провела затримання, негайного інформування затриманого зрозумілою для нього мовою про підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також нероз'яснення йому права мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, неповідомлення інших осіб про його затримання і місцеперебування на порушення вимог статті 213 КПК України;

невручення затриманому негайно копії протоколу про затримання під підпис, а також ненадіслання такого протоколу прокуророві;

звільнення затриманої особи, підозрюваної в учиненні злочину, безпосередньо слідчим або службовою особою, відповідальною за перебування затриманих, без подання слідчим клопотання прокурору про обрання запобіжного заходу;

звільнення підозрюваних з-під варти через невнесення слідчим за погодженням з прокурором клопотання про продовження строку тримання під вартою в порядку, установленому КПК України;

ухвалення судом виправдувального вирок, винесення прокурором постанови про закриття кримінального провадження у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення або відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення щодо особи, яка трималася під вартою;

7) надсилають до Головного слідчого управління Національної поліції України документи про результати службового розслідування в 5-денний строк з дня їх затвердження;

8) доводять до відома кожного працівника підпорядкованих слідчих підрозділів на підсумкових нарадах інформацію про заходи, вжиті щодо службових осіб, які допустили порушення вимог законодавства.

2. Заступники начальників управлінь, відділів, відділень поліції ГУНП - начальники слідчих відділів, відділень:

1) приймають щоденні письмові звіти від службової особи, відповідальної за перебування затриманих, про стан дотримання прав затриманих осіб; негайно письмово доповідають начальнику слідчого управління (відділу) ГУНП про факти порушення прав затриманих та вживають невідкладних заходів щодо усунення виявлених порушень;

2) здійснюють контроль за веденням службовою особою, відповідальною за перебування затриманих, обліків затриманих слідчими осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, а також підозрюваних, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

3) ведуть облік кримінальних проваджень, у яких стосовно підозрюваного згідно з ухвалою слідчого судді обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою; тримають на особистому контролі стан досудового розслідування в таких кримінальних провадженнях;

4) вивчають кримінальні провадження, у яких вносяться клопотання щодо продовження строків тримання під вартою. Дають слідчому письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора, у разі потреби створюють слідчі групи;

5) здійснюють контроль за своєчасністю інформування підозрюваного про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів кримінального провадження з метою недопущення порушення строків тримання під вартою;

6) негайно подають до місць ув'язнення взятої під варту особи письмове повідомлення щодо продовження строку тримання під вартою та завірену в установленому порядку копію відповідної ухвали слідчого судді, суду;

7) надсилають протягом доби письмове повідомлення до адміністрації СІЗО в разі передання до іншого органу досудового розслідування кримінального провадження, у якому стосовно підозрюваного обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

8) надсилають протягом доби з моменту виявлення обставин, зазначених у підпункті 6 пункту 1 цього розділу, повідомлення до слідчих підрозділів ГУНП.

3. Начальники ІТТ щомісяця до 03 числа надсилають до слідчих підрозділів ГУНП списки всіх осіб, звільнених з ІТТ протягом звітного місяця безпосередньо слідчими або службовими особами, відповідальними за перебування затриманих, які затримувалися без ухвали слідчого судді, суду.

4. Начальники СІЗО:

1) надсилають повідомлення до органу, у провадженні якого перебуває кримінальне провадження, якщо строк тримання взятої під варту особи закінчується через 7 діб, а ухвала слідчого судді, суду про його продовження або повідомлення про закінчення досудового слідства не надійшло, копії такого повідомлення - прокурору, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, та начальнику слідчого підрозділу ГУНП;

2) негайно звільняють підозрюваного в разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали про відмову в продовженні строку тримання під вартою, про скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його заміну на інший запобіжний захід, про звільнення особи з-під варти або в разі закінчення строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою, а також після отримання та перевірки документа, що підтверджує внесення застави; в день звільнення підозрюваного повідомляють про це письмово слідчого, який здійснює кримінальне провадження, начальника слідчого підрозділу ГУНП, прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, та слідчого суддю, суд;

3) забезпечують сприяння у виконанні підпункту 3 пункту 1 цього розділу для проведення взаємозвірки відповідності інформації про осіб, яким згідно з ухвалою слідчого судді, суду обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, яких звільнено зі слідчих ізоляторів у зв'язку із зміною запобіжного

заходу, унесенням застави, закінченням строку дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою.

5. Начальники ІТТ, СІЗО не допускають до затриманих, підозрюваних, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, працівників оперативних підрозділів, інших службових осіб правоохоронних органів, крім службової особи, відповідальної за перебування затриманих, без письмового дозволу слідчого, який здійснює розслідування в кримінальному провадженні, або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

3.11. Порядок взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів, затверджений спільним наказом Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національного антикорупційного бюро України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, МВС України, Міністерства фінансів України від 20 жовтня 2017 року № 115/197-о/297/586/869/857

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
02 листопада 2017 р.
за № 1342/31210

ПОРЯДОК

взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає засади взаємодії між Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі - Національне агентство), та слідчими, детективами, прокурорами, органами досудового розслідування, органами прокуратури з питань:

виконання Національним агентством звернень слідчих, детективів, прокурорів, органів досудового розслідування, органів прокуратури щодо

виявлення та розшуку активів (коштів, майна, майнових та інших прав), на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні;

виконання органами досудового розслідування, прокуратури запитів Національного агентства щодо надання інформації, необхідної для надання Національним агентством відповіді на запит відповідного органу іноземної держави, уповноваженого нею на виконання функцій установи з повернення активів;

розгляду органами досудового розслідування, органами прокуратури інформації Національного агентства щодо ознак правопорушень, виявлених ним під час виконання визначених законом функцій та повноважень Національного агентства, інших питань, пов'язаних з виконанням повноважень Національним агентством.

2. Цей Порядок розроблено з урахуванням положень Кримінального процесуального кодексу України, Законів України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про Національну поліцію», «Про Національне антикорупційне бюро України» та інших нормативно-правових актів.

3. У цьому Порядку терміни вживаються у таких значеннях:

висновок - інформація Національного агентства про ознаки кримінальних правопорушень, які виявлені під час виконання визначених законом функцій та повноважень Національного агентства та не вказані у зверненні;

відповідь - документ Національного агентства, складений за результатами опрацювання звернення;

запит Національного агентства - звернення Національного агентства до відповідного органу досудового розслідування, органів прокуратури про надання відомостей, необхідних для складання та надання Національним агентством відповіді на іноземний запит, які відсутні у розпорядженні Національного агентства;

звернення - адресований Національному агентству запит суб'єкта звернення щодо виявлення та/або розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, що знаходиться у провадженні суб'єкта звернення;

іноземний запит - запит відповідного органу іноземної держави, уповноваженого нею на виконання функцій установи з повернення активів, щодо одержання від Національного агентства інформації з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком та управлінням активами;

суб'єкт звернення - слідчий, детектив, прокурор, орган досудового розслідування, орган прокуратури.

Інші терміни, що використовуються у цьому Порядку, вживаються у значеннях, визначених Законом України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі - Закон), Законом України «Про запобігання корупції» та Кримінальним процесуальним кодексом України.

4. Суб'єктами інформаційних відносин відповідно до цього Порядку є Національне агентство, Генеральна прокуратура України, Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Державна фіскальна служба України, Національна поліція України та Національне антикорупційне бюро України.

5. Процедури організації інформаційної взаємодії між Національним агентством та суб'єктами інформаційних відносин з питань, що не охоплені пунктом 1 цього розділу, визначаються Національним агентством з кожним таким суб'єктом інформаційних відносин окремо.

II. Суб'єкти звернення

1. На виконання Національним агентством приймаються звернення у конкретному кримінальному провадженні, підготовлені слідчим, детективом, прокурором, які діють в межах своїх повноважень.

Повноваження слідчого, детектива, прокурора на звернення підтверджуються витягом з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

До Національного агентства із зверненням можуть також звертатися органи, що здійснюють досудове розслідування, та органи прокуратури в особі їх керівників.

2. Суб'єкти звернення є самостійними у складанні та направленні звернень до Національного агентства.

3. Суд, у якому здійснюється розгляд кримінального провадження, слідчий суддя можуть застосовувати положення цього Порядку при складанні та направленні до Національного агентства звернень щодо виявлення та/або розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, відповідно до положень статей 9, 16 Закону.

III. Вимоги до звернення

1. Звернення складається у письмовій формі і викладається на бланку відповідного органу досудового розслідування чи органу прокуратури із зазначенням реєстраційного номера і дати реєстрації вихідної кореспонденції, а також підписується особисто:

слідчим, або детективом, або прокурором - якщо суб'єктом звернення є відповідно слідчий, детектив, прокурор;

керівником органу досудового розслідування, керівником органу прокуратури - якщо суб'єктом звернення є відповідно орган досудового розслідування, орган прокуратури.

2. У зверненні зазначаються такі відомості:

1) найменування або прізвище, ім'я та по батькові суб'єкта звернення із зазначенням його актуальних контактних даних (телефонний та електронний зв'язок), адреси для листування;

2) найменування органу досудового розслідування, органу прокуратури, в якому працює суб'єкт звернення (для суб'єктів звернення - слідчих, детективів, прокурорів);

3) прізвище, ім'я та по батькові слідчого (слідчих), детектива (детективів) або прокурора (прокурорів), що здійснює(ють) досудове розслідування або процесуальне керівництво, із зазначенням його (їх) актуальних контактних даних (телефонний та електронний зв'язок) (для суб'єктів звернення - органів досудового розслідування, органів прокуратури);

4) номер кримінального провадження у Єдиному реєстрі досудових розслідувань, з метою забезпечення якого суб'єктом звернення у порядку статті 170 Кримінального процесуального кодексу України вживаються заходи з виявлення та розшуку майна, на яке може бути накладено арешт, шляхом складання звернення;

5) наявні у кримінальному провадженні станом на дату складання звернення відомості про осіб, яким прямо чи опосередковано можуть належати активи, що можуть бути арештовані з метою забезпечення цього кримінального провадження, а також близьких осіб таких осіб та/або третіх осіб, що можуть бути пов'язані з такими особами, зокрема:

для фізичної особи - резидента - прізвище, ім'я та по батькові, дата народження, серія (за наявності) та номер паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дата його видачі та орган, що його видав, реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків або серія (за наявності) та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті);

для фізичної особи - нерезидента - прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові, дата народження, серія (за наявності) та номер паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дата його видачі та орган, що його видав, громадянство, реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків;

для юридичної особи - резидента - повне найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;

для юридичної особи - нерезидента - повне найменування, місцезнаходження, інші відомості, що дають можливість її ідентифікувати;

б) стислий опис фабули кримінального провадження та правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України;

7) постановка завдання Національному агентству щодо виявлення та розшуку активів, які можуть бути арештовані в кримінальному провадженні, та його взаємозв'язок з фактичними обставинами кримінального провадження, що можуть свідчити про вчинення злочину;

8) заходи щодо накладення арешту на майно, вжиті у кримінальному провадженні (на дату звернення) як захід забезпечення цього провадження, включаючи повний перелік та опис (ідентифікаційні ознаки) арештованого майна, наявні відомості про існування та місцезнаходження майна, що може бути арештоване у такому кримінальному провадженні, з обґрунтуванням таких відомостей (припущень), перелік автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, у яких здійснено пошук відомостей про активи, на дату направлення звернення;

9) об'єктивно обґрунтований строк, впродовж якого Національне агентство має забезпечити виконання звернення та надати відповідь, враховуючи статтю 17 Закону;

10) інші відомості, які можуть сприяти Національному агентству в ході виконання звернення (за наявності).

3. До звернення додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, який засвідчує наявність зазначеного у зверненні кримінального провадження та статус у ньому суб'єкта звернення, якщо ним є слідчий, детектив чи прокурор.

4. За потреби Національним агентством запитується додаткова інформація щодо предмета звернення з обґрунтуванням необхідності уточнення.

Така інформація надається суб'єктом звернення з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства в частині забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

5. У разі необхідності вжиття Національним агентством заходів з виявлення та розшуку активів, які знаходяться (можуть знаходитися) за межами України, звернення додатково до відомостей, визначених у пункті 2 цього розділу, має містити фактичні обставини, що свідчать про правовий зв'язок вказаної у зверненні особи або майна з конкретно визначеною іноземною юрисдикцією (іноземними юрисдикціями).

IV. Відмова у розгляді звернення

1. Порушення зазначених у розділі III цього Порядку вимог до звернення є підставою для відмови у його розгляді Національним агентством (далі - відмова).

У разі встановлення недостовірності відомостей, викладених у зверненні, Національне агентство складає відмову в розгляді та наданні відповіді на звернення суб'єктам звернення.

2. Відмова обґрунтовується із зазначенням вичерпного переліку підстав прийняття такого рішення.

3. Відмова складається та направляється суб'єкту звернення за вимогами, встановленими пунктами 6, 7 розділу VI цього Порядку.

4. Відмова не позбавляє суб'єкта звернення права на подання відповідного звернення повторно після усунення ним обставин, на підставі яких складено відповідну відмову.

V. Строки розгляду звернення

1. Національне агентство забезпечує виконання звернень у найкоротший можливий строк, але не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня його надходження, або в інший більш тривалий строк, зазначений у зверненні.

2. Відлік зазначеного у зверненні строку, впродовж якого Національне агентство забезпечує його виконання та надає відповідь, розпочинається з дати надходження звернення до Національного агентства (поштою, електронною поштою або безпосередньо до структурного підрозділу Національного агентства, відповідального за здійснення заходів з виявлення та розшуку активів).

3. При визначенні строку розгляду звернення суб'єкт звернення враховує зміст та обсяг звернення, необхідність одержання відомостей від органів іноземної юрисдикції.

4. У разі неможливості надати інформацію у строк, визначений суб'єктом звернення, Національне агентство у такий строк складає та надсилає суб'єкту звернення проміжний лист, в якому зазначаються наявна інформація про виявлені активи та клопотання щодо продовження строку виконання звернення.

5. Суб'єкт звернення після отримання проміжного листа приймає рішення про необхідність продовження строку розгляду, визначає такий строк та інформує про це Національне агентство. Після отримання інформації про продовження строків розгляду звернення Національне агентство поновлює виявлення та розшук активів.

VI. Розгляд звернень

1. Національне агентство здійснює заходи з виявлення, розшуку активів, виходячи зі змісту звернення, в межах визначених Законом повноважень та з урахуванням ступеня фактичного доступу до джерел даних, що знаходяться у розпорядженні третіх осіб.

2. За результатами вжитих заходів з виявлення, розшуку активів Національне агентство складає відповідь на звернення.

3. У відповіді зазначаються встановлені Національним агентством відомості, що свідчать про існування активів, на які може бути накладено арешт у вказаному у зверненні кримінальному провадженні, а також про їх місцезнаходження чи останнє відоме місцезнаходження.

4. Обсяг відповіді обумовлюється змістом звернення. При складанні відповіді Національне агентство враховує вимоги відповідних законів щодо накладення арешту на майно у кримінальному провадженні, в тому числі щодо завдання арешту, мети забезпечення, яку може бути досягнуто шляхом накладення арешту на майно у конкретному кримінальному провадженні.

5. Якщо інше не передбачено зверненням, Національне агентство в межах компетенції та з урахуванням наявної інформації вживає заходів щодо обґрунтованого викладення у відповіді відомостей, визначених пунктами 1-3 частини другої статті 171 Кримінального процесуального кодексу України.

6. Відповідь складається у письмовій формі, викладається на бланку Національного агентства та підписується Головою Національного агентства або

визначеною ним уповноваженою особою Національного агентства. Додатки (за наявності) до відповіді є її невід'ємною частиною. У разі значного обсягу додатків до відповіді (більше 100 сторінок) такі додатки складаються в електронній формі.

7. Відповідь направляється суб'єкту звернення не пізніше наступного робочого дня за днем складання відповіді засобами поштового або електронного зв'язку на паперовому або іншому носії інформації, в тому числі електронному, на зазначену у зверненні адресу для листування суб'єкта звернення або іншими засобами зв'язку, повідомленими суб'єктом звернення.

8. Розгляд, прийняття рішення за інформацією, викладеною у відповіді, здійснюються у визначеному законодавством України порядку суб'єктом звернення, за зверненням якого складено таку відповідь.

VII. Висновки Національного агентства

1. У разі встановлення Національним агентством за результатами вжиття заходів з виявлення, розшуку активів ознак правопорушень, не вказаних у зверненні, відповідним правоохоронним органам надсилається висновок, який є обов'язковим для розгляду ними.

2. Висновок складається та направляється за вимогами, встановленими пунктами 6, 7 розділу VI цього Порядку, на адресу органу досудового розслідування, до підслідності слідчих, детективів якого належить розслідування кримінального правопорушення, ознаки якого викладені у висновку.

3. Якщо відповідно до законодавства України відповідь або висновок в цілому або частково передається від одного суб'єкта звернення до іншого, про таку передачу невідкладно повідомляється Національне агентство.

У разі такої передачі положення цього Порядку поширюються на суб'єкта звернення, який одержав відповідь або висновок.

VIII. Моніторинг результатів розгляду звернень та висновків

1. Національне агентство за рішенням Голови Національного агентства або його заступників з метою підготовки щорічного звіту про свою діяльність, ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, та виконання інших функцій отримує від суб'єктів звернення, які направляли звернення та отримували відповіді, висновки, інформацію, зокрема про:

реєстраційний номер відповіді/висновку, дату реєстрації;

дату внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про вчинене кримінальне правопорушення на підставі висновку та номер кримінального провадження;

статтю Кримінального кодексу України, за ознаками якої розпочато досудове розслідування (у тому числі кваліфікуючі ознаки) на підставі висновку;

стан досудового розслідування (триває, передано за підслідністю, розслідування зупинено, строк розслідування продовжено тощо), щодо якого Національне агентство надавало відповідь або висновок;

стислий зміст фабули кримінального правопорушення, щодо якого здійснюється досудове розслідування, стосовно якого Національне агентство надавало висновок;

зміст рішення про зупинення досудового розслідування, закриття кримінального провадження та дату його прийняття;

опис майна, на яке накладено арешт, вилученого у ході кримінального провадження, номер та дату відповідного рішення суду (слідчого судді), дату набрання ним законної сили, дату та підставу скасування такого рішення;

реєстраційний номер, дату та вид судового рішення у кримінальному провадженні та зміст його резолютивної частини, відомості про набрання рішенням законної сили.

Така інформація надається суб'єктом звернення з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства в частині забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

2. Національне агентство може отримувати статистичні дані, що стосуються виявлення та розшуку активів, накладення арешту на активи, дії та припинення дії таких арештів.

IX. Витребування Національним агентством інформації для виконання іноземного запиту

1. У запиті Національного агентства про надання інформації, необхідної для виконання іноземного запиту, зазначаються:

посилання на іноземний запит як підставу для витребування інформації;

стислий зміст іноземного запиту;

очікуваний обсяг та строки надання інформації.

2. Запит Національного агентства про надання інформації направляється до: органу досудового розслідування, який здійснює розслідування кримінального правопорушення, щодо якого складено іноземний запит;

органу прокуратури, якщо з метою виконання іноземного запиту необхідно з'ясувати наявність кримінальних проваджень в Україні.

3. Запит Національного агентства складається у письмовій формі, викладається на бланку Національного агентства та підписується Головою Національного агентства або визначеною ним уповноваженою особою Національного агентства. Додатки (за наявності) до запиту Національного агентства є його невід'ємною частиною. У разі значного обсягу додатків до запиту Національного агентства (більше 100 сторінок) такі додатки складаються в електронній формі.

4. Запит Національного агентства направляється до органу досудового розслідування або органу прокуратури засобами поштового або електронного зв'язку.

5. У запиті Національного агентства зазначається строк, впродовж якого органи досудового розслідування, органи прокуратури забезпечують його виконання та надання відповідних відомостей. Відлік строку розпочинається з дати надходження запиту Національного агентства. Суб'єкти, яким адресовано запит, надають відповідну інформацію невідкладно, але не пізніше трьох робочих днів від дня його надходження. У разі неможливості надання інформації суб'єкт, якому адресовано запит, невідкладно у письмовій формі повідомляє про це Національне агентство з обґрунтуванням причин. Національне агентство за зверненням відповідного суб'єкта може продовжити строк надання інформації не більш як на два календарні дні.

6. Органи досудового розслідування, органи прокуратури надають відомості на запит Національного агентства, виходячи з його змісту, в межах визначених відповідним законом повноважень та з урахуванням ступеня фактичного доступу до джерел даних, що знаходяться в їх розпорядженні. Обсяг таких відомостей обумовлюється змістом запиту Національного агентства.

Відомості на запит Національного агентства складаються у письмовій та/або електронній формі і направляються до Національного агентства засобами поштового або електронного зв'язку.

7. Одержані від органів досудового розслідування, органів прокуратури відомості направляються відповідно до законодавства Національним агентством як відповідь на іноземний запит з такими обмеженнями використання відомостей для органу іноземної держави:

відповідний орган іноземної держави забезпечує режим захисту відомостей, тотожний діючому в Україні національному режиму, та використовує їх виключно для цілей кримінального судочинства;

відомості не можуть бути використані як доказ у кримінальному провадженні іноземної юрисдикції;

отримані відповідним органом іноземної держави на його запит відомості можуть бути передані ним відповідному органу третьої держави лише за погодженням органу досудового розслідування, органу прокуратури України.

У разі відсутності необхідності, яка визначається органом досудового розслідування, органом прокуратури, зазначені обмеження не встановлюються, про що повідомляється Національне агентство.

3.12. Інструкція про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, Державної податкової адміністрації, Служби безпеки України, Верховного суду України, Державної судової адміністрації України від 27 серпня 2010 року № 51/401/649/471/23/125

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ІНСТРУКЦІЯ
про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у
кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання,
досудового слідства і суду

Загальні положення

1. Цією Інструкцією встановлюються єдині правила вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів, цінностей та іншого майна на стадії дізнання, досудового слідства і судового розгляду, а також порядок виконання рішень органів досудового слідства, дізнання і суду щодо речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна.

2. У ході дізнання, досудового слідства і судового розгляду у кримінальних справах слідчий, працівник органу дізнання, прокурор на підставі відповідного процесуального рішення, у тому числі постанови або ухвали суду, зобов'язані вилучати:

- а) речові докази;
- б) предмети і документи, обіг яких заборонено (якщо у власника немає дозволу на їх придбання і зберігання);
- в) документи, які засвідчують особу заарештованих підозрюваних, обвинувачених (підсудних);
- г) інші документи, що мають значення у справі;
- д) гроші та інші цінності, виявлені під час накладення арешту на майно підозрюваних, обвинувачених, підсудних або осіб, які несуть за законом матеріальну відповідальність за їх дії, на які може бути звернено стягнення з метою відшкодування заподіяної матеріальної шкоди або забезпечення виконання вироку в частині конфіскації майна.

3. Речовими доказами згідно із ст. 78 Кримінально-процесуального кодексу України (1001-05) є предмети, які були знаряддям вчинення злочину, зберегли на собі сліди злочину або були об'єктом злочинних дій, гроші, цінності та інші речі, нажиті злочинним шляхом, і всі інші предмети, які можуть бути засобами для розкриття злочину і виявлення винних або для спростування обвинувачення чи пом'якшення відповідальності.

4. До вилучених з обігу належать:

- предмети, придбання і використання яких здійснюється за особливими дозволами і вичерпний перелік яких визначений законодавством України;
- предмети, виготовлення, придбання, зберігання, збут і розповсюдження яких забороняється законодавством;
- документи, визначені законодавством та іншими нормативними актами.

Вилучення, огляд речових доказів, документів, цінностей та іншого майна

5. Факт вилучення речових доказів, документів, цінностей та іншого майна (у тому числі предметів і документів, вилучених з обігу) відображається у протоколі слідчої дії.

У разі надання свідком, потерпілим, обвинуваченим (підозрюваним), іншими особами, а також представниками організацій і установ предметів, документів, цінностей або іншого майна, яке має ознаки речових доказів або вилучене з обігу, а також такого, що підлягає конфіскації або арешту для забезпечення відшкодування матеріальних збитків, завданих злочином, або для виконання вироку суду про конфіскацію, складається протокол відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України (1001-05, 1002-05, 1003-05). При цьому на стадії дізнання або досудового слідства працівник органу дізнання, слідчий, прокурор зобов'язані допитати особу, яка надала названі об'єкти, про час, місце та інші обставини їх відшукання, придбання та зберігання.

Копії вилучених документів за клопотанням власника, а також інших осіб, які мають право користуватися цими документами, можуть бути надані таким особам в порядку, передбаченому ч.ч. 3, 4 ст. 186 Кримінально-процесуального кодексу України (1002-05).

У разі відмови у видачі копій документів про це у десятиденний строк з дня їх вилучення виноситься вмотивована постанова, яка у той же термін надсилається особам, що заявляли клопотання про надання копій вилучених документів.

6. Для вилучення об'єктів, застосування яких потребує певних навиків, точної фіксації їх якісних характеристик, індивідуальних ознак та визначення вартості, залучаються відповідні спеціалісти.

У необхідних випадках виявлення та вилучення предметів, цінностей та документів фіксується фотозйомкою, відеозаписом та іншими науково-технічними засобами.

7. У протоколі перераховуються всі предмети, які вилучаються, та щодо кожного такого предмета повинні бути вказані точне найменування, кількість, міра, вага, серія і номер, інші відмінні індивідуалізуючі ознаки, а також місце, де відповідний об'єкт був виявлений.

Про вилучення майна, на яке для забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації накладено арешт, складається окремий протокол, у порядку, передбаченому чинним кримінально-процесуальним законодавством. При цьому все майно, яке вилучається (описується), також має бути перераховане із зазначенням вищевказаних відмінних індивідуалізуючих ознак кожного предмету.

8. Виходячи з обставин справи, слідчий, працівник органу дізнання, прокурор можуть вилучити частину об'єкта, на якому знаходяться або можуть знаходитися сліди (мікросліди), які мають відношення до розслідуваної справи, якщо немає можливості вилучити об'єкт у цілому. При цьому вони зобов'язані запобігати пошкодженню предметів, які належать потерпілим та іншим особам, а в разі неминучості пошкодження вживати заходів щодо відшкодування заподіяної громадянам шкоди. У випадку виникнення спору про розмір відшкодування він вирішується у порядку цивільного судочинства.

9. Усі вилучені предмети, цінності і документи пред'являються понятим та іншим учасникам слідчої дії. У необхідних випадках зазначені об'єкти упаковуються для уникнення їх пошкодження, неконтрольованого доступу до них та забезпечення зберігання слідів (мікрослідів), які є на них, з доданням бірок, посвідчених відповідними написами і підписами особи, у якої вилучено речі, понятих, слідчого, працівника органу дізнання, прокурора, працівника апарату суду, які скріплюються печаткою відповідного органу, про що зазначається в протоколі.

Якщо протокол з описом предметів і цінностей, які вилучаються, з якихось причин на місці скласти неможливо (наприклад, у зв'язку з їх значною кількістю), вони упаковуються і опечатуються з доданням бірок з написами, які засвідчують вищеназвані особи. Подальший огляд і опис проводиться за місцем дізнання, досудового слідства в присутності понятих (бажано тих самих), що брали участь у їх вилученні, з відображенням у протоколі цілісності печаток та

засвідчених підписами написів на упаковці, в яку були поміщені вилучені об'єкти. Якщо до огляду вилучених предметів і цінностей виявиться можливим залучити тих же понять, які були присутні і при вилученні, то вони повинні засвідчити, що провадиться огляд та опис цих самих об'єктів, що були раніше вилучені.

10. Протокол складається у двох примірниках, підписується особою, яка проводила вилучення майна, цінностей або документів, а також інших об'єктів, понятими, а також іншими учасниками слідчої дії, у тому числі особою, у якій проводилося вилучення, а в разі її відсутності повнолітнім членом її родини або представником житлово-експлуатаційної організації, сільської (селищної), міської ради, адміністрації відповідного підприємства, установи, організації.

Копія протоколу видається на руки особі, у якій проведено вилучення майна, цінностей, документів, а в разі її відсутності - повнолітнім членам її родини або названим вище представникам.

11. Вилучені предмети, документи, цінності, які є речовими доказами, повинні бути оглянуті (у необхідних випадках за участі спеціаліста), детально описані в протоколі огляду. В протоколі відображаються кількісні і якісні характеристики предметів, всі інші індивідуалізуючі ознаки, які дозволяють відрізнити об'єкт від подібних йому, а також ті, які зумовлюють його доказове значення.

Визначення кількісних та якісних характеристик дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння проводиться з урахуванням думки спеціаліста або висновку експерта. В інших випадках у протоколі огляду відображається тільки колір металу і каменів, а також їх індивідуалізуючі ознаки.

Після огляду речові докази приєднуються до справи постановою працівника органу дізнання, слідчого, прокурора, ухвалою суду або постановою судді.

Зберігання речових доказів, цінностей, документів та іншого майна

12. Під час зберігання і передачі речових доказів, цінностей, документів та іншого майна вживаються заходи для забезпечення належного зберігання у вилучених об'єктів ознак і якостей, які визначають їх значення як речових доказів у кримінальних справах і які є на них, а також зберігання самих речових доказів, ознак і якостей з метою можливості їх подальшого цільового використання (якщо вони не можуть бути передані на зберігання потерпілим, їх родичам або іншим особам, а також організаціям).

13. Речові докази зберігаються при справі, за винятком громіздких предметів, які зберігаються в органах дізнання, досудового слідства і в суді або передаються для зберігання відповідному підприємству, установі чи організації, про що складається протокол.

Для зберігання речових доказів в органах внутрішніх справ, підрозділах податкової міліції, служби безпеки, прокуратурах, судах, судово-експертних установах обладнуються спеціальні приміщення зі стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охоронною та протипожежною сигналізацією. Якщо немає такого приміщення, виділяється спеціальний сейф або металева шафа достатнього розміру.

Відповідальною за зберігання речових доказів, приєднаних до справи, є особа, яка проводить дізнання, слідчий, в суді - суддя, відповідальний працівник апарату суду або керівник апарату суду, а в експертній установі - співробітник експертної установи, у віданні якого речові докази перебувають у відповідний період, або керівник експертної установи.

Витрати, пов'язані із зберіганням речових доказів, цінностей та іншого вилученого майна, несе орган, на зберіганні якого знаходиться вилучене майно. У випадках, коли майно передається на зберігання в інші установи, підприємства, організації як таке, що потребує спеціальних умов зберігання, такі витрати покриваються за рахунок держави.

У разі направлення у подальшому кримінальної справи до суду з обвинувальним висновком чи для звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності такі витрати на підставі пункту другого частини першої статті 91 КПК України (1001-05) включаються до складу судових витрат, питання про які вирішується судом у порядку, передбаченому статтею 93 КПК України (1001-05).

14. Відповідальним за зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна, вилученого у зв'язку з розслідуванням кримінальної справи і яке зберігається окремо від справи, є співробітник установи, який призначається спеціальним наказом прокурора, керівника органу служби безпеки, начальника органу внутрішніх справ, підрозділу податкової міліції або керівника апарату суду. Підставою для поміщення речових доказів на зберігання є постанова працівника органу дізнання, слідчого, прокурора, судді.

15. Доступ до приміщення (сховища) для зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна можливий тільки в присутності особи, відповідальної за їх зберігання.

У разі її відсутності (або співробітника, який її заміщує) доступ до приміщення може бути здійснений тільки з дозволу і в присутності прокурора, начальника слідчого підрозділу органу прокуратури, служби безпеки, внутрішніх справ, податкової міліції, керівника апарату суду (судді) та в присутності особи, у якій знаходиться дублікат ключів від цього приміщення і яка несе відповідальність за збереження ключів.

У таких випадках складається акт, у якому відображається, у зв'язку з чим та які об'єкти вилучені з приміщення (сховища) або поміщені до нього. Акт передається особі, відповідальній за зберігання речових доказів, для внесення відповідних записів у книгу (журнал) обліку речових доказів.

16. Зберігання вилученої в ході досудового слідства, дізнання або судового розгляду кримінальної справи вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів проводиться тільки в господарчих підрозділах Міністерства внутрішніх справ (далі МВС), Головних управлінь Міністерства внутрішніх справ (далі ГУМВС), управлінь Міністерства внутрішніх справ (далі УМВС), Служби безпеки України (далі СБУ), Головних управлінь та управлінь СБУ після перевірки та дослідження в державних судово-експертних установах. У разі необхідності поміщення зразків боєприпасів, вогнепальної або холодної зброї до натурно-довідкових колекцій вони за узгодженням зі слідчим, який розслідує кримінальну справу, можуть зберігатись у державних судово-експертних установах до отримання відповідного рішення суду.

Речові докази у вигляді вибухових речовин передаються для зберігання на склади військових частин або відповідних державних підприємств (організацій), отруйні та сильнодіючі речовини передаються на склади організацій, які мають відповідний дозвіл на їх зберігання і де є належні умови для зберігання, за узгодженням чи з відома їх керівництва (командування).

У разі вилучення зброї, бойових припасів, військового спорядження, яке належить військовим частинам та установам Міністерства оборони, СБУ, МВС України, а також іншим міністерствам та відомствам, співробітники яких мають право мати табельну зброю та боєприпаси до неї, вони підлягають здачі на зберігання за належністю, якщо це не призведе до ускладнення проведення дізнання, досудового слідства або судового розгляду.

17. У всіх справах про злочини, пов'язані з використанням вогнепальної зброї, органи досудового слідства і дізнання зобов'язані після вилучення, огляду і проведення відповідних досліджень надсилати кулі, гільзи і патрони зі слідами зброї, а також вогнепальну зброю через органи внутрішніх справ у центральну кулегільзотеку Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (надалі ДНДЕКЦ) МВС України у порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема Інструкцією з організації функціонування

криміналістичних обліків експертної служби МВС України, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10.09.2009 N 390 (z0963-09), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 15.10.2009 за N 963/16979 (протягом терміну чинності зазначеного нормативного акту).

НДЕКЦ забезпечує належне зберігання зазначених об'єктів та надання їх для виконання слідчих та судових рішень.

Одночасно з перевіркою вогнепальної зброї вона перевіряється за оперативними обліками загубленої і виявленої зброї підрозділів інформаційних технологій ГУ МВС, УМВС.

18. При виявленні та вилученні інших об'єктів і документів, належність яких не встановлена і пошук яких може здійснюватися за відповідними оперативно-розшуковими і криміналістичними обліками органів внутрішніх справ, невідкладно вживаються заходи щодо перевірки названих об'єктів згідно з цими обліками.

19. Зберігання транспортних засобів та інших самохідних машин, а також пристроїв і механізмів, які використовувалися як знаряддя для вчинення злочинів і визнані речовими доказами, а також транспортних засобів, на які накладено арешт, якщо вони не можуть бути передані на зберігання власникові, його родичам або іншим особам, а також організаціям, проводиться за постановою слідчого, прокурора, судді, за ухвалою суду протягом досудового слідства або судового розгляду відповідними службами органів внутрішніх справ, служби безпеки, підрозділів податкової міліції (у справах, що перебувають у її провадженні відповідно до компетенції), керівники яких дають про це розписку, яка приєднується до справи. В розписці вказується, хто є персонально відповідальним за зберігання прийнятого транспортного засобу.

При вилученні, а також при передачі на зберігання транспортного засобу за обов'язковою участю співробітника Державної автомобільної інспекції або спеціаліста, а при можливості і за участю його власника складається документ про технічний стан транспортного засобу.

20. При розслідуванні кримінальних справ підлягають вилученню наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, що перебувають у незаконному обігу, а також обладнання, яке застосовується для їх незаконного виготовлення. Зберігання вилученого забезпечує орган, який провадить розслідування.

Для віднесення вилучених засобів до наркотичних, психотропних та прекурсорів проводяться відповідні експертні дослідження.

21. Під час провадження дізнання або досудового слідства (до винесення постанови про закриття справи) і до набрання законної сили вироку суду, а також під час перевірки до винесення постанови про відмову в порушенні кримінальної справи вилучені наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори в опечатаному вигляді зберігаються у приміщенні для зберігання речових доказів органу, який провадить дізнання або досудове слідство. В оперативних частинах установ виконання покарань вилучені наркотичні засоби зберігаються за межами житлової і виробничої зон.

Вилучені з незаконного обігу, здані або знайдені безхазяйні наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори підлягають знищенню або передачі відповідно до п.23 цієї Інструкції.

Підставою для передачі або знищення наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів є вирок, ухвала чи постанова суду або постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття справи.

22. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, використання яких у законному обігу визнано недоцільним, а також обладнання для їх виготовлення підлягають знищенню в порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема встановленому Інструкцією про порядок знищення вилучених із незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, використання яких у законному обігу визнано недоцільним, а також обладнання для їх виготовлення, затвердженою спільним наказом МВС України, СБУ, Генеральної прокуратури України (надалі ГПУ), Міністерства охорони здоров'я України (надалі МОЗ), Міністерства юстиції України та Верховного Суду України від 27.06.1995 N 437дск/95дск/9/1_05-77/17-5/5-16нар95 (z0210-95), ареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.07.1995 за N 210/746 (протягом терміну чинності зазначеного нормативного акту).

Підлягають знищенню у порядку, встановленому законодавством та цією Інструкцією, вилучені наркотичні засоби і психотропні речовини, у тому числі рослини, обіг яких на території України заборонено (списки N 1, N 2 та N 3 таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України N 770 (770-2000-п) від 6 травня 2000 року (далі - Переліку); наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, походження яких не встановлено; незареєстровані в установленому порядку на території України лікарські препарати, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, або термін придатності яких закінчився, або на які відсутній сертифікат якості, що видається виробником, або визнані Державною інспекцією з контролю за якістю лікарських засобів МОЗ непридатними до використання або подальшої переробки.

23. Передача вилучених у ході дізнання, досудового слідства, судового розгляду наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, проводиться у порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589 (589-2009-п) "Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом" та спільного наказу Міністерства охорони здоров'я, Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки, Державного комітету медичної та мікробіологічної промисловості, Державного департаменту ветеринарної медицини України від 26 січня 1999 року № 13/24/13/4 (z0130-99) "Про затвердження Порядку розпорядження медикаментами, наркотичними засобами, прекурсорами, психотропними речовинами та іншими хімічними сполуками, що переходять у власність держави" (протягом термінів чинності зазначених нормативних актів).

Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, вилучені з незаконного обігу, передаються безплатно, разом з відповідними документами:

- лікарські засоби, що містять наркотичний засіб або психотропну речовину, які включені до таблиць II і III, та прекурсори, включені до таблиці IV Переліку) і визнані Державною інспекцією з контролю за якістю лікарських засобів МОЗ придатними до використання або подальшої переробки, у порядку, встановленому законодавством, - державним або комунальним закладам охорони здоров'я за погодженням з органами місцевих державних адміністрацій в галузі охорони здоров'я;

- прекурсори, занесені до списку № 2 таблиці IV Переліку - Державній акціонерній компанії "Укрресурси";

- наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори - Державній прикордонній службі України, Державній митній службі, МВС, Службі безпеки України за їх клопотанням у кількості, необхідній для тренування службових собак;

- наркотичні засоби, психотропні речовин та прекурсори - державним спеціалізованим експертним установам та відомчим службам, визначеним Законом України "Про судову експертизу" за їх клопотанням у кількості, необхідній для використання при проведенні експертних і наукових досліджень та створенні натурних колекцій.

24. Паспорти, військові квитки (свідоцтва про народження, приписні свідоцтва неповнолітніх) або інші документи, що засвідчують особу заарештованих обвинувачених, приєднуються до кримінальної справи і

зберігаються в окремому опечатаному пакеті, який підшивається до справи і нумерується наступним її аркушем. Названі документи після набрання вироком законної сили стосовно осіб, засуджених до позбавлення волі, направляються до установ відбування покарання для долучення до особової справи засудженого і зберігання. У всіх інших випадках - повертаються власникам.

Паспорти громадянина України для виїзду за кордон, вилучені в обвинуваченого (підозрюваного, підсудного), підлягають направленню до паспортної служби органу внутрішніх справ за місцем його постійного проживання відповідно до Правил оформлення і видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини, їх тимчасового затримання та вилучення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.1995 N 231.

Інші особисті документи, якщо вони не мають значення для справи, повертаються підозрюваним, обвинуваченим, підсудним або за їх згодою родичам.

25. Ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, монети з дорогоцінних металів і такі, що містять у собі дорогоцінні метали, лом цих виробів, банківські метали та іноземна валюта, вилучені у громадян органами дізнання та досудового слідства, які визнані речовими доказами або на які може бути звернено стягнення з метою відшкодування заподіяної матеріальної шкоди або забезпечення вироку суду в частині конфіскації майна, реєструються у відповідному журналі та передаються в упакованому вигляді в спеціально пристосоване для зберігання речових доказів приміщення, до Державного сховища дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України, в касу фінансового підрозділу або до банківських установ у порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема з дотриманням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 N 1340 "Про порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним" та наказу Міністерства фінансів України від 04.11.2004 N 692, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.11.2004 за N 1513/10112, яким затверджено Порядок обліку, зберігання і розпорядження дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави (протягом термінів чинності зазначених нормативних актів).

26. Дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння, крім зазначених у пункті 25, які визнані речовими доказами або на які може бути звернено стягнення з метою відшкодування заподіяної матеріальної шкоди або забезпечення

виконання вироку суду в частині конфіскації майна, реєструються у відповідному журналі та передаються на тимчасове зберігання в упакованому вигляді в спеціально пристосоване для зберігання речових доказів приміщення або передаються на зберігання до Державного сховища дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України.

При оформленні та надсиланні цінностей слід додержуватись вимог, викладених у Порядку розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходить у власність держави, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 31.03.1999 N 153, наказом Міністерства фінансів України від 13.01.1999 N 11 і зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 27.04.1999 за N 261/3554. При цьому норми підпункту 1.2.1 Порядку щодо переліку уповноважених банків до даного пункту не застосовуються.

На посилці із зазначеними цінностями, яка направляється органам, які будуть зберігати дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння, вказати реквізити, які повинна містити посилка (назва та адреса відправника, одержувача, вага брутто та ін.).

27. Грошові суми в національній валюті, іноземна валюта, платіжні документи та інші цінні папери зберігаються у такому порядку (якщо вони не є речовими доказами і не підлягають спеціальному дослідженню):

- грошові суми в національній валюті (грошові кошти у вигляді банкнот та в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові кошти, які перебувають в обігу) - вносяться на депозитний рахунок органу, який вилучив їх, відкритий в уповноваженому банку на підставі укладеного депозитного договору;

- платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, депозитні сертифікати, ощадні книжки, кредитні картки, білети грошово-речових лотерей, державні казначейські зобов'язання, інші державні цінні папери, приватизаційні та майнові сертифікати у паперовій формі, компенсаційні сертифікати, охоронні свідоцтва та цінні папери, іноземні цінні папери, інші фінансові та банківські документи, виражені в національній чи іноземній валюті або монетарних металах) - зберігаються в органі, який проводив вилучення за умовою забезпечення їх належного зберігання, у тому числі в касі фінансового підрозділу, або здаються на зберігання до уповноваженого банку;

- валютні цінності (іноземні грошові кошти у вигляді банкнот, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові кошти, які перебувають в обігу) - доставляються до уповноваженого банку уповноваженою особою органу, який вилучив іноземну валюту, для розміщення їх на депозитних рахунках на підставі укладених депозитних договорів.

28. Одночасно з вилученням банківських документів про наявність грошових коштів на рахунках, внесків у банківські та інші кредитно-фінансові установи на території України органи дізнання, досудового слідства та суду надсилають відповідним банківським установам судові рішення про накладення арешту на внески і заощадження інших видів, внесені в банківські установи. В тексті рішення суду про накладення арешту вказується номер кримінальної справи, яка перебуває у провадженні, в передбачених законом випадках - справи про конфіскацію майна або цивільної справи, яка розглядається разом з кримінальною справою. Арешт не може бути накладений на кореспондентські рахунки банку.

Порядок інформування банківських установ, що знаходяться за межами України, про вилучення банківських документів про наявність коштів у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України, визначається відповідними міжнародними угодами.

29. Після вилучення грошових коштів, що не є речовими доказами, і проведення з ними необхідних слідчих та інших дій для визначення їх значення для розслідуваної кримінальної справи слідчий, співробітник дізнання у встановлений законом строк здає їх разом з описом цінностей із зазначенням найменування та номіналу, номерів банкнот та документів, що підтверджують факти вилучення, у касу фінансово-господарського підрозділу того органу, який проводить досудове слідство або дізнання, попередньо зареєструвавши їх у книзі обліку речових доказів. Касир видає слідчому або працівнику органу дізнання відповідний документ про прийняття вилучених грошових коштів на зберігання.

Прийняті грошові кошти працівник фінансово-господарського підрозділу не пізніше наступного операційного дня банку здає їх разом з описом цінностей із зазначенням найменування та номіналу, номерів банкнот та документів, що підтверджують факт вилучення до уповноваженого банку, для зарахування на депозитний рахунок. Доставка грошових коштів до банківської установи у кожному випадку забезпечується охороною.

30. У тих випадках, коли перераховані у пунктах 25, 26, 27 цієї Інструкції грошові кошти, валюта та інші цінні папери або інші цінності є речовими доказами, вони не пізніше ніж у 3-денний строк після проведення необхідних досліджень здаються матеріально-відповідальній особі для зберігання у спеціально обладнаних для цієї мети приміщеннях, у касу фінансового підрозділу або до уповноваженого банку, на підставі постанови органу дізнання або досудового слідства, але в окремих опечатаних пакетах з описом вкладення. У таких випадках у супровідному листі (постанові органу дізнання або досудового слідства) зазначається, що цінності, які надсилаються (здаються на зберігання), є речовими доказами і зберігаються до окремого розпорядження органу, що надіслав (здав) їх на зберігання.

31. Документи, листи та інші записи, приєднані до справи як речові докази, повинні зберігатися в конвертах, вкладених між чистими аркушами паперу. На них забороняється робити будь-які помітки, написи і перегинати їх. Конверти опечатуються, підшиваються у справі і нумеруються наступним її аркушем. При значній кількості приєднаних до справи листів і документів вони складаються в окремий пакет, який приєднується до справи. На конверті або пакеті повинен бути напис з переліком вкладених у нього документів.

Працівник органу дізнання, слідчий, прокурор, суддя зобов'язані забезпечувати зберігання в таємниці приєднаної до справи кореспонденції від осіб, які не мають відношення до провадження дізнання, досудового слідства, судового розгляду у даній справі.

32. Вилучені документи, креслення, фотознімки тощо, що мають дані секретного характеру, але не мають значення речових доказів, повертаються через режимно-секретні підрозділи органів внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, прокуратури, суду за належністю.

33. Забороняється розміщення на зберігання речових доказів та інших об'єктів в умовах і стані, що може призвести до їх пошкодження та неможливості подальшого дослідження та використання як доказів. У разі необхідності повинні вживатися невідкладні заходи щодо приведення вилучених об'єктів у стан, який дозволяє їх подальше зберігання.

34. Об'єкти біологічного походження, у тому числі й ті, які підлягають мікроскопічному або хімічному дослідженню, повинні бути упаковані відповідно до науково-методичних рекомендацій. Упаковка таких об'єктів (у тому числі тих, що потребують подальших досліджень частин трупів) проводиться співробітниками судово-експертних установ.

Після завершення експертного дослідження зберігання біологічних об'єктів проводиться за місцем проведення досудового слідства.

Якщо для зберігання біологічних об'єктів необхідні спеціальні умови, воно здійснюється в зазначених установах за узгодженням з його керівництвом.

35. Вилучені товари і продукція, а також майно, які можуть швидко псуватися, втратити свою вартість у зв'язку з моральним старінням, зберігання яких утруднено або витрати по забезпеченню спеціальних умов зберігання яких прирівнюються до їх вартості і не можуть бути повернуті власнику, негайно після вилучення, огляду, проведення необхідних досліджень і перевірки їх якості органами Державної інспекції по якості товарів (або органами санітарного нагляду) передаються спеціально виділеним підприємствам для реалізації в порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема з дотриманням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 N 1340 "Про порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним" (протягом терміну чинності зазначеного нормативного акту).

У разі непридатності зазначених товарів до використання та реалізації вони можуть бути знищені або передаватись підприємствам-виробникам аналогічної продукції для переробки.

Вилучені з незаконного обігу етиловий спирт, алкогольна продукція і така, що містить спирт, а також предмети, довге зберігання яких небезпечно для життя і здоров'я людей або навколишнього середовища, після проведення необхідних досліджень передаються для їх технологічної переробки або знищення, про що складається протокол.

При можливості, з метою забезпечення можливих наступних досліджень на зберіганні залишаються зразки вищезазначених предметів.

Вилучення та зберігання небезпечних для здоров'я продуктів харчування, хімічних та радіоактивних речовин, біологічних матеріалів проводиться у порядку, передбаченому чинним законодавством України, зокрема відповідно до Законів України "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції", "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини", "Про відходи", "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", а також спільного наказу Міністерства охорони здоров'я, Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки, Державного комітету медичної та мікробіологічної промисловості, Державного департаменту ветеринарної медицини України від 26 січня 1999 року N 13/24/13/4 "Про затвердження Порядку розпорядження медикаментами, наркотичними засобами, прекурсорами, психотропними речовинами та іншими хімічними сполуками, що

переходять у власність держави" (протягом термінів чинності перелічених нормативних актів).

36. Вилучені промислові товари, якщо вони не є речовими доказами і не можуть бути повернуті власникам, після набрання вироком законної сили передаються спеціально виділеним торговельним підприємствам аналогічно діючому порядку для реалізації конфіскованого, безхазяйного майна та майна, яке перейшло за правом спадщини до держави (постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.98 № 1340 "Про порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним").

37. Про передачу товарів, визначених у п.п. 35, 36 даної Інструкції, у відповідну установу складається акт у 3 примірниках. Установа, яка прийняла товари, проводить їх реалізацію, вартість перераховується на депозитний рахунок органу, який проводить розслідування. Третій екземпляр акту передається у фінансовий підрозділ цього органу для подальшого контролю за надходженням на вказаний рахунок сум від реалізації. Перший екземпляр акту передачі товарів та детальний їх опис приєднуються до кримінальної справи.

38. Продукти або промтовари, які були об'єктами злочинних дій або зберегли на собі сліди злочину, передаються для експертного дослідження повністю або в необхідній частині (проби, зразки).

При можливості, крім проб або зразків, які надсилаються на дослідження, виділяються проби або зразки, які в опечатаному вигляді приєднуються до справи для забезпечення можливого повторного дослідження.

39. Робоча та домашня худоба, птиця, сім'ї бджіл, а також шкіряна і хутряна сировина, зерно, фураж, овочі та інша сільськогосподарська продукція, вилучена як речові докази, до прийняття кінцевого рішення органом дізнання, досудового слідства або судом видається потерпілим особам або організаціям, при їх відсутності - державним чи колективним сільськогосподарським підприємствам за територіальністю з оформленням відповідного акту.

40. У довідці про речові докази, яка додається до обвинувального висновку, вказується місце зберігання вилучених у справі речових доказів, цінностей та іншого майна з посиланням на відповідні документи, які підтверджують здачу на зберігання вищезначеного майна або цінностей, вилучених на стадіях дізнання та досудового слідства.

41. Майно, на яке накладено арешт, передається згідно з рішенням слідчого, прокурора та суду, виходячи з конкретних обставин та інтересів справи, на зберігання представникові територіальної держадміністрації або житлово-

експлуатаційної організації, державної служби охорони органів внутрішніх справ, а також організації, якій завдані збитки, або власникові цього майна чи його родичу, якому роз'яснюється його відповідальність за зберігання прийнятого майна, про що у нього відбирається розписка. У разі необхідності майно, на яке накладено арешт, може бути вилучене.

Твори мистецтва і антикваріат, предмети, що мають історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, на які накладено арешт, після проведення спеціальної експертизи і за погодженням з Міністерством культури України та Національною комісією з питань повернення культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України можуть бути передані на зберігання до державних музеїв, бібліотек, наукових та інших закладів.

Предмети релігійного культу, крім таких, що мають історичну, наукову, художню чи іншу культурну цінність, можуть бути передані на зберігання релігійним організаціям.

42. Речові докази у конкретних кримінальних справах зберігаються окремо від речових доказів у інших справах. Речові докази у зупинених справах про нерозкриті злочини зберігаються за місцем їх розслідування окремо від речових доказів у справах, що перебувають у провадженні. До кожного пакета з такими об'єктами додається пояснювальний напис, на якому вказується номер справи, її фабула і дата порушення, найменування об'єкта, який знаходиться в упаковці.

Умови зберігання обираються відповідно до категорій об'єктів, визначених цією Інструкцією.

Біологічні об'єкти у зупинених справах, які потребують спеціальних умов зберігання, знаходяться в архівах судово - експертних установ. Підставою для поміщення біологічних об'єктів в архів судово-медичного закладу є супровідний лист прокурора, слідчого, суду, який надсилається керівникові відповідного закладу.

Облік речових доказів, цінностей та іншого майна

43. Для обліку речових доказів та інших вилучених у кримінальних справах предметів і цінностей, а також готівкових коштів, які не є речовими доказами, у кожному органі прокуратури, внутрішніх справ, податкової міліції, служби безпеки ведеться книга за встановленою формою, а в судах - журнал. Призначається особа, відповідальна за зберігання і облік речових доказів та іншого вилученого майна і цінностей.

Книга (журнал) нумерується, прошнуровується і скріплюється печаткою, а також підписом керівника відповідної прокуратури, органу внутрішніх справ, податкової міліції, служби безпеки, керівником апарату суду.

44. Запис у книзі обліку речових доказів та інших вилучених у ході дізнання та досудового слідства предметів, а також грошових коштів готівкою, які не є речовими доказами, проводиться працівниками органів дізнання або слідчими, відповідальними за їх зберігання, на підставі протоколу, у якому відображено їх вилучення.

45. Особа, яка відповідає за зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна в органі дізнання або досудового слідства, при реєстрації в книзі обліку перевіряє відповідність предметів і цінностей, що приймаються, записам у постанові про приєднання їх до справи.

46. При реєстрації речових доказів у книзі записи проводяться в хронологічному порядку, кожна річ записується окремо. При записі кількох однорідних предметів вказується їх кількість, дата надходження, найменування (якщо речові докази упаковані, може бути проведена перевірка їх кількості й найменувань з розкриттям упаковки і складанням акту про це). Якщо вилучена велика кількість найменувань, складається опис, і запис об'єктів у книгу проводиться відповідно до опису. При цьому кожному предмету дається порядковий номер.

Якщо речові докази знаходяться при кримінальній справі і не здаються на зберігання, у книзі обліку робиться відмітка про це із зазначенням прізвища посадової особи, у якої перебувають речові докази.

Окрім книги обліку речових доказів, цінностей та іншого майна, за рішенням керівників правоохоронних відомств можуть бути встановлені інші форми обліку цих об'єктів (відомості, квитанції та інші), що відповідають вимогам суворої звітності.

Передача речових доказів та інших вилучених предметів і цінностей

47. Приєднані до кримінальної справи речові докази після завершення дізнання або досудового слідства і передачі справи до суду, а також у разі передачі справи до іншого органу для подальшого проведення дізнання або досудового слідства передаються разом з кримінальною справою. Про це щодо кожного об'єкта, який передається, в книзі обліку речових доказів робиться відповідний запис. Не допускається передача до суду з кримінальною справою предметів, які не визнані у встановленому порядку речовими доказами.

48. Співробітник канцелярії, працівник апарату суду, який приймає речові докази разом із справою, розписується у їх прийнятті в книзі обліку, розбірливо вказуючи свою посаду та прізвище, засвідчує підпис штампом відповідної установи. Всі речові докази реєструються в день надходження. Реєстрація речових доказів, долучених до справи судом, проводиться в день винесення постанови судді або ухвали суду.

49. Речові докази, розміщені в спеціальних сховищах, а також ті, які не знаходяться разом із справою, зараховуються за тим органом, куди передається кримінальна справа, про що надсилається повідомлення за місцем зберігання речових доказів і робиться відмітка в книзі про те, в кого вони перебувають на зберіганні.

Відповідальність за збереження речових доказів несе особа, відповідальна за зберігання речових доказів органу, де вони зберігаються.

50. Працівник апарату суду, співробітник канцелярії органу, в який надсилається кримінальна справа з речовими доказами, приймаючи ці об'єкти, перевіряє цілість упаковки та печаток на ній.

При порушенні упаковки та печатки працівник апарату суду в присутності керівника апарату суду, співробітника канцелярії органу досудового слідства або дізнання в присутності його керівника або заступника, а також особи, яка доставила справу і речові докази, відкриває упаковку і звіряє наявність речей, які перебувають у ній, із записом про речові докази в довідці до обвинувального висновку і з постановою про приєднання до справи речових доказів.

51. Якщо наявність речових доказів відповідає запису в довідці про речові докази, яка додається до обвинувального висновку, і постанові про приєднання до справи речових доказів, вони знову упаковуються та опечатуються. Про проведення розкриття упаковки складається акт, який підшивається до справи.

У тих випадках, коли при розкритті порушеної упаковки або печатки встановлена невідповідність фактичної наявності речових доказів записам у довідці про речові докази, яка додається до обвинувального висновку, і постанові про приєднання до справи речових доказів, а також коли запис на упаковці (опис) не відповідає цим записам, про встановлені порушення складається акт, який підписують керівник апарату суду, прокурор, начальник органу внутрішніх справ, податкової міліції (начальник слідчого підрозділу органу), співробітник канцелярії, а також особа, яка доставила справу.

Зазначений акт разом з відповідною кримінальною справою передається судді.

Копія акту надсилається органу, який надіслав справу.

52. Предмети і речі, у тому числі одяг обвинувачених, годинники, гроші та документи, які доставлені до суду разом із справою, але не визнані у встановленому порядку речовими доказами, судами не приймаються. Про повернення таких речей і предметів складається акт, який підписується керівником апарату суду, а також працівником апарату суду і особою, яка доставила справу до суду. Копія акту разом з речами надсилається органу, який надіслав їх до суду.

53. При реєстрації речового доказу в суді йому дається номер (порядковий номер у журналі), де вказуються дата надходження, назва речового доказу, кількість, номер справи, до якої він приєднаний, прізвище, ім'я та по батькові обвинуваченого. Після реєстрації речового доказу на його упаковці вказується номер, за яким кримінальну справу зареєстровано у суді, а також вказується номер речового доказу.

54. При передачі кримінальної справи і речових доказів до іншого суду або прокуратури стосовно кожного з переданих речових доказів повинен бути зроблений відповідний запис у книзі (журналі).

Якщо речові докази та інші вилучені цінності до суду не надсилалися, а перебувають на зберіганні в органі дізнання, досудового слідства або в іншій установі, працівник апарату суду вносить до журналу запис про їх місцезнаходження.

55. При передачі кримінальної справи від одного слідчого до іншого в тому ж органі, що здійснює досудове слідство, а також від працівника органу дізнання до слідчого перший зобов'язаний здати, а другий прийняти (з перевіркою наявності) всі вилучені у справі предмети і цінності, розписатися в їх прийнятті в книзі обліку речових доказів у присутності відповідальної за їх зберігання особи.

56. Відповідно до вимог Кримінально-процесуального кодексу України (1001-05, 1002-05, 1003-05) у вирoku, постанові судді або ухвалі суду, постанові органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття кримінальної справи повинно бути вирішене питання про долю речових доказів, при цьому:

1) зняття злочину, що належать обвинуваченому, конфіскуються;

2) речі, вилучені з обігу, підлягають передачі відповідним установам або знищуються;

3) речі, які не становлять ніякої цінності і не можуть бути використані як лом, підлягають знищенню, а у випадках, коли зацікавлені особи просять про це, можуть бути передані їм;

4) грошові кошти та інші цінності, стосовно яких прийнято рішення про конфіскацію згідно з вироком суду, підлягають зверненню у дохід держави. Всі інші речі повертаються законним власникам, а при невстановленні останніх переходять у власність держави; у разі суперечки про належність цих речей питання вирішуються у порядку цивільного судочинства;

5) документи, які є речовими доказами, залишаються у справі протягом усього строку їх зберігання. Зацікавленим особам, підприємствам, установам і організаціям за їх клопотанням видаються копії цих документів.

Знаряддя злочину, що становлять інтерес з точки зору криміналістики і підлягають конфіскації, можуть бути передані експертним установам Мін'юсту в кабінети криміналістики, експертно-криміналістичні підрозділи і музеї органів внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції.

57. У разі закриття кримінальної справи за відсутністю події або складу злочину власникам повертаються документи, які є речовими доказами і які були підставами для порушення кримінальної справи та притягнення до кримінальної відповідальності (літературні твори, заяви, звернення та інше, у тому числі виготовлені авторами).

58. Після винесення вироку (ухвали), постанови про закриття кримінальної справи в книзі (журналі) обліку речових доказів робиться відмітка про прийняте рішення щодо речових доказів та іншого майна із зазначенням змісту та дати рішення.

Рішення щодо речових доказів підлягає виконанню після набрання вироком (ухвалою) законної сили або після закінчення строку оскарження ухвали, постанови про закриття справи.

59. Якщо речові докази та інше майно знаходяться на спеціальному зберіганні, за місцем їх зберігання надсилається копія або виписка з вироку, ухвали, постанови, де вказується про подальшу долю цих об'єктів. Прийняте рішення є обов'язковим для керівників тих установ, де зберігаються речові докази.

60. Речові докази та інше майно, яке підлягає поверненню власникам, видається їм у натурі під розписку, яка долучається до кримінальної справи та нумерується наступним її аркушем. Про можливість отримання зацікавленими особами вилучених у них предметів та цінностей їм повідомляється письмово,

копія повідомлення долучається до кримінальної справи. В розписці отримувач вказує дані свого паспорта або іншого документа, який засвідчує його особу та місце проживання. У разі неможливості особистої явки власника предметів і цінностей вони можуть бути отримані за його довіреністю іншою особою, розписка якої разом з довіреністю також приєднується до справи. Якщо власником є підприємство, установа, організація, предмети і цінності передаються їх представникам при наявності довіреності, документа, що засвідчує особу, і під розписку.

61. В окремих випадках орган дізнання, досудового слідства, суд може повернути власникам вилучені у них речі для зберігання і до прийняття рішення у справі, якщо буде визнано, що це не призведе до виникнення перешкод для успішного провадження у справі.

62. Особам, щодо яких провадження у справах закрито за реабілітуючими підставами на стадії досудового розслідування, повернення вилученого у них майна і цінностей проводиться у порядку, передбаченому Положенням про застосування Закону України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду", затвердженим наказами Міністерства юстиції України N 6/5 (z0106-96), Генеральної прокуратури України N 3 (z0106-96), Міністерства фінансів України N 41 (z0106-96) від 04.03.1996 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 6 березня 1996 р. за N 106/1131).

Про прийняте рішення особи, щодо яких винесено постанову про закриття справи, повідомляються невідкладно.

63. Передані до Державного сховища дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України конфісковані дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення та напівдорогоцінне каміння повертаються їх власнику відповідно до Порядку розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням, що переходять у власність держави, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.01.1999 N 11 (z0261-99) та постановою Правління Національного банку України від 31.03.1999 N 153 (za261-99).

64. Вилучені цінності (грошові кошти) власник може отримати під розписку протягом шести місяців з дня повідомлення йому про закриття справи та роз'яснення відповідної можливості.

Після закінчення цього строку цінності передаються на реалізацію, а кошти зараховуються у дохід державного бюджету.

Вилучені цінності (грошові кошти) повертаються власникові або уповноваженій ним особі, а в разі неможливості повернення відшкодовується вартість цінностей після терміну, зазначеного в абзаці першому цього пункту, за умови, що власник не мав реальної можливості звернутись з клопотанням про повернення цінностей.

Вилучені документи зберігаються після повідомлення особи, у якої вони вилучались, про закриття кримінальної справи та про можливість їх отримання, упродовж строку, відповідно до терміну зберігання таких документів за чинним законодавством. Якщо чинним законодавством такі терміни не встановлені, то після закінчення піврічного терміну після повідомлення особи про закриття кримінальної справи та про можливість отримання нею документів вони знищуються зі складанням відповідного акта.

65. Виконання рішень суду у частині конфіскації знарядь злочинів, які перебувають на зберіганні в установах, організаціях і т.ін., підлягають виконанню органами державної виконавчої служби у порядку, передбаченому Законом України "Про виконавче провадження" (606-14).

66. Речові докази (знаряддя злочину і речі, вилучені з обігу), які згідно з судовим рішенням підлягають передачі у відповідні органи (МВС, прокуратуру і т.ін.), надсилаються туди фельд'єгерською поштою або нарочним. При перевезенні отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, зброї і т.п. повинні виконуватися правила, встановлені для їх транспортування.

Копія супровідного листа і документ про прийом установою речових доказів підшиваються до справи.

У журналі робиться відмітка про виконання і вказується номер аркуша, за яким підшито документ, що підтверджує передачу речових доказів.

67. Приймаючи кримінальну справу, у якій приєднані як речові докази цінності, перераховані в п.п. 25, 26, 27 цієї Інструкції, працівник апарату суду перевіряє наявність у справі квитанцій про здачу органом досудового слідства цих речових доказів на зберігання. В журналі обліку речових доказів робиться відмітка про них із зазначенням місця зберігання.

68. Цінності, перераховані в п. 26 цієї Інструкції, які були приєднані до справи судом, реєструються в журналі, упаковуються і здаються на тимчасове зберігання у фінансові підрозділи органу, який проводив дізнання або досудове слідство в кримінальній справі, разом з постановою судді або ухвалою суду та описом у двох примірниках.

Здачу судом вказаних цінностей повинно бути підтверджено фінансовим підрозділом органу, який проводив дізнання або досудове слідство. Документ про здачу речових доказів на зберігання долучається до справи, в журналі робиться відмітка про місце зберігання цінностей із зазначенням номера аркуша справи, за яким підшита квитанція.

69. Після набрання вироком законної сили гроші і цінності, перераховані в п.п. 25, 26, 27 цієї Інструкції, передаються у дохід держави. Копія вироку або виписка з нього і супровідний лист надсилається в триденний термін у фінансовий підрозділ органу внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, прокуратури або в установу банку (за місцем зберігання грошових коштів та цінностей). У супровідному листі вказується дата набрання вироком законної сили і дається розпорядження про передачу цінностей та перерахування грошових коштів у дохід держави.

Копія супровідного листа і документ, який підтверджує виконання, долучається до справи. До надходження відповіді про виконання справа перебуває на контролі. Виконання відмічається у журналі.

70. Ощадні книжки, акредитиви і свідоцтва на облігації, інші платіжні документи та цінні папери реєструються із зазначенням номера, прізвища, імені та по батькові їх власника.

Для виконання рішення суду в частині конфіскації внесків та інших видів заощаджень, які знаходяться в банківських установах і підлягають зверненню у дохід держави, на адресу відповідного відділення банку надсилається виконавчий лист, у якому вказується номер справи, у якій може бути звернено стягнення. Якщо у виконавчому листі не вказано, що він виданий у зв'язку із кримінальною справою, справою про конфіскацію майна або цивільною справою, яка впливає із кримінальної справи, одночасно з виконавчим листом надається копія рішення суду, яке набрало законної сили, або виписка з нього.

Якщо грошові кошти або цінні папери, вилучені у громадян, знаходяться при кримінальній справі, вони також надсилаються до банківських установ.

71. Виконавчий лист передається державному виконавцю разом з ощадними книжками, цінними паперами, акредитивами, свідоцтвами (якщо вони знаходилися при кримінальній справі) за розпискою. У ній обов'язково зазначається: найменування і код банківської установи, яка видала документ, дата видачі документа, прізвище, ім'я та по батькові власника, сума, яка значиться в документі. Розписка підшивається до справи.

У журналі робиться відмітка про передачу державному виконавцю перерахованих цінностей із посиланням на номер аркуша справи, за яким

підшито розписку. Виконавчий лист з відміткою державного виконавця про виконання або постанова про неможливість виконання підшивається до справи. У журналі робиться відмітка про виконання (або неможливість виконання).

72. За наявності вироку (ухвали) суду, що набрали законної сили, постанови, за якими вилучені цінності, валюта та інше майно, перелічене в п. 27 Інструкції, підлягає поверненню, повертаються власникові або за його довіреністю іншій особі протягом шести місяців з дня оголошення власникові про прийняте рішення.

Одночасно у відповідні уповноважені банки надсилається копія вироку (ухвали), постанови або виписки з них з поміткою про зняття арешту. При цьому у строки давності, встановлені для отримання вилучених цінностей і сум по акредитивах, не враховується строк перебування їх власника під вартою.

73. У випадках, коли поверненню власникам підлягають вилучені у них промтовари, вони повертаються за рішенням працівника органу дізнання, слідчого, прокурора, суду. Особі, якій повертаються вилучені у неї промтовари, надсилається повідомлення, копія якого підшивається до кримінальної справи. Повернення речей проводиться під розписку, про що в журналі робиться відповідна відмітка.

У разі винесення вироку (ухвали) суду, постанови про закриття кримінальної справи, у якій вилучені товари, що швидко псуються, та продуктові товари, які потребували спеціальних умов зберігання, були реалізовані, їх власникам сплачується вартість вилученого за цінами, що існують на момент повернення.

74. У випадку звільнення з-під варти або закриття кримінальної справи, при винесенні виправдувального вироку власникам повертаються всі їх особисті документи.

75. Знищення речових доказів, які підлягають знищенню відповідно до чинного законодавства і цієї Інструкції, проводиться спеціальною комісією. В органах прокуратури, служби безпеки, внутрішніх справ та податкової міліції комісії створюються у складі трьох осіб, у тому числі працівника органу дізнання або слідчого, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, співробітника канцелярії, фінансового підрозділу, в судах - у складі керівника апарату суду, відповідального працівника апарату суду, на якого покладено обов'язок щодо роботи з речовими доказами, та іншого працівника апарату суду, визначеного наказом керівника апарату суду.

Про знищення речових доказів складається акт, який приєднується до матеріалів справи. У книзі (журналі) робиться відповідна відмітка про виконання.

76. В окремих випадках, якщо це викликано особливими властивостями речових доказів, вони передаються для знищення спеціальним органам інших відомств (органам внутрішніх справ, охорони здоров'я, представникам військових частин і т.ін.). Разом з речовими доказами, які підлягають знищенню, надсилається копія постанови, вироку (ухвали) або виписка з неї та супровідний лист. Копія супровідного листа і документ, який підтверджує отримання відомством речового доказу, підшиваються до справи. В книзі (журналі) робиться відмітка про виконання.

77. Якщо речовий доказ, який підлягає видачі власникові, перебуває на зберіганні в органах внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, прокуратури, суд у триденний термін надсилає в ці органи копію вироку або виписку з нього. В супровідному листі вказується дата набрання вироком законної сили та пропонується повідомити суд про виконання. Копія супровідного листа та відповідь про виконання підшиваються до справи. В журналі робиться відмітка про виконання.

78. Речові докази, інші предмети і цінності, які підлягають поверненню їх власникам, зберігаються після набрання вироком (ухвалою) законної сили, закінчення строку оскарження постанови судді, прокурора, слідчого, працівника органу дізнання протягом шести місяців з дня повідомлення власника про можливість їх повернення. Якщо протягом цього строку клопотання про повернення вказаних об'єктів не надійшло, вони передаються спеціальній комісії, яка разом з фінансовими органами приймає рішення про проведення їх реалізації або знищення. Про знищення, яке відбулося, складається акт, який підшивається до справи. В книзі (журналі) обліку речових доказів робиться відповідна відмітка.

79. Співробітникам правоохоронних органів категорично забороняється брати участь у процесі оцінки і реалізації речових доказів та інших вилучених предметів і цінностей, у тому числі промтоварів і продуктів, а також у їх придбанні через торговельні організації, які проводять реалізацію, якщо їм заздалегідь відомо, що ці товари і продукти вилучені у зв'язку з кримінальною справою.

80. При винесенні постанови про зупинення дізнання або про зупинення досудового слідства у ній вказується місце зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна, вилученого у справі, яку зупинено. Зберігання цих об'єктів проводиться за місцем проведення дізнання або досудового слідства (якщо вони не підлягають передачі на спеціальне зберігання) протягом усього часу перебування зупиненої кримінальної справи в підрозділі, що здійснює дізнання чи досудове слідство, і вони передаються разом із справою до іншого підрозділу дізнання чи досудового слідства.

Контроль обліку та стану зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна, вилученого у кримінальних справах

81. При затвердженні обвинувального висновку, постанови про направлення справи до суду для застосування примусових заходів медичного характеру, а також при направленні справи до іншого органу досудового слідства або дізнання, до іншого суду прокурор, начальник слідчого підрозділу, начальник органу дізнання, керівник апарату суду зобов'язані перевірити наявність у справі документів, у яких відображено місцезнаходження речових доказів, предметів і цінностей, вилучених у справі, звірити їх із записами в книзі обліку речових доказів.

82. Прокурори, начальники слідчих підрозділів, начальники органів дізнання, керівники апаратів судів, за обов'язковою участю особи, відповідальної за збереження речових доказів, зобов'язані не рідше одного разу на рік перевіряти стан та умови зберігання речових доказів, правильність ведення документів по їх прийому, обліку, передачі відповідно до цієї Інструкції.

83. За результатами перевірки складається акт, що надсилається керівникам вищого рівня прокуратур, слідчих підрозділів, органів дізнання та керівникам апаратів вищестоящих судів, які зобов'язані вживати заходів до обладнання спеціальних приміщень і сховищ для речових доказів, цінностей та іншого майна,

вимагати забезпечення належних умов їх зберігання.

84. При переведенні, звільненні співробітника, який відповідає за зберігання і облік речових доказів, відповідний прокурор, начальник органу внутрішніх справ, служби безпеки, підрозділу податкової міліції, керівник апарату суду призначає комісію для перевірки відповідності фактичної наявності речових доказів, цінностей та іншого майна, переданого для зберігання вказаній особі, записам у документах, де відображено вилучення даних об'єктів. Результати перевірки відображаються в акті прийомки-передачі речових доказів іншій особі, яка призначається відповідальною за їх зберігання.

85. При ревізіях і планових перевірках у підпорядкованих органах в обов'язковому порядку перевіряється стан обліку і зберігання речових доказів, результати перевірок фіксуються у відповідних довідках і актах.

Окремо відзначається стан зберігання речових доказів у зупинених кримінальних справах.

86. У разі пошкодження, втрати вилучених речових доказів, цінностей та іншого майна заподіяні їх власникам збитки підлягають відшкодуванню на

підставі Положення про застосування Закону України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду", затвердженого наказами Міністерства юстиції України N 6/5 (z0106-96), Генеральної прокуратури України N 3 (z0106-96), Міністерства фінансів України N 41 (z0106-96) від 04.03.1996 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 6 березня 1996 р. за N 106/1131).

Незабезпечення належного обліку та умов зберігання, передачі речових доказів, цінностей та іншого майна, яке спричинило їх втрату, пошкодження, є підставою для притягнення до передбаченої законом відповідальності осіб, з вини яких настали вказані наслідки.

Використання речових доказів, цінностей та іншого вилученого майна для службових та інших цілей категорично забороняється.

IV. НАКАЗИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

4.1. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13 листопад 2017 року № 920

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
05 грудня 2017 р.
за № 1472/31340

ІНСТРУКЦІЯ про порядок використання поліграфів у Національній поліції України

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає основні принципи, завдання, загальні умови, організацію проведення опитування осіб з використанням поліграфа у Національній поліції України.

2. У цій Інструкції терміни вживаються в таких значеннях:

ініціатор опитування (далі - ініціатор) - керівник, перші заступники і заступники керівника центрального органу управління поліцією, керівник структурного підрозділу центрального органу управління поліцією, керівники, перші заступники і заступники керівника територіального органу поліції, начальник Департаменту кадрового забезпечення та особа, уповноважена на проведення службового розслідування (перевірки);

опитувана особа - особа, яка досягла 18-річного віку та є працівником Національної поліції України або кандидатом для прийняття на службу у поліцію, визначена в завданні на проведення опитування, та надала добровільну згоду на проходження процедури опитування з використанням поліграфа;

опитування з використанням поліграфа (далі - опитування) - спеціально організований і науково-обґрунтований комплекс прийомів отримання, порівняння та інтерпретації психофізіологічних реакцій людини у відповідь на психологічні подразники;

поліграф - різновид спеціального психофізіологічного технічного засобу, який здійснює реєстрацію динаміки протікання не менше п'яти незалежних психофізіологічних процесів людини (грудного і діафрагмального дихання,

серцево-судинної активності, електропровідності шкіри, рухової активності) у відповідь на пред'явлення за спеціальною методикою певних психологічних стимулів (запитань, зображень, предметів), не завдаючи шкоди життю, здоров'ю людини та навколишньому середовищу;

спеціаліст із проведення опитування з використанням поліграфа (далі - спеціаліст) - службова особа Національної поліції України, яка пройшла відповідну підготовку за напрямом проведення психофізіологічних досліджень з використанням поліграфа, отримала відповідний сертифікат і функціональними обов'язками якої передбачено проведення опитувань.

Терміни «близькі особи» та «конфлікт інтересів» вживаються у значеннях, наведених у Законі України «Про запобігання корупції».

3. Метою проведення опитування є перевірка наданої інформації.

4. Результати опитування не мають будь-якої доказової сили, носять вірогідний та орієнтовний характер, є одним із джерел інформації, що підлягає оцінці разом з іншою сукупністю зібраних даних.

Результати опитування не можуть бути підставою для застосування заходів, які обмежують законні права та свободи опитуваної особи.

5. Використання поліграфів у діяльності Національної поліції України здійснюється з дотриманням Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Кодексу законів про працю України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про державну службу», «Про запобігання корупції», «Про очищення влади», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та інших актів законодавства.

II. Основні принципи використання поліграфа

1. За принципом добровільної згоди спеціаліст проводить опитування лише за умови отримання письмової згоди опитуваної особи.

Відмова від опитування не може тягти за собою утиск особи, порушення її законних прав та свобод.

2. За принципом правомірності опитування проводиться тільки за наявності відповідного завдання та в межах визначеного кола питань, про що спеціаліст повідомляє опитувану особу.

Ініціатива щодо опитування також може належати особі, стосовно якої, на її думку, висунуто безпідставні підозри або звинувачення.

3. З урахуванням принципу комплексності під час проведення опитування використовують всі наявні матеріально-технічні та методичні можливості з метою забезпечення повної та всебічної обґрунтованості висновків щодо опитуваної особи. Спеціаліст повинен забезпечити опитуваній особі психологічний комфорт.

4. За принципом конфіденційності інформація, отримана спеціалістом під час проведення опитування, а також та, що міститься в довідці про результати опитування з використанням поліграфа, не підлягає розголошенню, крім випадків, передбачених законодавством України.

5. За принципом забезпечення прав і свобод людини під час проведення опитування спеціаліст повинен дотримуватись основоположних прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, а також міжнародними договорами.

Опитувана особа повинна знати, щодо якої події проводиться опитування, бути ознайомлена з тематикою запитань, має право відмовитися від опитування на будь-якому етапі, не надавати пояснень щодо виникнення у нього тих чи інших психофізіологічних реакцій.

6. Згідно з принципом законності спеціаліст діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

III. Основні напрями та організація проведення опитування

1. У діяльності Національної поліції України опитування проводяться в таких випадках:

під час вступу кандидатів на службу до поліції;
у разі проведення атестування поліцейських;
перевірка з власної ініціативи особи, яка виявила бажання бути опитаною з використанням поліграфа, у тому числі під час проведення службових розслідувань;
здійснення оперативно-розшукової діяльності.

2. За необхідності проведення опитування його ініціатор готує та підписує завдання на проведення опитування з використанням поліграфа (додаток 1).

У завданні ініціатор зазначає мету, яка потребує з'ясування спеціалістом під час проведення опитування.

Завдання передається разом із необхідними матеріалами до підрозділу Національної поліції України, де працює спеціаліст, для погодження його безпосереднім керівником.

3. Спеціаліст вивчає наявні матеріали, робить висновок щодо можливості проведення опитування, призначає дату й місце його проведення, про що повідомляє ініціатора опитування.

4. У разі неможливості проведення опитування (за станом здоров'я опитуваної особи, не забезпечено необхідних умов для роботи) спеціаліст письмово (із зазначенням причин) інформує про це ініціатора опитування.

5. Керівники органів та підрозділів Національної поліції України, де проходить службу опитувана особа, здійснюють організаційне забезпечення опитування на всіх етапах, зокрема забезпечують явку опитуваної особи у визначені спеціалістом термін і місце.

6. Перед початком роботи спеціаліст пропонує опитуваній особі власноруч заповнити заяву про надання згоди на проведення опитування з використанням поліграфа (додаток 2).

У разі відмови особи від опитування безпосередньо перед або під час його проходження особі пропонують написати в довільній формі відповідну заяву із зазначенням причин своєї відмови.

Відмова від проведення опитування з використанням поліграфа не несе за собою будь-яких правових наслідків щодо такої особи, не свідчить про наявність у неї прихованої інформації.

Спеціаліст у розмові з опитуваною особою визначає наявність у неї протипоказань, зазначених у пункті 3 розділу IV цієї Інструкції, до проведення опитування.

Опитуваній особі роз'яснюються її права, безпечність опитування на поліграфі для життя, здоров'я людини, а також обговорюється тематика запитань, які будуть їй поставлені.

7. Опитування проводиться у три етапи:

1) підготовчий етап:

ознайомлення з матеріалами, складання та конструювання запитань;

з'ясування психічного та фізичного стану опитуваної особи;

установлення з опитуваною особою психологічного контакту;

отримання від особи письмової добровільної згоди на участь в опитуванні із застосуванням поліграфа;

перевірка та налагодження датчиків і каналів знімання (фіксації) інформації поліграфа;

установлення фонового рівня та типу реагування опитуваної особи;

2) етап безпосереднього проведення опитування:

проведення опитування шляхом запитань, побудованих відповідно до мети завдання;

поточний контроль психічного та фізичного стану опитуваного;

виявлення можливої протидії та вжиття заходів щодо її нейтралізації;

фіксація реагувань особи на запитання;

попередній аналіз результатів інтерв'ю;

3) завершальний етап:

аналіз результатів опитування;

проведення післятестової бесіди з опитуваною особою;

отримання від опитуваної особи письмової заяви про відсутність скарг після проведення опитування з використанням поліграфа;

підготовка спеціалістом довідки про результати опитування з використанням поліграфа.

IV. Загальні умови проведення опитування

1. Для забезпечення об'єктивності результатів опитування повинні бути дотримані умови щодо стану приміщення, належного фізичного та психологічного стану опитуваної особи.

Під час обстеження в приміщенні перебувають тільки спеціаліст та опитувана особа.

2. Для проведення опитування використовується спеціально обладнане або пристосовується наявне службове приміщення, яке відповідає таким вимогам:

площа приміщення - не менше 10 м²;

висота стелі - не менше 2,5 м;

стіни приміщення пофарбовані в нейтральні пастельні кольори та без деталей, які відвертають увагу;

обладнання приміщення повинно забезпечувати комфортні умови, освітленість, температура, вологість повітря, звукоізоляція - відповідати загальним нормам. Не дозволяється проводити опитування в приміщеннях, поблизу яких є джерела високої напруги, трансформатори, вантажні ліфти, працюють зварювальні апарати. Потрібно унеможливити раптові телефонні дзвінки, вхід до приміщення сторонніх осіб, гучні вигуки чи розмови працівників у сусідніх приміщеннях, коридорах.

3. Опитування із використанням поліграфа не проводиться, якщо в опитуваної особи виявлено та документально підтверджено:

- 1) гострий період соматичних та психічних захворювань;
- 2) гострий больовий синдром;
- 3) інтоксикацію організму;
- 4) захворювання, що супроводжуються вираженою серцево-судинною, дихальною недостатністю;
- 5) травми, анатомічні дефекти й обмороження пальців рук, ампутацію верхніх кінцівок;
- 6) вроджене чи набуте недоумство середнього та важкого ступенів;
- 7) вживання сильнодіючих препаратів або психотропних речовин, що впливають на функціонування центральної нервової, серцево-судинної чи дихальної систем;
- 8) вагітність.

4. Опитування також не проводиться, якщо:

- 1) спеціаліст безпосередньо підпорядкований опитуваній особі;
- 2) опитувана особа є близькою особою спеціаліста;
- 3) існує конфлікт інтересів між спеціалістом та опитуваною особою.

5. Внесення спеціалістом поліграфа завідомо неправдивих відомостей у матеріали опитування, розголошення ним персональних даних, розголошення особами, які мали доступ до інформації, про факт, хід і результати опитування з використанням поліграфа передбачає відповідальність, визначену законом.

V. Оформлення, зберігання та використання результатів опитування

1. Після закінчення роботи спеціаліст готує довідку про результати опитування з використанням поліграфа (додаток 3) (далі - довідка) у двох примірниках, в якій зазначає:

- 1) час і місце проведення опитування;
- 2) посаду, назву структурного підрозділу, звання, прізвище, ім'я, по батькові спеціаліста, який проводив опитування;
- 3) документ (сертифікат), що засвідчує проходження відповідної підготовки спеціалістом;
- 4) модель поліграфа, що використовувався, кількість каналів реєстрації психофізіологічних показників;

- 5) посаду, звання (за наявності), прізвище, ім'я, по батькові ініціатора;
- 6) прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, посаду (за наявності) опитуваної особи;
- 7) підстави для проведення опитування та його мету;
- 8) питання, що перевірялися;
- 9) опис отриманих результатів та їх обговорення;
- 10) посаду, звання та підпис спеціаліста, який проводив опитування.

2. У довідці про результати опитування з використанням поліграфа зазначається, що висновки вірогідні та орієнтовні, не можуть бути використані як доказ, потребують додаткової перевірки та пошуку доказів в установленому законодавством порядку.

3. Облік проведених опитувань та складені довідки про результати опитування з використанням поліграфа реєструються в журналі обліку опитувань, проведених з використанням поліграфа (далі - журнал) (додаток 4), який веде спеціаліст.

4. За необхідності журналу та довідці про результати опитування з використанням поліграфа присвоюється гриф обмеження доступу відповідно до законодавства України.

5. Перший примірник довідки про результати опитування з використанням поліграфа в тринадцятиденний термін з моменту проведення опитування (в семиденний термін - у разі проведення опитування при атестуванні поліцейських) надсилається ініціатору опитування з подальшим долученням в установленому порядку до особової справи опитуваної особи чи матеріалів службового розслідування.

6. Матеріали опитування (завдання, заяви про згоду чи відмову, другий примірник довідки, інші документи) зберігаються в окремій номенклатурній справі «Матеріали проведення опитувань з використанням поліграфа» протягом трьох років і знищуються в порядку, встановленому законодавством.

7. Особа, яка пройшла опитування, має право ознайомитись із результатами проведеного опитування.

VI. Обов'язки спеціаліста під час проведення опитувань та контроль за проведенням опитування

1. Під час проведення опитування з використанням поліграфа спеціаліст зобов'язаний:

всіляко запобігати можливим негативним наслідкам своєї професійної діяльності, не допускати будь-яких дій чи заяв, що загрожують недоторканності особи;

утримуватися від використання своїх знань і становища з метою приниження людської гідності, пригнічення особистості або маніпулювання особою.

2. Контроль за дотриманням спеціалістом вимог законодавства, матеріально-технічне та методичне забезпечення покладаються на керівників органів та підрозділів Національної поліції України, в яких працює спеціаліст.

3. У разі тиску з боку опитуваних чи інших осіб на спеціаліста з метою примушення його надати недостовірні висновки чи порушити методику проведення опитування спеціаліст негайно повідомляє про це свого безпосереднього або прямого керівника та припиняє роботу.

Додаток 1
(пункт 2 розділу III)

ЗАВДАННЯ
на проведення опитування з використанням поліграфа

Прошу провести опитування з використанням поліграфа

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, за наявності – звання та посада)

Мета опитування: _____

Орієнтовний перелік питань: _____

Ініціатор

_____	_____	_____
(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)
_____ 20__ року		

ПОГОДЖЕНО:

_____	_____	_____
(посада)	(підпис)	(ініціали, прізвище)
_____ 20__ року		

Додаток 2
(пункт 6 розділу III)

ЗАЯВА
про надання згоди на проведення опитування
з використанням поліграфа

Я, _____
(прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, за наявності – звання та посада)

надаю свою згоду на участь у проведенні опитування з використанням поліграфа у зв'язку з

_____ (причина)

Я не заперечую щодо порядку і умов проведення опитування з використанням поліграфа. Мені пояснено, що:

опитування буде проводитися тільки після надання мною письмової добровільної згоди;

відмова від проведення опитування не може призводити до обмеження моїх прав, свобод та законних інтересів;

перед початком опитування мене ознайомлять із тематикою питань, що будуть поставлені, та дадуть можливість попередньо їх обговорити;

я маю право на будь-якому етапі опитування зробити перерву, відмовитися від відповіді на будь-яке запитання та подальшої участі в опитуванні;

опитування може фіксуватися за допомогою засобів аудіо- та відеозапису;

я буду ознайомлений з результатами опитування, які зберігатимуться в окремій номенклатурній справі.

Скарг на стан здоров'я та самопочуття не маю.

Я _____ згоду на обробку персональних даних
(не надаю/надаю)

відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

Я _____ згоду на проведення аудіо- та відеозапису.
(не надаю/надаю)

Своє рішення про участь в опитуванні з використанням поліграфа приймаю добровільно, без застосування погроз, насильства чи інших незаконних засобів впливу на мене від будь-кого.

Готовий(а) дотримуватися необхідних правил поведінки.

_____ 20__ року

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Заяву отримав, права роз'яснив: _____
(посада, звання, прізвище, ініціали, підпис)

_____ 20__ року

Додаток 3
(пункт 1 розділу V)

ДОВІДКА
про результати опитування з використанням поліграфа

_____ 20__ року

(назва населеного пункту)

Опитування розпочато о (об) _____.

Опитування закінчено о (об) _____.

Мною, _____

(посада, найменування підрозділу, звання, прізвище, ініціали спеціаліста, який проводив опитування)

(_____ освіта (диплом № _____), підготовка за напрямом проведення _____ (свідоцтво про підвищення кваліфікації, сертифікат від _____ № _____)), на підставі

_____ (підстава опитування)

у приміщенні _____

_____ (місце проведення опитування, адреса, дата проведення)

з використанням поліграфа _____

_____ (модель приладу

_____ та кількість каналів реєстрації психофізіологічних показників)

проведено психофізіологічне дослідження стосовно _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові,

_____ рік народження опитуваного, інша інформація за потреби)

Опитування проведено з метою _____

_____ (стисло мета)

У передтестовій бесіді _____

_____ (пояснення опитуваного щодо наданих ним відомостей, його ставлення до факту,

_____ щодо якого проводиться опитування, наявність заяви про згоду на проведення опитування)

Під час опитування _____

_____ (використані методики, пройдені тести, отримані позитивні реакції на питання,

_____ що викликали зміни в психофізіологічних реакціях опитуваного та свідчать про наявність в

_____ опитуваного психологічної установки на приховування інформації)

Результати опитування дають змогу дійти таких висновків: _____

Спеціаліст

_____ (посада, звання)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ 20__ року

Додаток 4
(пункт 3 розділу V)

**ЖУРНАЛ
обліку опитувань, проведених з використанням поліграфа**

(найменування підрозділу Національної поліції України)

Розпочато: «__» _____ 20__ року

Закінчено: «__» _____ 20__ року

№ з/п	Ініціатор опитування (П.І.Б., орган, вхідний номер та дата надходження документа)	П.І.Б., рік народження опитуваної особи (за наявності - звання та посада)	Відмітка та дата про проведення опитування (у разі не проведення опитування зазначається, з яких причин)	Дата складання та номер довідки	Виконавець	Дата, прізвище, підпис ініціатора про отримання або відмітка про направлення першого примірника довідки
1	2	3	4	5	6	7

4.2. Порядок спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами, затверджений наказом МВС України від 24 липня 2017 року № 621

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
14 серпня 2017 р.
за № 998/30866

**ПОРЯДОК
спільних дій Національної поліції України, Державної служби
України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби
Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду
місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та
розслідування кримінальних правопорушень та інших подій,
пов'язаних з пожежами**

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає завдання, функції, права та обов'язки посадових осіб Національної поліції України (далі - поліція), ДСНС, Експертної служби МВС під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами.

2. Організація взаємодії щодо виявлення, попередження, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, має на меті:

захист прав, інтересів і свобод, життя і здоров'я людини та громадянина, суспільства та держави від протиправних посягань;

установлення причин виникнення пожеж, а також винних у цьому осіб та притягнення їх до відповідальності;

забезпечення охорони соціальних та майнових прав осіб;

запобігання кримінальним правопорушенням.

3. Відповідно до вимог законодавства для розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами:

органи (підрозділи) поліції проводять слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на виявлення, фіксацію та збирання доказів, установлення обставин виникнення пожеж, а також умов, що призвели до їх виникнення, установлення осіб, причетних до вчинення правопорушень, та їх притягнення до відповідальності згідно з вимогами чинного законодавства, забезпечення відшкодування збитків, завданих потерпілим;

територіальні органи ДСНС залучаються для установлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню.

4. Посадові особи поліції, ДСНС та Експертної служби МВС у межах повноважень при виявленні, попередженні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами, повинні у взаємодії зі спеціалістами інших служб, у залученні яких виникла потреба, уживати заходів щодо всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин події або кримінального правопорушення.

5. Структурні підрозділи центрального органу управління поліції, головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП), їх територіальні (відокремлені) підрозділи (далі - територіальні підрозділи ГУНП), ДСНС та її територіальні органи, Експертна служба МВС (Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України (далі - ДНДЕКЦ) та територіальні підрозділи - науково-дослідні експертно-криміналістичні центри (далі - НДЕКЦ)), уживають усіх можливих необхідних заходів щодо ефективного реагування на пожежі та координації діяльності підрозділів на місці події.

6. У межах повноважень структурні підрозділи апарату центрального органу управління поліцією, ГУНП, територіальні підрозділи ГУНП, ДСНС та її територіальні органи за необхідності здійснюють обмін інформацією щодо кількості пожеж та розпочатих за цими фактами кримінальних проваджень.

7. Експертна служба МВС у межах повноважень:

забезпечує підпорядковані структурні підрозділи, які проводять судові пожежно-технічні експертизи та експертні дослідження (вибухотехнічні підрозділи Експертної служби МВС), необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням;

під час проведення судової пожежно-технічної експертизи діє відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) та Закону України «Про судову експертизу»;

забезпечує проведення судової пожежно-технічної експертизи.

8. Керівники ДНДЕКЦ та НДЕКЦ:

забезпечують підконтрольні структурні підрозділи необхідними технічними засобами, витратними матеріалами і обладнанням для проведення судових пожежно-технічних експертиз та експертних досліджень;

забезпечують проведення судової пожежно-технічної експертизи;

забезпечують участь працівників ДНДЕКЦ та НДЕКЦ як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події;

надають допомогу органам (підрозділам) поліції в плануванні і проведенні занять у системі службової підготовки з посадовими особами поліції та ДСНС щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

9. ДСНС у межах повноважень:

за дорученням слідчого як керівника слідчо-оперативної групи здійснює відповідні заходи та виконує дії на місці пожежі, спрямовані на виявлення і фіксацію доказів, установлення обставин та причин виникнення пожеж, а також умов, що призвели до їх виникнення і поширення;

щокварталу здійснює перевірки роботи територіальних органів ДСНС з питань дотримання законодавства при здійсненні досліджень обставин та причин виникнення пожеж, якості ведення обліково-реєстраційної звітності;

організовує забезпечення дослідно-випробувальних лабораторій (далі - ДВЛ) територіальних органів ДСНС та Український науково-дослідний інститут цивільного захисту (далі - УкрНДЦЗ) необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням для дослідження пожеж із застосуванням фізико-хімічних методів досліджень.

10. Керівники ГУНП у межах повноважень:

забезпечують виконання покладених на поліцію завдань щодо проведення якісного і повного дослідження місць пожеж, розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, установлення осіб, які їх учинили, забезпечують контроль за результатами цієї роботи;

в структурних підрозділах ГУНП та територіальних підрозділах ГУНП в межах компетенції забезпечують закріплення осіб, відповідальних за організацію роботи, пов'язаної з виявленням, припиненням, попередженням та розслідуванням кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами;

забезпечують виїзд керівників слідчих управлінь (відділів та відділень), вибухотехнічних підрозділів та кримінальної поліції на місця пожеж, унаслідок яких завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та/або загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб, для організації проведення якісних оглядів місць подій і слідчих (розшукових) дій, спільних дій з фіксації обстановки на місці пожежі, установлення причин пожеж та виявлення винних у їх учиненні осіб;

залучають відповідальних осіб територіальних органів ДСНС на місця пожеж, унаслідок яких завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та/або загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб, для організації проведення якісних оглядів місць подій і слідчих (розшукових) дій, спільних дій з фіксації обстановки на місці пожежі, установлення причин пожеж та виявлення винних у їх учиненні осіб;

забезпечують виїзди керівників вибухотехнічних підрозділів на місце пожеж, унаслідок яких загинуло дві та більше, постраждало три і більше осіб; площа пожежі складає 1000 та більше метрів квадратних; завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

відбулося загоряння більше двох транспортних засобів в одному місці, для організації проведення якісних оглядів місць подій і слідчих (розшукових) дій, спільних дій з фіксації обстановки на місці пожежі, установлення причин пожеж та виявлення винних у їх учиненні осіб;

організують проведення занять із залученням слідчих, працівників оперативних підрозділів, вибухотехнічних підрозділів, НДЕКЦ, посадових осіб ДСНС, ДВЛ та УкрНДІЦЗ щодо відпрацювання практичних прийомів роботи на місцях пожеж, тактики і методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами;

щокварталу заслуховують на нарадах керівництва ГУНП звіти керівників підпорядкованих служб про результати проведення оглядів місць пожеж, виявлення, попередження та припинення правопорушень, пов'язаних з пожежами, їх розслідування, установлення осіб, які їх учинили. Своєчасно надають необхідну методичну та практичну допомогу територіальним підрозділам ГУНП для покращення роботи у зазначеному напрямку.

11. Начальники територіальних органів ДСНС в межах повноважень:

забезпечують виїзд відповідальних осіб територіальних органів ДСНС на місце пожеж, унаслідок яких завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та/або загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб, для організації проведення роботи на місцях пожеж та взаємодії з посадовими особами ГУНП та територіальних підрозділів ГУНП;

забезпечують участь посадових осіб територіальних органів ДСНС та ДВЛ у проведенні ГУНП та територіальними підрозділами ГУНП занять щодо відпрацювання практичних прийомів роботи на місцях пожеж, тактики і методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами;

щокварталу заслуховують на нарадах територіальних органів ДСНС звіти керівників підпорядкованих підрозділів про результати роботи на місцях пожеж.

12. Керівники структурних підрозділів ГУНП та територіальних підрозділів ГУНП, структурних підрозділів територіальних органів ДСНС у межах повноважень:

забезпечують виїзди слідчо-оперативних груп поліції (далі - СОГ), уповноважених посадових осіб ДСНС та її територіальних органів на кожен пожежу;

організують роботу щодо виявлення осіб, схильних до вчинення підпалів (особи, що страждають на психічні захворювання, піромани тощо), раніше засуджених за вчинення аналогічних кримінальних правопорушень, їх перевірки на причетність до вчинення підпалів.

13. Керівники вибухотехнічних підрозділів ГУНП:

забезпечують структурні підрозділи необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням для проведення оглядів місця події (пожеж);

забезпечують залучення працівників вибухотехнічних підрозділів до проведення огляду місця події (пожежі), унаслідок якої загинуло дві та більше,

постраждало три і більше осіб; площа пожежі складає 1000 та більше метрів квадратних; завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; відбулося загоряння більше двох транспортних засобів в одному місці, для організації проведення якісних оглядів місць подій, спільних дій з фіксації обстановки на місці пожежі та встановлення причин пожеж;

забезпечують участь підлеглих у проведенні занять у системі службової підготовки з посадовими особами територіальних підрозділів поліції та територіальних органів ДСНС щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

II. Обов'язки посадових осіб органів (підрозділів) поліції та територіальних органів ДСНС, які здійснюють контроль за попередженням, виявленням, припиненням і розслідуванням кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами

1. Відповідальна особа слідчого управління ГУНП:

здійснює контроль за станом розслідування кримінальних правопорушень, розпочатих внаслідок виникнення пожеж, зареєстрованих на території області; вивчає кримінальні провадження про нерозкриті правопорушення вказаних категорій, не менше одного разу на тиждень готує пропозиції для їх заслуховування на оперативних нарадах керівництва;

надає методичну та практичну допомогу слідчим у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з резонансними пожежами; виїжджає на пожежі, які мали наслідком збитки в особливо великих розмірах та/або загибель трьох і більше осіб, за необхідності бере участь в огляді місця пожежі у складі СОГ;

веде облік кримінальних проваджень, розпочатих внаслідок виникнення пожеж; систематично вивчає та узагальнює практику роботи слідчих з розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії, їх взаємодії з працівниками інших служб. За результатами узагальнень вносить пропозиції керівникам слідчих управлінь (відділів) щодо покращання роботи в цьому напрямку;

вивчає та забезпечує впровадження передового досвіду з розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, у практику слідчих, надає допомогу в навчанні слідчих поліції з питань розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії;

спільно із посадовими особами ДСНС бере участь у проведенні протипожежних заходів серед населення (бесіди, виступи в пресі, на радіо, телебаченні тощо).

2. Відповідальна особа підрозділу кримінальної поліції ГУНП:

взаємодіє з посадовими особами органу досудового розслідування, підрозділу превентивної діяльності, вибухотехнічного підрозділу, спеціалістами

ДСНС, експертами НДЕКЦ, з питань попередження, виявлення, припинення та розслідування пожеж;

вносить пропозиції керівництву кримінальної поліції щодо спільних виїздів з посадовими особами органів (підрозділів) поліції та ДСНС до підрозділів ГУНП з метою перевірки взаємодії між службами та надання допомоги в попередженні, виявленні, припиненні й розслідуванні кримінальних правопорушень указаної категорії;

узагальнює та аналізує роботу кримінальної поліції щодо участі в розкритті кримінальних правопорушень даної категорії, готує та вносить керівництву пропозиції, спрямовані на належний контроль та організацію цієї роботи і впровадження передового досвіду;

веде облік усіх нерозкритих кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, якими завдано збитки у великих і особливо великих розмірах та/або спричинено загибель двох і більше осіб, надає необхідну практичну і методичну допомогу територіальним органам поліції;

бере участь у плануванні і проведенні занять в системі службової підготовки з посадовими особами органів досудового розслідування, підрозділу превентивної діяльності, вибухотехнічного підрозділу, ДСНС, експертами НДЕКЦ щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами. Готує матеріали для розгляду на нарадах керівництва ГУНП із зазначених питань.

3. Уповноважені посадові особи територіального органу ДСНС:

беруть участь в огляді місця події як спеціалісти;

уживають заходів у взаємодії з посадовими особами органів (підрозділів) поліції та НДЕКЦ щодо встановлення причин та обставин виникнення пожеж, а також факторів, що призвели до їх виникнення та розвитку;

здійснюють контроль за обґрунтованістю встановлених підлеглими посадовими особами територіального органу ДСНС причин пожеж відповідно до виявлених обставин, що призвели до їх виникнення та розвитку, з відповідним реагуванням на них;

надають пропозиції керівництву територіальних органів ДСНС щодо:

практичної допомоги та перевірки роботи підлеглих посадових осіб територіального органу ДСНС з установами причини виникнення пожежі;

розгляду на спільних нарадах ГУНП та ДСНС питань про якість роботи спеціалістів у складі СОГ за фактами пожеж.

III. Організація взаємодії під час розгляду заяв і повідомлень про правопорушення, пов'язані з пожежами

1. Інформація про факти виникнення пожеж приймається черговими оперативно-координаційного центру територіального органу ДСНС (далі - ОКЦ ДСНС), черговими інспекторами чергових частин ГУНП та секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів ГУНП (далі - чергова служба поліції).

2. При отриманні заяви чи повідомлення про пожежу черговий ОКЦ ДСНС:

з'ясовує особу заявника, номер контактного телефону, місцезнаходження, місце та орієнтовний час виникнення, характер і розміри пожежі;

реєструє заяву чи повідомлення у відповідній оперативно-службовій документації;

у разі потреби негайно вживає заходів щодо виконання плану залучення сил та засобів для гасіння пожежі, а за необхідності при повідомленні керівника гасіння пожежі інформує та залучає аварійні служби водоканалу, комунального та газового господарств, енергонагляду та технічного нагляду тощо;

інформує відповідального по управлінню (відділу, сектору) у районі, місті, районі у місті, міськрайонному управлінню, відділу територіального органу ДСНС про пожежу;

у разі надходження інформації про пожежу негайно повідомляє посадову особу чергової служби органів поліції, надавши йому всю наявну оперативну інформацію для направлення СОГ на місце події;

у разі надходження заяви чи повідомлення про пожежу, на яку підрозділи ДСНС не викликалися (які ліквідовані населенням або самоліквідовані), інформує відповідального по управлінню (відділу, сектору) у районі, місті, районі у місті, міськрайонному управлінню, відділу територіального органу ДСНС та посадову особу чергової служби поліції;

при отриманні інформації від посадових осіб територіального органу ДСНС та чергової служби поліції щодо необхідності залучення до складу СОГ для встановлення причин виникнення пожежі посадових осіб ДВЛ та УкрНДІЦЗ негайно інформує керівників зазначених установ про необхідність виїзду на місце пожежі.

3. Посадова особа чергової служби поліції, яка прийняла усну заяву (при особистому зверненні заявника), зобов'язана з'ясувати особу заявника, попередити його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, скласти протокол усної заяви, який підписують заявник та посадова особа, яка його склала.

4. При отриманні повідомлення чи надходженні заяви про вчинене кримінальне правопорушення, пов'язане з пожежею, посадова особа чергової служби поліції:

з'ясовує особу заявника, номер контактного телефону, обставини правопорушення (місцезнаходження, місце та орієнтовний час виникнення пожежі, її характер, розміри та інші відомості) та вносить відомості до журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

терміново повідомляє ОКЦ ДСНС з метою направлення на місце події (пожежі) чергового караулу підрозділу ДСНС;

терміново надає заяву або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, пов'язане з пожежею, начальнику органу досудового розслідування, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, а також інформує про подію начальника органу (підрозділу) поліції;

після отримання інформації про пожежу невідкладно направляє на місце події СОГ, в передбачених цим Порядком випадках інформує про подію керівництво органу (підрозділу) поліції та вибухотехнічного підрозділу;

з метою отримання необхідної інформації про обстановку на місці пожежі підтримує постійний зв'язок з ОКЦ ДСНС та за необхідності залучає працівників аварійних служб водоканалу, комунального та газового господарств, енергонагляду та технічного нагляду тощо;

у разі надходження заяви чи повідомлення про пожежу, на яку територіальні органи ДСНС не викликалися, негайно інформує ОКЦ ДСНС з метою залучення спеціаліста до складу СОГ, що буде виїжджати на місце пожежі;

за повідомленням слідчого про необхідність проведення огляду за участю спеціаліста(ів) з дослідження пожеж доповідає начальнику територіального органу поліції про вжиття заходів із забезпечення збереження обстановки місця події (пожежі);

при отриманні інформації від слідчого або посадових осіб вибухотехнічних підрозділів щодо вжиття конкретних заходів на місці події (пожежі) з метою запобігання загибелі або пораненню людей терміново інформує начальника територіального органу поліції;

при отриманні інформації від слідчого щодо залучення до складу СОГ для встановлення причин виникнення пожежі посадових осіб ДВЛ та УкрНДІЦЗ негайно інформує ОКЦ ДСНС про необхідність прибуття на місце події (пожежі) співробітників зазначених установ.

5. Начальник територіального підрозділу ГУНП:

забезпечує належну взаємодію чергової служби органів поліції з ОКЦ ДСНС під час надходження заяв та повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами;

організовує своєчасне направлення на місця виникнення пожеж СОГ у повному складі, проведення узгоджених дій членами СОГ;

особисто виїжджає на пожежі на об'єктах незалежно від форм власності за наявності даних про навмисне знищення майна шляхом підпалу та на пожежі, внаслідок яких завдано збитків в особливо великих розмірах, загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб;

на виконання вимог кримінального процесуального законодавства України організовує участь підлеглих посадових осіб у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами;

у разі встановлення фактів неналежного збирання СОГ на місці пожежі матеріалів дає конкретні завдання для їх доопрацювання;

щокварталу організовує узагальнення практики розгляду заяв і повідомлень про пожежі, з'ясування причин неякісного збирання матеріалів;

у разі невстановлення особи, яка вчинила правопорушення, пов'язане з пожежею, організовує і забезпечує подальшу роботу щодо його розслідування, взаємодію оперативних працівників, експертної служби та інших посадових осіб структурного підрозділу поліції територіального підрозділу поліції зі слідчими;

організовує охорону матеріальних цінностей, які знаходяться на об'єкті пожежі, залучаючи для цього посадових осіб відповідних служб;

у разі потреби в проведенні огляду за участю спеціаліста(ів) з дослідження пожеж уживає заходів із забезпечення збереження обстановки місця події (пожежі), залучаючи для цього посадових осіб відповідних служб.

6. Начальник слідчого підрозділу територіального підрозділу ГУНП:

ознайомлюється з обставинами виникнення пожеж за добу, забезпечує контроль за роботою СОГ на місці події;

виїжджає на пожежі, внаслідок яких завдано збитків в особливо великих розмірах, загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб, організовує проведення узгоджених дій членами СОГ;

організовує та контролює внесення слідчим відповідних відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) та невідкладно у письмовій формі повідомляє керівника органу прокуратури про початок досудового розслідування, підстави початку досудового розслідування та інші відомості відповідно до вимог КПК України;

у разі виявлення недоліків при огляді місця пожежі ставить конкретні завдання для їх усунення, забезпечує організацію роботи з повторного або додаткового проведення огляду місця пожежі із залученням спеціалістів з дослідження пожеж з метою якісного документування вчиненого кримінального правопорушення, фіксації, вилучення слідів та інших предметів, матеріалів (об'єктів) тощо, їх пакування і доставки для проведення експертиз;

при отриманні інформації від посадової особи органу поліції щодо вжиття заходів безпеки під час проведення огляду місця події (пожежі) з метою запобігання загибелі або пораненню людей вживає заходів із залучення посадових осіб відповідних служб.

7. Начальник управління (відділу, сектору) у районі, місті, районі у місті, міськрайонного управління, відділу територіального органу ДСНС:

щодня ознайомлюється з оперативною обстановкою в зоні відповідальності, обставинами виникнення пожеж за добу, організовує участь посадових осіб територіального органу ДСНС у виконанні доручень слідчого;

організовує своєчасний виїзд підлеглих посадових осіб на місця виникнення пожеж та контролює їх роботу в складі СОГ;

виїжджає на пожежі на об'єктах незалежно від форм власності за наявності даних про навмисне знищення майна шляхом підпалу та пожежі, внаслідок яких завдано збитків в особливо великих розмірах, загинуло дві і більше, постраждало три і більше осіб;

організовує перевірку щодо ненадання підлеглими посадовими особами допомоги на місці події слідчому стосовно дослідження пожежі у виявленні, фіксації, описі та вилученні слідової інформації та здійснює належний контроль за своєчасним надходженням матеріалів до територіального органу поліції;

не рідше одного разу на місяць здійснює узагальнення практики розгляду заяв і повідомлень про пожежі, причин неналежного виконання підлеглими спеціалістами посадових обов'язків, порушення строків передачі матеріалів та

інформації до органів досудового розслідування. Вживає заходів щодо дотримання належного порядку на цьому напрямі роботи та усунення наявних недоліків.

8. Керівник гасіння пожежі:

надає оперативну інформацію, пов'язану з пожежею, керівнику та членам СОГ та забезпечує максимальне первинне збереження речей, матеріалів та обстановки на місці пожежі;

надає інформацію керівнику СОГ щодо зміни обстановки на місці пожежі під час її гасіння та виявлення обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

після ліквідації пожежі надає інформацію керівнику СОГ щодо первинного місця виявлення полум'яного горіння, подачі перших стволів на гасіння, про цілісність дверей, вікон та їх фурнітури, місця виявлення загиблих осіб та явища, що спостерігалися під час гасіння пожежі;

у разі необхідності сприяє керівнику СОГ у розбиранні конструктивних елементів та пожежного сміття з метою забезпечення доступу членам СОГ до необхідних ділянок огляду (місця виникнення пожежі, виявлення загиблих осіб тощо).

IV. Склад та завдання слідчо-оперативної групи на місці пожежі

1. СОГ створюються при чергових частинах територіальних підрозділів ГУНП. Їх склад формується з посадових осіб поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого начальником територіального підрозділу ГУНП, погодженого з керівником органу досудового розслідування.

2. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, кваліфіковане вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження, розслідування та встановлення правопорушників.

3. До складу СОГ обов'язково входять слідчий (керівник СОГ), працівник кримінальної поліції, технік-криміналіст, спеціаліст відповідного територіального органу ДСНС, у передбачених цим Порядком випадках - спеціаліст вибухотехнічного підрозділу та дільничний офіцер поліції (за необхідності).

4. Після прибуття на місце пожежі члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх відходу. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, які використовувалися особами, що вчинили кримінальне правопорушення. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

5. Для участі в огляді місця пожежі обов'язково залучаються спеціалісти з гасіння, ліквідації та дослідження пожежі, за потреби можуть залучатися відповідні спеціалісти газового господарства, енергонагляду та технічного

нагляду, з ремонту побутової техніки, з контролю за устаткуванням, ремонтом та експлуатацією систем пічного опалення тощо. Керівництво територіальних органів поліції та ДСНС узгоджує з керівниками відповідних підприємств, установ та організацій, де працюють такі спеціалісти, порядок їх виклику та прибуття на місце пожежі.

V. Дії членів слідчо-оперативних груп на місці пожежі

1. Слідчий на місці події (пожежі):

керує діями членів СОГ;

організовує збирання наявної в органах (підрозділах) поліції, ДСНС та інших організаціях попередньої інформації про стан і характерні особливості об'єкта, на якому виникла пожежа, установлює дані про підрозділи ДСНС, які беруть участь у гасінні пожежі, отримує від них і фіксує (в процесуальних документах, рапорті, довідці) первинну інформацію про пожежу і хід її гасіння;

під час отримання інформації від керівника гасіння пожежі про подію наголошує на необхідності виявлення в процесі гасіння пожежі обставин, що свідчать про місце і причину її виникнення, слідів, предметів і матеріалів, що можуть бути визнані речовими доказами, а також про вжиття заходів щодо їх схоронності і недопущення руйнування;

після ліквідації пожежі з'ясовує в керівника гасіння можливість безпечної роботи членів СОГ під час огляду місця пожежі; установлює, які зміни внесені в обстановку пожежі; ознайомлюється з місцем події з метою отримання загального уявлення про те, що трапилося, визначає межі огляду та складає план його проведення;

вживає заходів для встановлення особи потерпілого, фіксує місце його перебування в момент виявлення пожежі;

за наявності підстав інформує оперативного чергового територіального органу (підрозділу) поліції про залучення додаткових сил, засобів та спеціалістів для документування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення, пов'язаного з пожежею;

разом із членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження проводить огляд місця події та складає протокол огляду місця події, пов'язаного з пожежею, зразок якого наведено у додатку 1 до цього Порядку (далі - протокол), під час якого в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення, проводить вимірювання. Інформація у протоколі викладається згідно з вимогами додатка 2 до цього Порядку. Не допускається викладення у протоколі будь-яких висновків, у ньому відображаються лише видимі результати огляду. До протоколу можуть долучатися письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні огляду. За можливості текст набирається в електронному вигляді, роздруковується та підписується всіма учасниками огляду місця події;

в обов'язковому порядку із залученням спеціаліста(ів) з дослідження пожежі складає плани і схеми до протоколу. Вилучає речі і документи, важливі для

кримінального провадження, предмети, вилучені з обігу, а також матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню. Вилучені об'єкти оглядаються за участю спеціаліста, упаковуються та опечатуються, після чого пакунки та (або) закріплені на них бирки підписуються слідчим та особами, які брали участь у проведенні огляду. На упаковці вилученого об'єкта зазначаються його характерні ознаки, фізичні властивості та індивідуальні ознаки, а також точне місце, де його було виявлено та вилучено, про що робиться відповідний запис у протоколі. Вилучені з місця огляду речі та об'єкти вважаються тимчасово вилученим майном;

місце виявлення речей і документів фіксує в протоколі й позначає на схемі з відповідною прив'язкою до об'єкта, що оглядається, забезпечує здійснення фотографування, відеозапису цих дій, що передбачено статтею 237 КПК України;

забезпечує належне вилучення з місця події предметів, матеріалів, речей, документів та інших об'єктів у стані, придатному для проведення експертиз, їх своєчасну передачу відповідно до вимог глави 16 КПК України на схоронність уповноваженій службовій особі;

має право заборонити будь-якій особі, залученій до проведення огляду місця події, залишати місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

у разі потреби в проведенні огляду за участю спеціаліста(ів) з дослідження пожеж доповідає відповідальній особі або оперативному черговому по територіальному органу поліції про вжиття заходів із забезпечення збереження обстановки місця події (пожежі);

за погодженням з начальником органу досудового розслідування залучає до огляду місця події осіб, які володіють спеціальними знаннями (інспектора-криміналіста, посадових осіб ДСНС, УкрНДЦЗ, вибухотехнічного підрозділу, інженера-електрика, хіміка, інженера-будівельника, інспектора з безпеки праці та інших), за допомогою яких докладно, вживаючи зрозумілі та коректні терміни, викладає в протоколі огляду місця події: відомості про об'єм пожежного навантаження в зоні пожежі, наявність речовин і матеріалів, здатних впливати на утворення теплових конвективних потоків та масопереносу під час пожежі, і фіксує спрямованість поширення вогню, наявність речовин і матеріалів, здатних до взаємодії з виділенням великої кількості тепла в результаті хімічної реакції з киснем повітря або при взаємодії поміж ними;

спільно з членами СОГ та залученими спеціалістами на місці події (пожежі) визначає ознаки осередку пожежі (місце виникнення пожежі) за слідами, залишеними вогнем та іншими факторами пожежі, що відкладаються на вертикальних і горизонтальних поверхнях, за ознаками спрямованості горіння і зосередження первинних засобів пожежогасіння, за найбільшими руйнуваннями, максимальними прогарами, прогинами конструкцій, що виявляються під час проведення огляду місця події в зоні горіння, та за іншими ознаками;

спільно із залученими спеціалістами зіставляє ознаки осередку пожежі з особливостями роботи устаткування, властивостями речовин і матеріалів, що

застосовуються в технологічному процесі, їх поводженням в умовах пожежі, впливом на утворення осередкових ознак. Відшукує теплогенеруючі установки, електронагрівальні прилади тощо та фіксує їх стан;

спільно із залученими спеціалістами фіксує стан засобів автоматичного виявлення і гасіння пожежі, наявність і місце розташування датчиків пожежної сигналізації та елементів автоматичних установок пожежогасіння, що спрацювали або ні;

за вилученими з місця події речами, об'єктами, предметами, матеріалами та слідами, що можуть втратити доказове значення залежно від часу їхнього зберігання (грунт, пожежне сміття, ємності та інші предмети зі слідами легкозаймистої та горючої рідини, сліди пальців рук тощо), після внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР призначає відповідні експертизи;

здійснює збирання документів і відповідної інформації, необхідних для правильної кваліфікації кримінального правопорушення та призначення пожежно-технічної експертизи, для чого долучає до матеріалів: акт про пожежу або звіт спеціаліста про причину виникнення пожежі; довідку про метеорологічні умови на момент виникнення і розвитку пожежі, видану відділами гідрометеорологічного центру; відповідний витяг з посиланнями на пункти, статті тощо, позначення та назву нормативно-правового акта, порушення якого могло мати відношення до пожежі; копію наказу про призначення конкретної особи відповідальною за виконання правил пожежної безпеки на об'єкті, її посадові обов'язки; акти об'єктових і цехових пожежно-технічних комісій; дані щодо проведення вогневих й інших пожежонебезпечних робіт, у тому числі ремонтних і профілактичних; схему електропроводки (якщо об'єкт був нею обладнаний і не був знеструмлений); документи, що підтверджують проведення робіт з виміру опору ізоляції провідників; діючі на підприємстві інструкції з пожежної безпеки; приписи посадових осіб ДСНС про усунення раніше виявлених порушень вимог пожежної безпеки на об'єкті; довідку про пожежу, що складається керівником гасіння пожежі, опис пожежі, що складається спеціалістом ДСНС; запис переговорів керівника (керівників) гасіння пожежі з ОКЦ ДСНС, матеріали відео- та фотофіксації, виготовлені під час огляду місця події на електронному носії, та інші документи;

здійснює повноваження, передбачені КПК України, у тому числі допитує особисто або доручає членам СОГ - посадовим особам оперативних підрозділів провести допити заявника, потерпілого, свідків про обставини вчиненого кримінального правопорушення, а за необхідності спеціалістів з дослідження пожеж; надає письмові доручення посадовим особам оперативних підрозділів про проведення інших слідчих (розшукових) дій;

за необхідності або за дорученням начальника підрозділу досудового розслідування проводить додатковий огляд місця події, для участі в якому може також залучити спеціалістів з гасіння та розслідування пожеж, свідків, потерпілих та підозрюваних;

доручає посадовим особам оперативних підрозділів, які перебувають на місці події у складі СОГ, установити за автоматизованими обліками МВС та поліції осіб, схильних до вчинення правопорушень, пов'язаних з пожежами, які проживають у районі вчинення кримінального правопорушення. Організовує роботу з перевірки їх причетності до виникнення пожежі;

при отриманні пропозицій від посадових осіб вибухотехнічних підрозділів щодо вжиття конкретних заходів безпеки при проведенні огляду місця події (пожежі) з метою запобігання загибелі або пораненню людей негайно інформує посадову особу або оперативного чергового територіального органу поліції про вжиття заходів;

за необхідності та при отриманні пропозиції від посадової особи територіального органу ДСНС щодо залучення до складу СОГ для встановлення причин виникнення пожежі посадових осіб ДВЛ та УкрНДІЦЗ негайно інформує посадову особу або оперативного чергового територіального органу поліції про вжиття заходів та залучає спеціалістів зазначених установ до проведення огляду місця події (пожежі) після їх прибуття.

2. Посадова особа карного розшуку (кримінальної поліції):

як член СОГ ознайомлюється з обставинами виникнення та розвитку пожежі;

виконує доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) дій;

здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учинення кримінального правопорушення, збирання відомостей, що можуть бути використані як докази;

установлює причетних до вчинення пожежі осіб, їх прикмети; наявність у них засобів підпалу, інших предметів і матеріалів, що могли бути використані для вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з пожежею, транспортних засобів; інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які вчинили це правопорушення. Про виконану роботу інформує слідчого, складає докладний рапорт на ім'я керівника органу поліції про результати проведеної роботи та за наявності доручення слідчого проводить допити учасників огляду місця події (пожежі), свідків та очевидців;

установлює особи громадян, загиблих під час пожежі;

негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та надалі негласних слідчих (розшукових) дій;

систематично, у міру отримання відомостей, що становлять оперативний інтерес для розслідування правопорушення, інформує про це слідчого, вживає заходів щодо затримання осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, за дорученням слідчого бере участь у проведенні обшуків та інших невідкладних слідчих (розшукових) дій;

у взаємодії зі слідчим, іншими посадовими особами оперативних підрозділів поліції, дільничним офіцером поліції та спеціалістами з дослідження пожеж планує роботу із розслідування кримінального правопорушення;

бере участь у складанні узгодженого плану слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Проводить усі необхідні заходи щодо встановлення і викриття причетних до кримінального правопорушення осіб;

за дорученням слідчого, використовує можливості оперативних частин слідчих ізоляторів та установ виконання покарань, а також підрозділів оперативної служби і підрозділів з проведення оперативно-технічних заходів;

вносить пропозиції слідчому шляхом складання ініціативного рапорту щодо необхідності проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій з установлення обставин вчинення злочинів, пов'язаних з пожежами, та осіб, причетних до їх вчинення.

3. Посадова особа територіального органу ДСНС:

після прибуття на місце пожежі інформує старшого СОГ про це та бере участь в огляді місця події як спеціаліст з дослідження пожеж;

у взаємодії зі слідчим і спеціалістами інших залучених служб планує роботу на місці пожежі;

як член СОГ з'ясовує обставини виникнення та розвитку пожежі;

як спеціаліст надає допомогу в огляді місця пожежі з метою виявлення осередку та причин виникнення і розповсюдження пожежі, виявлення, фіксації та вилучення зразків, проб, технічної та іншої документації і предметів, що надалі можуть бути використані як речові докази. Надає слідчому допомогу у фіксації в протоколі огляду місця події інформації щодо виявлених зразків, об'єктів, речовин тощо;

встановлює стан і ефективність спрацювання засобів та систем протипожежного захисту, що є на об'єкті, виконання вимог пожежної безпеки, приписів та постанов посадових осіб ДСНС, якщо такі виносилися;

у разі встановлення факту неспрацювання або невиконання своїх функцій системами протипожежного захисту повідомляє про це ДСНС;

у взаємодії зі слідчим і спеціалістами інших залучених служб планує роботу на місці пожежі;

вносить пропозиції слідчому щодо вжиття конкретних заходів для виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із пожежами;

у разі необхідності залучення для встановлення причин виникнення пожежі ДВЛ та УкрНДІЦЗ повідомляє слідчого, ОКЦ ДСНС та керівництво відповідного територіального органу ДСНС про необхідність організації їх виїзду на місце події (пожежі) для участі у складі СОГ;

про результати перевірки стану і справності засобів протипожежного захисту, що є на об'єкті, надає інформацію керівнику СОГ;

як член СОГ виконує доручення слідчого в межах своїх повноважень. За результатами роботи для здійснення слідчим попередньої правової кваліфікації кримінального правопорушення на місці події оформляє та надає слідчому акт про пожежу. Протягом 3 діб надсилає до слідчого підрозділу разом із супровідним листом, який реєструється в канцелярії відповідного підрозділу,

звіт про причину виникнення пожежі та інші матеріали стосовно пожежі (фототаблиці тощо);

включає до звіту про причину виникнення пожежі інформацію про виконання доручень слідчого щодо отриманих свідчень від очевидців пожежі для встановлення причин і обставин її виникнення, осіб, причетних до пожежі (інформація від очевидців відбирається в усній формі), з відповідними роз'ясненнями;

у разі встановлення особи, яка володіє інформацією про пожежу та події, пов'язані з нею, повідомляє керівника СОГ;

при виїзді на місце пожежі в разі ненаправлення територіальним органом поліції на місце події СОГ у зв'язку з відсутністю в події ознак кримінального правопорушення здійснює заходи щодо збирання інформації з метою повного та якісного обліку пожежі відповідно до Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2030.

4. Експерт Експертної служби МВС:

залучається слідчим як спеціаліст для участі в проведенні огляду місця події (пожежі);

під час проведення судової пожежно-технічної експертизи діє відповідно до КПК України та Закону України «Про судову експертизу».

5. Посадова особа вибухотехнічного підрозділу поліції:

виїжджає до проведення огляду місця події (пожежі), унаслідок якої загинуло дві та більше, постраждало три і більше осіб; площа пожежі складає 1000 та більше метрів квадратних; завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; відбулося загоряння більше двох транспортних засобів в одному місці, для організації проведення якісних оглядів місць подій, спільних дій з фіксації обстановки на місці пожежі та встановлення причин пожеж;

бере участь в огляді місця події як спеціаліст;

у взаємодії зі слідчим і спеціалістами інших залучених служб планує роботу на місці пожежі;

як член СОГ з'ясовує обставини виникнення та розвитку пожежі;

як спеціаліст надає допомогу в огляді місця пожежі з метою виявлення осередку та причин виникнення і розповсюдження пожежі, виявлення, фіксації та вилучення зразків, об'єктів, проб, технічної та іншої документації і предметів, що надалі можуть бути використані як речові докази. Надає слідчому допомогу у фіксації в протоколі огляду місця події інформації щодо виявлених зразків, об'єктів, речовин тощо, а в разі потреби в їх упакуванні;

терміново інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та подальших негласних слідчих (розшукових) дій;

за необхідності за погодженням зі слідчим та іншими спеціалістами з дослідження пожеж проводить попередні дослідження вилучених під час огляду місця події (пожежі) зразків, об'єктів, речовин тощо;

вносить пропозиції слідчому щодо вжиття конкретних заходів безпеки при поводженні з отруйними і сильнодіючими речовинами;

вносить пропозиції слідчому, посадовій особі або черговому територіального органу поліції щодо вжиття конкретних заходів безпеки, спрямованих на запобігання загибелі або пораненню людей.

6. Посадові особи дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС та УкрНДПЦЗ:

посадова особа ДВЛ залучається до дослідження пожеж (участь в огляді місця події, фіксація обстановки на місці пожежі, проведення пожежно-технічних досліджень (експертизи) та установлення обставин і причин виникнення пожежі) слідчим та посадовими особами територіальних органів ДСНС через ОКЦ ДСНС, посадову особу територіального підрозділу ГУНП у разі, якщо: внаслідок пожежі загинуло три і більше або постраждало 5 і більше осіб; сталася пожежа із загибеллю або травмуванням людей на підприємствах, установах, в організаціях, закладах; площа пожежі складає 1000 та більше метрів квадратних; орієнтовні збитки внаслідок пожежі становлять 10 тисяч і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; наявна інша необхідність залучення за рішенням слідчого;

посадова особа УкрНДПЦЗ за необхідності залучається до дослідження пожеж (участь в огляді місця події, фіксація обстановки на місці пожежі, проведення пожежно-технічних досліджень (експертизи) та установлення обставин і причин виникнення пожежі) слідчим та посадовими особами територіальних органів ДСНС через ОКЦ ДСНС, посадову особу територіального підрозділу ГУНП у разі, якщо: унаслідок пожежі загинуло п'ять і більше або постраждало 10 і більше осіб; загинуло три і більше або постраждало 5 і більше людей на підприємствах, установах, в організаціях, закладах; площа пожежі складає 10 000 і більше метрів квадратних; орієнтовні збитки внаслідок пожежі становлять 100 000 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; наявна інша необхідність залучення згідно з постановою слідчого;

після прибуття на місце пожежі інформують старшого СОГ про це та надалі беруть участь в огляді місця події як спеціалісти з дослідження пожеж;

на місці події (пожежі) як спеціалісти надають допомогу в огляді місця пожежі з метою виявлення осередку і причин виникнення та розповсюдження пожежі, виявлення, фіксації та вилучення предметів і матеріалів, що надалі можуть бути використані як речові докази. Надає слідчому допомогу у фіксації в протоколі огляду місця події інформації щодо виявлених предметів і матеріалів тощо;

досліджують стан і справність систем протипожежного захисту та первинних засобів пожежогасіння, що є на об'єкті, можуть надавати роз'яснення щодо дотримання вимог пожежної безпеки, приписів та постанов посадових осіб ДСНС, якщо такі виносилися;

у разі залучення слідчим беруть участь у додатковому огляді (оглядах) об'єкта дослідження (пожежі), під час якого виступають як спеціалісти з дослідження пожеж та надають допомогу у виявленні та вилученні предметів і матеріалів, необхідних для проведення дослідження щодо їх пожежної небезпеки;

у разі зазначення слідчим у постанові про призначення пожежно-технічної експертизи або при погодженні слідчим клопотання експерта про необхідність залучення посадових осіб УкрНДЦЗ та ДВЛ беруть участь у проведенні зазначеної експертизи;

під час залучення до виконання судової пожежно-технічної експертизи, посадові особи УкрНДЦЗ та ДВЛ користуються правами, визначеними КПК України та Законом України «Про судову експертизу».

7. Дільничний офіцер поліції на місці події (пожежі):

забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та за необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам;

з'ясовує обставини події, установлює свідків, очевидців, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази;

інформує оперативного чергового відповідного територіального органу поліції про обставини події та причетних до неї осіб;

негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин події та причетних до неї осіб для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій;

після прибуття СОГ виконує усні доручення старшого СОГ.

8. Інспектор-кінолог на місці пожежі як спеціаліст:

веде пошук різних предметів і слідів (вихідних точок), від яких можна застосувати службового собаку;

доводить до відома членів СОГ інформацію про виявлення слідів з чітко виявленими особливостями взуття, а також будь-яких предметів, що можуть мати значення для розслідування кримінального правопорушення;

бере участь (зі службовим собакою) в обстеженні місць можливого перебування підозрюваних (підвали, горища, сховища, лісопосадки тощо);

здійснює пошук підозрюваних за виявленими на місці події речами, об'єктами та предметами з одорологічними (запаховими) ознаками із застосуванням службового собаки;

складає акт про застосування службово-розшукового собаки.

9. Охорона місця пожежі знімається тільки за дорученням слідчого, але не раніше, ніж до закінчення оформлення результатів огляду в протоколах, актах, планах та схемах, а також після вилучення предметів та матеріалів.

10. У разі вчинення особливо тяжких злочинів, пов'язаних з пожежами, а також кримінальних правопорушень, що викликають значний суспільний резонанс, огляд місця події проводиться за участю начальників територіального органу поліції та слідчого підрозділу.

11. Після закінчення огляду місця пожежі та проведення першочергових слідчих (розшукових) дій члени СОГ звітують перед слідчим про проведену ними роботу.

12. Подальша робота членів СОГ щодо встановлення причин пожежі та виявлення підозрюваних осіб здійснюється відповідно до плану слідчих (розшукових) дій.

13. Про несвоєчасне направлення або неприбуття на місце пожежі СОГ керівництво підрозділу ДСНС, в зоні відповідальності якого вона виникла, інформує керівництво відповідного територіального органу поліції для реагування та вжиття заходів щодо поліпшення спільних дій на цьому напрямі діяльності.

14. Про несвоєчасне направлення або неприбуття на місце пожежі посадових осіб ДСНС керівництво ГУНП, на території обслуговування якого вона виникла, інформує керівництво територіального органу ДСНС для реагування та вжиття заходів щодо поліпшення спільних дій на цьому напрямі діяльності.

VI. Створення СОГ для розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, планування слідчих (розшукових) дій

1. Для швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, створюються СОГ.

2. Створення СОГ здійснюється в установленому порядку, за погодженням з начальником слідчого підрозділу територіального підрозділу ГУНП. При цьому керівником СОГ є слідчий, який спеціалізується на розслідуванні зазначеної категорії кримінальних правопорушень та визначений начальником слідчого підрозділу здійснювати їх розслідування.

3. До складу СОГ входять посадові особи, які брали участь в огляді місця події. У разі потреби залучаються дільничні офіцери поліції, на території обслуговування яких сталася пожежа, посадові особи інших органів і підрозділів поліції.

4. Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, включених до складу СОГ, без узгодження зі слідчим (керівником СОГ) або керівником органу досудового розслідування.

5. Контроль за роботою СОГ покладається на начальника слідчого підрозділу територіального підрозділу ГУНП, який за погодженням з начальником територіального підрозділу ГУНП має право організовувати проведення оперативних нарад за участю слідчих та посадових осіб інших органів і підрозділів поліції з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану виконання доручень слідчих і порядку взаємодії служб.

6. Робота з розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, здійснюється відповідно до узгодженого плану слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, який складається в триденний строк з моменту внесення слідчим відповідних відомостей про кримінальне

правопорушення до ЄРДР, затверджується начальниками територіального органу поліції та органу досудового розслідування і приєднується слідчим до матеріалів кримінального провадження.

7. До підготовки плану залучаються посадові особи, які брали участь в огляді місця пожежі та проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій.

8. У плані зазначаються висунуті версії кримінального правопорушення, розподіляються обов'язки між виконавцями для перевірки висунутих версій, встановлюються строки виконання запланованих заходів.

9. Слідчі (розшукові) дії, доручення слідчого щодо розслідування кримінальних правопорушень плануються і виконуються на основі розмежування та чіткого дотримання умов діяльності в межах компетенції слідчого і посадових осіб інших служб територіальних органів поліції.

10. ГУНП є відповідальними за остаточні результати роботи з розслідування пожеж у межах установленої компетенції і беруть участь у цій роботі до закінчення розслідування.

VII. Організація контролю за виконанням доручень слідчих у кримінальних провадженнях, пов'язаних з пожежами, планування роботи

1. Контроль за виконанням доручень слідчих у кримінальних провадженнях про пожежі покладається на начальників територіальних підрозділів ГУНП, які зобов'язані:

визначати конкретних осіб з числа співробітників оперативних підрозділів, на яких покладати обов'язки з виконання доручень слідчих;

щотижня узагальнювати стан виконання доручень слідчих у кримінальних провадженнях про пожежі, стежити за якісним їх виконанням, уживати заходів щодо усунення недоліків;

спільно з керівниками слідчих підрозділів заслуховувати звіти членів СОГ про результати огляду місця пожежі, проведення слідчих (розшукових) дій, вивчати зібрані ними матеріали. Враховуючи початкові дані, отримані під час проведення слідчих (розшукових) дій, спільно з членами СОГ за версіями та окремими напрямками подальших дій щодо встановлення й викриття осіб, причетних до виникнення пожежі, забезпечувати залучення представників усіх служб поліції для отримання остаточного результату, координувати роботу підлеглих, здійснювати повсякденний дієвий контроль за її проведенням;

здійснювати контроль за своєчасністю передачі слідчому в установленому порядку відомостей і матеріалів, зібраних за його дорученням. Тривалість виконання доручень слідчих не повинна перевищувати встановленого у дорученнях строку. У разі неможливості своєчасного виконання доручення продовження строку його виконання письмово погоджується начальником оперативного підрозділу з керівником органу досудового розслідування;

забезпечувати належні умови зберігання вилучених з місць подій слідів, предметів і матеріалів, проведення за ними необхідних експертиз та їх повне і ефективно використання при розслідуванні кримінальних правопорушень.

2. Не допускається надання слідчими неконкретизованих доручень та доручень без установлення строку їх виконання.

3. Доручення, які даються слідчими, реєструються в канцелярії органів (підрозділів) поліції та передаються в порядку, передбаченому чинним законодавством.

4. Матеріали про виконання доручень слідчих посадовими особами органів (підрозділів) поліції надсилаються до слідчого підрозділу разом із супровідним листом за підписом начальника територіального підрозділу, що реєструється в канцелярії.

4.3. Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 18 грудня 2003 року №1561

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОЛОЖЕННЯ про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України

1. Загальні відомості

1.1. Це Положення регламентує порядок запровадження, облаштування та функціонування кімнат для проведення невідкладних і першочергових слідчих дій, інших передбачених законодавством України заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ при вирішенні заяв та повідомлень про злочини за участю осіб, затриманих за підозрою в їх вчиненні (далі - слідчі кімнати).

1.2. Слідчі кімнати призначені для проведення документування фактів огляду доставлених в органи внутрішніх справ осіб та вилучення одягу і предметів, які є носіями явних слідів злочину або перебувають поза цивільним обігом і потребують спеціального дозволу на володіння ними, особистих речей доставлених, проведення опитувань про обставини вчинення злочинів, а також невідкладних та першочергових слідчих дій (допитів, очних ставок, пред'явлень для впізнання, освідувань, пред'явлень обвинувачень тощо), інших передбачених законодавством України заходів за участю осіб, які затримані за підозрою у вчиненні злочинів у порядку, передбаченому Кримінально- процесуальним кодексом України.

1.3. Слідчі дії за участю осіб, відносно яких запобіжним заходом обрано взяття під варту, повинні проводитися виключно у слідчих кімнатах ІТТ чи СІЗО.

1.4. Слідчі кімнати обладнуються в адміністративних будівлях МВС України, ГУМВС, УМВС, МРЛО*, територіальних і транспортних підрозділів** у кількості не менш як одна на орган (підрозділ) з таким розрахунком, щоб забезпечити нормальну діяльність працівників органу дізнання (штатних дізнавачів, працівників оперативних служб та інших працівників) і слідчих, які розглядають і вирішують матеріали про злочини, за вчинення яких особи затримані в порядку, передбаченому КПК України.

*МРЛО - міські управління, районні управління, міські, районні, міськрайонні відділи, лінійні відділи (управління), відділи (управління) охорони метрополітенів, відділи спеціальної міліції.

**Територіальні і транспортні підрозділи - територіальні відділення (відділи) міліції, міські та селищні відділення (відділи) міліції, лінійні відділення, відділення спеціальної міліції.

2. Обладнання слідчих кімнат

2.1. Слідчі кімнати повинні розташовуватися тільки на першому поверсі адміністративної будівлі органу (підрозділу) в приміщеннях із сучасним інтер'єром, який забезпечує звукоізоляцію. Вхід до слідчої кімнати розміщується таким чином, щоб здійснювати візуальний контроль за вхідними дверями з чергової частини та забезпечити негайне втручання чергового наряду у випадку виклику або надзвичайної події.

2.2. Для оздоблення кімнат застосовуються новітні будівельні матеріали, які неможливо використати для нападу чи нанесення тілесних ушкоджень, а план кімнати та розташування приладів і меблів має виключати можливість схову або знищення знарядь злочину, речових доказів тощо.

2.3. Вікна слідчих кімнат обладнуються жалюзі та ґратами естетичного вигляду, двері - врізним замком з надійним автоматичним запором. Дверні ручки не вставляються, а комбінуються із серцевинами для ключів дверного замка.

2.4. Двері і вікна забезпечуються сигналізацією з виведенням на концентратор чергової частини, а робоче місце працівника міліції - тривожною кнопкою.

2.5. Освітлювальні прилади з пластиковими плафонами вмонтовуються в підвісну стелю, радіатори опалення розміщуються в нішах і ззовні захищаються декоративними решітками; магістральні трубопроводи та електропровод прокладаються сховано.

2.6. Слідчі кімнати обладнуються меблями, спеціальною та організаційною технікою, юридичною й довідковою літературою згідно з Мінімальним переліком (додається).

2.7. Столи і стільці надійно прикріплюються до підлоги. Шафи повинні бути лише вбудовані (вмонтовані), сейфи розміщуються в цих шафах.

2.8. ПЕОМ та принтери прикріплюються до столів або поміщуються у спеціально обладнані ніші.

2.9. Як мінімум одна слідча кімната в адміністративних будівлях ГУМВС, УМВС, МРЛО, територіальних і транспортних підрозділів повинна бути пристосована для пред'явлення осіб для впізнання поза візуальним спостереженням того, кого впізнають.

Додаток
до пункту 2.6 Положення

Мінімальний перелік

майна, яке повинно знаходитися в кімнатах для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України

1. Стіл письмовий - 1.
2. Стільці - 4.
3. Шафа, змонтована вздовж однієї стіни, з відділеннями для сейфів, одягу, юридичної та довідкової літератури - 1.
4. Сейф - 1.
5. ПЕОМ у комплекті з принтером - 1.
6. Відеокамера - 1.
7. Телефонний апарат внутрішньої АТС - 1.
8. Телефонний апарат прямого зв'язку з оперативним черговим - 1.
9. Бібліотечка літератури - 1:
 - 9.1. Юридична література:
 - Конституція України;
 - Закон України "Про міліцію";
 - Закон України "Про прокуратуру";
 - Закон України "Про попереднє ув'язнення";
 - Кримінальний, Кримінально-процесуальний, Цивільний, Цивільний процесуальний кодекси України, Кодекс України про адміністративні правопорушення.
 - 9.2. Довідкова література:
 - карти України, АР Крим чи області, міста, району;
 - розклад руху поїздів, літаків, міжміських автобусів та водного транспорту;
 - телефонні довідники.

4.4. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена наказом МВС України від 07 липня 2017 року № 575

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
31 липня 2017 р.
за № 937/30805**

**ІНСТРУКЦІЯ
з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими
органами та підрозділами Національної поліції України в
запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та
розслідуванні**

І. Загальні положення

1. Основним завданням взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональними територіальними органами Національної поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами, територіальними органами поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами (далі - органи та підрозділи поліції) є запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

2. Взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами поліції відбувається на основі Конституції України, Кримінального кодексу (далі - КК) України, Кримінального процесуального кодексу (далі - КПК) України, Закону України «Про Національну поліцію», інших актів законодавства України з питань організації взаємодії між органами та підрозділами поліції в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні.

3. Основними принципами взаємодії є:

1) швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень;

2) самостійність слідчого (дознавача) в процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється;

3) оптимальне використання наявних можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції України у запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень;

4) дотримання загальних засад кримінального провадження;

5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

4. Керівники органів та підрозділів поліції і органів досудового розслідування є відповідальними за належну організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами поліції у запобіганні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень.

5. Швидке та повне розслідування і розкриття кримінальних правопорушень досягається шляхом поєднання зусиль усіх органів та підрозділів поліції, забезпечення належного рівня їх взаємодії відповідно до вимог законодавства щодо отримання, збирання, накопичення та використання інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розслідуванню і розкриттю, що є невід'ємним завданням для всіх працівників поліції.

Безпосередню організацію роботи зі збору інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події та факти, які можуть сприяти їх розслідуванню і розкриттю, та контроль за перевіркою зазначеної інформації здійснює керівник органу, підрозділу поліції.

6. Комплексне використання сил і засобів усіх органів та підрозділів поліції під час розслідування та розкриття кримінальних правопорушень організовують Голова Національної поліції України, керівники відповідних структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП) та підпорядкованих їм органів та підрозділів поліції на засадах централізації управління ними, координації вжитих заходів і забезпечення належної взаємодії.

7. Органи досудового розслідування, підрозділи кримінальної поліції, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції та їх територіальні (відокремлені) підрозділи є основними службами, які виконують обов'язки з розкриття кримінальних правопорушень органами поліції і відповідають за кінцевий результат цієї роботи за напрямками діяльності.

Інші органи та підрозділи поліції забезпечують здійснення заходів, спрямованих на отримання інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також події і факти, які можуть сприяти їх розкриттю та досудовому розслідуванню, у межах своєї компетенції.

8. Збір інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розкриттю та досудовому розслідуванню, виявленню та припиненню виявлених кримінальних правопорушень, здійснюється всіма працівниками поліції в межах службових

обов'язків, які визначені законодавством. Збір, реєстрація, накопичення, зберігання, поширення відомостей про особу працівниками поліції здійснюється із дотриманням Закону України «Про захист персональних даних».

Отриману інформацію про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розкриттю та досудовому розслідуванню, поліцейські доповідають рапортом (далі - ініціативний рапорт) безпосередньому керівникові, який після ознайомлення надсилає цей рапорт відповідному керівнику органу, підрозділу поліції для розгляду і направлення до органу досудового розслідування і підрозділу кримінальної поліції для використання цієї інформації під час розкриття та досудового розслідування кримінального правопорушення.

Ініціативні рапорти реєструються в журналах вихідної кореспонденції канцелярії (секретаріату) органу, підрозділу, працівник якого отримав інформацію, та в журналах вхідної кореспонденції канцелярії (секретаріату) органу досудового розслідування та підрозділу кримінальної поліції, якому керівником органу, підрозділу поліції доручено її перевірку під час розкриття та досудового розслідування кримінальних правопорушень. Якщо в ініціативному рапорті містяться відомості, що становлять державну таємницю, цей рапорт у встановленому порядку реєструється в режимно-секретному органі відповідного органу, підрозділу поліції.

У разі заведення оперативним підрозділом поліції контрольно-наглядової справи за фактом учинення особливо тяжкого та тяжкого злочину копія такого ініціативного рапорту обов'язково долучається до матеріалів цієї справи.

9. Керівники органу досудового розслідування та кримінальної поліції забезпечують збір, накопичення, систематизацію отриманої інформації та здійснюють її перевірку з метою встановлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також подій і фактів, які можуть сприяти їх розкриттю та досудовому розслідуванню.

10. Облік участі кожної служби органів та підрозділів поліції в установленні осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, та результатів використання інформації, викладеної в ініціативних рапортах, під час розкриття кримінальних правопорушень та їх досудового розслідування здійснюється підрозділами інформаційного забезпечення шляхом формування відповідного звіту.

II. Організація взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них

1. Про надходження до органу, підрозділу поліції заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення уповноважений працівник чергової частини зобов'язаний негайно доповісти керівникові органу досудового розслідування (дівзнання), який визначає слідчого (дівзнавача), що здійснюватиме досудове розслідування, а також поінформувати керівника органу, підрозділу поліції.

2. Слідчий (дознавач), невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) та розпочати розслідування.

3. Начальники ГУНП, їх територіальних (відокремлених) підрозділів є відповідальними за організацію своєчасного направлення на місце події слідчо-оперативної групи (далі - СОГ) у повному складі, інших працівників органу, підрозділу поліції залежно від обставин та характеру вчиненого кримінального правопорушення та доставляння за необхідності до місця події спеціалістів інших органів.

4. Після надходження до органу, підрозділу поліції інформації про вчинення кримінального правопорушення та внесення інформації до ЄРДР під керівництвом начальника органу, підрозділу поліції здійснюється комплекс першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, у тому числі за дорученням слідчого (дознавача), спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події.

Першочергові заходи та невідкладні слідчі (розшукові) дії можуть передбачати:

проведення огляду місця події;

переслідування і затримання правопорушників за слідами або указаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника або за результатами роботи службового собаки, організація загороджувальних заходів, у тому числі в місцях можливого перебування або появи правопорушників;

проведення розшукових заходів у місцях перебування осіб, схильних до вчинення правопорушень (у тому числі збуту викраденого майна);

виявлення свідків та очевидців події, опитування (у разі внесення відомостей в ЄРДР - допит) з цією метою осіб, які проживають або працюють поблизу місця вчиненого діяння, а також осіб, які могли перебувати на можливих шляхах руху правопорушника до та від місця події;

установлення базових станцій операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення, та можливих напрямків руху особи, яка його вчинила, а також інших місць з урахуванням обставин кримінального правопорушення;

проведення поквартирного чи подвірного обходу для збирання відомостей про подію, обстеження місцевості в районі вчинення кримінального правопорушення, виявлення загублених, викинутих правопорушником знарядь учиненого діяння, інших предметів, отримання додаткової інформації про подію та осіб, які вчинили кримінальне правопорушення;

орієнтування особового складу органів та підрозділів поліції на території обслуговування, на якій учинено кримінальне правопорушення, та суміжних територіях, а також (за необхідності) представників громадськості про характер, час, місце і спосіб учинення кримінального правопорушення, кількість осіб, які

його вчинили, їх зовнішність, прикмети викраденого та про інші відомості, що мають значення для встановлення правопорушників та їх розшуку;

використання можливостей баз (банків) даних єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України та інших інформаційних ресурсів, а також засобів масової інформації;

перевірку осіб за базами (банками) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, та іншими інформаційними ресурсами, передбаченими статтями 26, 27 Закону України «Про Національну поліцію»;

інші передбачені законодавством заходи та дії, необхідні для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

У разі якщо в результаті проведених першочергових заходів і невідкладних слідчих (розшукових) дій не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, керівник органу, підрозділу поліції організовує і забезпечує подальшу роботу з розкриття цього кримінального правопорушення.

5. СОГ створюються при чергових частинах органів та підрозділів поліції. Склад цих груп формується з числа працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування (дівання).

До складу СОГ включаються слідчий (дівнавач), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою.

Слідчий є старшим СОГ, а в разі включення до складу СОГ замість слідчого дівнавача старшим СОГ є дівнавач.

6. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили.

7. Після прибуття на місце події члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх руху. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні цих кримінальних правопорушень.

8. Слідчий (дівнавач) на місці події:

1) керує діями інших членів СОГ та відповідає за якість проведення огляду місця події; разом з іншими членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення; вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, та речі, вилучені з обігу, у тому числі матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що

підлягають доказуванню, забезпечує в установленому порядку їх належне зберігання для подальшого направлення для проведення судової експертизи; має право заборонити будь-якій особі перебувати на місці огляду або залишати його до закінчення огляду та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

2) за наявності підстав інформує уповноваженого працівника чергової частини про залучення додаткових сил і засобів для фіксування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення;

3) за необхідності після початку кримінального провадження допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження; надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

9. Працівник оперативного підрозділу на місці події:

1) здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази;

2) установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення;

3) негайно інформує слідчого (дознавача) про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій або негласних слідчих (розшукових) дій;

4) виконує письмові доручення слідчого (дознавача) про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого (дознавача).

10. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події:

1) надає консультації слідчому (дознавачу) з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;

2) з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей;

3) виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення;

4) проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення;

5) відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

11. Дільничний офіцер поліції (поліцейський патрульної поліції) на місці події:

1) до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам;

2) з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані як докази;

3) інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання;

4) з прибуттям СОГ негайно інформує слідчого (дознавача) про одержані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

12. Кінолог на місці події:

1) за узгодженням зі слідчим (дознавачем) визначає межі огляду місця події і порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які мають значення для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування;

2) уживає заходів для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом застосування службового собаки по запахових слідах, речах і предметах, залишених на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення;

3) бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні і зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

4) позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

5) доводить до відома керівника СОГ інформацію про можливе походження запахоносіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, та їх використання для розкриття та розслідування кримінального правопорушення;

6) використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за її запаховими слідами;

7) обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію та можливі місця укриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо);

8) разом з іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, застосовує при цьому службового собаку;

9) за відсутності можливостей застосування службового собаки або в разі втрати ним сліду діє за вказівкою керівника СОГ.

13. У разі вчинення особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс, керівник органу, підрозділу поліції (у разі його відсутності - особа, яка виконує його обов'язки) зобов'язаний особисто виїхати на місце пригоди, забезпечити проведення огляду місця події СОГ, організувати належну взаємодію між працівниками поліції при проведенні першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, забезпечити залучення додаткових сил та засобів, надання іншої необхідної допомоги членам СОГ для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

14. Залучення спеціалізованої пересувної лабораторії та працівників Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України до огляду місця події за окремими видами вчинених кримінальних правопорушень здійснюється відповідно до вимог Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 листопада 2015 року № 1339, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1392/27837.

III. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування

1. При веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи (далі - ОРС) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органів досудового розслідування Національної поліції України, керівник оперативного підрозділу письмово звертається до керівника органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

2. Керівник оперативного підрозділу з дотриманням режиму секретності надає слідчому необхідні матеріали ОРС для вивчення та надання у разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину.

3. Матеріали ОРС можуть розглядатися під час оперативної наради за участю керівників оперативного підрозділу, органу досудового розслідування та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР. Одночасно розробляється план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується керівниками органу досудового розслідування та оперативного підрозділу.

4. У разі виявлення під час проведення оперативно-розшукових заходів ознак кримінального правопорушення керівник оперативного підрозділу невідкладно направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України.

IV. Створення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень

1. Для усебічного, повного і неупередженого досудового розслідування у складних та великих за обсягом кримінальних провадженнях, а також щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених в умовах неочевидності, кримінальних правопорушень, які набули суспільного резонансу або учинені на території декількох адміністративно-територіальних одиниць України, утворюються СОГ.

Також метою створення та діяльності СОГ є здійснення ефективної взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів поліції під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях, у яких здійснення досудового розслідування доручено Генеральним прокурором України, його заступниками, керівниками регіональних прокуратур за вмотивованими постановами, у разі неефективного досудового розслідування.

2. Утворення СОГ здійснюється наказом Голови Національної поліції України, першого заступника Голови Національної поліції України, заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління, керівника територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу поліції або осіб, які виконують їх обов'язки.

Утворення СОГ наказом керівника територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу поліції погоджується з керівником органу досудового розслідування.

Утворення СОГ за участю оперативних працівників міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України та їх територіальних (відокремлених) підрозділів здійснюється спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного міжрегіонального територіального органу або його територіального (відокремленого) підрозділу.

3. До складу СОГ можуть залучатися працівники структурних підрозділів апарату центрального органу управління поліцією, територіальних органів поліції, у тому числі міжрегіональних територіальних органів поліції, їх територіальних (відокремлених) підрозділів.

Керівником СОГ є слідчий, визначений керівником органу досудового розслідування для проведення досудового розслідування кримінального правопорушення.

4. Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, що включені до складу СОГ, без узгодження зі слідчим (керівником групи) або керівником органу досудового розслідування.

5. Контроль за роботою СОГ покладається на керівника органу досудового розслідування, який за погодженням з керівником територіального органу, підрозділу поліції має право організовувати проведення оперативних нарад за участю слідчих та працівників інших органів, підрозділів поліції з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану виконання доручень слідчих та взаємодії служб.

6. Для організації розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки, наказом керівника територіального органу, підрозділу поліції, погодженим з керівником органу досудового розслідування, створюються спеціалізовані постійно діючі СОГ.

7. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох районів області (міста), наказом начальника ГУНП, погодженим з начальником слідчого управління ГУНП, може створюватися СОГ ГУНП. Контроль за її роботою покладається на слідче управління ГУНП.

8. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох областей (регіонів), наказом Голови Національної поліції України або заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління може створюватися міжрегіональна СОГ. Контроль за її роботою покладається на Головне слідче управління Національної поліції України.

V. Організація роботи СОГ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень

1. Діяльність СОГ здійснюється на підставі плану проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, який розробляється з урахуванням наданих обґрунтованих пропозицій усіх працівників, уключених до складу СОГ. У зазначеному плані відображаються версії вчинення кримінального правопорушення, заходи, спрямовані на їх перевірку, а також зазначаються конкретні виконавці та строки виконання. План погоджується керівниками органу досудового розслідування і оперативного підрозділу та затверджується керівником територіального органу, підрозділу поліції. Якщо план проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій виконано, а кримінальне правопорушення залишається нерозкритим, розроблюється план додаткових заходів. Виконання зазначених планів контролюється керівниками органу досудового розслідування та відповідних оперативних підрозділів за напрямками роботи.

Оперативний супровід досудового розслідування забезпечується з моменту створення СОГ і до ухвалення судом вироку або постановлення ухвали, які набрали законної сили, або у разі закриття кримінального провадження.

2. Працівники оперативних підрозділів, включені до складу СОГ, щотижня інформують слідчого - керівника СОГ про стан виконання наданих письмових

доручень та запланованих заходів, а на його вимогу надають документи, що підтверджують обсяги проведеної ними роботи.

Працівники оперативного підрозділу, включені до складу СОГ, самостійно надають слідчому обґрунтовані пропозиції щодо необхідності проведення конкретних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

3. Результати роботи СОГ з виявлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, розглядаються на оперативних нарадах при керівникові територіального органу, підрозділу поліції за участю керівників органу досудового розслідування та інших структурних підрозділів органу, підрозділу поліції щомісяця, а стан досудового розслідування кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс, - щотижня.

VI. Виконання працівниками оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції доручень слідчих (дізнавачів) про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій

1. Під час досудового розслідування злочинів слідчий дає уповноваженим оперативним підрозділам поліції письмові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій (далі - доручення). У разі створення СОГ слідчий дає доручення про проведення слідчих (розшукових) дій працівникам оперативного підрозділу, включеним до її складу.

Дізнавач дає доручення уповноваженим оперативним підрозділам поліції під час досудового розслідування кримінальних проступків.

2. Не допускається надання слідчим (дізнавачем) оперативному підрозділу (працівнику оперативного підрозділу - члену СОГ) неконкретизованих доручень та доручень без встановленого строку їх виконання.

3. Працівники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися із клопотанням до слідчого судді чи прокурора.

Доручення слідчого (дізнавача) є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

4. Доручення, які даються оперативному підрозділу, реєструються в канцелярії територіального органу, підрозділу поліції та передаються в порядку, передбаченому нормативним актом про організацію діловодства.

5. У дорученнях зазначаються найменування кримінального провадження, його реєстраційний номер та дата початку досудового розслідування; правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) КК України; короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення; конкретний перелік слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, які потрібно виконати; інші відомості, необхідні для виконання цих дій.

6. Виконання доручень слідчих (дізнавачів) повинно здійснюватися у строки, зазначені у дорученнях. У разі неможливості своєчасного виконання доручення продовження строку його виконання письмово погоджується зі слідчим (дізнавачем), який дав доручення.

7. Матеріали про виконання доручень слідчих (дізнавачів) надсилаються до органу досудового розслідування разом із супровідним листом залежно від рівня органу досудового розслідування за підписом керівника структурного підрозділу апарату центрального органу управління поліцією, керівника територіального органу поліції, керівника міжрегіонального територіального органу поліції, керівника територіального (відокремленого) підрозділу, яким виконувалося доручення слідчого (дізнавача). Указані матеріали реєструються в канцелярії відповідного органу, підрозділу поліції.

8. Контроль за виконанням доручень слідчих (дізнавачів) працівниками оперативних підрозділів територіального органу, підрозділу поліції покладається на керівника територіального органу, підрозділу поліції, який зобов'язаний:

1) визначати конкретних осіб із числа працівників оперативних підрозділів, на яких покладаються обов'язки з виконання доручень слідчих (дізнавачів) (за винятком доручень, які надаються працівникам оперативного підрозділу, включеним до складу СОГ);

2) визначати шляхом видання наказу конкретних осіб із числа працівників оперативних підрозділів, на яких покладаються обов'язки щодо ведення обліку доручень слідчих (дізнавачів) для їх своєчасного виконання;

3) щотижня під час оперативних нарад керівництва територіального органу, підрозділу поліції інформувати про стан виконання доручень слідчих (дізнавачів).

9. Керівник органу досудового розслідування (дізнання) розглядає матеріали виконаного доручення слідчого (дізнавача), які надійшли від оперативного підрозділу. У разі його неналежного виконання повертає матеріали відповідно до вимог діловодства керівникові територіального органу, підрозділу поліції для усунення недоліків та вжиття до винних заходів дисциплінарного впливу в установленому порядку.

10. У разі необхідності проведення окремих слідчих (розшукових) дій на території іншої держави слідчий (дізнавач) за погодженням з прокурором надсилає до уповноваженого (центрального) органу України запит про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні відповідно до розділу IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» КПК України. При прийнятті рішення про направлення цього запиту уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони слідчий (дізнавач) інформує про направлення запиту про міжнародну правову допомогу Департамент Інтерполу та Європолу Національної поліції України.

За необхідності проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на території декількох держав або таких, що порушують інтереси цих держав, слідчий відповідно до статті 571 КПК України направляє запит до Генеральної прокуратури України, яка розглядає та вирішує питання про створення спільної слідчої групи. Про прийняття рішення щодо створення такої групи слідчий інформує Департамент Інтерполу та Європолу Національної поліції України.

VII. Організація взаємодії при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій та виконанні заходів забезпечення кримінального провадження

1. За наявності достовірної інформації про наміри підозрюваного, до якого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, переховуватися від органів досудового розслідування, незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста у тому самому кримінальному провадженні, вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому підозрюється, працівник оперативного підрозділу складає мотивований рапорт, який доповідає слідчому для прийняття ним рішення про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на перевірку та фіксацію протиправних дій, та можливість змінити запобіжний захід на більш суворий у порядку, встановленому КПК України.

2. У разі виявлення працівником оперативного підрозділу при виконанні доручення слідчого (дознавача) обставин, що свідчать про необхідність проведення обшуків у житлі чи іншому володінні особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб складається мотивований рапорт, який доповідається керівникові оперативного підрозділу для інформування органу досудового розслідування про необхідність прийняття рішення про проведення обшуку в порядку, встановленому КПК України.

До рапорту приєднуються матеріали, що містять інформацію про житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, в якому планується проведення обшуку, особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться, а також інформацію про речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

3. Слідчий (дознавач), ураховуючи наявну інформацію про можливе знаходження в місці проведення обшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, зброї, боєприпасів, вилучених з обігу предметів і речовин, а також обставини, що можуть перешкодити або ускладнити проведення обшуку, на підставі доручення має право залучити працівників оперативних підрозділів, інших органів та підрозділів поліції для участі в проведенні цієї слідчої (розшукової) дії.

Направлення підрозділів поліції особливого призначення для забезпечення проведення обшуку допускається лише з дозволу прокурора у кримінальному провадженні щодо тяжкого та особливо тяжкого злочину та в разі наявності достатніх підстав вважати, що проведенню слідчої (розшукової) дії буде чинитися фізичний опір чи іншим чином унеможливлуватися досягнення її мети. Без дозволу прокурора залучення спеціальних підрозділів до обшуку здійснюється лише в невідкладних випадках, коли затримка в проведенні слідчої (розшукової) дії може призвести до неможливості досягнення її мети.

4. Керівник територіального органу, підрозділу поліції на першочерговому етапі кримінального провадження зобов'язаний:

1) у кримінальних провадженнях, у яких не встановлено осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, невідкладно організувати складення узгодженого плану слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх встановлення; виконання зазначеного плану контролюється керівниками органу досудового розслідування та відповідних оперативних підрозділів за напрямками роботи;

2) щомісяця проводити аналіз наявної оперативної та іншої інформації в кримінальних провадженнях щодо нерозкритих кримінальних правопорушень;

3) щомісяця за окремим графіком спільно з керівником органу досудового розслідування заслуховувати членів СОГ, керівників оперативних підрозділів, а за необхідності - інших працівників поліції про результати роботи з розкриття і розслідування конкретних кримінальних правопорушень, виконання плану слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, надавати практичну допомогу в їх проведенні;

4) забезпечити належні умови зберігання вилучених з місць подій слідів, речових доказів з метою проведення з ними необхідних судових експертиз, виконання щодо цих речових доказів рішень судів.

5. Стан досудового розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, а також факти допущення недоліків у роботі окремих СОГ не рідше одного разу на місяць розглядаються керівником територіального органу, підрозділу поліції на оперативних нарадах. Особлива увага при цьому повинна приділятися стану взаємодії між слідчими та працівниками оперативних та інших підрозділів, включеними до складу СОГ. У разі необхідності оперативно вживаються заходи щодо поновлення або посилення складу цих СОГ.

6. У разі затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення її дактилоскопічна карта надсилається до уповноваженого підрозділу інформаційного забезпечення.

У разі якщо затримана особа підозрюється у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, дактилоскопічна карта затриманого обов'язково надсилається до Департаменту Інтерполу та Європолу Національної поліції України або підрозділів Інтерполу та Європолу ГУНП (в електронному форматі .nst) для перевірки за обліками Генерального секретаріату Інтерполу.

VIII. Забезпечення взаємодії при зупиненні досудового розслідування

1. У разі якщо підозрюваний переховується від органів досудового розслідування з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме, слідчий (дознавач) виносить постанову про зупинення досудового розслідування, яка погоджується прокурором. Якщо досудове розслідування не зупиняється, слідчий (дознавач) виносить окрему постанову про оголошення розшуку підозрюваного та вживає заходів з його розшуку.

У день прийняття такого процесуального рішення слідчий (дознавач) доповідає про оголошення розшуку підозрюваного керівникові органу досудового розслідування (дівнання) для їх погодження та подальшого направлення керівникові територіального органу, підрозділу поліції або міжрегіонального територіального органу Національної поліції України або його територіального (відокремленого) підрозділу, який здійснює оперативне супроводження кримінального провадження або матеріали діяльності якого стали підставою для початку кримінального провадження, для організації розшуку підозрюваного.

Зазначені матеріали повинні містити витяг із ЄРДР, копії письмового повідомлення про підозру, постанови про оголошення розшуку підозрюваного або постанови про зупинення досудового розслідування, ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу, довідку про особу або копію документа, який посвідчує особу.

2. У кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, слідчим вносяться за погодженням з прокурором клопотання до слідчого судді про дозвіл на затримання підозрюваного з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу.

3. Організація розшукової роботи покладається на керівників оперативних підрозділів.

4. Після зупинення досудового розслідування в разі переховування підозрюваного від органів досудового розслідування з метою ухилення від кримінальної відповідальності оперативний підрозділ щомісяця письмово інформує слідчого (дівнавача) про заходи, ужиті для встановлення його місцезнаходження.

У разі необхідності керівникові органу досудового розслідування (дівнання), а також слідчому (дівнавачу) надається можливість ознайомлення з матеріалами ОРС (з додержанням режиму секретності).

5. Керівник оперативного підрозділу:

1) погоджує зняття особи з розшуку з керівником органу досудового розслідування (дівнання) шляхом візування ним відповідної облікової картки;

2) забезпечує у встановленому законодавством порядку закриття ОРС лише за наявності копії постанови слідчого (дівнавача) про відновлення досудового розслідування у зв'язку з установленням місцезнаходження підозрюваного, а якщо досудове розслідування не зупинялося - за наявності документів, які підтверджують встановлення місцеперебування розшукуваної особи, а у випадках, коли особа підлягає видачі іншою державою, - після завершення проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

6. Керівник територіального органу поліції (у разі якщо оперативне супроводження досудового розслідування здійснюється територіальним (відокремленим) підрозділом - керівник цього територіального (відокремленого) підрозділу):

1) координує оперативно-розшукову діяльність підпорядкованих органів, підрозділів поліції під час розшуку підозрюваних;

2) щокварталу проводить оперативні наради з питань організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування.

7. Керівник територіального органу, підрозділу поліції спільно з керівниками органу досудового розслідування (дівзнання) та оперативного підрозділу із залученням представників підрозділів інформаційного забезпечення щомісяця проводять взаємозвірення кількості підозрюваних, оголошених у розшук, та заведених ОРС, за результатами якого складається акт такого взаємозвірення, який затверджується керівником територіального органу, підрозділу поліції.

8. У кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, у разі наявності достатніх підстав вважати, що особа може переховуватися за межами України, слідчий відповідно до законодавства вирішує питання про оголошення особи в міжнародний розшук.

Після оголошення підозрюваного у міжнародний розшук відповідно до частини шостої статті 193 КПК України слідчий звертається до суду з клопотанням про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Слідчий (дівзнавач) з метою отримання матеріалів, що характеризують особу підозрюваного, громадянина іншої держави, відповідно до вимог статті 551 КПК України негайно направляє до країни його походження запит про міжнародну правову допомогу.

У разі отримання інформації про те, що оголошений у розшук підозрюваний, який є громадянином іншої держави, перебуває на території цієї держави, слідчий у стислі строки відповідно до вимог розділу IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження» КПК України у встановленому порядку надсилає запит про міжнародну правову допомогу в кримінальному провадженні або надсилає зазначене кримінальне провадження стосовно вказаної особи разом з клопотанням про передання кримінального провадження.

9. При зупиненні досудового розслідування у зв'язку із захворюванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні, медичний висновок про підтвердження діагнозу захворювання та неможливість участі підозрюваного в кримінальному провадженні поновлюється слідчим (дівзнавачем) не рідше одного разу на місяць.

IX. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи

1. До складу СОГ, яка виїздить на місце вчинення кримінального правопорушення проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи (далі - кримінальні правопорушення проти особи), крім осіб, зазначених у пункті 5 розділу II цієї Інструкції, включається слідчий територіального органу поліції, який спеціалізується на розслідуванні

кримінальних правопорушень зазначеної категорії (є старшим СОГ), а також за необхідності - працівник підрозділу оперативно-технічних заходів, психолог, інші працівники поліції відповідної кваліфікації.

2. Керівником органу досудового розслідування щомісяця складається графік цілодобового чергування слідчих, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень проти особи.

3. В апаратах ГУНП для оперативного виїзду на місця вчинення вбивств з обтяжливими обставинами чи кримінальних правопорушень проти особи, що викликали суспільний резонанс, стосовно або за участю представників центральних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, засобів масової інформації, депутатів усіх рівнів, суддів та працівників правоохоронних органів, створюються постійно діючі СОГ, які очолюють слідчі спеціалізованих підрозділів розслідування кримінальних правопорушень проти особи слідчого управління ГУНП.

У ГУНП, у яких у складі слідчих управлінь (відділів) відсутні спеціалізовані підрозділи з розслідування кримінальних правопорушень проти особи, до складу СОГ залучається слідчий, який спеціалізується на розслідуванні таких кримінальних правопорушень.

До складу цих груп включаються працівники підрозділів кримінальної поліції, інспектори-криміналісти (техніки-криміналісти).

4. Керівник органу досудового розслідування:

1) у разі вбивства особи або виявлення трупа людини, причини смерті якої на момент огляду місця події не встановлено, а також не здобуто достатніх даних, що свідчать про ненасильницький характер смерті, одразу забезпечує внесення до ЄРДР відомостей про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства та вживає всіх передбачених КПК України заходів для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження;

2) протягом 24 годин після подання заяви, повідомлення про зникнення безвісти дитини, якщо за цей час не буде встановлено її місцезнаходження, а також у разі зникнення безвісти дорослої особи за обставин, що свідчать про можливість учинення стосовно неї злочину, а також виявлення частин трупа невстановленої людини забезпечує обов'язкове внесення до ЄРДР відомостей про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства та вживає всіх передбачених КПК України заходів для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження.

5. Начальник слідчого управління ГУНП:

1) особисто виїжджає на місце події за кожним фактом умисного вбивства або тяжкого тілесного ушкодження зі смертельними наслідками, скоєних в умовах неочевидності, або з обтяжливими обставинами, чи інших кримінальних правопорушень проти особи, які можуть викликати суспільний резонанс (у разі неможливості виїзду начальника слідчого управління ГУНП на місце події виїздить його заступник, на якого відповідно до функціональних обов'язків

покладено організацію та контроль за розслідуванням злочинів указаної категорії); до проведення огляду місця події за такими фактами обов'язково залучає слідчих-криміналістів слідчого управління ГУНП;

2) заслуховує звіти членів СОГ, перевіряє якість складання протоколу огляду місця події та повноту фіксації обставин учинення кримінального правопорушення; у разі встановлення неповноти цієї слідчої дії негайно організовує проведення повторного або додаткового огляду;

3) організовує взаємодію слідчих та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України при вилученні, зберіганні та своєчасному і кваліфікованому призначенні судових експертиз по вилучених у ході досудового розслідування слідах, у тому числі біологічного походження, та їх перевірку за криміналістичними обліками Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України.

6. Слідчий-криміналіст:

1) особисто або у складі постійно діючої СОГ виїжджає на місце події за кожним фактом умисного вбивства або тяжкого тілесного ушкодження зі смертельними наслідками, скоєних в умовах неочевидності, або з обтяжливими обставинами, чи інших кримінальних правопорушень, учинених проти особи, які можуть викликати суспільний резонанс;

2) за відсутності на місці події керівництва слідчого управління ГУНП є старшим СОГ; зобов'язаний організувати проведення огляду місця події; має право у визначеному законодавством порядку залучати додаткові сили та засоби органів і підрозділів поліції для проведення першочергових слідчих (розшукових) дій з урахуванням обставин учиненого кримінального правопорушення; надає відповідні рекомендації керівникам територіальних органів, підрозділів поліції, іншим працівникам поліції;

3) керує діями інших слідчих під час огляду місця події; забезпечує обмін інформацією між членами СОГ; надає практичну та методологічну допомогу під час огляду місця події, контролює складання протоколу огляду та додатків до нього, а в разі необхідності самостійно проводить огляд місця події; надалі надає практичну допомогу при призначенні судових експертиз, а при здійсненні ним у складі СОГ досудового розслідування кримінальних правопорушень проти особи самостійно проводить найбільш складні слідчі (розшукові) дії, призначає судові експертизи;

4) за результатами отриманої після проведення першочергових слідчих (розшукових) дій інформації надає допомогу у складанні плану слідчих (розшукових) дій або самостійно складає такий план, у якому висуває версії вчинення злочину, заходи щодо їх відпрацювання, зазначає терміни виконання кожної запланованої дії;

5) надалі за вказівкою керівництва слідчого управління ГУНП контролює стан досудового розслідування в розпочатому кримінальному провадженні; веде контрольну-наглядову справу; у разі виявлення недоліків в розслідуванні вносить керівництву слідчого управління ГУНП пропозиції щодо вжиття заходів для їх усунення.

7. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст):

1) під час огляду місця події за дорученням слідчого проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, виготовляє відбитки та зліпки наявних слідів, за необхідності складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця події чи окремих речей;

2) під час фіксації слідчим виявленої слідової інформації в протоколі огляду місця події надає допомогу щодо опису специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, способи виявлення та фіксації);

3) за дорученням слідчого виготовляє фототаблицю огляду місця події, стенограму, аудіо-, відеозапис процесуальної дії, схеми, зліпки, здійснює упакування носіїв комп'ютерної інформації та інших об'єктів та матеріалів, які долучаються як додатки до протоколу огляду місця події.

Х. Особливості організації взаємодії при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод

1. На місце дорожньо-транспортної пригоди (далі - ДТП), унаслідок якої спричинено середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження або загибель людей, для проведення огляду направляється слідчий підрозділу з розслідування ДТП слідчого управління (відділу) ГУНП, слідчий територіального органу, підрозділу поліції, який спеціалізується на розслідуванні таких кримінальних правопорушень, інспектор-криміналіст, працівники уповноваженого підрозділу Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Залучення спеціалізованої пересувної лабораторії та працівників Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, а також судово-медичних експертів до огляду місця ДТП, унаслідок якої спричинено тілесні ушкодження або загибель людей, здійснюється відповідно до законодавства.

У разі залишення місця ДТП особою, яка його вчинила, на місце пригоди також направляються працівники уповноважених оперативних підрозділів територіального органу, підрозділу поліції та працівники відповідних оперативно-технічних підрозділів.

Проведення огляду місця ДТП, унаслідок якої її учасникам спричинено тілесні ушкодження або загибель людей, доручається слідчому за цією спеціалізацією, який безпосередньо складає протокол та схему до нього.

2. При надходженні повідомлення про ДТП уповноважений працівник чергової частини органу, підрозділу поліції забезпечує своєчасне інформування та виклик на місце ДТП відповідальних посадових осіб дорожніх або комунальних організацій, на території обслуговування яких сталася пригода.

3. Слідчий:

1) доручає інспектору-криміналісту проведення орієнтувального і оглядового фотографування та відеозапису на місці пригоди, а в разі необхідності - вилучення слідів кримінального правопорушення;

2) за участю працівників уповноважених підрозділів Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та представників дорожніх і комунальних організацій визначає на місці пригоди стан дорожнього покриття,

погодні умови, видимість елементів дороги та конкретної перешкоди, наявність дорожніх умов, які могли стати супутньою або безпосередньою причиною скоєння ДТП; результати виявлення незадовільних дорожніх, погодних або інших умов, що могли стати супутньою або безпосередньою причиною скоєння ДТП; наявні порушення вимог, правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, фіксуються в протоколі огляду місця події, а також оформлюються спільним з представником власника дороги актом у разі виявлення недоліків в утриманні вулиць, доріг, залізничних переїздів або інших дорожніх споруд, що пов'язані з причинами ДТП;

3) в установленому порядку проводить огляд транспортних засобів на місці пригоди за участю інспектора-криміналіста та/або відповідного спеціаліста, зокрема для визначення їх технічного стану;

4) приймає рішення про тимчасове затримання і доставляння транспортних засобів для зберігання на спеціальні майданчики чи стоянки; за відсутності заяви про добровільне надання транспортного засобу як речового доказу не пізніше наступного робочого дня за погодженням з прокурором звертається до слідчого судді з клопотанням про арешт транспортного засобу або тимчасовий доступ до транспортного засобу відповідно до КПК України.

4. Працівники уповноваженого підрозділу Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху за вказівкою слідчого забезпечують доставляння потерпілих, які отримали тілесні ушкодження, та загиблих унаслідок ДТП людей до медичних закладів, а також проведення у встановленому порядку огляду учасників ДТП на стан сп'яніння у закладі охорони здоров'я.

5. При внесенні до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306, в обов'язковому порядку вказуються відомості про всіх учасників ДТП та характер отриманих ними тілесних ушкоджень.

6. Кримінальні провадження про ДТП, унаслідок яких спричинено тілесні ушкодження або загибель людей, а також ДТП, що набули суспільного резонансу і знаходяться на контролі Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Генеральної прокуратури України, розслідуються спеціалізованими підрозділами з розслідування ДТП слідчого управління ГУНП після визначення прокурорами відповідного рівня юрисдикції місця вчинення цих кримінальних правопорушень за слідчим управлінням ГУНП. У разі настання смерті учасника ДТП під час перебування у закладі охорони здоров'я керівник органу досудового розслідування невідкладно ініціює перед органами прокуратури розгляд питання про доручення подальшого розслідування у відповідному кримінальному провадженні спеціалізованому підрозділу з розслідування ДТП слідчого управління ГУНП.

ХІ. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (далі - наркотичні засоби)

1. Виключно при отриманні достовірної інформації оперативними підрозділами, у тому числі Департаментом протидії наркозлочинності Національної поліції України, під час проведення оперативно-розшукових заходів з документування кримінально-протиправної діяльності особи чи осіб про вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, пов'язаного з незаконним збутом наркотичних засобів, їх керівники звертаються до керівників органів досудового розслідування зі службовим листом про виявлені обставини кримінально-протиправної діяльності.

У службовому листі, який підписує керівник оперативного підрозділу, зазначаються час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення, а також відомості щодо використання доходів, одержаних кримінально-протиправним шляхом, та про майно осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

2. При направленні до органів досудового розслідування матеріалів за результатами проведення оперативно-розшукових заходів одночасно надається інформація про проведені оперативними підрозділами заходи з розшуку майна і коштів, на які може бути накладено арешт, та їх місцезнаходження.

3. Слідчий:

1) при проведенні огляду місця події або обшуку під час досудового розслідування кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним обігом наркотичних засобів, самостійно чи за його дорученням спеціаліст в установленому КПК України порядку застосовує відеофіксацію цих слідчих (розшукових) дій та складає плани-схеми, а також вилучає необхідні речі, предмети та документи;

2) за дорученням керівництва органу досудового розслідування бере участь в реалізації матеріалів ОРС;

3) у кримінальному провадженні про злочин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів упродовж доби після вилучення наркотичних засобів виносить постанову про призначення експертизи та направляє її з відповідними додатками для виконання до державної спеціалізованої установи, що здійснює судово-експертну діяльність, та забезпечує направлення до експертної установи матеріалів, необхідних для проведення судової експертизи.

4) після отримання експертного висновку речові докази впродовж трьох діб направляє на зберігання відповідно до Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 травня 2008 року № 422 (зі змінами);

5) у разі отримання під час проведення слідчих (розшукових) дій інформації про осіб, які зловживають наркотичними засобами, повідомляє про це керівника органу, підрозділу поліції для вжиття відповідних заходів;

б) негайно після початку кримінального провадження уживає заходів щодо розшуку, зберігання майна, цінностей та коштів винних осіб з подальшим їх вилученням або накладенням арешту в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством;

7) у кожному кримінальному провадженні про незаконний збут наркотичних засобів проводить всі можливі та необхідні слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на повне, всебічне та неупереджене документування джерел отримання наркотичних засобів, використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, а не лише факту збуту наркотичних засобів; виключно за результатами отримання доказів, які свідчать про збут наркотичних засобів, за наявності для цього належних підстав ініціює питання про проведення контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки;

8) у випадку повідомлення особи про підозру в учиненні кримінального правопорушення, передбаченого статтею 307 КК України, вживає вичерпних заходів для встановлення наявності ризиків, передбачених частиною першою статті 177 КПК України.

Дізнавач при розслідуванні кримінальних проступків у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів керується підпунктами 1, 4-6 цього пункту з урахуванням вимог, передбачених статтями 298¹ та 300 КПК України.

4. Керівник органу досудового розслідування (дізнання):

1) спільно з керівниками оперативних підрозділів органу, підрозділу поліції організовує роботу з виявлення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів та забезпечує участь слідчого в реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності;

2) оцінює наявність ознак кримінального правопорушення при вивченні матеріалів за заявами та повідомленнями про кримінальні правопорушення та інші події, пов'язані з обігом наркотичних засобів, забезпечує своєчасне внесення слідчими (дізнавачами) відомостей про ці правопорушення до ЄРДР;

3) з метою забезпечення всебічного, повного і неупередженого розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів ініціює перед керівником територіального органу, підрозділу поліції питання щодо створення СОГ, до складу якої включаються працівники органу досудового розслідування та оперативних підрозділів, які мають досвід розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії (у разі вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів - одночасно із внесенням інформації до ЄРДР, а в кримінальних провадженнях про нетяжкі злочини - за необхідності), погоджує створення СОГ;

4) щомісяця розглядає на оперативних нарадах за участю керівника територіального органу, підрозділу поліції та керівників його структурних підрозділів результати роботи з виявлення осіб, які вчинили кримінальні

правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, а стан досудового розслідування в кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини цієї категорії, які викликали суспільний резонанс, - щотижня;

5) при вивченні матеріалів за заявами або повідомленнями про злочини, за вчинення яких передбачено додаткове покарання у вигляді конфіскації майна, перевіряє наявність матеріалів про вжиті заходи, спрямовані на встановлення майна особи, яка вчинила злочин, та коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів;

6) забезпечує своєчасне і повне виконання ухвал слідчого судді, суду про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій з метою встановлення обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, у строки, зазначені в ухвалі;

7) після внесення відповідних відомостей до ЄРДР забезпечує своєчасне направлення до експертної установи вилучених речовин та об'єктів для проведення судової експертизи;

8) за необхідності порушує клопотання перед керівником експертної установи про вжиття заходів щодо невідкладного проведення судової експертизи та отримання відповідного висновку;

9) з дотриманням вимог режиму секретності вивчає надані матеріали оперативно-розшукової діяльності та запропонований оперативним підрозділом план заходів з їх реалізації; у разі необхідності вносить доповнення до нього та визначає слідчого, який у разі виявлення ознак кримінального правопорушення вносить відповідні відомості до ЄРДР та розпочинає досудове розслідування.

5. У плані заходів з реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності з виявлення фактів збуту наркотичних засобів повинні бути передбачені:

- 1) місце і час проведення оперативної закупки;
- 2) задіяні сили та засоби для фіксації оперативної закупки, у тому числі за допомогою відеозапису;
- 3) розподіл дій залучених працівників поліції;
- 4) інші послідовні дії працівників оперативних підрозділів (з урахуванням специфіки злочину).

6. Керівник оперативного підрозділу, оперативний працівник якого включений до складу СОГ або за матеріалами якого розпочато кримінальне провадження, забезпечує взаємодію з органом досудового розслідування Національної поліції України, який здійснює розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів.

ХІІ. Особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності

1. Досудове розслідування злочинів у сфері господарської та службової діяльності здійснюється спеціалізованими підрозділами слідчих управлінь ГУНП та слідчими територіальних органів, підрозділів поліції, які спеціалізуються на розслідуванні злочинів зазначеної категорії, після визначення

прокурорами відповідного рівня за слідчим управлінням ГУНП юрисдикції місця вчинення таких злочинів.

2. Матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння у сфері господарської та службової діяльності окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, що направляються до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування, повинні містити відомості про проведену роботу із забезпечення відшкодування завданої шкоди, у тому числі вжиті заходи з розшуку майна і коштів, на які може бути накладено арешт, та про їх місцезнаходження.

3. Керівник органу досудового розслідування:

1) вивчає кримінальні провадження про кримінальні правопорушення у сфері господарської чи службової діяльності, в яких не встановлено осіб, що їх учинили, забезпечує виконання слідчим всіх необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх встановлення;

2) щомісяця під час здачі звітів про роботу органу досудового розслідування надає до слідчого управлінням ГУНП для вивчення кримінальні провадження про кримінальні правопорушення вказаної категорії, відомості про які внесено до ЄРДР у звітному періоді та за якими не повідомлено про підозру, за результатами вивчення зазначених кримінальних проваджень начальником слідчого управлінням ГУНП надаються письмові вказівки та забезпечується контроль за їх виконанням.

4. Утворення СОГ для розслідування злочинів у сфері господарської чи службової діяльності здійснюється за спільним наказом керівника органу досудового розслідування та керівника відповідного оперативного підрозділу. Утворення СОГ у кримінальному провадженні, досудове розслідування у якому здійснюється Головним слідчим управлінням Національної поліції України, здійснюється за наказом Голови Національної поліції України або за наказом заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління, погодженим керівництвом відповідного оперативного підрозділу. Старшим СОГ є слідчий, якого керівником органу досудового розслідування визначено здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення.

5. Керівник відповідного оперативного підрозділу, оперативний працівник якого включений до складу СОГ або за матеріалами якого розпочато кримінальне провадження, забезпечує взаємодію з органом досудового розслідування, який здійснює розслідування злочинів у сфері господарської чи службової діяльності.

ХІІІ. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій

1. Досудове розслідування кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій (далі - ОГ та ЗО), здійснюється слідчими управліннями ГУНП після визначення прокурорами відповідного рівня

за слідчим управлінням ГУНП юрисдикції місця вчинення таких кримінальних правопорушень.

2. За наявності в оперативного підрозділу достатньої інформації про готування до вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину особами у складі ОГ та ЗО зібрані матеріали із зафіксованими фактичними даними про це надаються начальникові слідчого управління ГУНП для планування погоджених дій під час їх реалізації.

3. Матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння членів ОГ та ЗО, відповідальність за які передбачена КК України, що направляються до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування, повинні містити відомості про наявність та місцезнаходження доказів (у тому числі речових доказів), бухгалтерських документів, викрадених або здобутих кримінально-протиправним шляхом коштів, майна та інших цінностей.

4. Начальник слідчого управління ГУНП:

1) здійснює контроль за ходом виконання запланованих заходів з реалізації зібраних матеріалів, унесенням слідчим відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та подальшим здійсненням досудового розслідування;

2) забезпечує якісну підготовку слідчим матеріалів, необхідних для внесення клопотання про застосування запобіжного заходу стосовно осіб, які підозрюються в учиненні кримінальних правопорушень, учинених у складі ОГ та ЗО;

3) забезпечує щоквартальний аналіз тактики і методики досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у складі ОГ та ЗО, судової практики розгляду вказаних кримінальних проваджень, у тому числі причин непідтвердження судом кваліфікуючих ознак учинення кримінальних правопорушень у складі ОГ та ЗО;

4) з метою своєчасного прийняття до провадження слідчими спеціалізованого слідчого підрозділу слідчих управлінь ГУНП кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, учинені членами ОГ та ЗО, організовує постійний моніторинг кримінальних проваджень, розслідування в яких проводиться слідчими територіальних органів і підрозділів поліції, а також слідчого управління ГУНП.

5. Посадова особа органу, підрозділу поліції, до функціональних обов'язків якої відповідно до вимог частини другої статті 16 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» входить здійснення взаємодії у питаннях боротьби з організованою злочинністю:

1) є відповідальною за своєчасний обмін інформацією між оперативним підрозділом і слідчим, який здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених ОГ та ЗО, про наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню;

2) запроваджує дієву систему контролю, яка дасть змогу оцінити об'єктивність обліку ОГ та ЗО, відслідковувати стан виявлення та знешкодження

кожної такої групи чи організації з часу отримання первинної інформації про її діяльність до направлення матеріалів кримінального провадження щодо їх організаторів та учасників до суду та прийняття судом остаточного рішення.

XIV. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень за фактами повідомлення про загрозу безпеці людей, знищення чи пошкодження об'єктів власності, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами

1. До складу СОГ, яка виїздить на місце події у разі повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей, знищенням чи пошкодженням об'єктів власності, іншими тяжкими наслідками, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами, крім осіб, зазначених у пункті 5 розділу II цієї Інструкції, включають кінолога зі службовим собакою з пошуку вибухівки, спеціаліста-вибухотехніка (групу спеціалістів-вибухотехніків).

2. У разі надходження повідомлення про загрозу безпеці людей, знищення чи пошкодження об'єктів власності, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами уповноважений працівник чергової частини органу, підрозділу поліції:

1) діє відповідно до нормативно-правових актів з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів Національної поліції України;

2) направляє на місце події найближчі наряди патрульної поліції, задіяні в системі єдиної дислокації, а також дільничного офіцера поліції;

3) за рішенням керівника відповідного органу поліції забезпечує своєчасне інформування та виклик на місце спеціалістів-вибухотехніків, кінолога зі службовим собакою з пошуку вибухівки, інформує відповідні територіальні підрозділи Державної служби України з надзвичайних ситуацій та заклади охорони здоров'я України.

3. Працівники поліції, які першими прибувають на місце події за повідомленням про загрозу безпеці людей, забезпечують охорону місця події, а також за рішенням керівника відповідного органу поліції, яке приймається негайно, починають евакуацію людей.

При цьому евакуація людей проводиться на безпечну відстань: на відкритій місцевості - не менше 100 метрів, у будівлі - не менше 50 метрів або на максимально можливу відстань з урахуванням властивостей місцевості; виставляється оточення на безпечній відстані та забезпечується охорона місця події.

4. Працівники поліції, які задіяні в проведенні огляду місця події, пов'язаного з використанням (можливим використанням) вибухових матеріалів, повинні бути забезпечені засобами індивідуального захисту (бронежилети, шоломи тощо).

5. Розпорядження спеціалістів-вибухотехніків на місці події щодо визначення небезпечних зон для людей, безпечної поведінки та поводження з вибуховими матеріалами є обов'язковими для всіх працівників поліції.

6. Безпосереднє обстеження місця події при отриманні інформації про підготовку вибуху, про незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами проводять спеціалісти-вибухотехніки за участю кінолога зі спеціальним собакою з пошуку вибухівки. До прибуття спеціалістів-вибухотехніків огляд місця події (приміщення, транспорту, багажу тощо) не проводиться.

7. Спеціалісти-вибухотехніки :

1) доповідають про прибуття на місце події керівнику органу, підрозділу поліції (відповідальному від керівництва, старшому СОГ);

2) у разі зміни обстановки узгоджують безпосередньо на місці події зі старшим СОГ свої дії з метою недопущення втрати слідів вчиненого кримінального правопорушення;

3) разом із членами СОГ та залученими іншими спеціалістами беруть участь у проведенні огляду, під час якого в установленому КПК України порядку фіксують відомості щодо обставин вчиненого кримінального правопорушення, у тому числі із застосуванням фото- та відеозйомки;

4) оглядають вилучені боєприпаси, вибухові матеріали, пристрої, речовини, засоби ініціювання для визначення категорії небезпечності, надання рекомендацій щодо подальшого поводження із ними;

5) приймають рішення про подальше поводження (розрядження, руйнування або знищення) з виявленими боєприпасами, вибуховими матеріалами, пристроями, речовинами, засобами ініціювання; видають на кожний виявлений вибуховий матеріал довідку про рівень його небезпечності; у разі знищення (знешкодження) вибухових матеріалів складають акт про їх знищення (знешкодження);

6) упаковують вибухонебезпечні об'єкти кожний окремо, забезпечуючи надійну їх фіксацію в упаковці;

7) після завершення огляду та при прийнятті рішення про можливість вилучення виявлених боєприпасів, вибухових матеріалів, пристроїв, речовин, засобів ініціювання за дорученням слідчого забезпечують транспортування вилучених об'єктів до спеціального приміщення вибухотехнічного підрозділу для зберігання до вирішення питання щодо подальшого проведення експертизи або знищення вилучених вибухонебезпечних об'єктів.

8. Слідчий (дізнавач):

1) разом із членами СОГ та залученими спеціалістами невідкладно після надходження повідомлення про загрозу вибуху організовує проведення огляду за місцем можливого знаходження вибухового пристрою, після завершення якого (але не пізніше 24 годин після подання заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення) вносить відомості до ЄРДР;

2) керує діями членів СОГ та залучає їх до проведення огляду місця події;

3) за наявності підстав інформує уповноваженого працівника чергової частини територіального органу, підрозділу поліції про необхідність залучення додаткових сил і засобів для документування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення та доповідає про це керівництву територіального органу, підрозділу поліції;

4) у разі отримання за допомогою телефонного зв'язку анонімного повідомлення про загрозу вибуху із залученням спеціаліста проводить огляд чергової частини територіального органу, підрозділу поліції або іншого приміщення за місцезнаходженням системи документування мовленнєвої інформації, де отримано таке повідомлення, у ході якого в установленому КПК України порядку організовує перезапис повідомлення із системи документування мовленнєвої інформації на носій запису, про що складає протокол відповідно до статті 104 КПК України, а виготовлені копії мовленнєвої інформації оформлює як додатки до протоколу згідно зі статтею 105 КПК України; до перезапису повідомлення із системи документування мовленнєвої інформації на носій запису залучаються відповідні працівники органу, підрозділу поліції, які є відповідальними за функціонування систем документування мовленнєвої інформації; перезапис повідомлення із системи документування мовленнєвої інформації на носій запису здійснюється без застосування алгоритмів стиснення;

5) не пізніше 24 годин після вилучення носія запису із копією анонімного повідомлення із системи документування мовленнєвої інформації призначає фоноскопічну та інші необхідні судові експертизи;

6) у триденний термін після отримання висновку експерта направляє до Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України для поставлення на облік та перевірки за центральним обліком голосів і мовлення людини записи анонімних повідомлень, якщо особу, що здійснила повідомлення, не встановлено; записи експериментальних зразків голосу та мовлення осіб, щодо яких встановлено факти таких повідомлень;

7) у разі невстановлення особи, яка здійснила повідомлення, невідкладно, але не пізніше 24 годин після встановлення номера абонента стаціонарного чи рухомого (мобільного) зв'язку, з якого здійснено повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, та/або номера телефону абонента, на який прийнято таке повідомлення, у встановленому КПК України порядку звертається до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо.

9. Працівник оперативного підрозділу:

1) встановлює та опитує громадян з метою отримання інформації про обставини вчинення правопорушення;

2) забезпечує невідкладне встановлення номера телефону абонента, на який здійснено повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи

пошкодження об'єктів власності, та/або номера телефону абонента, з якого здійснено таке повідомлення;

3) встановлює наявність камер відеоспостереження на прилеглий до місця події території;

4) здійснює спостереження за межами оточення з метою можливого виявлення осіб, причетних до завідомо неправдивого повідомлення;

5) про результати вжитих заходів письмово інформує слідчого, дізнавача (старшого СОГ);

б) за дорученням слідчого (дізнавача) забезпечує виконання ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів у найкоротші строки (за умови зазначення в ухвалі надання йому права тимчасового доступу до речей і документів).

10. Відповідальний по територіальному органу, підрозділу поліції за рекомендаціями керівника вибухотехнічної групи (спеціаліста-вибухотехніка) визначає безпечні маршрути евакуації людей та організовує їх виведення із зовнішньої та внутрішньої небезпечних зон.

11. В огляді місця події за фактом виявлення вибухових речовин, боєприпасів або таких, що їх нагадують, беруть участь працівники вибухотехнічного підрозділу Національної поліції України.

Після проведення спеціалістом-вибухотехніком огляду вибухових речовин, боєприпасів або таких, що їх нагадують, та отримання інформації від нього про відсутність небезпечних вибухових матеріалів за погодженням із керівником органу, підрозділу поліції (відповідальним від керівництва або старшим СОГ) керівник групи вибухотехніків надає дозвіл щодо входження до місця події членів СОГ та залучених спеціалістів.

Виявлені в ході огляду боєприпаси, вибухові матеріали, пристрої, речовини, засоби ініціювання вилучаються, описуються та упаковуються спеціалістами-вибухотехніками, про що слідчим вносяться відповідні відомості до протоколу огляду, в якому також зазначається установа, до якої спеціалісти-вибухотехніки надалі (після проведення огляду) доставлятимуть вилучене в безпечному стані для зберігання у спеціальному приміщенні. Під час вилучення указаних предметів та речовин проводиться фото- або відеозапис.

Після закінчення огляду вибухових речовин, боєприпасів або таких, що їх нагадують, та внесення відомостей до ЄРДР слідчим виноситься постанова про призначення відповідної судової експертизи, надається письмове доручення спеціалістам-вибухотехнікам про транспортування вилучених речовин та боєприпасів до експертної установи (де наявне приміщення для їх зберігання) або до обладнаного приміщення вибухотехнічного підрозділу (де наявне таке приміщення) з подальшим транспортуванням до експертної установи.

12. Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України за письмовим зверненням слідчого, який проводить досудове розслідування в кримінальному провадженні, забезпечує проведення перевірок записів голосу і мовлення анонімного диктора з використанням центральної колекції голосів і мовлення людини та направлення результатів перевірок за належністю.

У разі встановлення збігу між голосом та мовленням анонімного диктора і зразком голосу та мовлення певної особи працівник Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, який виявив збіг, упродовж п'яти діб повідомляє про це слідчого, який ініціював проведення перевірки за центральною колекцією голосів і мовлення людини.

13. Керівник органу досудового розслідування (дівання):

1) з метою організації належного реагування на кримінальне правопорушення та забезпечення взаємодії виїжджає на місце події;

2) проводить консультації з керівником вибухотехнічної групи щодо вилучення об'єктів та слідів, які мають доказове значення щодо вчиненого правопорушення;

3) перевіряє якість складання протоколу огляду місця події та повноту фіксації обставин учинення кримінального правопорушення, у разі встановлення неповноти проведеного огляду місця події негайно організовує проведення повторного або додаткового огляду, у тому числі за участю спеціалістів, працівників експертних установ;

4) організовує своєчасне призначення експертиз щодо вилучених під час досудового розслідування об'єктів;

5) після встановлення номера абонента, на який здійснювався дзвінок із завідомо неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, та/або номера телефону абонента, з якого здійснювався такий дзвінок, забезпечує якісну та своєчасну підготовку слідчим матеріалів, необхідних для внесення клопотання про здійснення тимчасового доступу до речей і документів;

6) забезпечує виконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів у найкоротші строки;

7) заслуховує звіти членів СОГ, надає методичну та практичну допомогу слідчим (дівачам) у розслідуванні кримінальних правопорушень, під час розслідування яких виникали ускладнення.

XV. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (кіберзлочинів)

1. Досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється слідчими, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень зазначеного виду.

2. Матеріали оперативного підрозділу, у тому числі Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурного підрозділу, який діє за міжрегіональним принципом, де зафіксовано фактичні дані про кримінальні правопорушення, механізм підготовки, вчинення або приховування яких передбачає використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і

мереж електрозв'язку, що направляються до слідчого підрозділу для початку та здійснення досудового розслідування, мають містити:

1) письмове пояснення заявника, в якому зафіксовані відомі заявнику дані про вчинення кримінального правопорушення з відповідними додатками, що містять відомості, які підтверджують його вчинення (роздруківки або скріншоти (програмне фотографування зображення з екрана монітора) вікон програм), а також у разі наявності документи, що підтверджують право власності потерпілого на комп'ютерну інформацію та інформацію, що передається мережами електрозв'язку, чи програмно-технічні засоби;

2) установлені ідентифікаційні дані про використані електронно-обчислювальні машини (комп'ютери), системи та комп'ютерні мережі та мережі електрозв'язку (логін і пароль для доступу до мережі Інтернет, IP-адреса, WEB-адреса, номер абонента мережі електрозв'язку чи номер телефону, за допомогою яких було здійснено такий доступ, тощо).

3. Утворення СОГ за участю оперативних працівників Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурних підрозділів, які діють за міжрегіональним принципом, для розслідування кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку здійснюється за спільним наказом керівників органу досудового розслідування та Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Утворення СОГ у кримінальному провадженні, досудове розслідування у якому здійснюється Головним слідчим управлінням Національної поліції України, здійснюється за наказом Голови Національної поліції України або за наказом заступника Голови Національної поліції України - начальника Головного слідчого управління, погодженим керівництвом Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Старшим СОГ є слідчий, якого керівником органу досудового розслідування визначено здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення.

4. Керівник Департаменту кіберполіції Національної поліції України, його структурного підрозділу, який діє за міжрегіональним принципом, оперативний працівник якого включений до складу СОГ або за матеріалами якого розпочато кримінальне провадження, забезпечує взаємодію з органом досудового розслідування Національної поліції України, який здійснює розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії.

XVI. Організація взаємодії на стадії судового розгляду кримінальних проваджень

1. Керівник територіального органу, підрозділу поліції:

1) при надходженні до територіального органу, підрозділу поліції ухвали суду про здійснення приводу в судове засідання обвинуваченого, до якого не застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, або свідка організовує їх негайне виконання в установленій в ухвалі строк;

2) щомісяця здійснює взаємозвіряння між кількістю обвинувачених, оголошених у розшук за рішенням суду, та заведеними стосовно таких осіб ОРС.

2. Керівник оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції, у тому числі міжрегіонального територіального органу поліції, його територіального (відокремленого) підрозділу, працівники якого виконували письмові доручення слідчого (дізнавача) під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, забезпечує:

1) здійснення необхідних заходів щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві;

2) з'ясування наявності фактів тиску на учасників судового розгляду, реальної загрози їх життю, здоров'ю, житлу чи майну, встановлення причин зміни показань свідками чи потерпілими, організацію протидії незаконним проявам стосовно учасників судового розгляду;

3) за дорученням керівника органу досудового розслідування, до якого надійшла ухвала суду про оголошення розшуку обвинуваченого для організації виконання, в установленому законодавством порядку заведення відповідної ОРС та здійснення розшукових заходів з метою встановлення місцеперебування обвинуваченого;

4) на підставі письмового доручення слідчого (дізнавача) участь працівників оперативного підрозділу в слідчих (розшукових) діях, негласних слідчих (розшукових) діях, які проводяться на підставі ухвали суду.

3. Керівник органу досудового розслідування забезпечує своєчасне і повне виконання ухвал суду про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій з метою встановлення обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження.

4.5. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом МВС України від 03 листопада 2015 року № 1339

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано у Міністерстві
юстиції України
06 листопада 2015 р.
за № 1392/27837

ІНСТРУКЦІЯ
про порядок залучення працівників органів досудового
розслідування поліції та Експертної служби Міністерства
внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні
огляду місця події

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС на спеціалізованій пересувній лабораторії на стадії досудового розслідування, а також обов'язки та повноваження працівників як спеціалістів під час проведення огляду місця події (далі - ОМП).

2. Ця Інструкція розроблена відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України.

3. Терміни, що вживаються в цій Інструкції, мають такі значення:
спеціалізована пересувна лабораторія - спеціалізований автомобіль Експертної служби МВС, оснащений необхідним обладнанням, призначений для роботи групи працівників Експертної служби МВС, які володіють спеціальними знаннями та навичками застосування криміналістичних та технічних засобів при проведенні ОМП;

спеціалісти - інспектори-криміналісти, старші інспектори-криміналісти, техніки-криміналісти, а в разі утворення секторів техніко-криміналістичного забезпечення слідчих дій - керівники зазначених секторів, які входять до структури відповідних органів досудового розслідування (далі - інспектори-криміналісти), та працівники Експертної служби МВС у складі спеціалізованої пересувної лабораторії, які володіють спеціальними знаннями та можуть надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують спеціальних знань і навичок та залучені як спеціалісти для надання

безпосередньої технічної допомоги сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування.

Спеціалізована пересувна лабораторія поділяється на: криміналістичну, автотехнічну, вибухотехнічну та інші, обумовлені потребами експертної практики.

4. Права та обов'язки спеціаліста в кримінальному провадженні визначені статтею 71 Кримінального процесуального кодексу України.

5. Обставини, що виключають участь спеціаліста у кримінальному провадженні, передбачені статтею 79 Кримінального процесуального кодексу України. Питання про відвід спеціаліста на підставі заяв осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, вирішується згідно зі статтею 81 Кримінального процесуального кодексу України.

II. Порядок залучення інспекторів-криміналістів для участі у проведенні ОМП

1. Інспектори-криміналісти у своїй діяльності безпосередньо підпорядковуються та підзвітні начальникові органу досудового розслідування.

2. Інспектори-криміналісти зобов'язані виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного органу досудового розслідування, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку.

3. Інспектори-криміналісти залучаються для участі у складі слідчо-оперативної групи для проведення ОМП за рішенням керівника слідчого підрозділу.

4. Інспектори-криміналісти, які залучені до участі у проведенні ОМП, повинні мати при собі комплект необхідних технічних засобів, призначених для фіксації обстановки на місці події, виявлення, фіксації, вилучення та упакування слідової та іншої криміналістично значущої інформації.

5. Під час проведення ОМП інспектори-криміналісти дотримуються вимог, визначених у розділі IV цієї Інструкції.

6. Режим роботи інспекторів-криміналістів визначається керівництвом слідчого підрозділу відповідно до вимог чинного законодавства.

III. Порядок залучення спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС для участі у проведенні ОМП

1. Спеціалізована пересувна лабораторія Експертної служби МВС може залучатися до участі у проведенні ОМП у кримінальному провадженні за письмовим (як виняток за усним з подальшим оформленням у письмовій формі) клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки, у разі виникнення об'єктивних обставин, пов'язаних зі вчиненням:

вбивства або умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого із застосуванням вогнепальної зброї;

розбійного нападу із застосуванням вогнепальної зброї з постраждалими особами;

згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, малолітньої чи малолітнього або таке, що спричинило особливо тяжкі наслідки;

дорожньо-транспортної пригоди, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;

пожежі, під час якої загинуло двоє і більше осіб або госпіталізовано до медичних закладів п'ятеро і більше осіб;

вибуху, загрози вибуху або виявлення саморобних вибухових пристроїв.

За фактами вчинення інших злочинів (кримінальних правопорушень) спеціалізована пересувна лабораторія залучається за письмовим клопотанням керівника органу досудового розслідування або особи, що виконує його обов'язки, згідно з пунктом 2 цього розділу.

2. Рішення про доцільність залучення спеціалізованої пересувної лабораторії для участі в проведенні ОМП приймається керівництвом відповідного підрозділу Експертної служби МВС спільно з керівництвом органів досудового розслідування, виходячи з категорії вчиненого злочину, об'єктивних обставин та необхідності застосування відповідних спеціальних знань.

3. Режим роботи працівників Експертної служби МВС, залучених до роботи у спеціалізованих пересувних лабораторіях, та комплектація лабораторій спеціальними технічними засобами визначаються керівництвом Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру та науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів.

4. Керівництво науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів відповідає за організацію роботи та комплектацію спеціалізованих пересувних лабораторій.

IV. Участь спеціалістів у проведенні огляду

1. При проведенні ОМП слід дотримуватися таких вимог:

1) перед виїздом для участі в ОМП спеціалісти, у тому числі спеціалізованої пересувної лабораторії, повинні отримати інформацію про подію, інші відомі обставини та підготувати необхідне технічне обладнання, пристрої та прилади;

2) відомості про спеціалістів, які беруть участь у проведенні ОМП, про результати ОМП, а також інформація про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, вносяться до протоколу ОМП;

3) носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії, додаються до протоколу ОМП;

4) при виготовленні оригіналу документа в електронній формі (його відображення) після завершення ОМП спеціалістом за дорученням слідчого у довільній формі складається письмове пояснення, у якому зазначаються дата проведення процесуальної дії, дата виготовлення документа (відображення), номер та/або параметри технічних носіїв інформації, а також прізвище особи, яка

виголовила копію запису. Письмове пояснення та відображення запису процесуальної дії приєднуються як додатки до протоколу ОМП;

5) за результатами проведення ОМП залучені спеціалісти консультують слідчого з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок щодо порядку та особливостей пакування слідів та об'єктів-слідоносіїв, можливості дослідження виявлених слідів, об'єктів, речей, документів, доцільності вирішення тих чи інших питань, а також потреби залучення для цього інших спеціалістів;

6) керівництво слідчих підрозділів забезпечує контроль за якістю роботи підлеглих та спеціалістів під час проведення ОМП і вживає заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ними техніко-криміналістичних засобів.

2. Проведення огляду:

1) відповідно до частини третьої статті 237 Кримінального процесуального кодексу України слідчий для участі в ОМП може запросити спеціалістів;

2) прибувши для участі в огляді, спеціалісти отримують від слідчого необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників ОМП, здійснені до їх прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконують доручення слідчого, які стосуються використання його спеціальних знань;

3) на початку огляду слідчий спільно зі спеціалістами визначають межі та порядок проведення огляду, після чого спеціаліст здійснює фотографування та відеозйомку місця події;

4) після отримання доручення слідчого на проведення динамічної стадії ОМП та завдання на виявлення слідової інформації спеціалісти визначають алгоритм пошуку доказів (слідів, речей, документів) і методи їх виявлення, після чого узгоджують свої дії із слідчим та за його погодженням приступають до проведення ОМП;

5) дії спеціалістів, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень;

6) перед переміщенням об'єкта (з метою огляду та виявлення слідової інформації) спеціалістом здійснюється його вузлова фотозйомка;

7) під час проведення пошуку та виявлення слідів спеціалісти застосовують наявні технічні засоби та використовують насамперед неруйнівні методи їх виявлення, а в разі недосягнення позитивного результату - руйнівні методи виявлення слідової інформації;

8) перед використанням руйнівних методів пошуку слідів спеціалісти повинні отримати від слідчого згоду на їх застосування та визначитися з пріоритетом слідової інформації, яка підлягає виявленню, з метою подальшого проведення експертних досліджень у лабораторних умовах;

9) про вжиті заходи та факти виявлення слідової інформації спеціалісти інформують слідчого. Під час огляду здійснюються фотографування та

вилучення виявлених об'єктів, фіксуються методи їх виявлення із зазначенням про це у протоколі ОМП;

10) під час фіксації виявленої слідової інформації в протоколі спеціалісти надають допомогу слідчому в описі специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, спосіб виявлення);

11) за можливості сліди вилучаються разом з об'єктами-слідоносіями. У разі неможливості вилучення слідової інформації з об'єктом-слідоносієм спеціалістом здійснюється їх фотографування за правилами масштабної фотозйомки та виготовлення копій (відбитків та зліпків) цих слідів. Уся слідова інформація, об'єкти-слідоносії та інші предмети упаковуються за допомогою спеціаліста згідно з установленими вимогами та передаються слідчому, який здійснює огляд;

12) спеціаліст відповідає за якість та повноту виконання отриманих від слідчого або керівника органу досудового розслідування доручень під час проведення ОМП.

4.6. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затверджена наказом МВС України від 13 липня 2016 № 654

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
03 серпня 2016 р.
за № 1087/29217

ІНСТРУКЦІЯ

**про порядок виконання органами Національної поліції ухвал
слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді
домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного
заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту**

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок та організацію виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та ухвал слідчого судді, суду про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту (далі - ухвала слідчого судді, суду).

2. Правовою основою виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України), Закон України «Про Національну поліцію», ця Інструкція та інші нормативно-правові акти.

3. Терміни, що вживаються в цій Інструкції, мають такі значення:

домашній арешт - вид запобіжного заходу, який застосовується в кримінальному провадженні відповідно до ухвали слідчого судді, суду до підозрюваних або обвинувачених осіб за вчинення ними злочинів, за які законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, та полягає в забороні залишати їм житло цілодобово або в певний період доби;

житло - будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також усі складові частини такого приміщення;

органи Національної поліції - головні управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, підпорядковані їм територіальні управління, відділи, відділення поліції.

4. Ухвала слідчого судді, суду підлягає негайному виконанню органом Національної поліції після її оголошення підозрюваному, обвинуваченому.

Орган поліції, слідчим підрозділом якого здійснюється досудове розслідування стосовно підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовано домашній арешт, невідкладно з використанням засобів факсимільного зв'язку або електронної пошти повідомляє про постановлення ухвали слідчого судді, суду орган Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

При застосуванні домашнього арешту, за умовами якого забороняється залишати житло цілодобово, до підозрюваного, обвинуваченого, якого було затримано, на виконання вимог частини третьої статті 202 КПК України орган поліції, уповноваженою службовою особою якого затримано підозрюваного, обвинуваченого, забезпечує його негайне звільнення з-під варти та доставляння до місця проживання.

5. Факт прибуття підозрюваного, обвинуваченого до житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, та початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків працівник органу Національної поліції фіксує в рапорті за результатами першого відвідування його місця проживання.

З моменту фіксації факту початку виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків орган Національної поліції починає здійснення контролю за його поведінкою.

6. Контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого негайно припиняється органом Національної поліції при виникненні обставин, передбачених статтею 203 КПК України.

II. Облік підозрюваних, обвинувачених, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту

1. Облік підозрюваних, обвинувачених, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, ведеться в базі даних, що входить до єдиної інформаційної системи МВС України (далі - база даних МВС), яка створена відповідно до вимог чинного законодавства. До бази даних МВС забезпечується цілодобовий доступ працівників поліції, якими здійснюється контроль за поведінкою осіб, які перебувають під домашнім арештом.

2. Інформація до бази даних МВС негайно вноситься працівником органу Національної поліції, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого. Якщо працівник не є авторизованим користувачем бази даних МВС, відомості негайно вносяться керівником або, за його дорученням, уповноваженою особою структурного підрозділу, яка є авторизованим користувачем.

3. До бази даних МВС вносяться такі відомості: час поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого; особисті дані особи (прізвище, ім'я, по батькові, дата, місце народження, громадянство, серія, номер документа, що посвідчує особу, місце проживання або перебування); житло, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати, номер телефону; назва суду, прізвище, ім'я, по батькові судді, слідчого судді, який постановив ухвалу, дата, номер ухвали; назва органу досудового розслідування (суду), прізвище, ім'я, по батькові, номер телефону слідчого, який здійснює досудове розслідування, або судді, яким здійснюється судове провадження; номер кримінального провадження за Єдиним реєстром досудових розслідувань (далі - ЄРДР), стаття Кримінального кодексу України (далі - КК України), яка передбачає покарання за злочин, у вчиненні якого підозрюється або обвинувачується особа, коротка фабула справи; умови перебування під домашнім арештом, зміст покладених обов'язків; відмітка про застосування електронних засобів контролю; дата закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, відомості про продовження, зміну, скасування запобіжного заходу; посада, прізвище, ім'я, по батькові працівника органу Національної поліції, яким здійснюється контроль; проведені перевірки виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків, виявлені при цьому порушення та вжиті заходи реагування; відмітка про зняття з обліку.

4. Відомості про особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, є персональними даними. Порядок захисту та обробки персональних даних, у тому числі доступу до них, регулюється Законом України «Про захист персональних даних».

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, установлену законом.

5. Документи стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, накопичуються в контрольно-наглядовій справі щодо контролю за особою, яка перебуває під домашнім арештом (далі - контрольно-наглядова справа).

Контрольно-наглядова справа формується та оформляється в порядку, установленому Типовою інструкцією з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1242.

6. Підставою для заведення контрольно-наглядової справи є резолюція керівника органу Національної поліції, накладена на ухвалі слідчого судді, суду. Справа обліковується в журналі обліку контрольно-наглядових справ щодо контролю за особами, які перебувають під домашнім арештом (додаток 1) (далі - журнал обліку КНС), реєстрація, збереження та ведення якого, з метою обмеження доступу до відомостей про особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, покладаються на керівника підрозділу документального забезпечення (канцелярії) органу Національної поліції або працівника, який виконує його обов'язки.

Після реєстрації контрольно-наглядова справа зберігається у працівника, який здійснює контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, у закріпленому за ним сховищі (сейфі, металевій шафі).

7. До контрольно-наглядової справи долучають: примірник ухвали слідчого судді, суду; копію листа про повідомлення слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про поставлення особи на облік; протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду (додаток 2); анкетний лист на підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом (додаток 3) (далі - анкетний лист); відомості про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом (додаток 4), рапорти про результати проведення перевірок поведінки підозрюваного, обвинуваченого з відмітками про внесення зазначеної в них інформації до комп'ютерного обліку; копії листів про повідомлення прокурора, слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків; інші документи, що стосуються здійснення контрольних заходів і листування з цього питання.

8. Контрольно-наглядову справу закривають з письмового дозволу керівника органу Національної поліції за відповідним рапортом про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого. Закриті контрольно-наглядові справи зберігаються в підрозділі документального забезпечення (канцелярії) органу Національної поліції до закінчення установлених строків зберігання документів.

III. Організація здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом

1. Начальник органу Національної поліції при отриманні ухвали слідчого судді, суду щодо підозрюваного, обвинуваченого, який проживає на території

його обслуговування, з урахуванням особливостей кримінального провадження визначає підпорядкований структурний підрозділ, яким буде здійснюватися контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою судді, суду, та невідкладно доручає його керівникові поставити на облік підозрюваного, обвинуваченого і забезпечити контроль за його поведінкою.

При надходженні ухвали слідчого судді, суду, у якій зазначено місце проживання підозрюваного, обвинуваченого, що не входить до територіальної юрисдикції органу поліції, його начальник зобов'язаний негайно вжити заходів щодо надсилання такої ухвали до органу Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

2. Поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого:

1) зобов'язаний невідкладно з'явитися за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого з метою фіксації факту початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків, постановлення особи на облік і встановлення контролю;

2) під час першого відвідування підозрюваного, обвинуваченого роз'яснює йому сутність запобіжного заходу, обмежень і обов'язків, які зазначені в ухвалі слідчого судді, суду, та попереджає, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором відповідно до статті 200 КПК України має право звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, про що складає протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду. Протокол долучає до контрольної-наглядової справи.

Повідомляє підозрюваного, обвинуваченого про необхідність інформування органу Національної поліції про наміри залишити житло в заборонений час, зокрема при отриманні виклику слідчого, прокурора, судового виклику; відлучення з дозволу слідчого, прокурора або суду; хворобу, виникнення стихійного лиха тощо;

3) негайно ставить на облік підозрюваного, обвинуваченого шляхом заповнення та внесення до комп'ютерного обліку бази даних МВС електронної картки на особу, про що робить відмітку в графі 3 журналу обліку КНС;

4) про поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого протягом доби з моменту внесення відомостей до комп'ютерного обліку забезпечує письмове інформування слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, копію листа-повідомлення долучає до контрольної-наглядової справи.

У листі-повідомленні слідчому або суду зазначається про службову необхідність письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення органу Національної поліції про:

виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту - завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження - невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

У разі неможливості негайного поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого у зв'язку з відсутністю його за адресою житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, про це письмово повідомляється слідчий або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження;

5) здійснює фотографування підозрюваного, обвинуваченого, заповнює анкетний лист. Протягом доби оформляє та реєструє контрольньо-наглядову справу;

6) при покладенні ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний засіб контролю застосовує його в порядку, установленому законом, про що робить відмітку в електронній картці на особу;

7) у разі якщо ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого не покладено обов'язку носити електронний засіб контролю або під час застосування електронних засобів контролю виникли обставини, що унеможливають їх подальше використання (створення небезпеки для життя та здоров'я особи; технічна несправність системи електронного контролю тощо), перевірку виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків здійснює шляхом відвідування місця його проживання, телефонних дзвінків та опитування сусідів і осіб, які проживають разом з ним.

За наявності в органі Національної поліції інформації про порушення підозрюваним, обвинуваченим умов застосованого запобіжного заходу відвідування його місця проживання може здійснюватися в нічний час.

Періодичність відвідування визначається начальником органу Національної поліції. При цьому, якщо згідно з умовами застосованого запобіжного заходу підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування його місця проживання повинно здійснюватися не рідше одного разу на сім днів;

8) забезпечує надсилання письмових звернень до підприємств, установ, організацій з проханням про сприяння в здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, залучає до здійснення контролю місцеве населення та громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону;

9) складає рапорт про результати кожного відвідування житла підозрюваного, обвинуваченого, який після доповіді керівникові органу Національної поліції долучає до контрольньо-наглядової справи.

Інформацію про результати вжитих заходів з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, виявлені при цьому порушення та вжиті за ними заходи реагування відображає у відомостях про здійснення контролю за

поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, і робить відповідні відмітки в електронній картці на особу;

10) при надходженні ухвали слідчого судді, суду про продовження строку тримання під домашнім арештом або про заміну запобіжного заходу, у тому числі про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, робить відповідну відмітку в електронній картці на особу та в графі 5 журналу обліку КНС;

11) про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого доповідає вмотивованим рапортом начальникові органу Національної поліції. З письмового дозволу начальника органу поліції знімає особу з комп'ютерного обліку бази даних МВС шляхом унесення необхідної інформації до електронної картки на особу та закриває контрольно-наглядову справу, про що робить відповідну відмітку в графі 6 журналу обліку КНС.

3. У разі встановлення обставин, що свідчать про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, поліцейський зобов'язаний:

1) зафіксувати факт порушення покладених обов'язків шляхом складання мотивованого рапорту. Відібрати письмові пояснення з приводу виявлених порушень у підозрюваного, обвинуваченого, членів його сім'ї, сусідів або інших свідків події за їх згодою. Зміст складеного рапорту та відібраних пояснень доповісти керівникові органу Національної поліції;

2) у разі відсутності підозрюваного, обвинуваченого за місцем проживання негайно повідомити про це орган Національної поліції та вжити заходів для встановлення місця його перебування;

3) забезпечити невідкладне інформування усно засобами зв'язку, а надалі - письмово про виявлені факти порушень слідчого та прокурора, а якщо кримінальне провадження перебуває на розгляді в суді, - суду і прокурора.

Копії інформаційного листа та рапорту працівника поліції про порушення долучаються до контрольно-наглядової справи.

4. Поліцейські при здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право:

1) відповідно до частини п'ятої статті 181 КПК України з дотриманням прав і свобод інших осіб, які мешкають разом з підозрюваним, обвинуваченим, що перебуває під домашнім арештом, з'являтися в його житло з метою перевірки дотримання встановлених судом зобов'язань та обмежень;

2) вимагати в підозрюваного, обвинуваченого в усній або письмовій формі пояснення з питань, пов'язаних з виконанням покладених на нього обов'язків;

3) отримувати від членів сім'ї підозрюваного, обвинуваченого або інших осіб, які мешкають разом з ним, за їх згодою, пояснення з приводу його поведінки.

5. Поліцейський, який здійснює контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, не має права з власної ініціативи встановлювати додаткові обмеження, що порушують його права.

6. У разі надходження повідомлення про виникнення загрози життю або здоров'ю підозрюваного, обвинуваченого, який знаходиться під домашнім арештом (пожежа, аварія, катастрофа природного або техногенного характеру, стихійне лихо тощо), або про його захворювання та поміщення на стаціонарне лікування до закладу охорони здоров'я начальник органу Національної поліції негайно організовує перевірку зазначених у повідомленні обставин.

Перевірка такого повідомлення проводиться у строк, що не перевищує 12 годин з моменту його надходження. Підтверджена інформація про неможливість подальшого перебування підозрюваного, обвинуваченого в зазначеному в ухвалі житлі надсилається слідчому або до суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

7. При постановленні слідчим суддею, судом ухвали, у якій підозрюваному, обвинуваченому встановлюється інша адреса житла, місцезнаходження якого перебуває поза межами території обслуговування органу Національної поліції, функції контролю передаються до органу поліції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться це житло.

Попередній орган поліції припиняє контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого в порядку, передбаченому підпунктом 11 пункту 2 цього розділу, тільки після встановлення факту поставлення особи на облік бази даних МВС органом Національної поліції за її новим місцем проживання.

IV. Контроль за виконанням ухвал слідчого судді, суду

1. Начальник органу Національної поліції забезпечує координацію роботи підпорядкованих підрозділів з контролю за поведінкою підозрюваних, обвинувачених, які перебувають під домашнім арештом, а також взаємодію з уповноваженим підрозділом, який здійснює забезпечення електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваних, обвинувачених, органами досудового розслідування, прокуратурою та судом при реагуванні на порушення підозрюваними, обвинуваченими покладених на них обов'язків.

2. Керівники структурних підрозділів органу Національної поліції контролюють роботу підлеглих із виконання ухвал слідчого судді, суду в частині негайного поставлення на облік підозрюваних, обвинувачених, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, здійснення контролю за їх поведінкою та своєчасного зняття з обліку. З цією метою ними не рідше одного разу на тиждень перевіряється ведення журналу обліку КНС та формування контрольно-наглядових справ, про що проставляється відповідна відмітка із зазначенням дати та особистим підписом.

Додаток 1
(пункт 6 розділу II)

ЖУРНАЛ
обліку контрольно-наглядових справ щодо контролю за особами,
які перебувають під домашнім арештом

Номер справи, дата заведення	Прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного, обвинуваченого, адреса житла, яке забороняється залишати	Відмітка про поставлення особи на облік (дата, година, хвилини)	Спеціальне звання, посада, прізвище, ініціали працівника, яким заведено контрольно-наглядову справу	Дата закінчення строку дії ухвали, відомості про продовження, зміну, скасування запобіжного заходу (дата, номер ухвали)	Відмітка про закриття справи та зняття особи з обліку (дата, година, хвилини)
1	2	3	4	5	6

Додаток 2
до Інструкції
(пункт 7 розділу II)

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків,
покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду

Місто (село) _____

« ____ » _____ 20__ року

_____ (посада працівника, назва органу поліції, спеціальне звання, прізвище, ініціали)

на виконання ухвали слідчого судді, суду _____ (назва суду, прізвище слідчого судді)

від « ____ » _____ 20__ року, згідно зі статтями 103, 104, частиною п'ятою статті 194 КПК України склав цей протокол про те, що о « ____ » год. « ____ » хв. підозрюваному, обвинуваченому _____

(потрібне підкреслити)

(прізвище, ім'я, по батькові)

роз'яснено обов'язки, покладені на нього ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту:

1. _____;
2. _____;
3. _____;
4. _____.

(перелік обов'язків)

Крім того, роз'яснено, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором відповідно до статті 200 КПК України має право звернутися до слідчого судді, суду з клопотанням про заміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання.

Суть обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, суду, та строки, на які їх покладено, мені зрозуміло.

Підозрюваний, обвинувачений _____
 (потрібне підкреслити) (підпис, прізвище, ініціали) (дата)

З протоколом ознайомлені: _____
 (зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвища, ініціали, підписи)

Протокол склав: _____
 (посада працівника, назва органу поліції, спеціальне звання, підпис, прізвище, ініціали)

Додаток 3
до Інструкції

АНКЕТНИЙ ЛИСТ на підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом

*Фото
(анфас)*

*розмір фотографії -
4 x 6 см*

1. Прізвище, _____
ім'я, по батькові _____
2. Дата, місце народження _____

3. Громадянство _____
4. Документ, що посвідчує особу _____

5. Місце проживання або перебування _____

6. Житло, яке забороняється залишати, номер телефону _____

7. Місце роботи, навчання _____

8. Особливі прикмети _____

9. Хибні нахили (наркоманія, алкоголізм, статеві збочення, бродяжництво) _____

10. Назва суду, прізвище, ініціали судді, слідчого судді, яким постановлено ухвалу, дата, номер ухвали _____

11. Назва органу досудового розслідування (суду), прізвище, ініціали, номер телефону слідчого або судді, яким здійснюється судове провадження _____

12. Номер кримінального провадження за ЄРДР, стаття КК України, коротка фабула справи _____

13. Умови перебування під домашнім арештом, зміст покладених обов'язків _____

14. Час поставлення на облік _____

15. Дата закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу _____

Строк продовжено до _____, підстава _____

16. Зміна умов перебування під домашнім арештом, покладених обов'язків _____

17. Дата, підстава зняття з обліку _____

Лист заповнив

_____ (посада працівника, назва органу поліції, спеціальне звання) _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

_____ 20 _____ р.

Додаток 4
до Інструкції
(пункт 7 розділу II)

ВІДОМОСТІ

про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом

Прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого _____

Житло, яке забороняється залишати _____

Дата	Посада, спеціальне звання, прізвище, ініціали особи, ужиті заходи з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, підпис	Виявлені порушення та вжиті за ними заходи
1	2	3

4.7. Порядок дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду, затверджений наказом МВС України від 10 травня 2018 року № 386

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
18 липня 2018 р.
за № 834/32286

ПОРЯДОК

дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду

I. Загальні положення

1. Цей Порядок розроблено відповідно до статей 208-213 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), статті 2, пунктів 5, 17 частини першої статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», пункту 5 частини першої статті 28 Закону України «Про державний кордон України», пункту 5 частини першої статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» з метою визначення порядку дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України (далі - Держприкордонслужба) під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду.

2. У цьому Порядку термін «уповноважена службова особа» означає військовослужбовця органу Держприкордонслужби, який безпосередньо виконує завдання з оперативно-службової діяльності Держприкордонслужби.

II. Порядок затримання особи

1. Уповноважена службова особа без ухвали слідчого судді або суду має право затримати особу, підозрювану в учиненні злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі, за умови, якщо:

особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;

є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України;

є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255¹, 255² Кримінального кодексу України.

Особливості порядку затримання державних, приватних виконавців, суддів, народних депутатів України та неповнолітніх визначаються статтями 213, 482, 492 КПК України.

Затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків і пов'язані з цим особистий обшук та огляд його речей застосовуються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

Момент затримання визначається статтею 209 КПК України.

2. У разі наявності очевидних ознак злочину на тілі, одязі чи місці події уповноважена службова особа зобов'язана вжити заходів щодо їх збереження.

Уповноважена службова особа, яка безпосередньо застала підозрюваного під час вчинення злочину чи замаху на його вчинення, або якій очевидець вказав на цю особу, або яка виявила на тілі, одязі чи місці події очевидні ознаки, що вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин, складає протокол про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду (додаток 1).

3. Протокол про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду відповідно до вимог статті 104 та частини п'ятої статті 208 КПК України складає уповноважена службова особа протягом однієї години з моменту доставлення особи до найближчого підрозділу органу Держприкордонслужби.

Затримана особа має бути негайно доставлена до найближчого підрозділу органу Держприкордонслужби.

Одна із копій протоколу про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду негайно після складання під підпис вручається затриманому, а інша - надсилається прокурору.

Якщо затримана особа відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності - двох понятих.

4. Уповноважена службова особа, яка здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місцеперебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб на вибір цієї особи.

За наявності підстав для обґрунтованої підозри, що повідомлення про затримання особи може зашкодити досудовому розслідуванню, уповноважена службова особа може здійснити таке повідомлення самостійно, але без порушення вимог щодо його негайності.

5. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, уповноважена службова особа негайно після фактичного затримання інформує відповідний регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги із зазначенням часу і обставин затримання та згідно з Порядком інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 року № 110) та центр управління службою відповідного органу Держприкордонслужби.

6. Після затримання особи уповноважена службова особа зобов'язана негайно повідомити затриманій особі зрозумілою для неї мовою підстави її затримання та у вчиненні якого злочину її підозрюють, а також роз'яснити права мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти неї, вимагати перевірки обґрунтованості затримання, а також інші права, передбачені законодавством.

7. Під час затримання уповноважена службова особа може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених частиною сьомою статті 223 і статтею 236 КПК України.

Обшук проводиться в окремому приміщенні особами однієї статі із затриманою особою у присутності не менше двох понятих тієї ж статі.

Забороняється проводити обшук з приниженням людської гідності.

Під час проведення обшуку за затриманою особою здійснюється постійний нагляд з метою недопущення знищення або приховування нею речовин, предметів чи документів, які можуть мати важливе (доказове) значення.

Після виведення затриманої особи з приміщення, де здійснювався обшук, воно підлягає ретельній перевірці на предмет виявлення речовин (предметів, документів), які були відсутні в приміщенні до початку здійснення обшуку.

8. У разі неможливості негайного доставлення затриманої особи до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, вона поміщується і утримується в місцях тимчасового тримання затриманих осіб Держприкордонслужби в порядку, визначеному Інструкцією про порядок тримання затриманих осіб в органах (підрозділах) охорони державного кордону, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 березня 2015 року № 352, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 23 квітня 2015 року за № 462/26907.

III. Інформування про затримання

1. Центр управління службою органу Держприкордонслужби України про затримання особи, час, обставини, виявлені ознаки злочину негайно, але не

пізніше ніж через 30 хвилин з моменту виявлення особи здійснює реєстрацію інформації та доповідає начальнику органу Держприкордонслужби про факт та обставини затримання особи.

Уповноважена службова особа інформує про затримання за допомогою технічних засобів відповідальних осіб у підрозділі органу досудового розслідування з урахуванням підслідності.

2. Інформування здійснюється за допомогою електронних та інших засобів зв'язку з подальшим надсиланням письмового повідомлення.

3. Уповноважена службова особа зобов'язана негайно після складання протоколу про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, у якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

4. Затримана в установленому КПК України порядку особа, складені протоколи та інші документи щодо неї, речі (документи), вилучені в неї, передаються до підрозділу органу досудового розслідування, про що складається протокол про передавання речей (документів), затриманої особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду (додаток 2).

Додаток 1
до Порядку дій
(пункт 2 розділу II)

Копія: прокурору

_____ (найменування органу прокуратури)

ПРОТОКОЛ
про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого
судді або суду

" ___ " _____ 20__ року

_____ (назва населеного пункту)

_____ (посада, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої службової особи)

" ___ " _____ 20__ року о _____ год _____ хв _____

_____ (місце затримання)

у присутності осіб:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання),
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання

_____ (технічні засоби фіксації, носії інформації, які застосовуються

_____ під час проведення процесуальної дії, підписи осіб)

відповідно до статей 40, 104, 131, 132, 208 - 211, 213 Кримінального процесуального кодексу України затримав особу, підозрювану в учиненні злочину

_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), місце, дата народження, громадянство, сімейний стан, місце роботи,

_____ посада, відомості про судимість)

Підстави затримання:

- 1) цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- 2) безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;
- 3) є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України;
- 4) є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255¹, 255² Кримінального кодексу України. (необхідне підкреслити)

_____ (конкретні факти, відомості)

Затриманому

_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)

згідно з частиною четвертою статті 208 Кримінального процесуального кодексу України

повідомлено зрозумілою для нього (неї) мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він (вона) підозрюється, а також роз'яснено, що він (вона) має такі права: захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб (за вибором) про своє затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 Кримінального процесуального кодексу України, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Батькам, усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування (необхідне підкреслити) повідомлено про затримання неповнолітньої особи

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження)

(час, дата, спосіб повідомлення)

Органу (установі), уповноваженому(ій) законом на надання безоплатної правової допомоги повідомлено про затримання

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження)

Відповідно до статті 63 Конституції України затриманому

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

повідомлено, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом, а також роз'яснено, що згідно з частиною третьою статті 42 Кримінального процесуального кодексу України він має такі права:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, а також отримати їх роз'яснення;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 7) у разі затримання - на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 Кримінального процесуального кодексу України;
- 8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 9) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;
- 11) застосовувати з додержанням вимог Кримінального процесуального кодексу України технічні засоби під час проведення процесуальних дій, у яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів під час проведення окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);

- 12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;
- 13) заявляти відводи;
- 14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 Кримінального процесуального кодексу України;
- 15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;
- 16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;
- 17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилась;
- 18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, в разі потреби користуватись послугами перекладача за рахунок держави. Згідно з частиною сьомою статті 42 Кримінального процесуального кодексу України затриманий

_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

зобов'язаний:

- 1) прибувати за викликом до слідчого, прокурора, суду, в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк - заздалегідь повідомити про це суд;
- 2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- 3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду;
- 4) надавати достовірну інформацію представнику персоналу органу пробації, необхідну для підготовки досудової доповіді.

Ознайомившись із підставами затримання, правами і обов'язками затриманого, підозрюваний

_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

пояснив _____

_____ (клопотання, заяви, скарги, підпис затриманого)

Уповноважена службова особа _____ на підставі _____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

частини третьої статті 208 Кримінального процесуального кодексу України, із дотриманням правил, передбачених частиною сьомою статті 223, статтею 236 Кримінального процесуального кодексу України, у присутності понять:

- 1) _____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання)
- 2) _____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання)

здійснив обшук затриманої особи _____, (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

під час якого було виявлено та вилучено: _____

_____ (вилучені предмети, речі, документи, цінності з описом їх індивідуальних ознак,

_____ а за потреби - місце та інші обставини їх вилучення)

Зауваження і доповнення до протоколу _____

_____ (спосіб ознайомлення, зауваження, доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ім'я,

по батькові (за наявності), підпис)

З протоколом ознайомлені поняті, яким відповідно до вимог статті 66 Кримінального процесуального кодексу України роз'яснено обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

- 1) _____ (підпис)
 (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))
- 2) _____ (підпис)
 (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

У разі якщо затримана особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання.

Особа пояснила, що _____
 (пояснення, підпис)

Факт надання письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчує підписом її захисник (законний представник)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), підпис)

Поняті (у разі відсутності захисника):

- 1) _____ (підпис)
 (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), підпис)
- 2) _____ (підпис)
 (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), підпис)

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення її з протоколом здійснюється у присутності захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання такою особою

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)
 затриманої особи)

Протокол склав

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої службової особи)

Копію протоколу отримав

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)
 затриманої особи)

Додаток 2
до Порядку дій
(пункт 4 розділу III)

ПРОТОКОЛ
про передавання речей (документів), затриманої особи,
підозрюваної у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду

«___» _____ 20__ року

_____ (назва населеного пункту)

Я,

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол)

у період часу з _____ год _____ хв до _____ год _____ хв у приміщенні _____,

розташованому за адресою: _____, керуючись статтями 103–107, 167–168, 210 КПК України, у присутності

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка здійснила затримання в порядку, передбаченому статтею 208 КПК України,

доставила затриману особу до слідчого, прокурора, передає йому тимчасово вилучене майно)

передає _____ (опис тимчасово вилученого майна, що передається слідчому, прокурору, спосіб його ідентифікації)

що «___» _____ 20__ року о _____ год _____ хв було тимчасово вилучено у

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання затриманого) під час його затримання _____

_____ (кримінальне правопорушення, його кваліфікація)

Передане майно _____

_____ (спосіб його упакування для надійного збереження; підписи понятих)

З протоколом ознайомлені: _____

_____ (спосіб ознайомлення, зауваження, доповнення, прізвище, ініціали, підпис)

Підпис затриманого _____

У разі, якщо затримана особа, яка брала участь у проведенні обшуку та тимчасового вилучення майна, відмовилась підписувати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання. Така особа пояснила, що _____ (пояснення, підпис)

Передав _____ (прізвище, ініціали, підпис)

Прийняв _____ (прізвище, ініціали, підпис)

4.8. Положення про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 06 липня 2017 року № 570

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 липня 2017 р.
за № 918/30786

ПОЛОЖЕННЯ про слідчі підрозділи Національної поліції України

І. Загальні положення

1. Слідчі підрозділи Національної поліції України (далі - слідчі підрозділи) є структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліції, її територіальних органів - головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві, територіальних (відокремлених) підрозділів головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві (далі - територіальні (відокремлені) підрозділи поліції), які згідно з кримінальним процесуальним законодавством є органами досудового розслідування, які забезпечують досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції.

2. Слідчими підрозділами є:

- 1) Головне слідче управління Національної поліції (далі - ГСУ);
- 2) слідчі управління головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві (далі - слідчі управління);
- 3) слідчі відділи (відділення) територіальних (відокремлених) підрозділів поліції.

3. Правову основу діяльності слідчих підрозділів становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України (далі - КК України), Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України) та інші нормативно-правові акти з питань досудового розслідування.

4. Діяльність слідчих підрозділів здійснюється відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань,

речей і документів, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків досудового розслідування.

5. Слідчі підрозділи очолюють:

в центральному органі управління Національною поліцією - заступник Голови Національної поліції - начальник ГСУ;

у головних управліннях Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві (далі - ГУНП) - заступники начальників ГУНП - начальники слідчих управлінь;

у територіальних (відокремлених) підрозділах поліції - заступники начальників територіальних (відокремлених) підрозділів поліції - начальники слідчих відділів (відділень).

6. Структура та штатна чисельність слідчих підрозділів затверджуються Головою Національної поліції в установленому порядку.

7. Слідчі підрозділи при здійсненні своїх повноважень взаємодіють з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними установами, громадськими організаціями і об'єднаннями, а також відповідно до міжнародних договорів України з компетентними та судовими органами іноземних держав.

8. На працівників слідчих підрозділів з числа поліцейських поширюються правові та соціальні гарантії, передбачені Законом України «Про Національну поліцію».

На інших працівників слідчих підрозділів поширюються гарантії, встановлені Кодексом законів про працю України, Законом України «Про державну службу».

II. Завдання органів досудового розслідування

1. На слідчі підрозділи покладаються такі завдання:

- 1) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень;
- 2) охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження;
- 3) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції;
- 4) забезпечення відшкодування фізичним і юридичним особам шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями;
- 5) виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення.

2. На слідчі підрозділи можуть бути покладені й інші завдання, визначені законодавством України щодо кримінального провадження.

3. Слідчі підрозділи зобов'язані застосовувати всі передбачені законодавством заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

III. Основні функції слідчих підрозділів

1. Відповідно до покладених на слідчі підрозділи завдань вони виконують такі функції:

1) усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень;

2) аналіз слідчої практики, організації і результатів діяльності слідчих, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності функціонування слідчих підрозділів, забезпечення правопорядку, посилення боротьби зі злочинністю, інформування населення із зазначених питань через засоби масової інформації;

3) розроблення та реалізація заходів щодо дотримання законодавства, зміцнення службової дисципліни, підвищення якості досудового розслідування і скорочення його строків;

4) вивчення, узагальнення позитивного досвіду досудового розслідування, упровадження його на практиці та розроблення сучасних методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень;

5) організація взаємодії слідчих підрозділів з Офісом Генерального прокурора, регіональними, місцевими прокуратурами, зокрема прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову і судово-експертну діяльність;

б) вивчення практики застосування слідчими норм права і розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України;

7) забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для слідчих підрозділів, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності;

8) організація відповідно до КПК України та законів України розгляду і вирішення скарг і заяв громадян, які надходять у зв'язку з проведенням досудового розслідування кримінальних правопорушень.

2. На слідчі підрозділи можуть бути покладені й інші функції, передбачені законодавством.

IV. Порядок призначення слідчих та керівників слідчих підрозділів на посаду, звільнення їх з посади

1. Заступник Голови Національної поліції України - начальник ГСУ призначається на посаду і звільняється з посади в установленому порядку Міністром внутрішніх справ за поданням Голови Національної поліції України.

Заступники начальника ГСУ, начальники структурних підрозділів ГСУ, їх заступники, старші слідчі в особливо важливих справах, інші працівники та державні службовці ГСУ призначаються на посади і звільняються з посад Головою Національної поліції відповідно до чинного законодавства.

2. Заступники начальників ГУНП - начальники слідчих управлінь призначаються на посади та звільняються з посад начальниками ГУНП в областях, місті Києві, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі за погодженням з начальником ГСУ.

3. Заступники начальників слідчих управлінь, начальники відділів (відділень) у складі слідчих управлінь, їх заступники, старші слідчі в особливо важливих справах, старші слідчі, слідчі та інші працівники слідчих управлінь ГУНП, заступники начальників територіальних (відокремлених) підрозділів поліції - начальники слідчих відділів, відділень, їх заступники, старші слідчі, слідчі та інші працівники слідчих підрозділів територіальних органів поліції та територіальних (відокремлених) підрозділів поліції приймаються на службу в поліцію, призначаються на посади та звільняються з посад та/або зі служби в поліції начальниками ГУНП в областях, місті Києві, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі за поданням заступників начальників ГУНП - начальників слідчих управлінь.

V. Повноваження керівників слідчих підрозділів органів Національної поліції

1. Начальник ГСУ, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції України, крім повноважень і обов'язків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, є відповідальним за стан досудового розслідування в підпорядкованих органах Національної поліції України, організацію їх роботи, виконання покладених на них завдань.

2. Начальник ГСУ:

1) організовує здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції України;

2) у межах компетенції дає обов'язкові для виконання працівниками центрального органу управління поліції та її територіальних органів (підрозділів) доручення;

3) організовує звітування керівників структурних підрозділів центрального органу управління поліції, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів, територіальних органів поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів з питань службової діяльності органів досудового розслідування, у тому числі стану взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень; за наявності підстав приймає рішення про проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами поліції покладених на них обов'язків, вживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчими Національної поліції України;

4) ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування кримінальних правопорушень, дає у них слідчим Національної поліції України письмові вказівки;

5) викликає до апарату Національної поліції України для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників слідчих та оперативних підрозділів, інших службових осіб територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;

6) відповідно до кримінального процесуального законодавства визначає слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а в разі здійснення досудового розслідування слідчою групою визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих Національної поліції України;

7) відповідно до статті 218 КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим підрозділом територіального органу (підрозділу) Національної поліції України, звертається до прокурора відповідного рівня щодо визначення підслідності кримінального правопорушення;

8) відсторонює слідчого Національної поліції України від проведення досудового розслідування в установленому кримінальним процесуальним законодавством порядку та призначає іншого слідчого, а у випадку здійснення досудового розслідування слідчою групою відсторонює старшого слідчої групи та визначає іншого старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих, змінює склад цієї слідчої групи;

9) у встановленому порядку вносить клопотання слідчих Національної поліції України про продовження Генеральним прокурором чи його заступником строку досудового розслідування понад шість місяців у кримінальних провадженнях, розслідування в яких здійснюється цими слідчими, а також клопотання про надіслання кримінальних проваджень до правоохоронних органів інших країн відповідно до міжнародних договорів України;

10) у випадку відмови керівника регіональної прокуратури або прокурора Офісу Генерального прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій за зверненням слідчого після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед Генеральним прокурором.

3. Начальник слідчого управління:

1) організовує здійснення підпорядкованими слідчими підрозділами досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів Національної поліції України;

2) у межах компетенції дає обов'язкові для виконання працівниками ГУНП та його територіальних (відокремлених) підрозділів доручення та вказівки з питань, які стосуються досудового розслідування;

3) організовує звітування керівників структурних підрозділів апарату ГУНП, його територіальних (відокремлених) підрозділів з питань службової діяльності підпорядкованих слідчих підрозділів, у тому числі стану взаємодії між слідчими слідчого управління ГУНП,

слідчих відділів, відділень та оперативними підрозділами ГУНП, його територіальних (відокремлених) підрозділів під час розслідування кримінальних правопорушень; за наявності підстав приймає рішення про проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами поліції покладених на них обов'язків, вживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства у випадку їх допущення слідчими Національної поліції України;

4) ознайомлюється з матеріалами досудового розслідування, яке здійснюється слідчими підпорядкованих слідчих відділів, відділень територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України, дає письмові вказівки слідчим, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора;

5) викликає до слідчого управління для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників підпорядкованих слідчих підрозділів та оперативних підрозділів ГУНП, інших службових осіб територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України;

6) у разі необхідності відповідно до кримінального процесуального законодавства визначає слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а в разі здійснення досудового розслідування слідчою групою визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих з числа працівників підпорядкованих слідчих відділів, відділень органів Національної поліції України, а також слідчого управління;

7) відповідно до [статті 218](#) КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим відділом, відділенням територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, через прокурорів відповідного рівня вирішує питання про визначення підслідності кримінальних правопорушень;

8) відсторонює слідчого підпорядкованого слідчого управління ГУНП, слідчого відділу, відділення підпорядкованого ГУНП територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України від проведення досудового розслідування в установленому кримінальним процесуальним законодавством порядку та призначає іншого слідчого, а у випадку здійснення досудового розслідування слідчою групою відсторонює старшого слідчої групи та визначає іншого старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих з числа працівників підпорядкованих слідчих підрозділів, змінює склад цієї слідчої групи;

9) вносить до регіональної прокуратури клопотання слідчих про продовження строку досудового розслідування понад три місяці;

10) визначає слідчих, спеціально уповноважених на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх;

11) організовує та забезпечує взаємодію підпорядкованих слідчих підрозділів та оперативних підрозділів (кримінальної поліції) ГУНП та міжрегіональних територіальних органів поліції щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень з моменту внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) відомостей про їх учинення; забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від слідчих підрозділів та суду;

12) здійснює організаційно-методичне керівництво підпорядкованими слідчими підрозділами, забезпечує надання методичної та практичної допомоги в досудовому розслідуванні складних, багатоепізодних кримінальних правопорушень;

13) особисто здійснює контроль за станом досудового розслідування в слідчих відділах, відділеннях підпорядкованих ГУНП територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України тяжких і особливо тяжких злочинів, у тому числі вчинених проти життя та здоров'я особи; кримінальних правопорушень, учинених у сфері господарської та службової діяльності; а також кримінальних правопорушень, учинених стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників засобів масової інформації, працівників органів прокуратури та суду; учинених неповнолітніми або за їх участю;

іноземцями або щодо них; усіх інших кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс або стан розслідування яких знаходиться на контролі в Національній поліції України, Офісі Генерального прокурора, регіональних прокуратурах; з цією метою веде обліки кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі, ознайомлюється з матеріалами кримінальних проваджень за такими кримінальними правопорушеннями, виявляє недоліки в їх розслідуванні, вживає заходів до їх усунення та активізації роботи з розкриття кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі;

14) особисто виїжджає на місця вчинення умисних вбивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс; при цьому керує роботою слідчо-оперативної групи під час огляду місця події; у разі необхідності приймає рішення про залучення до огляду місця події спеціалізованої пересувної криміналістичної лабораторії, про що направляє письмове клопотання керівництву відповідного підрозділу Експертної служби МВС (як виняток, усно погоджує зазначене питання з подальшим направленням письмового клопотання);

15) організовує розгляд і вирішення відповідно до законодавства звернень громадян, органів державної влади і місцевого самоврядування, що надходять до ГУНП у зв'язку з провадженням досудового розслідування та з інших питань, що стосуються діяльності підпорядкованих ГУНП слідчих підрозділів;

16) у випадку відмови керівника місцевої прокуратури або прокурора регіональної прокуратури у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій за зверненням слідчого після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед керівником регіональної прокуратури;

17) відповідно до вимог статті 218 КПК України з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінальних проваджень, розпочатих слідчим відділом, відділенням підпорядкованого ГУНП територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, звертається до прокурора відповідного рівня щодо підслідності таких тяжких та особливо тяжких злочинів:

умисні вбивства (замахи на вбивство);

у яких заподіяно матеріальну шкоду в особливо великому розмірі;

які скоєно організованими групами або злочинними організаціями, створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, а також передбачені статтею 262, частинами другою і третьою статті 263¹, статтею 264, частинами другою і третьою статті 265, статтею 266 КК України;

торгівля людьми;

вибухи, пожежі, які учинено загальнонебезпечним способом або якими заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі;

у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електровз'язку;

у сфері господарської діяльності (передбачені розділом VII КК України), якими завдано значної шкоди інтересам держави або істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб, або у великих чи особливо великих розмірах;

проти довкілля (передбачені розділом VIII КК України), вчинені службовою особою, які спричинили тяжкі наслідки, масову загибель об'єктів тваринного/рослинного світу, загибель людей;

проти громадської безпеки (передбачені розділом IX КК України) із використанням зброї чи які мали наслідком настання шкоди у великому розмірі, значне забруднення довкілля чи настання інших тяжких наслідків;

проти безпеки виробництва (передбачені розділом X КК України), якщо ними спричинено загибель людей або інші тяжкі наслідки;

проти безпеки руху та експлуатації транспорту (передбачені розділом XI КК України), поєднані з насильством, небезпечні для життя та здоров'я особи, загальнонебезпечним способом, дорожньо-транспортні пригоди, у яких загинуло дві або постраждало чотири і більше особи, або якими спричинено велику матеріальну шкоду;

проти громадського порядку та моральності (передбачені розділом XII КК України) із застосуванням зброї, службовою особою з використанням службового становища, щодо малолітнього;

у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (передбачені розділом XIV КК України) у разі спричинення тяжких наслідків, у тому числі для інтересів держави;

проти правосуддя та авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, журналістів, особою із використанням службового становища, загальнонебезпечним способом, поєднані з насильством, або якими завдано великої шкоди або спричинено інші тяжкі наслідки (крім передбачених статтями 382 - 384, 389 КК України);

місця вчинення яких перебувають під юрисдикцією декількох слідчих підрозділів підпорядкованих ГУНП територіальних (відокремлених) підрозділів Національної поліції України, у разі необхідності забезпечення їх найбільш швидкого і повного досудового розслідування;

які скоєно службовими особами підприємств, установ, організацій, органів влади та контролю обласного рівня або службовими особами, які займають керівні посади на районному (міському) рівні;

18) забезпечує в межах компетенції координацію діяльності слідчого управління та підрозділів оперативно-технічних заходів та оперативної служби ГУНП щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ГУНП та міжрегіональними територіальними органами поліції.

4. Начальник слідчого відділу територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, крім повноважень, передбачених КПК України:

1) керує діяльністю слідчого відділу та є відповідальним за виконання покладених на нього завдань, дотримання підпорядкованими слідчими вимог законодавства України;

2) організовує та забезпечує постійний моніторинг стану оперативної обстановки на території обслуговування й реагування на її зміни, оперативне інформування начальника територіального (відокремленого) підрозділу поліції про стан правопорядку та боротьби зі злочинністю, наявні проблеми і пропозиції щодо їх розв'язання;

3) забезпечує в межах компетенції координацію діяльності слідчого відділу та підрозділів оперативно-технічних заходів та оперативної служби ГУНП щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ГУНП та міжрегіональними територіальними органами поліції; забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

4) організовує та забезпечує взаємодію слідчих з органами, що здійснюють судово-експертну діяльність, органами прокуратури і суду;

5) заслуховує на оперативних нарадах звіти працівників слідчого відділу та інших працівників територіального (відокремленого) підрозділу поліції з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень (не рідше двох разів на тиждень), уживає заходів щодо усунення недоліків на цьому напрямі діяльності;

6) установлює спеціалізацію слідчих в розслідуванні кримінальних правопорушень окремих категорій;

7) у разі встановлення в кримінальних провадженнях, досудове розслідування в яких розпочато слідчим відділом, ознак злочинів, передбачених підпунктом 17 пункту 3 цього розділу, негайно повідомляє про це слідче управління з метою вирішення у встановленому

законодавством порядку питання про визначення підслідності кримінального правопорушення;

8) розглядає заяви і повідомлення про злочини, що надходять до територіального (відокремленого) органу поліції, а також інші матеріали про злочини, виявлені поліцією, і забезпечує невідкладне, але не пізніше 24 годин після надходження, внесення слідчими відповідних відомостей до ЄРДР та повідомлення прокурора про початок досудового розслідування; при внесенні слідчими відомостей до ЄРДР контролює правильність попередньої правової кваліфікації вчинених протиправних дій, а також об'єктивність та своєчасність внесення слідчими відомостей до ЄРДР про рух кримінальних проваджень;

9) забезпечує чергування слідчих (слідчих груп) та інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів) у складі слідчо-оперативних груп для виїзду на місця подій за заявами і повідомленнями про злочини, віднесені до підслідності слідчих органів Національної поліції; особисто виїжджає на місця вчинення вмісних убивств, інших особливо тяжких злочинів, а також злочинів, які викликають значний суспільний резонанс; веде облік результатів оглядів місць подій та застосування при цьому науково-технічних засобів, уживає заходів щодо підвищення ефективності цієї роботи; у разі виявлення недоліків при проведенні огляду місця події організовує його повторне проведення;

10) своєчасно вирішує питання про створення слідчих груп для розслідування найбільш складних злочинів;

11) вивчає кримінальні провадження про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких у 10-денний строк після внесення слідчим відомостей до ЄРДР не складено письмове повідомлення про підозру; за результатами надає слідчому письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора, контролює їх виконання;

12) здійснює контроль за:

своєчасністю та повнотою внесення відомостей до ЄРДР, відповідністю даних про попередню правову кваліфікацію кримінальних правопорушень матеріалам кримінального провадження;

достовірністю даних про розслідування у кримінальних провадженнях та про їх рух, об'єктивністю відображення відомостей в ЄРДР і звітах;

своєчасністю здачі до архіву підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення закритих кримінальних проваджень;

13) заслуховує слідчих, інших службових осіб, уповноважених на проведення досудового розслідування, з питань розслідування кримінальних правопорушень;

14) запобігає фактам утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень; про їх виявлення негайно доповідає начальнику слідчого управління та прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні;

15) забезпечує контроль за своєчасним повідомленням районним (міським) військовим комісаріатам про призовників і військовослужбовців, щодо яких повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, в порядку і строки, визначені пунктом 61 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921;

16) щокварталу організовує перевірки зберігання вилучених з місць подій речових доказів і документів та забезпечує контроль за їх повним й ефективним використанням при встановленні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

17) розглядає акти прокурорського реагування, рішення слідчого судді, суду про порушення норм кримінального процесуального законодавства; за результатами вживає заходів щодо усунення недоліків у роботі конкретних слідчих та слідчого відділу в цілому;

18) організовує діяльність інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів) щодо належного техніко-криміналістичного супроводження кримінального провадження;

забезпечує впровадження в практичну діяльність слідчих передового досвіду досудового розслідування і нових форм та методів криміналістики.

VI. Права і обов'язки слідчих, гарантії їх процесуальної незалежності

1. Слідчий - службова особа органу Національної поліції України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень.

2. Під час досудового розслідування слідчий самостійно приймає процесуальні рішення, крім випадків, коли законом передбачено винесення рішення слідчого судді, суду або згода прокурора чи погодження керівника слідчого підрозділу або якщо рішення про його проведення приймає виключно прокурор, і є відповідальним за законне та своєчасне виконання цих рішень.

3. При виконанні своїх службових обов'язків слідчий зобов'язаний:

1) під час досудового розслідування дотримуватися вимог Конституції України, КПК України та законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) забезпечувати повне, усебічне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень у межах установлених КПК України строків;

3) виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі;

4) забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження;

5) не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу таємницю, що охороняється законом, інформацію про приватне (особисте і сімейне) життя особи та інші відомості, здобуті при розслідуванні кримінальних правопорушень;

6) не вчиняти будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості;

7) у разі наявності підстав, передбачених статтею 77 КПК України, заявляти самовідвід від участі в кримінальному провадженні в порядку, визначеному статтею 80 КПК України.

4. Службові особи органів та підрозділів поліції, крім безпосередніх керівників слідчих підрозділів, вищих керівників слідчих підрозділів, які діють у межах повноважень, визначених КПК України, не можуть мати доступу до матеріалів кримінальних проваджень, витребувати їх у слідчого для перевірки стану розслідування кримінального правопорушення, вивчення і надання вказівок, визначення кваліфікації кримінального правопорушення чи будь-яким іншим способом утручатися в процесуальну діяльність слідчого.

Утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень, не допускається.

5. Рішення слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора та вказівки керівника слідчого підрозділу, які не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, надані в межах їх компетенції і в установленій законодавством формі, є обов'язковими для виконання слідчим.

6. При незгоді з рішенням, дією чи бездіяльністю прокурора у відповідному досудовому провадженні слідчий в установленому порядку подає скаргу до прокуратури вищого рівня щодо прокуратури, в якій обіймає посаду прокурор, рішення, дія чи бездіяльність якого оскаржується.

7. Слідчий має право в порядку, передбаченому КПК України, доручати відповідним уповноваженим оперативним підрозділам поліції проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання.

8. Працівники поліції зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

VII. Слідчий - працівник організаційно-методичного підрозділу

1. Головним завданням слідчого - працівника організаційно-методичного підрозділу ГСУ, слідчого управління (далі - слідчий-методист) є надання практичної і методичної допомоги в організації роботи слідчих підрозділів.

2. До повноважень слідчого-методиста належать:

1) розроблення проектів розпорядчих документів з питань, що стосуються сфери діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України;

2) здійснення контролю за організацією роботи слідчих підрозділів, підготовка письмових рекомендацій щодо вдосконалення форм і методів керівництва підрозділами та з інших питань;

3) надання допомоги і перевірка роботи слідчих підрозділів, здійснення заходів щодо усунення недоліків і підвищення рівня слідчої роботи, контроль за їх виконанням;

4) вивчення передового досвіду і наукових методів розслідування кримінальних правопорушень, унесення пропозицій керівництву слідчих підрозділів про необхідність їх узагальнення, розповсюдження, упровадження;

5) вивчення слідчої практики, організації і результатів роботи слідчих, внесення керівництву слідчих підрозділів пропозицій щодо вдосконалення організації їх діяльності, підвищення ролі слідчих у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

3. Слідчий-методист:

1) надає практичну та методичну допомогу в організації роботи слідчих підрозділів, які за ним закріплені;

2) вносить керівникові слідчому підрозділу, у складі якого діє організаційно-методичний підрозділ, пропозиції щодо заслуховування на нарадах звітів слідчих підпорядкованих слідчих підрозділів та їх керівників про розслідування кримінальних правопорушень та організацію роботи підпорядкованих слідчих підрозділів;

3) веде обліки кримінальних проваджень, закритих слідчими за відсутністю події або складу кримінального правопорушення або у зв'язку з набранням чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, учинене особою, здійснює аналіз обґрунтованості таких рішень;

4) здійснює аналіз дотримання строків кримінального провадження; не рідше одного разу на місяць витребує в підрозділах інформаційного забезпечення Національної поліції, ГУНП списки кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, які розслідуються понад установлені КПК України строки, виявляє причини недотримання строків досудового розслідування, вносить керівникові слідчого підрозділу пропозиції щодо вжиття заходів для їх усунення;

5) забезпечує своєчасну підготовку матеріалів для продовження процесуальних строків у кримінальних провадженнях; організовує заслуховування результатів розслідування у цих кримінальних провадженнях у керівника органу слідчого підрозділу;

6) аналізує практику затримання осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень, застосування щодо них запобіжних заходів;

7) уживає заходів щодо підвищення якості досудового розслідування; з цією метою з'ясовує причини допущених слідчими недоліків та порушень законодавства, ініціює перед відповідними керівниками слідчих підрозділів питання про вжиття заходів щодо усунення таких порушень; постійно веде обліки кримінальних проваджень, у яких прокурорами скасовано постанову слідчого про закриття кримінального провадження; слідчим суддею постановлено ухвалу, якою скасовується рішення слідчого або якою зобов'язано його припинити дію чи вчинити певну дію; судом під час судового провадження постановлено ухвалу про закриття кримінального провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; судом ухвалено виправдувальний вирок; щомісяця доповідає керівництву слідчого підрозділу, у складі якого діє організаційно-методичний підрозділ, про стан цієї роботи в підпорядкованих слідчих підрозділах, уносить пропозиції щодо її покращення;

8) вивчає правильність та повноту внесення слідчими до ЄРДР відомостей про рух кримінальних проваджень та своєчасність внесення таких відомостей за прийнятими слідчими рішеннями; забезпечує достовірність звітності, яка надходить із підпорядкованих слідчих підрозділів;

9) перевіряє планування роботи в слідчих підрозділах територіальних (відокремлених) органів поліції, стан виконання планових заходів, їх відповідність планам ГСУ та слідчого управління, наявність індивідуальних планів роботи слідчих, планів розслідування в кримінальних провадженнях, планів-графіків закінчення досудового розслідування кримінальних правопорушень і стан виконання цих планів; у разі виявлення недоліків при складанні планів роботи надає практичну і методичну допомогу щодо усунення недоліків; з урахуванням зміни оперативної обстановки вживає заходів щодо внесення корективів у плани роботи;

10) організовує проведення щорічних інвентаризацій кримінальних проваджень; забезпечує надходження до слідчого підрозділу вищого рівня та підрозділу інформаційно-аналітичної підтримки об'єктивної інформації про рух кримінальних проваджень;

11) контролює стан організації в слідчих підрозділах роботи з підбору, розстановки, навчання і виховання кадрів слідчих підрозділів; щомісяця доповідає керівництву слідчого підрозділу про стан цієї роботи, наявність вакантних посад в слідчих підрозділах, уносить пропозиції щодо заміщення вакантних посад;

12) за письмовою вказівкою, наказом (дорученням) керівника слідчого підрозділу у встановленому порядку проводить службові розслідування, у тому числі з виїздом до слідчих підрозділів, за фактами порушень слідчими норм кримінального процесуального законодавства та вносить пропозиції щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності;

13) за вказівкою керівника слідчого підрозділу, у складі якого діє організаційно-методичний підрозділ, здійснює належний розгляд звернень громадян, депутатських запитів і звернень, документів прокурорського реагування та рішень судів, проводить за ними перевірки, готує мотивовані висновки у разі встановлення фактів порушення норм законодавства; уносить пропозиції керівництву слідчого підрозділу щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності, уживає заходів щодо усунення недоліків; за необхідності здійснює перевірки з виїздом до підпорядкованих слідчих підрозділів;

14) особисто приймає щомісячні звіти від керівників підпорядкованих слідчих підрозділів і вимагає від них:

відомості про дотримання графіка розслідування в кримінальних провадженнях, у тому числі про кількість кримінальних правопорушень, що виявлені слідчими;

списки кримінальних проваджень:

які передані прокурору для звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності або закритих прокурором;

у яких рішення про закриття кримінального провадження прийнято слідчими;

у яких особам повідомлено про підозру в учиненні кримінальних правопорушень;

у яких після повідомлення про підозру в учиненні кримінального проступку протягом одного місяця не закінчено дізнання та після повідомлення про підозру в учиненні злочину протягом двох місяців не закінчено досудове слідство, із зазначенням причин їх тривалості та відомостей про продовження процесуальних строків у встановленому порядку;

у яких досудове розслідування зупинено у звітному періоді у зв'язку з:

переховуванням підозрюваного від органів досудового розслідування з метою ухилення від кримінальної відповідальності і невстановленням його місцезнаходження, із зазначенням номерів розшукових справ;

захворуванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні, за наявності медичного висновку, що підтверджує цей факт;

необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, із зазначенням стану виконання запиту про міжнародну правову допомогу;
 відомості про стан роботи з особовим складом слідчих підрозділів, про наявність вакантних посад.

VIII. Слідчий-криміналіст

1. Головним завданням слідчого-криміналіста ГСУ, слідчого управління (далі - слідчий-криміналіст) є надання практичної і методичної допомоги слідчим у розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

2. Робота слідчих-криміналістів включає:

1) запровадження в слідчу практику наукових рекомендацій щодо організації роботи і тактики проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, застосування техніко-криміналістичних засобів і розповсюдження позитивного досвіду при розслідуванні кримінальних правопорушень;

2) розроблення методики розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, у тому числі з урахуванням оперативної обстановки в регіоні;

3) підвищення професійного рівня слідчих щодо розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі тих, у яких осіб, що їх учинили, не встановлено.

3. Слідчий-криміналіст:

1) щодня знайомиться з оперативними зведеннями про кримінальні правопорушення, що вчинені за добу, та в установлених випадках надає об'єктивну інформацію до ГСУ про обставини їх вчинення;

2) бере участь в огляді місця події при вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину чи іншого кримінального правопорушення, яке викликало значний суспільний резонанс, надає кваліфіковану допомогу в пошуку слідів кримінального правопорушення, належній їх фіксації з метою правильного процесуального оформлення, виключення надалі їх утрати або приведення в непридатний для подальших досліджень стан;

3) з урахуванням зібраних доказів та обставин, виявлених під час досудового розслідування, надає допомогу слідчому в складенні погодженого плану слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; надалі при необхідності розробляє додаткові плани;

4) заводить контрольно-наглядову справу за результатами огляду місця події (у разі внесення інформації до ЄРДР), а також у разі кримінального правопорушення, що є на контролі Національної поліції, Офісі Генерального прокурора, регіональних прокуратур, та за письмовою вказівкою керівництва ГСУ, слідчого управління; здійснює супроводження розслідування такого кримінального правопорушення аж до прийняття в кримінальному провадженні остаточного рішення згідно з КПК України, для чого не рідше одного разу на місяць витребує інформацію про результати досудового розслідування та вносить пропозиції щодо його вдосконалення;

{Підпункт 4 пункту 3 розділу VIII із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 403 від 20.05.2020}

5) надає допомогу слідчим в організації досудового розслідування, у тому числі в проведенні окремих слідчих дій, застосуванні техніко-криміналістичних засобів, залученні спеціалістів, використанні можливостей криміналістичних, оперативно-довідкових та інших обліків поліції; для надання практичної допомоги в проведенні окремих слідчих дій слідчих-криміналістів включають до складу слідчих груп;

6) опрацьовує та запроваджує в слідчу практику наукові методи (у тому числі з урахуванням досвіду інших держав) розслідування кримінальних правопорушень та засоби криміналістичної техніки;

7) вивчає слідчу практику, розробляє заходи щодо її вдосконалення, узагальнює можливості криміналістики і судової експертизи в процесі досудового розслідування,

запроваджує позитивний досвід, надає підтверджені практикою рекомендації щодо методики і тактики досудового розслідування; з урахуванням виявлених недоліків і проблем в організації роботи вносить пропозиції керівництву ГСУ, слідчих управлінь щодо їх розгляду на оперативних нарадах; уносить пропозиції про заслуховування на оперативних нарадах звітів працівників слідчих підрозділів та оперативних підрозділів щодо організації і стану оперативно-розшукової та слідчої роботи, розслідування конкретних кримінальних правопорушень;

8) здійснює контроль за цілеспрямованим використанням техніко-криміналістичних засобів, які закріплені за слідчим підрозділом;

9) визначає і обґрунтовує кількість необхідних техніко-криміналістичних засобів, матеріалів, навчально-методичної літератури, вносить пропозиції щодо їх придбання і розподілу;

10) перевіряє та узагальнює практику роботи слідчих щодо застосування техніко-криміналістичних засобів і наукових рекомендацій, стан роботи слідчо-оперативних груп на місцях подій та при розслідуванні обставин учинених кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі, готує аналізи та інформаційні листи з цього питання;

11) з метою підвищення кваліфікаційного рівня працівників слідчих підрозділів планує і організовує проведення занять зі службової підготовки щодо проблемних питань, що виникають під час досудового розслідування, методики й тактики розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень тощо.

ІХ. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст)

1. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) у кримінальному провадженні - особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і як спеціаліст бере участь у проведенні слідчих (розшукових) дій та надає практичну допомогу слідчим в організації їх проведення.

2. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) у своїй діяльності безпосередньо підпорядковується та підзвітний начальникові слідчого підрозділу. У разі утворення у складі слідчого підрозділу підрозділу техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій керівник цього підрозділу підпорядковується безпосередньо начальникові слідчого підрозділу.

3. Працівники поліції у межах компетенції зобов'язані надавати інспектору-криміналісту (техніку-криміналісту) всебічну допомогу у виконанні його обов'язків.

4. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) зобов'язаний виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного слідчого підрозділу, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку.

5. Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст):

1) надає під час досудового розслідування консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;

2) з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, забезпечує оформлення фото-, звуко- та відеоматеріалів після завершення слідчих (розшукових) дій;

3) виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення;

4) проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення;

5) є відповідальним за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього;

б) надає пояснення слідчому та учасникам слідчих (розшукових) дій з приводу застосування криміналістичної техніки, умов виявлення слідів та інших обставин, які потребують роз'яснення.

Х. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих

1. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, - працівник поліції, завданням якого є здійснення контролю за дотриманням іншими службовими особами прав затриманого, а також безпосереднє забезпечення цих прав.

2. Кількість службових осіб, відповідальних за перебування затриманих, підрозділу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, визначається начальниками ГУНП з урахуванням вимог законодавства, яким регламентовано діяльність ізоляторів тимчасового тримання.

3. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, у своїй діяльності безпосередньо підпорядковується та підзвітна начальнику слідчого підрозділу.

4. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, крім обов'язків, передбачених статтями 212, 213 КПК України, повинна:

1) вести обліки затриманих слідчими осіб, які підозрюються в учиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

2) щодня письмово доповідати керівнику слідчого підрозділу про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину;

3) при реєстрації затриманого перевіряти наявність на його тілі видимих тілесних ушкоджень; за наявності підстав забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію тілесних ушкоджень медичним працівником;

4) у разі звернення затриманого про застосування насильства під час затримання зафіксувати його заяву та прийняти її в письмовому вигляді;

5) завчасно, але не пізніше трьох годин до завершення:

24-годинного строку з моменту затримання інформувати керівника слідчого підрозділу про необхідність звільнення затриманого в разі невручення йому повідомлення про підозру;

60-годинного строку з моменту затримання інформувати керівника слідчого підрозділу про необхідність звільнення затриманого в разі недоставляння його до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно нього запобіжного заходу;

б) не допускати до затриманих сторонніх осіб, у тому числі працівників оперативних підрозділів, інших службових осіб поліції, без письмового дозволу слідчого, який проводить розслідування в кримінальному провадженні, або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

XI. Помічник слідчого

1. Помічник слідчого - працівник слідчого підрозділу, завданням якого є надання допомоги слідчому і виконання його доручень, пов'язаних з розслідуванням кримінальних правопорушень.

2. Працівники поліції у межах компетенції зобов'язані надавати помічнику слідчого всебічну допомогу у виконанні його обов'язків.

3. Помічник слідчого зобов'язаний виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного слідчого підрозділу, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку.

4. Помічник слідчого має право:

1) брати участь в проведенні слідчим слідчих (розшукових) дій;

2) забезпечувати виконання виклику для проведення слідчих (розшукових) дій свідків, потерпілих, підозрюваних, спеціалістів, експертів, цивільних позивачів, цивільних відповідачів та інших учасників кримінального провадження;

3) залучати понятих до участі в проведенні слідчих дій;

4) у встановленому законодавством порядку доставляти запити слідчих в установи, організації, на підприємства на документи та предмети, необхідні для проведення всебічного й неупередженого розслідування в кримінальному провадженні, та доставляти витребувані документи та предмети за місцем призначення;

5) бути присутнім при ознайомленні в установленому статтею 290 КПК України порядку з матеріалами досудового розслідування підозрюваним, його захисником, законним представником та захисником особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, цивільним позивачем, його представником та законним представником, цивільним відповідачем, його представником;

6) уносити керівництву слідчого підрозділу пропозиції щодо покращення організації та підвищення ефективності роботи помічників слідчих і слідчого підрозділу в цілому.

4.10. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України, затверджене наказом МВС України від 20 травня 2020 року № 405

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
03 червня 2020 р.
за № 491/34774

ПОЛОЖЕННЯ про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України

I. Загальні положення

1. Підрозділи дізнання органів Національної поліції України (далі - підрозділи дізнання) здійснюють досудове розслідування кримінальних проступків, віднесених до підслідності органів Національної поліції України, у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України (далі - КПК України).

Дізнання здійснюють також працівники поліції інших підрозділів органів Національної поліції України, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

2. Підрозділи дізнання є структурними підрозділами центрального органу управління поліції, її територіальних органів - головних управлінь Національної

поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві (далі - ГУНП), територіальних (відокремлених) підрозділів ГУНП (далі - територіальні підрозділи поліції).

Підрозділами дізнання є:

Управління дізнання Національної поліції України (далі - Управління дізнання);

відділи (сектори) дізнання ГУНП;

відділи (сектори) дізнання територіальних (відокремлених) підрозділів поліції (далі - відділи (сектори) дізнання територіальних підрозділів поліції).

Працівники поліції інших підрозділів органів Національної поліції України, які уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків, підпорядковуються з питань здійснення дізнання начальникові підрозділу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівникові органу досудового розслідування в межах юрисдикції територіального підрозділу поліції.

3. Правову основу діяльності підрозділів дізнання становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про Національну поліцію», а також видані відповідно до них акти Міністерства внутрішніх справ України, інші нормативно-правові акти з питань організації досудового розслідування.

4. Перевірку стану та результатів діяльності підрозділів дізнання здійснюють в установленому порядку працівники підрозділів дізнання вищого рівня.

II. Завдання підрозділів дізнання

1. На підрозділи дізнання покладаються такі завдання:

захист особи, суспільства та держави від кримінальних проступків;

охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження;

забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних проступків, віднесених до підслідності органів Національної поліції України;

забезпечення відшкодування фізичним і юридичним особам шкоди, заподіяної кримінальними проступками;

виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних проступків, і вжиття заходів щодо їх усунення.

2. Дізнавачі підрозділів дізнання зобов'язані вживати всіх передбачених законодавством заходів для забезпечення ефективності досудового розслідування кримінальних проступків.

3. На підрозділи дізнання можуть бути покладені й інші завдання, визначені законодавством України.

III. Основні функції підрозділів дізнання

1. Підрозділи дізнання відповідно до покладених на них завдань виконують такі функції:

усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального проступку, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують їх покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень;

аналіз практики досудового розслідування кримінальних проступків, організації і результатів діяльності дізнавачів, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підрозділів дізнання;

вжиття заходів з підвищення якості дізнання і дотримання його строків;

вивчення, узагальнення позитивного досвіду дізнання, упровадження його в практику підрозділів дізнання, розроблення сучасних методик розслідування окремих видів кримінальних проступків;

організація взаємодії підрозділів дізнання з іншими підрозділами Національної поліції, слідчими та детективами інших правоохоронних органів, суб'єктами, що здійснюють судово-експертну діяльність, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням;

вивчення практики застосування дізнавачами норм права і розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України;

забезпечення підбору, розстановки і виховання кадрів для підрозділів дізнання, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності;

організація відповідно до законодавства України розгляду і вирішення звернень громадян, які надходять у зв'язку з проведенням дізнання.

2. На підрозділи дізнання можуть бути покладені й інші функції, передбачені законодавством України.

IV. Повноваження керівників підрозділів дізнання

1. Начальник Управління дізнання, начальники відділів (секторів) дізнання ГУНП, відділів (секторів) дізнання територіальних підрозділів поліції, виконують повноваження керівника органу дізнання, визначеного кримінальним процесуальним законодавством, є відповідальними за організацію роботи в підрозділі дізнання, стан досудового розслідування кримінальних проступків, виконання інших завдань підпорядкованих підрозділів дізнання.

2. Начальник Управління дізнання:

здійснює організаційне і методичне забезпечення діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України з розкриття та розслідування кримінальних проступків;

організовує в установленому порядку заслуховування керівників відділів (секторів) дізнання ГУНП з питань службової діяльності підрозділів дізнання відділів (секторів) ГУНП та територіальних підрозділів поліції, у тому числі стану взаємодії між дізнавачами та оперативними підрозділами в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні; за наявності

підстав ініціює в установленому порядку питання про проведення службового розслідування, уживає інших заходів щодо усунення порушень вимог законодавства;

ознайомлюється з матеріалами дізнання, дає в них дізнавачам письмові вказівки, що не суперечать рішенням та вказівкам прокурора;

організовує в установленому порядку вивчення стану досудового розслідування кримінальних проступків;

організовує розгляд та вирішення в установленому законодавством порядку запитів і звернень, що надійшли до Управління дізнання, у зв'язку з проведенням дізнавачами досудового розслідування.

3. Начальник відділу (сектору) дізнання ГУНП:

організовує здійснення підрозділом дізнання ГУНП досудового розслідування кримінальних проступків, віднесених до підслідності органів Національної поліції України;

надає практичну і методичну допомогу підрозділам дізнання територіальних підрозділів поліції в організації їх діяльності, здійснює перевірку їх роботи; розробляє та вживає заходів з підвищення ефективності роботи дізнавачів, усуває наявні недоліки;

організовує заслуховування керівників підрозділів дізнання територіальних підрозділів поліції з питань службової діяльності підрозділів дізнання, у тому числі стану взаємодії між дізнавачами та оперативними підрозділами ГУНП у запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні; за наявності підстав ініціює в установленому порядку питання щодо проведення службового розслідування; уживає інших заходів щодо усунення порушень дізнавачами вимог законодавства;

викликає в установленому порядку до відділу (сектору) дізнання ГУНП для заслуховування стану досудового розслідування кримінальних проступків працівників дізнання територіальних підрозділів поліції;

ознайомлюється з матеріалами дізнання, дає в кримінальних провадженнях письмові вказівки дізнавачам, що не суперечать рішенням та вказівкам прокурора;

відсторонює дізнавача від проведення дізнання, призначає іншого дізнавача за наявності підстав, передбачених КПК України, або порушує клопотання перед органами прокуратури відповідного рівня про передачу кримінального провадження до іншого підрозділу дізнання;

організовує та забезпечує взаємодію дізнавачів підрозділів дізнання з іншими підрозділами Національної поліції, слідчими та детективами інших правоохоронних органів, суб'єктами, що здійснюють судово-експертну діяльність, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням;

аналізує діяльність підрозділів дізнання ГУНП і територіальних підрозділів поліції, здійснює розроблення та вжиття заходів, спрямованих на вдосконалення

організації досудового розслідування кримінальних проступків, підвищення якості дізнання та скорочення його строків, забезпечення законності під час здійснення дізнання, відшкодування збитків, завданих кримінальними проступками;

забезпечує достовірність звітності та облік даних про характер, обсяг і результати роботи підрозділів дізнання ГУНП і територіальних підрозділів поліції та працівників поліції інших підрозділів органів Національної поліції України, які уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків у межах територіальної юрисдикції ГУНП;

організовує розгляд та вирішення в установленому законодавством порядку запитів і звернень, що надійшли до відділу (сектору) дізнання ГУНП, у зв'язку з проведенням дізнавачами досудового розслідування кримінальних проступків.

4. Начальник відділу (сектору) дізнання територіального підрозділу поліції: керує діяльністю відділу (сектору) дізнання територіального підрозділу поліції та є відповідальним за виконання покладених на нього завдань, додержання дізнавачами вимог законодавства України;

організовує та забезпечує постійний моніторинг стану оперативної обстановки на території обслуговування й реагування на її зміни;

забезпечує в межах компетенції взаємодію відділу (сектору) дізнання територіального підрозділу поліції та підрозділів оперативно-технічних заходів ГУНП щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених частиною другою статті 264 та статтею 268 КПК України, оперативними підрозділами ГУНП та міжрегіональними територіальними органами поліції; забезпечує ефективне використання дізнавачами оперативної інформації під час досудового розслідування кримінальних проступків, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

організовує та забезпечує взаємодію дізнавачів з іншими підрозділами Національної поліції, слідчими та детективами інших правоохоронних органів, суб'єктами, що здійснюють судово-експертну діяльність, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням;

заслуховує на оперативних нарадах звіти з питань розслідування кримінальних проступків працівників відділу (сектору) дізнання територіального підрозділу поліції та інших працівників поліції, уповноважених на здійснення дізнання, уживає заходів щодо усунення недоліків дізнання;

установлює спеціалізацію дізнавачів у розслідуванні кримінальних проступків окремих категорій;

у разі встановлення в розпочатому дізнавачем кримінальному провадженні ознак злочину, негайно повідомляє про це керівника органу досудового розслідування відповідного територіального підрозділу поліції з метою вирішення в установленому законодавством порядку питання про визначення підслідності злочину, а в разі встановлення, що кримінальний проступок учинив

неповнолітній,- визначає дізнавача, спеціально уповноваженого на здійснення дізнання щодо неповнолітніх;

розглядає заяви і повідомлення про кримінальні проступки, що надходять до територіального підрозділу поліції, а також інші матеріали про кримінальні проступки, виявлені працівниками поліції, і забезпечує невідкладне, але не пізніше 24 годин після надходження, внесення дізнавачами відповідних відомостей про кримінальні проступки до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) та повідомлення прокурора про початок досудового розслідування;

забезпечує чергування дізнавачів у складі слідчо-оперативних груп для їх виїзду на місце події за заявами і повідомленнями про кримінальні проступки;

вивчає кримінальні провадження і надає дізнавачам письмові вказівки, що не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, контролює їх виконання;

здійснює контроль за своєчасністю та повнотою внесення дізнавачами відомостей до ЄРДР, відповідністю даних про попередню правову кваліфікацію кримінальних проступків матеріалам кримінального провадження; достовірністю даних про результати розслідування у кримінальних провадженнях та про їх рух, об'єктивністю відображення відомостей в ЄРДР і звітах про результати роботи органів досудового розслідування; своєчасністю здачі до архіву підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення закритих кримінальних проваджень;

заслуховує дізнавачів, інших працівників поліції, уповноважених на проведення дізнання, з питань досудового розслідування кримінальних проступків;

запобігає фактам утручання в процесуальну діяльність дізнавачів осіб, що не мають на те законних повноважень, уживає заходи щодо припинення утручання в процесуальну діяльність дізнавачів;

забезпечує контроль за своєчасним повідомленням районним (міським) військовим комісаріатам про призовників і військовослужбовців, яким повідомлено про підозру в учиненні кримінального проступку, у порядку і строки, визначені пунктом 61 Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 921;

щокварталу організовує перевірки стану та умов зберігання вилучених у кримінальному провадженні речових доказів і документів та забезпечує контроль за правильністю ведення документів по їх прийому, обліку, передачі;

забезпечує достовірність звітності та обліку даних про характер, обсяг і результати роботи відділу (сектору) дізнання територіального підрозділу поліції та працівників поліції інших підрозділів органів Національної поліції України, які уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків, у межах юрисдикції територіального підрозділу поліції, у складі якого діє підрозділ дізнання;

розглядає документи, які надійшли від органів прокуратури та суду, з питань здійснення дізнання;

організовує розгляд та вирішення в установленому законодавством порядку запитів та звернень, що надійшли у зв'язку з проведенням дізнавачами досудового розслідування кримінальних проступків.

V. Права і обов'язки дізнавачів

1. Дізнавач - службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції України або уповноважена особа іншого підрозділу поліції, яка уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

Про уповноваження працівника поліції іншого підрозділу здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків Головою Національної поліції України, начальниками ГУНП, начальниками відповідних територіальних підрозділів поліції, або особами, які виконують їх обов'язки, видається наказ. Засвідчена в установленому порядку копія наказу про уповноваження працівника поліції здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків надсилається до органу прокуратури відповідного рівня для внесення адміністраторами ЄРДР відповідних відомостей про реєстратора до довідника організаційної структури ЄРДР і надання працівнику поліції, уповноваженому здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків, доступу до ЄРДР.

2. Під час досудового розслідування кримінальних проступків дізнавач самостійно приймає процесуальні рішення, крім випадків, коли закон передбачає прийняття (ухвалення) рішення слідчого судді, суду чи згоду прокурора, і є відповідальним за законне та своєчасне виконання цих рішень.

3. Під час здійснення дізнання дізнавач зобов'язаний:

дотримуватися вимог Конституції України, КПК України та законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та інших нормативно-правових актів з питань досудового розслідування;

забезпечувати повне, усебічне та неупереджене розслідування кримінальних проступків у межах строків установлених КПК України;

виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі;

забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження;

не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу таємницю, що охороняється законом, інформацію про приватне (особисте і сімейне) життя особи та інші відомості, здобуті під час розслідування кримінальних проступків;

не вчиняти будь-яких дій, які можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості;

у разі наявності підстав, передбачених статтею 77 КПК України, заявляти самовідвід від участі в кримінальному провадженні в порядку, визначеному статтею 80 КПК України.

4. Службові особи органів та підрозділів поліції, крім безпосередніх керівників підрозділів дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівників органів досудового розслідування, які діють у межах повноважень, визначених КПК України, не можуть мати доступу до матеріалів кримінальних проваджень, витребувати їх у дізнавача для перевірки стану розслідування кримінального проступку, вивчення і надання вказівок, визначення кваліфікації кримінального проступку чи будь-яким іншим способом утручатися в процесуальну діяльність дізнавача.

Утручання в процесуальну діяльність дізнавача осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється.

5. Рішення слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора, письмові вказівки керівника підрозділу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівника органу досудового розслідування, що не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, надані в межах їх компетенції і в установленій законодавством формі, є обов'язковими для виконання дізнавачем.

6. Дізнавач має право в порядку, передбаченому КПК України, доручати відповідним оперативним підрозділам поліції проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених частиною другою статті 264 та статтею 268 КПК України. Доручення дізнавача щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання.

7. Працівники поліції зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення дізнавача.

VI. Організація діяльності працівників Управління дізнання та відділів (секторів) дізнання ГУНП, які виконують організаційно-методичні функції

1. На працівників Управління дізнання, відділів (секторів) дізнання ГУНП покладаються організаційно-методичні функції з надання практичної і методичної допомоги в організації роботи підрозділів дізнання територіальних органів поліції.

2. До повноважень працівників підрозділів дізнання, які виконують організаційно-методичні функції, належать:

розроблення проєктів організаційно-розпорядчих документів з питань, що стосуються сфери діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України;

здійснення моніторингу організації роботи підрозділів дізнання, підготовка письмових рекомендацій щодо вдосконалення форм і методів їх діяльності;

надання допомоги і перевірка роботи підрозділів дізнання, здійснення заходів щодо недопущення порушення законності під час досудового розслідування кримінальних проступків, контроль за їх виконанням;

вивчення передового досвіду розслідування кримінальних проступків, унесення пропозицій щодо потреби їх узагальнення, розповсюдження, упровадження;

вивчення результатів роботи підрозділів дізнання, внесення керівництву підрозділів дізнання пропозицій щодо вдосконалення організації діяльності підрозділів дізнання, підвищення ролі дізнавачів у виявленні та розслідуванні кримінальних проступків.

3. Працівник відділу (сектору) дізнання ГУНП, який виконує організаційно-методичні функції:

надає практичну і методичну допомогу в організації роботи підрозділів дізнання, які за ним закріплені відповідно до зонально-лінійного принципу;

уносить начальнику відділу (сектору) дізнання ГУНП пропозиції щодо заслуховування на нарадах звітів керівників підрозділів дізнання територіальних підрозділів поліції про стан розслідування кримінальних проступків та організацію роботи підрозділів, які вони очолюють;

здійснює аналіз обґрунтованості прийняття дізнавачами рішень про закриття кримінальних проваджень;

здійснює аналіз дотримання строків дізнання, виявляє причини недотримання строків дізнання, уносить начальнику відділу (сектору) дізнання ГУНП, начальникам дізнання територіальних підрозділів поліції пропозиції щодо вжиття заходів з їх усунення;

аналізує практику затримання осіб, які вчинили кримінальні проступки, у порядку, передбаченому статтею 298² КПК України;

уживає заходів щодо підвищення якості досудового розслідування кримінальних проступків; із цією метою з'ясовує причини допущення дізнавачами недоліків та порушень законодавства, ініціює перед начальником відділу (сектору) дізнання ГУНП питання про вжиття заходів щодо усунення таких порушень; веде обліки кримінальних проваджень, у яких прокурори скасували постанову дізнавача про закриття кримінального провадження, слідчий суддя постановив ухвалу, яка скасовує рішення дізнавача або яка зобов'язує його припинити дію чи вчинити певну дію, суд під час судового провадження постановив ухвалу про закриття кримінального провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення, суд ухвалив виправдувальний вирок; щомісяця доповідає начальнику відділу (сектору) дізнання ГУНП, у складі якого діє організаційно-методичний підрозділ, про стан цієї роботи в підрозділах дізнання, уносить пропозиції щодо її покращення;

вивчає правильність та повноту внесення дізнавачами до ЄРДР відомостей про рух кримінальних проваджень та своєчасність внесення таких відомостей за прийнятими дізнавачами рішеннями; забезпечує достовірність звітності, яка надходить з підрозділів дізнання;

перевіряє планування роботи у відділах (секторах) дізнання територіальних (відокремлених) підрозділів поліції, стан виконання планових заходів, їх відповідність планам відділу (сектору) дізнання ГУНП, ГУНП та Національної поліції України, наявність індивідуальних планів роботи дізнавачів, планів розслідування в кримінальних провадженнях і стан виконання цих планів; у разі виявлення недоліків у складанні планів роботи надає практичну і методичну

допомогу щодо їх усунення; з урахуванням зміни оперативної обстановки вживає заходів щодо внесення корективів у плани роботи;

організовує, а за необхідності за вказівкою начальника відділу (сектору) дізнання ГУНП бере участь у проведенні щорічних чи позапланових інвентаризацій кримінальних проваджень; забезпечує надходження до відділу (сектору) дізнання ГУНП та підрозділу інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП об'єктивної інформації про рух кримінальних проваджень; у разі виявлення фактів втрати матеріалів кримінальних проваджень негайно організовує проведення службових розслідувань, результати розслідувань з пропозиціями про заходи щодо відновлення втрачених матеріалів кримінальних проваджень доповідає начальнику відділу (сектору) дізнання ГУНП;

контролює стан організації в підрозділах дізнання роботи з підбору, розстановки, навчання і виховання кадрів; щомісяця доповідає начальникові відділу (сектору) дізнання ГУНП про стан цієї роботи, наявність вакантних посад у підрозділах дізнання, уносить пропозиції щодо заміщення вакантних посад;

у встановленому порядку проводить службові розслідування за фактами порушення дізнавачами норм кримінального процесуального законодавства, у тому числі з виїздом до підрозділів дізнання, та вносить пропозиції щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності;

за вказівкою начальника відділу (сектору) дізнання ГУНП здійснює розгляд запитів і звернень, документів прокурорського реагування та рішень судів, що надійшли до відділу (сектору) дізнання ГУНП у зв'язку з проведенням дізнавачами досудового розслідування кримінальних проступків, проводить за ними перевірки, готує мотивовані висновки в разі встановлення фактів порушення норм законодавства; уносить пропозиції начальникові відділу (сектору) дізнання ГУНП щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності, уживає заходів щодо усунення недоліків; за необхідності здійснює перевірки з виїздом до підрозділів дізнання;

особисто приймає щомісячні звіти від керівників підрозділів дізнання ГУНП, підрозділів дізнання територіальних (відокремлених) органів поліції разом із списками кримінальних проваджень:

у яких після повідомлення про підозру в учиненні кримінального проступку або затримання особи в порядку, передбаченому частиною четвертою статті 298² КПК України, протягом сімдесяти двох годин не закінчено дізнання;

у яких у разі повідомлення особі про підозру в учиненні кримінального проступку у випадках, якщо підозрюваний не визнає вину, або необхідності проведення додаткових слідчих (розшукових) дій, або вчинення кримінального проступку неповнолітнім, протягом двадцяти діб не закінчено дізнання;

у яких у разі повідомлення особі про підозру в учиненні кримінального проступку, якщо особа заявила клопотання про проведення експертизи у випадку, передбаченому частиною другою статті 298⁴ КПК України, не закінчено дізнання протягом одного місяця;

у яких досудове розслідування у формі дізнання зупинено у звітному періоді у зв'язку з оголошенням у розшук підозрюваного (із зазначенням номерів

розшукових справ), захворюванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні (за наявності відповідного медичного висновку, що підтверджує цей факт), необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва (із зазначенням стану виконання запиту про міжнародну правову допомогу).

4.10. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 14 квітня 2016 року № 296

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 червня 2016 р.
за № 884/29014

**ІНСТРУКЦІЯ
з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах
досудового розслідування Національної поліції України**

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає єдиний порядок обліку, зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень в органах досудового розслідування Національної поліції України.

2. Організація обліку, зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень у Головному слідчому управлінні Національної поліції України (далі - ГСУ) покладається на начальників управлінь ГСУ, у слідчих управліннях головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП) - на начальників слідчих управлінь ГУНП, а в слідчих відділах (відділеннях) управлінь, відділів, відділень поліції ГУНП (далі - територіальні підрозділи поліції) - на начальників слідчих відділів, відділень територіальних підрозділів поліції.

Організація обліку, зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень у відділі (секторі) дізнання ГУНП покладається на начальника відділу (сектору) дізнання ГУНП, у відділеннях (секторах) дізнання територіальних підрозділів поліції - на начальників відділень (секторів) дізнання територіальних підрозділів поліції.

Якщо в кримінальних провадженнях досудове розслідування у формі дізнання здійснює уповноважена особа іншого підрозділу територіального органу (підрозділу) поліції або міжрегіонального територіального органу поліції, організація обліку зберігання, видачі та інвентаризації цих кримінальних проваджень покладається відповідно на начальників відділів (секторів) дізнання ГУНП, відділень (секторів) дізнання територіальних органів поліції, у межах юрисдикції яких здійснюється досудове розслідування.

3. Відповідальним за зберігання кримінальних проваджень, у яких здійснюється досудове розслідування, а також тих, досудове розслідування в яких зупинено, є слідчий (дознавач), який безпосередньо здійснює досудове розслідування у цих кримінальних провадженнях. Під час досудового розслідування в кримінальному провадженні групою слідчих відповідальною особою за зберігання кримінального провадження є слідчий, визначений старшим слідчої групи.

II. Порядок обліку та руху кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні

1. Кожен слідчий (дознавач) веде книгу обліку роботи слідчого (дознавача) (про рух кримінальних проваджень) (додаток 1), до якої заносить відомості про рух усіх кримінальних проваджень, у яких ним здійснюється досудове розслідування. Допускається ведення такого обліку за допомогою електронно-обчислювальної техніки, що має дублюючий характер.

2. У разі відбуття слідчого (дознавача) у відпустку або службове відрядження, тимчасової втрати ним працездатності, переведення його для подальшого проходження служби до іншого підрозділу чи звільнення з посади кримінальні провадження, що перебувають у його провадженні, а також у яких досудове розслідування зупинено або винесено постанову про їх закриття, разом з книгою обліку роботи слідчого (дознавача) (про рух кримінальних проваджень) передаються згідно з актом приймання-передавання матеріалів кримінальних проваджень (додаток 2) у двох примірниках керівнику органу досудового розслідування (особі, яка виконує його обов'язки) для організації подальшого розслідування.

3. Керівник органу досудового розслідування (особа, яка виконує його обов'язки) після звірення фактичної наявності кримінальних проваджень з даними Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) та книги обліку роботи слідчого (дознавача) (про рух кримінальних проваджень) своїм підписом засвідчує факт приймання кримінальних проваджень. Один примірник акта поміщується до наряду приймання-передавання кримінальних проваджень органу досудового розслідування (далі - наряд-накопичувач), а другий - залишається у слідчого (дознавача).

4. У разі неможливості з об'єктивних причин складання слідчим (дознавачем) такого акта керівником органу досудового розслідування (особою, яка виконує його обов'язки) створюється комісія (до її складу входять, крім керівника, двоє підлеглих йому працівників), яка здійснює вилучення зі службового кабінету

слідчого (дознавача) кримінальних проваджень, складає відповідний акт в одному примірнику, який поміщується до наряду-накопичувача.

5. Кримінальні провадження за межі органу досудового розслідування надсилаються із супровідним листом, який підписується керівником (його заступником відповідно до розподілу функціональних обов'язків) та реєструється в канцелярії органу досудового розслідування (у разі її відсутності - у канцелярії органу поліції) відповідно до вимог законодавства з питань діловодства. Копії супровідних листів поміщаються до відповідного наряду-накопичувача.

Кримінальне провадження перед надсиланням повинно бути належним чином оформлене: містити внутрішній опис документів, пронумеровані аркуші, бути прошитим та скріпленим печаткою. На зворотному боці останнього аркуша кримінального провадження слідчий (дознавач), який його оформив, ставить свій підпис із зазначенням своєї посади, дати, кількості підшитих у томі аркушів (цифрами та словами).

6. Керівником органу досудового розслідування (його заступником) про надсилання кримінального провадження робиться відповідна відмітка в журналі - реєстрі кримінальних проваджень.

7. Надсилання кримінальних проваджень здійснюється лише через канцелярії (підрозділи документального забезпечення) відповідних органів поліції у встановленому законодавством порядку.

У виключних випадках, обумовлених терміновістю прийняття процесуальних рішень та дотриманням строків досудового розслідування, в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці допускається доставка кримінального провадження нарочним.

8. Витребувати кримінальне провадження з метою ознайомлення зі станом досудового розслідування мають право заступник Голови Національної поліції України - начальник ГСУ, його заступники, начальники слідчих управлінь ГУНП (особи, які виконують їх обов'язки).

Витребування кримінальних проваджень до ГСУ здійснюється в таких випадках:

у разі розгляду звернень (запитів, доручень) Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, Генерального прокурора, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Голови Конституційного Суду України, Голови Верховного Суду, голів вищих спеціалізованих судів України, Голови Вищої ради юстиції України, Секретаря Ради національної безпеки і оборони України, Керівника Офісу Президента України, Голови Центральної виборчої комісії України, а також депутатських звернень та запитів народних депутатів України із скаргами на неефективність досудового розслідування, допущення порушень законодавства працівниками органів досудового розслідування, які доповідалися Міністрові внутрішніх справ України, Голові Національної поліції України або особам, які виконують їх обов'язки, у разі неможливості розгляду таких скарг без вивчення матеріалів кримінального провадження;

у разі надання практичної та методичної допомоги у проведенні досудового розслідування в кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, досудове розслідування яких викликало підвищену увагу громадськості та засобів масової інформації;

у разі вирішення в установленому Кримінальним процесуальним кодексом України (далі - КПК України) порядку питання щодо здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні безпосередньо слідчими ГСУ;

у разі розгляду скарг, які надійшли до ГСУ повторно і в яких йдеться про невирішення заступниками начальників ГУНП - начальниками слідчих управлінь питань, порушених у первинних скаргах;

для перевірки повноти виконання раніше наданих керівництвом ГСУ в порядку статті 39 КПК України письмових вказівок у кримінальних провадженнях, обґрунтованості прийняття рішень про закриття кримінальних проваджень про тяжкі, особливо тяжкі та нетяжкі злочини, які викликали значний суспільний резонанс або стан розслідування яких знаходився на контролі в Національній поліції України, Офісі Генерального прокурора, а також про зупинення досудового розслідування, або правильності кваліфікації дій осіб, які вчинили злочини, у таких кримінальних провадженнях;

у разі підготовки матеріалів Урядовому уповноваженому у справах Європейського суду з прав людини для здійснення представництва України в Європейському суді з прав людини в разі розгляду питань щодо дотримання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та звітування про стан виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах проти України;

у разі проведення відповідно до вимог законодавства службових розслідувань за фактами порушення слідчими Національної поліції України законодавства під час здійснення ними досудового розслідування;

в інших випадках (за дорученням Голови Національної поліції України або особи, яка виконує його обов'язки).

Начальник Управління дізнання Національної поліції України, відділу (сектору) дізнання ГУНП вправі витребувати кримінальне провадження у зв'язку з розглядом скарг, в яких йдеться про невирішення начальниками підрозділів дізнання нижчого рівня питань, порушених у первинних скаргах, а також у разі проведення відповідно до вимог законодавства службових розслідувань за фактами порушення дізнавачами Національної поліції України законодавства під час здійснення ними досудового розслідування у формі дізнання.

9. Вивчення матеріалів кримінальних проваджень, у яких повідомлено особам про підозру в учиненні злочинів, працівниками організаційно-методичних підрозділів ГСУ, слідчих управлінь ГУНП у порядку контролю за станом організації їх досудового розслідування здійснюється у строк не більше п'яти робочих днів з моменту реєстрації кримінального провадження в канцелярії ГСУ, слідчих управлінь ГУНП. У разі значного обсягу матеріалів кримінального провадження вказаний строк може бути продовжено до десяти робочих днів тим керівником, який його витребував. Вивчення кримінальних

проваджень у будь-якому випадку не повинно перешкоджати проведенню досудового розслідування та зупиняти виконання слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Вивчення в порядку контролю за станом організації досудового розслідування матеріалів кримінальних проваджень, у яких не встановлено осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, здійснюється у строк не більше десяти робочих днів, а в разі складності та значного обсягу кримінального провадження вказаний строк може бути продовжено керівником органу досудового розслідування, який його витребував, до двадцяти робочих днів.

Передача кримінального провадження працівнику, якого керівництвом визначено як безпосереднього виконавця, здійснюється працівниками канцелярії в стислі строки, проте не пізніше наступного дня після його реєстрації в канцелярії ГСУ, слідчих управлінь ГУНП.

10. Стан досудового розслідування в кримінальних провадженнях, що перебувають у провадженні слідчих (дізнавачів), а також досудове розслідування в яких зупинено на підставі статті 280 КПК України, може бути перевірено безпосередньо в органі досудового розслідування працівниками органів досудового розслідування вищого рівня за наявності в них припису або плану-завдання.

III. Порядок зберігання кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні, а також досудове розслідування в яких зупинено

1. Кримінальні провадження, у яких здійснюється досудове розслідування, а також досудове розслідування в яких зупинено на підставі пунктів 1, 2, 2¹, 3 частини першої статті 280 КПК України, зберігаються слідчими (дізнавачами) в сейфах або металевих ящиках, що мають запірні пристрої та пристрої для опечатування. Ключі від сейфа (металевого ящика) знаходяться безпосередньо в слідчого (дізнавача), а їх дублікати - у керівника органу досудового розслідування.

2. Забороняється зберігати кримінальні провадження поза службовими приміщеннями органів досудового розслідування.

При необхідності проведення процесуальних дій в інших місцях слідчому (дізнавачу) дозволяється мати кримінальне провадження при собі, за зберігання та неушкодженість якого він є відповідальною особою.

У разі здійснення досудового розслідування особливо тяжкого злочину або такого, що набув значного суспільного резонансу, до місця призначення матеріали кримінального провадження перевозять службовим автомобілем у супроводі озброєного поліцейського, що призначається начальником органу (підрозділу) поліції (особою, яка виконує його обов'язки).

IV. Порядок обліку і зберігання кримінальних проваджень, у яких прийнято рішення про їх закриття

1. Кримінальні провадження, щодо яких слідчі (дізнавачі) прийняли рішення про їх закриття, після внесення відомостей про це до ЄРДР та книги обліку

роботи слідчого (дознавача) (про рух кримінальних проваджень), невідкладно передаються керівникові органу досудового розслідування (його заступнику) для перевірки обґрунтованості прийнятого рішення.

2. За результатами перевірки керівником органу досудового розслідування (його заступником) не пізніше 10-денного строку з моменту винесення слідчим (дознавачем) постанови про закриття кримінального провадження складається мотивований висновок про обґрунтованість прийнятого рішення.

3. У разі встановлення в ході вивчення матеріалів кримінального провадження підстав, які свідчать про те, що рішення про закриття кримінального провадження прийнято слідчим (дознавачем) незаконно чи необґрунтовано, керівник органу досудового розслідування письмово інформує про це прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні.

4. Кримінальні провадження про тяжкі та особливо тяжкі злочини, у яких слідчими територіальних органів (підрозділів) поліції прийнято рішення про їх закриття, після закінчення 20-денного строку з моменту винесення слідчим відповідної постанови надсилаються начальником слідчого відділу, відділення разом з мотивованим висновком до слідчого управління ГУНП для вивчення обґрунтованості прийняття рішення про закриття цих кримінальних проваджень.

У разі витребування прокурором указаних кримінальних проваджень їх надсилають до слідчого управління ГУНП невідкладно після повернення прокурором до органу досудового розслідування (у разі погодження прийнятого рішення).

Обґрунтованість прийнятого рішення про закриття кримінального провадження повинна бути перевірена слідчим-методистом або іншою визначеною начальником слідчого управління ГУНП посадовою особою органу досудового розслідування протягом 10 календарних днів з моменту реєстрації кримінального провадження в канцелярії слідчого управління ГУНП. За результатами цієї перевірки складається висновок про обґрунтованість прийнятого рішення про закриття кримінального провадження, який після затвердження начальником слідчого управління ГУНП або його заступником надається разом з кримінальним провадженням працівнику організаційно-методичного підрозділу, відповідальному за вказану лінію роботи, який у свою чергу упродовж 5-денного строку після затвердження висновку направляє перевірені кримінальні провадження до архівного підрозділу ГУНП для подальшого обліку та зберігання.

5. Кримінальні провадження про кримінальні проступки та нетяжкі злочини у 5-денний строк після затвердження мотивованого висновку про обґрунтованість їх закриття передаються для подальшого зберігання в спеціально обладнаних приміщеннях (архівах) органів досудового розслідування.

Кримінальні провадження перед передачею до архіву органу досудового розслідування повинні бути належним чином оформленими: містити внутрішній опис документів, пронумеровані аркуші, бути прошитими та скріпленими

печаткою. На зворотному боці останнього аркуша кримінального провадження слідчий (дізнавач), який його оформив, ставить свій підпис із зазначенням своєї посади, дати, кількості підшитих у томі аркушів (цифрами та словами).

6. Особа, відповідальна за зберігання кримінальних проваджень, реєструє передані їй кримінальні провадження в журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву органу досудового розслідування для зберігання (додаток 3), і поміщає їх до архіву.

7. Кримінальні провадження, у яких прийнято рішення про їх закриття, зберігаються в спеціально обладнаних приміщеннях (архівах) органів досудового розслідування, що унеможливають доступ сторонніх осіб.

Архів органу досудового розслідування повинен бути обладнаний стелажми, протипожежною сигналізацією та засобами пожежогасіння, мати заграбовані вікна й металеві двері. Вхідні двері архіву органу досудового розслідування повинні бути обладнаними пристроєм для опечатування та опечатуватися печаткою особи, відповідальної за зберігання кримінальних проваджень, або керівника органу досудового розслідування. Ключі від архіву органу досудового розслідування зберігаються в особи, відповідальної за зберігання кримінальних проваджень, а їх дублікати - у керівника органу досудового розслідування.

Кримінальні провадження зберігаються на стелажах у хронологічному порядку відповідно до дати реєстрації.

8. Допускається централізоване зберігання кримінальних проваджень, у яких прийнято рішення про закриття, у металевих шафах, що знаходяться в службовому кабінеті органу досудового розслідування, при забезпеченні умов зберігання, зазначених у пункті 7 цього розділу, та наявності у керівника органу досудового розслідування дублікатів ключів від шаф і кабінету.

V. Порядок видачі кримінальних проваджень, у яких прийнято рішення про закриття

1. Видача з архіву органу досудового розслідування кримінальних проваджень, у яких прийнято рішення про закриття, здійснюється особою, відповідальною за їх зберігання, за письмовою вказівкою керівника органу досудового розслідування (особи, яка виконує його обов'язки) у таких випадках:

- 1) витребування кримінальних проваджень прокурором або керівництвом вищих органів досудового розслідування;
- 2) витребування кримінальних проваджень слідчим суддею, судом;
- 3) перевірка службової діяльності органу досудового розслідування уповноваженими на те особами;
- 4) проведення інвентаризації кримінальних проваджень.

2. Після отримання письмової вказівки про видачу кримінального провадження особа, відповідальна за його зберігання, робить у журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання, відмітку про вилучення кримінального провадження з архіву і передає його під підпис

керівникові органу досудового розслідування (його заступнику); прокурору; особі, що здійснює перевірку; слідчому (дізнавачу).

3. Надсилання виданого з архіву кримінального провадження ініціатору письмового запиту здійснюється в порядку, установленому пунктом 5 розділу II цієї Інструкції.

4. Після повернення кримінальних проваджень до архіву органу досудового розслідування особа, відповідальна за їх зберігання, перевіряє повноту кримінальних проваджень згідно з внутрішнім описом, проставляє в журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання, дату здачі кримінальних проваджень та ставить свій підпис.

VI. Інвентаризація кримінальних проваджень

1. З метою недопущення незаконного знищення чи втрати кримінальних проваджень уповноваженими працівниками поліції проводиться інвентаризація кримінальних проваджень, яка полягає у звіренні фактичної наявності кримінальних проваджень з даними їх обліку та звітності.

2. Інвентаризація кримінальних проваджень може бути черговою та позачерговою.

3. Чергова інвентаризація проводиться щороку до 10 лютого.

4. Проведення позачергової інвентаризації затверджується наказом Голови Національної поліції України, заступника Голови Національної поліції - начальника ГСУ, начальника ГУНП, начальника відокремленого територіального підрозділу поліції.

5. Позачергова інвентаризація призначається і проводиться в таких випадках:

1) зміна керівника органу досудового розслідування;

2) наявність достовірної інформації про втрату або викрадення кримінального провадження;

3) знищення (пошкодження) кримінальних проваджень унаслідок стихійного лиха чи іншої надзвичайної події;

4) перевірка порядку і повноти проведення чергової інвентаризації;

5) передавання-приймання справ органу Національної поліції України (відокремленого підрозділу ГУНП, у структурі якого діє орган досудового розслідування) у разі зміни його керівника, реорганізації, ліквідації чи передачі до іншого центрального органу виконавчої влади.

6. Для забезпечення проведення інвентаризації наказами зазначених у пункті 4 цього розділу осіб створюється інвентаризаційна комісія, до складу якої входять керівник органу досудового розслідування (його заступник), працівники підрозділів інформаційно-аналітичної підтримки та режимно-секретних органів. Керівник органу досудового розслідування є головою комісії. У наказах також визначаються порядок і строки проведення інвентаризації, форма і дата доповіді про її результати.

7. Під час інвентаризації перевіряється наявність кримінальних проваджень за ЄРДР, списками, наданими підрозділом інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП, журналом - реєстром кримінальних проваджень та книгами обліку

роботи слідчого (дознавача) (про рух кримінальних проваджень). Крім того, вивчаються попередні акти інвентаризацій, супровідні листи, що відображають рух кримінальних проваджень.

8. Результати інвентаризації відображаються в акті інвентаризації кримінальних проваджень (додаток 4), списку наявних кримінальних проваджень (додаток 5), списку відсутніх кримінальних проваджень (додаток 6), які складаються у двох примірниках і підписуються всіма членами інвентаризаційної комісії.

9. Акт інвентаризації з відповідними додатками доповідається особі, зазначеній у пункті 4 цього розділу, для прийняття рішення про його затвердження.

Після реєстрації акта в канцелярії органу поліції його перший примірник передається керівникові органу досудового розслідування, у якому проводилася інвентаризація, другий надсилається до вищого органу досудового розслідування. До ГСУ, Управління дізнання Національної поліції України подаються лише узагальнені відомості про результати проведених інвентаризацій, виявлені факти втрачених кримінальних проваджень і вжиті заходи щодо їх відновлення та про притягнення винних у втраті кримінальних проваджень осіб до відповідальності.

10. У разі виявлення фактів втрати або знищення матеріалів кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснювали слідчі, заступник Голови Національної поліції України - начальник ГСУ, начальники слідчих управлінь ГУНП призначають службове розслідування в порядку, установленому законодавством України. Під час службового розслідування вживається заходів з пошуку втрачених матеріалів. Інформацію про такі факти слідчі управління ГУНП негайно подають до ГСУ.

У разі виявлення фактів втрати або знищення матеріалів кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснювали дізнавачі, начальники відділів (секторів) дізнання ГУНП ініціюють питання про призначення службового розслідування в порядку, установленому законодавством України. Під час службового розслідування вживається заходів з пошуку втрачених матеріалів кримінальних проваджень. Інформація про такі факти негайно подається до Управління дізнання Національної поліції України.

Для відновлення втрачених або знищених кримінальних проваджень використовується інформація з ЄРДР, журналів - реєстрів кримінальних проваджень, журналів вхідної та вихідної кореспонденції підрозділів документального забезпечення, режимних секретних підрозділів, контрольно-наглядових справ кримінальних проваджень (у тому числі їх електронних варіантів) та наглядових проваджень органів прокуратури (за їх згодою).

Втрачені або знищені кримінальні провадження, розпочаті органами досудового розслідування, які знаходилися відповідно на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим та в районі проведення антитерористичної операції, з метою забезпечення національних інтересів України, захисту прав і свобод громадян України підлягають відновленню тими

органами досудового розслідування, яким подальше досудове розслідування в зазначених кримінальних провадженнях відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та статті 2 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» доручено Офісом Генерального прокурора.

11. За результатами службового розслідування особа, що його призначила, приймає рішення про відповідальність працівників, які допустили втрату або знищення матеріалів кримінальних проваджень. Слідче управління ГУНП надсилає копію висновку службового розслідування до ГСУ, а відділ (сектор) дізнання ГУНП - до Управління дізнання Національної поліції України.

4.11. Порядок ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів, затверджений наказом МВС України від 11 березня 2013 року № 228

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 травня 2013 р.
за № 801/23333**

ПОРЯДОК ведення Державною міграційною службою України Довідково-інформаційного реєстру перекладачів

I. Загальні положення

1.1. Цей Порядок розроблений відповідно до пунктів 3, 9, 11 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, пункту 3 та підпункту 22 пункту 4 Положення про Державну міграційну службу України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 405, а також пункту 13 Плану заходів з реалізації Концепції державної міграційної політики, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1058-р.

1.2. Цей Порядок визначає процедуру формування та ведення Довідково-інформаційного реєстру перекладачів за формою, наведеною у додатку до цього Порядку (далі - Реєстр перекладачів), а також порядок користування ним.

1.3. Реєстр перекладачів - це веб-сторінка офіційного веб-сайту Державної міграційної служби України (далі - ДМС), що містить відомості про перекладачів, які можуть залучатися органами державної влади для надання

послуг перекладу під час розгляду заяв та проведення співбесід з біженцями та іншими категоріями мігрантів, під час здійснення їх затримання, забезпечення надання їм правової допомоги, розгляду адміністративними судами справ щодо біженців та видворення з України іноземців та осіб без громадянства, здійснення досудового розслідування та розгляду судами кримінальних проваджень і справ про адміністративні правопорушення, вчинені біженцями та іншими категоріями мігрантів на території України.

1.4. Супроводження Реєстру перекладачів здійснює ДМС - володілець Реєстру перекладачів, яка вживає заходів із захисту та обробки визначених цим Порядком відомостей про перекладачів, а також із забезпечення захисту таких відомостей від незаконної обробки, у тому числі від незаконного доступу до них, та виконує інші функції, передбачені цим Порядком.

1.5. Реєстр перекладачів ведеться українською мовою.

II. Порядок унесення відомостей про перекладачів до Реєстру перекладачів

2.1. Відомості про перекладачів уносяться до Реєстру перекладачів на підставі письмової згоди перекладача на внесення до Реєстру перекладачів та обробку його персональних даних, поданої безпосередньо до ДМС або її територіального органу чи територіального підрозділу.

2.2. Унесення відомостей про перекладачів до Реєстру перекладачів здійснюється уповноваженою посадовою особою, визначеною організаційно-розпорядчим наказом ДМС, не пізніше наступного робочого дня після отримання таких відомостей.

2.3. До Реєстру перекладачів уносяться такі відомості:

- прізвище, ім'я, по батькові перекладача;
- номер свідоцтва (диплома) про кваліфікацію перекладача або інший документ, що підтверджує володіння іноземною мовою;
- місцезнаходження перекладача;
- номери контактних телефонів, адреса електронної пошти, інші засоби зв'язку перекладача;
- іноземні мови, якими володіє перекладач, форма перекладу (усний чи письмовий);
- дата внесення відомостей до Реєстру перекладачів.

III. Унесення змін до відомостей, які містяться у Реєстрі перекладачів

3.1. Зміни до відомостей, які містяться в Реєстрі перекладачів, уносяться на підставі інформації перекладача, поданої безпосередньо до ДМС або її територіального органу чи територіального підрозділу, у строк, передбачений пунктом 2.2 розділу II цього Порядку, в разі:

- зміни прізвища, імені, по батькові перекладача (зазначаються нові прізвище, ім'я, по батькові);

зміни місцезнаходження перекладача, контактних телефонів, адреси електронної пошти або інших засобів зв'язку (зазначаються нові місцезнаходження, контактні телефони, адреса електронної пошти);

отримання нового свідоцтва (диплома) про здобуття кваліфікації з іншої іноземної мови, іншого документа, що підтверджує володіння іноземною мовою.

3.2. Підставами для виключення перекладача з Реєстру перекладачів є:

припинення перекладацької діяльності;

письмова заява перекладача про виключення його з Реєстру перекладачів;

притягнення перекладача до кримінальної відповідальності відповідно до статей 384 та 385 Кримінального кодексу України;

смерть перекладача.

3.3. Відомості про перекладачів обробляються у строк, зазначений у письмовій згоді перекладача, але не більший ніж п'ятнадцять років.

3.4. У разі виникнення обставин, передбачених пунктом 3.1 цього розділу, перекладач письмово повідомляє про відповідні зміни ДМС або її територіальний орган чи територіальний підрозділ, якому перекладачем надавалася згода на внесення відомостей до Реєстру перекладачів, протягом одного місяця з дня настання таких обставин для подальшої передачі уповноваженій посадовій особі.

Уповноважена посадова особа забезпечує внесення відомостей до Реєстру перекладачів не пізніше наступного робочого дня після їх отримання.

3.5. Знищення відомостей з Реєстру перекладачів здійснюється у спосіб, що виключає подальшу можливість їх поновлення, шляхом видалення запису з бази даних відповідної веб-сторінки офіційного веб-сайту ДМС.

IV. Порядок доступу до відомостей про перекладачів, які містяться в Реєстрі перекладачів

4.1. Доступ до відомостей Реєстру перекладачів здійснюється на веб-сторінці офіційного веб-сайту ДМС шляхом перегляду інформації, зазначеної в пункті 2.3 розділу II цього Порядку.

4.2. Доступ до відомостей Реєстру перекладачів надається авторизованим користувачам шляхом уведення логіна та пароля.

На підставі оформлених відповідно до вимог статті 16 Закону України «Про захист персональних даних» звернень органів державної влади уповноважена посадова особа реєструє користувача шляхом призначення йому логіна та пароля для доступу до відомостей Реєстру перекладачів протягом двох робочих днів з дня надходження таких звернень (листів), після чого інформує орган державної влади, який надіслав звернення, шляхом надсилання письмового повідомлення.

4.3. Доступ користувачів, які не пройшли процедуру авторизації, блокується.

V. Забезпечення дотримання вимог цього Порядку

Уповноважена посадова особа забезпечує своєчасність унесення та повноту відомостей, які надаються структурними підрозділами ДМС, її територіальними

органами і територіальними підрозділами, а також перекладачами з власної ініціативи.

4.12. Порядок застосування електронних засобів контролю, затверджений наказом МВС України від 08 червня 2017 року № 480

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано у Міністерстві
юстиції України
14 липня 2017 р.
за № 860/30728

ПОРЯДОК застосування електронних засобів контролю

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає алгоритм виконання слідчими та іншими поліцейськими органів (підрозділів) поліції ухвал слідчого судді, суду в частині застосування до підозрюваних, обвинувачених електронних засобів контролю (далі - ЕЗК), організації діяльності органів (підрозділів) поліції щодо забезпечення контролю за місцезнаходженням осіб, які в установленому законом порядку зобов'язані носити ЕЗК.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

електронний браслет - електронний засіб контролю, що закріплюється та носить на тілі підозрюваного, обвинуваченого з метою його дистанційної ідентифікації та відстеження місцезнаходження і сигналізує про спроби особи здійснити самостійне знімання, пошкодження або інше втручання в його роботу з метою ухилення від контролю;

електронні засоби контролю - сертифіковані електронні пристрої, які використовуються поліцейськими для здійснення електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваних, обвинувачених;

електронний моніторинг - система заходів з відстеження та фіксації місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого, на якого слідчим суддею, судом покладено обов'язок носити електронний браслет;

мобільний контрольний пристрій - електронний пристрій, призначений для носіння разом з електронним браслетом у разі перебування підозрюваного, обвинуваченого поза місцями, обладнаними стаціонарним контрольним

пристроєм, для відстеження його місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем;

мобільний пульт моніторингу - комплекс портативних переносних пристроїв, що забезпечує прийом та ідентифікацію сигналів електронних браслетів, а також обробку й відображення інформації про місцезнаходження підозрюваних, обвинувачених;

стаціонарний контрольний пристрій - комунікаційний пристрій, що здійснює безперервний цілодобовий прийом і передачу даних від електронного браслета до сервера забезпечення електронного моніторингу та голосовий зв'язок підозрюваного або обвинуваченого зі службовою особою уповноваженого підрозділу (черговим пультом моніторингу);

стаціонарний пульт моніторингу - персональний комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням, призначений для обробки інформації про виконання підозрюваним, обвинуваченим, щодо якого обрано запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту, відповідного обов'язку.

3. Застосування ЕЗК полягає в закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого електронного браслета, який дає змогу відстежувати та фіксувати його місцезнаходження.

Не допускається застосування ЕЗК, які суттєво порушують нормальний уклад життя особи, спричиняють значні незручності в їх носінні або можуть становити небезпеку для життя та здоров'я особи, яка їх використовує.

Забороняється застосовувати ЕЗК, які не отримали висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

4. Метою застосування ЕЗК є забезпечення виконання обов'язків, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту.

5. У структурі головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП) з метою забезпечення контролю за місцезнаходженням підозрюваних, обвинувачених, до яких в установленому законом порядку застосовано ЕЗК, функціонують підрозділи, на які покладається обов'язок здійснення електронного моніторингу за місцезнаходженням таких осіб (далі - уповноважений підрозділ).

6. З метою недопущення хибного фіксування факту порушення підозрюваним, обвинуваченим встановленого обов'язку носити електронний браслет на підрозділи зв'язку та телекомунікацій ГУНП покладається організація перевірок наявності та технічного стану ЕЗК, виконання завдання із забезпечення функціонування системи електронного моніторингу, вивчення технічної можливості застосування ЕЗК за місцем проживання або дозволеного перебування підозрюваного, обвинуваченого (покриття сигналу GSM, наявність стійкого сигналу GPS), а також надання практичної та методичної допомоги поліцейським у налаштуванні системи електронного контролю та здійснення перевірок за фактами отримання сигналів про відмову чи збій у роботі ЕЗК.

7. При отриманні комплекту ЕЗК з поліцейським проводиться інструктаж, про що зазначається в журналі реєстрації інструктажів з використання електронних засобів контролю в органах (підрозділах) поліції (додаток 1).

8. З метою контролю за використанням ЕЗК ведеться журнал обліку видачі/прийняття електронних засобів контролю (додаток 2).

Контроль за станом зберігання ЕЗК, дотриманням порядку їх видачі/прийняття покладається на керівника підрозділу матеріального забезпечення ГУНП, а при їх зберіганні в приміщенні чергової служби - також на начальника чергової частини.

9. Журнали, ведення яких передбачено цим Порядком, реєструються в журналі обліку журналів, картотек та завершених провадженням справ підрозділу документального забезпечення органу (підрозділу) поліції.

10. Дія цього Порядку поширюється також на обвинувачених осіб, щодо яких судом ухвалено обвинувальний вирок, до набрання ним законної сили в разі продовження суддею дії запобіжного заходу, пов'язаного із зобов'язанням носити електронний браслет.

II. Організація застосування електронних засобів контролю

1. Ухвали слідчого судді, суду про обрання щодо підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту з покладанням на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний браслет (далі - ухвала слідчого судді, суду) підлягають негайному виконанню після їх отримання органом (підрозділом) поліції.

2. Начальник органу (підрозділу) поліції при надходженні ухвали слідчого судді, суду, якою на підозрюваного, обвинуваченого покладено обов'язок носити ЕЗК, відповідно до частини другої статті 195 Кримінального процесуального кодексу України приймає рішення щодо її невідкладного виконання:

слідчим у межах його повноважень, якщо підозрюваному, обвинуваченому обрано запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі;

поліцейськими органу (підрозділу) поліції, якщо підозрюваному, обвинуваченому обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

3. Поліцейський, якому доручено виконання ухвали, зобов'язаний негайно відомчою електронною поштою або факсимільним зв'язком із супровідним листом надіслати зазначену ухвалу до ГУНП для узяття підозрюваного, обвинуваченого на облік та забезпечення електронного контролю за його місцезнаходженням. У листі викладається клопотання про надання дозволу на отримання комплекту ЕЗК.

4. Керівництво ГУНП організовує перевірку технічної можливості застосування ЕЗК, проведення якої доручає працівникам підрозділів зв'язку та телекомунікацій ГУНП або поліцейським територіального підрозділу поліції, за результатами якої складається висновок.

Копія висновку передається під підпис поліцейському, якому доручено виконання ухвали слідчого судді, суду, який надалі надсилає його до уповноваженого підрозділу.

5. Поліцейський, який виконує ухвалу, зобов'язаний:

1) здійснити фотографування підозрюваного, обвинуваченого. Фотокартку в цифровому форматі відомчою електронною поштою надіслати на електронну адресу уповноваженого підрозділу;

2) роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому правила користування електронним пристроєм і техніки безпеки при поводженні з ним, наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю і скласти протокол про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому правил користування електронними засобами контролю (додаток 3).

Попередити підозрюваного, обвинуваченого про необхідність не пізніше ніж за 24 години поінформувати уповноважений підрозділ за телефоном, зазначеним у пам'ятці з експлуатації електронних засобів контролю (додаток 4), про наміри вчинити дії, які можуть призвести до порушення покладених ухвалою обов'язків, а саме: залишити житло, яке забороняється залишати, на виклик або за дозволом слідчого, прокурора, суду; за дозволом слідчого, прокурора, суду тимчасово залишити визначену адресу та/або порушити встановлені межі перебування внаслідок хвороби, виникнення сімейних чи інших обставин;

3) вручити підозрюваному, обвинуваченому копію протоколу про роз'яснення правил користування електронними засобами контролю разом із пам'яткою з експлуатації ЕЗК;

4) закріпити на тілі підозрюваного, обвинуваченого електронний браслет, дотримуючись при цьому таких правил:

закріплення електронного браслета здійснюється особою такої самої статі, що й підозрюваний, обвинувачений;

закріплення електронного браслета на тілі неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого здійснюється в присутності його батьків або законних представників;

перед закріпленням електронного браслета обов'язково здійснюється його санітарна обробка;

електронний браслет закріплюється на тілі підозрюваного, обвинуваченого в найвужчому місці гомілки або зап'ястя так, щоб не допустити суттєвого порушення нормального укладу життя особи, уникнути значних незручностей під час його носіння;

використання ЕЗК з ознаками пошкодження, з простроченими або несправними елементами живлення, а також у разі порушення герметичності корпусу забороняється;

5) перевірити функціональну справність пристрою та здійснити його активацію. За допомогою засобів телефонного зв'язку переконатися у відображенні сигналу ЕЗК на стаціонарному пульті моніторингу;

6) скласти протокол про застосування електронного засобу контролю (додаток 5) із зазначенням часу його активації. Копію зазначеного протоколу

надіслати до уповноваженого підрозділу для приєднання до наглядової справи з контролю за підозрюваним, обвинуваченим, стосовно якого застосовано електронний засіб контролю (додаток 6).

Протокол про застосування електронного засобу контролю долучається до матеріалів кримінального провадження.

Якщо досудове розслідування здійснюється слідчими іншого за територіальністю органу (підрозділу) поліції або прокуратурою, слідчими органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів безпеки чи органів державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України (далі - детективи НАБУ), протокол про застосування електронного засобу контролю надсилається супровідним листом слідчому того органу чи підрозділу, яким здійснюється досудове розслідування, а якщо запобіжний захід застосовано під час судового розгляду, - до суду;

7) якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від закріплення на тілі електронного браслета, зазначити про це в присутності двох понятих у протоколі про застосування електронного засобу контролю та запропонувати йому надати письмове пояснення із зазначенням причин такої відмови. Про зафіксований факт відмови підозрюваного, обвинуваченого від виконання ухвали в частині носіння електронного браслета поліцейський телефоном інформує слідчого, прокурора, а протокол про застосування електронного засобу контролю, у якому зафіксовано факт відмови та пояснення (за наявності) невідкладно супровідним листом надсилає слідчому, прокурору для розгляду питання щодо звернення до суду з клопотанням про зміну підозрюваному, обвинуваченому запобіжного заходу або способу виконання покладеного слідчим суддею, судом обов'язку носити ЕЗК, або відкриття кримінального провадження за фактом невиконання судового рішення.

6. Слідчий органу (підрозділу) поліції, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів безпеки, органів державного бюро розслідувань, детектив НАБУ в разі отримання після судового засідання для виконання ухвали слідчого судді, суду про обрання підозрюваному, обвинуваченому запобіжного заходу з обов'язковим носінням електронного браслета вживають всіх можливих заходів з невідкладного надсилання такої ухвали до територіального підрозділу поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого (відповідно до територіальної юрисдикції).

У разі постановлення слідчим суддею, судом ухвали, якою підозрюваному, обвинуваченому обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту з обов'язковим носінням електронного браслета, слідчий, детектив НАБУ невідкладно надсилають таку ухвалу до підрозділу поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого за допомогою електронної пошти чи засобів зв'язку або доставляють її особисто.

7. Під час проведення досудового розслідування в кримінальному провадженні слідчий органу (підрозділу) поліції, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів безпеки, органів

Державного бюро розслідувань, детектив НАБУ у межах своїх повноважень, а якщо справа перебуває у провадженні суду, - прокурор співпрацюють зі службовими особами уповноваженого підрозділу щодо виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду обов'язків.

8. У разі виклику підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, для проведення процесуальних дій чи надання дозволу на тимчасовий виїзд за межі населеного пункту слідчий органу (підрозділу) поліції, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів безпеки, органів Державного бюро розслідувань, детектив НАБУ про виїзд обвинуваченого на судові засідання не пізніше ніж за 24 години телефоном з обов'язковим письмовим підтвердженням сповіщає уповноважений підрозділ.

9. З метою контролю за виконанням підозрюваним, обвинуваченим, який перебуває під домашнім арештом, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду обов'язків поліцейській, якому доручено виконання ухвали, повинен:

1) співпрацювати зі службовими особами уповноваженого підрозділу, періодично з'ясовувати інформацію про можливе надходження на стаціонарний пульт моніторингу електронних сигналів про порушення підозрюваним, обвинуваченим технічно встановлених меж об'єкта чи району перебування, що реєструються службовими особами уповноваженого підрозділу в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю (додаток 7);

2) при надходженні сигналів тривоги за дорученням керівництва органу (підрозділу) поліції невідкладно виїжджати особисто або у складі групи реагування до місця проживання підозрюваного, обвинуваченого для з'ясування питань, пов'язаних з невиконанням покладених на нього обов'язків, отримання відповідних пояснень;

3) про порушення покладених обов'язків підозрюваним, обвинуваченим, ужиті заходи реагування та їх попередні результати невідкладно інформувати усно засобами зв'язку, а надалі - письмово слідчого, детектива НАБУ, який здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні, а якщо кримінальне провадження перебуває на розгляді в суді, - прокурора і суд.

10. Після припинення дії ухвали слідчого судді, суду щодо застосування відповідного запобіжного заходу та покладеного на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний браслет (закінчення строку, на який на підозрюваного, обвинуваченого поклалися відповідні обов'язки, або постановлення слідчим суддею, судом ухвали про зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження) поліцейській, якому доручено виконання ухвали слідчого судді, суду, зобов'язаний невідкладно забезпечити зняття електронного браслета та його повернення до органу (підрозділу) поліції, який видав ЕЗК.

III. Забезпечення електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваних, обвинувачених, яким на підставі ухвали слідчого судді, суду визначено обов'язок носити електронні засоби контролю

1. З метою забезпечення електронного моніторингу виконання підозрюваними, обвинуваченими обов'язку носити ЕЗК в приміщеннях ГУНП створюються робочі місця, які обладнуються стаціонарними пультами моніторингу.

2. При забезпеченні електронного моніторингу основним завданням службової особи уповноваженого підрозділу є здійснення цілодобового спостереження за відображенням стаціонарним пультом моніторингу інформації про дотримання підозрюваними, обвинуваченими обмежень, установлених судом при обранні запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою.

Отриману під час здійснення електронного моніторингу інформацію про приватне життя підозрюваного, обвинуваченого забороняється використовувати інакше як для виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням виконання рішення суду щодо забезпечення відслідковування та фіксування його місцезнаходження.

3. Після надходження до уповноваженого підрозділу ухвали слідчого судді, суду про покладення на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК службова особа уповноваженого підрозділу зобов'язана:

1) внести відомості про підозрюваного, обвинуваченого до журналу обліку осіб, до яких застосовуються електронні засоби контролю (додаток 8);

2) увести особисті дані підозрюваного, обвинуваченого та його фотокартку до системи електронного контролю, а також з урахуванням покладених на таку особу обов'язків здійснити налаштування системи відстеження (створити дозволені та заборонені зони перебування з часовими розкладами знаходження в них);

3) оформити наглядову справу з контролю за підозрюваним, обвинуваченим, стосовно якого застосовано ЕЗК, до якої долучити копії:

ухвали слідчого судді, суду про покладення на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити ЕЗК;

протоколу про роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому правил користування електронним засобом контролю;

протоколу про застосування електронного засобу контролю;

4) здійснювати цілодобовий контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим правил користування ЕЗК, дотриманням техніки безпеки поведінки з ними. З цією метою за допомогою засобів зв'язку з'ясовувати обставини, пов'язані з носінням і експлуатацією електронних пристроїв.

4. У разі отримання сигналу про порушення покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків, пошкодження чи несанкціоноване знімання електронного браслета, відмову або збій у роботі ЕЗК (далі - сигнал тривоги) службова особа уповноваженого підрозділу:

1) негайно зв'язується за допомогою телефону або іншого технічного пристрою з підозрюваним, обвинуваченим, який носить ЕЗК, з'ясовує його місцезнаходження та причини отриманого сигналу тривоги;

2) для з'ясування обставин надходження сигналу тривоги повідомляє:

чергового підрозділу поліції, на території обслуговування якого проживає підозрюваний, обвинувачений;

чергового підрозділу поліції, на території обслуговування якого підозрюваним, обвинуваченим порушено обов'язки щодо застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту;

3) фіксує в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю, усі факти надходження сигналів тривоги.

Якщо надходження сигналу тривоги відбулося через псування електронних пристроїв або збій в роботі системи електронного контролю, відомості про сигнал тривоги вносяться до журналу обліку несправностей електронних засобів контролю (додаток 9);

4) про порушення обов'язків підозрюваним, обвинуваченим, до якого застосований запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту, ужиті заходи реагування та їх попередні результати невідкладно інформує телефоном, а надалі письмово слідчого, детектива НАБУ, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, а якщо матеріали кримінального провадження перебувають на розгляді в суді, - прокурора і суд;

5) складає рапорт про отримання сигналу тривоги, результати з'ясування обставин його надходження, який разом із роздруківкою сигналу тривоги факсимільним і поштовим зв'язком надсилає до підрозділу поліції, яким здійснювалося реагування на подію. Копії рапорту та роздруківки сигналу тривоги долучає до наглядової справи з контролю за підозрюваним, обвинуваченим, до якого застосовано ЕЗК.

У графі 5 журналу обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю, зазначає дату, час, службову особу органу (підрозділу) поліції, якій повідомлено про отримання сигналу тривоги, а в графі 6 - номер та дату реєстрації такого повідомлення територіальним підрозділом поліції в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі - ЖЄО);

6) у разі відмови або збою в роботі ЕЗК негайно повідомляє слідчого, детектива НАБУ, який здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні, та чергового підрозділу поліції, на території обслуговування якого проживає підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту, про неможливість подальшого здійснення електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого.

Про несправність ЕЗК інформує чергову частину і підрозділ зв'язку та телекомунікацій ГУНП;

7) у графі 7 журналу обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю, проставляє відмітку про результати перевірки повідомлення про порушення покладених обов'язків та прийняте рішення.

5. Черговий підрозділу поліції, на території обслуговування якого підозрюваним, обвинуваченим учинено порушення покладених обов'язків, зобов'язаний:

1) зареєструвати повідомлення службової особи уповноваженого підрозділу про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків у ЖСО;

2) доповісти про отримане повідомлення начальникові або відповідальному (старшому) по підрозділу поліції та невідкладно направити до місця проживання підозрюваного, обвинуваченого чи місця, звідки надійшов сигнал тривоги, найближчий наряд поліції або поліцейського;

3) про результати перевірки обставин надходження сигналу тривоги, підтвердження факту порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків або виникнення несправності в роботі ЕЗК та прийняте рішення обов'язково поінформувати уповноважений підрозділ.

6. Після закінчення чергування службова особа уповноваженого підрозділу доповідає рапортом про його результати безпосередньому чи іншому керівникові, якого в установленому порядку визначено відповідальним за організацію діяльності стаціонарного пульта моніторингу, та за необхідності надає для перевірки відповідну службову документацію.

У рапорті за результатами чергування зазначається про:

кількість осіб, стосовно яких здійснюється електронний моніторинг, у тому числі взятих на облік за минулу добу (для перевірки надаються журнал обліку осіб, до яких застосовуються електронні засоби контролю, та наглядові справи);

підозрюваних, обвинувачених, стосовно яких минулої доби припинилася дія ухвал у частині застосування ЕЗК, і вжиті заходи щодо припинення контролю за такими особами;

отримані за час чергування сигнали тривоги, ужиті заходи реагування та їх результати (при цьому подаються на підпис листи слідчому, прокурору щодо їх інформування про порушення покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків).

7. Розглянутий керівником рапорт підшивається до папки-накопичувача, яка зберігається в службовому приміщенні, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу.

8. Відповідальний по підрозділу поліції або інша відповідальна службова особа здійснює контроль за роботою чергової служби з реагування на повідомлення уповноваженого підрозділу про надходження сигналів тривоги від ЕЗК, що застосовані до підозрюваних, обвинувачених, які проживають на території обслуговування. За відсутності начальника підрозділу поліції приймає рішення щодо перевірки отриманих повідомлень про надходження сигналів тривоги.

IV. Порядок здійснення перевірки повідомлення про сигнал тривоги ЕЗК

1. Начальник підрозділу поліції (відповідальний по підрозділу поліції, начальник сектору реагування патрульної поліції) після доповіді чергового щодо отримання від службової особи уповноваженого підрозділу повідомлення про надходження сигналу тривоги, урахувавши обставини порушення (вихід за межі дозволеної зони перебування, вхід до забороненої зони, відвідування заборонених місць, зняття або пошкодження електронного браслета, відсутність зв'язку тощо) приймає рішення про:

1) негайне направлення до місця проживання підозрюваного, обвинуваченого групи реагування патрульної поліції чи інших поліцейських, а якщо в отриманій інформації є відомості про вчинення злочину підозрюваним, обвинуваченим, щодо якого застосовано ЕЗК, або стосовно нього, - слідчо-оперативної групи;

2) надання доручення щодо здійснення перевірки обставин порушення підозрюваним, обвинуваченим установлених слідчим суддею, судом обмежень (якщо порушення припинилося, а підозрюваний, обвинувачений уже знаходиться за визначеною в ухвалі адресою житла, яке йому заборонялося залишати).

2. Поліцейський, який отримав повідомлення про сигнал тривоги, зобов'язаний невідкладно розпочати його перевірку.

3. Перевірка обставин порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків триває до трьох діб, а в разі відсутності підозрюваного, обвинуваченого за невідомих обставин - протягом доби з моменту реєстрації повідомлення в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю.

Висновок перевірки щодо порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків затверджується начальником підрозділу поліції і разом з матеріалами перевірки передається або надсилається слідчому, детективу НАБУ, який здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні, а якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, - прокуророві.

4. У разі встановлення, що сигнал тривоги надійшов через несправність ЕЗК, яка сталася не з вини підозрюваного, обвинуваченого, складається мотивований рапорт, який разом із поясненням підозрюваного, обвинуваченого протягом доби доповідається начальникові підрозділу поліції для подальшого інформування уповноваженого підрозділу і підрозділу зв'язку та телекомунікацій ГУНП.

Під час перевірки підлягають з'ясуванню час виявлення несправностей, їх характер; місце перебування підозрюваного, обвинуваченого; коло осіб, які були поруч з ним у момент виявлення факту несправності або пошкодження; характер поведінки підозрюваного, обвинуваченого; ким було надано інформацію про несправності або пошкодження (безпосередньо цією особою, її захисником, особами, яким підозруваний, обвинувачений доручив повідомити орган (підрозділ) поліції про такий факт, представниками закладів охорони здоров'я тощо).

5. Про результати проведеної перевірки та прийняте рішення інформується уповноважений підрозділ.

4.13. Інструкція про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, затверджена наказом МВС України від 13 липня 2016 року № 654

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
03 серпня 2016 р.
за № 1087/29217

ІНСТРУКЦІЯ

про порядок виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок та організацію виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та ухвал слідчого судді, суду про зміну раніше обраного запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді домашнього арешту (далі - ухвала слідчого судді, суду).

2. Правовою основою виконання органами Національної поліції ухвал слідчого судді, суду є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі - КПК України), Закон України «Про Національну поліцію», ця Інструкція та інші нормативно-правові акти.

3. Терміни, що вживаються в цій Інструкції, мають такі значення:

домашній арешт - вид запобіжного заходу, який застосовується в кримінальному провадженні відповідно до ухвали слідчого судді, суду до підозрюваних або обвинувачених осіб за вчинення ними злочинів, за які законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, та полягає в забороні залишати їм житло цілодобово або в певний період доби;

житло - будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також усі складові частини такого приміщення;

органи Національної поліції - головні управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, підпорядковані їм територіальні управління, відділи, відділення поліції.

4. Ухвала слідчого судді, суду підлягає негайному виконанню органом Національної поліції після її оголошення підозрюваному, обвинуваченому.

Орган поліції, слідчим підрозділом якого здійснюється досудове розслідування стосовно підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовано домашній арешт, невідкладно з використанням засобів факсимільного зв'язку або електронної пошти повідомляє про постановлення ухвали слідчого судді, суду орган Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

При застосуванні домашнього арешту, за умовами якого забороняється залишати житло цілодобово, до підозрюваного, обвинуваченого, якого було затримано, на виконання вимог частини третьої статті 202 КПК України орган поліції, уповноваженою службовою особою якого затримано підозрюваного, обвинуваченого, забезпечує його негайне звільнення з-під варти та доставляння до місця проживання.

5. Факт прибуття підозрюваного, обвинуваченого до житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, та початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків працівник органу Національної поліції фіксує в рапорті за результатами першого відвідування його місця проживання.

З моменту фіксації факту початку виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків орган Національної поліції починає здійснення контролю за його поведінкою.

6. Контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого негайно припиняється органом Національної поліції при виникненні обставин, передбачених статтею 203 КПК України.

II. Облік підозрюваних, обвинувачених, до яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту

1. Облік підозрюваних, обвинувачених, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, ведеться в базі даних, що входить до єдиної інформаційної системи МВС України (далі - база даних МВС), яка створена відповідно до вимог чинного законодавства. До бази даних МВС забезпечується цілодобовий доступ працівників поліції, якими здійснюється контроль за поведінкою осіб, які перебувають під домашнім арештом.

2. Інформація до бази даних МВС негайно вноситься працівником органу Національної поліції, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого. Якщо працівник не є авторизованим користувачем бази даних МВС, відомості негайно вносяться

керівником або, за його дорученням, уповноваженою особою структурного підрозділу, яка є авторизованим користувачем.

3. До бази даних МВС вносяться такі відомості: час поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого; особисті дані особи (прізвище, ім'я, по батькові, дата, місце народження, громадянство, серія, номер документа, що посвідчує особу, місце проживання або перебування); житло, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати, номер телефону; назва суду, прізвище, ім'я, по батькові судді, слідчого судді, який постановив ухвалу, дата, номер ухвали; назва органу досудового розслідування (суду), прізвище, ім'я, по батькові, номер телефону слідчого, який здійснює досудове розслідування, або судді, яким здійснюється судове провадження; номер кримінального провадження за Єдиним реєстром досудових розслідувань (далі - ЄРДР), стаття Кримінального кодексу України (далі - КК України), яка передбачає покарання за злочин, у вчиненні якого підозрюється або обвинувачується особа, коротка фабула справи; умови перебування під домашнім арештом, зміст покладених обов'язків; відмітка про застосування електронних засобів контролю; дата закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, відомості про продовження, зміну, скасування запобіжного заходу; посада, прізвище, ім'я, по батькові працівника органу Національної поліції, яким здійснюється контроль; проведені перевірки виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків, виявлені при цьому порушення та вжиті заходи реагування; відмітка про зняття з обліку.

4. Відомості про особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, є персональними даними. Порядок захисту та обробки персональних даних, у тому числі доступу до них, регулюється Законом України «Про захист персональних даних».

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, установлену законом.

5. Документи стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, накопичуються в контрольно-наглядовій справі щодо контролю за особою, яка перебуває під домашнім арештом (далі - контрольно-наглядова справа).

Контрольно-наглядова справа формується та оформляється в порядку, установленому Типовою інструкцією з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1242.

6. Підставою для заведення контрольно-наглядової справи є резолюція керівника органу Національної поліції, накладена на ухвалі слідчого судді, суду. Справа обліковується в журналі обліку контрольно-наглядових справ щодо контролю за особами, які перебувають під домашнім арештом (додаток 1) (далі - журнал обліку КНС), реєстрація, збереження та ведення якого, з метою обмеження доступу до відомостей про особу, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, покладаються на керівника підрозділу

документального забезпечення (канцелярії) органу Національної поліції або працівника, який виконує його обов'язки.

Після реєстрації контрольної-наглядової справа зберігається у працівника, який здійснює контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, у закріпленому за ним сховищі (сейфі, металевій шафі).

7. До контрольної-наглядової справи долучають: примірник ухвали слідчого судді, суду; копію листа про повідомлення слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про поставлення особи на облік; протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду (додаток 2); анкетний лист на підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом (додаток 3) (далі - анкетний лист); відомості про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом (додаток 4), рапорти про результати проведення перевірок поведінки підозрюваного, обвинуваченого з відмітками про внесення зазначеної в них інформації до комп'ютерного обліку; копії листів про повідомлення прокурора, слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених обов'язків; інші документи, що стосуються здійснення контрольних заходів і листування з цього питання.

8. Контрольно-наглядову справу закривають з письмового дозволу керівника органу Національної поліції за відповідним рапортом про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого. Закриті контрольні-наглядові справи зберігаються в підрозділі документального забезпечення (канцелярії) органу Національної поліції до закінчення установлених строків зберігання документів.

III. Організація здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом

1. Начальник органу Національної поліції при отриманні ухвали слідчого судді, суду щодо підозрюваного, обвинуваченого, який проживає на території його обслуговування, з урахуванням особливостей кримінального провадження визначає підпорядкований структурний підрозділ, яким буде здійснюватися контроль за виконанням підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього ухвалою судді, суду, та невідкладно доручає його керівникові поставити на облік підозрюваного, обвинуваченого і забезпечити контроль за його поведінкою.

При надходженні ухвали слідчого судді, суду, у якій зазначено місце проживання підозрюваного, обвинуваченого, що не входить до територіальної юрисдикції органу поліції, його начальник зобов'язаний негайно вжити заходів щодо надсилання такої ухвали до органу Національної поліції за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого.

2. Поліцейський, якому доручено здійснювати безпосередній контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого:

1) зобов'язаний невідкладно з'явитися за місцем проживання підозрюваного, обвинуваченого з метою фіксації факту початку виконання ним покладених ухвалою слідчого судді, суду обов'язків, постановлення особи на облік і встановлення контролю;

2) під час першого відвідування підозрюваного, обвинуваченого роз'яснює йому сутність запобіжного заходу, обмежень і обов'язків, які зазначені в ухвалі слідчого судді, суду, та попереджає, що в разі невиконання покладених обов'язків прокурор, слідчий за погодженням з прокурором відповідно до статті 200 КПК України має право звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, у тому числі про зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, про що складає протокол роз'яснення підозрюваному, обвинуваченому обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду. Протокол долучає до контрольної-наглядової справи.

Повідомляє підозрюваного, обвинуваченого про необхідність інформування органу Національної поліції про наміри залишити житло в заборонений час, зокрема при отриманні виклику слідчого, прокурора, судового виклику; відлучення з дозволу слідчого, прокурора або суду; хворобу, виникнення стихійного лиха тощо;

3) негайно ставить на облік підозрюваного, обвинуваченого шляхом заповнення та внесення до комп'ютерного обліку бази даних МВС електронної картки на особу, про що робить відмітку в графі 3 журналу обліку КНС;

4) про поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого протягом доби з моменту внесення відомостей до комп'ютерного обліку забезпечує письмове інформування слідчого або суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження, копію листа-повідомлення долучає до контрольної-наглядової справи.

У листі-повідомленні слідчому або суду зазначається про службову необхідність письмового (факсимільним зв'язком, каналами електронної пошти) сповіщення органу Національної поліції про:

виклик особи або надання їй дозволу на виїзд із населеного пункту - завчасно, але не пізніше ніж за добу до дати залишення місця відбування домашнього арешту;

зміну запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження - невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання інформації про прийняте рішення.

У разі неможливості негайного поставлення на облік підозрюваного, обвинуваченого у зв'язку з відсутністю його за адресою житла, зазначеного в ухвалі слідчого судді, суду, про це письмово повідомляється слідчий або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження;

5) здійснює фотографування підозрюваного, обвинуваченого, заповнює анкетний лист. Протягом доби оформляє та реєструє контрольно-наглядову справу;

6) при покладенні ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний засіб контролю застосовує його в порядку, установленому законом, про що робить відмітку в електронній картці на особу;

7) у разі якщо ухвалою слідчого судді, суду на підозрюваного, обвинуваченого не покладено обов'язку носити електронний засіб контролю або під час застосування електронних засобів контролю виникли обставини, що унеможливають їх подальше використання (створення небезпеки для життя та здоров'я особи; технічна несправність системи електронного контролю тощо), перевірку виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків здійснює шляхом відвідування місця його проживання, телефонних дзвінків та опитування сусідів і осіб, які проживають разом з ним.

За наявності в органі Національної поліції інформації про порушення підозрюваним, обвинуваченим умов застосованого запобіжного заходу відвідування його місця проживання може здійснюватися в нічний час.

Періодичність відвідування визначається начальником органу Національної поліції. При цьому, якщо згідно з умовами застосованого запобіжного заходу підозрюваному, обвинуваченому заборонено залишати житло цілодобово, відвідування його місця проживання повинно здійснюватися не рідше одного разу на сім днів;

8) забезпечує надсилання письмових звернень до підприємств, установ, організацій з проханням про сприяння в здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, залучає до здійснення контролю місцеве населення та громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону;

9) складає рапорт про результати кожного відвідування житла підозрюваного, обвинуваченого, який після доповіді керівникові органу Національної поліції долучає до контрольно-наглядової справи.

Інформацію про результати вжитих заходів з перевірки поведінки підозрюваного, обвинуваченого, виявлені при цьому порушення та вжиті за ними заходи реагування відображає у відомостях про здійснення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, і робить відповідні відмітки в електронній картці на особу;

10) при надходженні ухвали слідчого судді, суду про продовження строку тримання під домашнім арештом або про заміну запобіжного заходу, у тому числі про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 КПК України, чи про зміну способу їх виконання, робить відповідну відмітку в електронній картці на особу та в графі 5 журналу обліку КНС;

11) про припинення контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого доповідає вмотивованим рапортом начальникові органу Національної поліції. З

письмового дозволу начальника органу поліції знімає особу з комп'ютерного обліку бази даних МВС шляхом унесення необхідної інформації до електронної картки на особу та закриває контрольно-наглядову справу, про що робить відповідну відмітку в графі 6 журналу обліку КНС.

3. У разі встановлення обставин, що свідчать про порушення підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, поліцейський зобов'язаний:

1) зафіксувати факт порушення покладених обов'язків шляхом складання мотивованого рапорту. Відібрати письмові пояснення з приводу виявлених порушень у підозрюваного, обвинуваченого, членів його сім'ї, сусідів або інших свідків події за їх згодою. Зміст складеного рапорту та відібраних пояснень доповісти керівникові органу Національної поліції;

2) у разі відсутності підозрюваного, обвинуваченого за місцем проживання негайно повідомити про це орган Національної поліції та вжити заходів для встановлення місця його перебування;

3) забезпечити невідкладне інформування усно засобами зв'язку, а надалі - письмово про виявлені факти порушень слідчого та прокурора, а якщо кримінальне провадження перебуває на розгляді в суді, - суду і прокурора.

Копії інформаційного листа та рапорту працівника поліції про порушення долучаються до контрольно-наглядової справи.

4. Поліцейські при здійсненні контролю за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право:

1) відповідно до частини п'ятої статті 181 КПК України з дотриманням прав і свобод інших осіб, які мешкають разом з підозрюваним, обвинуваченим, що перебуває під домашнім арештом, з'являтися в його житло з метою перевірки дотримання встановлених судом зобов'язань та обмежень;

2) вимагати в підозрюваного, обвинуваченого в усній або письмовій формі пояснення з питань, пов'язаних з виконанням покладених на нього обов'язків;

3) отримувати від членів сім'ї підозрюваного, обвинуваченого або інших осіб, які мешкають разом з ним, за їх згодою, пояснення з приводу його поведінки.

5. Поліцейський, який здійснює контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, не має права з власної ініціативи встановлювати додаткові обмеження, що порушують його права.

6. У разі надходження повідомлення про виникнення загрози життю або здоров'ю підозрюваного, обвинуваченого, який знаходиться під домашнім арештом (пожежа, аварія, катастрофа природного або техногенного характеру, стихійне лихо тощо), або про його захворювання та поміщення на стаціонарне лікування до закладу охорони здоров'я начальник органу Національної поліції негайно організовує перевірку зазначених у повідомленні обставин.

Перевірка такого повідомлення проводиться у строк, що не перевищує 12 годин з моменту його надходження. Підтверджена інформація про неможливість подальшого перебування підозрюваного, обвинуваченого в зазначеному в ухвалі житлі надсилається слідчому або до суду, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

7. При постановленні слідчим суддею, судом ухвали, у якій підозрюваному, обвинуваченому встановлюється інша адреса житла, місцезнаходження якого перебуває поза межами території обслуговування органу Національної поліції, функції контролю передаються до органу поліції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться це житло.

Попередній орган поліції припиняє контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого в порядку, передбаченому підпунктом 11 пункту 2 цього розділу, тільки після встановлення факту поставлення особи на облік бази даних МВС органом Національної поліції за її новим місцем проживання.

IV. Контроль за виконанням ухвал слідчого судді, суду

1. Начальник органу Національної поліції забезпечує координацію роботи підпорядкованих підрозділів з контролю за поведінкою підозрюваних, обвинувачених, які перебувають під домашнім арештом, а також взаємодію з уповноваженим підрозділом, який здійснює забезпечення електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваних, обвинувачених, органами досудового розслідування, прокуратурою та судом при реагуванні на порушення підозрюваними, обвинуваченими покладених на них обов'язків.

2. Керівники структурних підрозділів органу Національної поліції контролюють роботу підлеглих із виконання ухвал слідчого судді, суду в частині негайного поставлення на облік підозрюваних, обвинувачених, щодо яких застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, здійснення контролю за їх поведінкою та своєчасного зняття з обліку. З цією метою ними не рідше одного разу на тиждень перевіряється ведення журналу обліку КНС та формування контрольно-наглядових справ, про що проставляється відповідна відмітка із зазначенням дати та особистим підписом.

4.15. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджений наказом МВС України від 08 лютого 2019 року № 100

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
05 березня 2019 р.
за № 223/33194

ПОРЯДОК ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

I. Загальні положення

1. Цей Порядок регулює ведення в центральному органі управління поліцією, міжрегіональних територіальних органах поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах, головних управліннях Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, територіальних (відокремлених) підрозділах (управліннях, відділах, відділеннях) поліції (далі - органи (підрозділи) поліції) єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі - заяви (повідомлення)) з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі - ІТС ІППП).

2. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

єдиний облік (далі - ЄО) - прийняття та реєстрація органами (підрозділами) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події;

прийняття та реєстрація заяв (повідомлень) - отримання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події та присвоєння їм порядкового номера уповноваженими службовими особами органів (підрозділів) поліції;

уповноважена службова особа - працівник чергової служби, у разі відсутності в структурі органу (підрозділу) поліції відповідної чергової служби - інший визначений керівництвом органу (підрозділу) поліції працівник, якого уповноважено на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

3. Джерелом інформації про кримінальні правопорушення та інші події, зокрема, є:

1) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень);

2) самостійно виявлені слідчим або іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення;

3) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні;

4) інше.

4. З метою інформування громадськості щодо порядку прийняття, реєстрації заяв (повідомлень) у приймальнях громадян або в іншому доступному для них місці органу (підрозділу) поліції розміщується пам'ятка щодо порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (додаток 1).

II. Прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в органах (підрозділах) поліції

1. Прийняття заяв (повідомлень) незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника здійснює цілодобово, безперервно та невідкладно орган (підрозділ) поліції, до якого надійшла така інформація.

Заяви (повідомлення) можуть бути усні або письмові:

усні заяви (повідомлення) від осіб уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський, до повноважень якого це належить, вносить до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію (додаток 2);

під час особистого звернення заявника до органу (підрозділу) поліції із письмовою заявою (повідомленням) уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції її (його) приймає і реєструє.

2. Особу, яка заявляє або повідомляє про кримінальне правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський попереджає про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України.

3. Уповноважена службова особа на лицьовому боці письмових заяв (повідомлень), протоколів прийняття заяв про кримінальне правопорушення та іншу подію, рапортів поліцейських проставляє штамп реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, форму якого наведено в додатку 3 до цього Порядку.

4. Якщо заява (повідомлення) надійшла до органу (підрозділу) поліції під час особистого звернення заявника одночасно з її (його) реєстрацією в ІТС ПНП або журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі - журнал ЄО) (додаток 4), уповноважена службова особа оформлює та видає заявникові талон-повідомлення ЄО про прийняття і

реєстрацію заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення та іншу подію (додаток 5).

Корінці талонів-повідомлень зберігаються в уповноваженої службової особи.

5. Заява (повідомлення), що надходить телефоном за скороченим номером екстреного виклику поліції «102», реєструється в ІТС ІПП з автоматичним присвоєнням порядкових номерів ЄО.

6. Поліцейський незалежно від місця свого перебування в разі виявлення або отримання інформації про кримінальне правопорушення та іншу подію чи звернення до нього громадян із заявою (повідомленням) невідкладно повідомляє про це за скороченим номером екстреного виклику поліції «102» і зобов'язаний ужити заходів щодо запобігання правопорушенню, його припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події.

7. Поліцейський у разі самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення, невідкладно, але не пізніше 24 годин рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки.

За рішенням керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, відомості про виявлене кримінальне правопорушення уповноважена службова особа реєструє в ІТС ІПП (журналі ЄО в разі тимчасової відсутності технічних можливостей унесення таких відомостей до ІТС ІПП) та невідкладно, але не пізніше 24 годин реєстрації передаються:

до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) або передання цих відомостей до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня та їх внесення до ЄРДР;

у міжрегіональних територіальних органах поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах - до органів (підрозділів) поліції, на території обслуговування яких сталася така подія, для прийняття відповідних рішень та внесення до ЄРДР.

8. Датою подання заяви (повідомлення) до органу (підрозділу) поліції вважається дата реєстрації такої заяви (повідомлення) в ІТС ІПП (журналі ЄО).

9. Інформацію, яка надійшла до органу (підрозділу) поліції, про кримінальне правопорушення та іншу подію, вчинені на території обслуговування іншого органу (підрозділу) поліції, уповноважена службова особа невідкладно реєструє в ІТС ІПП (журналі ЄО) та невідкладно інформує про це той орган (підрозділ) поліції, на території обслуговування якого сталася така подія.

Орган (підрозділ) поліції, на території обслуговування якого сталася така подія, реєструє невідкладно указане повідомлення до ІТС ІПП (журналі ЄО).

Реєстраційний номер ІТС ІПП (журналу ЄО) поінформованого органу (підрозділу) поліції уповноважена службова особа також уносить в ІТС ІПП (журнал ЄО).

Передавати з одного територіального (відокремленого) підрозділу (управління, відділу, відділення) поліції до іншого територіального

(відокремленого) підрозділу (управління, відділу, відділення) поліції матеріали з відомостями, що вказують на кримінальне правопорушення, незалежно від місця його вчинення, без їх реєстрації в ІТС ПНП (журналі ЄО) та внесення цих відомостей до ЄРДР заборонено.

10. Поліцейський під час отримання від уповноваженої службової особи заяви (повідомлення) для подальшого їх розгляду засвідчує це своїм підписом у журналі отримання матеріалів єдиного обліку (додаток б).

Уповноважена службова особа вносить інформацію про поліцейського, час і дату отримання ним матеріалів до ІТС ПНП (журналу ЄО).

11. Поліцейський органу (підрозділу) поліції, якому доручено розгляд заяви або повідомлення про іншу подію та прийняття відповідного рішення в межах Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, у разі встановлення в матеріалах відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, невідкладно рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки.

Керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, доручає уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в ІТС ПНП (журналі ЄО) та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу (підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

12. Заяви (повідомлення), що надійшли до органу (підрозділу) поліції з використанням засобів поштового зв'язку, мережі Інтернет, електронного зв'язку (електронні звернення), через контактні центри державної установи «Урядовий контактний центр» та телефонну «гарячу лінію» Національної поліції України, служби діловодства реєструють та невідкладно передають керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки.

Керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації в службах діловодства заяв (повідомлень) приймає рішення щодо їх реєстрації в ІТС ПНП (журналі ЄО) для подальшого розгляду відповідно до законодавства України.

13. Анонімні заяви чи повідомлення, що містять відомості про кримінальне правопорушення чи іншу подію, які надійшли до органу (підрозділу) поліції, реєструються в ІТС ПНП (журналі ЄО), службах діловодства органу (підрозділу) поліції та за дорученням керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, передаються до структурного підрозділу органу (підрозділу) поліції за відповідним напрямом діяльності для вжиття необхідних заходів.

Поліцейський у разі встановлення в анонімних заявах чи повідомленнях відомостей, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення, невідкладно рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки, який вживає заходів у порядку, зазначеному в абзаці другому пункту 11 цього розділу.

III. Реєстрація заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в центральному органі управління поліцією, головних управліннях Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах (управліннях, відділах, відділеннях) поліції

1. Заяви (повідомлення), що надійшли до чергових служб центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції телефоном чи під час особистого звернення громадян, уповноважені службові особи реєструють в ІТС ІППП (журналі ЄО) та невідкладно передають до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня, на території обслуговування яких сталася подія, із зазначенням в ІТС ІППП (журналі ЄО) номера реєстрації в ЄО відповідного органу (підрозділу) поліції.

Про зареєстровані в ІТС ІППП (журналі ЄО) центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції заяви (повідомлення) уповноважена службова особа невідкладно з моменту реєстрації інформує керівництво відповідного органу поліції.

За дорученням керівництва центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції уповноважена службова особа такі заяви і повідомлення та рапорти невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надсилає до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня за місцем учинення кримінального правопорушення та іншої події.

2. Письмові заяви (повідомлення), що надійшли до центрального органу управління поліцією, головного управління Національної поліції, у яких є відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації службою діловодства працівники підрозділів діловодства невідкладно доповідають керівникові відповідного органу, після чого за його резолюцією невідкладно, але не пізніше 24 годин із часу реєстрації заяви чи повідомлення надсилають до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня, а копії цих матеріалів - до відповідного структурного підрозділу органу поліції за напрямом діяльності.

Структурний підрозділ органу поліції, якому передано копії матеріалів для опрацювання, зобов'язаний поінформувати заявника про надсилання його заяви чи повідомлення до органу (підрозділу) поліції нижчого рівня, а також забезпечити контроль за їх реєстрацією в ІТС ІППП (журналі ЄО) відповідного органу (підрозділу) поліції.

Чергові служби центрального органу управління поліцією або головних управлінь Національної поліції також реєструють в ІТС ІППП (журналі ЄО) заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення, за якими прийнято рішення щодо внесення їх до ЄРДР та здійснення досудового розслідування слідчими підрозділами, підрозділами дізнання або уповноваженою особою інших підрозділів цих органів.

3. Заяви і повідомлення про інші події, що надійшли до чергової служби центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів (управлінь, відділів, відділень) поліції, у яких немає відомостей, що вказують на вчинення

кримінального правопорушення, уповноважена службова особа після реєстрації в ІТС ІППП (журналі ЄО) невідкладно, але не пізніше 24 годин передає керівнику відповідного органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Керівник головного управління Національної поліції та його територіального (відокремленого) підрозділу (управління, відділу, відділення) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, у разі встановлення в отриманій(ому) від уповноваженої службової особи заяві (повідомленні) відомостей, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення, невідкладно повертає її (його) до чергової служби для передавання до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

4. Заяви або повідомлення про кримінальні правопорушення, що надійшли до чергової служби головних управлінь Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів (управлінь, відділів, відділень) поліції, уповноважена службова особа після їх реєстрації в ІТС ІППП (журналі ЄО) невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації передає до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР та інформує про це керівника головного управління Національної поліції чи його територіального (відокремленого) підрозділу (управління, відділу, відділення) поліції або особу, яка виконує його обов'язки.

5. Керівник органу досудового розслідування або органу дізнання центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів (управлінь, відділів, відділень) поліції невідкладно, але не пізніше 24 годин із часу передання слідчому або дізнавачу для внесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення інформує чергову службу про номер кримінального провадження, дату і час унесення відомостей до ЄРДР, попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України, прізвища, імені, по батькові слідчого (слідчих) чи дізнавача (дізнавачів).

Інформацію, отриману від керівника органу досудового розслідування або органу дізнання, уповноважена службова особа вносить до ІТС ІППП (журналу ЄО).

IV. Реєстрація заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в міжрегіональних територіальних органах Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах

1. Заяви (повідомлення), що надійшли до міжрегіонального територіального органу поліції або його територіальних (відокремлених) підрозділів:

засобами поштового зв'язку, мережі Інтернет, електронного зв'язку (електронні звернення), через контактні центри державної установи «Урядовий контактний центр» та телефонну «гарячу лінію» Національної поліції України,

служби діловодства реєструють та невідкладно доповідають керівникові або особі, яка виконує його обов'язки, після чого уповноважена службова особа реєструє в ІТС ІППП (журналі ЄО);

телефонним зв'язком або під час особистого звернення громадян, уповноважена службова особа реєструє в ІТС ІППП (журналі ЄО) та невідкладно інформує керівника або особу, яка виконує його обов'язки.

За дорученням керівника міжрегіонального територіального органу поліції чи територіального (відокремленого) підрозділу або особи, яка виконує його обов'язки, зареєстровані в ІТС ІППП (журналі ЄО) заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення уповноважена службова особа невідкладно, але не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надсилає до органів (підрозділів) поліції, на території обслуговування яких сталася така подія, для внесення цих відомостей до ЄРДР.

Копії надісланих матеріалів зберігаються у структурному підрозділі міжрегіонального територіального органу поліції або його територіального (відокремленого) підрозділу, до якого вони надійшли.

Надсилаючи заяви або повідомлення до органів (підрозділів) поліції, на території обслуговування яких сталася така подія, структурний підрозділ міжрегіонального територіального органу поліції або його територіального (відокремленого) підрозділу одночасно зобов'язаний поінформувати про це заявника.

2. Заяви і повідомлення, у яких відсутні відомості про кримінальні правопорушення, що надійшли до міжрегіонального територіального органу поліції або його територіальних (відокремлених) підрозділів, служба діловодства цього органу або його територіальних (відокремлених) підрозділів реєструє та невідкладно, але не пізніше 24 годин передає керівникові або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду відповідно до Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення.

V. Особливості реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в органах (підрозділах) поліції в журналі ЄО

1. У разі тимчасової відсутності технічних можливостей реєстрації в ІТС ІППП заяв (повідомлень), що надходять до органів (підрозділів) поліції, їх реєструють у журналі ЄО.

Журнали ЄО веде уповноважена службова особа органів (підрозділів) поліції.

Відомості із журналу ЄО уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції переносить до ІТС ІППП невідкладно в разі відновлення технічної можливості (в ІТС ІППП зазначає номер, за яким заяву (повідомлення) зареєстровано в журналі ЄО).

2. Журнали ЄО зберігаються в приміщенні чергової служби або службовому кабінеті уповноваженої службової особи органу (підрозділу) поліції, де вони

zareєстровані в службах діловодства. Вносити журнали ЄО з адміністративної будівлі органу (підрозділу) поліції заборонено.

Журнали ЄО мають бути пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою та zareєстровані в службах діловодства органу (підрозділу) поліції.

Уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції закінчені журнали ЄО та корінці талонів-повідомлень формує в окрему номенклатурну справу й передає на зберігання до служби діловодства органу (підрозділу) поліції.

VI. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку

1. Повноту і достовірність інформації, унесеної до ІТС ІППП (журналу ЄО) на підставі заяв (повідомлень), забезпечує уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції, яка внесла цю інформацію.

2. Контроль за своєчасною реєстрацією уповноваженою службовою особою в ІТС ІППП (журналі ЄО) заяв (повідомлень) покладається на безпосереднього керівника органу (підрозділу) поліції, де працює уповноважена службова особа.

3. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку в органі (підрозділі) поліції здійснює керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, шляхом:

перевірки щодня ведення ІТС ІППП (журналу ЄО) щодо повноти внесеної інформації про заяви (повідомлення);

заслуховування щокварталу на нарадах стану прийняття та реєстрації в органі (підрозділі) поліції заяв (повідомлень).

4. Контроль за дотриманням вимог законодавства, а також положень цього Порядку в органах (підрозділах) поліції покладається на підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування центрального органу управління поліцією та головних управлінь Національної поліції, у міжрегіональних органах - на відповідних службових осіб.

Перевірку стану ведення єдиного обліку, дотримання законності під час прийняття, реєстрації та розгляду заяв (повідомлень) здійснюють працівники поліції за наявності припису (додаток 7).

5. За виявленими в органах (підрозділах) поліції фактами порушення вимог щодо дотримання законності під час прийняття, реєстрації та розгляду заяв (повідомлень) проводяться службові розслідування відповідно до Порядку проведення службових розслідувань у Національній поліції України, затвердженого наказом МВС від 07 листопада 2018 року № 893, zareєстрованого у Міністерстві юстиції України 28 листопада 2018 року за № 1355/32807.

6. Заяви і повідомлення, за якими прийнято рішення відповідно до Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, надаються для ознайомлення за письмовим зверненням органів прокуратури (посадових осіб) з додержанням вимог Закону України «Про захист персональних даних», за письмовим дозволом керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, і лише в приміщеннях органів (підрозділів) поліції, де вони зберігаються.

Надання стороні кримінального провадження чи суду (слідчому судді) матеріалів, за якими органами (підрозділами) поліції прийнято рішення відповідно до Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, здійснюється згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України.

Додаток 1
(пункт 4 розділу I)

ПАМ'ЯТКА

щодо порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

1. Згідно з пунктом 5 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події.

Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення незалежно від місця і часу їх скоєння, повноти отриманих відомостей і форми подання, а також особи заявника реєструють цілодобово уповноважені службові особи центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, їх територіальних (відокремлених) підрозділах (управліннях, відділах, відділеннях) поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах (далі - органи (підрозділи) поліції), до яких звернулася особа чи надійшло повідомлення.

2. Заяви чи повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію можуть бути усними або письмовими.

Усні заяви про кримінальні правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення чи іншу подію.

Цей протокол підписують заявник та службова особа органу (підрозділу) поліції, яка прийняла заяву.

Особу, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення, попереджають про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України, що вона засвідчує власним підписом, крім випадків надходження заяви або повідомлення поштою чи зв'язком іншого виду.

3. Уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції після отримання заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, зобов'язана внести відповідні відомості до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», а за відсутності технічних можливостей - до журналу єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

4. Відповідно до положень статті 60 Кримінального процесуального кодексу України заявник має право:

- отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (талон);
- отримати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- подати на підтвердження своєї заяви речі та документи;
- отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

4.15. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 27 квітня 2020 року № 357

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
15 травня 2020 р.
за № 443/34726

ІНСТРУКЦІЯ

з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція встановлює порядок реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події (далі - правопорушення або події), а також оперативного інформування в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції України, територіальних органах поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві (далі - ГУНП), їх територіальних (відокремлених) підрозділах (далі - ТВП).

2. У цій Інструкції терміни вживаються в таких значеннях:

автоматизовані робочі місця користувачів - робочі місця поліцейських та інших працівників, обладнані комп'ютерною технікою, у тому числі планшетними пристроями, які підключені до інформаційно-телекомунікаційної системи "Інформаційний портал Національної поліції України" (далі - система ПНП) відповідно до Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему

"Інформаційний портал Національної поліції України", затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 серпня 2017 року № 676, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 серпня 2017 року за № 1059/30927, і призначені для автоматизації службової діяльності, реалізації повноважень щодо обробки інформації відповідно до наданого рівня доступу в системі ІППП;

група реагування патрульної поліції (далі - ГРПП) - наряд патрульної поліції у складі не менше двох поліцейських, які в зоні оперативного реагування виконують завдання із забезпечення публічної безпеки і порядку, взаємодії з населенням, безпеки дорожнього руху, запобігання правопорушенням або подіям та їх припинення, оперативного реагування на них;

диспетчер - старший інспектор з особливих доручень, старший інспектор, інспектор чергової частини (ситуаційного відділу) управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП (далі - УОАЗОР), уповноважений на здійснення управління нарядами поліції, у тому числі за допомогою автоматизованого робочого місця (далі - АРМ "диспетчер") системи ІППП, з метою оперативного реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події;

зона оперативного реагування наряду поліції - територія обслуговування, яка закріплена в системі ІППП за конкретними нарядами поліції. Зони визначаються керівництвом територіальних органів (підрозділів) поліції та затверджуються наказом;

інформаційна довідка про правопорушення або подію - електронний або паперовий документ визначеної форми, адресований Голові Національної поліції України, начальникам ГУНП та/або ТВП, що містить опис правопорушення або події;

наряд поліції - ГРПП, наряди патрульної поліції, поліції охорони, поліції особливого призначення, слідчо-оперативні групи, дільничні офіцери поліції, інші сформовані наряди (у тому числі спільні наряди поліцейських різних підрозділів) у складі, не менше двох поліцейських, які в зоні оперативного реагування виконують завдання із забезпечення публічної безпеки і порядку, взаємодії з населенням, безпеки дорожнього руху, запобігання правопорушенням або подіям та їх припинення, оперативного реагування на них;

оперативне інформування - єдина система збирання, опрацювання та подання до чергової служби вищого рівня інформації про правопорушення або подію з метою організації контролю за встановленням і затриманням осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також оперативного реагування на надзвичайні ситуації;

оперативне реагування - скоординовані дії чергової служби, нарядів патрульної поліції, ГРПП та інших нарядів, спрямовані на організацію невідкладного прибуття працівників поліції до заявника або на вказане місце події з метою припинення правопорушення, установлення особи та затримання ймовірного правопорушника, збереження слідів правопорушення, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції;

орган (підрозділ) поліції - центральний орган управління поліції, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції України, ГУНП, ТВП; підрозділ "102" - відділ служби "102" УОАЗОР, працівники якого за допомогою автоматизованого робочого місця працівника підрозділу "102" (далі - АРМ "оператор "102") системи ІППП у цілодобовому режимі здійснюють приймання екстрених викликів і реєстрацію повідомлень про правопорушення або події, що надходять телефоном за скороченим номером екстреного виклику поліції "102" (далі - скорочений номер "102"), а також за допомогою інших видів зв'язку;

повторні заяви і повідомлення - заяви або повідомлення від одного або різних заявників щодо одного і того ж правопорушення або події;

посадова особа, уповноважена на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події - працівники підрозділу "102", старші зміни працівників підрозділів "102", диспетчери, оперативні чергові ГУНП та ТВП, їх помічники;

працівник підрозділу "102" - працівник відділу служби "102" УОАЗОР, діяльність якої спрямована на приймання екстрених викликів за скороченим номером "102" та електронних повідомлень заявників, у яких міститься інформація про правопорушення або події, а також їх реєстрацію за допомогою АРМ "оператор "102" в системі ІППП;

реєстрація правопорушення або події - фіксація інформації про правопорушення або подію в системі ІППП та/або журналах з присвоєнням записам порядкових номерів;

сектор реагування патрульної поліції (далі - СРПП) - підрозділ патрульної поліції, який цілодобово забезпечує оперативне реагування на повідомлення про правопорушення або події, у межах компетенції здійснює їх розгляд, а також комплекс превентивних заходів шляхом патрулювання території обслуговування, виявлення та припинення правопорушень, застосування визначених законодавством поліцейських та інших заходів;

слідчо-оперативна група (далі - СОГ) - організаційна форма взаємодії слідчих (дознавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, встановлення свідків та потерпілих, встановлення осіб, які його вчинили, з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Інші терміни в цій Інструкції вживаються в значеннях, наведених у Кодексі цивільного захисту України, Законі України "Про телекомунікації", Правилах надання та отримання телекомунікаційних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 року № 295, Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23 травня 2017 року № 440, зареєстрованій у Міністерстві юстиції України 15 червня 2017 року за № 750/30618 (далі - Інструкція чергової служби), Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про

кримінальні правопорушення та інші події, затвердженому наказом Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 року № 100, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 05 березня 2019 року за № 223/33194 (далі - Порядок ведення єдиного обліку), Національному плані нумерації України, затвердженому наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 23 листопада 2006 року № 1105, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 07 грудня 2006 року за № 1284/13158.

3. З метою отримання телекомунікаційних послуг і оперативного реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події як кінцеве обладнання в органах (підрозділах) поліції використовуються телефони (стаціонарні, мобільні), радіостанції, планшетні пристрої та інші засоби зв'язку.

4. Строк оперативного інформування обчислюється з моменту надходження до органів (підрозділів) поліції первинних відомостей (повідомлення телефоном або іншими видами зв'язку, усної чи письмової заяви, матеріалів з інших правоохоронних органів тощо) про вчинення правопорушення або виникнення події.

5. З урахуванням отриманої від заявника (інших джерел) інформації про вид, ступінь тяжкості, стадію та наслідок правопорушення або події, їх завершеності (закінченості), часу, який минув після вчинення правопорушення або виникнення події, місця перебування правопорушника та його суспільної небезпеки, заяви (повідомлення) поділяються на такі, що:

мають високий ступінь загрози особам та поліцейським (повідомлення категорії "Альфа");

потребують негайного оперативного реагування (повідомлення категорії "Бета");

відпрацьовуються в звичайному режимі (повідомлення категорії "Гамма");

не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта").

6. До заяв і повідомлень з високим ступенем загрози особам та поліцейським (повідомлення категорії "Альфа") належать:

1) повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про злочини, які тривають і вчиняються із застосуванням (використанням) вогнепальної зброї, вибухових пристроїв або/та речовин (інших пристроїв, що можуть завдати фізичну шкоду правопорушнику та особам, які його оточують, а також про перебування (місцезнаходження, переховування) осіб, які їх скоїли, та вчинення ними збройного опору;

2) повідомлення, за якими введено поліцейські операції "Сирена", "Грім", "Заручник".

7. До заяв і повідомлень, які потребують негайного реагування (щойно вчинені або тривають) (повідомлення категорії "Бета"), належать повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про правопорушення або події за умови, якщо:

на час отримання повідомлення вони тривають, тобто відбуваються (продовжуються) в реальному часі;

з часу їх учинення до моменту отримання повідомлення минуло не більше 15 хвилин (правопорушення, яке щойно вчинене). З урахуванням географічних, демографічних, економічних, соціальних та інших особливостей населеного пункту, місцевості та/або місця вчиненого правопорушення або події, а також криміногенної ситуації в регіоні (районі, місцевості) за рішенням начальника ГУНП (особи, яка виконує його обов'язки) зазначений час може бути збільшено;

наявна інформація про місцезнаходження особи, яка причетна до вчинення правопорушення або події;

особи, які постраждали внаслідок правопорушень (подій) та/або нещасних випадків, перебувають у безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я, і потребують невідкладної допомоги поліції (далі - особи, які потребують допомоги) - незалежно від часу, який минув з моменту їх учинення до отримання поліцейськими (працівниками поліції) такого повідомлення.

8. До заяв і повідомлень, які відпрацьовуються в звичайному режимі (повідомлення категорії "Гамма"), належать повідомлення осіб, у змісті яких наявна інформація про правопорушення або події, які вчинені за відсутності умов, передбачених пунктами 6 - 8 цього розділу.

9. До заяв і повідомлень, які не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта"), належать:

заяви і повідомлення, у змісті яких відсутні будь-які ознаки правопорушення, а реагування на них не належить до повноважень поліції, звернення довідково-консультативного характеру;

матеріали органу досудового розслідування поліції або інших правоохоронних органів, заяви про вчинені правопорушення або події, що надійшли до поліції поштою та не потребують невідкладного прибуття працівників поліції до заявника або на місце події з метою припинення правопорушення, збереження слідів злочину, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції.

10. Заяви і повідомлення, які не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії "Дельта"), визначаються диспетчером.

11. Під час приймання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події, організації та здійснення оперативного реагування на них посадовим особам, уповноваженим на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події, а також поліцейським нарядів поліції забороняється:

заходити в систему ІПНП не під своїм логіном та паролем;

надавати заявникам інформацію про місце проживання працівників поліції, інших правоохоронних органів, суду, їх особисті номери телефонів;

надавати наявну в системі ІПНП інформацію стороннім особам, а також посадовим особам правоохоронних органів, яких працівник не може ідентифікувати.

12. Посадові особи, уповноважені на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події під час свого

чергування, залишають розташування підрозділу лише з дозволу відповідного керівника.

II. Основні завдання органів (підрозділів) поліції щодо реагування на правопорушення або події та оперативного інформування чергових служб вищого рівня

1. Посадові особи органів (підрозділів) поліції під час реагування на правопорушення або події повинні:

1) незалежно від способу отримання інформації здійснювати направлення на місця подій сил і засобів поліції, необхідних для захисту прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяння їх реалізації;

2) підтримувати в постійній готовності сили і засоби поліції до реагування на правопорушення або події;

3) орієнтувати наряди всіх видів про вчинення кримінальних та інших правопорушень, прикмети осіб, які їх учинили, об'єкти посягань;

4) забезпечувати особисту безпеку громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням чи їх припинення, виявлення та затримання осіб, які їх учинили, усунення негативних наслідків правопорушень або подій;

5) здійснювати обмін інформацією та взаємодію з іншими правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності;

6) забезпечувати особисту безпеку працівників поліції, організацію їх навчання щодо дій у типових та екстремальних ситуаціях;

7) здійснювати оперативне інформування чергових служб вищого рівня, інших органів державної влади, підприємств, установ, організацій, до компетенції яких належить надання допомоги громадянам, які звернулися з відповідною заявою або повідомленням до органу (підрозділу) поліції;

8) забезпечувати ефективне використання засобів зв'язку, технічних засобів та службового автотранспорту, їх належне зберігання.

2. Заяви і повідомлення про правопорушення або події працівниками чергової служби органів (підрозділів) поліції реєструються в інформаційних ресурсах системи ПНП. У разі технічної несправності системи ПНП направлення нарядів поліції та керування ними здійснюється за допомогою інших видів зв'язку.

3. Наряди поліції з метою отримання завдань для реагування на повідомлення про правопорушення або події забезпечуються планшетними пристроями з програмним забезпеченням, інтегрованим до системи ПНП.

4. Працівники чергової служби з метою встановлення необхідної інформації про правопорушення або подію, забезпечення своєчасного та якісного реагування нарядами поліції за фактом їх учинення (виникнення) керуються

Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби (додаток 1).

5. Попередня кваліфікація кримінального правопорушення працівниками чергової служби здійснюється, виходячи з явних ознак цієї події та відомостей, унесених до системи ІППП чи Єдиного реєстру досудових розслідувань.

6. Поліцейський незалежно від місця перебування, територіального чи структурного підпорядкування після отримання доручення диспетчера або оперативного чергового щодо реагування на правопорушення або подію зобов'язаний негайно вжити всіх необхідних заходів щодо безумовного виконання такого доручення.

III. Організація роботи підрозділів ГУНП та їх посадових осіб, уповноважених на приймання і реєстрацію заяв і повідомлень про правопорушення або події та реагування на них

1. Робочі місця працівників підрозділів "102" та диспетчерів розміщуються в приміщеннях ГУНП. Приймання екстрених викликів підрозділом "102" здійснюється централізовано зі всієї території обслуговування відповідного ГУНП. Кожен працівник підрозділу "102" і диспетчер чергової зміни забезпечується відповідним автоматизованим робочим місцем та повинен мати авторизований доступ до системи ІППП.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення АРМ "оператор "102" системи ІППП, яке використовує працівник підрозділу "102", працює в таких режимах:

"прийом викликів" - режим, у якому надходять виклики;

"обробка викликів" - режим, у якому здійснюється обробка заяв і повідомлень, а також заповнення електронних контурів у системі ІППП;

"перерва" - режим тимчасового припинення роботи або відпочинку працівника підрозділу "102". При цьому виклики на це робоче місце не розподіляються.

3. Заяви і повідомлення про правопорушення або події до органів (підрозділів) поліції, крім скороченого номера "102", можуть надходити за допомогою інших видів зв'язку, інтеграцію яких із системою ІППП дозволено поліції, зокрема:

у вигляді смс-повідомлень;

електронною поштою;

з мобільних додатків;

з інших спеціалізованих програмно-технічних і технічних засобів.

4. В АРМ "оператор "102" зазначаються відомості про дату і час надходження заяви чи повідомлення, заявника (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання (реєстрації), місце перебування, абонентський номер, стислий зміст заяви чи повідомлення, орган (підрозділ) поліції, до якого передано повідомлення, та інша інформація.

5. У разі припинення з технічних причин (несправність, збої) роботи АРМ "оператор "102" кожен працівник підрозділу "102" має бути забезпечений робочим зошитом, зареєстрованим у підрозділі документального забезпечення,

для запису повідомлень про правопорушення або події. Передача прийнятої інформації диспетчеру та оперативному черговому в таких випадках здійснюється за допомогою телефонного або іншого виду зв'язку. Після відновлення роботи АРМ "оператор "102" працівник підрозділу "102" переносить прийняту інформацію про правопорушення або події з робочого зошита до системи ПНП.

6. Прийняття викликів працівниками підрозділу "102" здійснюється державною мовою, а за бажанням заявника та можливостями працівника - тією мовою, якою розмовляє заявник.

7. Персональні дані осіб мають бути захищеними під час їх обробки. Порядок збирання, обробки, накопичення, зберігання персональних даних і доступ до них здійснюється відповідно до Закону України "Про захист персональних даних".

8. Організація роботи працівників підрозділу "102" здійснюється згідно із затвердженим керівником УОАЗОР графіком чергування. Режим внутрішнього розпорядку затверджується керівником органу (підрозділу) поліції. Поліцейські, які залучені до чергування, несуть службу в однострої, цивільний персонал - з дотриманням ділового стилю одягу.

9. Усі переговори працівників підрозділу "102" з використанням відповідного кінцевого обладнання фіксуються багатоканальним цифровим реєстратором документування мовленнєвої інформації.

10. Безпосередньо перед заступанням на чергування працівник підрозділу "102" зобов'язаний перевірити технічний стан АРМ "оператор "102".

11. Обов'язки посадової особи, уповноваженої на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень громадян про правопорушення або події, у разі надходження за скороченим номером телефону "102" заяви або повідомлення про правопорушення або подію:

1) забезпечувати протягом двох хвилин прийняття від заявника інформації про правопорушення або подію та її внесення до системи ПНП. З об'єктивних причин цей строк може бути збільшено (алкогольне сп'яніння, хвилювання, мовні вади заявника, ненадання вичерпної відповіді на запитання тощо). У разі необхідності негайного реагування на правопорушення або події внесення та збереження інформації здійснюється раніше встановленого строку;

2) під час спілкування із заявником дотримуватися принципів професійної етики та моралі;

3) при надходженні повідомлень про факти вчинення домашнього насильства, злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості, а також інших злочинів запитати заявника, з оператором якої статі він бажає спілкуватися;

4) під час прийняття повідомлення про правопорушення або подію, спілкуючись із заявником, одночасно вносити отриману інформацію до системи ПНП;

5) під час спілкування із заявником першочергово встановлювати та вносити до системи ПНП інформацію про:

вид правопорушення або події (визначається з урахуванням можливості настання найбільш тяжких наслідків) та попередню кваліфікацію;

час, місце (адресу), обставини вчиненого правопорушення або події (у разі неможливості заявника назвати точну адресу вчинення правопорушення уточнити приблизну адресу, де вчинено правопорушення (район, напрямок в'їзду або виїзду з міста, розташовані поблизу магазини, торговельні центри, парки або інші орієнтири), на електронній мапі встановити маркер приблизного місця вчинення правопорушення та за його допомогою знайти найближчі орієнтири, які допоможуть зорієнтуватись заявнику);

дані про потерпілого або заявника (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстрація місця проживання, місце перебування, абонентський номер, а також чи потребує він або інші особи медичної допомоги;

іншу необхідну інформацію, проставивши маркер події за територіальним місцем розташування підрозділу "102" в разі ненадання заявником своїх установчих даних або адреси місця вчинення правопорушення або події;

територію місця перебування заявника та місця вчинення правопорушення, якщо місце вчинення правопорушення або події не збігається з місцем перебуванням заявника;

б) унесу до системи ІППІ інформацію в електронному вигляді автоматично передавати для реагування працівникам поліції, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події;

7) у разі пошкодження основних і резервних каналів передачі інформації в електронному вигляді відомості про правопорушення або подію передавати уповноваженим працівникам, використовуючи інші види зв'язку;

8) уносити до системи ІППІ інформацію про правопорушення або події, отриману за допомогою інших видів зв'язку, у текстовому, аудіо- або відеоформаті та передавати на розгляд відповідним працівникам поліції або оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на них;

9) уносити до системи ІППІ первинну інформацію про правопорушення або події, які перебувають у стадії незавершеності та потребують негайного реагування;

10) у разі наявності технічних можливостей та необхідності залучати до спілкування із заявником у режимі конференції працівника поліції, уповноваженого здійснювати реагування на правопорушення або події та/або іншого працівника, визначеного керівником (старшим зміни), для уточнення інформації про правопорушення або подію;

11) після встановлення первинних даних зберегти в системі ІППІ початкові відомості, які направити відповідним працівникам поліції або оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події, повідомити заявника про виїзд наряду поліції та, за необхідності, продовжити з'ясування та доповнення первинних даних інформацією про:

напрямок відходу правопорушників, пішки чи на транспортному засобі вони зникли, їх прикмети, номерні знаки та марку, модель транспортних засобів;

наявність на місці вчинення кримінального правопорушення потерпілих, їх стан здоров'я та місце перебування. Якщо потерпілі потребують медичної допомоги, поінформувати про це службу екстреної допомоги "103", у разі отримання повідомлення про пожежу - службу екстреної допомоги "112" ("101");

кількість правопорушників, їх прикмети, установчі дані (якщо відомо), наявність зброї;

предмети (речі), якими заволоділи правопорушники та прикмети викраденого;

сліди, які могли залишитися на одязі й тілах правопорушників;

інші дані, які сприятимуть розкриттю правопорушення по гарячих слідах;

12) після внесення всіх додаткових необхідних даних до системи ПНП зберегти інформацію;

13) у разі звернення заявника мовою, якою не володіє посадова особа, уповноважена на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень громадян про правопорушення або події, ужити заходів щодо залучення іншого працівника, який володіє іноземною мовою (за можливості в режимі конференції). У разі відсутності таких працівників зачитати англійською мовою інформацію, спрямовану на встановлення даних заявника (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання (перебування), місце перебування (далі - установчі дані потерпілого або заявника), абонентський номер), суть події, про яку заявник хоче повідомити, а також роз'яснення, що його повідомлення буде записано та після перекладу йому зателефонують.

За наявності технічної можливості увімкнути заздалегідь записане вербальне повідомлення (роз'яснення) порядку дій заявника.

Зазначену інформацію в системі ПНП надіслати відповідним працівникам поліції, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події, за місцезнаходженням підрозділу "102";

14) невідкладно доповідати старшому чергової зміни про надходження скарг громадян на дії/бездіяльність працівників поліції, порушення їх прав і свобод, повторних звернень щодо неналежної організації реагування працівниками поліції на повідомлення та внести відповідну інформацію в систему ПНП;

15) у разі раптового переривання дзвінка негайно зателефонувати заявнику для з'ясування обставин події чи правопорушення. Якщо заявник не відповідає на дзвінок і виникла підозра про вчинення стосовно нього протиправних дій (крики, шум боротьби та інші ознаки), уносити до системи ПНП інформацію про те, що "зв'язок із заявником втрачено" та проставити відмітку "інформувати чергового". Якщо адреса місця вчинення правопорушення та/або місця перебування заявника невідома, проставити маркер на електронній мапі за місцем розташування підрозділу "102";

16) уносити до системи ПНП відомості про повідомлення підрозділів екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104") та передавати для реагування відповідним працівникам поліції або

оперативно-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на них;

17) негайно проставляти відмітку "інформувати чергового" для здійснення відповідного реагування, якщо під час прийняття заяви або повідомлення стало відомо про те, що заявник або особа, яка вчинила правопорушення, перебуває в розшуку;

18) якщо в заяві чи повідомленні йдеться про питання, що не належать до компетенції поліції, та про дії, що не містять ознак правопорушення, звернення має довідково-консультативний характер або в ньому не викладено суті порушеного питання, заявник висловлює особисте ставлення до події, що відбувається, не називає своїх персональних даних, ввічливо роз'яснювати заявнику його подальші дії. При цьому інформацію, викладену заявником, необхідно внести до системи ПНП (у разі достатності підстав надати події статус "без оперативного реагування");

19) усі реквізити до системи ПНП уносити державною мовою без скорочень (крім загальноприйнятих) з дотриманням правил правопису.

12. У разі надходження за скороченим номером "102" заяви або повідомлення про правопорушення або подію, які віднесені до категорій "Альфа" та "Бета", крім обов'язків, визначених пунктом 11 цього розділу, посадова особа, уповноважена на здійснення прийому, опрацювання та реєстрацію заяв і повідомлень громадян про правопорушення або події виконує такі дії:

1) не пізніше ніж за 30 секунд з фактичного часу отримання інформації про правопорушення або події:

проставляє у відповідному діалоговому вікні електронної картки "102" АРМ "оператор "102" системи ПНП відмітку (позначку) про необхідність здійснення негайного реагування за отриманим повідомленням;

уносить до електронної картки "102" лише початкову інформацію про вид правопорушення або події (визначається з урахуванням можливості настання найбільш тяжких наслідків) та місце його вчинення;

зберігає електронну картку "102", яка автоматично з відповідною позначкою надходить до диспетчера та оперативних чергових ГУНП і ТВП за місцем учинення правопорушення або події;

2) до 2 хв з часу надходження повідомлення:

долучає (за потреби та наявності технічної можливості) до розмови із заявником диспетчера та/або оперативного чергового ГУНП у режимі конференц-зв'язку;

з одночасним заповненням електронної картки "102" продовжує з'ясовувати в заявника (у тому числі разом з диспетчером та/або оперативним черговим ГУНП) його установчі дані або відомості про потерпілого, обставини правопорушення або події, кількість та прикмети осіб, причетних до його вчинення, наявність у них зброї, місце їх перебування або напрямок відходу, наявність осіб, які потребують допомоги, а також іншу актуальну інформацію, необхідну для вирішення службових завдань;

за результатами опрацювання повідомлення повторно зберігає електронну картку "102" з унесеною інформацією про правопорушення або подію;

3) у разі необхідності продовжує з'ясовувати та доповнювати електронну картку "102" інформацією про обставини правопорушення або події, які мають значення для належної організації реагування на нього.

З об'єктивних причин строки опрацювання та передачі повідомлень про правопорушення або події визначених категорій може бути збільшено (алкогольне сп'яніння, хвилювання, мовні вади заявника, ненадання відповіді на запитання тощо).

Наведені в підпунктах 1, 2 пункту 12 цього розділу відомості та порядок їх з'ясування не є вичерпними, їх послідовність може бути змінено, проте вони повинні бути достатніми для належної та своєчасної організації оперативного реагування на правопорушення або подію. У подальшому, за можливості, діє відповідно до пункту 11 цього розділу.

13. Якщо заявник застосовує ненормативну лексику, вдається до образ, закликів до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі, працівник підрозділу "102", який приймає виклик, роз'яснює, що за такі дії заявник може нести передбачену законом відповідальність, та має право припинити спілкування з ним і заблокувати на добу за допомогою технічних засобів прийняття від нього звернень. Одночасно працівник підрозділу "102" відображає в системі ПНП інформацію про протиправні дії заявника, яку направляє для відповідного реагування уповноваженим працівникам поліції.

Працівник підрозділу "102" має право припинити спілкування з особою, яка не повідомляє інформацію про настання екстреної ситуації та/або необхідність отримання екстреної допомоги, своїми діями відволікає його від виконання покладених на нього обов'язків. При цьому факт надходження такого виклику фіксується в ПНП.

14. Відмова в прийнятті та реєстрації повідомлень про правопорушення або події не допускається.

15. Обов'язки старшого зміни працівників підрозділу "102":

1) організувати та контролювати роботу підпорядкованої зміни працівників підрозділу "102", зокрема вжиття працівниками підрозділів "102" заходів, насамперед віднесених до категорій "Альфа" та "Бета". У разі потреби надавати необхідну допомогу підлеглим в опрацюванні повідомлень про правопорушення або події та організації реагування на них;

2) розподіляти час чергування працівників підрозділу "102" з урахуванням навантаження на них. У разі завантаження всіх працівників приймати заяви і повідомлення про правопорушення або події особисто, а також залучати працівників, які перебувають на перерві (відпочинку);

3) готувати інформацію про кількість одержаних упродовж чергування заяв і повідомлень осіб за скороченим номером "102", утрачених дзвінків, повторних повідомлень, навантаження на працівників за добу;

4) здійснювати перевірки за скаргами і заявами осіб щодо неналежного виконання службових обов'язків працівників чергової зміни підрозділу "102";

5) використовуючи багатоканальний цифровий реєстратор документування мовленнєвої інформації, здійснювати вибіркове прослуховування записів розмов працівників чергової зміни підрозділу "102" (не менше трьох розмов кожного працівника підрозділу "102") та вживати заходів щодо вирішення проблемних питань (за результатами прослуховування ставить відповідну відмітку в електронній картці "102" про її прослуховування). У разі виявлення незареєстрованої інформації про правопорушення або подію зареєструвати її в установленому порядку та доповісти про це керівникові підрозділу "102";

б) перевіряти якість заповнення (з дотриманням усіх необхідних вимог) та достовірність інформації, унесеної працівником підрозділу "102" до системи ІПП;

7) уживати заходів щодо покращення стану прийому та опрацювання повідомлень осіб, а також усунення недоліків, допущених під час здійснення реагування на правопорушення або події, насамперед визначені категоріями "Альфа" та "Бета";

8) забезпечувати ведення необхідної службової документації підрозділу "102";

9) за наявності технічної можливості визначати абонентські номери заявників, які намагалися зателефонувати до підрозділу "102", але з'єднання з якими не відбулося з різних причин. Доручати працівникам передзвонити на такі номери для з'ясування обставин правопорушення або події;

10) під час приймання-здачі чергування підбивати підсумки роботи працівників чергової зміни підрозділу "102" за добу, визначати позитивні та негативні тенденції в їх діяльності, про що доповідати керівникові підрозділу "102" та старшому зміни диспетчерів.

16. Обов'язки диспетчера:

1) перед заступанням на добове чергування перевіряти технічний та санітарний стан робочого місця, службову документацію, технічну справність оргтехніки, ознайомлюватися з оперативною обстановкою за минулу добу, брати на особистий контроль виконання нарядами поліції завдань, реагування на які здійснюється під час перемітки, та не завершених;

2) перевіряти кількість нарядів, які заступають на чергування в зону оперативного реагування. У разі виявлення недостатності нарядів поліції в зоні оперативного реагування та інших недоліків доповідати старшому зміни або оперативному черговому для подальшого інформування керівництва ГУНП;

3) у системі ІПП перевіряти готовність до несення служби всіх нарядів поліції, які залучені до охорони публічної безпеки і порядку на території обслуговування, наявність та працездатність планшетних пристроїв, відповідність даних, унесених до системи ІПП відповідальними особами підрозділів поліції (прізвище старшого наряду, абонентський номер, режим несення служби, номерний знак службового транспортного засобу). У разі відсутності (несправності) планшетного пристрою, нестійкого рухомого (мобільного) зв'язку зв'язуватися з нарядом і здійснювати перевірку за допомогою наявних видів зв'язку;

4) контролювати проставлення нарядам поліції відмітки в системі ПНП про тимчасову недоступність та незалучення його до обслуговування викликів, якщо наряд поліції, що несе службу, тимчасово не може здійснювати реагування на правопорушення або події (технічна несправність службового автотранспорту, виконання створеного нарядам поліції службового завдання тощо).

17. Порядок дій диспетчера після отримання повідомлення про правопорушення або подію, що віднесені до категорії "Альфа":

1) диспетчер до прибуття на місце події керівника органу, підрозділу поліції або іншої особи, відповідальної за організацію та координацію проведення першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій або проведення спеціальної (поліцейської) операції, не очікуючи надходження уточнених відомостей, негайно (не пізніше однієї хвилини) в системі ПНП призначає та направляє на місце події наряди (наряд) поліції, насамперед поліцейських підрозділів поліції особливого призначення (інших нарядів поліції, спеціально створених для реагування на правопорушення або подію з високим ступенем загрози поліцейським). Їх кількість визначається з урахуванням наявної чисельності нарядів, виду, тяжкості та обставин правопорушення або події, а також іншої інформації про осіб, які його вчинили;

2) інформує оперативного чергового ГУНП про отримання повідомлення про правопорушення або подію вказаної категорії, відомі обставини їх учинення. Підтримує постійний зв'язок з черговою службою ГУНП та ТВП щодо обміну інформацією про правопорушення та необхідності залучення до реагування на цю подію додаткових сил поліції, інших підрозділів поліції, у тому числі спеціальних, підготовки орієнтувань тощо;

3) перевіряє зміст і повноту інформації про правопорушення або подію, за потреби з'ясовує в заявника додаткові відомості;

4) за наявності технічної можливості самостійно або за допомогою працівників інших підрозділів виводить на відеостіну (монітор) зображення з камер відеонагляду з місця події, прилеглої території;

5) визначає ймовірні напрямки руху транспортного засобу з особами, які вчинили правопорушення, оцінює час із моменту його вчинення та ставить завдання нарядам поліції з визначенням меж блокування населених пунктів, міст, районів, областей, а також маршрутів патрулювання;

6) контролює, у тому числі за допомогою можливостей системи ПНП, своєчасне отримання завдань нарядами поліції, їх прибуття на місце події (в інші місця, визначені диспетчером та/або оперативним черговим) та маршрут руху, виконання поставлених завдань;

7) у разі відсутності вільного наряду поліції невідкладно (залежно від виду та тяжкості правопорушення або події) знімає з обслуговування необхідну кількість нарядів поліції, залучених до реагування на події некримінального характеру або які не становлять значної суспільної небезпеки, та направляє їх для реагування на правопорушення або подію;

8) орієнтує в системі ПНП, а також за допомогою засобів радіозв'язку або телефоном (використовуючи селектор) наряди поліції та оперативних чергових

інших підрозділів поліції (у тому числі суміжних областей - у разі вчинення правопорушень або подій у районах, що межують з іншими регіонами) про обставини вчинення правопорушення або події, прикмети правопорушників та напрямки їх відходу, марку, колір, номерний знак (якщо відомо) транспортного засобу, який викрадено чи використовується зловмисниками;

9) уживає заходів щодо направлення на місце події СОГ, працівників підрозділу кінологічної діяльності та/або вибухотехнічної служби, за потреби повідомляє підрозділи екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104");

10) за необхідності залучає до реагування на повідомлення про правопорушення або подію наряди поліції із суміжних територій, які знаходяться найближче до місця події;

11) здійснює управління залученими до оперативного реагування на повідомлення нарядами поліції (поліцейськими) з метою виявлення ТЗ та затримання осіб, які ним керують;

12) інформує наряди поліції про результати перевірок за інформаційними ресурсами системи ІППІ стосовно особи, що здійснила виклик наряду поліції, або інших можливих учасників правопорушення або події (наявність у власності зареєстрованої зброї, перебування в розшуку, категорію особи тощо);

13) з урахуванням наявної інформації про обставини правопорушення або події та осіб, які його вчинили, а також пропозицій поліцейських (їх керівників), які виконують завдання диспетчера, здійснює управління (маневрування) силами й засобами поліції з метою:

підготовки до проведення спеціальних (поліцейських) операцій (у разі введення їх у дію);

проведення пошукових заходів, спрямованих на виявлення (встановлення місцезнаходження) та затримання підозрюваних осіб або їх переслідування;

перекриття (блокування) ймовірних шляхів відходу та місць можливого перебування або появи підозрюваних осіб, а також недопущення сторонніх осіб до визначеної поліцейськими території;

перевірки осіб, які перебувають на місці події або прилеглий до неї території, а також у місцях можливого перебування або появи зловмисників;

установлення очевидців правопорушення або події, виявлення слідів та знарядь злочину, викраденого майна, інших речей, що можуть сприяти встановленню осіб, які його вчинили;

14) постійно підтримує зв'язок із залученими нарядами поліції (поліцейськими), СОГ, координує та контролює виконання ними поставлених завдань з реагування на правопорушення або подію. Своєчасно доводить до них наявну інформацію про обставини правопорушення або події та осіб, які причетні до їх учинення, додатково наголошує на дотриманні поліцейськими заходів особистої безпеки;

15) подає оперативному черговому ГУНП (для подальшої доповіді начальникові ГУНП або особі, яка його заміщує) пропозиції щодо введення в дію

поліцейських (спеціальних) операцій ("Грім", "Заручник", "Перехват", "Сирена");

16) при введенні в дію поліцейської (спеціальної) операції ("Грім", "Заручник", "Перехват", "Сирена") за дорученням оперативного чергового або керівника ситуаційного центру ГУНП здійснює маневрування (управління) силами та засобами поліції, контролює своєчасність виставлення постів та заслонів, періодично вибірково перевіряє обізнаність нарядів поліції, зокрема тих, які несуть службу на стаціонарних постах (дорожніх станціях патрульної поліції) та автошляхах, щодо прикмет злочинців, розшукуваного автомототранспорту, а також виконує інші їх вказівки.

18. Порядок дій диспетчера після отримання повідомлення про правопорушення або подію (з відповідною позначкою про необхідність здійснення негайного реагування на правопорушення або подію), які віднесені до категорії "Бета":

1) після отримання від оператора електронної картки "102" з відповідною позначкою диспетчер, не очікуючи надходження уточнюючих обставин, негайно (не пізніше однієї хвилини) в системі ІППП призначає та направляє на місце події (інші місця, визначені диспетчером та/або оперативним черговим) наряди (наряд) поліції (наряди реагування поліції охорони залучаються лише за наявності вільних нарядів, які не здійснюють реагування на сигнал "Тривога" з об'єктів, що охороняються, на відпрацювання повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, що можуть викликати суспільний резонанс).

Кількість нарядів поліції, які залучаються до оперативного реагування, визначається з урахуванням їх наявної чисельності, виду, тяжкості та обставин правопорушення або події, а також іншої наявної інформації про осіб, які його вчинили;

2) перевіряє зміст і повноту інформації про правопорушення або подію, за необхідності з'ясовує в заявника необхідну додаткову інформацію;

3) контролює, у тому числі за допомогою можливостей системи ІППП, своєчасне отримання завдань нарядами поліції, їх прибуття на місця події (інші місця, визначені диспетчером та/або оперативним черговим) та виконання поставлених завдань;

4) орієнтує в системі ІППП, а також за допомогою засобів радіозв'язку або телефоном (використовуючи селектор) наряди поліції та оперативних чергових інших підрозділів поліції (у тому числі суміжних областей у разі їх учинення в районах, що межують з іншими регіонами) про обставини вчинення правопорушення або події, прикмети правопорушників та напрямки їх відходу;

5) направляє на місце події СОГ, інших поліцейських та, за необхідності, повідомляє підрозділи екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104");

6) інформує наряди поліції про результати перевірок за інформаційними ресурсами системи ІППП стосовно особи, що здійснила виклик наряду поліції,

або інших можливих учасників правопорушення або події (наявність у власності зареєстрованої зброї, перебування в розшуку, категорію особи тощо);

7) здійснює маневрування залученими до оперативного реагування на правопорушення або подію нарядами поліції (поліцейськими) з метою перекриття можливих шляхів відходу та місць перебування підозрюваних осіб або їх переслідування;

8) постійно підтримує зв'язок із залученими нарядами поліції (поліцейськими), СОГ, координує та контролює їх роботу з виконання поставлених завдань з реагування на правопорушення або подію;

9) у найкоротший строк після отримання інформації про виконання завдання нарядом поліції вивчає обґрунтованість погодження оперативним черговим ТВП його електронного рапорту та, за наявності зауважень, дає поліцейським доручення щодо вжиття додаткових (необхідних) заходів, спрямованих на відпрацювання правопорушення або події.

19. При організації реагування на повідомлення про правопорушення або подію, які віднесені до категорій "Альфа" та "Бета", у разі відсутності вільного наряду поліції у строк до трьох хвилин диспетчер:

1) знімає (за нагальної необхідності та, насамперед, для здійснення реагування на кримінальні правопорушення і події, які можуть викликати суспільний резонанс) з обслуговування наряд поліції (наряд поліції охорони - за умови наявності вільних нарядів, не залучених до реагування на сигнал "Тривога" з об'єктів, що охороняються), який здійснює обслуговування події некримінального характеру або яка не становить значної суспільної небезпеки, та направляє його за повідомленням з більшим ступенем суспільної небезпеки;

2) за необхідності та за погодженням зі старшим зміни диспетчерів (оперативним черговим ГУНП) до реагування на повідомлення про правопорушення або подію залучає наряди поліції із суміжних територій, які знаходяться найближче до місця події;

3) у разі неможливості призначити наряд поліції в системі ІППІ ставить відмітку "відсутній вільний наряд" та негайно повідомляє оперативного чергового органу (підрозділу) поліції, на території обслуговування якого зареєстровано правопорушення (подія), для вжиття заходів щодо направлення на місце події додаткового наряду або інших працівників поліції. Строк визначення та направлення додаткових нарядів або інших працівників поліції не повинен перевищувати десяти хвилин.

20. Порядок дій диспетчера після отримання повідомлення про правопорушення або подію, які віднесені до категорії "Гамма":

1) отримавши інформацію про таке правопорушення або подію, у строк до двадцяти хвилин в системі ІППІ призначає та направляє на місце події наряд поліції або окремого поліцейського;

2) у разі відсутності вільного наряду поліції у строк до десяти хвилин уживає заходів щодо направлення на місце події (з повідомленням оперативного чергового) СОГ, нарядів поліції охорони (за умови наявності вільних нарядів, не

залучених до реагування на сигнали "Тривога" з об'єктів, що охороняються), інших поліцейських або будь-яких інших нарядів;

3) якщо не вистачає вільних нарядів поліції, за нагальної необхідності знімає з обслуговування наряд поліції, який здійснює обслуговування події некримінального характеру і яка не становить значної суспільної небезпеки, та направляє його за повідомленням з більшим ступенем суспільної небезпеки;

4) якщо немає можливості призначити інший наряд поліції, у системі ПНП проставляє відмітку "відсутній вільний наряд" та негайно повідомляє про це оперативного чергового органу (підрозділу) поліції, на території обслуговування якого зареєстрована подія, для вжиття заходів щодо направлення на місце події додаткового наряду або інших працівників поліції. Строк визначення та направлення додаткових нарядів або інших працівників поліції не повинен перевищувати десяти хвилин;

5) за необхідності та за погодженням з диспетчерами (оперативними черговими) інших адміністративних районів до реагування на повідомлення про правопорушення або події залучає наряди поліції із суміжних територій, які перебувають найближче до місця події;

6) у разі надходження заяви чи повідомлення, які за ознаками є повторними і не є скаргою на дії чи бездіяльність працівників поліції та не відрізняються за змістом від попередніх, приєднує їх до раніше зареєстрованих;

7) перевіряє зміст і повноту інформації про правопорушення або подію, своєчасність отримання завдань нарядами поліції, а також, за необхідності, телефоном з'ясовує в заявника необхідну додаткову інформацію;

8) у разі необхідності з використанням системи ПНП передає інформацію про вчинене правопорушення та прикмети підозрюваних осіб іншим диспетчерам;

9) орієнтує за допомогою можливостей системи ПНП, засобів радіозв'язку або телефоном (використовуючи селектор) усі наряди поліції та оперативних чергових інших підрозділів поліції про обставини вчинення правопорушення, прикмети правопорушників та напрямки їх відходу;

10) направляє на місце події СОГ та, за необхідності, повідомляє підрозділи екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104");

11) інформує наряди поліції про результати перевірок за інформаційними ресурсами системи ПНП особи, що здійснила виклик наряду поліції, або інших можливих учасників правопорушення або події (наявність у власності зареєстрованої зброї, перебування особи в розшуку тощо);

12) постійно підтримує зв'язок із залученими нарядами поліції, СОГ, контролює роботу всіх нарядів поліції з виконання поставлених завдань щодо організації реагування на правопорушення або події;

13) контролює роботу всіх нарядів поліції в зоні оперативного реагування за допомогою можливостей системи ПНП, перевіряючи інформацію, що надходить із планшетних пристроїв, закріплених за службовими автомобілями (трек маршруту та місце перебування наряду або СОГ, отримання ними

завдання, підтвердження прибуття та виконання завдання). Інформацію про виявлені недоліки в роботі нарядів поліції з реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події доповідає старшому зміни;

14) при отриманні заяв чи повідомлень про кримінальні правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, які можуть викликати широкий суспільний резонанс (далі - резонансне кримінальне правопорушення або надзвичайна подія), негайно проставляє відповідну відмітку в системі ІППІ та інформує оперативного чергового ГУНП;

15) у разі припинення з технічних причин роботи системи ІППІ (технічна несправність апаратури, збій програмного забезпечення) організовує направлення нарядів за допомогою радіо- або інших видів зв'язку, фіксуючи свої дії в робочому зошиті.

21. Порядок дій диспетчера після отримання повідомлення про правопорушення або подію, які не потребують негайного реагування та віднесені до категорії "Дельта":

1) отримавши повідомлення (електронну картку "102") про правопорушення або подію вказаної категорії, перевіряє зміст та повноту інформації, а також, за необхідності, телефоном з'ясовує в заявника необхідні додаткові відомості;

2) надає заявнику роз'яснення щодо подальших дій та, у разі необхідності, орієнтовного часу прибуття поліцейських на місце події, про що зазначає в примітках;

3) при значному навантаженні на диспетчерів такі повідомлення, за їх дорученням, можуть опрацьовуватися працівниками чергової служби ТВП. У таких випадках вони оформлюються у вигляді направлення завдань, за результатами опрацювання яких працівники чергових служб ТВП складають електронні рапорти із зазначенням ужитих заходів. У разі встановлення працівниками чергової служби ТВП під час опрацювання такого повідомлення ознак правопорушення (або події, що належить до компетенції поліції) вони доповідають про це диспетчерові, який у визначеному порядку на місце події (інше місце) направляє наряд поліції для здійснення реагування;

4) у разі відсутності в змісті заяви чи повідомлення будь-яких ознак правопорушення та у випадках, коли реагування на них не належить до повноважень поліції, диспетчер в ІППІ проставляє відповідний статус "без оперативного реагування";

5) матеріали органу досудового розслідування поліції або інших правоохоронних органів, інформація за заявами про правопорушення або подію, що надійшли до поліції поштою та не потребують невідкладного прибуття працівників поліції до заявника або на місце події з метою припинення правопорушення, збереження слідів злочину, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції, реєструються в системі ІППІ, диспетчер проставляє відповідний статус "без оперативного реагування" та передаються відповідним структурним підрозділам поліції для розгляду та прийняття рішення.

22. Диспетчер, отримавши повідомлення визначеної категорії та оцінивши ситуацію, яка склалася, за наявності достатніх підстав уповноважений змінити категорію події, установлену оператором "102".

23. Обов'язки старшого зміни диспетчерів:

1) організувати та контролювати роботу чергової зміни диспетчерів;
 2) здійснювати розподіл диспетчерів за зонами обслуговування;
 3) розподіляти час чергування диспетчерів з урахуванням навантаження на них. У разі завантаження диспетчерів залучати тих, які перебувають на перерві (відпочинку);

4) уживати заходів щодо дотримання дисципліни і внутрішнього розпорядку працівниками підпорядкованої зміни;

5) надавати необхідну допомогу підлеглим в організації реагування на правопорушення або події;

6) уживати заходів щодо усунення недоліків, допущених під час здійснення реагування на правопорушення або події;

7) подавати довідкову інформацію, яка стосується обслуговування виклику, у разі звернення поліцейських та вирішувати питання щодо залучення до реагування додаткових сил і засобів поліції (за необхідності);

8) інформувати оперативного чергового ГУНП про надходження скарг громадян на дії/бездіяльність працівників поліції, порушення їх прав і свобод, повторних звернень щодо неналежної організації реагування поліцейських на правопорушення або події та уживати заходів щодо усунення наявних недоліків;

9) уживати заходів щодо встановлення фактів призначення нарядам поліції завдань, не пов'язаних із виконанням службових обов'язків. Інформацію про всі недоліки, допущені працівниками нарянів поліції та СОГ під час реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події, а також про всі випадки безпідставного призначення завдань нарядам поліції вносити до системи ІПНП;

10) узагальнювати інформацію про недоліки в роботі підрозділів "102", диспетчерів, чергових служб і нарянів поліції з реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події, яку щодня під час приймання - здачі чергування окремим рапортом доповідати начальникові УОАЗОР (особі, яка виконує його обов'язки).

IV. Обов'язки оперативного чергового територіального (відокремленого) підрозділу ГУНП щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування чергової частини вищого рівня

1. Оперативний черговий ТВП, заступаючи на чергування разом із відповідальним по ТВП (начальником СРПП), має перевірити наявність у нарянів поліції та працездатність планшетних пристроїв, відповідність даних, унесених у розстановку нарянів поліції: прізвище старшого наряду, абонентський номер, режим несення служби, номерний знак службового автомобіля тощо. У разі відсутності (несправності) планшетного пристрою,

нестійкого рухомого (мобільного) зв'язку оперативний черговий має зв'язатися з нарядом поліції за допомогою телефону або радіозв'язку та здійснити перевірку.

2. Отримавши телефоном повідомлення про правопорушення або подію (електронне повідомлення від працівника підрозділу "102" через систему ІПНП), оперативний черговий ТВП зобов'язаний:

1) ознайомитися зі змістом повідомлення та діяти, керуючись Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби, що додається;

2) невідкладно зареєструвати заяву чи повідомлення в системі ІПНП (у журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі - журнал ЄО) - у разі тимчасової відсутності технічних можливостей для внесення таких відомостей до системи ІПНП);

3) за погодженням з диспетчером направити на місце вчинення правопорушення або події наряд поліції, окремих працівників, а у разі вчинення кримінального правопорушення - СОГ;

4) контролювати виконання завдань нарядами поліції та СОГ, які направлялися диспетчерами на відпрацювання правопорушення або події;

5) при отриманні від наряду поліції, який прибув на місце події, інформації про наявність ознак кримінального правопорушення невідкладно направити на місце події СОГ, доповісти відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та внести відповідну інформацію до системи ІПНП;

6) у разі надходження телефонного повідомлення від диспетчера про відсутність вільних нарядів і неможливості організації реагування силами наявних добових нарядів доповісти начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), які визначають додаткові сили і засоби, що необхідно залучити для реагування на ці повідомлення, та дають доручення щодо їх направлення на місця подій;

7) повідомити підрозділи екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104"), інші правоохоронні органи та органи державної влади (у разі необхідності);

8) при отриманні повідомлення про правопорушення або подію телефоном або під час особистого звернення заявника до підрозділу поліції, самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення правопорушення або події:

з'ясувати час, місце (адресу), спосіб та інші обставини правопорушення або події, абонентський номер та установчі дані потерпілого або заявника;

створити електронну картку "102" ІПНП протягом визначеного в підпункті 1 пункту 10, підпунктах 1, 2 пункту 11 розділу III цієї Інструкції часу (залежно від категорії повідомлення);

унести самостійно або організувати внесення інформації про отримане повідомлення до системи ІПНП;

направити за погодженням із диспетчером на місце події наряд поліції, окремих працівників, а в разі вчинення кримінального правопорушення - СОГ;

з'ясувати в заявника необхідну додаткову інформацію для вжиття заходів щодо встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

видати під час особистого звернення заявника до поліції відповідний талон-повідомлення єдиного обліку про прийняття і реєстрацію заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення та іншу подію, форма якого визначена додатком 5 до Порядку ведення єдиного обліку, або за наявності технічної можливості, відправити заявнику смс-повідомлення чи електронною поштою інформацію про реєстраційний номер повідомлення;

9) контролювати своєчасне прибуття нарядів поліції на місце вчинення кримінального правопорушення та оперативне отримання інформації, необхідної для інформування чергової служби вищого рівня;

10) здійснити орієнтування всіх нарядів поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення, прикмети правопорушників та напрямки їх відходу. Організувати надсилання електронною поштою орієнтувань з прикметами осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, викраденого майна тощо;

11) інформувати наряди поліції про результати перевірок за інформаційними ресурсами системи ІППІ стосовно особи, що здійснила виклик поліції, особи, щодо якої здійснено виклик, адреси виклику або іншої особи (наявність у власності зареєстрованої зброї, чи перебуває в розшуку, категорія особи);

12) контролювати виконання визначених завдань із відпрацювання вчиненого правопорушення шляхом підтримання зв'язку із залученими нарядами поліції та СОГ. У разі відсутності в нарядів поліції планшетних пристроїв організувати внесення до системи ІППІ інформації про результат їх виїзду;

13) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення або події та на її основі підготувати добове зведення, яке подати керівництву ТВП та заінтересованим структурним підрозділам;

14) перевірити наявність у системі ІППІ відмітки щодо необхідності інформування про подію центрального органу управління поліції. За наявності такої відмітки чергова служба вищого рівня інформується в системі ІППІ автоматично в електронному вигляді. У разі відсутності технічної можливості проставлення таких відміток або тимчасової неможливості передачі даних про вчинені резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події інформація до чергової служби вищого рівня передається телефонним або іншим видом зв'язку;

15) доповісти про отримання повідомлення про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію, які мали місце на території обслуговування ТВП, начальникові ТВП, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), а також повідомити чергову службу вищого рівня.

3. При організації реагування на правопорушення або події нарядом поліції з використанням планшетних пристроїв оперативний черговий ТВП повинен:

1) отримавши від наряду поліції в системі ІППІ електронний рапорт про результати відпрацювання виклику, у найстисліший строк опрацювати його

зміст, за наявності зауважень зазначити їх у вільному полі розділу або погодити його;

2) роздрукувати остаточно сформований електронний рапорт про подію та підготувати проект відповіді заявникові (за необхідності);

3) про підготовлені матеріали доповіді керівнику ТВП до закінчення чергової зміни для їх розгляду та прийняття рішення згідно із законодавством;

4) інформацію щодо розгляду повідомлення про правопорушення або подію внести до системи ІПНП та надіслати відповідь заявнику в зазначений ним спосіб (поштою, на електронну скриньку, телефоном).

V. Обов'язки оперативного чергового ГУНП щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування чергової частини вищого рівня

1. Оперативний черговий ГУНП є старшим оперативним керівником усіх працівників чергової служби ГУНП, чергових служб ТВП, а також усіх нарядів поліції (у тому числі міжрегіональних територіальних органів), які виконують на території обслуговування завдання з охорони публічної безпеки і порядку, запобігання правопорушенням та їх припинення, установлення та затримання осіб, що їх учинили, а також подолання наслідків надзвичайних ситуацій.

2. Порядок дій оперативного чергового ГУНП після отримання повідомлення про правопорушення або подію, які віднесено до категорій "Альфа" та "Бета":

1) організовує оперативне збирання інформації про обставини правопорушення (події), результати вжитих заходів з його припинення та документування, установлення та затримання правопорушників, постраждалих осіб та наданої їм допомоги тощо;

2) контролює прибуття нарядів поліції на місце події (інші місця, визначені диспетчером та/або оперативним черговим), виконання ними завдань, пов'язаних зі здійсненням оперативного реагування на правопорушення (подію) (насамперед, інформація про які подається до центрального органу управління поліції);

3) доручає (у разі необхідності) працівникам диспетчерської служби, оперативним черговим територіальних відділів (відділень) поліції та нарядам поліції (поліцейським) здійснення визначених ним заходів, спрямованих на припинення правопорушення (події), установлення та затримання осіб, які їх учинили тощо;

4) організовує моніторинг та використання в розкритті кримінального правопорушення (установленні обставин події) інформації, що надходить до ГУНП із систем відеоспостереження, які знаходяться в місцях учинення правопорушення або події, можливого перебування правопорушників та за напрямками їх відходу тощо;

5) вводить у визначеному порядку в дію на території регіону або окремих його районів (територій) оперативний план проведення поліцейської (спеціальної) операції ("Сирена", "Грім", "Заручник", "Перехват") залежно від виду правопорушення, його обставин та осіб, які його учинили;

б) далі діє відповідно до вимог пункту 3 цього розділу.

3. При отриманні інформації про резонансні кримінальні правопорушення або надзвичайні події, які мали місце на території оперативного обслуговування, оперативний черговий ГУНП зобов'язаний:

1) перевірити наявність відмітки в системі ПНП щодо необхідності інформування про подію центрального органу управління поліції. За наявності такої відмітки чергова частина Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України (далі - чергова частина поліції) інформується в системі ПНП автоматично в електронному вигляді. У разі відсутності технічної можливості або тимчасової неможливості передачі даних в електронному вигляді інформація про правопорушення або подію передається до чергової частини поліції телефонним або іншим видом зв'язку;

2) негайно доповісти начальникові ГУНП, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по ГУНП, начальникові УОАЗОР. Поінформувати керівників та чергових працівників заінтересованих структурних підрозділів поліції та, за необхідності, чергових органів державної влади. Інформація про надзвичайні події за участю працівників поліції негайно доповідається начальникам територіального підрозділу Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України, інспекції з особового складу управління кадрового забезпечення ГУНП та територіального управління Державного бюро розслідування;

3) організувати оперативне збирання інформації про правопорушення або подію, а у разі необхідності, керуючись Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби, направити на місце вчинення кримінального правопорушення СОГ ГУНП, працівників кінологічного та вибухотехнічного підрозділів, повідомити підрозділи екстреної допомоги населенню за скороченим номером "112" ("101", "103", "104"), інші правоохоронні органи та органи державної влади. Інформувати керівників ТВП міжрегіональних територіальних органів поліції у разі вчинення правопорушень або виникнення подій, реагування на які належить до їх компетенції, про необхідність направлення їх представників на місце події;

4) надати до відповідних територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Служби безпеки України інформацію про надходження до органів (підрозділів) поліції заяв і повідомлень про надзвичайні ситуації, правопорушення або події, які загрожують державній безпеці України або можуть викликати суспільний резонанс;

5) контролювати своєчасне прибуття нарядів поліції на місце вчинення кримінального правопорушення, отримання відомостей, необхідних для підготовки інформації до чергової служби вищого рівня;

б) витребувати інформацію з ТВП щодо реагування СОГ та інших нарядів поліції на правопорушення або подію, ужиті заходи щодо припинення правопорушення, виявлення та затримання підозрюваних осіб;

7) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення або події та на її основі підготувати добове зведення, яке надати керівництву ГУНП та заінтересованим структурним підрозділам ГУНП.

4. Після отримання повідомлення про правопорушення або подію телефоном чергової служби або самостійного виявлення з іншого джерела обставин, які можуть свідчити про вчинення правопорушення або події, оперативний черговий зобов'язаний:

1) з'ясувати час, місце (адресу), спосіб та інші обставини вчиненого правопорушення або події, абонентський номер та установчі дані потерпілого або заявника;

2) організувати внесення інформації про отримане повідомлення до системи ПНП та направлення диспетчером наряду поліції, на території обслуговування якого вчинене правопорушення або виникла подія.

5. При особистому зверненні заявника до ГУНП оперативний черговий організовує прийняття заяви про правопорушення або подію, унесення відомостей до системи ПНП, контролює направлення диспетчером ГУНП наряду поліції, на території обслуговування якого вчинене правопорушення або подія, а також повідомляє заявнику реєстраційний номер звернення та видає талон-повідомлення.

6. За результатами добового чергування оперативний черговий узагальнює інформацію про недоліки в роботі підрозділів "102", диспетчерів, чергових служб і нарядів поліції з реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події, яку щодня під час приймання-здачі чергування окремим рапортом доповідає начальникові ГУНП (особі, яка виконує його обов'язки).

VI. Обов'язки оперативного чергового Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування керівництва поліції

1. Оперативний черговий чергової частини поліції є старшим оперативним керівником усіх нарядів та працівників поліції, залучених до реагування на правопорушення або події, забезпечення публічної безпеки і порядку, запобігання правопорушенням та їх припинення, установлення та затримання осіб, що їх учинили, а також подолання наслідків надзвичайних ситуацій.

2. Оперативний черговий чергової частини поліції, отримавши від чергової служби ГУНП (або з інших джерел, у тому числі шляхом ініціативного пошуку та моніторингу засобів масової інформації) інформацію про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію, зобов'язаний:

1) негайно доповісти Голові Національної поліції України, першому заступникові та заступникам Голови Національної поліції України (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по центральному органу управління поліцією, начальникові Департаменту організаційно-

аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України (далі - ДООЗОР), поінформувати керівників заінтересованих структурних підрозділів центрального органу управління поліції та чергових цих підрозділів;

поінформувати чергового Державного бюро розслідувань про події та правопорушення у військових формуваннях, організаціях, установах і підприємствах, у тому числі оборонно-промислового комплексу, суб'єктах господарської діяльності незалежно від форм власності - виконавцях державного оборонного замовлення, підприємствах - зберігачах цінностей мобілізаційного резерву тощо, у тому числі щодо катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, інших кримінальних правопорушень, досудове розслідування яких віднесено до підслідності Державного бюро розслідувань.

У разі технічної можливості інформування здійснюється в електронному вигляді;

2) організувати оперативне збирання інформації про правопорушення або подію та результати реагування на них;

3) опрацювати отриману під час чергування інформацію про правопорушення та події, підготувати добове зведення, яке подати керівництву поліції, заінтересованим структурним підрозділам центрального органу управління поліцією, відповідним органам державної влади.

3. Після отримання повідомлення про правопорушення або подію, яке надійшло телефоном або іншим шляхом, чи самостійного виявлення з іншого джерела обставин, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, оперативний черговий чергової частини поліції зобов'язаний організувати внесення інформації про отримане повідомлення до системи ІПП та проконтролювати направлення диспетчером ГУНП, на території обслуговування якого вчинено правопорушення або сталася подія, наряду поліції.

4. Під час особистого звернення заявника до центрального органу управління поліції оперативний черговий чергової частини поліції повинен організувати прийняття заяви про правопорушення або подію, унесення відомостей до системи ІПП, проконтролювати направлення диспетчером ГУНП, на території обслуговування якого вчинено правопорушення або сталася подія, наряду поліції, а також повідомити заявнику реєстраційний номер звернення та видати талон-повідомлення.

VII. Обов'язки керівників органів (підрозділів) поліції щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування чергової служби вищого рівня

1. За організацію реагування на повідомлення про правопорушення або події, достовірність, повноту і своєчасність подання інформації до чергової служби вищого рівня, інших органів державної влади відповідають начальники органів (підрозділів) поліції або особи, які виконують їх обов'язки.

2. З метою організації належного реагування на правопорушення або події, подолання наслідків надзвичайних ситуацій, забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, своєчасного інформування на місця подій виїжджають:

1) начальники ГУНП або особи, які виконують їх обов'язки, - під час отримання повідомлень, віднесених до категорії "Альфа", а також про вбивства, розбої, кримінальні правопорушення, учинені із застосуванням вогнепальної зброї чи вибухівки, та правопорушення або події, які можуть викликати суспільний резонанс;

2) відповідальні по ГУНП, начальники ТВП або особи, які виконують їх обов'язки, - під час отримання повідомлень про кримінальні правопорушення або події, які можуть викликати суспільний резонанс, та особисто з місця події доповідають оперативному черговому ГУНП, начальникові ГУНП або особі, яка виконує його обов'язки;

3) інші особи керівного складу ГУНП, ТВП - у випадках, передбачених Інструкцією чергової служби та Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби.

3. За фактами невиїзду начальників органів (підрозділів) поліції або осіб, які виконують їхні обов'язки, інших посадових осіб органів (підрозділів) поліції на місця вчинених кримінальних правопорушень або подій, визначених підпунктами 1 - 3 пункту 2 цього розділу, призначаються та проводяться службові розслідування.

4. У разі неможливості негайного реагування силами добового наряду на отримані повідомлення про правопорушення або події начальник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, визначає додаткові сили і засоби, які необхідно залучити до реагування на ці повідомлення, та дає доручення оперативному черговому щодо їх направлення на місця подій.

5. При отриманні доповіді оперативного чергового про надходження анонімного повідомлення щодо загрози безпеці громадян, знищення (пошкодження) об'єктів власності або можливого вчинення терористичного акту начальник органу поліції, особа, яка виконує його обов'язки, або відповідальний від керівництва органу поліції (з урахуванням інформації, отриманої від підрозділів кіберполіції, карного розшуку, вибухотехнічної служби, інших підрозділів поліції) приймає рішення про порядок реагування (види, кількість нарядів, які потрібно направити на місце події, та необхідність проведення евакуаційних заходів).

VIII. Обов'язки окремих посадових осіб органів (підрозділів) поліції, які здійснюють планування сил та засобів, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події

1. Щотижня (рекомендовано щоп'ятниці на наступний тиждень) старші служб ГУНП, ТВП, відповідальні посадові особи управлінь патрульної поліції Департаменту патрульної поліції Національної поліції України (далі - УПП), органів поліції охорони Національної поліції України (далі - УПО) надають до

чергової частини затверджені графіки чергування поліцейських підпорядкованих служб, що заступають у складі нарядів поліції, на наступний тиждень.

2. Заміна поліцейського, за необхідності, проводиться на підставі вмотивованого рапорту керівника служби, завізованого керівництвом ГУНП, ТВП, УПП чи УПО відповідно.

3. Відповідальні по ТВП (начальники СРПП), відповідальні посадові особи управлінь превентивної діяльності (далі - УПД) ГУНП, УПП, УПО щодня, до заступання на службу нарядів, уносять до системи ІППП перевірені відомості про наряди поліції (у тому числі СОГ), які будуть чергувати.

4. Керівники УПД, УПП, СРПП з огляду на наявну штатну чисельність працівників, які виконують функції з охорони публічної безпеки і порядку, ураховуючи оперативну обстановку, визначають максимальну кількість нарядів, які можуть вийти на службу. Ця кількість фіксується в системі ІППП.

5. Керівники підрозділів превентивної діяльності ТВП щодня вносять до системи ІППП інформацію стосовно дільничних офіцерів поліції (прізвище, ім'я, по батькові, абонентський номер, місцезнаходження поліцейської станції, територія обслуговування тощо) та контролюють своєчасність її оновлення.

6. Відомості про наряди поліції та поліцейських, які вносяться до ІППП, повинні мати такі реквізити:

- 1) дата, час початку та час закінчення несення служби;
- 2) ID планшетного комп'ютера (за наявності);
- 3) прізвища та абонентські номери поліцейських складу патруля;
- 4) регіон (ГУНП), орган (підрозділ) поліції, до якого належить наряд поліції, та територію (відділ, відділення поліції), де буде працювати наряд поліції;
- 5) служба, з працівників якої створено наряд поліції (ГУНП, територіальні відділи поліції (ТВП), підрозділи поліції особливого призначення (ППОП), патрульна служба поліції особливого призначення (ПСПОП), УПП, УПО, ГРПП, СОГ, НГУ, дільничні офіцери поліції (ДОП), підрозділи поліції на воді та в повітрі (УПВП));

б) лінія роботи, яку буде виконувати наряд поліції (патрулювання міста, району, водойми (ПМР), патрулювання автошляхів (ПА), робота в складі слідчо-оперативної групи (СОГ), робота на стаціонарних постах (СП), патрулювання у складі груп швидкого реагування (ГШР), несення служби у складі груп тактико-оперативного реагування (ТОР), чергування у складі добового наряду чергової частини (ЧЧ) чи як відповідального (ВП), несення служби поліцейськими ювенальної превенції (ЮП), безпека дорожнього руху (БДР) та інші види нарядів);

7) тип патруля (піший, авто, кінний, велосипедний, мотопатруль, інформування, патрульний катер);

8) повна назва патруля, його радіопозивний та номер зони несення служби;

9) зміна (1 - у разі несення служби в денну зміну, 2 - у разі несення служби в нічну зміну, 3 - у разі несення служби в добовому режимі).

7. При отриманні від оперативного чергового інформації про надходження анонімного повідомлення щодо загрози безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності або можливого вчинення терористичного акту керівник чи відповідальний працівник підрозділів кіберполіції, карного розшуку, вибухотехнічної служби, інших підрозділів поліції зобов'язані організувати, у межах компетенції, перевірку повідомлення та негайно (до 30 хвилин) подати результати перевірки та всю наявну інформацію начальникові органу, особі, яка виконує його обов'язки, або відповідальному від керівництва органу поліції.

ІХ. Порядок дій нарядів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції та інших нарядів поліції, залучених до реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події

1. Працівникам, що перебувають у складі наряду патрульної поліції, ГРПП, УПО, іншого наряду поліції, залученого до системи оперативного реагування, у разі отримання від диспетчера (оперативного чергового) завдання про здійснення реагування на правопорушення або подію, які віднесені до категорій "Альфа" та "Бета", необхідно:

1) негайно виїхати на місце події (інше визначене диспетчером або оперативним черговим ГУНП місце);

2) за наявності планшетного пристрою проставити в системі ІППП відповідні відмітки про прийняття виклику, прибуття на місце події, закінчення виконання завдання, обставини правопорушення та результати реагування;

3) у разі введення в дію поліцейських (спеціальних) операцій ("Грім", "Заручник", "Сирена") діяти відповідно до вимог Інструкції про організацію та порядок проведення поліцейських операцій щодо розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09 жовтня 2017 року № 841/ДСК, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України від 15 листопада 2017 року № 1399/31267;

4) оцінити обстановку, доповісти диспетчеру про прибуття та (за можливості) обставини події, перекрити можливі шляхи відходу зловмисників, обмежити доступ сторонніх осіб до місця події;

5) про всі зміни, які пов'язані з учиненням правопорушення та відбуваються в присутності поліцейських, доповісти (за можливості) диспетчерові (у тому числі з використанням заздалегідь розроблених кодованих слів) та діяти за його вказівками;

6) при безпосередньому контакті зі зловмисниками, дотримуючись особистої безпеки, ужити заходів для припинення правопорушення та їх затримання;

7) у разі перебування на місці події декількох нарядів поліції поліцейські мають розташовуватися так, щоб бачити один одного і при застосуванні вогнепальної зброї не опинитися на лінії вогню;

8) при застосуванні зловмисником(-ами) вогнепальної зброї стосовно поліцейських останні уповноважені діяти відповідно до вимог статті 46 Закону України "Про Національну поліцію", знайти укриття, доповісти про ситуацію

диспетчерові (оперативному черговому ГУНП) й чекати введення спеціальної поліцейської операції та прибуття на місце уповноважених для її проведення поліцейських.

2. Працівникам, що перебувають у складі наряду патрульної поліції, ГРПП, УПО, іншого наряду поліції, залученого до системи оперативного реагування, у разі отримання від диспетчера (оперативного чергового) завдання про здійснення реагування на правопорушення або подію, які віднесені до категорій "Гама" і "Дельта", необхідно:

1) за наявності планшетного пристрою проставити в системі ІППП відповідні відмітки про прийняття виклику, прибуття на місце події, закінчення виконання завдання, обставини правопорушення та результати реагування;

2) за наявності на місці події осіб, які потребують медичної допомоги, викликати екстрену медичну допомогу, до прибуття якої вживати невідкладних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини;

3) за наявності на місці події заявника (потерпілого) з'ясувати обставини правопорушення або події;

4) у разі підтвердження ознак учиненого кримінального правопорушення поінформувати диспетчера (оперативного чергового) про необхідність направлення СОГ та перебувати на місці події до її прибуття;

5) до прибуття СОГ забезпечити охорону місця події та слідів учиненого кримінального правопорушення, унеможливити доступ на місце події сторонніх осіб. За необхідності місце події огородити спеціальною стрічкою "поліція" та здійснювати заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху. Після прибуття СОГ виконувати доручення старшого СОГ. У разі отримання нарядом поліції охорони до прибуття СОГ сигналу "Тривога" з об'єкта, що охороняється, повідомити про це диспетчера (оперативного чергового) для направлення на місце події найближчого наряду поліції, та здійснити негайне реагування на сигнал "тривога";

6) установити потерпілих, свідків або очевидців кримінального правопорушення, прикмети осіб, які підозрюються в його вчиненні, та вжити заходів для їх затримання. Про прикмети правопорушників, напрямок їх руху (марка, модель транспортного засобу, номерний знак, інші характерні ознаки), об'єкти посягань поінформувати диспетчера (оперативного чергового) для орієнтування інших нарядів поліції;

7) у разі реагування на правопорушення або подію, які не містять ознак кримінального правопорушення, невідкладно забезпечити збирання необхідних матеріалів перевірки;

8) якщо заяви і повідомлення про правопорушення або події не потребують додаткової перевірки, за наявності планшетного пристрою поліцейський повинен увести до системи ІППП відомості про обставини події, ужиті заходи та зазначити, що звернення розглянуто на місці або відомості про подію не підтвердилися;

9) з'ясувати в заявника (потерпілого) абонентський номер та адресу електронної пошти, а також зручний для нього спосіб отримання відповіді про результати розгляду його заяви чи повідомлення.

3. Рекомендований час прибуття наряду поліції на місце події з моменту призначення наряду для реагування на правопорушення або подію (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля 40 - 50 км/год) складає:

1) у межах міста:

до 7 хвилин - при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;

до 10 хвилин - якщо залучено наряд з іншої (сусідньої) зони обслуговування;

2) у сільській місцевості:

до 20 хвилин - при перебуванні наряду в зоні оперативного реагування;

до 40 хвилин - якщо залучено наряд з іншої дільниці.

4. У разі ускладнення погодних умов, дорожньої обстановки та особливостей місцевості або інших непередбачуваних обставин загальний строк прибуття наряду поліції на місце вчинення правопорушення або події не повинен перевищувати часу, мінімально необхідного для подолання відстані від місця знаходження наряду поліції до місця події.

5. Старший наряду поліції, який першим з'явився на місці події, зобов'язаний негайно поінформувати диспетчера (оперативного чергового) про прибуття та візуальне обстеження місця події, а в міру з'ясування обставин додатково надавати інформацію про заходи, які здійснено для охорони місця події, стан здоров'я заявника (потерпілого) та/або інших людей, пошкодження об'єктів, майна всіх форм власності, заходи, ужиті для встановлення та затримання осіб, які вчинили правопорушення, кількість інших нарядів поліції, які прибули на виклик, та іншу інформацію, яка, на думку поліцейського, є важливою для припинення/розкриття правопорушення.

6. Передавання завдання диспетчера з реагування на повідомлення про правопорушення або події одним нарядом іншому категорично заборонено.

7. За результатами виконання завдання старший наряду поліції повинен оформити результати реагування на правопорушення або подію в системі ІППІ, унісши до електронного рапорту корисну інформацію щодо осіб, речей, виконаних дій, а також фотозображення, що можуть сприяти в установленні осіб, які їх учинили, та/або вирішені інших службових завдань.

8. При отриманні нарядом поліції завдання диспетчера ГУНП (оперативного чергового ТВП) щодо здійснення оперативного реагування на правопорушення або подію під час виконання ним "службового завдання", його виконання негайно припиняється та здійснюються всі необхідні заходи щодо безумовного виконання доручення диспетчера ГУНП (оперативного чергового ТВП).

9. За відсутності (несправності) у наряду поліції планшетного пристрою, нестійкого рухомого (мобільного) зв'язку всі відмітки в системі ІППІ про призначення, прийняття, прибуття та виконання завдання, іншу необхідну інформацію за результатами реагування на правопорушення або події вносить диспетчер (оперативний черговий).

Х. Порядок організації дій працівників слідчо-оперативної групи щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події

1. Працівникам та поліцейським, що перебувають у складі СОГ, у разі отримання від диспетчера (оперативного чергового) за допомогою планшетного пристрою або іншим шляхом завдання про здійснення реагування на правопорушення або подію, необхідно:

1) за наявності планшетного пристрою проставити в системі ІППВ відповідні відмітки про прийняття виклику, прибуття на місце події, закінчення виконання завдання, обставини правопорушення та результати реагування;

2) негайно виїхати на місце події. Рекомендований час збору до виїзду для основних і додаткових СОГ при чергуванні за місцем розташування підрозділу - до 5 хвилин; при перебуванні за місцем проживання (відповідно до пункту 14 розділу XIII цієї Інструкції) - до 20 хвилин;

3) після прибуття на місце події слідчий (дізнавач) або уповноважена старшим СОГ особа негайно інформує оперативного чергового (диспетчера) про час фактичного прибуття, обставини та попередню кваліфікацію вчиненого кримінального правопорушення, за наявності підстав - про залучення додаткових сил і засобів для документування обставин учиненого кримінального правопорушення;

4) після з'ясування обставин події слідчий (дізнавач) або уповноважена старшим СОГ особа (за необхідності) додатково інформує оперативного чергового (диспетчера) щодо уточнення кваліфікації кримінального правопорушення. Після закінчення роботи на місці події старший СОГ доповідає про це оперативному черговому (диспетчеру) та діє за його вказівками;

5) на місці події члени СОГ та інші працівники поліції діють відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07 липня 2017 року № 575, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 31 липня 2017 року за № 937/30805 (далі - Інструкція з організації взаємодії);

6) після закінчення обслуговування виклику слідчий (дізнавач) або уповноважена старшим СОГ особа за допомогою планшетного пристрою вносить до системи ІППВ детальну інформацію про результати виїзду на місце події та вжиті заходи, а також корисну інформацію щодо осіб, речей, виконаних дій, а також фотозображення, що може сприяти в установленні осіб, які учинили злочини, та/або вирішення інших службових завдань.

2. За відсутності (несправності) планшетного пристрою, нестійкого рухомого (мобільного) зв'язку інформацію в системі ІППВ про "призначення", "прийняття", "прибуття" та "виконання" завдання, результати виїзду на місце події та вжиті заходи вносить диспетчер (оперативний черговий) після доповіді слідчого (дізнавача) або уповноваженого старшим СОГ працівника.

XI. Порядок дій начальника сектору реагування патрульної поліції щодо реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування чергової служби вищого рівня

1. Начальник СРПП під час несення служби як відповідальний по ТВП здійснює загальне управління всіма нарядами поліції, які входять до складу чергової зміни.

2. З метою організації належного реагування на повідомлення про правопорушення або події, оперативного інформування чергової служби вищого рівня про їх учинення (виникнення) начальникові СРПП необхідно:

1) брати участь у проведенні інструктажу всіх нарядів поліції, які заступають на чергування, а за відсутності начальника ТВП - особисто проводити інструктаж нарядів поліції;

2) на підставі складених графіків чергування здійснювати розстановку працівників ГРПП та інших нарядів поліції;

3) доручати працівникам СРПП виконання інших завдань, покладених на сектор, зокрема щодо охорони адміністративної будівлі, конвоювання затриманих (у разі відсутності у штаті ТВП конвойного підрозділу), забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку під час виконання судових рішень, проведення масових заходів, про що повідомляти диспетчера (оперативного чергового). Працівники нарядів поліції в разі отримання таких службових завдань повинні обов'язково вносити цю інформацію до системи ПНП за допомогою планшетного пристрою (за наявності);

4) забезпечити контроль за оперативним реагуванням на повідомлення про правопорушення або події, своєчасним прибуттям ГРПП, нарядів поліції на місця подій, ужиттям необхідних першочергових заходів з реагування;

5) підтримувати постійний зв'язок та обмін інформацією з нарядами поліції, які забезпечують реагування. Організовувати взаємодію СРПП з іншими підрозділами поліції, недержавними охоронними структурами, громадськими формуваннями, залученими до забезпечення публічної безпеки і порядку;

6) здійснювати комплекс заходів щодо запобігання надзвичайним подіям за участю нарядів поліції, недопущення порушення прав і свобод людини, випадків загибелі (травмування) працівників поліції під час виконання ними службових завдань у ході реагування на правопорушення або події;

7) забезпечувати особистий контроль за своєчасним оперативним інформуванням чергової служби вищого рівня про вчинені резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події;

8) контролювати ефективне використання нарядами поліції засобів зв'язку, технічних засобів та службового автотранспорту, забезпечувати їх належне зберігання;

9) після закінчення чергування доповідати начальникові ТВП про результати роботи підпорядкованих нарядів поліції, виявлені недоліки та подавати пропозиції щодо їх усунення з метою підвищення ефективності оперативного реагування на правопорушення або події;

10) брати участь у розробленні планів заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку. Безпосередньо керувати нарядами поліції під час уведення в дію поліцейських операцій, посиленого варіанту службової діяльності, проведення цільових оперативно-профілактичних операцій, оперативно-профілактичних заходів (відпрацювань), а також проведення на території обслуговування підрозділу поліції інших заходів. У разі залучення до проведення зазначених заходів працівників інших підрозділів поліції здійснювати їх розстановку в групи реагування та забезпечувати загальне управління ними;

11) здійснювати перевірку роботи нарядів поліції на території обслуговування.

ХІІ. Організація реагування нарядів поліції на правопорушення або події, які не містять ознак кримінального правопорушення

1. Якщо заява чи повідомлення про адміністративне правопорушення або подію не потребує додаткової перевірки, поліцейський за допомогою планшетного пристрою доповнює первинну інформацію в системі ІППВ відомостями про обставини події, ужиті заходи та зазначає, що звернення розглянуто на місці або відомості про подію не підтвердилися.

У разі наявності заявника або свідків адміністративного правопорушення чи події поліцейські здійснюють їх опитування, уносять відомості про абонентський номер заявника та адресу електронної пошти, а також зручний для нього спосіб отримання відповіді про результати розгляду заяви чи повідомлення (поштою, електронною поштою).

2. У разі відсутності технічної можливості внести зазначені відомості до системи ІППВ поліцейський викладає необхідну інформацію в рапорті, який подає оперативному черговому підрозділу поліції, на території обслуговування якого відбулася подія.

3. Відповідальний по ТВП (начальник СРПП) або оперативний черговий роздруковує із системи ІППВ необхідні відомості про подію, додає до них рапорт наряду, який виїжджав на місце події, та матеріали перевірки (за наявності), після чого доповідає матеріали керівнику ТВП.

4. Відомості про результати розгляду заяви чи повідомлення про адміністративне правопорушення або подію вносяться уповноваженою посадовою особою до системи ІППВ, а відповіді надаються заявникам у зазначений ними спосіб.

ХІІІ. Організаційні заходи щодо забезпечення оперативного реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події

1. Для підтримання постійної готовності сил і засобів поліції до реагування на повідомлення про правопорушення або події в органах (підрозділах) поліції відповідно до вимог Інструкції чергової служби призначаються відповідальні по органу (підрозділу) поліції.

2. Для забезпечення реагування на повідомлення про правопорушення або події в органах (підрозділах) поліції формуються наряди поліції в кількості,

необхідній для своєчасного їх прибуття на місце події, з урахуванням наявної штатної чисельності.

3. Наряди поліції несуть службу відповідно до графіків чергувань, затверджених у встановленому порядку керівниками органів (підрозділів) поліції або особами, які виконують їх обов'язки, а в разі ускладнення оперативної обстановки до несення служби долучаються додаткові наряди поліції за рішенням керівників органів (підрозділів) поліції.

4. Поліцейські чергової служби органів (підрозділів) поліції та поліцейські, залучені до складу нарядів поліції, повинні нести службу у визначеному однострої, мати при собі службове посвідчення та спеціальний жетон.

5. Склад СОГ формується відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії.

6. Наряди поліції забезпечуються планшетними пристроями з програмним забезпеченням, за допомогою якого здійснюється інформаційна взаємодія з інформаційними ресурсами системи ПНП.

Планшетні пристрої видаються згідно з книгою видачі-приймання майна, закріпленого за черговою частиною (службою) органу (підрозділу) поліції (додаток 2).

7. Старший наряду поліції відповідає за збереження планшетного пристрою та роботу з ним під час чергування.

8. Під час несення служби забороняється вимикати планшетний пристрій та змінювати будь-які налаштування. У разі виявлення збоїв у роботі планшетного пристрою старший наряду може використати інший вид зв'язку та інше кінцеве обладнання для інформування диспетчера й оперативного чергового. Налаштування планшетних пристроїв, підтримання їх програмного функціонування в робочому стані покладається на працівників управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП (далі - УІАП).

9. При зміні з об'єктивних причин службового транспортного засобу, складу наряду, абонентського номера відповідні дані вносяться до системи ПНП за допомогою планшетного пристрою, про що старший наряду доповідає диспетчеру та оперативному черговому.

10. Поліцейські чергової служби органів (підрозділів) поліції під час чергування озброюються пістолетами з двома спорядженими магазинами, а поліцейські, що входять до складу нарядів поліції, крім зазначеного озброєння, - ще й засобами індивідуального захисту (бронежилетом та захисним шоломом), активної оборони (гумовим або пластиковим кийком, засобами, спорядженими речовинами сльозогінної та дратівної дії, засобами обмеження рухомості). За необхідності з дозволу начальника органу (підрозділу) поліції їм можуть видаватися автоматична зброя та інші спеціальні засоби, визначені Законом України "Про Національну поліцію".

11. Забороняється включати до складу нарядів поліції осіб, за якими не закріплена табельна вогнепальна зброя.

12. Наряд поліції, який прибув на місце події, повинен бути екіпірований відповідно до пункту 10 цього розділу. Контроль за екіпіруванням нарядів

поліції при виїзді на місце події покладається: у ГУНП - на відповідального по ГУНП, у ТВП - на начальника ТВП та відповідального по ТВП (начальника СРПП), в УПП - на відповідального по УПП, в УПО - на відповідального по УПО.

13. Під час чергування поліцейські, які залучені до несення служби в складі нарядів поліції, повинні перебувати на дільниці, визначеній для несення служби (зона оперативного реагування наряду поліції). У виняткових випадках, за вказівками оперативного чергового чи відповідального по підрозділу, наряди поліції здійснюють реагування на правопорушення або події, які вчинені на іншій дільниці, після інформування диспетчера. Залишати зону реагування нарядам поліції без дозволу диспетчера забороняється.

14. Службові завдання створюються нарядами поліції самостійно лише після попереднього інформування про це диспетчера.

15. Під час чергування працівники, які входять до складу СОГ (основної та додаткової), повинні перебувати у службових кабінетах; якщо службові кабінети розміщені на значній відстані від адмінбудівлі, де розташована чергова служба органу (підрозділу) поліції, - у кімнаті СОГ або приміщеннях чергової служби.

З урахуванням наявної штатної чисельності допускається перебування інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів), які входять до складу СОГ, у робочий час у своїх службових кабінетах, у неробочий - за місцем проживання.

СОГ чергують цілодобово. Начальник ТВП зі штатною чисельністю до 60 одиниць може дозволити членам СОГ після 20.00, з урахуванням оперативної обстановки, перебувати за місцем проживання за умови визначення порядку прибуття зазначених працівників до місця вчинення правопорушення або події.

16. За оперативність прибуття нарядів поліції на місце події, результати роботи на місці вчинення правопорушення або події відповідає старший наряду (для ГРПП - старший ГРПП, для СОГ - відповідальний по ТВП або слідчий (дознавач), який входить до складу наряду).

17. Інструктаж чергової служби та інших нарядів поліції в центральному органі управління поліції проводить щодня перед заступанням на службу відповідальний по центральному органу управління поліцією.

18. Інструктаж чергової служби, СОГ та інших нарядів поліції ГУНП проводить щодня перед заступанням на службу начальник ГУНП або відповідальний по ГУНП.

19. У ТВП інструктаж чергової служби, СОГ, ГРПП та інших нарядів поліції в робочі дні проводить начальник ТВП або особа, яка виконує його обов'язки, та відповідальний по ТВП (начальник СРПП), у вихідні та святкові дні - відповідальний по ТВП (начальник СРПП).

20. Інструктаж поліцейських УПП та УПО проводить щодня перед заступанням на службу командир, заступник командира підрозділу, відповідальний по підрозділу.

XIV. Порядок збирання, опрацювання та подання інформації в ГУНП, ТВП поліції

1. Інформування чергової частини поліції про резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події здійснюється через чергові служби ГУНП, ТВП автоматично в електронному вигляді шляхом проставляння диспетчером (оперативним черговим) відповідної позначки в системі ІППП. При встановленні таких ознак поліцейськими, які першими прибули на місце події, старший наряду за допомогою планшетного пристрою проставляє відповідну відмітку в системі ІППП. У разі відсутності технічної можливості інформація передається телефонним або іншим видом зв'язку до чергової служби вищого рівня.

2. негайно після надходження до підрозділу поліції заяв і повідомлень про резонансні кримінальні правопорушення чи надзвичайні події начальник ТВП здійснює попереднє інформування телефоном начальника ГУНП та контролює подальше інформування чергової служби ГУНП. Начальник ГУНП про обставини вчинення правопорушення або події негайно телефоном доповідає Голові Національної поліції України або особі, яка виконує його обов'язки, та контролює подальше інформування чергової частини поліції, а також заступників Голови Національної поліції України (відповідно до розподілу функціональних обов'язків).

3. Про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію уповноваженою особою ТВП, ГУНП готується інформаційна довідка про правопорушення або подію, зразок якої визначено додатком 3. Зазначена довідка розміщується в інформаційній системі ІППП.

4. В інформаційній довідці про правопорушення або подію відображаються такі відомості:

1) час і дата надходження заяви чи повідомлення до органу (підрозділу) поліції, номер реєстрації, номер кримінального провадження, час і дата внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР);

2) обставини вчинення правопорушення, виникнення події (дата, час, місце, мотив, спосіб, причина та інше);

3) дані про учасників (заявника, підозрюваного тощо): прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстрація місця проживання, місце перебування, місце роботи, посада, родинні стосунки з іншими учасниками події, характер отриманих тілесних ушкоджень, наявність судимості (за якими статтями Кримінального кодексу України), можлива причетність до інших кримінальних правопорушень, чи перебували особи на момент учинення правопорушення в стані алкогольного, наркотичного, токсичного або психотропного сп'яніння;

4) назва та місце розташування об'єкта злочинних посягань, вид охорони, наявність і стан охоронно-пожежної сигналізації;

5) заподіяні матеріальні збитки, викрадене майно, знаряддя кримінального правопорушення, речі, які вилучено в підозрюваних, наявність речових доказів, слідів, їх характер, чи направлені вони на дослідження та які його попередні результати;

- 6) кваліфікація кримінального правопорушення;
- 7) посади та прізвища працівників поліції, які виїжджали на місце події;
- 8) застосування службових собак та проведення аудіо-, відео-, фотофіксації, залучення мобільної криміналістичної лабораторії;
- 9) час уведення спеціального оперативного плану, його назва (при введенні);
- 10) ким та коли розпочато досудове розслідування;
- 11) подолання наслідків надзвичайних ситуацій та інших подій:
 - які заходи вживаються для подолання наслідків масштабної аварії;
 - чи проводилася евакуація людей;
 - чи порушено виробничий процес;
 - чи була затримка руху транспорту, як він організований у цих умовах; при затримці руху на залізницях - кількість і типи поїздів, на який час затримувалися;
- 12) при пожежах:
 - дата, час виявлення пожежі;
 - місцезнаходження об'єкта;
 - назва об'єкта, його підпорядкованість (прізвище, ініціали керівника чи власника об'єкта);
 - чи здійснювалися роботи на об'єкті;
 - площа пожежі, що саме горить (кількість, місткість, маса);
 - що знищено, пошкоджено, чи вплинула пожежа на технологічні процеси;
 - пряма матеріальна шкода від пожежі (визначена чи орієнтовна);
 - причина пожежі (установлена чи ймовірна);
 - загинуло, травмовано осіб (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстрація місця проживання місце перебування, місце роботи, посада, де перебували під час пожежі інші члени сім'ї, якщо пожежа виникла в будинку чи квартирі);
 - час локалізації та ліквідації пожежі (ким і за допомогою яких засобів ліквідовано пожежу);
- 13) за фактами пожеж, після уточнення даних, але не пізніше 10 діб після події, подається доповнення, у якому відображаються:
 - дані, які не були встановлені під час первинного інформування;
 - хто здійснює досудове розслідування;
 - остаточно встановлена причина пожежі;
 - якщо закрито кримінальне провадження, направлено клопотання до суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності, звернення до суду з обвинувальним актом, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, то з якої причини;
- 14) при дорожньо-транспортних пригодах - належність транспортного засобу, марка, модель, номерний знак; категорія, клас та водійський стаж; місце роботи, а також чи є підозра щодо перебування водія в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння;
- 15) при масових заворушеннях, групових порушеннях публічного (громадського) порядку, проявах групової непокори чи інших надзвичайних подіях в ізоляторах тимчасового тримання - назва установи, кількість учасників,

прізвище, ім'я, по батькові, дата народження організаторів заворушень (про затриманих та взятих під варту осіб - вид кримінального правопорушення, у вчиненні якого вони підозрюються чи обвинувачуються), дані про потерпілих та збитки;

16) при вчиненні кримінальних правопорушень працівниками поліції та інших подіях за їх участю - назва органу (підрозділу) поліції, прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, звання, посада, з якого часу на службі, на посаді, освіта, склад сім'ї, чи був у стані алкогольного, наркотичного, токсичного або психотропного сп'яніння; наявність зброї, чи перебував в однострої, за матеріалами якого підрозділу і коли складено протокол про корупційні діяння (розпочато досудове розслідування), причини правопорушення та заходи щодо їх усунення; підрозділ, який проводить службове розслідування;

17) у разі участі іноземців - коли і з якою метою прибули в Україну (легально чи нелегально), ужиті запобіжні заходи щодо затриманих за підозрою в учиненні кримінальних правопорушень, де вони перебувають чи утримуються, стосовно загиблих (померлих) - де знаходиться тіло;

18) при самовільному залишенні військової частини зі зброєю - дата і місце призову військовослужбовця, його анкетні дані, прикмети, можливі причини залишення військової частини, номер військової частини та адреса її розташування, вид та кількість зброї, боєприпасів;

19) під час масових заворушень, групових порушень публічного (громадського) порядку - кількість учасників, затриманих, потерпілих, об'єкти погромів і пожеж, збитки, сили та засоби, залучені до стабілізації ситуації (усього та окремих підрозділів);

20) під час страйків - повна офіційна назва підприємства, організації, установи (без скорочень), його належність, загальна кількість робітників, з них - які страйкують (за добу за кожним підприємством окремо), повний список вимог;

21) під час масових заходів (мітинг, пікетування) - час початку та закінчення, ініціатор заходів (громадська організація, профспілка, підприємство), категорія учасників (пенсіонери, студенти, робітники, особи похилого віку тощо), їх кількість, повний зміст вимог та резолюцій, час початку і закінчення блокування проїзду транспорту, як при цьому здійснювався рух, хто з керівників правоохоронних органів та органів державної влади й управління зустрічався з учасниками, чи задокументовано дії організаторів та учасників несанкціонованих заходів, які заходи вжито до порушників, сили і засоби, залучені до стабілізації ситуації;

22) стосовно вогнепальної зброї і бойової техніки - належність, кількість, марка, номер, рік випуску;

23) під час внесення відомостей до ЄРДР про зникнення особи, яка не досягла 18-річного віку, - прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстрація місця проживання, місце перебування, інформація про батьків, опікунів (піклувальників) чи осіб, з якими проживала дитина, про вжиті слідчі (розшукові) дії, спрямовані на встановлення місця перебування дитини, за якою

статтею Кримінального кодексу України кваліфіковано подію, чи застосовувалася службова собака, чи вилучалися особисті речі, наявність погроз про викрадення дитини, чи були раніше факти залишення місця проживання;

24) за кожним фактом порушення порядку охорони, тримання затриманих і взятих під варту осіб в ізоляторах тимчасового тримання, а також під час їх конвоювання - назва установи, підрозділу, місце та обставини події, кількість порушників, їх прізвища, імена та по батькові, дата народження, вид кримінального правопорушення, у вчиненні якого вони підозрюються чи обвинувачуються.

5. За повноту та своєчасність інформування чергової служби вищого рівня про правопорушення або події безпосередньо відповідають начальники ТВП та ГУНП або особи, які виконують їх обов'язки.

6. Через інформаційні ресурси системи ПНП уносяться всі зміни щодо перекваліфікації правопорушення, додаткових обставин учинення, а також необхідна інформація про стан досудового розслідування кримінального провадження, установлення осіб, причетних до його вчинення. За відсутності технічної можливості здійснення інформування в автоматичному режимі передача інформації проводиться за допомогою телефонного або іншого виду зв'язку.

7. Під час відпрацювання місця події слідчий (дознавач) або визначений ним член СОГ, старший ГРПП чи іншого наряду поліції з метою належного інформування чергової служби негайно передає додаткові уточнювальні дані про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію, попередню кваліфікацію правопорушення згідно з Кримінальним кодексом України. Під час виникнення подій, які мають тривалий характер, оперативного чергового (диспетчера) інформують про їх розвиток через кожну годину, а в разі ускладнення - негайно.

8. Якщо в ході досудового розслідування встановлено, що про обставини вчинення кримінального правопорушення необхідно інформувати центральний орган управління поліції, за своєчасність подання інформації до чергової служби органу (підрозділу) поліції відповідає безпосередньо керівник органу досудового розслідування (дівання) та слідчий (дознавач), який проводить розслідування.

9. За своєчасність та повноту надання до чергової служби органу (підрозділу) поліції інформації про встановлення та затримання осіб, яким вручено письмове повідомлення про підозру в учиненні резонансного кримінального правопорушення, усі зміни кваліфікації такого кримінального правопорушення відповідають керівник органу досудового розслідування (дівання) та слідчий (дознавач), який здійснює розслідування кримінального правопорушення. Зазначена інформація надсилається до чергової служби вищого рівня у вигляді доповнення до інформаційної довідки про правопорушення або подію, зразок якого наведено в додатку 4.

10. За підготовку та своєчасне подання до чергової служби органу (підрозділу) поліції інформації про надзвичайні події, пов'язані з працівниками

поліції, відповідають керівники структурних підрозділів та підрозділів кадрового забезпечення органів (підрозділів) поліції.

XV. Порядок збирання, оброблення та подання інформації в центральному органі управління поліції

1. Керівники міжрегіональних територіальних органів поліції та їх ТВП у разі надходження до них інформації про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію забезпечують невідкладне (попередньо телефоном) інформування Голови Національної поліції України або особи, яка виконує його обов'язки, чергової частини поліції про такі правопорушення або події; якщо така інформація належить до підслідності Державного бюро розслідувань - територіальних управлінь Державного бюро розслідування.

2. Під час надходження до чергової частини поліції інформації про резонансне кримінальне правопорушення чи надзвичайну подію оперативний черговий:

1) аналізує характер, суспільну небезпеку правопорушення або події, ефективність ужитих на місці заходів щодо ліквідації можливих негативних наслідків, установлення та затримання осіб, які підозрюються в їх учиненні, необхідності надання допомоги органам (підрозділам) поліції, перевіряє внесення цих відомостей до інформаційних ресурсів системи ІППІ;

2) негайно доповідає про правопорушення або події, які можуть викликати суспільний резонанс, Голові Національної поліції України або особі, яка виконує його обов'язки, першому заступникові та заступникам Голови Національної поліції України (відповідно до розподілу обов'язків), начальнику ДОАЗОР, інформує керівників заінтересованих структурних підрозділів центрального органу управління поліції та (за необхідності й відповідно до розподілу обов'язків) інші заінтересовані органи державної влади, чергового Державного бюро розслідувань. У разі наявності технічної можливості таке інформування здійснюється автоматично в електронному вигляді;

3) доводить керівникам структурних підрозділів центрального органу управління поліції, начальникам міжрегіональних територіальних органів поліції, начальникам ГУНП доручення керівництва поліції про вжиття необхідних заходів у зв'язку з учиненням правопорушення або виникненням події;

4) здійснює аналіз довідкової інформації про правопорушення або події, звертаючи особливу увагу на її повноту та (за необхідності) витребує додаткові відомості.

XVI. Організація контролю за станом реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) поліції

1. Контроль за станом реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) поліції здійснюється уповноваженими посадовими особами,

визначеними пунктом 1 та підпунктами 1, 4 пункту 2 розділу XI Інструкції чергової служби.

2. Перевірки стану реагування органів (підрозділів) поліції на повідомлення про правопорушення або події можуть проводитися з наданням увідних завдань про вчинені правопорушення або події, які суттєво не перешкоджатимуть повсякденній службовій діяльності органу (підрозділу) поліції, а також шляхом проведення звірок записів у реєстраційних журналах, передбачених Інструкцією чергової служби, з іншими джерелами інформації (реєстраторами документування мовленнєвої інформації, шляховими листами, бортовими журналами службових транспортних засобів).

3. Начальники УОАЗОР, відділів (секторів) моніторингу ТВП, а в тих територіальних підрозділах поліції, де зазначені посади відсутні, - керівники ТВП організують щоденний контроль за станом оперативного інформування чергової служби вищого рівня.

4.16. Інструкція з формування та ведення інформаційної підсистеми «СЛІД» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», затверджена наказом МВС України від 16 березня 2020 року № 257

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
31 березня 2020 р.
за № 319/34602

ІНСТРУКЦІЯ **з формування та ведення інформаційної підсистеми «СЛІД»** **інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал** **Національної поліції України»**

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає основні завдання, призначення та порядок ведення інформаційної підсистеми «СЛІД» (далі - ІП «СЛІД») інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі - система «ІПНП»), а також умови її формування в органах (підрозділах) поліції.

2. У цій Інструкції терміни вжито в значеннях, наведених у Кримінальному процесуальному кодексі України, Законах України «Про Національну поліцію», «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про телекомунікації», «Про захист персональних даних» та Положенні про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України», затвердженому наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03 серпня 2017 року № 676, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 серпня 2017 року за № 1059/30927.

3. Метою ІІ «СЛІД» є:

облік інформації про об'єкти, вилучені під час проведення слідчих (розшукових) дій, у єдиному інформаційному просторі з використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання;

забезпечення інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів (підрозділів) поліції, спрямованої на запобігання та розкриття кримінальних правопорушень;

встановлення зв'язків між даними, що мають значення для кримінального провадження;

забезпечення обробки інформації про об'єкти, що були вилучені під час проведення слідчих (розшукових) дій, наповнення та підтримка в актуальному стані інформаційних ресурсів баз (банків) даних, що входять до ІІІІІІ;

4. Формування ІІ «СЛІД» здійснюється за допомогою програмно-технічних засобів системи «ІІІІІІ».

5. Інформаційний ресурс ІІ «СЛІД» формується державною мовою відповідальними особами органів досудового розслідування поліції.

6. Захист інформації в ІІ «СЛІД» забезпечується створенням в системі ІІІІІІ комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю.

ІІ. Порядок формування та ведення ІІ «СЛІД»

1. До ІІ «СЛІД» вноситься інформація про об'єкти, що були вилучені під час проведення слідчих (розшукових) дій, відповідальними особами органів досудового розслідування поліції після проведення її оцінки на предмет наявності комплексу ідентифікаційних ознак керівником (особою, яка виконує його обов'язки) підрозділу криміналістичного забезпечення органу досудового розслідування поліції.

2. У разі виявлення під час проведення аналізу вилучених об'єктів збігів із іншими унесеними до ІІ «СЛІД» об'єктами про це негайно доводиться до відома керівництву органу досудового розслідування поліції.

Інформація про такі об'єкти невідкладно вносяться до ІІ «СЛІД».

3. Контроль за своєчасністю формування та ведення ІІ «СЛІД», повнотою та достовірністю унесеної інформації здійснює керівник підрозділу криміналістичного забезпечення органу досудового розслідування.

4. Відповідальними особами за внесення інформації про об'єкти, що були виявлені (вилучені) під час проведення слідчих (розшукових) дій, є інспектори-криміналісти, які залучаються до проведення таких дій як спеціалісти у встановленому законодавством порядку.

Інспектор-криміналіст забезпечує повноту і своєчасність внесеної ним інформації до ІП «СЛІД» у строк, що не перевищує 24 години з часу завершення відповідної слідчої (розшукових) дії, а за фактом умисного вбивства або тяжкого тілесного ушкодження зі смертельними наслідками, скоєних в умовах неочевидності, або з обтяжливими обставинами, чи інших кримінальних правопорушень проти особи, які можуть викликати суспільний резонанс,- невідкладно.

5. Надання доступу до інформаційних ресурсів, що оброблюються в ІП «СЛІД», забезпечується адміністратором системи «ІПНП», відповідно до нормативно-правових актів МВС.

6. Установлення рівня доступу користувачів до ІП «СЛІД» покладається на заступника Голови Національної поліції - начальника Головного слідчого управління Національної поліції, керівника слідчого управління головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях та місті Києві.

7. Облік унесеної до ІП «СЛІД» інформації ведеться за такими категоріями:

- фотозображення слідів рук;
- фотозображення слідів підшав взуття;
- фотозображення слідів знарядь зламу;
- фотозображення слідів структури матеріалу (рукавичок);
- фотозображення слідів протекторів шин транспортних засобів;
- мультимедійна інформація (фото-, відео-, звукозапис) щодо осіб, які причетні до вчинення кримінального правопорушення;
- мультимедійна інформація (фото-, відеозапис) обстановки події, що сталася;
- інформація про кулі, гільзи і патрони зі слідами зброї;
- інформація про об'єкти біологічного походження;
- інформація про інші вилучені матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення та зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

8. Повнота формування та дотримання порядку використання ІП «СЛІД» розглядається щомісяця на нарадах слідчих управлінь органів (підрозділів) досудового розслідування поліції.

9. Інформація зберігається в ІП «СЛІД» протягом установлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення, після чого автоматично знищується.

V. НАКАЗИ ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

5.1. Наказ Генерального прокурора України від 16 жовтня 2015 року № 275 «Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

З метою забезпечення належної організації діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу, керуючись статтею 9, пунктом 1¹ розділу XIII "Перехідні положення" Закону України "Про прокуратуру", **НАКАЗУЮ**:

1. Першому заступнику та заступникам Генерального прокурора України, заступнику Генерального прокурора України - Головному військовому прокурору, заступнику Генерального прокурора України - керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (після призначення), керівникам регіональних та місцевих прокуратур, структурних підрозділів апаратів забезпечити ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України і формування статистичної звітності відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України та нормативно-правових актів з цих питань.

1.2. Відповідальність за стан організації роботи щодо ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та статистики покласти безпосередньо на керівників прокуратур.

1.3. Основними завданнями діяльності на цьому напрямі визначити забезпечення:

- об'єктивного відображення в Єдиному реєстрі досудових розслідувань відомостей щодо кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, та прийнятих під час досудового розслідування процесуальних рішень;

- оперативності та достовірності внесення результатів роботи прокурора до автоматизованого програмного комплексу "Єдина система статистики та аналізу роботи органів прокуратури України";

- системного контролю за додержанням Кримінального процесуального кодексу України та нормативно-правових актів з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, формуванням звітності про роботу органів досудового розслідування, а також за надходженням інформації про судові рішення щодо особи у кримінальному провадженні;

- запровадження перевірок щодо об'єктивності показників звітності про роботу прокурора, їх відповідності даним Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України.

1.4. Удосконалювати форми і методи контролю за дотриманням вимог облікової роботи і формування статистичних даних з використанням інформаційних систем та порівняльного аналізу різних форм звітності органів прокуратури, правоохоронних і судових органів. З урахуванням результатів вживати заходів до підвищення ефективності діяльності на цьому напрямі.

1.5. Не допускати виклику керівників прокуратур для особистого подання ними звітності, а також запровадження звітів, не передбачених чинними наказами Генерального прокурора України, або періодичності їх складання.

1.6. Забезпечувати комплексний аналіз статистичних даних, результати використовувати в реалізації управлінських повноважень з метою підвищення якості здійснення функцій прокуратури, координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності.

1.7. Організовувати під час виїздів до прокуратур нижчого рівня обов'язкове вивчення питань щодо своєчасності, повноти та достовірності внесення даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань і Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України, а також формування звітності. Вживати заходів до оперативного усунення порушень обліково-реєстраційної дисципліни.

Копії доповідних записок, у разі виявлення порушень облікової роботи, у п'ятиденний строк після їх підписання передавати до управління організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Генеральної прокуратури України, відповідних підрозділів регіональних прокуратур для контролю за усуненням недоліків.

2. Управлінню організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Генеральної прокуратури України, відповідним підрозділам регіональних прокуратур:

2.1. Надавати методичну допомогу в організації діяльності структурних підрозділів апаратів та прокуратур нижчого рівня з питань первинного обліку та звітності, контролю за реєстрацією кримінальних правопорушень та результатів досудового розслідування.

2.2. Вживати заходів до забезпечення належного ведення комп'ютерного програмного комплексу "Єдина система статистики та аналізу роботи органів прокуратури України", інформаційної системи "Єдиний реєстр досудових розслідувань" та наповнення Реєстру відомостями про результати судового розгляду щодо особи у кримінальному провадженні.

2.3. Організовувати надання доступу працівникам прокуратури до інформаційно-пошукових систем органів внутрішніх справ.

2.4. Контролювати стан первинного обліку, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України, звітності у структурних підрозділах апаратів, прокуратурах нижчого рівня у порядку, визначеному нормативно-правовими

актами з цих питань. Принципово реагувати на порушення облікової роботи та вживати заходів для запобігання таким фактам.

Копії документів, у тому числі за результатами перевірок, підготовлених підрозділами регіональних прокуратур, відповідальних за ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи, надсилати до управління організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Генеральної прокуратури України упродовж п'яти робочих днів з часу їх підписання.

2.5. Щомісячно проводити аналіз статистичних даних з метою виявлення тенденцій щодо стану та структури вчинених кримінальних правопорушень, результатів прокурорсько-слідчої діяльності.

2.6. Забезпечувати керівників прокуратур нижчого рівня інформаційно-аналітичними матеріалами про стан протидії злочинності та наглядово-слідчої роботи для використання у практичній діяльності. Надсилати до правоохоронних органів звітність про злочинність та осіб, які їх учинили.

3. Управлінню організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Генеральної прокуратури України забезпечувати:

- своєчасне оновлення форм первинних облікових документів та звітності;
- розробку нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів з питань ведення звітності, Єдиного реєстру досудових розслідувань, Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України;
- запровадження нових методів систематизації та аналізу статистичних даних;
- організацію роботи щодо захисту персональних даних в інформаційній системі "Єдиний реєстр досудових розслідувань".

4. Основними критеріями оцінки діяльності прокурорів на цьому напрямі вважати забезпечення:

- достовірності відображення результатів прокурорської та слідчої діяльності в первинних облікових документах та відповідних формах звітності;
- вжиття заходів щодо удосконалення форм та методів організації роботи з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та статистики;
- комплексного аналізу статистичної інформації з метою забезпечення законності, здійснення координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності.

Наказ Генерального прокурора України від 25 вересня 2012 року № 15Гн "Про організацію роботи з питань статистики, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та нагляду за обліком кримінальних правопорушень" вважати таким, що втратив чинність.

Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника та заступників Генерального прокурора України, заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора, заступника Генерального прокурора України - керівника Спеціалізованої антикорупційної

прокуратури (після призначення), керівників регіональних та місцевих прокуратур.

5.2. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене наказом Генерального прокурора України від 30 червня 2020 року № 298

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ПОЛОЖЕННЯ про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення

I. Основні засади ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань

1. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок формування та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - Реєстр), а також надання відомостей з нього.

2. Реєстр - створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюються збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, зазначених у пункті 1 глави 2 цього розділу, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру, з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та законодавства, яким врегульовано питання захисту персональних даних та доступу до інформації з обмеженим доступом.

3. Реєстр утворений та ведеться відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) з метою забезпечення:

реєстрації кримінальних правопорушень (проваджень) та обліку прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження;

оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування;

аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі;

інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів.

4. Держателем Реєстру є Офіс Генерального прокурора (далі - Держатель).

5. Держатель здійснює:

розробку засобів організаційного, методологічного та програмно-технічного ведення Реєстру;

виконання функцій адміністратора Реєстру (технічне і технологічне створення та супроводження програмного забезпечення Реєстру, його адміністрування та моніторинг використання інформації, зберігання та захист даних Реєстру, контроль права доступу тощо);

організацію взаємодії з іншими державними інформаційними системами, реєстрами та базами даних;

розробку та удосконалення нормативно-правової бази для функціонування Реєстру.

6. Виконання функцій адміністратора Реєстру також покладається на регіональні (обласні) прокуратури (за винятком спеціалізованих), якими забезпечуються адміністрування та моніторинг використання системи, надання (обмеження) реєстраторам і користувачам доступу до Реєстру у визначених цим Положенням випадках, перевірка дотримання дисципліни та системи безпеки, проведення навчання щодо користування Реєстром, а також виконання інших функцій, передбачених цим Положенням.

7. Користувачі і реєстратори спеціалізованих прокуратур на правах регіональних (обласних) прокуратур чи їхніх структурних підрозділів, місцевих (окружних) прокуратур чи їхніх структурних підрозділів, а також органів досудового розслідування, повноваження яких поширюються на декілька областей, отримують електронні ключі доступу в регіональних (обласних) прокуратурах за місцем розташування цих прокуратур чи органів досудового розслідування.

8. Реєстраторами Реєстру (далі - Реєстратор) є:

прокурори, у тому числі керівники органів прокуратури;

керівники органів досудового розслідування;

керівники органів дізнання;

слідчі органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів Державного бюро розслідувань; детективи підрозділів детективів та внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України (далі - Національне бюро), уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень;

дізнавачі підрозділів дізнання органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів Державного бюро розслідувань, а також уповноважені особи інших підрозділів зазначених органів, уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків (далі - уповноважені особи інших підрозділів).

9. Користувачами Реєстру (далі - Користувач) є:

керівники органів прокуратури, органів досудового розслідування та органів дізнання;

прокурори;

слідчі органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та Державного бюро розслідувань, детективи Національного бюро;

дізнавачі підрозділів дізнання органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів Державного бюро розслідувань, а також уповноважені особи інших підрозділів зазначених органів;

інші уповноважені особи органів прокуратури, поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Державного бюро розслідувань та Національного бюро, які виконують функції з інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів та ведення спеціальних обліків (оперативних, оперативно-облікових, дактилоскопічних тощо) відповідно до чинного законодавства.

10. Відомості про Реєстратора та Користувача заносяться до довідника організаційної структури Реєстру окремо щодо кожного органу досудового розслідування та прокуратури.

11. Кадрові підрозділи органів прокуратури, поліції, Служби безпеки України, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Національного бюро, Державного бюро розслідувань не пізніше наступного робочого дня після підписання наказу про призначення, переведення, покладення виконання обов'язків, звільнення чи відсторонення від посади керівника органу прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування та слідчого, керівника органу дізнання, дізнавача (уповноваженої особи інших підрозділів), детективів підрозділів детективів та внутрішнього контролю Національного бюро направляють його засвідчену копію чи витяг особам, відповідальним за ведення довідників зазначених відомств, для внесення до них змін про Реєстратора та Користувача.

Начальник підрозділу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівник органу досудового розслідування, не пізніше наступного робочого дня після підписання наказу про уповноваження працівника іншого підрозділу здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків або про припинення ним таких повноважень забезпечує направлення його засвідченої копії чи витягу з наказу особам, відповідальним за ведення довідників Реєстру, для внесення до них змін про Реєстратора та Користувача.

2. Порядок внесення відомостей до Реєстру

1. До Реєстру вносяться відомості про:

час та дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

передачу матеріалів та відомостей іншому органу досудового розслідування, дізнання або за місцем проведення досудового розслідування (частина п'ята статті 36, частина сьома статті 214, статті 216, 218, пункт 4 частини другої статті 301 КПК України);

прізвище, ім'я, по батькові керівника органу прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, детектива, керівника органу дізнання, дізнавача (уповноваженої особи інших підрозділів), який вніс відомості до Реєстру та/або розпочав досудове розслідування та/або здійснює досудове розслідування чи процесуальне керівництво;

дату та час затримання особи (звільнення);

обрання, зміну та скасування запобіжного заходу (статті 176-178, 200, 202, 299, 492, 493, 508 КПК України);

час та дату повідомлення про підозру, зміну, скасування повідомлення про підозру, особу, яку повідомлено про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність (частина четверта статті 278, стаття 279, частина перша статті 298⁴, частина друга статті 307 КПК України);

час та дату складання повідомлення про підозру, особу, стосовно якої складено повідомлення про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність у разі неможливості повідомлення такій особі про підозру з об'єктивних причин (стаття 277, частина перша статті 298⁴ КПК України);

юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру (частина восьма статті 214 КПК України, стаття 96³ КК України);

дату та підставу здійснення (скасування) спеціального досудового розслідування (частина шоста статті 297⁴ КПК України);

зупинення та відновлення досудового розслідування (частина четверта статті 280, частина друга статті 281, частина третя статті 282, частина третя статті 298⁵ КПК України);

оголошення розшуку підозрюваного (стаття 281 КПК України);

об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань (стаття 217 КПК України);

продовження строків тримання під вартою та досудового розслідування (статті 197, 199, 219, 294, частина перша статті 298⁵ КПК України);

встановлені, відшкодовані матеріальні збитки, суми пред'явлених позовів у кримінальному провадженні, вартість арештованого майна;

закінчення досудового розслідування (частина третя статті 283, стаття 301 КПК України);

інші відомості, передбачені в електронних картках.

2. Результати судового провадження інтегруються з автоматизованої системи документообігу суду.

3. Внесення відомостей здійснюється на підставі матеріалів кримінального провадження шляхом фіксації Реєстратором інформації в Реєстрі та вибору даних у довідниках для заповнення електронних карток про:

кримінальне правопорушення, що містить реквізити, передбачені у додатку 1 до цього Положення;

наслідки досудового розслідування кримінального правопорушення, що містить реквізити, передбачені у додатку 2 до цього Положення;

заподіяні збитки, результати їх відшкодування та вилучення предметів кримінально протиправної діяльності, що містить реквізити, передбачені у додатку 3 до цього Положення;

особу, яка вчинила кримінальне правопорушення та яка підозрюється у його вчиненні, що містить реквізити, передбачені у додатку 4 до цього Положення;

рух кримінального провадження, що містить реквізити, передбачені у додатку 5 до цього Положення.

4. Установлений перелік реквізитів електронних карток, довідників є єдиним для Реєстраторів усіх правоохоронних органів. Унесення змін та доповнень до них здійснює Держатель Реєстру.

5. Облік кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, проводиться за територіальним принципом їх вчинення (юрисдикцією місця вчинення кримінального правопорушення) або за визначенням прокурора відповідного рівня згідно з вимогами статті 218 КПК України.

6. Обмін інформацією, що міститься у Реєстрі та інших державних інформаційних системах, реєстрах та базах даних, здійснюється відповідно до вимог законодавства.

3. Строки внесення відомостей до Реєстру

1. Унесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням строків, визначених КПК України та цим Положенням, а саме про:

заяву, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення - у термін, визначений частиною першою статті 214 КПК України;

призначення слідчого, дізнавача (уповноваженої особи іншого підрозділу), процесуального керівника, прийняття до провадження (при фактичному отриманні матеріалів кримінального провадження) - невідкладно;

юрідичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, - невідкладно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями

109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 255, 260, 262, 306, 369, 369², 343, 345, 347, 348, 349, 376-379, 386, 436, 437, 438, 442, 444, 447, частинами другою-четвертою статті 159¹, частинами першою, другою статті 368³, частинами першою, другою статті 368⁴ Кримінального кодексу України (далі - КК України), або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258⁵ КК України;

дату складання повідомлення про підозру, дату і час вручення повідомлення про підозру, зміну раніше повідомленої підозри - невідкладно;

дату скасування повідомлення про підозру - невідкладно, але не пізніше 24 годин після набрання рішенням слідчого судді (пункт 1¹ частини другої статті 307 КПК України) законної сили;

передачу матеріалів та відомостей (частина п'ята статті 36, частина сьома статті 214, стаття 216, частина четверта статті 218, пункт 4 частини другої статті 301 КПК України), зупинення та відновлення досудового розслідування (частина четверта статті 280, частина друга статті 281, частина третя статті 282, частина третя статті 298⁵ КПК України), об'єднання, виділення матеріалів досудового розслідування (стаття 217 КПК України), закінчення досудового розслідування (частина третя статті 283 КПК, пункт 2 частини другої статті 301 України) - протягом 24 годин з моменту прийняття процесуальних рішень;

продовження строків досудового розслідування прокурором (статті 219, 295, частина друга статті 294, пункт 1 частини третьої статті 294, частина перша статті 298⁵ КПК України) - протягом 24 годин з моменту задоволення клопотання з цих питань (винесення постанови) прокурором;

продовження строків досудового розслідування слідчим суддею (статті 219, 295¹, частина перша статті 294, пункти 2, 3 частини третьої статті 294 КПК України) - протягом 24 годин з моменту постановлення ухвали про задоволення слідчим суддею клопотання з цих питань;

оголошення розшуку (стаття 281 КПК України) - протягом 24 годин з моменту винесення прокурором або слідчим відповідної постанови;

вжиті заходи забезпечення кримінального провадження (статті 131, 298³ КПК України), відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні (стаття 290 КПК України), направлення матеріалів дізнання прокурору (частина перша статті 301 КПК України) - протягом 24 годин з моменту вчинення процесуальної дії;

повернення судом кримінального провадження, обвинувального акта, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру у порядку частини третьої статті 314, частини четвертої статті 288, частини другої статті 407 КПК України - упродовж 24 годин з моменту надходження із суду матеріалів до прокурора;

інші відомості, передбачені в електронних картках, - упродовж 24 годин з моменту прийняття процесуального рішення або набрання чинності рішенням слідчого судді (суду).

4. Надання відомостей з Реєстру

1. Відомості з Реєстру надаються у вигляді витягу в порядку, встановленому КПК України, за формою згідно з додатком 6 до цього Положення.

2. Витяг з Реєстру - згенерований програмними засобами ведення Реєстру документ, який засвідчує факт реєстрації в Реєстрі відомостей про кримінальне правопорушення, отриманих за визначеними у пункті 3 цієї глави параметрами, які є актуальними на момент його формування.

3. До витягу з Реєстру включається інформація про:

номер та дату реєстрації кримінального провадження (виділення матеріалів досудового розслідування);

дату надходження заяви, повідомлення та дату і час внесення відомостей про заяву, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Реєстру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, наслідок розслідування кримінального правопорушення;

прізвище, ім'я, по батькові потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та ідентифікаційний код Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР));

короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, якій повідомлено про підозру, наслідки розслідування щодо особи та відомості про здійснення спеціального досудового розслідування щодо неї;

найменування, код ЄДР, юридичну адресу, розрахунковий рахунок, місце та дату державної реєстрації юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, а також анкетні дані її представника;

орган досудового розслідування;

прізвище, ім'я, по батькові слідчого (слідчих) органів досудового розслідування, дізнавача (дізнавачів) органів дізнання, уповноваженої особи (осіб) іншого підрозділу, працівника (працівників) підрозділів детективів та внутрішнього контролю Національного бюро, які здійснюють досудове розслідування, та прокурора (прокурорів), який (які) здійснює(ють) процесуальне керівництво.

4. Реєстратори самостійно формують (отримують) витяг з Реєстру в межах унесеної інформації та посвідчують його своїм підписом.

5. Надання витягу з Реєстру на всіх стадіях кримінального провадження, а також копії інформації, яка міститься у Реєстрі, у конкретному кримінальному провадженні до закінчення досудового розслідування здійснюється Реєстраторами, уповноваженими на здійснення досудового розслідування та нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва у ньому.

6. Держатель надає відомості з Реєстру з додержанням вимог КПК України та Закону України "Про захист персональних даних".

7. Перевірка наявності вже розпочатих досудових розслідувань здійснюється за однією ознакою або сукупністю відомостей про кримінальні правопорушення, внесені до Реєстру всіма Реєстраторами, а саме про:

дату вчинення кримінального правопорушення;

територію вчинення правопорушення;

прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

найменування юридичної особи;

інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, якій повідомлено про підозру.

8. Доступ до внесених у Реєстр відомостей щодо захоплення заручників, кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також пов'язаних з прийняттям пропозиції, обіцянки одержання або одержанням неправомірної вигоди, незаконним зайняттям гральним бізнесом, створенням або утриманням місць розпусти, звідництвом, сутенерством або втягненням особи в заняття проституцією, збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, відкривається з моменту оголошення підозри особі або прийняття рішення про закриття провадження без оголошення підозри особі.

Винятком із цього правила є Генеральний прокурор, керівник органу прокуратури, прокурор, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, слідчий, дізнавач (уповноважена особа іншого підрозділу), які відповідно проводять досудове розслідування, організують його проведення, здійснюють контроль та нагляд у цьому кримінальному провадженні.

II. Порядок формування та ведення Реєстру

1. Порядок внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Реєстру

1. Формування Реєстру розпочинається з моменту внесення до нього Реєстратором відповідних відомостей про кримінальне правопорушення, зазначених у заяві чи повідомленні про його вчинення або виявлених ним самостійно з будь-якого джерела. Усні заяви заносяться слідчим, дізнавачем (уповноваженою особою іншого підрозділу) або прокурором до протоколу, який підписується заявником.

2. Відомості про кримінальне правопорушення, викладені у заяві, повідомленні чи виявлені з іншого джерела, повинні відповідати вимогам пункту 4 частини п'ятої статті 214 КПК України, зокрема мати короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

3. У разі виявлення ознак правопорушення на морському, річковому судні чи військовому кораблі, а також миротворчим контингентом та персоналом, що перебуває за межами України, під час виконання міжнародних миротворчих

місій поза межами України досудове розслідування розпочинається негайно, відомості про правопорушення вносяться до Реєстру при першій можливості (частина третя статті 214 КПК України).

4. Облік кримінальних правопорушень при настанні надзвичайних і невідворотних обставин (непереборної сили) на території проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції) забезпечується шляхом передачі відомостей про заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення засобами факсимільного, електронного або телефонного зв'язку до військової прокуратури регіону, підпорядкованої їй прокуратури гарнізону або іншої військової прокуратури на правах місцевої (спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері на правах обласної, підпорядкованої їй спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері на правах окружної).

Військова прокуратура регіону або підпорядкована їй прокуратура (спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері на правах обласної або підпорядкована їй прокуратура на правах окружної) організовує внесення відомостей до Реєстру з дотриманням порядку та строків, визначених статтею 214 КПК України.

2. Облік кримінальних правопорушень

1. Облік кримінальних правопорушень за заявами, повідомленнями, які надійшли прокурору або органу досудового розслідування, органу дізнання або виявленими з інших джерел обставинами, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, здійснюється Реєстратором за дорученням керівника органу прокуратури або органу досудового розслідування, органу дізнання шляхом внесення до Реєстру відомостей, визначених частиною п'ятою статті 214 КПК України.

2. Керівник органу прокуратури, органу досудового розслідування, органу дізнання після перевірки внесених до Реєстру відомостей реєструє кримінальне провадження. У Реєстрі автоматично фіксується дата обліку інформації та присвоюється номер кримінального провадження. Факт реєстрації кримінального правопорушення (провадження) настає з моменту підтвердження керівником органу прокуратури або органу досудового розслідування, органу дізнання таких відомостей.

3. Номер кримінального провадження складається із 17 цифр, які містять такі реквізити: код відомства, орган якого розпочав досудове розслідування (1); рік реєстрації (4); код території регіону (2) та ідентифікатор органу прокуратури чи досудового розслідування у межах регіону, де він розташований (3); номер кримінального провадження (7). Реквізити номера кримінального провадження зберігаються на всіх стадіях досудового розслідування.

4. Код регіону, району, на території яких учинено кримінальне правопорушення, слідчий або прокурор після внесення відомостей до Реєстру про кримінальне правопорушення визначає згідно із довідником регіонів. Кодування регіонів, районів єдині для всіх органів досудового розслідування.

5. Облік у Реєстрі відомостей за фактами смерті людей здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

6. При цьому одночасно з визначенням правової кваліфікації за статтями 115-118 КК України (в редакції 2001 року), статтями 94-98 КК України (в редакції 1960 року) підлягають внесенню до Реєстру додаткові відмітки щодо розмежування очевидних вбивств (у тому числі у ході бойових дій), фактів природної смерті, самогубств, зникнення безвісти, нещасних випадків.

7. До Реєстру підлягають внесенню відомості, які характеризують кримінальне правопорушення. Факт внесення цих відомостей відображається у Реєстрі та вони є доступними прокурору відповідного рівня для перегляду з дотриманням правил доступу, визначених розділом III цього Положення.

8. Відомості про декілька вчинених кримінальних правопорушень, зазначених в одній заяві, повідомленні або виявлених безпосередньо прокурором, слідчим, дізнавачем чи працівником іншого підрозділу, незалежно від часу їх учинення, наявності осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, вносяться до Реєстру за кожним правопорушенням окремо.

9. На виявлене під час досудового розслідування кримінальне правопорушення в рамках одного кримінального провадження слідчий, дізнавач за Довідником 1 "Перелік інших джерел, з яких виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення" (додаток 7) вносить до Реєстру інформацію про джерело, з якого виявлено кримінальне правопорушення, та відомості про кримінальне правопорушення. Кримінальному провадженню за цим правопорушенням присвоюється новий номер.

10. При встановленні факту здійснення досудового розслідування стосовно аналогічних правопорушень (дублікатів), заяви і повідомлення про які надійшли з різних джерел, прокурор, керівник органу прокуратури об'єднує такі матеріали в одне провадження, після чого Реєстратор (слідчий, керівник органу досудового розслідування, дізнавач, керівник органу дізнання, прокурор, керівник органу прокуратури) за допомогою функції присвоює одному з них статус "дублікат".

11. Обліку підлягають кримінальні правопорушення, щодо яких кримінальні провадження надійшли в установленому законом порядку з органів досудового розслідування іноземних держав за місцем учинення кримінального правопорушення (стосовно громадян України), якщо відомості про це кримінальне правопорушення раніше не було внесено до Реєстру.

Облікованим кримінальним правопорушенням (провадженням) цієї категорії присвоюється реквізит "у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав".

12. При виділенні з кримінального провадження матеріалів щодо окремої особи у випадку вчинення кримінального правопорушення групою осіб (усіма її членами) відомості про правопорушення у Реєстрі обліковуються у новоствореному кримінальному провадженні з присвоєнням нового номера. При цьому використовується реквізит "виділено".

13. При виділенні досудового розслідування стосовно особи, яка входила до кримінально протиправної групи, але кримінальне правопорушення вчинила самостійно, у першому кримінальному провадженні правопорушення, вчинені цією особою, виключаються і обліковуються із заповненням реквізитів "основна" або "кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України перебувають у провадженні", або "кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення" у новому кримінальному провадженні у загальному порядку за новим номером.

14. При внесенні до Реєстру відомостей про короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (фабули), в обов'язковому порядку відображаються дата, час, адреса, місце, спосіб, знаряддя, засоби та інші особливості вчинення кримінального правопорушення, розмір збитків, прізвище фізичної особи (осіб) або дані про юридичну особу (осіб), яка (які) є потерпілою (потерпілими), дані про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, інші необхідні відомості.

15. У разі якщо невідомі дата та час учинення кримінального правопорушення, зазначається дата реєстрації заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення.

Відомості, невідомі на час реєстрації кримінального правопорушення, вносяться до Реєстру після їх встановлення відповідно до порядку, визначеного главою 8 цього розділу.

16. При внесенні відомостей до Реєстру про попередження кримінального правопорушення працівником відповідного підрозділу правоохоронного органу необхідно враховувати, що попередженими вважаються кримінальні правопорушення, про підготовку яких було заздалегідь відомо із показань підозрюваних, затриманих, свідків, із заяв громадян, повідомлень посадових осіб підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації або особистих спостережень працівників цих органів, коли в результаті проведення ними оперативних та інших заходів осіб було затримано при готуванні до кримінального правопорушення чи замаху на його вчинення або поставлено в умови, що унеможливлювали доведення правопорушення до кінця.

17. Попередженими за ініціативою правоохоронних органів також вважаються кримінальні правопорушення, учинення яких не було допущено представниками громадськості за пропозиціями, проханнями та рекомендаціями працівників правоохоронних органів.

18. Не підлягають обліку в числі попереджених кримінальних правопорушень діяння, що не містять у собі ознак готування до кримінального правопорушення чи замаху на його вчинення, що зазначені у статтях 14, 15 КК України.

19. Внесення відомостей щодо кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних з бюджетними коштами, у сфері земельних правовідносин, проводиться з урахуванням даних, визначених Довідником 9 "Додаткові відмітки щодо кваліфікації правопорушень" (додаток 7).

До кримінальних правопорушень, пов'язаних з бюджетними коштами, належать кримінальні правопорушення, вчинені при складанні, розгляді, затвердженні й виконанні бюджетів Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Рахунковою палатою, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також при здійсненні ними контролю за виконанням бюджету, використанням на підприємствах, в установах та організаціях асигнувань, виділених їм з відповідного бюджету, тобто кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства про бюджетну систему; привласненням, розтратою або заволодінням фінансовими ресурсами шляхом зловживання службовим становищем, шахрайства, де предметом посягання є бюджетні кошти; службовою діяльністю посадових осіб державних установ, які завдали істотної шкоди державним, громадським інтересам або інтересам юридичних осіб, при виконанні чи невиконанні ними своїх службових обов'язків, де предметом посягання є бюджетні кошти.

До кримінальних правопорушень, вчинених у сфері земельних правовідносин, належать правопорушення, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням землею (вилучення, викуп, передача, приватизація земельних ділянок, погашення заборгованості за землю, земельний податок, орендна плата, оренда земельних часток (паїв), реформування сільгосп підприємств на засадах приватної власності на землю), тобто правопорушення, об'єктом яких є земля.

20. До Реєстру включаються відомості про кримінальні правопорушення, вчинені в громадських місцях.

До громадських місць належать місця, що використовуються громадянами для спільної роботи, відпочинку, пересування, проведення масових заходів та інших потреб (вулиці, площі, вокзали, аеропорти, магазини, кафе, бари, ресторани, музеї, клуби, пляжі в період їх роботи, а також громадський транспорт під час перебування в ньому громадян, ділянки лісу, поля під час проведення на їх території організованих масових зібрань), приміщення вокзалів, пасажирські (приміські) потяги, літаки, катери, пароплави, перони, платформи, пристані та інші місця під час очікування посадки та висадки пасажирів.

21. Не вважаються такими, що вчинені у громадських місцях, кримінальні правопорушення, що скоюються протягом тривалого часу (продовжувані кримінальні правопорушення), та кримінальні правопорушення, вчинені у приміщеннях, відведених для проживання (хоча б тимчасово), і тих, які виконують функції житла (власні домоволодіння, квартири, жилі кімнати будівель та приміщень готелів, гуртожитків, санаторіїв, пансіонатів, профілакторіїв, будинків відпочинку, кемпінгів), учинені в місцях загального користування за місцем проживання, на сходах, сходовій клітці, на горищах, у підвалах, ліфтах жилих будинків, учинені на території підприємств, установ та організацій (незалежно від обмеження до них доступу адміністрацією), крім випадків, коли особи, які знаходяться у вказаних місцях, своїми неправомірними діями порушують інтереси сторонніх осіб (наприклад особа, перебуваючи на

балконі чи у вікні квартири, викрикує непристойні слова або своїми діями порушує спокій громадян).

22. Не вважаються громадськими місцями території залізничних станцій, морських і річкових портів, аеропортів, вантажних районів та дворів, контейнерних площадок, території підприємств, установ та організацій залізничного, морського, річкового та повітряного транспорту, які не пов'язані з обслуговуванням пасажирів та які мають обмежений доступ.

23. Із загальної кількості кримінальних правопорушень, учинених у громадських місцях, виділяються вуличні. Вулицею вважається відкрита частина території міста чи населеного пункту (крім приміщень та будівель), на якій перебувають громадяни, рухається транспорт і до якої є вільний доступ у будь-яку пору року та час доби. Також вулицею вважається проїжджа частина дороги, у тому числі автомагістралі, тротуари, площі, проспекти, бульвари, набережні, мости, шляхопроводи, естакади, проїзди, зупинки громадського транспорту, парки, сквери, провулки, завулки, двори, за винятком приватних домоволодінь, уключаючи зелені насадження та елементи благоустрою.

24. Крім того, до кримінальних правопорушень, що вчинені в умовах вулиці, належать:

крадіжки з ресторанів, кафе, закладів громадського харчування, магазинів, ларьків, кіосків, транспортних засобів, інших об'єктів, якщо проникнення в них здійснено безпосередньо з вулиці;

незаконне заволодіння транспортним засобом, якщо він знаходився на вулиці, біля будинків, на стоянках, які не охороняються.

25. При визначенні кримінальних правопорушень, що вчинені на автомобільних дорогах, у тому числі на автомагістралях, у населених пунктах та за їх межами, потрібно керуватися визначеннями цих понять, що наведені у Правилах дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306.

26. Кримінальні правопорушення (особи, які їх вчинили) за видами економічної діяльності визначаються та заносяться до Реєстру з використанням Національного класифікатора України "Класифікація видів економічної діяльності" (далі - КВЕД), затвердженого наказом Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457 "Про затвердження та скасування національних класифікаторів" (із змінами). При цьому потрібно керуватися кодом КВЕД, який зазначено у графі "Клас" цього Класифікатора (наприклад код центрального банку "КВЕД-64.11" до Реєстру заноситься як "6411").

27. Внесення відомостей до Реєстру про фізичних та юридичних осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень, відбувається на підставі заяви про вчинення щодо них кримінального правопорушення або залучення їх до провадження як потерпілих (стаття 55 КПК України). Винятками є випадки, коли потерпілу особу не встановлено, особа зникла безвісти, загинула від кримінально протиправних діянь, є неповнолітньою або визнана в установленому законом порядку недієдатною чи обмежено дієдатною.

28. Якщо особа, яка потерпіла від кримінального правопорушення, на початок досудового розслідування не була визнана потерпілою відповідно до статті 55 КПК України або під час досудового розслідування відбулися зміни щодо відомостей про осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень (склад потерпілих; особа, яка потерпіла від кримінального правопорушення, померла; встановлено особу, яка була невідома; надійшла інша інформація про потерпілих осіб), до Реєстру вносяться відповідні зміни згідно з пунктом 1 глави 8 цього розділу.

3. Облік кримінальних проваджень

1. Облік відомостей про рух кримінальних проваджень під час досудового розслідування здійснюється шляхом внесення до Реєстру відомостей про:

кримінальне правопорушення та номер кримінального провадження;

передачу кримінального провадження чи матеріалів за підслідністю (частина шоста статті 214, стаття 216 КПК України), за місцем проведення досудового розслідування (стаття 218 КПК України, пункт 4 частини другої статті 301 КПК України) або у разі доручення здійснення досудового розслідування іншому органу (підрозділу) через неефективне досудове розслідування (частина п'ята статті 36 КПК України) чи після скасування незаконної та необгрунтованої постанови (частина шоста статті 36 КПК України);

об'єднання матеріалів досудових розслідувань (частина перша статті 217 КПК України), при цьому об'єднаному кримінальному провадженню присвоюється номер раніше розпочатого провадження;

виділення досудового розслідування в окреме провадження, якому присвоюється новий номер кримінального провадження;

прийняття кримінального провадження для проведення досудового розслідування;

закінчення досудового розслідування (статті 283, 301 КПК України);

зупинення досудового розслідування (стаття 280, частина третя статті 298⁵ КПК України);

продовження строку досудового розслідування (статті 219, 294, частина перша статті 298⁵ КПК України);

доручення прокурором здійснення досудового розслідування або дізнання іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу (частина п'ята статті 36 КПК України);

відновлення досудового розслідування;

відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні (стаття 290 КПК України);

повернення судом клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності прокурору в порядку, передбаченому частиною четвертою статті 288 КПК України;

повернення судом кримінального провадження у порядку, передбаченому частиною третьою статті 289, пунктом 1 частини третьої статті 314, пунктом 2 частини другої статті 407 КПК України;

повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору в порядку, передбаченому пунктом 3 частини третьої статті 314 КПК України.

2. У разі продовження слідчим суддею строку досудового розслідування на підставі частини першої статті 294, пунктів 2, 3 частини третьої статті 294, статті 295¹ КПК України, а також скасування повідомлення про підозру (пункт 1¹ частини другої статті 307 КПК України) відомості до Реєстру вносить керівник органу прокуратури або прокурор, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

Аналогічний порядок обліку рішень про закриття слідчим суддею кримінального провадження у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування (пункт 10 частини першої, частина 9 статті 284 КПК України), а також про повернення матеріалів кримінального провадження судом на підставі частини четвертої статті 288, частини третьої статті 289, пунктів 1, 3 частини третьої статті 314, статті 407 КПК України.

3. Кримінальні провадження, що надходять для проведення досудового розслідування з органів прокуратури до органу досудового розслідування або з органів досудового розслідування до іншого органу досудового розслідування, а також провадження, що надійшли з одного району (міста) в інший район (місто), удруге не обліковуються і закінчуються провадженням за номером первинної реєстрації.

При прийнятті рішення про передачу кримінального провадження за підслідністю відомості до Реєстру вносяться одночасно з направленням до органу досудового розслідування матеріалів кримінального провадження.

При фактичному отриманні матеріалів кримінального провадження керівником органу досудового розслідування (дівання) інформація про призначення слідчого (дівавача), а слідчим (дівавачем) - про прийняття до провадження вноситься невідкладно. У такі самі строки обліковуються керівником органу прокуратури відомості про призначення процесуального керівника.

Облік кримінальних проваджень стосовно громадян України, що надійшли для проведення досудового розслідування з компетентних органів іноземних держав, щодо кримінальних правопорушень, вчинених на їх території, проводиться за місцем розташування органу, якому доручено проведення їх розслідування.

Кримінальні провадження про правопорушення, вчинені іноземцями, знімаються з обліку при направленні органом досудового розслідування України до правоохоронного органу іноземної держави кримінального провадження для проведення досудового розслідування.

4. Облік наслідків досудового розслідування кримінальних правопорушень, результатів відшкодування матеріальних збитків та вилучення предметів кримінально протиправної діяльності

1. Реєстратори у межах повноважень, визначених КПК України, вносять до Реєстру відомості про наслідки досудового розслідування кримінальних правопорушень, об'єднаних у кримінальному провадженні.

2. Зазначені відомості є підставою для відображення у звітності даних про наслідки досудового розслідування кримінальних правопорушень у зв'язку з прийняттям рішення про закінчення досудового розслідування (статті 283, 301 КПК України), зупинення досудового розслідування (стаття 280, частина третя статті 298⁵ КПК України), а також про передачу матеріалів досудового розслідування за підслідністю (частина шоста статті 214, стаття 216 КПК України), за місцем проведення досудового розслідування (стаття 218, пункт 4 частини другої статті 301 КПК України) або у разі доручення здійснення досудового розслідування іншому органу (підрозділу) через неефективне досудове розслідування (частина п'ята статті 36 КПК України) чи після скасування незаконної та необґрунтованої постанови (частина шоста статті 36 КПК України).

3. Слідчий, працівник підрозділу детективів та внутрішнього контролю Національного бюро на підставі матеріалів кримінального провадження вносить до Реєстру відомості з урахуванням вимог частини четвертої статті 284 КПК України. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, включає до Реєстру результати досудового розслідування відповідно до вимог частини третьої статті 283, статті 301 КПК України.

4. При внесенні відомостей до Реєстру про кримінальні правопорушення, вчинені у складі організованих груп та злочинних організацій, потрібно керуватися розділом VI КК України, Законом України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю".

Додатково злочинні угруповання можуть характеризуватися за етнічним (національним) складом, наявністю міжрегіональних, транснаціональних та корумпованих зв'язків у кримінально протиправному середовищі.

До організованих груп та злочинних організацій з міжрегіональними зв'язками належать організовані групи та злочинні організації (далі - ОГ та ЗО), кримінально протиправна діяльність яких охоплює територію двох або більше регіонів України (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь).

До організованих груп та злочинних організацій з транснаціональними зв'язками належать ОГ та ЗО за умови вчинення ними хоча б одного злочину, що має транснаціональний характер:

за кордоном або на території двох чи більше держав;

на території однієї держави, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі;

на території однієї держави, але за участю організованої групи або злочинної організації, яка здійснює злочинну діяльність на території двох або більше держав;

на території однієї держави, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі.

До організованих груп та злочинних організацій з корумпованими зв'язками належать ОГ та ЗО, учасники яких для підготовки, вчинення або приховування кримінальних правопорушень використовують зв'язки в правоохоронних та контролюючих органах, органах законодавчої, виконавчої, судової влади та місцевого самоврядування.

До організованих груп та злочинних організацій, сформованих на етнічній основі, належать ОГ та ЗО, учасники яких учиняли кримінальні правопорушення на території України та до складу яких входила більшість осіб - представників національних меншин.

5. Кримінальними правопорушеннями, вчиненими у стані алкогольного, наркотичного, психотропного або токсичного сп'яніння, уважати такі правопорушення, коли наявність такого стану в особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, затриманої безпосередньо на місці його вчинення або неподалік одразу після вчинення правопорушення та у встановлений строк підданої медичному огляду, підтверджується висновком закладу охорони здоров'я чи матеріалами розслідування кримінального провадження.

6. При визначенні та внесенні відомостей до Реєстру про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, необхідно керуватися Кримінальним, Сімейним кодексами України, Житловим кодексом Української РСР та Законом України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

7. При віднесенні кримінальних правопорушень до корупційних потрібно керуватися вимогами Кримінального кодексу України, Законом України "Про запобігання корупції".

8. Відомості про заподіяні збитки, їх відшкодування та вилучення предметів кримінально протиправної діяльності вносяться до Реєстру одночасно з інформацією про наслідки досудового розслідування у разі:

звернення до суду з обвинувальним актом (пункт 3 частини другої статті 283 КПК України), клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (стаття 292 КПК України), клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (статті 44-49 КК України);

закриття кримінального провадження у разі смерті підозрюваного, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (пункт 1 частини другої статті 283, пункт 5 частини першої статті 284 КПК України).

Суми збитків, встановлених під час досудового розслідування, їх відшкодування, суми коштів і майна (у грошовому виразі), на які судом накладено арешт, вносяться до Реєстру в закінчених кримінальних провадженнях (крім замахів) у тисячах гривень. Якщо зазначені суми виражені в будь-якій іноземній валюті, їх відображають у перерахунку на гривні за

офіційним курсом Національного банку України на день вчинення кримінального правопорушення.

Розмір збитків має відповідати сумі, зазначеній в обвинувальному акті, клопотанні про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанні про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, постанові про закриття кримінального провадження.

Відомості про суму збитків, спричинених кримінальними правопорушеннями, за їх сукупністю не повинні перевищувати загальну суму реально завданих ними збитків (з метою запобігання подвійному обліку одних і тих же сум завданих збитків та їх відшкодування).

Під час формування показника розміру відшкодованих збитків (у тисячах гривень) ураховуються наявні у кримінальному провадженні докази - заяви, розписки потерпілих, первинні фінансові документи (платіжні доручення, прибуткові касові ордери, чеки, довідки-розрахунки закладу охорони здоров'я), інші докази, які підтверджують фактичне отримання потерпілим, цивільним позивачем (їх представниками) коштів (майна) як компенсації спричинених збитків та фактичну сплату сум заподіяних збитків.

До відшкодованих збитків також належать суми повернутої заробітної плати у закінчених кримінальних провадженнях.

Відомості про площу та вартість повернутих у ході досудового розслідування земельних ділянок з розташованими на них земельними комплексами обліковуються в Реєстрі, якщо факт припинення права власності або користування підтверджується відповідним документом уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Повернення земель за рішенням суду, ініційоване прокурором або іншими особами в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства, до відшкодованих збитків не включається.

Сума відшкодування збитків у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, обчислюється з врахуванням норм глави 9 Податкового кодексу України.

Показник відшкодування збитків у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з ухиленням від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, визначається відповідно до Законів України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" та "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Під час формування показника розміру суми, на яку пред'явлено цивільний позов у кримінальних провадженнях, враховується сума, на яку в ході досудового розслідування пред'явлено цивільні позови цивільним позивачем, його представником або прокурором у порядку кримінального судочинства.

У разі залишення судом позову без розгляду або відмови в його розгляді у зв'язку із закриттям провадження на підставі акта амністії або з інших передбачених законом підстав та в подальшому пред'явлення цього позову в

порядку цивільного судочинства суми позовних вимог у Реєстрі підлягають коригуванню шляхом виключення.

5. Облік осіб, які вчинили кримінальні правопорушення та які підозрюються у їх вчиненні

1. Облік осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, здійснюється Реєстратором шляхом внесення відомостей до Реєстру після:

складання повідомлення про підозру (стаття 277, частина перша статті 298⁴ КПК України);

вручення (дата та час) повідомлення про підозру (стаття 278, частина друга статті 298⁴ КПК України).

2. Особа, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та стосовно якої прийнято рішення, передбачене пунктами 1-4, 6, 9¹ частини першої статті 284 КПК України, пунктом 1¹ частини другої статті 307 КПК України, виключається із загальної кількості облікованих осіб у кримінальному провадженні.

3. Правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність вноситься до Реєстру з урахуванням усіх правопорушень, у вчиненні яких підозрюється особа.

4. Відомості про особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, вносяться до Реєстру при:

зверненні до суду з обвинувальним актом (пункт 3 частини другої статті 283, стаття 291 КПК України), з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (статті 44-49 КК України), з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (стаття 292 КПК України);

закритті кримінального провадження у разі смерті підозрюваного, обвинуваченого, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (пункт 1 частини другої статті 283, пункт 5 частини першої статті 284 КПК України);

закритті кримінального провадження щодо підозрюваного, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК України, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення (пункт 1 частини другої статті 283, пункт 7 частини першої статті 284 КПК України);

закритті кримінального провадження стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 КК України, коли досягнуто податковий компроміс відповідно до підрозділу 9² розділу ХХ "Перехідні положення" Податкового кодексу України (пункт 9 частини першої статті 284 КПК України).

5. При внесенні до Реєстру відомостей про особу, яка вчинила кримінальні правопорушення, керуються такими правилами:

відомості про вік правопорушника вносяться у повних роках (наприклад, якщо особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, на момент його учинення було 28 років 11 місяців 28 днів, до Реєстру вноситься запис "у віці 28 років");

відомості про працевдатних осіб (16 років і більше), які не працюють і не навчаються, вносяться до Реєстру у випадках, коли особа до моменту вчинення кримінального правопорушення ніде не навчалася або фактично ніде не працювала і незалежно від того, скільки часу пройшло з моменту залишення нею останнього місця роботи (звільнення) або навчання. У числі непрацюючих не вказуються пенсіонери, інваліди 1-2 груп, безробітні, вагітні жінки та особи, які перебувають у відпустці для догляду за дитиною;

до осіб, які вчиняли кримінальні правопорушення, включаються всі особи, які раніше були засуджені або звільнялися від кримінальної відповідальності на підставі статей 44-49, 97 КК України. З цієї категорії виокремлюються особи, щодо яких згідно із законом судимість не знято і не погашено. Правові наслідки судимості визначаються статтею 88 КК України, рецидив - статтею 34 КК України;

відомості про рід заняття, службове становище особи, яка вчинила кримінальні правопорушення, заповнюються на момент учинення правопорушення;

інформація про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у складі ОГ та ЗО, вноситься до Реєстру з використанням положень пункту 4 глави 4 цього розділу;

відомості, визначені для внесення до Реєстру при закінченні досудового розслідування стосовно особи, враховуються у звітності після внесення прокурором результатів досудового розслідування відповідно до вимог частини третьої статті 283 КПК України.

6. Особливості обліку відомостей про кримінальні правопорушення минулих років і таких, які обліковуються в органах досудового розслідування, а також осіб у цих провадженнях

1. Рішення щодо кримінальних правопорушень, які станом на 18 листопада 2012 року перебували в провадженні, вносяться слідчими до Реєстру після попереднього обліку кримінальних правопорушень та раніше прийнятих щодо них рішень. При внесенні цих відомостей до Реєстру використовується реквізит "кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України перебувають у провадженні".

2. Рішення щодо кримінальних правопорушень минулих років та щодо яких станом на 18 листопада 2012 року зупинено або закрито кримінальне провадження, вносяться до Реєстру в порядку, передбаченому пунктом 1 глави 6 цього розділу, після відновлення провадження у них або скасування постанови про закриття кримінального провадження. При внесенні цих відомостей до Реєстру використовується реквізит "кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення".

3. При внесенні інформації про кримінальні правопорушення минулих років, у яких встановлено особу правопорушника, одночасно відображаються відомості щодо його затримання, порушення кримінальної справи стосовно нього, пред'явлення обвинувачення за нормами КПК України (у редакції 1960 року), оголошення розшуку тощо.

4. Відомості про зареєстровані кримінальні правопорушення та прийняті до набрання чинності КПК України (2012 року) рішення щодо кримінальних правопорушень цієї категорії не включаються до статистичної звітності.

5. Облік судових рішень у кримінальних справах, надісланих до суду до 18 листопада 2012 року включно, здійснюється інформаційно-аналітичними підрозділами органів поліції за територіальним принципом на підставі інформації судів для використання при оперативно-довідковому обліку осіб, які вчинили кримінальні правопорушення.

7. Порядок розрахунку показників, пов'язаних з результатами розслідування і розкриття кримінальних правопорушень

1. Дані про розкриття кримінальних правопорушень визначаються за остаточними результатами досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Розкритим вважається кримінальне правопорушення, за результатами досудового розслідування якого прийнято одне з таких рішень:

прокурором затверджено або складено обвинувальний акт та передано його до суду відповідно до статті 291 КПК України;

прокурором затверджено або складено клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та передано його до суду відповідно до статті 292 КПК України;

прокурором складено клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності та направлено його до суду відповідно до статті 287 КПК України;

прокурором прийнято рішення про закриття кримінального провадження на підставі пункту 5 частини першої статті 284 КПК України;

прокурором прийнято рішення про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного на підставі пунктів 7, 9 частини першої статті 284 КПК України.

До числа розкритих кримінальних правопорушень включаються ті, щодо яких у звітному періоді до Реєстру внесено відомості про остаточні результати досудового розслідування.

Результати досудового розслідування у кримінальних правопорушеннях, зареєстрованих до 01 січня 2013 року, до цієї кількості не включаються.

Починаючи з 01 січня 2014 року, формування даних про розкриті кримінальні правопорушення проводиться з урахуванням рішень, прийнятих у кримінальних провадженнях за правопорушеннями, зареєстрованими після 01 січня 2013 року.

Питома вага розкритих кримінальних правопорушень визначається співвідношенням числа розкритих кримінальних правопорушень, помноженого на 100, до числа облікованих кримінальних правопорушень.

2. З метою контролю за процесом розкриття кримінальних правопорушень та вжиття відповідних заходів використовуються дані про кримінальні правопорушення, за якими особам оголошено підозру.

При цьому до числа розкритих (з підозрою) кримінальних правопорушень включаються ті, щодо яких у звітному періоді до Реєстру внесено відомості про фактичне оголошення підозри особі, яка вчинила це правопорушення.

Питома вага розкритих (з підозрою) кримінальних правопорушень визначається співвідношенням числа розкритих (з підозрою) кримінальних правопорушень, помноженого на 100, до числа облікованих кримінальних правопорушень.

3. Разом із розкриттям кримінальних правопорушень у звітному періоді визначається результативність роботи органів досудового розслідування з розкриття кримінальних правопорушень минулих років.

Розкритими кримінальними правопорушеннями минулих років вважаються правопорушення, зареєстровані у минулі роки, а досудове розслідування у провадженнях щодо яких закінчено з підстав, передбачених абзацами третім - сьомим пункту 1 цієї глави.

8. Редагування відомостей Реєстру

1. Редагування (зміна) зафіксованих у Реєстрі відомостей здійснюється шляхом внесення Реєстратором оновлених даних до електронних карток.

2. Редагування проводиться Реєстраторами у разі необхідності внесення змін до форм "Правопорушення" та "Правопорушник" у провадженнях із статусом "у провадженні", "зупинено", "до суду", "закрито" та "повернуто судом". Виняток становить набір функцій руху кримінального провадження, використання яких доступне для проваджень/правопорушень з іншим статусом.

Внесення змін щодо встановлення/скасування ознаки ОГ і ЗО можливе також у провадженнях зі статусом "результат суду".

3. Редагування (зміна) відомостей у разі виявлення неточностей, технічних помилок або неповноти даних здійснюється Реєстратором у межах, визначених у розділі III цього Положення.

III. Доступ до відомостей, внесених до Реєстру

Право доступу до відомостей, внесених до Реєстру, мають:

Держатель - у повному обсязі з урахуванням повноважень, якими наділені прокурори та керівники підрозділів Офісу Генерального прокурора;

Директор Національного бюро, перший заступник Директора Національного бюро, керівник Головного підрозділу детективів, керівник Підрозділу детективів, керівник Управління внутрішнього контролю, керівник відділу детективів Національного бюро - у межах повноважень, визначених статтею 17 Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України";

прокурори та керівники регіональних (обласних), місцевих (окружних), спеціалізованих прокуратур - у межах кримінальних правопорушень, щодо яких слідчими піднаглядних їм органів проводиться досудове розслідування;

керівники органів прокуратури, досудового розслідування, дізнання (за винятком посадових осіб, зазначених в абзаці третьому цього пункту), а також слідчі та дізнавачі (уповноважені особи інших підрозділів) органів поліції, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Державного бюро розслідувань, детективи Національного бюро - у межах кримінальних правопорушень, щодо яких цими органами проводиться досудове розслідування та здійснюється контроль за додержанням вимог кримінального процесуального законодавства;

Користувачі - у межах наданих адміністратором прав доступу для отримання інформації про розпочаті досудові розслідування та прийняті під час досудового розслідування рішення, забезпечення ведення спеціальних обліків, проведення аналізу результатів діяльності правоохоронних органів.

IV. Захист відомостей, внесених до Реєстру

1. Адміністратор здійснює комплекс програмних, технологічних та організаційних заходів щодо захисту відомостей, що містяться у Реєстрі, від несанкціонованого доступу.

2. Адміністратор за кожним фактом втрати або пошкодження Реєстратором чи Користувачем електронного ключа доступу невідкладно вживає заходів до його блокування та повідомляє про це Держателя Реєстру. Повторна видача електронного ключа доступу здійснюється після призначення службового розслідування чи перевірки обставин втрати ключа з обов'язковим подальшим інформуванням адміністратора Реєстру про вжиті заходи.

3. Адміністратор негайно інформує відповідного керівника органу прокуратури та органу досудового розслідування або органу дізнання про виявлені факти намагання Реєстратора отримати інформацію за межами наданого йому доступу.

V. Звітність

1. На підставі внесених Реєстраторами відомостей про кримінальні правопорушення та результати досудового розслідування формується єдина звітність про стан кримінальної протиправності та про роботу органів досудового розслідування.

2. Форма, періодичність подання звітності та правила її формування визначаються окремими нормативними актами за погодженням із центральним органом виконавчої влади у галузі статистики.

3. Коригування даних звітності допускається впродовж звітного періоду. У разі виявлення помилок минулих років коригування у звітах не проводиться, а допущені помилки відображаються у спеціальній доповідній записці, що додається до звіту.

4. До загальної кількості облікованих у звітності кримінальних правопорушень не включаються правопорушення, кримінальні провадження за якими закрито з таких підстав:

встановлено відсутність події кримінального правопорушення (пункт 1 частини першої статті 284 КПК України);

встановлено відсутність у діянні складу кримінального правопорушення (пункт 2 частини першої статті 284 КПК України);

набрав чинності закон, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою (пункт 4 частини першої статті 284 КПК України);

існує вирок за тим самим обвинуваченням, що набрав законної сили, або постановлено ухвалу суду про закриття кримінального провадження за тим самим обвинуваченням (пункт 6 частини першої статті 284 КПК України);

існує нескасована постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 частини першої статті 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося із дотриманням вимог щодо підслідності (пункт 9¹ частини першої статті 284 КПК України);

не приймаються до обрахунку кримінальні правопорушення, яким присвоєно статуси "дублікат" чи "виділено", а також з відміткою "у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав".

VI. Контроль та нагляд

1. Прокурори, керівники органів досудового розслідування, органів дізнання всіх рівнів забезпечують у відомствах контроль за своєчасним, повним та достовірним внесенням інформації до Реєстру у строки, визначені КПК України та цим Положенням.

2. Прокурори, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва, перед внесенням до Реєстру відповідно до частини третьої статті 283, статті 301 КПК України даних про результати досудового розслідування особисто перевіряють правильність та повноту відомостей про кримінальне правопорушення, осіб, які їх учинили, та рух кримінальних проваджень.

3. Керівники підрозділів організаційного забезпечення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи Офісу Генерального прокурора, підрозділів ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи прокуратур регіонального (обласного) рівня забезпечують проведення систематичних перевірок об'єктивного внесення Реєстраторами до Реєстру відомостей про кримінальні правопорушення та результати їх розслідування з урахуванням вимог КПК України та цього Положення.

4. У разі встановлення фактів невідповідності внесеної до Реєстру інформації матеріалам кримінального провадження або її неповноти вживаються заходи щодо усунення виявлених порушень.

VII. Інше

1. Реєстратор є відповідальною особою за своєчасність, повноту та об'єктивність внесених до Реєстру відомостей згідно з чинним законодавством.

2. Реєстратори та Користувачі відповідають за порушення вимог цього Положення, втрату, пошкодження електронних ключів доступу та незаконне втручання в роботу Реєстру згідно з чинним законодавством.

5.3. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383

*Через значний обсяг указанного Зводу відомостей (понад 150 сторінок),
пропонується за необхідності переглянути його в онлайн форматі за
QR-посиланням*

5.4. Витяг із Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом Державної Судової адміністрації України від 20 серпня 2019 року № 814

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ІНСТРУКЦІЯ

з діловодства в місцевих та апеляційних судах України

I. Загальні положення

1. У цій Інструкції терміни вживаються в такому значенні:
архів суду - структурний підрозділ (відповідальний за ведення архіву працівник (посадова особа) апарату суду), що організовує і забезпечує

приймання, нагромадження архівних документів, їх облік, зберігання та користування ними;

бланк службового документа - уніфікована форма службового документа суду з відповідними реквізитами та полями постійної і змінної інформації;

витяг - засвідчена копія частини тексту службового документа суду;

вихідна кореспонденція - документи, які направляються за межі суду;

відповідальний працівник - посадова особа (працівник апарату суду), який відповідно до посадових обов'язків чи наказу керівника апарату суду здійснює опрацювання вхідної та вихідної кореспонденції суду, забезпечує здійснення контролю за виконанням документів, станом ведення діловодства у відповідному структурному підрозділі, роботу з речовими доказами, роботу з архівом, тощо;

віза - реквізит внутрішнього погодження документа, який включає: особистий підпис, ініціали і прізвище посадової особи, яка візує документ, дату візування;

внутрішній опис - викладені в установленій формі відомості про склад і зміст документів судової чи номенклатурної справи (порядкові номери документів справи, їх індекси, дати, заголовки, номери аркушів справи, на яких розміщено кожен документ, тощо) й примітки;

вихідна кореспонденція - документи, а також судові справи й матеріали, що надходять до суду;

діловодство - сукупність процесів, що забезпечують організацію роботи в суді з документування процесуальної та управлінської інформації;

документ - створена або отримана судом у процесі його діяльності інформація, зафіксована на матеріальному носії, основною функцією якого є зберігання і передача її у часі й просторі;

документообіг у суді - рух документів з моменту їх створення або одержання до завершення виконання або відправлення;

канцелярія - структурний підрозділ, що забезпечує реєстрацію, облік, організацію документообігу, зберігання документів до передавання до архіву суду;

керівництво суду - голова суду, заступники голови суду згідно з розподілом адміністративних повноважень; керівник апарату суду, його заступники; особи, які виконують їх обов'язки;

копія документа - документ, що містить точне знакове відтворення змісту чи іншої інформації документа суду та в окремих випадках - деяких його зовнішніх ознак;

номенклатура справ - обов'язковий для суду систематизований перелік назв справ, що формуються в діловодстві суду, із зазначенням строків зберігання справ;

опис справ - архівний довідник, призначений для обліку та розкриття змісту одиниць зберігання, одиниць обліку, закріплення їх систематизації в межах архівного фонду;

організаційно-розпорядча документація - уніфікована підсистема управлінської документації, що забезпечує організацію процесів управління та управлінської роботи в суді;

працівники суду - судді, працівники апарату суду (у тому числі, працівники патронатної служби);

процесуальний документ - документ, на який поширюються вимоги процесуального закону;

реєстр - обліковий журнал, призначений для накопичення, обліку і зберігання відомостей про документ, із зазначенням реєстраційного індексу, дати реєстрування, короткого змісту тощо;

реєстрація документа - сукупність дій, пов'язаних із фіксуванням факту створення або надходження документа, шляхом присвоєння унікального номера із записом у реєстраційних формах необхідних відомостей про документ, які проводяться з метою забезпечення їх обліку, контролю за виконанням і оперативним використанням наявної в документі інформації;

резолуція - реквізит документа у вигляді напису, в якому міститься зміст рішення, прийнятого керівництвом суду щодо виконання документа, із зазначенням дати накладення резолюції, виконавця (виконавців), терміну виконання, прізвища та ініціалів автора резолюції, а також його підпису;

реквізит службового документа - обов'язковий елемент, зафіксований в документі суду для його ідентифікації, організації обліку та надання йому юридичної сили;

службовий документ - офіційно зареєстрований канцелярією або відповідним чином засвідчений документ, що одержаний чи створений судом у процесі його діяльності та має відповідні реквізити;

судова справа - позовні заяви, заяви, скарги, справи, матеріали кримінального провадження, подання та інші передбачені законом процесуальні документи, що подаються до суду й можуть бути предметом судового розгляду, судові процесуальні документи, що виготовляються судом;

судове рішення - процесуальний документ, постановлений судом під час розгляду судової справи на будь-якій стадії судового процесу (ухвала, рішення, вирок, постанова, судовий наказ, тощо).

2. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України (далі - Інструкція) визначає загальні правила ведення діловодства в місцевих та апеляційних судах України, регламентує порядок роботи з документами з моменту їх надходження чи створення до знищення в установленому порядку або передачі до державної архівної установи.

Робота з управлінськими документами здійснюється в судах з урахуванням вимог наказу Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5 "Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях", зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 червня 2015 року за № 736/27181, інших нормативно-правових актів.

Порядок ведення діловодства з питань роботи з персоналом визначається чинним законодавством;

3. Інструкція встановлює порядок автоматизованої (електронної) обробки, обліку та контролю документів, судових справ за допомогою автоматизованої системи документообігу суду (далі - АСДС) і ведення діловодства в паперовій формі.

Створення електронних документів здійснюється відповідно до Законів України "Про електронні документи та електронний документообіг", "Про електронні довірчі послуги", наказу Міністерства юстиції України від 11 листопада 2014 року № 1886/5 "Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2014 року за № 1421/26198.

Суди можуть створювати документи тимчасового (до 10 років включно) строку зберігання лише в електронній формі за умови наявності відповідного технічного забезпечення з урахуванням вимог законодавства України та Інструкції.

4. Інструкція визначає правила й порядок роботи з усіма документами, крім тих, які містять інформацію з обмеженим доступом.

Порядок здійснення діловодства стосовно документів, що містять службову інформацію визначається окремими нормативно-правовими актами, зокрема Типовою інструкцією про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 736, та не може регулюватися цією Інструкцією.

5. Звернення громадян, що не підлягають розгляду відповідно до процесуального законодавства України, розглядаються в порядку, визначеному Законом України "Про звернення громадян". Діловодство за ними ведеться згідно з Інструкцією з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.97 № 348.

6. Порядок роботи в суді із запитами на отримання публічної інформації здійснюється відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

7. Вимоги Інструкції не поширюються на процесуальні документи, порядок оформлення та розсилка яких регламентуються процесуальним законодавством України.

8. Діловодство в суді ведеться державною мовою, крім випадків, передбачених законодавством України.

Усі документи суду складаються державною мовою. У випадках, передбачених міжнародним договором України, суд складає процесуальний документ мовою, передбаченою відповідним міжнародним договором України,

або додає до нього завірений відповідно до законодавства України переклад на таку мову.

Іноземною мовою можуть складатися документи суду, які адресуються безпосередньо міжнародній або іноземній організації, підприємству, установі, посадовій особі, іноземному громадянину. При складанні документа іноземною мовою також обов'язково складається примірник цього документа державною мовою. Документи іноземною мовою складаються (перекладаються) працівником суду, при наявності відповідного сертифікату (документу про освіту), що підтверджує вільне володіння іноземною мовою, або надаються перекладачу (бюро перекладів) за погодженням із керівництвом суду.

У діловодстві суду можуть використовуватися вхідні документи, викладені іноземною мовою, забезпечені перекладом відповідно до вимог чинного законодавства.

9. Організація діловодства в суді покладається на канцелярію.

Загальне керівництво канцелярією в суді здійснює керівник апарату суду.

Організація та контроль за станом ведення діловодства, складанням, оформленням, проходженням, зберіганням документів у структурних підрозділах апарату суду покладається на керівників цих підрозділів, а в судах без структурних підрозділів - на керівника апарату суду.

Керівник апарату суду та керівники структурних підрозділів забезпечують вивчення працівниками положень Інструкції і здійснюють контроль за дотриманням її вимог, а також надають практичну та методичну допомогу в разі потреби.

У судах здійснюються періодичні (але не рідше ніж один раз на рік) перевірки стану діловодства в підрозділах апарату суду. Висновки за результатами перевірки стану діловодства в підрозділах апарату суду викладаються у довідці, яка подається на розгляд керівникові апарату для прийняття відповідного рішення щодо вдосконалення роботи з документами. Копія довідки щодо перевірки стану діловодства в місцевих судах надсилається в електронному вигляді до відому відповідному територіальному управлінню Державної судової адміністрації України, в апеляційних судах - Державній судовій адміністрації України.

10. Вимоги Інструкції є обов'язковими для виконання усіма працівниками суду.

Порушення вимог Інструкції, а також недбале зберігання, умисне псування, безпідставне знищення, підроблення, приховування, розкрадання, незаконна передача іншій особі службових документів, у тому числі електронних, а також незаконний доступ до них або до електронної бази даних тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Про втрату документа невідкладно доповідається керівникові підрозділу, складається акт (додаток 1) у трьох примірниках, один з яких передається керівникові апарату, другий - канцелярії для відповідного реагування в установленому порядку, третій примірник залишається у керівника відповідного підрозділу. Про складення акта робиться відмітка в реєстраційних документах.

11. Документи суду з часу створення (надходження) і до передачі в архів суду зберігаються за місцем формування або централізовано в канцелярії суду згідно із затвердженою номенклатурою справ.

Нерозглянуті судові справи, а також заяви, за якими не вирішено питання про відкриття провадження, у тому числі які залишені без руху для усунення недоліків, повинні зберігатися в робочих кабінетах й розташовуватися у шафах (сейфах), здатних забезпечити їх збереження, з унеможливленням доступ сторонніх осіб.

Документи, що надійшли до суду (заяви, скарги, справи, листи тощо), виносити за межі приміщення (приміщень) суду заборонено.

12. На період тимчасової відсутності працівника суду (відпустки, відрядження, хвороба тощо) всі невиконані ним документи передаються для виконання особі, яка його тимчасово заміщує, або іншому працівникові апарату суду за дорученням керівника структурного підрозділу або керівника апарату суду з відміткою про передачу (із зазначенням дати) в автоматизованій системі документообігу суду.

У випадку звільнення або зміни відповідальної посадової особи складається акт приймання-передавання справ та документів (додаток 2) комісії, утвореній наказом голови суду.

У разі ліквідації структурного підрозділу апарату суду не виконані й не завершені діловодством документи і номенклатурні справи цього підрозділу передаються за актом приймання-передавання справ та документів структурному підрозділу, на який покладено виконання функцій ліквідованого підрозділу, або підрозділу (працівникові), визначеному керівником апарату суду. справи, завершені діловодством, передаються до архіву суду відповідно до номенклатури справ.

При звільненні судді, а також в інших випадках, передбачених законом, коли суддя не може продовжувати розгляд справи, всі нерозглянуті ним судові справи за актом приймання-передавання справ та документів передаються до канцелярії суду для подальшого розподілу в установленому порядку.

Акт приймання-передавання справ та документів підписується трьома працівниками апарату суду, одним з яких є працівник канцелярії, засвідчується печаткою суду. Акти складаються та підписуються не пізніше дати звільнення судді (працівника).

13. Строки зберігання судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, визначаються Переліком судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням строків зберігання, затвердженим наказом Державної судової адміністрації України від 07.12.2017 № 1087, Переліком типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 № 578/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.04.2012 за № 571/20884 (із змінами).

II. Приймання та реєстрація документів

1. Канцелярія щоденно протягом робочого часу суду забезпечує прийняття та реєстрацію документів, що подаються до відповідного суду.

Після отримання кореспонденції здійснюється попередній розгляд документів для відокремлення таких, що потребують обов'язкового розгляду керівництвом суду або структурними підрозділами апарату суду.

2. Реєстрації підлягають вхідні, вихідні та внутрішні документи (довідки, доповідні записки, заяви, протоколи засідань зборів суддів, тощо).

Реєстрація в АСДС здійснюється відповідно до вимог Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженого рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30, із змінами (далі - Положення про АСДС).

Кожен документ реєструється в суді лише один раз: вхідні - у день надходження або не пізніше наступного робочого дня, якщо документ надійшов у неробочий час, створювані - у день підписання або затвердження.

У разі неможливості з об'єктивних причин (кінець робочого дня, тощо) здійснити реєстрацію вхідної кореспонденції в день її надходження така кореспонденція реєструється в автоматизованій системі в термін, визначений у розпорядженні керівника апарату суду, із зазначенням причин встановлення такого терміну.

Якщо після отримання документа електронною поштою або факсимільним зв'язком до суду надходить такий документ і на паперовому носії, останній передається за призначенням, з відміткою на реєстраційному штампі дати одержання електронного повідомлення.

У разі передачі документа з одного структурного підрозділу до іншого про це робиться відповідна відмітка в АСДС.

3. За зверненням особи, яка подала документ до суду, на першій сторінці наданої нею копії працівник апарату суду, який прийняв документ, проставляє під текстом (а в разі відсутності такої можливості - на іншому вільному місці) штамп суду із зазначенням дати (у разі необхідності - часу) отримання документа, своєї посади, прізвища та підпису і повертає копію особі.

4. Відповідальний працівник суду у день надходження кореспонденції перевіряє цілісність конверта (пакета), відповідність адресування, із дотриманням правил безпеки розкриває конверт (пакет), перевіряє відповідність вкладень опису (наявність додатків до документа).

Відповідальний працівник суду розкриває всі конверти (пакети), за винятком тих, що мають напис "Особисто" або гриф секретності. Конверти (пакети) з відміткою "Особисто" передаються адресатам без відкривання.

Конверти (пакети) з грифом секретності передаються до підрозділу або працівнику апарату суду, який відповідає за режимно-секретну роботу, без відкривання.

Конверти з грифом "для службового користування" розкриваються відповідальним працівником, який має право працювати з документами з грифом "для службового користування".

5. Помилково доставлені до суду документи не реєструються та пересилаються адресату, якщо його місцезнаходження відоме, або повертаються відправнику разом із супровідним листом за підписом керівника апарату суду або визначеної ним відповідальної особи.

6. Конверти (пакети), в яких надходять документи, приєднуються до одержаних документів. У разі одержання документів у пошкодженій упаковці, або якщо при відкритті конверта (пакета) виявлено відсутність будь-якого документа чи додатка до нього, про це складається акт (додаток 1) у двох примірниках, один з яких надсилається відправнику, а другий додається до вхідних документів.

У разі надходження забруднених чи пошкоджених документів, зміст і реквізити яких неможливо встановити, складається акт (додаток 1) у двох примірниках, один з яких направляється відправнику разом із документами без їх реєстрації.

7. При надходженні до суду судової справи (матеріалів кримінального провадження) перевіряється наявність додатків, зазначених у супровідному листі суду, здійснюється огляд стану справи (наявність томів, повнота підшивання матеріалів справи, наявність опису, відповідність змісту опису фактичній наявності документів, належність оформлення і засвідчення підписами опису справи).

У разі виявлення недоліків у формуванні судової справи канцелярія (відповідний структурний підрозділ) складає акт про стан справи, що надійшла до суду, і долучає його до матеріалів справи.

Не підлягають реєстрації рекламні повідомлення, плакати, преїскуранти, вітальні листи і запрошення рекламного характеру, друковані видання (книги, журнали, газети, бюлетені), документи особистого характеру, а також забруднені та пошкоджені документи, зміст та реквізити яких неможливо встановити.

8. Додаткові документи (матеріали), що стосуються розгляду конкретної судової справи, яка перебуває у провадженні суду, у тому числі заяви про відвід, реєструються за датою їх надходження до суду. У разі надходження цих документів у день розгляду справи в суді вхідні документи реєструються також за часом їх надходження.

9. На першому аркуші вхідного документа у правому нижньому куті або вільному від тексту місці проставляється реєстраційна позначка (штамп), в якому зазначаються дата реєстрації, реєстраційний номер (та за необхідності - найменування суду) і підпис особи, яка здійснила реєстрацію документа, а в разі необхідності - і час подання документа.

10. Приймання та передавання документів електронними засобами зв'язку здійснюється відповідно до Положення про порядок використання ресурсів локальної обчислювальної мережі в Державній судовій адміністрації України, територіальних управліннях Державної судової адміністрації України, місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції, затвердженого наказом ДСА України від 04.12.2013 № 164, та Тимчасового порядку обміну офіційними електронними документами, затвердженого наказом ДСА України від 15.11.2016 № 231.

При роботі з документами, що приймаються або передаються електронною поштою судами, застосовуються офіційні електронні адреси цих судів, визначені Положенням про порядок використання ресурсів мережі Інтернет в ДСА України, територіальних управліннях ДСА України, підприємствах, що належать до сфери управління ДСА України, місцевих та апеляційних судах, затвердженим наказом ДСА України від 15.11.2016 № 230.

11. Судові справи, а також інші документи і матеріали, що стосуються розгляду судових справ у суді, приймає та реєструє в АСДС канцелярія відповідно до Положення про АСДС.

12. Повідомлення про вручення поштового відправлення адресатові після повернення до суду долучаються до матеріалів судової справи. При цьому до АСДС вносяться відомості про факт вручення (не вручення) документів адресатові та дату повернення до суду повідомлення.

13. Процесуальні документи, що надійшли напередодні розгляду справи або в день розгляду справи після їх реєстрації в АСДС із зазначенням дати і часу отримання цих документів, негайно передаються суддям, в провадженні яких знаходяться вказані справи, із зазначенням в АСДС дати і часу передачі та отримання цих документів.

14. Документи, які отримано від учасників судового процесу або їх представників, безпосередньо під час судового засідання за резолюцією судді (судді-доповідача) передаються для реєстрації до канцелярії суду не пізніше наступного робочого дня, після чого долучаються до матеріалів справи.

15. Кожній судовій справі (кримінальному провадженню) надається єдиний унікальний номер, який формується відповідно до Положення про АСДС.

16. АСДС може автоматично формуватися номер провадження судової справи, необхідний для діловодства відповідного суду.

У разі розгляду по суті в межах справ про банкрутство позовних заяв, заяв, такий справі присвоюється єдиний унікальний номер справи про банкрутство та в дужках зазначається єдиний унікальний номер справи. Справи, які передані для розгляду в межах справ про банкрутство з господарського суду або судів інших юрисдикцій, містять єдиний унікальний номер справи про банкрутство та в дужках - єдиний унікальний номер справи, який був визначений раніше. Процесуальні документи в таких справах, які можуть бути оскаржені в апеляційному чи касаційному порядку, мають подвійний номер.

17. Реєстрація та облік судових справ (матеріалів кримінального провадження) у суді здійснюються в АСДС в обліково-статистичних (інформаційних) картках, з використанням відповідних індексів (додаток 3).

В обліково-статистичних (інформаційних) картках і реєстраційних журналах всі пункти і графи (електронні поля), передбачені формами та відповідними полями в АСДС, заповнюються відповідальними особами відповідно до руху справи.

Категорія справи визначається в суді першої інстанції:

для проведення автоматичного розподілу справ - відповідальним працівником апарату суду;

під час здійснення судочинства - головуючим суддею у справі.

Категорія справи може бути змінена головуючим суддею до завершення розгляду справи.

18. Внесення інформації до АСДС, у тому числі про рух судової справи, в обов'язковому порядку здійснюється відповідальним працівником апарату суду відповідно до його функціональних обов'язків.

Інформація щодо руху справи вноситься до АСДС невідкладно, у день ухвалення відповідного судового рішення (відкриття провадження у справі, зупинення провадження у справі тощо) або проведення певних дій у справі (направлення справи в суд апеляційної чи касаційної інстанції, видача наказу тощо), але не пізніше наступного робочого дня, якщо рішення чи дія ухвалено/вчинено у неробочий час чи в термін, визначений керівництвом суду, із зазначенням причин встановлення такого терміну (наприклад, кінець робочого часу, недостатній для здійснення відповідної дії).

Відомості щодо учасників судового процесу (за наявності відповідної інформації) мають зазначатися без використання скорочень.

19. Якщо в одній справі, що надійшла до суду апеляційної інстанції, подано апеляційні скарги на декілька судових рішень, то справа реєструється за кількістю оскаржуваних рішень.

У разі надходження декількох апеляційних скарг на одне і те ж судове рішення, то такі апеляційні скарги реєструються за однією справою відповідно до оскаржуваного рішення.

III. Передавання процесуальних документів (судових справ) для розгляду. Проходження процесуальних документів у суді

1. Визначення судді для розгляду конкретної справи здійснюється відповідно до Положення про АСДС.

2. Після завершення автоматизованого розподілу судові справи передаються судді (судді-доповідачу) для розгляду під підпис у загальному реєстрі судових справ або окремо складених реєстрах судових справ на кожного суддю (суддю-доповідача) у порядку визначеному в суді.

Реєстри судових справ зберігаються в окремих справах за номенклатурою.

Список судових справ, призначених до розгляду, за будь-який період, по конкретному судді та по суду в цілому, роздруковується та надається в разі надходження відповідного запиту.

3. Кореспонденція, що стосується розгляду конкретної справи, після її реєстрації в АСДС, передається судді (судді-доповідачу), у провадженні якого перебуває справа. Передавання документів здійснюється під підпис у реєстрі в порядку, визначеному в суді.

4. Позовні заяви, справи, які надійшли з інших судів, подання, апеляційні скарги, заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, інші передбачені законодавством процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, реєструються в день їх надходження в порядку, установленому розділом II Інструкції.

5. Зустрічні позовні заяви, позови третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, підлягають реєстрації в АСДС та передаються на розгляд відповідно до Положення про АСДС.

6. У разі об'єднання судових справ (матеріалів кримінального провадження) в одну їй присвоюється єдиний унікальний номер тієї з об'єднаних справ (матеріалів), яка надійшла до суду першою.

Відповідно до постанови (ухвали) суду вноситься інформація в АСДС під номером об'єднаної справи (матеріалів кримінального провадження) та відмітки про об'єднання справ (матеріалів кримінального провадження) із зазначенням номера нової судової справи (матеріалів кримінального провадження).

7. У разі виділення матеріалів кримінального провадження в окреме провадження, роз'єднання позовів у справі в самостійні провадження нова судова справа (матеріали кримінального провадження) реєструється як така, що надійшла до суду в день постановлення відповідного процесуального документа (постанови, ухвали) суду. Їй присвоюється новий єдиний унікальний номер.

До нової справи (матеріалів кримінального провадження) підшиваються завірені суддею копії процесуальних документів з попередньої справи, що мають значення для цієї справи.

8. У разі скасування судового рішення з направленням справи на новий розгляд та у випадку, коли справа надійшла за підсудністю з іншого суду, така справа підлягає реєстрації без зміни єдиного унікального номера справи.

9. Якщо судом розглянуто матеріали кримінального провадження стосовно кількох обвинувачених, а щодо інших провадження зупинено (наприклад, оголошено розшук), такі матеріали виокремлюються, формуються в окремі обкладинки та підлягають обов'язковій реєстрації в АСДС з присвоєнням нового єдиного унікального номера, та внесенням інформації щодо осіб, стосовно яких провадження зупинено.

10. Позовні заяви, позови третіх осіб із самостійними вимогами, апеляційні скарги, заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами, а також інші заяви, клопотання, скарги, які залишені ухвалою суду без руху, разом із доданими до них матеріалами вкладаються в окремі обкладинки із зазначенням єдиного унікального номера справи. Протягом строку, встановленого для усунення недоліків, такі матеріали зберігаються непідшитими у головууючого судді.

11. Позивачу/заявнику/скаржнику або представнику позивача/заявника/скаржника після постановлення ухвали про залишення позовної заяви/заяви/скарги/клопотання без руху надсилається копія ухвали рекомендованим поштовим відправленням із повідомленням про вручення або видається цій особі під розписку.

Повідомлення про вручення поштового відправлення після повернення до суду чи розписка вкладається або відповідно підшивається до матеріалів справи.

12. Позовна заява/заява/скарга/клопотання, що надійшла в порядку усунення недоліків, з доданими документами, передається для розгляду судді.

13. У разі постановлення суддею ухвали про повернення/відмову у відкритті провадження у справі така ухвала надсилається заявникові після її постановлення рекомендованим поштовим відправленням із повідомленням про його одержання разом з позовною заявою/заявою/скаргою та всіма доданими до неї документами.

14. За результатами підготовчого судового засідання секретар судового засідання здійснює відповідні дії:

1) у разі постановлення судом ухвали про призначення судового розгляду: викликає учасників судового провадження та інших осіб, які мають бути присутніми при судовому розгляді;

надсилає письмове запрошення про виклик присяжних (за необхідності); оформляє та надсилає в разі прийняття судом рішення про призначення захисника відповідні повідомлення до центру з надання безоплатної вторинної допомоги;

надсилає в разі прийняття судом рішення про залучення перекладача відповідні повідомлення про виклик перекладача;

надсилає в разі прийняття судом рішення про накладення арешту на майно копію ухвали компетентним органам для відома та виконання;

у разі прийняття судом рішення про зміну запобіжного заходу надсилає копію ухвали компетентним органам для відома та виконання;

2) у разі ухилення обвинуваченого від суду та оголошення його розшуку або в разі захворювання обвинуваченого на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні, та постановлення судом відповідної ухвали:

надсилає слідчому та/або прокурору копію ухвали про зупинення провадження у справі для організації розшуку обвинуваченого (якщо провадження у справі зупинено до розшуку обвинуваченого);

надсилає учасникам судового провадження повідомлення про зупинення провадження у справі у порядку інформування;

3) у разі прийняття рішення про звернення з поданням до суду апеляційної інстанції для вирішення питання про направлення судової справи (кримінального провадження) з одного суду до іншого - інформує сторони та інших учасників провадження;

4) якщо обвинувачений перебуває під вартою, надсилає адміністрації місця попереднього ув'язнення скріплене відбитком гербової печатки суду (за підписом судді) повідомлення, що обвинувачений рахується за відповідним судом;

5) у разі постановлення ухвали про проведення підготовчого судового засідання за участю обвинуваченого в режимі відеоконференції за клопотанням обвинуваченого, який перебуває під вартою, копія ухвали направляється в установу місця попереднього ув'язнення.

15. У разі подання апеляційної скарги на ухвалу про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, апеляційна скарга з матеріалами

кримінального провадження надсилається в апеляційний суд, про що також інформуються учасники кримінального провадження.

16. У разі постановлення судом ухвали про закриття кримінального провадження копія ухвали невідкладно направляється (вручається) учасникам кримінального провадження.

Ухвала про закриття кримінального провадження після закінчення встановленого законом строку для подання апеляційної скарги звертається до виконання за правилами, встановленими для виконання судових рішень (відповідним органам (особам) надсилаються повідомлення про виконання та додається копія ухвали про закриття кримінального провадження).

17. У разі постановлення судом вироку, яким затверджено угоду, копія вироку невідкладно направляється (вручається) учасникам кримінального провадження.

Вирок суду, яким затверджено угоду, після закінчення встановленого законом строку для подання апеляційної скарги звертається до виконання за правилами, встановленими для виконання судових рішень.

18. У разі подання апеляційної скарги на вирок суду, яким затверджено угоду, апеляційна скарга з матеріалами кримінального провадження надсилається до апеляційного суду, про що інформуються учасники кримінального провадження.

19. У разі постановлення судом ухвали про відмову в затвердженні угоди та повернення кримінального провадження прокурору для продовження досудового розслідування копія ухвали направляється (вручається) учасникам кримінального провадження.

Матеріали кримінального провадження надсилаються прокурору після закінчення встановленого законом строку для подання апеляційної скарги на таку ухвалу.

У разі подання апеляційної скарги на ухвалу про відмову в затвердженні угоди та повернення кримінального провадження прокурору для продовження досудового розслідування апеляційна скарга з матеріалами кримінального провадження надсилається в апеляційний суд, про що також інформуються учасники кримінального провадження.

20. Після закінчення розгляду судової справи (кримінального провадження) по суті, у тому числі під час підготовчого провадження, та ухвалення повного тексту судового рішення, справа передається секретарем судового засідання до канцелярії суду протягом п'яти робочих днів.

IV. Фіксування судового процесу технічними засобами

1. Фіксування судового процесу за допомогою звукозаписувального технічного засобу або проведення судового засідання в режимі відеоконференції здійснюється у випадках і порядку, передбачених процесуальним законодавством.

2. Фіксування судового процесу (судового засідання) за допомогою технічних засобів здійснюється відповідно до Інструкції про порядок роботи з

технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання), затвердженої наказом ДСА України від 20.09.2012 № 108 (зі змінами), Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження), затвердженої наказом ДСА України від 15.11.2012 № 155.

V. Приймання, облік і зберігання речових доказів

1. Приймання, облік і зберігання речових доказів у судових справах провадяться відповідно до процесуального законодавства, Інструкції та Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції), затвердженої спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Служби безпеки України, Верховного Суду України, ДСА України від 27.08.2010 № 51/401/649/471/23/125.

2. Для роботи з речовими доказами (зберігання, обліку тощо) керівник апарату суду визначає відповідального працівника апарату суду.

3. Речовий доказ приймається одночасно з відповідним процесуальним документом (позовною заявою, відзивом на неї, заявою про залучення речового доказу до справи, супровідним листом про надання доказу, витребуваного судом тощо), судовою справою, яка надходить з іншого суду, або безпосередньо у судовому засіданні.

У разі надання речового доказу безпосередньо в судовому засіданні, секретар судового засідання не пізніше наступного робочого дня передає речовий доказ для реєстрації.

Реєстрацію речових доказів, отриманих під час судового засідання, може здійснювати секретар судового засідання або інший працівник апарату суду, на якого покладено виконання таких обов'язків.

4. Речовий доказ (документ, визнаний речовим доказом в установленому законодавством порядку, та долучений до судової справи як матеріал судової справи) реєструється в АСДС у день його надходження. Під час реєстрації речового доказу йому присвоюється номер, який складається з єдиного унікального номера судової справи з додаванням через правобічну похилу риску індексу "Р" і порядкового номера речового доказу у справі. Речові докази, які надаються для огляду в судовому засіданні і не передаються на зберігання суду, реєстрації не підлягають.

У реєстраційній картці вказуються також дата надходження, найменування речового доказу, місце його зберігання, а також ініціали, прізвище та посада працівника апарату суду, який провів реєстрацію.

Після реєстрації речового доказу на його пакування робиться наклейка з реєстраційним номером та підписом працівника, який провів реєстрацію.

5. Для зберігання речових доказів окремо від судових справ у суді обладнується спеціальне приміщення (сховище, камера схову) зі стелажми,

решітками на вікнах, оббитими металом дверима, охоронною та протипожежною сигналізацією. У разі відсутності такого приміщення виділяється сховище (сейф, металева шафа достатнього розміру). Технічна укріпленість сховища має відповідати вимогам, встановленим державними будівельними нормами для приміщень такої категорії.

6. Доступ до спеціального приміщення (сховища) можливий лише у присутності відповідального працівника.

У разі відсутності відповідального працівника доступ до спеціального приміщення (сховища) можливий тільки у присутності особи, яка виконує його обов'язки і має ключ від такого приміщення (сховища), керівника апарату суду, головуючого у справі судді або голови суду.

При цьому складається акт, в якому зазначається, у зв'язку з чим і які саме речові докази вилучені зі спеціального приміщення (сховища) або передані для зберігання. Акт передається відповідальному працівникові для внесення відповідного запису до реєстраційної картки речового доказу.

7. Для обліку речових доказів, які зберігаються в камері схову, працівник, відповідальний за роботу з речовими доказами, в АСДС веде журнал обліку речових доказів (додаток 4).

Про рух речових доказів у справі працівник апарату суду робить відповідні записи в журналі обліку речових доказів.

8. Знищення речових доказів в суді проводиться комісією, склад якої визначається керівником апарату суду в кількості не менше трьох осіб. Знищення оформляється актом, який підписується всіма членами комісії. В акті зазначаються номер судової справи, дата судового рішення, дата, місце, спосіб знищення речових доказів (речового доказу), прізвища та посади членів комісії. Акт затверджується керівником апарату суду, а підпис скріплюється відбитком гербової печатки суду та долучається до матеріалів судової справи.

Акти про знищення речових доказів поза межами суду, долучаються до матеріалів судових справ.

У журналі обліку речових доказів в АСДС робиться запис про виконання судового рішення в частині знищення речових доказів.

9. До матеріалів судової справи долучаються розписки осіб, яким повернуто речові докази.

10. Використання речових доказів для службових чи інших потреб категорично забороняється. Також працівникам апарату суду категорично забороняється проводити реалізацію і придбання речових доказів, предметів конфіскації та брати участь у прилюдних торгах конфіскованим майном.

11. Речові докази, зазначені у пунктах 17-26 Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 № 1104, у суді не зберігаються.

12. Керівник апарату суду, за обов'язковою участі особи, відповідальної за збереження речових доказів, не рідше одного разу на рік, перевіряє стан та умови зберігання речових доказів, правильність ведення документів. За результатами перевірки складається акт.

VI. ВИТЯГИ ІЗ ПОСТАНОВ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

6.1. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 02 липня 1976 року № 4 «Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки нерідко завдає великих майнових збитків, заподіює шкоду здоров'ю людей, спричиняє людські жертви й інші тяжкі наслідки.

Як показало вивчення судової практики, при розгляді справ про такі злочини суди в основному правильно застосовують чинне кримінальне і процесуальне законодавство. Разом з тим не всі вони повною мірою виконують вимоги закону про всебічне, повне й об'єктивне дослідження обставин справи, особливо в частині з'ясування мотивів злочину і даних, що характеризують особу винного. Допускаються помилки у кваліфікації злочину та при призначенні винним мір покарання.

Судами не завжди вирішується питання про відшкодування матеріальних збитків, завданих знищенням або пошкодженням майна.

Мають місце факти, коли суди не вживають необхідних заходів до встановлення причин вчинення злочинів та умов, які цьому сприяли.

6.2. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 червня 1983 року № 3 «Про практику застосування судами України законодавства в справах про розкрадання продовольчих товарів, їх втрату і псування в системі державної торгівлі та споживчої кооперації»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши матеріали узагальнення практики застосування судами законодавства в справах про розкрадання продовольчих товарів, їх втрату чи псування в системі державної торгівлі та споживчої кооперації, Пленум зазначає, що суди України забезпечують в основному правильне застосування

законодавства і роз'яснень Пленуму Верховного Суду України при розгляді кримінальних справ даної категорії.

Поряд з цим у діяльності деяких судів є недоліки та помилки, що послаблюють ефективність застосування правових заходів у забезпеченні збереження продовольчих товарів та інших товарно-матеріальних цінностей.

Окремі суди ще недооцінюють суспільну небезпечність розкрадань, розбазарювання та псування продовольчих товарів у системі торгівлі, не завжди вживають передбачених законом заходів для виявлення всіх учасників злочину і притягнення їх до відповідальності.

Допускаються помилки в кваліфікації дій винних за способом вчинення розкрадання, розміром (вартістю) викраденого, за ознакою повторності, у відмежуванні розкрадань від інших складів злочинів, закінченого розкрадання від незакінченого, продовжуваного - від повторного.

Трапляється неправильне засудження посадових осіб за халатне виконання посадових обов'язків, у той час як нестача матеріальних цінностей є наслідком привласнення або розтрати їх особою, якій вони ввірені.

Суди не завжди додержують вимог закону про індивідуалізацію покарання. Мають місце факти послаблення в покаранні злісних розкрадачів і осіб, які активно сприяли розкраданню чи збуту викраденого. Не в усіх необхідних випадках винним призначаються додаткові міри покарання - конфіскація майна, позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю.

Не по кожній справі суди виконують вимоги закону про повне і своєчасне відшкодування матеріальних збитків, заподіяних розкраданнями та нестачами продовольчих товарів; іноді залишають цивільні позови без розгляду, а коли позов не заявлений, не приймають рішення про відшкодування збитків з власної ініціативи.

Мають місце помилки у визначенні шкоди при розкраданні, нестачі, втраті та псуванні матеріальних цінностей.

Деякі суди не вживають заходів до виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів.

6.3. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1987 року № 2 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про розкрадання державного та колективного майна на підприємствах і в організаціях агропромислового комплексу»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши практику застосування судами законодавства в кримінальних справах про розкрадання державного та колективного майна на підприємствах і в організаціях агропромислового комплексу, Пленум Верховного Суду України

зазначає, що суди в основному правильно застосовують закон при розгляді справ цієї категорії.

Разом з тим у діяльності судів є істотні недоліки. Окремі суди при розгляді справ не перевіряють, чи всіх причетних до розкрадання осіб притягнуто до юридичної відповідальності, внаслідок чого іноді залишаються непокараними організатори, підмовники та інші співучасники, а також особи, які скуповували сільськогосподарську продукцію, завідомо для них здобуту злочинним шляхом. Допускаються помилки при визначенні вартості викраденої продукції, що призводить до невірної кваліфікації діянь та неповного відшкодування матеріальних збитків.

Не по всіх справах додержується принцип індивідуалізації покарання. Мають місце факти недооцінки небезпечності розкрадань, вчинених за обтяжуючих обставин, призначення м'яких мір покарання злісним розкрадачам, безпідставного незастосування додаткових мір покарання у вигляді конфіскації майна і позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю.

Деякі суди на порушення вимог ст.23-2 КПК України не завжди реагують окремими ухвалами (постановами) на відсутність належного порядку в збереженні зерна, кормів, худоби та випадки марнотратного ставлення до народного добра, які допускаються посадовими особами підприємств і організацій агропромислового комплексу, а також на інші причини й умови, які сприяють розкраданням.

6.4. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 року № 8 «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Зміцнення законності та правопорядку значною мірою залежить від діяльності судів, органів прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки та інших правоохоронних органів по захисту життя, здоров'я, гідності, прав і свобод громадян, державного суверенітету та конституційного ладу України від протиправних посягань.

Необхідною умовою здійснення цих завдань є надійний правовий захист суддів і працівників правоохоронних органів.

В застосуванні законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів, виникли питання, що потребують роз'яснення.

6.5. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши практику застосування законодавства у справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі, Пленум зазначає, що суди не завжди забезпечують суворе дотримання вимог закону, допускають помилки при кваліфікації дій винних осіб, відмежуванні одних злочинів від інших. Мають місце випадки, коли суди поверхово досліджують обставини кримінальних справ, іноді не забезпечують підсудним права на захист, а також правильного застосування матеріального і процесуального закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був підданий справедливому покаранню.

6.6. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 28 грудня 1996 року № 15 «Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши матеріали узагальнення практики застосування судами ст. 62 Кримінального кодексу України (далі - КК), Пленум зазначає, що суди в основному правильно вирішують питання про призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні. Більшість засуджених до цього покарання під час його відбування стають на шлях виправлення і після звільнення з дисциплінарної частини сумлінно несуть службу.

Проте в окремих випадках при застосуванні ст. 62 КК суди допускають помилки. При призначенні військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні не завжди забезпечується індивідуальний підхід. Іноді воно призначається військовослужбовцям, до яких з урахуванням їх особи, характеру та ступеня суспільної небезпечності вчиненого злочину не слід було б застосовувати цей вид покарання. Водночас окремі особи, які могли б виправитися в умовах дисциплінарної частини, засуджуються до покарання у виді позбавлення волі. Не з'ясовуються з достатньою повнотою дані про стан здоров'я підсудних, унаслідок чого в дисциплінарному батальйоні опиняються особи, не придатні до військової служби.

Практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні суди аналізують рідко. Суди апеляційної інстанції іноді своєчасно не виявляють і не виправляють помилок, допущених при призначенні цього виду покарання.

6.7. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року:

№ 1 «Про судову практику у справах про необхідну оборону»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Закріплене ст. 36 Кримінального кодексу України (далі - КК) право кожного на необхідну оборону від суспільно небезпечного посягання є важливою гарантією реалізації конституційних положень про непорушність прав та свобод людини і громадянина, про невід'ємне право кожної людини на життя, недоторканність її житла й майна, а також забезпечує умови для захисту суспільних інтересів та інтересів держави.

№ 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши практику розгляду судами справ про злочини, предметом яких є вогнепальна, холодна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої чи радіоактивні матеріали, Пленум Верховного Суду України зазначає, що суди в основному забезпечують правильне застосування закону при розгляді справ даної категорії. Разом з тим у їх діяльності ще мають місце певні недоліки.

В окремих справах не завжди встановлюються джерела придбання та виготовлення зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів, допускаються помилки при кваліфікації дій винних осіб. Суди не реагують належним чином на обставини, які сприяли незаконному заволодінню цими предметами, у тому числі на виявлені недоліки в їх обліку, зберіганні, користуванні та перевезенні.

Виникають труднощі у визначенні предмета цих злочинів, правильному розумінні добровільної здачі зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв, у відмежуванні закінченого злочину від замаху на його вчинення тощо.

№ 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

У зв'язку з тим, що поширення наркоманії та зростання злочинності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, набувають усе більших масштабів і стають серйозним соціальним чинником, який негативно впливає на життя, здоров'я та благополуччя людей, важливе значення має правильне застосування кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за вчинення таких злочинів.

№ 5 «Про судову практику у справах про хабарництво»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою забезпечення однакового і правильного застосування законодавства у справах про хабарництво та у зв'язку з питаннями, які виникають у судовій практиці, Пленум Верховного Суду України визначив основні термінологічні особливості кваліфікації кримінальних правопорушень в сфері хабарництва, зазначив особливості кваліфікації, що полягають в поліваріативності ситуацій та умов у яких зловмисник може отримати хабар, надано змістовну характеристику об'єкту, предмету та іншим елементам складу кримінального правопорушення.

6.8. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 07 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Відповідно до статей 3 і 27 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Право на життя є невід'ємним правом людини. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя.

Суди України в цілому додержуються вимог законодавства, яке регулює відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи. Разом з тим є

випадки, коли під час судового розгляду справ цієї категорії допускаються порушення як матеріального, так і процесуального закону.

6.9. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3 «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши практику розгляду судами справ про окремі злочини у сфері господарської діяльності, Пленум Верховного Суду України зазначає, що суди в основному вірно застосовують чинне законодавство, проте іноді припускаються помилок, що зумовлено відсутністю єдиних підходів до відмежування злочинів даного виду від суміжних злочинів та аналогічних за змістом адміністративних правопорушень.

6.10 Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 листопада 2003 року № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою забезпечення правильного застосування законодавства, усунення недоліків і помилок у діяльності судів при розгляді кримінальних справ, а також у зв'язку з прийняттям нового Кримінального кодексу України та враховуючи те, що у судовій практиці виникають питання щодо застосування окремих його положень, які регламентують призначення покарання виникла нагальна необхідність врегулювання окремих термінологічних особливостей.

6.11. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 року: № 15 «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Згідно зі ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі,

в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Перевищення влади або службових повноважень є небезпечним злочином, який вчинюється у сфері службової діяльності і посягає на охоронювані законом права й інтереси окремих громадян, інтереси юридичних осіб, державні та громадські інтереси.

Суди в основному вирішують справи про такі злочини з додержанням вимог закону. Проте в їх діяльності є й недоліки, пов'язані з неправильним розумінням об'єктивної сторони і кваліфікуючих ознак цього злочину, відмежуванням його від суміжних злочинів. Допускаються помилки при призначенні покарання.

6.12. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Вивчення судової практики у справах про злочини неповнолітніх показало, що суди при розгляді таких справ у цілому додержують вимог законодавства. Водночас трапляються й випадки неналежного виконання судами вимог закону щодо умов і порядку розгляду справ зазначеної категорії. Допускаються помилки при застосуванні закону про кримінальну відповідальність неповнолітніх, які вчинили злочини, та призначенні їм покарання. Не в усіх справах належно з'ясовуються причини й умови, що сприяли вчиненню злочинів.

6.13. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 року № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Відповідно до Конституції України кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50) і зобов'язаний не заподіювати шкоди природі та відшкодовувати завдані ним збитки (ст. 66).

Злочини та інші правопорушення проти довкілля посягають на суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля, а також у сфері охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення

негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Обговоривши матеріали узагальнення судової практики, Пленум Верховного Суду України відзначає, що суди в цілому забезпечують правильне вирішення справ про порушення законодавства про охорону довкілля (навколишнього природного середовища). Водночас при судовому розгляді цих справ ще допускаються порушення як матеріального, так і процесуального закону.

6.14. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою правильного й однакового застосування судами законодавства про відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та у зв'язку з питаннями, що виникають у судовій практиці під час розгляду цієї категорії справ, Пленум Верховного Суду України визначив основні теоретичні категорії, що застосовуються під час кваліфікації відповідних кримінальних правопорушень, установив та визначив загальні підходи до відмежування даного складу злочинів від суміжних, а також указав на деякі структурні особливості умов настання кримінальної відповідальності за відповідні діяння.

6.15. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 03 червня 2005 року:

№ 7 «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Згідно з Конституцією України людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3) і кожен має право на повагу до його гідності (ст. 28).

Чинним кримінальним і кримінально-процесуальним законодавством передбачено систему норм, спрямованих на об'єктивне й гуманне вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням інтересів осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння, страждаючи на психічні хвороби або маючи інші психічні розлади, що зумовлюють потребу в застосуванні примусових заходів медичного характеру чи примусового лікування.

Оскільки Кримінальним кодексом України 2001 р. у кримінальне право введено поняття обмеженої осудності, а норми кримінального та кримінально-процесуального законодавства, що стосуються примусових заходів медичного характеру та примусового лікування, зазнали істотних змін, суди неоднозначно розуміють і по-різному застосовують ці норми. З метою правильного й однакового застосування судами законодавства про примусові заходи медичного характеру і примусове лікування та усунення недоліків у судовій практиці Пленум Верховного Суду України постановляє.

№ 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Особи, що вчинюють контрабанду та порушують митні правила, посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, внаслідок чого завдають шкоду економіці держави, її культурній спадщині, здоров'ю населення та громадській безпеці, сприяють розширенню тіншового сектора економіки.

Розглянувши матеріали судової практики у справах про контрабанду та порушення митних правил, Пленум Верховного Суду України зазначає, що при розгляді цих справ суди в основному правильно застосовують чинне законодавство, проте мають місце й недоліки, які зумовлені, зокрема, недосконалістю окремих норм закону.

6.16. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року:

№ 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою однакового і правильного застосування судами законодавства при розгляді кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними

об'єднаннями, Пленум Верховного Суду України у своїй постанові визначив змістовне наповнення окремих кваліфікаційних критеріїв, а також понять й термінів, установив як необхідно характеризувати ті чи інші дії осіб, що шляхом умисної спільної участі вчиняли злочини та набули ознак стійкого злочинного об'єднання, охарактеризував основні умови відмежування суміжних кримінальних правопорушень від тих, що вчиняються такими об'єднаннями. Детально та змістовно охарактеризував основні елементи та змістовні характеристики суб'єкта відповідного кримінального правопорушення.

№ 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою забезпечення однакового і правильного застосування судами законодавства у справах про злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті Пленум Верховного Суду України у відповідній постанові роз'яснив, окремі особливості кваліфікації відповідних правопорушень, їх розмежування одне від одного, вказав на необхідність врахування судами всіх об'єктивних обставин справи та охарактеризував окремі елементи складу кримінального правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту.

6.17. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 2 «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Обговоривши практику застосування примусових заходів виховного характеру та з метою однакового розуміння і правильного застосування судами норм законодавства про примусові заходи виховного характеру та у зв'язку з питаннями, які виникають у судовій практиці Пленум Верховного Суду України зазначає, що суди в основному додержують вимог законодавства при розгляді справ даної категорії. Разом з тим у їх діяльності мають місце й істотні недоліки.

6.18. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою забезпечення судового захисту фізичних і юридичних осіб від протиправних посягань, а також правильного й однакового застосування законодавства при розгляді кримінальних та адміністративних справ про хуліганство Пленум Верховного Суду України постановив дати судам роз'яснення щодо особливостей кваліфікації окремих кримінальних правопорушень, щодо хуліганства, особливостей відмежування даної категорії кримінальних правопорушень від суміжних їм, характеристики окремих елементів складу кримінального правопорушення у сфері хуліганства.

6.19. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Узагальнення судової практики у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи свідчить, що при розгляді справ цієї категорії суди в основному правильно застосовують чинне законодавство, проте ще мають місце й недоліки тому з метою однакового та правильного застосування судами законодавства про відповідальність за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, запобігання виникненню судових помилок при розгляді таких справ Пленум Верховного Суду України постановив надати розяснення щодо тлумачення основних понятійно-категоріальних елементів відповідних кримінальних правопорушень, а також змістовно розтлумачити особливості кваліфікації таких діянь та охарактеризувати елементи складу відповідних кримінальних правопорушень.

6.20. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 року № 7 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Згідно зі статтею 43 Конституції України кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, а відповідно до статті 4 Закону України від 14 жовтня 1992 року N 2694-XII "Про охорону праці" пріоритет життя і здоров'я працівників, повна відповідальність роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці є одним із основних принципів державної політики в галузі охорони праці.

Узагальнення судової практики у справах про злочини проти безпеки виробництва показало, що при вирішенні справ цієї категорії суди в основному правильно застосовують чинне законодавство.

Водночас при розгляді таких справ суди не завжди забезпечують повне і всебічне дослідження обставин вчинення зазначених злочинів. Суди ще припускаються помилок при кваліфікації дій винних осіб, а також при призначенні їм покарання. Не завжди встановлюються причини злочинів проти безпеки виробництва та умови, що сприяли їх вчиненню, а також не вживаються передбачені законом заходи щодо повного відшкодування завданих цими злочинами збитків.

6.21. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Анотація:

З метою реалізації конституційних гарантій захисту всіх форм власності від злочинних посягань, однакового та правильного застосування судами законодавства про відповідальність за злочини проти власності, запобігання судових помилок при розгляді справ цієї категорії Пленум Верховного Суду України Звернув увагу, що у справах про злочини проти власності суди зобов'язані як установлювати вину підсудних і призначати їм необхідне й достатнє для їх виправлення та попередження нових злочинів покарання, так і вживати передбачені законом заходи для реалізації прав потерпілих на відшкодування заподіяної шкоди. Охарактеризував та розтлумачив основні терміни, що застосовуються під час кримінально-правової каліфікації діянь у сфері власності.

**6.22. Витяг із постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року:
№ 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки»**

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Вивчення практики застосування судами законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та про їх правові наслідки свідчить, що суди в основному правильно застосовують положення статей 32 - 35 Кримінального кодексу України (далі - КК) при кваліфікації злочинів, призначенні покарання, звільненні від кримінальної відповідальності і від покарання. Разом із тим, з матеріалів узагальнення судової практики вбачається, що окремі суди допускають помилки у застосуванні цих норм КК, по-різному визначають співвідношення цих норм між собою та з іншими положеннями КК.

6.23. Витяг із постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Текст преамбули:

Для забезпечення однакового та правильного застосування положень Кримінального процесуального кодексу України при здійсненні судами загальної юрисдикції кримінальних проваджень на підставі угод, з метою уникнення неоднозначного тлумачення норм закону в судовій практиці та запобігання помилок, діючи відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розтлумачив окремі особливості суб'єктивних та об'єктивних елементів механізму укладання угод у кримінальному провадженні, а також охарактеризував окремі елементи понятійно-категоріального апарату відповідного інституту права.

VII. ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

7.1. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15 листопада 2012 року № 223 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод

У зв'язку з необхідністю роз'яснення новел Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 13 квітня 2012 року, який набуває чинності 20 листопада 2012 року, з метою недопущення неоднакового застосування та неправильного тлумачення його положень, зокрема при здійсненні кримінального провадження на підставі угод, **Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів судів першої та апеляційної інстанцій на наступне.**

1. Відповідно до ст. 468 КПК у кримінальному провадженні може бути укладено угоду:

1) про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим. При цьому:

- згідно зі ст. 55 КПК потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. З наведеного вбачається, що угоду про примирення може бути укладено із представником юридичної особи у разі завдання їй майнової шкоди. Відповідно до ч. 2 ст. 58 КПК ним може бути керівник юридичної особи, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за дорученням керівника юридичної особи за довіреністю на представництво, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні, згідно з укладеною з нею угодою на представництво.

Угода про примирення також може укладатися, якщо її сторонами чи стороною є неповнолітні. У такому випадку угода укладається за участю законних представників і захисників неповнолітніх. При цьому якщо неповнолітній досяг шістнадцятирічного віку, він має право укладати угоду про примирення самостійно, але за наявності згоди його законного представника.

Якщо ж неповнолітній не досяг 16 років, угоду про примирення за його згодою укладає законний представник неповнолітнього. Про надання згоди неповнолітнім, його законним представником у наведених вище випадках обов'язково має бути зазначено в угоді про примирення. Такий підхід слід використовувати, коли укладається угода про визнання винуватості з неповнолітнім підозрюваним, обвинуваченим;

- угоду про примирення може бути укладено у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої та середньої тяжкості, а також у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. У кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів угода про примирення не укладається, за винятком кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, яке здійснюється щодо кримінальних правопорушень, визначених ст. 477 КПК.

При цьому якщо кримінальне провадження здійснюється стосовно однієї особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кількох окремих кримінальних правопорушень, серед яких є тяжкий чи особливо тяжкий злочин і злочин невеликої тяжкості, внаслідок вчинення якого потерпілому було завдано шкоди, угоду про примирення може бути укладено щодо злочину невеликої тяжкості. Кримінальне провадження у такому випадку (стосовно зазначеного кримінального правопорушення) має бути виділено в окреме провадження, про що слідчий, прокурор виносить постанову, а суддя постановляє ухвалу (оригінал рішення про виділення провадження підшивається до виділеного провадження, а копія долучається до матеріалів кримінального провадження, з якого воно виділено). Під окремим кримінальним правопорушенням у таких випадках слід розуміти не лише одиничне суспільно небезпечне діяння, але й діяння, яке отримало повну правову оцінку шляхом застосування двох або більше норм Особливої частини Кримінального кодексу України (тобто при ідеальній сукупності злочинів).

У кримінальному провадженні, в якому беруть участь кілька потерпілих від одного й того ж кримінального правопорушення, угоду може бути укладено лише з усіма потерпілими. При цьому укладається одна угода, у якій може бути зазначено різні вимоги потерпілих до підозрюваного, обвинуваченого щодо розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строку її відшкодування чи переліку дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити щодо потерпілого (потерпілих), але обов'язково має бути зазначено про узгоджене між сторонами (усіма потерпілими та підозрюваним, обвинуваченим) покарання, їх згоду на призначення такого покарання або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням. Недотримання цих вимог закону відповідно до п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК є підставою для відмови у затвердженні угоди.

Якщо у кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих від різних кримінальних правопорушень і згоди щодо укладення угоди досягнуто не з усіма потерпілими, угоду може бути укладено з одним чи кількома потерпілими. У такому випадку угода про примирення укладається з кожним

потерпілим окремо, а кримінальне провадження, щодо якого сторони досягли згоди, підлягає виділенню в окреме провадження. Виділення кримінального провадження проводиться у порядку, визначеному положеннями статей 217, 334 КПК;

- ініціювати укладення угоди про примирення має право лише потерпілий чи підозрюваний, обвинувачений. Вести переговори (домовлятися) стосовно укладення угоди про примирення можуть, крім цих осіб, захисник, представник (законний представник) та інша особа, погоджена сторонами (за винятком слідчого, прокурора або судді);

- особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення у кримінальному провадженні, не можуть бути допитані як свідки щодо обставин, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення (п. 8 ч. 2 ст. 65 КПК).

2) про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим. Угода про визнання винуватості укладається між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим за ініціативою будь-кого із цих осіб. Таку угоду не може бути укладено у провадженні, в якому бере участь потерпілий, тобто щодо злочинів чи кримінальних проступків, внаслідок вчинення яких було завдано шкоди правам та інтересам окремих громадян та/або інтересам юридичних осіб, а також у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів незалежно від кола суб'єктів, яким завдано шкоди внаслідок вчинення таких злочинів. Враховуючи вимогу процесуального закону про те, що угода про визнання винуватості може укладатися у кримінальному провадженні щодо наведених вище кримінальних правопорушень за умови, що внаслідок їх вчинення шкоди завдано державним чи суспільним інтересам, беручи до уваги, що в Особливій частині Кримінального кодексу України (далі - КК) вжито термін "громадські інтереси", а не "суспільні інтереси", незважаючи на те, що ці словосполучення різняться семантично, у контексті КПК їх слід розуміти як тотожні.

Крім того, використане у ч. 4 ст. 469 КПК формулювання "у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий" означає, що коли в одному кримінальному провадженні особа підозрюється, обвинувачується у вчиненні кількох не пов'язаних між собою (самостійних) кримінальних правопорушень та внаслідок вчинення одного із них було заподіяно шкоди правам та інтересам окремих громадян чи інтересам юридичної особи (тобто є потерпілий, який бере участь в кримінальному провадженні), - угода про визнання винуватості щодо інших кримінальних правопорушень у такому разі укладатися не може. Проте не виключається можливість укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, в якому попередньо було укладено угоду про примирення, у зв'язку із чим матеріали кримінального провадження виділено в окреме провадження.

У разі якщо кримінальне провадження здійснюється стосовно кількох осіб, які підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згоди щодо укладення угоди досягнуто не з

усіма підозрюваними (обвинуваченими), відповідно до вимог абз. 1 ч. 8 ст. 469 КПК угоду може бути укладено з одним (кількома) із підозрюваних (обвинувачених). Кримінальне провадження стосовно особи (осіб), з якими досягнуто згоди щодо укладення угоди про визнання винуватості, на підставі постанови прокурора або ухвали суду підлягає виділенню в окреме провадження залежно від того, на якій із двох стадій кримінального процесу (досудового розслідування або судового розгляду) сторонами було ініційовано укладення угоди. Виділення кримінального провадження проводиться у порядку, визначеному положеннями статей 217, 334 КПК.

2. Укладення угоди про примирення або про визнання винуватості може ініціюватися у будь-який момент після повідомлення особі про підозру і до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. Наприклад, якщо обвинувачений до проголошення ним останнього слова дійде згоди з прокурором чи потерпілим щодо укладення угоди (її змісту), він може перед останнім словом або під час своєї промови заявити про це суду. У такому випадку суд, надаючи можливість обвинуваченому закінчити свій виступ, згідно з ч. 3 ст. 474 КПК невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди.

3. Зі змісту статей 471, 472 КПК вбачається, що сторони угоди (незалежно від її виду) зобов'язані, крім іншого, узгоджувати міру покарання та звільнення від його відбування з випробуванням (якщо домовленості щодо такого звільнення мали місце та сторони дійшли згоди). Аналіз статей 65 і 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України" (далі - КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI) свідчить, що домовленості сторін угоди при узгодженні покарання не мають виходити за межі загальних засад призначення покарання, встановлених законом України про кримінальну відповідальність. Зокрема сторони мають узгоджувати покарання, враховуючи:

- положення пунктів 1 - 2 ч. 1 ст. 65 КК України, тобто 1) у межах, встановлених санкцією статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК та 2) відповідно до положень Загальної частини КК. Наприклад, у випадку, коли в санкції статті (санкції частини статті), що передбачає відповідальність за вчинений злочин, не встановлено мінімальної межі покарання, сторони мають виходити із положень розділу X Загальної частини;

- ступінь тяжкості вчиненого злочину, особи винного і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК). У положеннях процесуального закону, які регламентують кримінальне провадження на підставі угод, певною мірою вже враховано зазначені обставини, оскільки передбачено, що:

а) угоду як про примирення, так і про визнання винуватості може бути укладено у провадженні щодо певних визначених законом категорій

кримінальних правопорушень (кримінальних проступків та злочинів). Із цього вбачається, що "ступінь тяжкості", як показник типового рівня суспільної небезпеки злочинів певних видів, враховано законодавцем та відображено у положеннях процесуального закону щодо укладення угод. Водночас ступінь тяжкості вчиненого, як показник індивідуального рівня суспільної небезпеки конкретного злочину, зумовленого його специфічними об'єктивними і суб'єктивними ознаками, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 470 КПК зобов'язаний врахувати прокурор при укладенні угоди про визнання винуватості та суд, перевіряючи угоду на відповідність її закону;

б) укладенню угоди передують досягнення домовленостей між сторонами, зміст яких, крім іншого, має бути відображено в угоді. Зокрема, це розмір шкоди, строк її відшкодування чи вчинення інших обумовлених дій на користь потерпілого або ж беззастережне визнання вини у вчиненні кримінального правопорушення та обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою за умови, що домовленості про співпрацю мали місце. Закріплення законодавцем вимоги щодо обов'язковості наявності цих обставин при укладенні угод свідчить про врахування даних, що характеризують особу винного.

Те ж саме стосується і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Так, за наявності обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного сторони угоди з огляду на положення статей 65, 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI мають право, застосовуючи положення ст. 69 КК, визначати (узгоджувати): а) основне покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, або б) інше основне покарання, більш м'який його вид, не зазначений у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК за цей злочин; в) не призначати додаткове покарання, передбачене у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК як обов'язкове, за винятком випадків, встановлених ч. 2 ст. 69 КК.

Якщо ж сторони узгодили покарання та досягли домовленості щодо звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від його відбування з випробуванням, відповідно до частин 2, 3 ст. 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI суд зобов'язаний прийняти рішення про таке звільнення у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання винуватості за наявності сукупності таких умов: 1) сторонами угоди узгоджено покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, позбавлення волі на строк не більше п'яти років; 2) узгоджено звільнення від відбування покарання з випробуванням. При цьому використане законодавцем у доповненнях до статей 65 та 75 КК України формулювання "у випадку затвердження угоди" при вказівці на прийняття рішення судом свідчить, що суд зобов'язаний призначити узгоджене сторонами покарання або звільнити від його відбування з випробуванням із визначенням тривалості іспитового строку лише після перевірки угоди на відповідність

діючому законодавству та за відсутності визначених КПК (пункти 1 - 6 ч. 7 ст. 474 КПК) підстав для відмови, переконавшись, що угода може бути затверджена. Наприклад, у випадку "зловживання" сторонами угоди положеннями ст. 69 КК, тобто у разі узгодження ними покарання, яке за своїм видом та/або розміром не відповідає характеру, тяжкості вчиненого діяння та особі винного, суд має визнати умови цієї угоди такими, що не відповідають інтересам суспільства, та відмовити в її затвердженні. Аналогічне рішення має прийняти суд у випадку неврахування прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості наявності обставин, що обтяжують покарання, наприклад незнятої або непогашеної судимості у обвинуваченого, що утворює рецидив злочинів, тощо.

4. Якщо угоди (незалежно від її виду) досягнуто під час досудового розслідування, після виконання процесуальних дій, передбачених ст. 290 КПК, складений слідчим та затверджений прокурором обвинувальний акт разом із підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду (відповідно до ч. 1 ст. 474 КПК відкласти направлення цих документів до суду вправі лише прокурор).

Зі змісту ст. 31 та частин 3, 4 ст. 469 КПК вбачається, що судове провадження на підставі угоди здійснюється одноособово, за винятком випадку, передбаченого ч. 9 ст. 31 КПК, коли кримінальне провадження здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років. Крім того, судове провадження на підставі угод здійснюється колегією суддів (у складі трьох професійних суддів) і в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років. Визначення судді здійснюється згідно зі ст. 35 КПК автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідних матеріалів кримінального провадження з обов'язковим врахуванням положень статей 75, 76 КПК (обставин, що виключають участь судді в кримінальному провадженні).

Головуючий суддя отримує обвинувальний акт, угоду про примирення чи про визнання винуватості за контрольним журналом судових справ та інших матеріалів, переданих для розгляду судді (форма журналу - додаток 31 до п. 3.14 Інструкції з діловодства у місцевому загальному суді, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 27 червня 2006 року № 68 (зі змінами та доповненнями), та не пізніше п'яти днів після дати передачі (надходження) до його провадження відповідного матеріалу має прийняти рішення (постановити ухвалу) про призначення підготовчого судового засідання, визначити дату, час та місце його проведення. Одночасно із прийняттям цього рішення суд, що здійснюватиме судове провадження, для реалізації покладених на нього обов'язків щодо з'ясування добровільності укладення угоди та перевірки її на відповідність вимогам КПК та/або кримінального закону (частини 6, 7 ст. 474 КПК), враховуючи, що невиконання вимог, встановлених частинами 5 - 7 ст. 474 КПК, є підставою для апеляційного та касаційного оскарження (частини 3, 4 статей 394, 424 КПК), а в разі

підтвердження таких порушень скасування судового рішення, має витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування.

Про день, час і місце проведення підготовчого судового засідання сторін та інших учасників судового провадження за розпорядженням головуєчого повідомляє секретар судового засідання. Повідомлення про виклик до суду надсилаються поштою, факсом, телеграфом, телефонограмою чи іншими засобами зв'язку не пізніше ніж за п'ять днів до дати призначення підготовчого судового засідання.

У призначений для проведення підготовчого судового засідання час головуєчий відкриває підготовче судове засідання і оголошує про його початок. Секретар судового засідання на виконання вимог, передбачених статтями 342 - 343 КПК, доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб, з'явився у підготовче судове засідання, встановлює їх особи, перевіряє повноваження захисників і представників, з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим, хто не прибув, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі.

Участь сторін угоди під час її розгляду в підготовчому судовому засіданні відповідно до ч. 2 ст. 474 КПК є обов'язковою. З огляду на затвердження прокурором обвинувального акта та можливість оскарження ним вироку суду першої інстанції на підставі угоди, в тому числі й угоди про примирення, його участь у судовому засіданні під час її розгляду має бути обов'язковою. Неприбуття для участі у судовому засіданні інших учасників судового провадження, належним чином повідомлених про дату, час і місце проведення підготовчого судового засідання, не перешкоджає його проведенню. В разі якщо у судове засідання не прибули сторони угоди або одна зі сторін, головуєчий має відкласти судове засідання, призначити дату нового засідання і вжити заходів для забезпечення прибуття цих осіб до суду. Таке ж рішення має прийняти суд, якщо в підготовче судове засідання не з'явився один із декількох потерпілих від одного кримінального правопорушення. Відсутність одного із потерпілих від різних кримінальних правопорушень не перешкоджає проведенню підготовчого судового засідання та, відповідно, розгляду тієї угоди, сторони якої присутні.

Після повідомлення секретарем судового засідання про повне фіксування судового провадження, а також про умови його фіксування, головуєчий оголошує склад суду, процесуальний статус та прізвища присутніх учасників кримінального провадження (прокурора, потерпілого, обвинуваченого, захисника, представника, перекладача, секретаря судового засідання). Судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у підготовчому провадженні, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК. Після ознайомлення зазначених осіб із пам'яткою головуєчий з'ясовує, чи зрозумілі їм їхні права та обов'язки, за необхідності додатково роз'яснює їх. Також головуєчий роз'яснює учасникам підготовчого провадження право відводу і з'ясовує, чи заявляють вони кому-небудь відвід. Питання про відвід вирішується судом згідно зі статтями 75 - 81 КПК.

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід): судді, який здійснює судово провадження одноособово, - справа розглядається у тому ж самому суді іншим суддею; одного чи кількох суддів зі складу суду або всього складу суду, якщо справа розглядається колегією суддів, - справа розглядається у тому ж самому суді тим самим кількісним складом колегії суддів без участі відведених суддів, яких замінюють інші судді, або іншим складом суддів, визначених у встановленому ч. 3 ст. 35 КПК порядку.

Після виконання зазначених дій головуючий оголошує про надходження до суду обвинувального акта та письмової угоди про примирення чи визнання винуватості (повідомляє про її вид, дату укладення і сторони).

Судове засідання розпочинається з оголошення прокурором обвинувального акта. Головуючий надає слово прокуророві для оголошення ним короткого або повного (якщо надійшло клопотання про оголошення повного тексту) змісту обвинувального акта. Після цього головуючий, встановивши особу обвинуваченого, роз'яснює йому суть обвинувачення і запитує, чи зрозуміле йому обвинувачення, чи визнає він себе винним. Якщо після роз'яснення суті обвинувачення обвинувачений заперечує проти затвердження угоди, вона не може бути затверджена. У такому випадку суд постановляє ухвалу про закриття судового провадження у кримінальному провадженні на підставі угоди та повертає матеріали прокурору для продовження досудового розслідування або призначає судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку (якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження).

Після проведення зазначених дій головуючий, оголосивши текст угоди, згідно з частинами 4, 5 ст. 474 КПК має з'ясувати в обвинуваченого, чи повністю він розуміє: 1) права, надані йому законом; 2) наслідки укладення та затвердження угод; 3) характер кожного обвинувачення, щодо якого він визнає себе винуватим, - таке уточнення відсутнє в ч. 5 цієї статті, із чого вбачається, що угода про примирення може укладатися щодо кримінальних правопорушень, у вчиненні яких особа може лише частково визнавати вину; 4) вид покарання й інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом. Негативна відповідь на будь-яке із поставлених запитань зобов'язує суд дати відповідні роз'яснення. Те ж саме стосується і потерпілого при з'ясуванні судом, чи цілком розуміє він наслідки затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК. Якщо після такого роз'яснення обвинувачений чи потерпілий заперечуватиме проти затвердження угоди, її не може бути затверджено.

Суд повинен з'ясувати у обвинуваченого, чи зможе він реально виконати взяті на себе відповідно до угоди зобов'язання, зокрема відшкодувати завдану ним внаслідок вчинення кримінального правопорушення шкоду з огляду на її розмір та строк відшкодування, визначені в угоді про примирення, чи вчинити дії, перелік яких в ній зазначено, або ж виконати обов'язки щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою, викладені в угоді про визнання винуватості. Якщо ж під час судового провадження суд

встановить, що обвинувачений не в змозі виконати взяті на себе зобов'язання, він відповідно до п. 5 ч. 7 ст. 474 КПК має відмовити в затвердженні угоди.

Крім того, суд шляхом вивчення витребуваних документів, проведення опитування сторін, інших осіб зобов'язаний переконатися, що укладення угоди є добровільним, тобто згідно з ч. 6 ст. 474 КПК не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені угодою. Якщо суд матиме обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або ж сторони в дійсності не примирилися, він відповідно до п. 4 ч. 7 ст. 474 КПК зобов'язаний відмовити в затвердженні угоди.

Виконавши вищезазначені дії, суд перевіряє угоду на відповідність вимогам КПК (зокрема, щодо змісту та порядку укладення угоди) і закону України про кримінальну відповідальність (зокрема, щодо узгодженої міри покарання, звільнення від його відбування), наявність підстав для відмови в її затвердженні (ч. 7 ст. 474 КПК), заслуховує прокурора щодо наведеного, думку сторін щодо можливості затвердження угоди, яка розглядається.

Після проведення зазначених дій суд невідкладно виходить до нарадчої кімнати, про що присутнім у залі судового засідання оголошує головуєчий.

5. Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду її умов та змісту. Про зупинення процесуальних дій суд постановляє ухвалу, яка має містити відомості про: склад суду, дату та місце її постановлення; особу, яка заявила клопотання про укладення угоди; вид угоди, дату її укладення та сторони; процесуальні дії, які було проведено у судовому провадженні;

Після перевірки угоди на відповідність чинному законодавству, за відсутності встановлених КПК (пункти 1 - 6 ч. 7 ст. 474 КПК) підстав для відмови в її затвердженні, з'ясувавши питання, визначені в частинах 4, 5 ст. 474 КПК, суд невідкладно виходить до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення.

6. За наслідками розгляду угоди в судовому засіданні (під час підготовчого судового провадження або під час судового розгляду) суд, перевібивши відповідність угоди вимогам кримінального процесуального закону, врахувавши заслухані доводи сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження, повинен прийняти одне із таких рішень:

а) затвердити угоду про визнання винуватості чи про примирення або

б) відмовити у затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та: повернути кримінальне провадження прокурору, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, для його продовження; або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження); або продовжити судовий розгляд в загальному порядку, якщо угоду було укладено під час його здійснення. Ухвала про відмову в затвердженні угоди про примирення чи визнання винуватості оскарженню не підлягає.

Приймаючи рішення щодо затвердження угоди, слід пам'ятати про наявність та зміст розділу IX Загальної частини КК.

7. Якщо ж суд переконається в тому, що угоду може бути затверджено, відповідно до ст. 475 КПК він ухвалює вирок, яким затверджує угоду, і призначає узгоджену сторонами міру покарання. Такий вирок має відповідати загальним вимогам до обвинувальних вироків із урахуванням особливостей, передбачених зазначеною статтею.

8. В апеляційному порядку вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) може бути оскаржено лише сторонами судового провадження (виняток становить можливість оскарження прокурором вироку на підставі угоди про примирення) та на підставах, визначених законом.

Зокрема, обвинувачений, його захисник та законний представник можуть оскаржити такі судові рішення лише якщо:

- судом призначено покарання суворіше ніж узгоджене сторонами угоди. Зазначимо, що згідно з ч. 1 ст. 475 КПК, ухвалюючи вирок на підставі угоди, суд призначає узгоджену сторонами (потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим у разі укладення угоди про примирення; прокурором та підозрюваним, обвинуваченим, якщо укладається угода про визнання винуватості) міру покарання (вид та, як правило, розмір основного, а у відповідних випадках - і додаткового покарання). Наприклад, між потерпілим та обвинуваченим внаслідок вчинення останнім злочину, передбаченого ч. 1 ст. 127 КК та завдання першому шкоди було укладено угоду про примирення та узгоджено покарання у виді позбавлення волі строком на 1 рік. Суд першої інстанції, розглянувши таку угоду, призначив обвинуваченому покарання у виді позбавлення волі строком на 2 роки, взявши за основу нижчу межу санкції частини статті;

- вирок ухвалено без згоди обвинуваченого на призначення покарання. Укладаючи угоду про примирення або визнання винуватості, сторони, узгодивши між собою міру покарання, мають письмово засвідчити свою згоду щодо виду та розміру такого покарання. З огляду на викладене в угоді сторони після зазначення узгодженої міри покарання повинні власноруч засвідчити свою згоду на саме такий вид та розмір покарання, скріпивши угоду своїми підписами. Відсутність в угоді підтвердження такої згоди є підставою для оскарження ухваленого вироку. Крім того, ухваленням вироку без згоди засудженого на призначення покарання може визнаватися ситуація, за якої сторони, узгодивши між собою міру покарання, дійшли згоди щодо звільнення обвинуваченого від його відбування з випробуванням, натомість суд, постановляючи вирок на підставі цієї угоди, не звільнив особу від відбування покарання, а призначив попередньо узгоджену сторонами міру покарання. У цій ситуації обвинувачений, укладаючи угоду, був згоден з остаточним рішенням - звільненням його від відбування покарання з випробуванням, але не давав своєї згоди щодо призначення реального покарання, навіть якщо воно попередньо й було узгоджено між сторонами;

- суд не виконав вимоги, встановлені частинами 4 - 7 ст. 474 КПК, зокрема, не роз'яснив обвинуваченому наслідків укладення угоди.

Виокремлення законодавцем у п. 1 ч. 3 ст. 394 КПК такої підстави для оскарження як "нероз'яснення обвинуваченому наслідків укладення угоди", про що також йдеться у ч. 4 ст. 474 КПК, недотримання положень якої є підставою для оскарження аналізованих судових рішень, свідчить про істотність зазначеного порушення та важливість забезпечення права обвинуваченого на таке роз'яснення. Зазначимо, що згідно зі ст. 473 КПК наслідком укладення та затвердження угоди про примирення для підозрюваного (обвинуваченого) є обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 КПК та відмова від здійснення прав, передбачених п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК, а угоди про визнання винуватості - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями ст. ст. 394 та 424 КПК та його відмова від здійснення прав, передбачених абз. 1 та 4 п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК.

Потерпілий, його представник, законний представник може оскаржити вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення лише з таких підстав:

- призначення обвинуваченому покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди. Наприклад, обвинувачений, який вчинив необережне пошкодження чужого майна, поєднане зі спричиненням тяжких тілесних ушкоджень потерпілому (ст. 196 КК), уклав з останнім угоду про примирення, узгодивши при цьому покарання у виді виправних робіт строком 1 рік. Суд, затверджуючи таку угоду, самостійно, з власної ініціативи, призначив обвинуваченому покарання із застосуванням ст. 69 КК у виді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- ухвалення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання. Наприклад, вироком затверджена угода, в якій не визначено узгоджене покарання та/або відсутня згода сторін на його призначення відповідно до вимог ч. 1 ст. 471 КПК;

- невиконання судом вимог процесуального закону щодо необхідності у судовому засіданні переконатися, що потерпілий угоду про примирення уклав добровільно, а також невжиття заходів для з'ясування, чи справді угоду було укладено добровільно, нездійснення або неналежне здійснення судом перевірки змісту угоди на відповідність її вимогам КПК та закону України про кримінальну відповідальність;

- нероз'яснення судом потерпілому перед ухваленням рішення про затвердження угоди про примирення наслідків укладення та затвердження такої угоди. Зазначимо, що відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 473 КПК наслідком укладення та затвердження угоди про примирення для потерпілого є:

- а) обмеження його права на оскарження вироку. Вирок, яким затверджено угоду про примирення, може бути оскаржено останнім лише з підстав, передбачених статтями 394, 424 КПК;

- б) позбавлення потерпілого права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди, крім випадку невиконання засудженим умов угоди про примирення (ст. 476 КПК).

Слід зазначити, що у разі невиконання останнім умов угоди, потерпілий відповідно до ч. 1 ст. 476 КПК, у межах встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення, має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. За наслідками розгляду такого клопотання суд своєю ухвалою може відмовити у скасуванні вироку або скасувати його та згідно з ч. 3 ст. 476 КПК призначити судовий розгляд у загальному порядку або направити матеріали кримінального провадження для завершення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угоду було ініційовано та укладено на цій стадії кримінального провадження.

Ухвала про скасування вироку, яким було затверджено угоду, або про відмову у скасуванні вироку (залишення його без змін) відповідно до ч. 4 ст. 476 КПК може бути оскаржена в апеляційному порядку. Ухвала про відмову у скасуванні вироку після його перегляду в апеляційному порядку та ухвала суду апеляційної інстанції, постановлена за результатами розгляду апеляційної скарги на таку ухвалу, можуть бути визнані такими, що перешкоджають подальшому кримінальному провадженню, та бути предметом розгляду судом касаційної інстанції.

Прокурор може оскаржити:

- вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення лише з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено;

- вирок суду першої інстанції на підставі угоди про визнання винуватості з підстав: а) призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; б) затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено. До таких кримінальних проваджень слід віднести:

1) провадження щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої, середньої тяжкості чи тяжких злочинів, внаслідок яких шкоду завдано правам та інтересам фізичної та/або юридичної особам;

2) провадження щодо особливо тяжких злочинів незалежно від кола суб'єктів, яким завдано шкоду внаслідок їх вчинення. Тобто угоду про визнання винуватості не може бути укладено у будь-якому випадку.

9. В касаційному порядку можуть бути оскаржені вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) після його перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок. Оскаржити зазначені рішення можуть лише сторони судового провадження з тих же підстав, що й в апеляційному порядку, за винятком визначених у п. 3 ч. 3 ст. 424 КПК підстав оскарження прокурором. Так, прокурор відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 424 КПК на відміну від стадії апеляційного оскарження не має права на оскарження зазначених вище рішень із підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено. Натомість через використання у ч. 3 ст. 424 КПК терміна "угода" без уточнення

її виду, у зв'язку з чим під ним слід розуміти як угоду про примирення, так і угоду про визнання винуватості, має право оскаржити вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) після його перегляду в апеляційному порядку, а також судове рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок з підстав призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди, а також з підстави затвердження судом угоди про визнання винуватості у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено.

Питання, пов'язані з призначенням покарання, звільненням від кримінальної відповідальності та покарання, буде розглянуто після проведення узагальнення судової практики.

Інформаційний лист підготовлено виконуючим обов'язки Голови ВССУ С.М. Міщенком і помічником заступника Голови ВССУ Т.І. Слущкою, обговорено та схвалено на нараді суддів судової палати у кримінальних справах 14 листопада 2012 року.

7.2. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 29 січня 2013 року № 223-158/0/4-13 «Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

**Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції
судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб
під час застосування заходів забезпечення кримінального
провадження**

З метою однакового застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм кримінального процесуального законодавства, уникнення неоднозначного його тлумачення під час здійснення повноважень слідчим суддею суду першої інстанції **судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу місцевих та апеляційних судів на наступне.**

1. Вирішуючи питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у кожному випадку розгляду відповідних клопотань слідчі судді зобов'язані:

- сумлінно і принципово здійснювати повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, діяти у межах і відповідно до вимог закону;

- перевіряти наявність об'єктивної необхідності та виправданість такого втручання у права і свободи особи, з'ясувати можливість досягнення мети, на яку посилається автор клопотання, без застосування цих заходів;

- зважати, що незалежно від визначеного процесуальним законом суб'єкта ініціювання застосування заходів забезпечення обов'язок довести наявність трьох необхідних складових для їх застосування (ч. 3 ст. 132 КПК) покладається на слідчого та/або прокурора;

- враховувати, що докази на підтвердження обставин, викладених у клопотанні про застосування заходів забезпечення, подаються особою, яка заявляє таке клопотання;

- пам'ятати, що суддя, який брав участь у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, згідно з ч. 1 ст. 76 КПК не має права брати участь у цьому ж провадженні в суді як першої, так і апеляційної та касаційної інстанцій, а також при перегляді судових рішень Верховним Судом України або за нововиявленими обставинами.

2. Слід зважати, що лише з дозволу та на підставі ухвали слідчого судді проводяться процесуальні дії, під час яких має місце суттєве тимчасове обмеження прав та інтересів осіб. До переліку таких дій, крім негласних слідчих (розшукових), належать окремі слідчі (розшукові) дії, більшість заходів забезпечення кримінального провадження й інші процесуальні дії, а саме: привід (ч. 2 ст. 140 КПК); накладення грошового стягнення (ч. 2 ст. 144 КПК); тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ч. 2 ст. 148 КПК); відсторонення від посади (ч. 2 ст. 154 КПК); тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 2 ст. 159 КПК); арешт майна (ч. 2 ст. 170 КПК); запобіжні заходи (ч. 4 ст. 176 КПК); знищення, передача для технологічної переробки або для реалізації речових доказів за відсутності згоди власника (ч. 6 ст. 100 КПК); обшук (ч. 2 ст. 234 КПК); огляд житла чи іншого володіння особи за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 2 ст. 237 КПК); слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 5 ст. 240 КПК); примусове відібрання біологічних зразків для експертизи (ч. 3 ст. 245 КПК); примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи (ч. 3 ст. 242, ч. 2 ст. 509 КПК) тощо.

3. Відповідно до ч. 2 ст. 132 КПК усі клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у тому числі запобіжних заходів (ч. 2 ст. 131 КПК), подаються до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування. Такі клопотання розглядаються слідчим суддею, який визначається автоматизованою системою документообігу суду в порядку, передбаченому ч. 3 ст. 35 КПК (незалежно від того, який слідчий суддя розглядав інші клопотання у цьому ж кримінальному провадженні раніше).

У випадку проведення досудового розслідування слідчою групою клопотання щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження також розглядаються слідчим суддею місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування. Підставою для визначення територіальної юрисдикції суду першої інстанції при розгляді клопотань щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження є постанова керівника відповідного органу досудового розслідування про створення слідчої групи, в якій визначено місце проведення досудового розслідування.

Беручи до уваги, що законодавець у більшості випадків прямо зазначає, що судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування здійснюється слідчим суддею суду першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 7 ст. 100, ч. 2 ст. 132, ч. 1 ст. 184, ч. 1 ст. 192, ч. 2 ст. 199, ч. 1 ст. 201, ч. 3 ст. 244, ч. 10 ст. 290 КПК), з урахуванням положень ч. 6 ст. 9 КПК правильним є застосування зазначеного правила й до розгляду клопотань, територіальна підсудність щодо яких прямо не визначена процесуальним законом (наприклад, ч. 1 ст. 306, ч. 3 ст. 234 КПК тощо). Зауважимо, що у таких випадках не можна керуватися положенням ч. 1 ст. 32 КПК, яке, з огляду на зміст цієї статті та її місце у структурі КПК, стосується лише суду, який здійснює кримінальне провадження як орган, що розглядає справу по суті (пункти 20 - 22 ч. 1 ст. 3, ст. 30, ст. 31 КПК), і не регламентує діяльність слідчого судді.

4. У разі задоволення відводу (самовідводу) слідчому судді та неможливості передання клопотання на розгляд іншому слідчому судді чи в інших випадках неможливості здійснення повноважень щодо судового контролю слідчим суддею належного суду питання підсудності розгляду відповідних клопотань, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, має вирішуватися у порядку, передбаченому ст. 34 КПК.

5. Крім слідчого (за погодженням прокурора) та прокурора, мають право подавати клопотання до слідчого судді про застосування:

- судового виклику - підозрюваний, його захисник, потерпілий, його представник (ст. 134 КПК);
- приводу - сторона кримінального провадження, потерпілий (ч. 2 ст. 140 КПК);
- тимчасового доступу до речей і документів - сторони кримінального провадження (ст. 160 КПК);
- арешту майна - цивільний позивач (ст. 171 КПК).

За відсутності згоди (погодження) прокурора слідчий не вправі звертатися до суду з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, а також про проведення слідчих (розшукових) дій, крім випадків, передбачених КПК.

Слідчий суддя, в тому числі й суд (під час судового провадження), вправі у порядку та на підставах, визначених законом, із власної ініціативи застосувати

такі заходи забезпечення кримінального провадження: здійснення судового виклику певної особи (ст. 134 КПК), накладення грошового стягнення (ч. 2 ст. 144 КПК), прийняття рішення про здійснення приводу підозрюваного/обвинуваченого або свідка (ч. 2 ст. 140 КПК).

6. У межах одного кримінального провадження клопотання про застосування заходів забезпечення, у тому числі запобіжних заходів, вноситься щодо кожної особи окремо.

7. До клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження додається: 1) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження - у всіх без винятку випадках; 2) копії матеріалів, якими сторона кримінального провадження, що подала відповідне клопотання, обґрунтовує свої доводи (ст. 141, 145, абз. 2 ч. 2 ст. 150, абз. 2 ч. 2 ст. 157, абз. 2 ч. 2 ст. 171 КПК). Такі ж копії матеріалів, з огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, мають долучатися й до клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів; 3) документи, які підтверджують надання підозрюваному, в тому числі й обвинуваченому, копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання (абз. 2 ч. 2 ст. 150, абз. 2 ч. 2 ст. 157 КПК). При цьому у разі подання клопотань щодо декількох осіб у рамках одного кримінального провадження слідчий суддя має перевірити належність, достовірність і допустимість доказів стосовно кожної особи окремо.

8. Відповідно до положень КПК слідчий суддя має розглянути клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження у визначений законом термін. Зокрема, клопотання про:

- привід - розглядається у день надходження клопотання;
- грошове стягнення, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади - не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання;
- тимчасовий доступ до речей і документів, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, - розглядається не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання до суду. У разі якщо особа, яка подала клопотання, обґрунтує у ньому наявність реальної загрози зміни або знищення речей і документів, слідчий суддя має невідкладно розглянути зазначене клопотання;
- арешт майна, яке не було тимчасово вилученим, - розглядається не пізніше двох днів із дня надходження відповідного клопотання до суду (ч. 1 ст. 172 КПК). Водночас ухвалу про арешт тимчасово вилученого майна має бути постановлено (тобто розглянуто) не пізніше сімдесяти двох годин із дня знаходження до суду відповідного клопотання (ч. 6 ст. 173 КПК).

9. Повне фіксування судового розгляду клопотання щодо застосування запобіжного заходу (за допомогою звукозаписувального технічного засобу) здійснюється у разі наявності клопотання однієї із сторін про таке фіксування. За його відсутності фіксування судового розгляду за допомогою технічних засобів не здійснюється, що не позбавляє секретаря судового засідання обов'язку вести журнал судового засідання.

10. Після розгляду клопотання про застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчий суддя вправі постановити ухвалу про: 1) задоволення клопотання; 2) відмову у задоволенні клопотання; 3) повернення його для усунення недоліків, якщо клопотання подано слідчому судді без додержання вимог, визначених відповідною нормою КПК. Зокрема, прокурору повертається клопотання про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та про відсторонення від посади, якщо воно подано без додержання вимог статей 150 та 155 КПК відповідно (ч. 3 ст. 151, ч. 2 ст. 156 КПК), прокурору чи цивільному позивачу, якщо клопотання про арешт майна не відповідає вимогам ст. 171 КПК (ч. 3 ст. 172 КПК). З огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, беручи до уваги, що такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей і документів є найбільш поширеним серед інших, вважаємо, що в разі невідповідності клопотання про його застосування вимогам ч. 2 ст. 160 КПК слідчий суддя вправі повернути його прокурору для усунення недоліків. Слід зазначити, що підстави повернення клопотання мають бути належним чином обґрунтовані, а недоліки, які потребують усунення, такими, що могли перешкодити постановленню слідчим суддею законного та обґрунтованого рішення.

11. Ухвала слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження повинна відповідати вимогам закону, містити чіткі формулювання, вказівку на вчинення конкретних дій. Наприклад, надати (ким та кому) тимчасовий доступ до речей і/або документів (яких саме) чи надати тимчасовий доступ до речей і/або документів та можливість вилучити їх.

В ухвалі про задоволення клопотання щодо застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчий суддя повинен зазначити строк її (ухвали) дії, враховуючи, що: 1) для запобіжних заходів, арешту майна цей строк є пропорційним строку досудового розслідування - два місяці; 2) строк тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади не може становити більше двох місяців, а строк дії тимчасового доступу до речей і документів - більше одного місяця. Слід зазначити, що в разі нездійснення представником правоохоронного органу протягом визначеного в ухвалі слідчого судді строку доступу до речей і документів слідчий за погодженням із прокурором або прокурор має звернутися з клопотанням ще раз, зазначивши, крім іншого, обставини, що завадили йому здійснити такий доступ в межах визначеного в ухвалі слідчого судді часу.

Сплив строку дії ухвали про застосування заходу забезпечення кримінального провадження свідчить про припинення цього заходу забезпечення та поновлення прав і свобод особи, щодо якої він застосовувався або інтересів якої стосувався.

12. За клопотанням прокурора слідчий суддя відповідно до строку досудового розслідування може продовжити застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема відсторонення від посади, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та запобіжних заходів. Останні, зокрема, можуть бути продовжені у межах досудового розслідування до шести

місяців - у кримінальному провадженні щодо злочинів невеликої тяжкості або середньої тяжкості; до 12 місяців - щодо тяжких та особливо тяжких злочинів.

13. Розгляд питання щодо скасування заходів забезпечення кримінального провадження здійснюється у порядку, передбаченому статтями 147, 158, 174 КПК. Слід звернути увагу, що згідно з ч. 1 ст. 147 КПК клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення розглядається слідчим суддею, судом (під час судового розгляду), який виніс ухвалу про накладення грошового стягнення. Такий підхід, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, доцільно використовувати й при розгляді клопотань про скасування відсторонення від посади та арешту майна. Слідчий суддя скасовує ці заходи забезпечення лише у випадках:

- визнання доводів особи, яка не була присутня при прийнятті рішення про накладення грошового стягнення, щодо безпідставності застосування такого заходу обґрунтованими. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення оскарженню не підлягає;

- надходження від прокурора або підозрюваного/обвинуваченого, якого було відсторонено від посади, клопотання про те, що у подальшому застосуванні такого заходу минула потреба. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про відсторонення від посади, на відміну від ухвали слідчого судді про відсторонення від посади або відмову у ньому (п. 11 ч. 1 ст. 309 КПК), оскарженню не підлягає;

- надходження від підозрюваного/обвинуваченого, його захисника, законного представника, іншого власника чи володільця майна клопотання про скасування повністю або частково арешту майна, якщо зазначені особи: 1) не були присутні при розгляді питання про арешт майна; 2) доведуть, що в подальшому застосуванні цього заходу минула потреба; 3) доведуть, що арешт накладено необґрунтовано. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про арешт майна, на відміну від ухвали слідчого судді про арешт майна або відмову у ньому (п. 9 ч. 1 ст. 309 КПК), оскарженню не підлягає. Слід звернути увагу суддів судів апеляційної інстанції, що у разі подання особами, визначеними у ст. 174 КПК, скарги на ухвалу слідчого судді суду першої інстанції про арешт майна у зв'язку з необґрунтованістю його накладення вони мають перевірити, чи подавалось цими особами клопотання про скасування цього заходу забезпечення слідчому судді місцевого суду та в разі негативної відповіді на зазначене питання може залишити ухвалу без змін. Іншими словами, з підстави необґрунтованості накладення арешту на майно особи, перелік яких визначено у ч. 1 ст. 174 КПК, вправі звернутися до слідчого судді суду першої інстанції із клопотанням про скасування ним своєї ухвали (абз. 2 ч. 2 ст. 174 КПК), а потім, у разі незгоди з прийнятим рішенням, вправі оскаржити ухвалу про арешт майна в апеляційному порядку згідно зі ст. 309 КПК.

14. Клопотання прокурора, слідчого (за погодженням з прокурором) про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може передувати тимчасове вилучення слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою особою у

законно затриманої ними особи (в порядку, передбаченому ст. 208 КПК) документів, які посвідчують таке право (право керування транспортним засобом або судном, право полювання, право на здійснення підприємницької діяльності).

Факт передання тимчасово вилучених документів, які посвідчують користування спеціальним правом, засвідчується протоколом, який складається слідчим, прокурором, іншою уповноваженою службовою особою під час законного затримання та тимчасового вилучення документів. Після складення такого протоколу слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа зобов'язана передати тимчасово вилучені документи на зберігання відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України.

При цьому у випадку тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді із клопотанням про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом не пізніше двох днів із моменту тимчасового вилучення. Пропуск зазначеного строку тягне за собою необхідність повернення тимчасово вилучених документів.

Закінчення строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, за відсутності клопотання прокурора про його продовження або відмови слідчого судді, суду про продовження строку здійснення цього заходу забезпечення кримінального провадження, тягне за собою його припинення та необхідність повернення тимчасово вилучених документів.

15. Відсторонення від посади як захід забезпечення кримінального провадження здійснюється:

1) з метою:

- припинення кримінального правопорушення;
- припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного/обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження (наприклад, притягнути до дисциплінарної відповідальності свідка, який є підлеглим обвинуваченого/підозрюваного) або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

При цьому доведення необхідності застосування цього засобу забезпечення перед слідчим суддею, судом, іншою уповноваженою особою покладено на прокурора, слідчого;

2) лише щодо особи, яка:

- підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину. З наведеного зрозуміло, що відсторонення від посади не може застосовуватись до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину невеликої тяжкості чи у вчиненні кримінального проступку;

- є службовою особою правоохоронного органу - незалежно від тяжкості злочину. З використаного законодавцем формулювання "незалежно від тяжкості злочину" можна зробити висновок, що на кримінальні проступки це положення

закону не поширюється, а отже, вчинення службовою особою правоохоронного органу кримінального проступку не може бути підставою для відсторонення її від посади;

3) на підставі рішення:

- слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження. Слідчий суддя під час досудового розслідування, а суд (незалежно від його складу) під час судового провадження приймає судові рішення лише у формі ухвали;

- Президента України щодо осіб, які ним призначаються;

- Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо суддів.

При цьому **приводом** для прийняття рішення про відсторонення від посади є клопотання: 1) прокурора, слідчого за погодженням із прокурором - в загальному порядку; 2) прокурора про відсторонення від посади особи, що призначалася Президентом України; 3) Генерального прокурора України про відсторонення від посади судді.

Клопотання прокурора, слідчого за погодженням із прокурором про відсторонення особи від посади розглядається слідчим суддею, судом не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участю слідчого та/або прокурора, підозрюваного/обвинуваченого, його захисника. В разі відсутності цих осіб суд має відкласти розгляд клопотання та вжити заходів для забезпечення їх прибуття до суду. Зокрема, у випадку неприбуття в судові засідання прокурора або захисника, участь якого відповідно до положень КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд має відкласти розгляд клопотання, визначивши дату, час та місце проведення наступного засідання. Якщо ж причина неприбуття цих осіб не є поважною, суд порушує питання про відповідальність прокурора або захисника, які не прибули, перед органами, які уповноважені притягати їх до дисциплінарної відповідальності (перед прокурором вищого рівня або кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури).

Під час розгляду клопотання слідчий суддя, суд має право за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про відсторонення від посади.

Вирішуючи питання про відсторонення від посади, слідчий суддя, суд згідно з ч. 2 ст. 157 КПК зобов'язаний враховувати такі обставини:

- правову підставу для відсторонення від посади;

- достатність доказів, які свідчать про вчинення особою кримінального правопорушення. Незважаючи на те, що законодавець у цій частині статті використав узагальнюючий термін "кримінальне правопорушення", яке передбачає як злочини, так і кримінальні проступки, з огляду на загальні положення відсторонення від посади, передбачені ст. 154 КПК, слідчий суддя, суд мають враховувати достатність доказів, які свідчать про вчинення особою не кримінального правопорушення, а злочину, до того ж щонайменше середньої тяжкості;

- наслідки відсторонення від посади для інших осіб. При цьому слідчий суддя, суд має враховувати як "позитивні" наслідки застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження (зокрема, унеможливлення впливу на свідків та інших учасників кримінального провадження), так і негативні (зупинка підприємства, простій, не виплата заробітної плати тощо).

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя, суд приймає одне з таких рішень:

- повертає клопотання прокурору, якщо його подано без додержання вимог ст. 155 КПК, зокрема не дотримано приписів закону щодо суб'єкта звернення, змісту клопотання, додатків до нього;

- відмовляє у задоволенні клопотання про відсторонення від посади, якщо слідчий, прокурор не доведе наявність достатніх підстав вважати, що такий захід є необхідним;

- постановляє ухвалу про відсторонення від посади.

Копія ухвали надсилається особі, яка звернулася з відповідним клопотанням, підозрюваному/обвинуваченому, іншим заінтересованим особам не пізніше дня, наступного за днем її постановлення. Ухвала підлягає негайному виконанню.

Строк відсторонення від посади може бути продовжено за рішенням слідчого судді, суду (в окремих випадках - Президента України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів) за умови, що :

- клопотання подано прокурором (у випадку продовження строку відсторонення від посади судді - Генеральним прокурором України);

- клопотання подано не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попереднього рішення (ухвали слідчого судді, суду, рішення Президента України тощо);

- обставини, які були підставою для відсторонення від посади, продовжують існувати і сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей, заради яких було здійснено відсторонення від посади, іншими способами протягом дії попередньої ухвали.

16. Слідчі судді мають враховувати, що однорідні питання, які потрібно з'ясувати в рамках одного кримінального провадження шляхом застосування одного або різних видів заходів забезпечення, пов'язаних між собою (при цьому необхідність з'ясування таких питань обґрунтовується однаковими обставинами), можуть ініціюватися слідчим (прокурором) у рамках одного клопотання та вирішуватися слідчим суддею в одній ухвалі. Такий підхід доцільно застосовувати для розгляду клопотань про надання тимчасового доступу до документів, які знаходяться в операторів і провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст, маршрути передавання тощо (ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК).

Зокрема, у разі необхідності отримання інформації у рамках одного кримінального провадження з однакою обґрунтуванням такої потреби вважаємо доцільним об'єднання в межах одного клопотання, які стосуються отримання тимчасового доступу (можливості ознайомитися та зробити копії) до

документів, що знаходяться в оператора (провайдера), за умови реальної технічної можливості операторів (провайдерів) телекомунікацій надати таку інформацію, та які містять:

1) інформацію про ідентифікаційні ознаки кінцевого обладнання телекомунікацій (абонентський номер SIM-картки, IMEI, MAC-адреса, IP-адреса тощо), яке перебувало у зоні дії певних базових станцій у певний час;

2) інформацію про прізвища, імена, по батькові та інші відомості про споживача телекомунікаційних послуг та абонентів зазначеного кінцевого обладнання телекомунікацій (за наявності таких відомостей);

3) інформацію про типи з'єднань зазначеного кінцевого обладнання телекомунікацій (вхідні та вихідні з'єднання) за певний період часу включно із зазначенням дати і часу, тривалості таких з'єднань, маршрутів передавання даних (при цьому зазначений період часу може завершуватися після пред'явлення ухвали до виконання, тобто передбачати надання доступу - можливості постфактум ознайомитися та зробити копії - до інформації щодо з'єднань, які відбудуться у майбутньому);

4) зазначену в пунктах 1, 2, 3 інформацію щодо кінцевого обладнання телекомунікацій, з якими з'єднувалося кінцеве обладнання телекомунікацій, що перебувало у зоні дії певних базових станцій у певний час, та щодо їх наступних з'єднань;

5) іншу інформацію про телекомунікації.

Так само можуть ініціюватися слідчим (прокурором) та вирішуватися слідчим суддею клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності та вилучення таких документів. При цьому клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, яке посвідчується тимчасово вилученими документами, розглядаються окремо у порядку, передбаченому ст. 150 КПК.

17. 1. Під час здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні слідчим суддям необхідно враховувати, що у КПК передбачено декілька процесуальних дій, які мають певну схожість. Зокрема, у ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК передбачено такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться в операторів та провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання, а статтями 263 та 268 КПК передбачено такі негласні слідчі (розшукові) дії, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно. Зазначені процесуальні дії слід відмежовувати таким чином:

- дії, передбачені статтями 263 та 268 КПК, є негласними слідчими (розшуковими) діями, дозвіл на проведення яких надає слідчий суддя суду апеляційної інстанції. Інформація щодо цих дій, згідно із Законом України "Про державну таємницю" та пунктами 4.12.4 і 4.12.5 Зводу відомостей, що

становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440, містить відомості, що становлять державну таємницю. Водночас дії, передбачені ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК, є заходами забезпечення кримінального провадження, дозвіл на застосування яких надає слідчий суддя суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці;

- тимчасовий доступ надається до документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо і не дають можливості втрутитися у приватне спілкування, тобто отримати доступ до змісту інформації, що передається. А зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК) є різновидом втручання у приватне спілкування, оскільки здійснюється доступ до змісту повідомлень будь-якого виду та інформації, що передається особою під час зв'язку;

- у статтях 159, 162 КПК передбачено отримання слідчим (прокурором) інформації про зв'язок, що відбувся в минулому (постфактум), у тому числі про місцезнаходження радіоелектронного засобу у певний день та час, водночас визначена у ст. 268 КПК негласна слідча (розшукова) дія - установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу - передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто дає змогу отримати інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним, визначити маршрут його перебування).

2. Слід звернути увагу, що особа, зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів, зобов'язана згідно з ч. 1 ст. 165 КПК надати тимчасовий доступ до визначених в ухвалі речей або документів особі, вказаній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду або ж особі, уповноваженій на здійснення тимчасового доступу на підставі доручення слідчого. Ураховуючи специфіку формату зберігання інформації, що передбачена у п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК і знаходиться в операторів (провайдерів) телекомунікацій, надання доступу до відповідних документів (тобто надання можливості ознайомитися з ними та зробити з них копії) може здійснюватися як безпосередньо в оператора (провайдера), так і шляхом надання доступу до відповідних документів уповноваженому на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж підрозділу правоохоронного органу через відповідні інформаційні системи відповідно до встановленого порядку з обов'язковим наданням копії ухвали слідчого судді відповідному оператору (провайдеру).

Згідно зі ст. 163 КПК розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється за участю особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, при цьому неприбуття такої особи без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання. Разом з тим, слід враховувати, що зазначене не звільняє суд від обов'язку повідомити (здійснити судовий виклик) таку особу про розгляд відповідних клопотань. Беручи до уваги, що в ч. 1 ст. 135 КПК серед інших

способів виклику до слідчого судді передбачено надіслання повістки про виклик електронною поштою, враховуючи положення ст. 136 КПК та з огляду на строки розгляду клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, правильним є направлення оператору (провайдеру) телекомунікацій судового виклику електронною поштою на надану (офіційно оприлюднену) оператором (провайдером) телекомунікацій електронну адресу.

Без виклику особи, у володінні якої знаходяться речі чи документи про тимчасовий доступ до яких ставиться питання, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом, якщо стороною кримінального провадження, що звертається із клопотанням, буде доведено наявність передбачених у ч. 2 ст. 163 КПК підстав.

18. Беручи до уваги зміст положень ч. 1 ст. 86, частин 2 та 3 ст. 93 КПК, застосування стороною кримінального провадження такого способу збирання доказів як вилучення речей чи документів (ч. 7 ст. 163 КПК) під час отримання доступу до речей і документів може здійснюватися у випадках, якщо: 1) особа, у володінні якої знаходяться речі або документи, не бажає добровільно передати їх стороні кримінального провадження або є підстави вважати, що вона не здійснить таку передачу добровільно після отримання відповідного запиту чи намагатиметься змінити або знищити відповідні речі або документи; 2) речі та документи згідно зі ст. 162 КПК містять охоронювану законом таємницю і таке вилучення необхідне для досягнення мети застосування цього заходу забезпечення. В інших випадках сторона кримінального провадження може витребувати та отримати речі або документи за умови їх добровільного надання володільцем без застосування процедури, передбаченої главою 15 КПК.

19. Згідно з п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна має назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту. Разом із тим під час розгляду відповідних клопотань слідчим суддям необхідно враховувати, що такі документи не можуть бути зазначені у клопотанні та надані щодо майна, право власності на яке неможливо підтвердити документально (наприклад, на майно, вилучене з обігу; рухоме майно, що не підлягає державній реєстрації і документи щодо якого відсутні, тощо), а також щодо майна, яке підлягає державній реєстрації, проте всупереч вимогам закону не було зареєстровано. Водночас відповідну неможливість має бути обґрунтовано у клопотанні, про неї має бути зазначено і в ухвалі. Документи, що підтверджують право власності на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації і яке було фактично зареєстровано, або копії цих документів, мають зазначатися в клопотанні та обов'язково додаватися до клопотання (наприклад, інформаційна довідка з Державного реєстру прав на нерухоме майно тощо).

20. Перелік ухвал слідчого судді суду першої інстанції, що підлягають оскарженню в апеляційному порядку, визначено частинами 1 і 2 ст. 309 КПК. Цей перелік є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної

сили, але не зупиняє згідно з ч. 2 ст. 400 КПК її виконання, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Порядок перевірки ухвал слідчого судді, регламентований ст. 422 КПК, відрізняється від провадження в суді апеляційної інстанції з розгляду судових рішень, ухвалених судом першої інстанції (частини 1 і 2 ст. 392 КПК), за предметом оскарження, порядком (зокрема дії, передбачені статтями 398, 399 КПК, при розгляді скарги на ухвалу слідчого судді не проводяться) і строками розгляду.

Отримавши апеляційну скаргу на ухвалу слідчого судді, суддя-доповідач невідкладно (в день надходження скарги до суду або на наступний день) витребує з суду першої інстанції відповідні матеріали та не пізніше як за день до апеляційного розгляду цієї скарги повідомляє особу, яка її подала, прокурора та інших заінтересованих осіб про час, дату і місце апеляційного розгляду. Варто зауважити, що апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні, тобто не пізніше четвертого дня з дня її надходження до суду апеляційної інстанції. Визначений у ч. 2 ст. 422 КПК строк апеляційного розгляду, через використання законодавцем слова "розглядається", свідчить про те, що у цих часових межах суд апеляційної інстанції має розпочати розгляд апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді. Тобто якщо в судове засідання на судовий виклик суду не з'явився учасник кримінального провадження, участь якого відповідно до КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд з власної ініціативи може застосувати до неї привід або вжити інших заходів для забезпечення її участі в судовому засіданні та призначити судове засідання на інший день.

7.3. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05 квітня 2013 року № 223-559/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

З метою однакового застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм кримінального процесуального законодавства, уникнення неоднозначного його тлумачення під час здійснення повноважень слідчим суддею суду першої інстанції **судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу місцевих та апеляційних судів на наступне.**

1. Вирішуючи питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у кожному випадку розгляду відповідних клопотань слідчі судді зобов'язані:

- сумлінно і принципово здійснювати повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, діяти у межах і відповідно до вимог закону;

- перевіряти наявність об'єктивної необхідності та виправданість такого втручання у права і свободи особи, з'ясовувати можливість досягнення мети, на яку посилається автор клопотання, без застосування цих заходів;

- зважати, що незалежно від визначеного процесуальним законом суб'єкта ініціювання застосування заходів забезпечення обов'язок довести наявність трьох необхідних складових для їх застосування (ч. 3 ст. 132 КПК) покладається на слідчого та/або прокурора;

- враховувати, що докази на підтвердження обставин, викладених у клопотанні про застосування заходів забезпечення, подаються особою, яка заявляє таке клопотання;

- пам'ятати, що суддя, який брав участь у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, згідно з ч. 1 ст. 76 КПК не має права брати участь у цьому ж провадженні в суді як першої, так і апеляційної та касаційної інстанції, а також при перегляді судових рішень Верховним Судом України або за нововиявленими обставинами.

2. Слід зважати, що лише з дозволу та на підставі ухвали слідчого судді проводяться процесуальні дії, під час яких має місце суттєве тимчасове обмеження прав та інтересів осіб. До переліку таких дій, крім негласних слідчих (розшукових), належать окремі слідчі (розшукові) дії, більшість заходів забезпечення кримінального провадження й інші процесуальні дії, а саме: привід (ч. 2 ст. 140 КПК); накладення грошового стягнення (ч. 2 ст. 144 КПК); тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ч. 2 ст. 148 КПК); відсторонення від посади (ч. 2 ст. 154 КПК); тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 2 ст. 159 КПК); арешт майна (ч. 2 ст. 170 КПК); запобіжні заходи (ч. 4 ст. 176 КПК); знищення, передача для технологічної переробки або для реалізації речових доказів за відсутності згоди власника (ч. 6 ст. 100 КПК); обшук (ч. 2 ст. 234 КПК); огляд житла чи іншого володіння особи за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 2 ст. 237 КПК); слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 5 ст. 240 КПК); примусове відібрання біологічних зразків для експертизи (ч. 3 ст. 245 КПК); примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи (ч. 3 ст. 242, ч. 2 ст. 509 КПК) тощо.

3. Відповідно до ч. 2 ст. 132 КПК усі клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у тому числі запобіжних заходів (ч. 2 ст. 131 КПК), подаються до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування. Такі клопотання розглядаються слідчим суддею, який визначається автоматизованою системою документообігу суду в порядку, передбаченому ч. 3 ст. 35 КПК (незалежно від того, який слідчий суддя розглядав інші клопотання у цьому ж кримінальному провадженні раніше).

У випадку проведення досудового розслідування слідчою групою клопотання щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження також розглядаються слідчим суддею місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування. Підставою для визначення територіальної юрисдикції суду першої інстанції при розгляді клопотань щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження є постанова керівника відповідного органу досудового розслідування про створення слідчої групи, в якій визначено місце проведення досудового розслідування.

Беручи до уваги, що законодавець у більшості випадків прямо зазначає, що судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування здійснюється слідчим суддею суду першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 7 ст. 100, ч. 2 ст. 132, ч. 1 ст. 184, ч. 1 ст. 192, ч. 2 ст. 199, ч. 1 ст. 201, ч. 3 ст. 244, ч. 10 ст. 290 КПК), з урахуванням положень ч. 6 ст. 9 КПК правильним є застосування зазначеного правила й до розгляду клопотань, територіальна підсудність щодо яких прямо не визначена процесуальним

законом (наприклад, ч. 1 ст. 306, ч. 3 ст. 234 КПК тощо). Зауважимо, що у таких випадках не можна керуватися положенням ч. 1 ст. 32 КПК, яке, з огляду на зміст цієї статті та її місце у структурі КПК, стосується лише суду, який здійснює кримінальне провадження як орган, що розглядає справу по суті (пункти 20 - 22 ч. 1 ст. 3, ст. 30, ст. 31 КПК), і не регламентує діяльність слідчого судді.

4. У разі задоволення відводу (самовідводу) слідчому судді та неможливості передання клопотання на розгляд іншому слідчому судді чи в інших випадках неможливості здійснення повноважень щодо судового контролю слідчим суддею належного суду питання підсудності розгляду відповідних клопотань, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, має вирішуватися у порядку, передбаченому ст. 34 КПК.

5. Крім слідчого (за погодженням прокурора) та прокурора, мають право подавати клопотання до слідчого судді про застосування:

- судового виклику - підозрюваний, його захисник, потерпілий, його представник (ст. 134 КПК);

- приводу - сторона кримінального провадження, потерпілий (ч. 2 ст. 140 КПК);

- тимчасового доступу до речей і документів - сторони кримінального провадження (ст. 160 КПК);

- арешту майна - цивільний позивач (ст. 171 КПК).

За відсутності згоди (погодження) прокурора слідчий не вправі звертатися до суду з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, а також про проведення слідчих (розшукових) дій, крім випадків, передбачених КПК.

Слідчий суддя, в тому числі й суд (під час судового провадження), вправі у порядку та на підставах, визначених законом, із власної ініціативи застосувати такі заходи забезпечення кримінального провадження: здійснення судового виклику певної особи (ст. 134 КПК), накладення грошового стягнення (ч. 2 ст. 144 КПК), прийняття рішення про здійснення приводу підозрюваного/обвинуваченого або свідка (ч. 2 ст. 140 КПК).

6. У межах одного кримінального провадження клопотання про застосування заходів забезпечення, у тому числі запобіжних заходів, вноситься щодо кожної особи окремо.

7. До клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження додається: 1) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження - у всіх без винятку випадках; 2) копії матеріалів, якими сторона кримінального провадження, що подала відповідне клопотання, обґрунтовує свої доводи (ст. 141, 145, абз. 2 ч. 2 ст. 150, абз. 2 ч. 2 ст. 157, абз. 2 ч. 2 ст. 171 КПК). Такі ж копії матеріалів, з огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, мають долучатися й до клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів; 3) документи, які підтверджують надання підозрюваному, в тому числі й обвинуваченому, копій клопотання та матеріалів, що обґрунтовують клопотання (абз. 2 ч. 2 ст. 150, абз. 2 ч. 2 ст. 157 КПК). При цьому у разі подання клопотань щодо декількох осіб у рамках одного кримінального провадження слідчий суддя має перевірити належність, достовірність і допустимість доказів стосовно кожної особи окремо.

8. Відповідно до положень КПК слідчий суддя має розглянути клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження у визначений законом термін. Зокрема, клопотання про:

- привід - розглядається у день надходження клопотання;

- грошове стягнення, тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади - не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання;

- тимчасовий доступ до речей і документів, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, - розглядається не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання до суду. У разі якщо особа, яка подала клопотання, обґрунтує у ньому наявність реальної загрози зміни або знищення речей і документів, слідчий суддя має невідкладно розглянути зазначене клопотання;

- арешт майна, яке не було тимчасово вилученим, - розглядається не пізніше двох днів із дня надходження відповідного клопотання до суду (ч. 1 ст. 172 КПК). Водночас ухвалу про

арешт тимчасово вилученого майна має бути постановлено (тобто розглянуто) не пізніше сімдесяти двох годин із дня знаходження до суду відповідного клопотання (ч. 6 ст. 173 КПК).

9. Повне фіксування судового розгляду клопотання щодо застосування запобіжного заходу (за допомогою звукозаписувального технічного засобу) здійснюється у разі наявності клопотання однієї із сторін про таке фіксування. За його відсутності фіксування судового розгляду за допомогою технічних засобів не здійснюється, що не позбавляє секретаря судового засідання обов'язку вести журнал судового засідання.

10. Після розгляду клопотання про застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчий суддя вправі постановити ухвалу про: 1) задоволення клопотання; 2) відмову у задоволенні клопотання; 3) повернення його для усунення недоліків, якщо клопотання подано слідчому судді без додержання вимог, визначених відповідною нормою КПК. Зокрема, прокурору повертається клопотання про застосування тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та про відсторонення від посади, якщо воно подано без додержання вимог статей 150 та 155 КПК відповідно (ч. 3 ст. 151, ч. 2 ст. 156 КПК), прокурору чи цивільному позивачу, якщо клопотання про арешт майна не відповідає вимогам ст. 171 КПК (ч. 3 ст. 172 КПК). З огляду на зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, беручи до уваги, що такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей і документів є найбільш поширеним серед інших, вважаємо, що в разі невідповідності клопотання про його застосування вимогам ч. 2 ст. 160 КПК слідчий суддя вправі повернути його прокурору для усунення недоліків. Слід зазначити, що підстави повернення клопотання мають бути належним чином обґрунтовані, а недоліки, які потребують усунення, такими, що могли перешкодити постановленню слідчим суддею законного та обґрунтованого рішення.

11. Ухвала слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження повинна відповідати вимогам закону, містити чіткі формулювання, вказівку на вчинення конкретних дій. Наприклад, надати (ким та кому) тимчасовий доступ до речей і/або документів (яких саме) чи надати тимчасовий доступ до речей і/або документів та можливість вилучити їх.

В ухвалі про задоволення клопотання щодо застосування заходу забезпечення кримінального провадження слідчий суддя повинен зазначити строк її (ухвали) дії, враховуючи, що: 1) для запобіжних заходів, арешту майна цей строк є пропорційним строку досудового розслідування - два місяці; 2) строк тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади не може становити більше двох місяців, а строк дії тимчасового доступу до речей і документів - більше одного місяця. Слід зазначити, що в разі нездійснення представником правоохоронного органу протягом визначеного в ухвалі слідчого судді строку доступу до речей і документів слідчий за погодженням із прокурором або прокурор має звернутися з клопотанням ще раз, зазначивши, крім іншого, обставини, що завадили йому здійснити такий доступ в межах визначеного в ухвалі слідчого судді часу.

Сплив строку дії ухвали про застосування заходу забезпечення кримінального провадження свідчить про припинення цього заходу забезпечення та поновлення прав і свобод особи, щодо якої він застосовувався або інтересів якої стосувався.

12. За клопотанням прокурора слідчий суддя відповідно до строку досудового розслідування може продовжити застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема відсторонення від посади, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та запобіжних заходів. Останні, зокрема, можуть бути продовжені у межах досудового розслідування до шести місяців - у кримінальному провадженні щодо злочинів невеликої тяжкості або середньої тяжкості; до 12 місяців - щодо тяжких та особливо тяжких злочинів.

13. Розгляд питання щодо скасування заходів забезпечення кримінального провадження здійснюється у порядку, передбаченому статтями 147, 158, 174 КПК. Слід звернути увагу, що згідно з ч. 1 ст. 147 КПК клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення розглядається слідчим суддею, судом (під час судового розгляду), який виніс ухвалу про накладення грошового стягнення. Такий підхід, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9

КПК, доцільно використовувати й при розгляді клопотань про скасування відсторонення від посади та арешту майна. Слідчий суддя скасовує ці заходи забезпечення лише у випадках:

- визнання доводів особи, яка не була присутня при прийнятті рішення про накладення грошового стягнення, щодо безпідставності застосування такого заходу обґрунтованими. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення оскарженню не підлягає;

- надходження від прокурора або підозрюваного/обвинуваченого, якого було відсторонено від посади, клопотання про те, що у подальшому застосуванні такого заходу минула потреба. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про відсторонення від посади, на відміну від ухвали слідчого судді про відсторонення від посади або відмову у ньому (п. 11 ч. 1 ст. 309 КПК), оскарженню не підлягає;

- надходження від підозрюваного/обвинуваченого, його захисника, законного представника, іншого власника чи володільця майна клопотання про скасування повністю або частково арешту майна, якщо зазначені особи: 1) не були присутні при розгляді питання про арешт майна; 2) доведуть, що в подальшому застосуванні цього заходу минула потреба; 3) доведуть, що арешт накладено необґрунтовано. Рішення за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про арешт майна, на відміну від ухвали слідчого судді про арешт майна або відмову у ньому (п. 9 ч. 1 ст. 309 КПК), оскарженню не підлягає. Слід звернути увагу суддів судів апеляційної інстанції, що у разі подання особами, визначеними у ст. 174 КПК, скарги на ухвалу слідчого судді суду першої інстанції про арешт майна у зв'язку з необґрунтованістю його накладення вони мають перевірити, чи подавалось цими особами клопотання про скасування цього заходу забезпечення слідчому судді місцевого суду та в разі негативної відповіді на зазначене питання може залишити ухвалу без змін. Іншими словами, з підстави необґрунтованості накладення арешту на майно особи, перелік яких визначено у ч. 1 ст. 174 КПК, вправі звернутися до слідчого судді суду першої інстанції із клопотанням про скасування ним своєї ухвали (абз. 2 ч. 2 ст. 174 КПК), а потім, у разі незгоди з прийнятим рішенням, вправі оскаржити ухвалу про арешт майна в апеляційному порядку згідно зі ст. 309 КПК.

14. Клопотанню прокурора, слідчого (за погодженням з прокурором) про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом може передувати тимчасове вилучення слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою особою у законно затриманої ними особи (в порядку, передбаченому ст. 208 КПК) документів, які посвідчують таке право (право керування транспортним засобом або судном, право полювання, право на здійснення підприємницької діяльності).

Факт передання тимчасово вилучених документів, які посвідчують користування спеціальним правом, засвідчується протоколом, який складається слідчим, прокурором, іншою уповноваженою службовою особою під час законного затримання та тимчасового вилучення документів. Після складення такого протоколу слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа зобов'язана передати тимчасово вилучені документи на зберігання відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України.

При цьому у випадку тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді із клопотанням про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом не пізніше двох днів із моменту тимчасового вилучення. Пропуск зазначеного строку тягне за собою необхідність повернення тимчасово вилучених документів.

Закінчення строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, за відсутності клопотання прокурора про його продовження або відмови слідчого судді, суду про продовження строку здійснення цього заходу забезпечення кримінального провадження, тягне за собою його припинення та необхідність повернення тимчасово вилучених документів.

15. Відсторонення від посади як захід забезпечення кримінального провадження здійснюється:

- 1) з метою:

- припинення кримінального правопорушення;
- припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного/обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження (наприклад, притягнути до дисциплінарної відповідальності свідка, який є підлеглим обвинуваченого/підозрюваного) або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

При цьому доведення необхідності застосування цього засобу забезпечення перед слідчим суддею, судом, іншою уповноваженою особою покладено на прокурора, слідчого;

2) **лише** щодо особи, яка:

- підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину. З наведеного зрозуміло, що відсторонення від посади не може застосовуватись до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину невеликої тяжкості чи у вчиненні кримінального проступку;

- є службовою особою правоохоронного органу - незалежно від тяжкості злочину. З використаного законодавцем формулювання "незалежно від тяжкості злочину" можна зробити висновок, що на кримінальні проступки це положення закону не поширюється, а отже, вчинення службовою особою правоохоронного органу кримінального проступку не може бути підставою для відсторонення її від посади;

3) **на підставі** рішення:

- слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження. Слідчий суддя під час досудового розслідування, а суд (незалежно від його складу) під час судового провадження приймає судові рішення лише у формі ухвали;

- Президента України щодо осіб, які ним призначаються;

- Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо суддів.

При цьому **приводом** для прийняття рішення про відсторонення від посади є клопотання: 1) прокурора, слідчого за погодженням із прокурором - в загальному порядку; 2) прокурора про відсторонення від посади особи, що призначалася Президентом України; 3) Генерального прокурора України про відсторонення від посади судді.

Клопотання прокурора, слідчого за погодженням із прокурором про відсторонення особи від посади розглядається слідчим суддею, судом не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участю слідчого та/або прокурора, підозрюваного/обвинуваченого, його захисника. В разі відсутності цих осіб суд має відкласти розгляд клопотання та вжити заходів для забезпечення їх прибуття до суду. Зокрема, у випадку неприбуття в судові засідання прокурора або захисника, участь якого відповідно до положень КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд має відкласти розгляд клопотання, визначивши дату, час та місце проведення наступного засідання. Якщо ж причина неприбуття цих осіб не є поважною, суд порушує питання про відповідальність прокурора або захисника, які не прибули, перед органами, які уповноважені притягати їх до дисциплінарної відповідальності (перед прокурором вищого рівня або кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури).

Під час розгляду клопотання слідчий суддя, суд має право за клопотанням сторін кримінального провадження або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про відсторонення від посади.

Вирішуючи питання про відсторонення від посади, слідчий суддя, суд згідно з ч. 2 ст. 157 КПК зобов'язаний враховувати такі обставини:

- правову підставу для відсторонення від посади;

- достатність доказів, які свідчать про вчинення особою кримінального правопорушення. Незважаючи на те, що законодавець у цій частині статті використав узагальнюючий термін "кримінальне правопорушення", яке передбачає як злочини, так і кримінальні проступки, з огляду на загальні положення відсторонення від посади, передбачені ст. 154 КПК, слідчий

суддя, суд мають враховувати достатність доказів, які свідчать про вчинення особою не кримінального правопорушення, а злочину, до того ж щонайменше середньої тяжкості;

- наслідки відсторонення від посади для інших осіб. При цьому слідчий суддя, суд має враховувати як "позитивні" наслідки застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження (зокрема, унеможливлення впливу на свідків та інших учасників кримінального провадження), так і негативні (зупинка підприємства, простій, не виплата заробітної плати тощо).

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя, суд приймає одне з таких рішень:

- повертає клопотання прокурору, якщо його подано без додержання вимог ст. 155 КПК, зокрема не дотримано приписів закону щодо суб'єкта звернення, змісту клопотання, додатків до нього;

- відмовляє у задоволенні клопотання про відсторонення від посади, якщо слідчий, прокурор не доведе наявність достатніх підстав вважати, що такий захід є необхідним;

- постановляє ухвалу про відсторонення від посади.

Копія ухвали надсилається особі, яка звернулася з відповідним клопотанням, підозрюваному/обвинуваченому, іншим заінтересованим особам не пізніше дня, наступного за днем її постановлення. Ухвала підлягає негайному виконанню.

Строк відсторонення від посади може бути продовжено за рішенням слідчого судді, суду (в окремих випадках - Президента України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів) за умови, що :

- клопотання подано прокурором (у випадку продовження строку відсторонення від посади судді - Генеральним прокурором України);

- клопотання подано не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попереднього рішення (ухвали слідчого судді, суду, рішення Президента України тощо);

- обставини, які були підставою для відсторонення від посади, продовжують існувати і сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей, заради яких було здійснено відсторонення від посади, іншими способами протягом дії попередньої ухвали.

16. Слідчі судді мають враховувати, що однорідні питання, які потрібно з'ясувати в рамках одного кримінального провадження шляхом застосування одного або різних видів заходів забезпечення, пов'язаних між собою (при цьому необхідність з'ясування таких питань обґрунтовується однаковими обставинами), можуть ініціюватися слідчим (прокурором) у рамках одного клопотання та вирішуватися слідчим суддею в одній ухвалі. Такий підхід доцільно застосовувати для розгляду клопотань про надання тимчасового доступу до документів, які знаходяться в операторів і провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст, маршрути передавання тощо (ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК).

Зокрема, у разі необхідності отримання інформації у рамках одного кримінального провадження з однаковим обґрунтуванням такої потреби вважаємо доцільним об'єднання в межах одного клопотань, які стосуються отримання тимчасового доступу (можливості ознайомитися та зробити копії) до документів, що знаходяться в оператора (провайдера), за умови реальної технічної можливості операторів (провайдерів) телекомунікацій надати таку інформацію, та які містять:

1) інформацію про ідентифікаційні ознаки кінцевого обладнання телекомунікацій (абонентський номер SIM-картки, IMEI, MAC-адреса, IP-адреса тощо), яке перебувало у зоні дії певних базових станцій у певний час;

2) інформацію про прізвища, імена, по батькові та інші відомості про споживача телекомунікаційних послуг та абонентів зазначеного кінцевого обладнання телекомунікацій (за наявності таких відомостей);

3) інформацію про типи з'єднань зазначеного кінцевого обладнання телекомунікацій (вхідні та вихідні з'єднання) за певний період часу включно із зазначенням дати і часу, тривалості таких з'єднань, маршрутів передавання даних (при цьому зазначений період часу може завершуватися після пред'явлення ухвали до виконання, тобто передбачати надання

доступу - можливості постфактум ознайомитися та зробити копії - до інформації щодо з'єднань, які відбудуться у майбутньому);

4) зазначену в пунктах 1, 2, 3 інформацію щодо кінцевого обладнання телекомунікацій, з якими з'єднувалося кінцеве обладнання телекомунікацій, що перебувало у зоні дії певних базових станцій у певний час, та щодо їх наступних з'єднань;

5) іншу інформацію про телекомунікації.

Так само можуть ініціюватися слідчим (прокурором) та вирішуватися слідчим суддею клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності та вилучення таких документів. При цьому клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, яке посвідчується тимчасово вилученими документами, розглядаються окремо у порядку, передбаченому ст. 150 КПК.

17. 1. Під час здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні слідчим суддям необхідно враховувати, що у КПК передбачено декілька процесуальних дій, які мають певну схожість. Зокрема, у ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК передбачено такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться в операторів та провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання, а статтями 263 та 268 КПК передбачено такі негласні слідчі (розшукові) дії, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно. Зазначені процесуальні дії слід відмежовувати таким чином:

- дії, передбачені статтями 263 та 268 КПК, є негласними слідчими (розшуковими) діями, дозвіл на проведення яких надає слідчий суддя суду апеляційної інстанції. Інформація щодо цих дій, згідно із Законом України "Про державну таємницю" та пунктами 4.12.4 і 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440, містить відомості, що становлять державну таємницю. Водночас дії, передбачені ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК, є заходами забезпечення кримінального провадження, дозвіл на застосування яких надає слідчий суддя суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці;

- тимчасовий доступ надається до документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо і не дають можливості втрутитися у приватне спілкування, тобто отримати доступ до змісту інформації, що передається. А зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК) є різновидом втручання у приватне спілкування, оскільки здійснюється доступ до змісту повідомлень будь-якого виду та інформації, що передається особою під час зв'язку;

- у статтях 159, 162 КПК передбачено отримання слідчим (прокурором) інформації про зв'язок, що відбувся в минулому (постфактум), у тому числі про місцезнаходження радіоелектронного засобу у певний день та час, водночас визначена у ст. 268 КПК негласна слідча (розшукова) дія - установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу - передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто дає змогу отримати інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним, визначити маршрут його перебування).

2. Слід звернути увагу, що особа, зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів, зобов'язана згідно з ч. 1 ст. 165 КПК надати тимчасовий доступ до визначених в ухвалі речей або документів особі, вказаній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду або ж особі, уповноваженій на здійснення тимчасового доступу на підставі доручення слідчого. Ураховуючи специфіку формату зберігання інформації, що передбачена у п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК і знаходиться в операторів (провайдерів) телекомунікацій, надання доступу до відповідних документів (тобто надання

можливості ознайомитися з ними та зробити з них копії) може здійснюватися як безпосередньо в оператора (провайдера), так і шляхом надання доступу до відповідних документів уповноваженому на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж підрозділу правоохоронного органу через відповідні інформаційні системи відповідно до встановленого порядку з обов'язковим наданням копії ухвали слідчого судді відповідному оператору (провайдеру).

Згідно зі ст. 163 КПК розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється за участю особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, при цьому неприбуття такої особи без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання. Разом з тим, слід враховувати, що зазначене не звільняє суд від обов'язку повідомити (здійснити судовий виклик) таку особу про розгляд відповідних клопотань. Беручи до уваги, що в ч. 1 ст. 135 КПК серед інших способів виклику до слідчого судді передбачено надіслання повістки про виклик електронною поштою, враховуючи положення ст. 136 КПК та з огляду на строки розгляду клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, правильним є направлення оператору (провайдеру) телекомунікацій судового виклику електронною поштою на надану (офіційно оприлюднену) оператором (провайдером) телекомунікацій електронну адресу.

Без виклику особи, у володінні якої знаходяться речі чи документи про тимчасовий доступ до яких ставиться питання, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом, якщо стороною кримінального провадження, що звертається із клопотанням, буде доведено наявність передбачених у ч. 2 ст. 163 КПК підстав.

18. Беручи до уваги зміст положень ч. 1 ст. 86, частин 2 та 3 ст. 93 КПК, застосування стороною кримінального провадження такого способу збирання доказів як вилучення речей чи документів (ч. 7 ст. 163 КПК) під час отримання доступу до речей і документів може здійснюватися у випадках, якщо: 1) особа, у володінні якої знаходяться речі або документи, не бажає добровільно передати їх стороні кримінального провадження або є підстави вважати, що вона не здійснить таку передачу добровільно після отримання відповідного запиту чи намагатиметься змінити або знищити відповідні речі або документи; 2) речі та документи згідно зі ст. 162 КПК містять охоронювану законом таємницю і таке вилучення необхідне для досягнення мети застосування цього заходу забезпечення. В інших випадках сторона кримінального провадження може витребувати та отримати речі або документи за умови їх добровільного надання володільцем без застосування процедури, передбаченої главою 15 КПК.

19. Згідно з п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна має назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту. Разом із тим під час розгляду відповідних клопотань слідчим суддям необхідно враховувати, що такі документи не можуть бути зазначені у клопотанні та надані щодо майна, право власності на яке неможливо підтвердити документально (наприклад, на майно, вилучене з обігу; рухоме майно, що не підлягає державній реєстрації і документи щодо якого відсутні, тощо), а також щодо майна, яке підлягає державній реєстрації, проте всупереч вимогам закону не було зареєстровано. Водночас відповідну неможливість має бути обґрунтовано у клопотанні, про неї має бути зазначено і в ухвалі. Документи, що підтверджують право власності на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації і яке було фактично зареєстровано, або копії цих документів, мають зазначатися в клопотанні та обов'язково додаватися до клопотання (наприклад, інформаційна довідка з Державного реєстру прав на нерухоме майно тощо).

20. Перелік ухвал слідчого судді суду першої інстанції, що підлягають оскарженню в апеляційному порядку, визначено частинами 1 і 2 ст. 309 КПК. Цей перелік є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє згідно з ч. 2 ст. 400 КПК її виконання, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Порядок перевірки ухвал слідчого судді, регламентований ст. 422 КПК, відрізняється від провадження в суді апеляційної інстанції з розгляду судових рішень, ухвалених судом першої інстанції (частини 1 і 2 ст. 392 КПК), за предметом оскарження, порядком (зокрема дії, передбачені статтями 398, 399 КПК, при розгляді скарги на ухвалу слідчого судді не проводяться) і строками розгляду.

Отримавши апеляційну скаргу на ухвалу слідчого судді, суддя-доповідач невідкладно (в день надходження скарги до суду або на наступний день) витребує з суду першої інстанції відповідні матеріали та не пізніше як за день до апеляційного розгляду цієї скарги повідомляє особу, яка її подала, прокурора та інших заінтересованих осіб про час, дату і місце апеляційного розгляду. Варто зауважити, що апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні, тобто не пізніше четвертого дня з дня її надходження до суду апеляційної інстанції. Визначений у ч. 2 ст. 422 КПК строк апеляційного розгляду, через використання законодавцем слова "розглядається", свідчить про те, що у цих часових межах суд апеляційної інстанції має розпочати розгляд апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді. Тобто якщо в судове засідання на судовий виклик суду не з'явився учасник кримінального провадження, участь якого відповідно до КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд з власної ініціативи може застосувати до неї привід або вжити інших заходів для забезпечення її участі в судовому засіданні та призначити судове засідання на інший день.

7.4. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04 квітня 2013 року № 511-550/0/4-13 «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

У зв'язку з необхідністю роз'яснення положень Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 13 квітня 2012 року, який набрав чинності 20 листопада 2012 року, з метою недопущення неоднозначного та/або неправильного тлумачення норм права, зокрема при застосуванні запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження, судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів судів першої та апеляційної інстанцій на наступне.

1. Запобіжні заходи, затримання у кримінальному провадженні застосовуються тільки з метою та за наявності підстав, визначених ст. 177 КПК. Слідчому судді, суду слід враховувати, що рішення про застосування одного із видів запобіжних заходів, який обмежує права і свободи підозрюваного, обвинуваченого, має відповідати характеру певного суспільного інтересу (визначеним у КПК конкретним підставам і меті), що, незважаючи на презумпцію невинуватості, превалює над принципом поваги до свободи особистості.

Вирішуючи питання про застосування, продовження, зміну або скасування запобіжного заходу при розгляді відповідних клопотань, слідчий суддя, суд щоразу зобов'язаний:

- здійснювати повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування і судового розгляду, діяти відповідно до вимог кримінального процесуального закону;

- пам'ятати, що критерії для обрання того чи іншого запобіжного заходу передбачені у ч. 1 ст. 194 КПК, а тому слідчий суддя, суд вирішує питання про застосування запобіжного заходу, якщо за результатами розгляду клопотання встановить:

1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК, і на які вказує слідчий, прокурор;

3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні;

- перевіряти наявність підстав і мети застосування запобіжного заходу у кримінальному провадженні, встановлювати обґрунтованість таких підстав з огляду на фактичні дані, установлені конкретні обставини кримінального провадження;

- враховувати, що запобіжні заходи у кримінальному провадженні обмежують права особи на свободу та особисту недоторканність, гарантовані ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (Конвенція), а тому можуть бути застосовані тільки за наявності законної мети та підстав, визначених КПК, з урахуванням відповідної практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ);

- зважати, що тримання під вартою є винятковим видом запобіжного заходу та застосовується лише у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе відвернути ризики, зазначені у ст. 177 КПК. При розгляді клопотання про обрання або ж продовження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою обов'язково має бути розглянуто можливість застосування інших (альтернативних) запобіжних заходів (правова позиція, викладена у п. 80 рішення ЄСПЛ від 10 лютого 2011 року у справі "Харченко проти України");

- мати на увазі, що до підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачено основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, може бути застосовано запобіжний захід лише у вигляді застави або тримання під вартою у випадках та в порядку, передбачених главою 18 КПК (ч. 7 ст. 194 КПК);

- ретельно перевіряти дотримання уповноваженими органами вимог статей 207 - 213 КПК у випадках затримання особи без ухвали слідчого судді, суду.

Крім того, слідчий суддя має сумлінно виконувати обов'язки щодо загального захисту прав людини у порядку ст. 206 КПК.

2. Розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів, передбачених главою 18 КПК, під час досудового розслідування згідно зі ст. 184 КПК здійснюється слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого провадиться досудове розслідування. У разі здійснення досудового розслідування слідчою групою клопотання про застосування запобіжного заходу також розглядається слідчим суддею суду першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування.

Підставою для визначення територіальної юрисдикції суду першої інстанції при розгляді клопотань щодо застосування запобіжних заходів є постанова керівника відповідного органу

¹ На етапі розгляду питання щодо взяття заявника під варту аргументами на користь такого рішення стали серйозність звинувачень, пред'явлених заявникові, та ризик його втечі. Після цього прокурори і суди не навели жодних підстав для продовження тримання заявника під вартою, лише зазначили, що запобіжний захід було обрано правильно. Проте згідно з п. 3 ст. 5 Конвенції зі спливом певного часу лише наявність обґрунтованої підозри перестає бути підставою для позбавлення свободи, і судові органи мають навести інші аргументи для продовження тримання під вартою. До того ж такі підстави мають бути чітко вказані національними судами (див. справу "Єлоєв проти України", п. 60). Інших підстав національні суди у цій справі не наводять. Крім того, національні владні органи не розглядали можливість застосування інших запобіжних заходів, альтернативних триманню під вартою.

досудового розслідування про створення слідчої групи, в якій визначено місце проведення досудового розслідування.

Клопотання про застосування запобіжного заходу подає орган досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на місце вчинення кримінального правопорушення. За правилами ч. 3 ст. 218 КПК, якщо місце вчинення кримінального правопорушення невідоме, місце проведення досудового розслідування визначає відповідний прокурор з урахуванням місця виявлення ознак кримінального правопорушення, місця перебування підозрюваного чи більшості свідків, місця закінчення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо.

Як виняток, розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування до особи, яку затримано без ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, може здійснюватися слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого особа була затримана. Такий розгляд можливий тільки за умови, що затримана без ухвали слідчого судді, суду особа з об'єктивних причин не могла бути доставлена у строк не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ч. 1 ст. 192 КПК).

3. Визначення слідчого судді для розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів здійснюється автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідного клопотання за принципом вірогідності, який враховує кількість проваджень, що знаходяться на розгляді у суддів, перебування суддів у відпустці, на лікарняному, у відрадянності та закінчення терміну їх повноважень. Після визначення слідчого судді не допускається внесення змін до реєстраційних даних щодо цього провадження, а також видалення цих даних з автоматизованої системи документообігу суду, крім випадків, установлених законом.

Розгляд клопотання про застосування запобіжних заходів, передбачених главою 18 КПК, під час судового провадження здійснюється судом за клопотанням прокурора.

4. Розгляд слідчим суддею, судом клопотання про застосування, зміну запобіжного заходу здійснюється невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин із моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого (момент фактичного затримання фіксується у протоколі затримання) або з моменту надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі (у такому випадку слідчий суддя, суд призначає дату судового засідання і здійснює судовий виклик). Також невідкладно (з моменту подання клопотання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду) здійснюється розгляд слідчим суддею, судом клопотання про зміну запобіжного заходу.

Слідчий суддя, суд після одержання клопотання про застосування запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого для забезпечення розгляду здійснює:

1) заходи щодо забезпечення прибуття підозрюваного, обвинуваченого для судового розгляду, зокрема: здійснює судовий виклик підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває на свободі; здійснює судовий виклик підозрюваного, обвинуваченого, до якого застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою;

2) здійснює заходи для забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого у випадках, коли: підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника; якщо участь захисника є обов'язковою; якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника;

3) здійснює повідомлення / судовий виклик свідків, яких слідчий, прокурор або підозрюваний, обвинувачений вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо застосування запобіжного заходу.

У випадку, коли судовий розгляд щодо затриманого підозрюваного, обвинуваченого у визначений КПК строк (сімдесят дві години із моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого, що зафіксований у протоколі затримання) не проведено, слідчий суддя зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу на підставі ч. 3 ст. 206 КПК із

одночасним здійсненням судового виклику на судовий розгляд щодо застосування запобіжного заходу.

5. Слідчий суддя, суд має ретельно перевіряти відповідність поданого клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжного заходу вимогам ст. 184 КПК, а також своєчасність надання підозрюваному, обвинуваченому копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу (не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання). У випадку недотримання слідчим, прокурором вимог ст. 184 КПК слідчий суддя розглядає відповідне клопотання та відмовляє у його задоволенні. Слід мати на увазі, що змінити або доповнити подане до слідчого судді, суду клопотання про застосування запобіжного заходу вправі лише прокурор.

Слідчий суддя, суд повинні вимагати від слідчого, прокурора виконання вимог КПК стосовно подання клопотання про застосування запобіжного заходу щодо кожного підозрюваного, обвинуваченого окремо.

6. Розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника.

З метою забезпечення розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд має право постановити ухвалу про привід підозрюваного, обвинуваченого, якщо він не з'явився для розгляду клопотання щодо обрання запобіжного заходу у вигляді застави, домашнього арешту чи тримання під вартою за судовим викликом (ч. 3 ст. 187 КПК). Якщо ж ухвалу про привід не було виконано, слідчий суддя, суд має право постановити ухвалу про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою приводу. Ухвалу про відмову в наданні дозволу на затримання з метою приводу може бути оскаржено до суду апеляційної інстанції.

Повторне звернення до суду з клопотанням про дозвіл на затримання однієї і тієї ж особи по тому самому кримінальному провадженню після винесення слідчим суддею, судом ухвали про відмову у задоволенні такого клопотання можливе лише при виникненні нових обставин, які підтверджують необхідність тримання особи під вартою та обґрунтовані у клопотанні.

Слідчому судді, суду слід враховувати, що відповідно до ст. 188 КПК прокурор, слідчий за погодженням з прокурором, наділені правом одночасно подати клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або зміну іншого запобіжного заходу на тримання під вартою та клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу.

Клопотання про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою приводу розглядається слідчим суддею, судом негайно після його одержання у порядку ст. 189 КПК. Ухвала про дозвіл на затримання оскарженню не підлягає.

При цьому ухвалу слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу підозрюваного, обвинуваченого має бути виконано у строк, встановлений у цій ухвалі. Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу втрачає законну силу з моменту закінчення строку дії ухвали, зазначеного в ній, або закінчення шести місяців із дати постановлення ухвали, у якій не зазначено строку її дії (ч. 3 ст. 190 КПК). У зв'язку з цим клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або зміну іншого запобіжного заходу на тримання під вартою слідчий суддя залишає без розгляду.

Слідчий суддя, суд наділений правом розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК, буде доведено, що такого підозрюваного, обвинуваченого оголошено у міжнародний розшук (ч. 6 ст. 193 КПК). Обов'язок доведення факту перебування підозрюваного, обвинуваченого у міжнародному розшуку покладається на слідчого, прокурора, який подав клопотання про застосування запобіжного заходу, та підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо). При цьому після затримання особи, яка перебувала у міжнародному розшуку, слідчий суддя, суд не пізніше як через сорок вісім годин з часу доставки такої особи до органу досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на місце вчинення кримінального правопорушення,

зобов'язаний розглянути питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід за обов'язкової присутності такого підозрюваного, обвинуваченого.

7. Слідчому судді, суду слід враховувати, що КПК визначає особливі порядки застосування запобіжних заходів до певних категорій осіб: неповнолітніх; осіб, щодо яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування; суддів; народних депутатів України; а також особливий порядок видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).

7.1. Запобіжні заходи до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого застосовуються з урахуванням його вікових та психологічних особливостей і роду занять. Слідчому судді, суду необхідно зважати, що затримання та тримання під вартою можуть застосовуватися до неповнолітнього лише у разі, якщо він підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину за наявності визначених КПК мети та підстав для його застосування.

При розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу до неповнолітнього слідчому судді, суду слід мати на увазі, що до неповнолітніх, крім запобіжних заходів, може застосовуватися передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників (ч. 1 ст. 493 КПК). Застосування таких процесуальних дій можливе за обов'язкового встановлення слідчим суддею, судом таких обставин в їх сукупності: 1) відомості про особу батьків, опікунів або піклувальників, а також відомості про їхні стосунки з неповнолітнім дають змогу впевнитися у тому, що вони можуть належно здійснювати нагляд за неповнолітнім; 2) батьки, опікуни чи піклувальники, а також неповнолітній надали згоду на передання під нагляд; 3) батьками, опікунами або піклувальниками надано письмове зобов'язання забезпечити прибуття неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а також його належну поведінку.

До неповнолітніх, які виховуються у дитячій установі, крім запобіжних заходів, може застосовуватися передання їх під нагляд адміністрації цієї установи. Застосування таких процесуальних дій можливе за обов'язкового встановлення слідчим суддею, судом таких обставин: 1) представник адміністрації дитячої установи, а також неповнолітній надали згоду на передання під нагляд; 2) представником адміністрації дитячої установи надано письмове зобов'язання забезпечити прибуття неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а також його належну поведінку.

Особа, яка взяла зобов'язання про нагляд, має право відмовитися від подальшого виконання цього зобов'язання, заздалегідь про це повідомивши. У таких випадках слідчий суддя, суд повинен розглянути відповідне повідомлення та за наявності клопотання органу досудового розслідування чи сторони обвинувачення розглянути клопотання про застосування запобіжного заходу до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого відповідно до положень ст. 492 КПК.

7.2. До особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, судом може бути застосовано такі запобіжні заходи: 1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; 2) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (ч. 1 ст. 508 КПК). Такі види запобіжних заходів застосовуються у порядку, передбаченому главою 18 КПК, тільки за наявності належним чином встановленого факту розладу психічної діяльності чи психічної хвороби особи.

7.3. Слідчому судді, суду слід враховувати визначені у ст. 482 КПК особливості порядку затримання або обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту стосовно судді, народного депутата України. Такі запобіжні заходи до ухвалення обвинувального вироку судом не може бути здійснено без згоди Верховної Ради України.

Особливий порядок кримінального провадження передбачено стосовно таких осіб: 1) народного депутата України; 2) судді Конституційного Суду України, професійного судді, а також присяжного і народного засідателя на час здійснення ними правосуддя; 3) кандидата у

Президенти України; 4) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; 5) голови Рахункової палати, його першого заступника, заступника, головного контролера та секретаря Рахункової палати; 6) депутата місцевої ради; 7) адвоката; 8) Генерального прокурора України, його заступника. Слідчому судді, суду слід мати на увазі, що у разі застосування запобіжного заходу до осіб цих категорій обов'язковим є інформування відповідних органів і службових осіб, які їх обрали або призначили чи відповідають за заміщення їхніх посад державних та інших органів чи службових осіб.

7.4. Слідчому судді, суду необхідно враховувати, що запобіжний захід у вигляді тримання під вартою може бути застосований до особи, яку розшукують компетентні органи іноземної держави за кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким може бути вирішено питання про видачу особи (екстрадицію) такій державі для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, в порядку і на підставах, передбачених розділом IX КПК або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (п. 6 ч. 2 ст. 183 КПК).

8. У кримінальному провадженні можуть бути застосовані такі запобіжні заходи (ч. 1 ст. 176 КПК): 1) особисте зобов'язання; 2) особиста порука; 3) застава; 4) домашній арешт; 5) тримання під вартою. Обираючи один із запобіжних заходів, слід зважати, що їх види наведено у порядку зростання ступеня суворості. Відповідно найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим - тримання під вартою.

Слідчому судді, суду необхідно враховувати, що затримання особи, яке застосовується з підстав та в порядку, визначеному КПК, є тимчасовим запобіжним заходом, що передбачає обрання стосовно такої особи одного із наведених у ч. 1 ст. 176 КПК запобіжних заходів у встановлені КПК строки.

Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання (з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою).

9. Виключною (єдиною) метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків. Застосування таких заходів завжди пов'язано із необхідністю запобігання ризикам, передбаченим ст. 177 КПК. Слідчий суддя, суд має зважати, що слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу за відсутності для цього підстав, передбачених ст. 177 КПК. Тому в разі розгляду відповідного клопотання, не підкріпленого визначеними у КПК метою та підставами, останнє має бути відхилено.

Підставами застосування запобіжного заходу є обґрунтованість підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення та наявність ризику (ризиків), перелік яких встановлено пунктами 1 - 5 ч. 1 ст. 177 КПК та не підлягає розширеному тлумаченню. Запобіжний захід застосовується з метою запобігання спробам підозрюваного, обвинуваченого (ризикам):

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-які з речей чи документів, що мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином. Урахування такої обставини для прийняття рішення передбачає встановлення правдоподібності та достовірності заявлених органом досудового розслідування фактичних обставин;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому ця особа підозрюється, обвинувачується.

Слідчому судді, суду необхідно мати на увазі, що обґрунтування у клопотанні про застосування запобіжного заходу наявності одного чи кількох ризиків/підстав, що визначає можливість застосувати той чи інший із встановлених КПК запобіжних заходів, передбачає обов'язок прокурора довести неможливість застосування інших, більш м'яких видів запобіжних заходів.

10. У кожному випадку розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд, вирішуючи питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у ст. 177 КПК, на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі відповідно до ст. 178 КПК:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення. У такий спосіб встановленню підлягає обґрунтованість підозри органу досудового розслідування про вчинення кримінального правопорушення підозрюваним, обвинуваченим. Слід звернути увагу слідчого судді, суду на те, що відповідно до положень ст. 198 КПК висловлені в ухвалі слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу висновки щодо будь-яких обставин, які стосуються суті підозри, обвинувачення, не мають преюдиціального значення для суду під час судового розгляду або для слідчого чи прокурора під час цього або іншого кримінального провадження;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;

3) вік (неповнолітня особа, особа похилого віку) та стан здоров'я (наявність тяжких хвороб, інвалідності, нездатність самотійно пересуватися) підозрюваного, обвинуваченого;

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого у місці його постійного проживання, в тому числі наявність у нього родини й утриманців. Необхідно з'ясувати сімейний стан цієї особи, стан здоров'я членів його сім'ї, кількість та вік дітей, строк фактичного проживання у цій місцевості тощо;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого. При врахуванні цієї обставини слідчий суддя, суд зобов'язаний проаналізувати матеріали сторін кримінального провадження, об'єктивно оцінити надані характеристики підозрюваному, обвинуваченому з місця роботи, навчання, проживання; дані, що свідчать про перебування підозрюваного, обвинуваченого на обліку у наркологічному, психоневрологічному диспансері, тощо;

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого. Слід встановити наявність належного цій особі нерухомого майна у місцевості проживання та інших місцевостях, транспортних засобів, грошових банківських вкладів, їх розмір (за наявності відомостей, наданих стороною захисту);

8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;

9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;

10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;

11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

Слідчому судді, суду слід мати на увазі, що перелік обставин, які слід враховувати при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу, не є вичерпним та підлягає розширеному тлумаченню з огляду на фактичні обставини, встановлені у кримінальному провадженні.

11. Слідчий суддя, суд при розгляді клопотання та вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у ст. 177 КПК, на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше (п. 9 ч. 1 ст. 178 КПК). Тому у клопотанні про застосування запобіжного заходу слідчий, прокурор, крім підстав, зазначених у ст. 177 КПК, зобов'язаний надати інформацію про застосування до підозрюваного, обвинуваченого інших запобіжних заходів як у цьому кримінальному провадженні, так і в інших кримінальних провадженнях (за наявності відомостей про їх застосування). Відповідні дані можуть бути надані стороною захисту та підлягають обов'язковому врахуванню при вирішенні поданого клопотання, оскільки впливають на достовірність підстав (ризиків) для застосування того чи іншого виду запобіжного заходу.

Окремо слід зауважити про необхідність ретельного аналізу наявності підстав застосування запобіжного заходу у разі виконання ухвали слідчого судді, суду щодо застосування до підозрюваного, обвинуваченого на час розгляду відповідного клопотання запобіжного заходу в іншому кримінальному провадженні. Така обставина має бути оцінена при розгляді відповідного клопотання для забезпечення можливості встановлення достатнього ступеня суворості запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого за правилами ст. 194 КПК. Ненадання такої інформації за її наявності унеможливить прийняття законного рішення слідчим суддею, судом.

Повне фіксування судового розгляду клопотання щодо застосування запобіжного заходу (за допомогою звукозаписувального технічного засобу) здійснюється у разі наявності клопотання про таке фіксування. За відсутності відповідного клопотання фіксування судового розгляду за допомогою технічних засобів не здійснюється, що не позбавляє секретаря судового засідання обов'язку вести журнал судового засідання.

12. Суду слід зважати, що будь-які твердження чи заяви підозрюваного, обвинуваченого, зроблені під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, не можуть бути використані для доведення його винуватості у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, або у будь-якому іншому правопорушенні (ч. 5 ст. 193 КПК).

13. Особисте зобов'язання як найбільш м'який вид запобіжного заходу полягає у покладенні на підозрюваного, обвинуваченого зобов'язання виконувати покладені на нього слідчим суддею, судом обов'язки, вичерпний перелік яких наведено у ст. 194 КПК. Невиконання обов'язків, що встановлені для виконання підозрюваному, обвинуваченому в ухвалі слідчого судді, суду, тягне за собою можливість: 1) застосування більш жорсткого запобіжного заходу на підставі ухвали слідчого судді, суду; 2) накладення грошового стягнення у розмірах, передбачених ч. 2 ст. 179 КПК.

Контроль за виконанням відповідних обов'язків під час досудового розслідування належить до повноважень слідчого, а під час судового розгляду - до повноважень прокурора.

14. Особиста порука як вид запобіжного заходу полягає у наданні особами, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків відповідно до ст. 194 КПК і зобов'язуються за необхідності доставити його до органу досудового розслідування чи суду на першу вимогу.

При обранні такого запобіжного заходу слідчий суддя, суд має враховувати, що наявність одного поручителя може бути визнана достатньою лише в тому разі, коли ним є особа, яка заслуговує на особливу довіру (народний депутат України, депутат місцевої ради, особа, яка відзначена державними нагородами тощо).

Поручителю обов'язково мають бути роз'яснені та зрозумілі для нього: ступінь тяжкості кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа; обов'язки, що покладаються на нього ухвалою слідчого судді, суду, та наслідки їх невиконання (розміри грошового стягнення відповідно до пунктів 1 - 4 ч. 5 ст. 180 КПК); право на відмову

від прийнятих на себе зобов'язань і порядок реалізації такого права (забезпечення явки підозрюваного до органу досудового розслідування чи суду для вирішення питання про заміну йому запобіжного заходу на інший у зв'язку із відмовою від особистої поруки).

15. Домашній арешт як вид запобіжного заходу може бути застосований до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі, та полягає у забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту суд має з'ясувати місце проживання підозрюваного, обвинуваченого.

Слідчому судді, суду при обранні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту слід звертати увагу, що вжите законодавцем у ч. 5 ст. 181 КПК словосполучення "житло цієї особи" охоплює випадки, коли підозрюваний, обвинувачений: 1) є власником (співвласником) такого житла; 2) зареєстрований у такому житлі; 3) постійно або тимчасово проживає у такому житлі без реєстрації тощо.

Правильною слід вважати практику тих слідчих суддів, які застосовують цей запобіжний захід у згаданих випадках, з'ясувавши при цьому думку власника житла (якщо він відомий) та оцінивши усі обставини в сукупності, у тому числі: міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання; наявність у нього родини й утриманців (місце їх фактичного проживання); достатність застосування такого запобіжного заходу для запобігання ризикам, визначеним у ст. 177 КПК, зокрема спробам підозрюваного, обвинуваченого переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду тощо.

Суду слід мати на увазі, що при виконанні такої ухвали у судовому провадженні орган внутрішніх справ зобов'язаний негайно повідомити суд про взяття на облік особи, стосовно якої застосовано домашній арешт.

16. Застава як вид запобіжного заходу полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків з умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов'язків (ч. 1 ст. 182 КПК). Механізм внесення, повернення та звернення у дохід держави коштів у разі застосування запобіжного заходу у вигляді застави регулюється Порядком внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 15 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 року № 27)).

Слідчому судді, суду необхідно враховувати, що застава може бути застосована до особи, щодо якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. У таких випадках її розмір підлягає визначенню в ухвалі слідчого судді.

Слідчому судді, суду слід зважати, що визначені у ч. 5 ст. 182 КПК чіткі розміри застави дають можливість досягти мети запобіжного заходу без обмеження права на свободу та особисту недоторканність. При цьому застава, внесена підозрюваним, обвинуваченим, може бути повністю або частково звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень, що сприяє виконанню завдань кримінального провадження.

Слідчому судді необхідно враховувати майновий стан підозрюваного, обвинуваченого та не допускати встановлення такого розміру застави як альтернативи триманню під вартою, що є завідомо непомірним для цієї особи та призводить до неможливості виконання застави.

У кожному випадку застосування застави слід мати на увазі, що заставодавцем не може бути юридична особа державної або комунальної форми власності або така, що фінансується з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим, або у статутному капіталі якої є частка державної, комунальної власності, або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності.

Слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою зобов'язаний визначити розмір застави, достатній для забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків.

Виключно у випадках, перелік яких встановлено в ч. 4 ст. 183 КПК, слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має право не визначити розмір застави, зокрема:

- 1) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;
- 2) щодо злочину, який спричинив загибель людини;
- 3) щодо особи, стосовно якої у цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте був порушений нею. Слід мати на увазі, що у такому разі слідчий суддя, суд також вправі застосувати інший (більший) розмір застави (як альтернатива) відповідно до положень ч. 10 ст. 182 КПК.

Звертаємо увагу слідчих суддів, суду на те, що у випадку застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без визначення розміру застави як альтернативного запобіжного заходу (ч. 4 ст. 183 КПК) слідчий суддя, суд зобов'язаний обґрунтувати у рішенні незастосування застави.

17. Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується лише у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК (ч. 1 ст. 183 КПК). Вичерпний перелік підстав застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою визначено у ч. 2 ст. 183 КПК та розширеному тлумаченню не підлягає.

Строки застосування такого запобіжного заходу передбачено у ст. 197 КПК. Слідчому судді, суду необхідно враховувати вимоги дотримання розумного строку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, продовження строку тримання під вартою. Загальні положення щодо розумних строків у кримінальному провадженні встановлено у ст. 28 КПК та конкретизовано у ст. 197 КПК. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку цього запобіжного заходу не може перевищувати шістдесяті днів. Слідчий суддя, суд зобов'язаний визначити в ухвалі про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою дату закінчення її дії (ч. 4 ст. 196 КПК).

Якщо триманню під вартою передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, строк тримання під вартою обчислюється з моменту затримання. Час перебування особи в медичному закладі під час проведення стаціонарної психіатричної експертизи включається до строку тримання під вартою.

У випадку продовження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слідчий суддя, суд зобов'язані враховувати, що сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування не повинен перевищувати: 1) шести місяців - у кримінальному провадженні щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості; 2) дванадцяти місяців - у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Загальне положення щодо розумних строків у таких випадках викладено у правовій позиції ЄСПЛ в рішенні у справі "Харченко проти України", згідно з якою "розумність строку тримання під вартою не може оцінюватися абстрактно. Вона має оцінюватися в кожному окремому випадку залежно від особливостей конкретної справи, причин, про які йдеться у рішеннях національних судів, переконливості аргументів заявника, викладених у його клопотанні про звільнення. Продовження тримання під вартою може бути виправдано тільки за наявності конкретного суспільного інтересу, який, незважаючи на презумпцію невинуватості, превалює над принципом поваги до свободи особистості" (п. 79 рішення ЄСПЛ у справі "Харченко проти України" від 10 лютого 2011 року).

18. Клопотання про продовження строку тримання під вартою має право подати прокурор, слідчий за погодженням із прокурором не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою. Якщо ж таке клопотання подане пізніше, воно вважається поданим із порушенням процесуальних строків. Слідчий суддя, суд у такому

випадку, приймаючи клопотання до розгляду, зобов'язаний порушити питання про відповідальність слідчого, прокурора, який порушив процесуальний строк, перед органами, які уповноважені притягати його до дисциплінарної відповідальності (наприклад, перед прокурором вищого рівня).

При направленні обвинувального акта до суду запобіжний захід щодо обвинуваченого є незмінним у межах строку, визначеного ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування. Суду слід зважати, що запобіжний захід, обраний або продовжений слідчим суддею на стадії досудового розслідування, може бути змінений лише у підготовчому судовому засіданні. У випадку, коли після направлення обвинувального акта до суду першої інстанції та до проведення підготовчого судового засідання строк застосування запобіжного заходу закінчився, запобіжний захід вважається таким, що припинив свою дію у зв'язку із закінченням строку, на який такий запобіжний захід був обраний.

У такому клопотанні обов'язково повинно бути зазначено: 1) виклад обставин, які свідчать про те, що заявлений ризик не зменшився або з'явилися нові ризики, які виправдовують тримання особи під вартою; 2) виклад обставин, які перешкоджають завершенню досудового розслідування до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою. Розгляд такого клопотання здійснюється у порядку ст. 200 КПК.

Слідчому судді, суду при розгляді відповідного клопотання слід ретельно перевіряти достовірність підстав для його задоволення, оскільки одним із найбільш частих порушень прав людини, визнаних ЄСПЛ у справах проти України, є необґрунтоване ухвалення судами рішень про продовження строку тримання підозрюваного, обвинуваченого під вартою, а також те, що можливість застосування запобіжних заходів, альтернативних триманню під вартою (зокрема, йдеться про застосування застави), у багатьох випадках навіть не розглядалася.

Відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ, викладена у п. 60 рішення від 6 листопада 2008 року у справі "Єлоєв проти України") після спливу певного проміжку часу (досудового розслідування, судового розгляду) навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави (підстав) або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК.

Судове рішення стосовно обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або продовження його застосування має містити як чітке визначення законодавчих підстав для його обрання (продовження), так і дослідження та обґрунтування достовірності обраних підстав у контексті конкретних фактичних обставин вчинення злочину, врахування особи винного та інших обставин (ризиків, наведених у ч. 1 ст. 177 КПК). Слідчому судді, суду необхідно враховувати, що обмеження розгляду клопотання про обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою лише переліком законодавчих (стандартних) підстав для його застосування без встановлення їх наявності та обґрунтованості до конкретної особи є порушенням вимог п. 4 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ у справі "Белевितський проти Росії", пункти 111 - 112 рішення від 1 березня 2007 року; п. 85 рішення ЄСПЛ у справі "Харченко проти України" від 10 лютого 2011 року²).

19. Право підозрюваного, обвинуваченого на розгляд клопотання про зміну, скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не може бути обмежено. Слідчий суддя, суд зобов'язаний розглянути відповідне клопотання підозрюваного, обвинуваченого протягом трьох днів із дня його одержання згідно з правилами, передбаченими для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу.

² Обставини справи свідчать про неодноразовий розгляд національними судами питання законності тримання заявника під вартою, однак відповідні судові рішення не повною мірою враховували вимоги п. 4 ст. 5 Конвенції. Зокрема, у цих рішеннях наведено стандартний набір підстав тримання заявника під вартою без урахування критерію їх достовірності/недостовірності та конкретної ситуації, що склалася.

Відмова у розгляді з підстав неодноразового звернення з таким клопотанням у кримінальному провадженні не допускається та є порушенням п. 4 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ, викладена у п. 65 рішення від 6 листопада 2008 року у справі "Слоєв проти України").

Слідчий суддя, суд вправі залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу у випадку, коли таке клопотання подано раніше ніж за тридцять днів із дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу. Якщо ж у відповідному клопотанні, поданому у межах тридцяти днів із дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, викладено нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом, розгляд клопотання має бути здійснено у строки, передбачені ч. 4 ст. 201 КПК.

Клопотання про продовження строку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та клопотання підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу не можуть розглядатися слідчим суддею суду першої інстанції в одному провадженні, оскільки такий порядок не передбачено КПК. Клопотання про продовження строку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою подається у визначені КПК строки та розглядається слідчим суддею суду першої інстанції, який визначається відповідно до положень ч. 3 ст. 35 КПК. Такий же порядок застосовується і для вирішення питання про визначення слідчого судді для розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу.

20. Дія ухвали про застосування запобіжного заходу припиняється після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження.

У випадку коли слідчий суддя суду першої інстанції відмовляє у продовженні строку тримання під вартою, він має право за правилами ч. 4 ст. 194 КПК застосувати до підозрюваного, обвинуваченого інший, більш м'який, запобіжний захід. При цьому необхідно враховувати, що застосування такого запобіжного заходу є можливим лише після закінчення строку дії попередньої ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Підозрюваний, обвинувачений підлягає негайному звільненню у разі спливу строку тримання під вартою на досудовому розслідуванні або під час судового провадження. Виконання обов'язку щодо негайного звільнення покладається на уповноважену службову особу місця ув'язнення, під вартою в якому перебуває підозрюваний, обвинувачений.

Слідчий суддя при здійсненні загальних обов'язків судді щодо захисту прав людини зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається ця особа, не надасть судові рішення, що набрали законної сили, або не доведе наявності інших правових підстав для позбавлення особи свободи.

21. Під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати запобіжний захід, обраний обвинуваченому. Суду слід враховувати, що у випадку повернення прокурору обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру суд зобов'язаний розглянути клопотання про обрання, зміну чи скасування запобіжного заходу у випадку, якщо відповідне клопотання надійшло від учасників судового провадження. При цьому слід звернути увагу, що при вирішенні питання про обрання обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, заміну менш суворого запобіжного заходу на тримання під вартою чи зміну запобіжного заходу на інший, менш суворий, запобіжний захід явка обвинуваченого та його захисника у підготовче судові засідання є обов'язковою.

Суд із урахуванням думки інших присутніх учасників підготовчого судового засідання вирішує питання про обрання, доцільність зміни чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжного заходу, обраного обвинуваченому з урахуванням ризиків, визначених ст. 177 КПК, та обставин кримінального провадження. За відсутності зазначених клопотань від сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального провадження, обраних під час досудового розслідування,

вважається продовженим (у межах строку, визначеного ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування) та відповідно обраний запобіжний захід щодо обвинуваченої особи - незмінним.

22. Під час судового розгляду суд за клопотанням сторони обвинувачення або захисту має право своєю ухвалою змінити, скасувати або обрати запобіжний захід щодо обвинуваченого (ч. 1 ст. 331 КПК).

Незалежно від наявності відповідного клопотання суд зобов'язаний розглянути питання про доцільність продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За наслідками розгляду питання суд вмотивованою ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців. Суд зобов'язаний повторно розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу продовженого строку.

У випадках здійснення судового провадження судом присяжних питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою вирішує головуючий.

23. Оскарженню до суду апеляційної інстанції підлягають такі ухвали слідчого судді суду першої інстанції: 1) про відмову у наданні дозволу на затримання; 2) про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні; 3) про продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні; 4) про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні; 5) про продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні; 6) про поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні; 7) про продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні.

Порядок апеляційного провадження під час перевірки судом апеляційної інстанції ухвал слідчого судді передбачено ст. 422 КПК. Апеляційне провадження здійснюється відповідно до загальних положень апеляційного розгляду, встановлених ч. 1 ст. 405 КПК, за винятком строків його проведення. Згідно з положеннями ст. 422 КПК апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні після її надходження до суду апеляційної інстанції.

Про час, дату і місце апеляційного розгляду суддя-доповідач повідомляє особу, яка її подала, прокурора та інших заінтересованих осіб не пізніше як за день до апеляційного розгляду. Судовий виклик може бути здійснено шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, за допомогою телефону або телеграмою.

Суд апеляційної інстанції відкладає апеляційний розгляд у разі неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження, присутність яких є обов'язковою згідно з КПК, або якщо суд апеляційної інстанції своїм рішенням визначив їх явку обов'язковою. При цьому у разі неприбуття до суду особи, явка якої визнана обов'язковою, суд апеляційної інстанції може з власної ініціативи прийняти рішення про здійснення приводу такої особи відповідно до ч. 2 ст. 140 КПК та призначити судові засідання на інший день.

Суду апеляційної інстанції слід мати на увазі, що участь підозрюваного, обвинуваченого під час судового розгляду щодо оскарження ухвали слідчого судді про застосування запобіжного заходу або відмову у його застосуванні є обов'язковою, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища, якщо суд визнає обов'язковою його участь, а також у випадку, коли від підозрюваного, обвинуваченого, який утримується під вартою, надійшло відповідне клопотання.

24. Відповідно до ч. 3 ст. 407 КПК за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвалу слідчого судді суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити ухвалу без змін; 2) скасувати ухвалу і постановити нову ухвалу. Тому у випадку, коли за наслідками апеляційного

розгляду за скаргою на ухвали слідчого судді встановлено необхідність її зміни, наприклад з метою виправлення технічної помилки, суд апеляційної інстанції скасовує ухвалу і постановляє нову ухвалу.

У випадку, коли слідчий суддя суду першої інстанції відмовив у задоволенні клопотання про продовження строку тримання під вартою, а також до апеляційного розгляду скарги на таке рішення у суді апеляційної інстанції (поданої прокурором) підозрюваний, обвинувачений звільнений з-під варти у порядку ч. 5 ст. 202 КПК, суд апеляційної інстанції, якщо він за наслідками розгляду погоджується з доводами апеляційної скарги, скасовує ухвалу слідчого судді і постановляє нову ухвалу, якою задовольняє клопотання про продовження строку тримання під вартою.

Матеріали кримінального провадження після закінчення провадження в суді апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді мають бути направлені до суду першої інстанції не пізніше як у триденний строк.

7.5. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09 листопада 2012 року № 1640/0/4-12 «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування»

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів місцевих та апеляційних судів України на те, що 20 листопада 2012 року набирає чинності Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (далі - КПК). Відповідно до п. 10 розділу XI "Перехідні положення" КПК кримінальні справи, які на день набрання чинності КПК не направлені до суду з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, розслідуються, надсилаються до суду та розглядаються судами першої, апеляційної, касаційної інстанцій і Верховним Судом України згідно з положеннями КПК. З метою однакового застосування всіма судами загальної юрисдикції кримінального процесуального законодавства та уникнення неоднозначного тлумачення норм права **судам слід звернути увагу на наступне.**

1. Главою 26 КПК визначено порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Частиною 1 ст. 303

КПК передбачено, які рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора підлягають оскарженню під час досудового провадження та ким (заявником, потерпілим, підозрюваним, володільцем майна тощо) такі рішення, дії або бездіяльність можуть бути оскаржені.

Встановлений ч. 1 ст. 303 КПК перелік рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування є вичерпним. Тому скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді за правилами статей 314 - 316 КПК.

2. У статті 303 КПК визначено порядок оскарження бездіяльності, яка може полягати в наступному:

1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, означає невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань впродовж 24 годин після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. Відповідно до п. 1.4 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року № 69, цей строк обчислюється наступним чином:

- заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за винятком випадків, коли таке попередження неможливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, неприйнятний стан заявника, відрядження тощо);

- у випадку надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, строк обчислюється з моменту надходження заяви слідчому, прокурору;

2) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК. Враховуючи те, що згідно зі ст. 169 КПК тимчасово вилучене майно повертається особі, у якої воно було вилучено, на підставі постанови прокурора, бездіяльність може полягати у невинесенні такої постанови за відсутності підстав для вилучення майна;

3) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк. Слід зазначити про наявність зв'язку між обов'язком слідчого чи прокурора вчинити визначені КПК дії та строком, у межах якого зазначені особи зобов'язані їх вчинити;

4) бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

3. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 303 КПК допускається оскарження дій слідчого або прокурора лише при застосуванні заходів безпеки. Тобто тільки ті їх дії, які

полягають у застосуванні заходів безпеки, можуть бути оскаржені під час досудового розслідування.

В усіх інших випадках звернення зі скаргою можливе за наявності відповідних рішень слідчого або прокурора, визначених у пунктах 2 - 8 ч. 1 ст. 303 КПК, викладених у відповідних процесуальних документах.

4. Рішення, дії, бездіяльність, перелік яких визначено у ч. 1 ст. 303 КПК, можуть бути оскаржені на стадії досудового розслідування, але не можуть бути предметом оскарження на стадії підготовчого судового засідання. Водночас рішення, дії, бездіяльність слідчого чи прокурора, які не визначені у ч. 1 ст. 303 КПК, можуть бути оскаржені під час підготовчого судового засідання. Як під час досудового розслідування, так і під час підготовчого судового засідання можуть бути оскаржені лише 2 різновиди рішень: 1) рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим; 2) рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

5. Частиною 1 ст. 304 КПК встановлено десятиденний строк, упродовж якого особа має право звернутися зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора. Цей строк обчислюється з моменту прийняття рішення, вчинення відповідної дії. При оскарженні бездіяльності обчислення строку оскарження починається із дня, що настає після останнього дня, який відведено КПК для вчинення слідчим або прокурором відповідної дії.

Зазначена норма визначає особливий порядок обчислення строку оскарження рішення слідчого чи прокурора, яке оформлюється постановою. В такому випадку строк обчислюється з моменту отримання особою копії оскаржуваної постанови. Разом із цим слід враховувати загальні вимоги щодо додержання процесуальних строків, встановлені у ст. 116 КПК, згідно з якою строк подання скарги на стадії досудового провадження не вважається пропущеним, якщо скаргу або інший документ здано до його закінчення на пошту або передано особі, уповноваженій її прийняти, а для осіб, які тримаються під вартою або перебувають у медичному чи психіатричному стаціонарі, спеціальній навчально-науковій установі, - якщо скаргу або інший документ подано службовій особі відповідної установи до закінчення відповідного строку.

У випадку пропуску строку, встановленого для подання скарги, скарга повертається особі, якщо при її поданні особа не порушила питання про поновлення цього строку. Слідчий суддя, за наявності відповідної заяви, може поновити строк, якщо його було порушено з поважних причин (хвороба, відрядження, стихійне лихо, хвороба близьких родичів тощо). Підставою для поновлення строків також може бути визнано й об'єктивні причини, внаслідок яких особа не змогла вчасно реалізувати своє право на подання скарги.

6. У випадку якщо скарга не відповідає вимогам закону, слідчий суддя виносить ухвалу про повернення скарги. Скарга не відповідає вимогам закону, якщо: 1) її подала особа, яка не має права подавати скаргу (за винятком випадків, коли скарга підписана уповноваженим представником); 2) вона не підлягає розгляду в цьому суді, тобто подана з порушенням правил підсудності, встановлених ст. 218 КПК); 3) її подано після закінчення строку,

передбаченого ч. 1 ст. 304 КПК, і особа не заявила клопотання про його поновлення або слідчий суддя не знайшов підстав для його поновлення.

Ухвала про відмову у відкритті провадження за скаргою постановлюється у тому випадку, якщо скаргу подано на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора, що не підлягає оскарженню.

У зазначених вище випадках суд зобов'язаний невідкладно надіслати ухвалу про повернення скарги або про відмову у відкритті провадження за скаргою з усіма доданими матеріалами особі, яка подала таку скаргу.

Згідно з ч. 7 ст. 304 КПК повернення скарги не позбавляє права повторного звернення до слідчого судді, суду. Однак це правило не стосується випадків повторного подання скарги, яку було повернуто у зв'язку із пропусченням встановленого процесуального строку.

7. Якщо скарга відповідає вимогам закону, суддя відкриває провадження та постановляє ухвалу про призначення скарги до розгляду. При цьому слід мати на увазі, що відповідно до ч. 2 ст. 306 КПК скарга має бути розглянута не пізніше 72 годин з моменту її надходження до суду (за винятком скарги на рішення про закриття кримінального провадження). Для розгляду скарги на рішення про закриття кримінального провадження законом встановлено п'ятиденний строк.

8. Подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування згідно з ч. 1 ст. 305 КПК не зупиняє виконання рішення чи дії слідчого, прокурора. Водночас відповідно до зазначеної норми слідчий чи прокурор має право самостійно реагувати та усувати допущені порушення без рішення слідчого судді по суті скарги. Самостійне скасування зазначеними особами рішення повинно відбуватись таким же чином, яким його було ухвалено (наприклад, постанова скасовується постановою). Підтвердженням реагування на протиправну бездіяльність є вчинення відповідних дій або винесення рішення, яке слідчий чи прокурор не вчинили/не ухвалили, але зобов'язані були це зробити.

9. Право самостійно скасовувати рішення або припиняти дію чи бездіяльність може бути реалізовано слідчим чи прокурором виключно у випадках, коли оскаржується:

1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк;

2) рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування;

3) рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим;

4) рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

У разі самостійного скасування слідчим чи прокурором рішення, припинення оскаржуваної дії чи бездіяльності слідчий суддя закриває провадження за скаргою шляхом постановлення відповідної ухвали.

10. Відповідно до ч. 2 ст. 305 КПК прокурор має право самостійно скасувати рішення слідчого про закриття кримінального провадження. Тобто прокурор, за наявності підстав, має право скасувати рішення слідчого про закриття провадження. Наслідком цього є закриття провадження за скаргою слідчим суддею. Інші рішення, дії чи бездіяльність не можуть бути самостійно скасовані чи припинені слідчим чи прокурором.

11. Розгляд скарги не може відбуватись за відсутності особи, яка подала скаргу, або її захисника, представника. Слід мати на увазі, що наслідки неприбуття сторін для участі у розгляді скарги встановлено у статтях 323 - 327 КПК. Висловлення позиції слідчого, прокурора є важливим для прийняття законного та обґрунтованого рішення за скаргою. Але встановлення у ст. 306 КПК обов'язкової участі останніх при розгляді скарги не є перешкодою для розгляду скарги по суті за їх відсутності. Тому вказівка про обов'язковість участі слідчого, прокурора не суперечить положенню, згідно з яким скаргу може бути розглянуто і за їх відсутності.

12. За результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора постановляється ухвала. У КПК визначено вичерпний перелік рішень, які може бути прийнято за результатами розгляду скарги: 1) про скасування рішення слідчого чи прокурора у випадку визнання його незаконним; 2) про зобов'язання припинити дію у випадку визнання її незаконною; 3) про зобов'язання вчинити певну дію у випадку визнання бездіяльності незаконною. Ухвала за результатами розгляду скарги постановляється у нарадчій кімнаті та викладається окремим процесуальним документом із дотриманням вимог ст. 372 КПК.

Якщо підстави для задоволення скарги відсутні, слідчий суддя постановляє ухвалу про відмову у задоволенні скарги, яка не підлягає оскарженню. Водночас закон передбачає виняток із цього правила, зокрема ухвала про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження підлягає оскарженню в апеляційному порядку. Крім того, згідно з ч. 6 ст. 304 КПК ухвала слідчого судді про повернення скарги або відмову у відкритті провадження також може бути оскаржена в апеляційному порядку. Ухвала слідчого судді може бути оскаржена протягом 5 днів із дня її оголошення безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

13. У ст. 308 КПК встановлено особливий порядок оскарження недотримання розумних строків, відповідно до якого, на відміну від інших скарг, що можуть бути подані на стадії досудового провадження, скарга на недотримання розумних строків подається прокурору вищого рівня, уповноваженому реагувати на недотримання розумних строків під час досудового розслідування. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

У зазначеній статті імперативно встановлено триденний строк для розгляду скарги, за результатом якого може бути прийнято одне із таких рішень: 1) про задоволення скарги та надання відповідному слідчому, прокурору обов'язкових

для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень. У цьому випадку прокурор вищого рівня у відповідному рішенні повинен: а) зазначити, які процесуальні дії або які процесуальні рішення має вчинити слідчий чи прокурор; б) встановити конкретні строки, в межах яких слідчий чи прокурор зобов'язаний вчинити ці дії або прийняти відповідне рішення; 2) про відмову в задоволенні скарги, якщо прокурором вищого рівня буде встановлено, що розумні строки не було порушено.

14. У параграфі 2 глави 26 КПК визначено порядок оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Частинами 1, 2 ст. 309 КПК передбачено перелік ухвал слідчого судді, які можуть бути предметом оскарження в апеляційному порядку на стадії досудового розслідування. Крім цього переліку, в апеляційному порядку можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді, постановлені у порядку ч. 2 ст. 117, ч. 7 ст. 583, ч. 9 ст. 584, ч. 6 ст. 591 КПК. Водночас сторона кримінального провадження має право висловити свою незгоду з ухвалою, можливість оскарження якої не передбачено в КПК, шляхом подання під час підготовчого провадження у суді заперечень проти неї.

Таким чином, в апеляційному порядку можуть бути оскаржені: 1) ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора; 2) ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Перелік ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку

Ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора	Ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні
1) ухвала про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження (ч. 3 ст. 307 КПК); 2) ухвала про повернення скарги (ч. 6 ст. 304 КПК); 3) ухвала про відмову у відкритті провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора (ч. 6 ст. 304 КПК).	1) ухвала про відмову у наданні дозволу на затримання (ч. 5 ст. 190 КПК); 2) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні (ст. 183 КПК); 3) ухвала про продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні (ст. 199 КПК); 4) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні (ст. 181 КПК); 5) ухвала про продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні (ст. 181 КПК); 6) ухвала про поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні (ст. 499 КПК); 7) ухвала про продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей

	<p>або відмову в його продовженні (ст. 499 КПК);</p> <p>8) ухвала про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні (ст. 509 КПК);</p> <p>9) ухвала про арешт майна або відмову у ньому (ст. 173 КПК);</p> <p>10) ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, що посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності або інших, за відсутності яких фізична особа-підприємець чи юридична особа позбавляється можливості здійснювати свою діяльність (ст. 163 КПК);</p> <p>11) ухвала про відсторонення від посади або відмову у ньому (ст. 154 КПК);</p> <p>12) ухвала про поновлення чи відмову в поновленні процесуального строку (ч. 2 ст. 117 КПК);</p> <p>13) ухвала про застосування чи відмову у застосуванні тимчасового арешту (ч. 7 ст. 583 КПК);</p> <p>14) ухвала про застосування чи відмову в застосуванні екстрадиційного арешту (ч. 9 ст. 584 КПК);</p> <p>15) ухвала про задоволення чи залишення без задоволення скарги на рішення про видачу (екстрадицію) особи (ч. 6 ст. 591 КПК).</p>
--	--

15. У главі 26 КПК спеціально не встановлено перелік осіб, які мають право на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді. Тому у цьому випадку слід керуватись ст. 393 КПК. Для вирішення питання про те, чи має особа право звертатись із апеляційною скаргою на ухвалу слідчого судді, необхідно враховувати, чи стосується оскаржувана ухвала прав, свобод, інших інтересів особи, яка звертається із апеляційною скаргою.

Незважаючи на умовний поділ у ст. 309 КПК ухвал слідчого судді на ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, це не впливає на порядок оскарження таких ухвал, передбачений ч. 1 ст. 310 та ч. 3 ст. 392 КПК.

16. Слід мати на увазі, що згідно з ч. 2 ст. 400 КПК подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, за винятком випадків, визначених у КПК (наприклад, ухвала слідчого судді, постановлена за результатами розгляду скарги на рішення про видачу особи у порядку ч. 6 ст. 591 КПК).

Більш детальна інформація про порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування відповідно до КПК знайде своє відображення в методичних рекомендаціях, розроблених ВССУ, про вихід друком яких буде повідомлено додатково.

7.6. Витяг із огляду судової практики об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (рішення за 2018-2019 роки)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Розділ II Застосування норм кримінального процесуального права

Ухвала слідчого судді про скасування арешту майна, постановлена за правилами ст. 174 КПК, не підлягає апеляційному оскарженню. Рішення про відмову у відкритті апеляційного провадження та про повернення скарги в разі оскарження ухвали слідчого судді можуть бути ухвалені під час вирішення питання про призначення судового засідання щодо розгляду апеляційної скарги

19 лютого 2019 року об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за касаційною скаргою прокурора на ухвалу Рівненського апеляційного суду від 6 листопада 2018 року у справі № 569/17036/118.

За результатами розгляду об'єднана палата постановила ухвалу, в якій зазначила таке.

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 309 КПК під час досудового розслідування можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про арешт майна або відмову в ньому, тобто судові рішення, які були постановлені в порядку ст. 173 КПК.

При цьому можливості оскарження ухвал слідчого судді, які прийняті в порядку ст. 174 КПК, зокрема про скасування арешту майна, кримінальний процесуальний закон не передбачає.

За положеннями ч. 1 ст. 170 КПК арешт майна передбачає встановлення певного обмеження прав особи щодо вільного володіння майном, на яке накладається арешт, повне або часткове скасування арешту, у свою чергу, повністю або в певній частині поновлює права особи щодо відчуження, розпорядження та/або користування майном.

Саме тому до визначеного/встановленого у ст. 309 КПК переліку ухвал слідчого судді, які підлягають апеляційному оскарженню, законодавець включив ухвали про арешт майна або відмову в ньому, оскільки це питання стосується необхідності обмеження прав володільця майна, але не зазначив у цьому переліку ухвали про скасування арешту майна, адже таке рішення означає повне або часткове скасування вже накладених обмежень.

Таким чином, в аспекті положень ст. 309 КПК ухвала слідчого судді про повне або часткове скасування арешту майна, постановлена за правилами ст. 174 КПК, не підлягає апеляційному оскарженню.

Щодо відповідності вимогам кримінального процесуального закону рішення апеляційного суду про повернення апеляційної скарги прокурора, слід зазначити таке. Відповідно до ст. 422 КПК, отримавши апеляційну скаргу на ухвалу слідчого судді, суддя-доповідач невідкладно витребує з суду першої інстанції відповідні матеріали та не пізніш як за день повідомляє особу, яка її подала, прокурора та інших заінтересованих осіб про час, дату і місце апеляційного розгляду. Апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніш як через три дні після її надходження до суду апеляційної інстанції.

Такий порядок дій та обмежені строки щодо розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді не передбачають прийняття окремого рішення щодо відкриття апеляційного провадження, однак призначення судового засідання щодо розгляду касаційної скарги формально вказує на початок апеляційного розгляду.

Водночас це не виключає можливості застосування положень ч. 4 ст. 399 КПК на стадії вирішення питання про призначення судового засідання щодо розгляду апеляційної скарги.

Згідно з цією нормою суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження, якщо апеляційну скаргу подано на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, або судові рішення оскаржено виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно з положеннями ст. 394 цього Кодексу.

Водночас ч. 3 ст. 399 КПК визначає підстави для повернення апеляційної скарги, зокрема у випадках, якщо: особа не усунула недоліки апеляційної скарги, яку залишено без руху, в установлений строк; апеляційну скаргу подала особа, яка не має права подавати апеляційну скаргу; апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції; апеляційна скарга подана після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

Отже, рішення про відмову у відкритті апеляційного провадження та про повернення скарги можуть бути ухвалені на стадії вирішення питання про відкриття апеляційного провадження, а в разі оскарження ухвали слідчого судді – під час вирішення питання про призначення судового засідання щодо розгляду апеляційної скарги на таке рішення.

Разом із тим, якщо після відкриття апеляційного провадження буде встановлено, що воно відкрите за апеляційною скаргою на рішення, яке не підлягає апеляційному оскарженню, апеляційний суд має постановити ухвалу про закриття апеляційного провадження. Таке ж рішення суд апеляційної інстанції повинен постановити й у разі, якщо під час апеляційного розгляду в судовому засіданні апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді буде

встановлено, що ця скарга подана на рішення, яке не підлягає апеляційному оскарженню.

Висновок щодо застосування норм права. В аспекті положень ст. 309 КПК ухвала слідчого судді про повне або часткове скасування арешту майна, постановлена за правилами ст. 174 КПК, не підлягає апеляційному оскарженню.

Рішення про відмову у відкритті апеляційного провадження та про повернення скарги можуть бути ухвалені на стадії вирішення питання про відкриття апеляційного провадження, а у випадку оскарження ухвали слідчого судді – під час вирішення питання про призначення судового засідання щодо розгляду апеляційної скарги на таке рішення.

Якщо після відкриття апеляційного провадження (у разі оскарження ухвали слідчого судді – після призначення судового засідання) буде встановлено, що апеляційний розгляд здійснюється за апеляційною скаргою на судові рішення, яке не підлягає апеляційному оскарженню, апеляційний суд має постановити ухвалу про закриття апеляційного провадження.

Детальніше з текстом ухвали
Верховного Суду від 19 лютого 2019 року
у справі № 569/17036/118
можна ознайомитися за QR-посиланням

Для захисту особи, яка обвинувачувалась у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, не було залучено захисника, оскільки факт перебування цієї особи на спеціальному обліку й на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не може автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права.

Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду 22 квітня 2019 року розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309 та ч. 2 ст. 309 КК, за касаційною скаргою засудженого на вирок Інгулецького районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 31 січня 2018 року та ухвалу Апеляційного суду Дніпропетровської області від 3 квітня 2018 року у справі № 213/1425/17.

За результатами розгляду об'єднана палата винесла постанову, в якій зазначила таке.

За змістом п. 3 ч. 2 ст. КПК у кримінальному провадженні обов'язкова участь захисника забезпечується щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, з моменту встановлення наявності цих вад.

Як впливає із законодавчих положень, під особами, які через свої фізичні або психічні вади не можуть самі реалізувати право на захист, необхідно розуміти, зокрема, осіб з істотними дефектами мови, зору, слуху тощо, а також осіб, які хоча і визнані осудними, але мають психічні вади, що перешкоджають самостійно захищатися від обвинувачення.

Проте у своїй скарзі засуджений не наводить аргументів, які би свідчили про наявність у нього саме істотних вад, і не зазначає, яким чином поведінкові розлади, відображені у медичній довідці при формулюванні діагнозу, перешкодили йому самостійно захищатися від обвинувачення в суді першої інстанції.

Висновок щодо застосування норми права. У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, власне факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника в аспекті п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК. При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати виходячи з конкретних обставин справи з урахуванням встановленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо.

Детальніше з текстом постанови
Верховного Суду від 22 квітня 2019 року
у справі № 213/1425/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо в рішенні апеляційного суду відсутнє посилання на необхідність застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання, то навіть у разі встановлення істотних порушень кримінального процесуального законодавства судом першої інстанції це виключає можливість постановлення вироку, яким погіршується становище особи, під час нового розгляду в суді першої інстанції

Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду 23 вересня 2019 року розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15, ч. 1 ст. 115 КК, за касаційними скаргами засудженого та захисника на вирок Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 8 червня 2017 року та ухвалу Апеляційного суду Чернігівської області від 24 травня 2018 року у справі № 728/2724/16-к.

За результатами розгляду об'єднана палата постановила ухвалу, в якій зазначила таке.

Системне тлумачення статей 415, 416 КПК указує на те, що навіть у разі встановлення апеляційним судом таких істотних порушень вимог кримінального процесуального закону, які є підставами для скасування вироку чи ухвали суду і призначення нового розгляду в суді першої інстанції, відповідно до вимог статей 370, 419, ч. 2 ст. 416 КПК він не може залишити поза увагою доводи апеляційної скарги прокурора чи потерпілого щодо необхідності застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання, оскільки в

протилежаному випадку це призведе до неможливості застосування такого закону при новому розгляді у суді першої інстанції.

Перевіривши обґрунтованість відповідних доводів апеляційних скарг прокурора чи потерпілого, апеляційний суд, крім випадку, якщо знайде їх безпідставними, при скасуванні оскарженого судового рішення з підстав істотних порушень кримінального процесуального закону і призначенні нового розгляду в суді першої інстанції, повинен указати на неправильність чи передчасність висновків суду в судовому рішенні, яке скасовується, про застосування чи незастосування того чи іншого закону про кримінальну відповідальність чи призначення того чи іншого покарання, як на додаткову підставу для скасування судового рішення.

При цьому, виходячи зі змісту ч. 2 ст. 415 КПК, суд апеляційної інстанції повинен формулювати свої висновки та вказівки лише в такій формі, щоб це не призводило до вирішення наперед указаних в цій нормі питань, але водночас давало б достатні підстави для застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення та призначення більш тяжкого покарання у випадку, якщо під час нового розгляду в суді першої інстанції винуватість особи у вчиненні відповідного злочину буде доведено в установленому законом порядку (аналогічний підхід, зокрема, застосовується у практиці Верховного Суду з метою дотримання положень ч. 3 ст. 439 КПК, як наприклад, у справі № 242/1697/17).

Зокрема, суд апеляційної інстанції може зробити висновок, що суд першої інстанції: 1) не надав належної оцінки тим чи іншим доказам або їх сукупності; 2) здійснив неправильне тлумачення норм матеріального чи процесуального права; 3) не дослідив ті чи інші обставини, що мають значення для вирішення тих чи інших питань в межах кримінального провадження тощо. У зв'язку з цим апеляційний суд вправі дати вказівку перевірити при новому розгляді ті чи інші обставини, дати оцінку певним доказам, належним чином розглянути питання щодо кваліфікації дії обвинуваченого тощо, проте він не може наперед категорично визначати, які висновки суд першої інстанції повинен зробити щодо питань, указаних у ч. 2 ст. 415 КПК.

Повертаючись до обставин цього кримінального провадження, Верховний Суд звертає увагу на те, що апеляційний суд скасував вирок місцевого суду від 26 грудня 2016 року і призначив новий розгляд у суді першої інстанції виключно з підстав, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 415 КПК (судове рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд). При цьому він взагалі не розглядав доводів прокурора щодо необхідності застосування закону про більш тяжке правопорушення, обмежившись формальною вказівкою, що ці обставини мають бути перевірені при новому розгляді судом першої інстанції. Разом із тим, апеляційний суд у своїй ухвалі не зазначив однією з підстав скасування вироку суду неправильне чи передчасне застосування судом першої інстанції ч. 2 ст. 125 КК.

Таким чином, при новому розгляді кримінального провадження як суд першої інстанції, так і апеляційний суд, виходячи з вимог ч. 2 ст. 416 КПК, були

позбавлені можливості застосувати щодо ОСОБА_1 норми закону про більш тяжке кримінальне правопорушення.

Висновок щодо застосування норм права. Частина 2 ст. 416 КПК визначає вичерпний перелік випадків, коли при новому розгляді суд першої інстанції може застосувати закон про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання, а саме тільки за умови, якщо вирок було скасовано за апеляційною скаргою прокурора або потерпілого чи його представника у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання. При цьому положення ч. 2 ст. 415 КПК не слід розглядати як такі, що дозволяють зробити виключення з указанного правила.

У разі встановлення апеляційним судом істотних порушень вимог кримінального процесуального закону, які є підставами для скасування вироку чи ухвали суду і призначення нового розгляду в суді першої інстанції, відповідно до вимог статей 370, 419, ч. 2 ст. 416 КПК він не може залишити поза увагою доводи апеляційної скарги прокурора чи потерпілого щодо необхідності застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання, оскільки в протилежному випадку це призведе до неможливості застосування такого закону при новому розгляді в суді першої інстанції.

Перевіривши обґрунтованість відповідних доводів апеляційних скарг прокурора чи потерпілого, апеляційний суд, крім випадку, якщо знайде їх безпідставними, при скасуванні оскарженого судового рішення з підстав істотних порушень кримінального процесуального закону і призначенні нового розгляду в суді першої інстанції, повинен також указати на неправильність чи передчасність висновків суду в судовому рішенні, яке скасовується, про застосування чи незастосування того чи іншого закону про кримінальну відповідальність чи призначення того чи іншого покарання, як на додаткову підставу для скасування судового рішення.

При цьому, виходячи зі змісту ч. 2 ст. 415 КПК, суд апеляційної інстанції повинен формулювати свої висновки та вказівки лише в такій формі, щоб це не призводило до вирішення наперед указаних в цій нормі питань, але водночас давало би достатні підстави для застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення та призначення більш тяжкого покарання у випадку, якщо під час нового розгляду в суді першої інстанції винуватість особи у вчиненні відповідного злочину буде доведено в установленому законом порядку.

Детальніше з текстом постанови
Верховного Суду від 23 вересня 2019 року
у справі № 728/2724/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Повноваження адвоката у кримінальному провадженні є належним чином підтвердженими, якщо захисник до свідoctва про право на зайняття адвокатською діяльністю додав хоча б один із документів, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК

18 листопада 2019 року об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду розглянула в судовому засіданні касаційну скаргу в інтересах засудженого за ч. 2 ст. 309, ч. 1 ст. 310 КК ОСОБА_1 на ухвалу Апеляційного суду Херсонської області від 14 серпня 2018 року про повернення апеляційної скарги на вирок Білозерського районного суду Херсонської області від 1 червня 2018 року у справі № 648/3629/17.

За результатами розгляду об'єднана палата винесла постанову, в якій зазначила таке.

Апеляційний суд залишив апеляційну скаргу захисника без руху та надав строк для усунення недоліків, обґрунтувавши прийняте рішення тим, що захисник не надав суду всі документи, передбачені ст. 50 КПК, на підтвердження своїх повноважень на здійснення захисту ОСОБА_1.

Перелік документів, що засвідчують повноваження адвоката у кримінальному провадженні, встановлено у ч. 1 ст. 50 КПК. Зокрема, повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються: 1) свідoctвом про право на зайняття адвокатською діяльністю; 2) ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Таким чином, у ч. 1 ст. 50 КПК законодавець закріпив дві групи документів, наявність яких підтверджує повноваження захисника на участь у конкретному кримінальному провадженні та які обов'язково надаються суду: документ, що підтверджує право особи на заняття адвокатською діяльністю (оскільки захисником може бути тільки адвокат) та документи, що підтверджують право цієї особи бути захисником (здійснювати захист у конкретному кримінальному провадженні).

При цьому законодавець у ч. 1 ст. 50 КПК імперативно закріпив надання адвокатом свідoctва про право на зайняття адвокатською діяльністю (п. 1 ч. 1 ст. 50 КПК) та документа з передбаченого в п. 2 ч. 1 цієї статті альтернативного переліку документів. Тобто зобов'язав адвоката надати суду свідoctво про право на заняття адвокатською діяльністю та надав право альтернативного вибору щодо документів, передбачених у п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК, якими може бути підтверджено повноваження захисника у кримінальному провадженні.

Висновок щодо застосування норми права. Відповідно до чинного національного законодавства повноваження адвоката у кримінальному провадженні слід вважати належним чином підтвердженими, якщо захисник до свідoctва про право на зайняття адвокатською діяльністю надав хоча б один із документів, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК, а саме: або ордер, виданий відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», або договір із захисником, або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги).

Детальніше з текстом постанови
Верховного Суду від 18 листопада 2019 року
у справі № 648/3629/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Імперативність п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII щодо призначення експертизи у кожному кримінальному провадженні для визначення розміру збитків, завданих кримінальним правопорушенням, не стосується тих випадків, коли предметом злочину є гроші або інші цінні папери, що мають грошовий еквівалент, а також коли для достовірного встановлення розміру матеріальних збитків, шкоди, заподіяних кримінальним правопорушенням, достатньо загальновідомих та загальнодоступних знань та проведення простих арифметичних розрахунків

Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду 25 листопада 2019 року розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 185 КК. Захисник засудженого у касаційній скарзі стверджував, що єдиним доказом щодо розміру заподіяної товариству шкоди є довідки самого ТОВ, у замаху на крадіжку майна якого були обвинувачені засуджені, та яке є зацікавленою стороною у справі. Захисник вважав, що сторона обвинувачення мала б надати суду висновок товарознавчої експертизи щодо розміру матеріальних збитків, заподіяних кримінальним правопорушенням, проте не зробила цього.

За результатами розгляду об'єднана палата винесла постанову, в якій зазначила таке.

Положення п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII спрямовано насамперед на забезпечення: правильності кваліфікації кримінального правопорушення (за умови, що розмір шкоди є ознакою складу злочину або кваліфікуючою ознакою); повноти досудового розслідування (оскільки відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 91 КПК вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, є елементом предмета доказування); достовірності інформації, яка відображується в підсумкових рішеннях стадії досудового розслідування (згідно з п. 7 ч. 2 ст. 291 КПК обвинувальний акт має містити відомості про розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням).

За своєю суттю та змістом кваліфікація злочинів завжди пов'язана з необхідністю обов'язкового встановлення кримінальними процесуальними і криміналістичними засобами двох надзвичайно важливих обставин: 1) факту вчинення особою (суб'єктом злочину) суспільно небезпечного діяння, тобто конкретного акту її поведінки (вчинку) у формі дії чи бездіяльності; 2) точної відповідності ознак цього діяння ознакам складу злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК.

Особливістю норми п. 6 ст. 242 КПК щодо обов'язковості призначення експертизи є також те, що цей імперативний припис має застосовуватись у провадженнях про кримінальні правопорушення, які мають матеріальний склад

злочину, тобто містять суспільно небезпечні наслідки, які можливо обчислити у вигляді збитків або шкоди довкіллю.

ОСОБА_1 і ОСОБА_2, визнаючи свою вину у вчиненні замаху на крадіжку суцвіть соняшнику, водночас не погоджувалися з вартістю краденого та заявляли, що дійсна вартість рослин соняшнику, що росли на полі та не були зібрані, значно нижча. Очевидно, що для встановлення розміру збитків має значення встановлення сорту рослини соняшнику, його якості. Оскільки предметом викрадення була рослина, яка не була прибрана із земельної ділянки, то тільки особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, могла визначити методику встановлення вартості рослинної сировини і розміру шкоди (наприклад, за вартістю товарної продукції, що міститься в рослині, або за вартістю витрат на посів та вирощування).

Об'єднана палата дійшла висновку, що за таких обставин тільки шляхом залучення експерта і на підставі його висновку в цьому кримінальному провадженні могла бути встановлена вартість викраденого майна та розмір матеріальних збитків. На порушення вимог п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК сторона обвинувачення не вчинила процесуальних дій із залучення експерта.

Висновок щодо застосування норми права. Обов'язкове залучення експерта для проведення експертизи необхідне за наявності двох підстав: по-перше, коли характер об'єктивних обставин, які мають значення для кримінального провадження, неможливо достовірно встановити без залучення особи, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями (що є загальною підставою проведення експертизи в кримінальному провадженні, передбаченою ч. 1 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII); по-друге, коли мають місце обставини, передбачені ч. 2 цієї норми.

Імперативність п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII щодо призначення експертизи у кожному кримінальному провадженні для визначення розміру збитків, завданих кримінальним правопорушенням, має обмежений характер, оскільки не стосується тих випадків, коли предметом злочину є гроші або інші цінні папери, що мають грошовий еквівалент, а також коли розмір матеріальних збитків, шкоди, заподіяних кримінальним правопорушенням, можливо достовірно встановити без спеціальних знань, а достатньо загальновідомих та загальнодоступних знань, проведення простих арифметичних розрахунків для оцінки даних, отриманих за допомогою інших, крім експертизи, джерел доказування.

У решті випадків сторона обвинувачення на стадії досудового розслідування зобов'язана незалежно від наявності інших доказів, за допомогою яких можливо встановити розмір матеріальних збитків, звернутися до слідчого судді з клопотанням про залучення експерта (а в редакції Закону № 187-IX - залучити експерта).

Детальніше з текстом постанови
Верховного Суду від 25 листопада 2019 року
у справі № 420/1667/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

7.7. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (рішення з 01 січня по 30 грудня 2020 року)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

РОЗДІЛ 1. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Застосування примусових заходів медичного характеру

Застосування конкретного виду примусових заходів медичного характеру залежить від сукупності трьох критеріїв: медичного (характер і тяжкість захворювання), юридичного (тяжкість вчиненого діяння) та соціального (ступінь небезпечності психічно хворого для себе чи інших осіб). Ступінь небезпечності психічно хворого містить оцінку суспільної небезпеки вчиненого діяння, характеру вчиненого, можливих або тих, що настали, суспільно небезпечних наслідків та інших подібних обставин; психічного стану особи на момент розгляду справи судом і небезпечності цього хворого для оточуючих, що впливає з характеру захворювання

Детальніше з текстом постанови
у справі № 221/6664/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Застосування інших заходів кримінально-правового характеру

Не підлягає спеціальній конфіскації майно, яке використовувалося як знаряддя вчинення злочину та належить на праві спільної власності кільком особам, якщо співвласники не знали і не могли знати про незаконне використання цього майна

Детальніше з текстом постанови
у справі № 676/2199/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Автомобіль, який не використовувався обвинуваченим як знаряддя вчинення злочину, передбаченого ст. 249 «Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом» КК, не підлягає спеціальній конфіскації

Детальніше з текстом постанови
у справі № 748/1457/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

У разі звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК) спеціальна конфіскація не застосовується

Детальніше з текстом постанови
у справі № 138/2740/16-к)
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи

Розмежовуючи замах на умисне вбивство та умисне тяжке тілесне ушкодження, необхідно встановити зміст і спрямованість умислу винуватого. Питання про умисел необхідно вирішувати, виходячи із сукупності всіх обставин вчиненого діяння, зокрема враховувати спосіб, знаряддя злочину, кількість, характер і локалізацію поранень та інших тілесних ушкоджень, причини припинення злочинних дій, поведінку винного і потерпілого, що передувала події, їх стосунки. Визначальним при цьому є суб'єктивне ставлення винного до наслідків своїх дій

Детальніше з текстом постанови
справі № 303/7357/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Умисне вбивство слід відрізнити від заподіяння умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, за спрямованістю умислу винуватого, його суб'єктивним ставленням до наслідків своїх дій: у разі умисного вбивства настання смерті потерпілого охоплюється умислом винуватого, а в разі заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, ставлення винного до таких наслідків характеризується необережністю

Детальніше з текстом постанови
у справі № 604/546/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Дії особи, яка нанесла ножове поранення в ногу, в результаті якого настала смерть потерпілого, за відсутності даних про умисел на вбивство, правильно перекваліфіковані з умисного вбивства на умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого

Детальніше з текстом постанови
у справі № 705/623/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Про умисел на заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, що спричинили смерть потерпілого, свідчить, зокрема, спричинення останньому великої кількості тілесних ушкоджень у життєво важливі органи, зовнішні ознаки наслідків спричинених тілесних ушкоджень, стан потерпілого під час їх спричинення, вік обвинуваченого, який значно молодший за потерпілого похилого віку, а також невжиття заходів для надання йому медичної допомоги.

Позиція потерпілого, який під час судового розгляду в місцевому суді не наполягав на суворому покаранні обвинуваченому, не може бути вирішальною та повинна враховуватися одночасно з іншими обставинами кримінального провадження

Детальніше з текстом постанови
у справі № 263/15874/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Добровільна відмова від умисного вбивства може мати місце у випадку, коли під час замаху на цей злочин винний вчиняє дії, спрямовані на запобігання настанню суспільно небезпечних наслідків його злочинного посягання

Детальніше з текстом постанови
у справі № 710/112/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Відповідальність за умисне вбивство, вчинене повторно, настає незалежно від того, чи вчинила особа попередньо закінчене вбивство чи замах на нього

Детальніше з текстом постанови
у справі № 753/19231/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

У діях обвинуваченого відсутній склад необережного вбивства, якщо смерть особи не перебуває у причинному зв'язку з тілесними ушкодженнями, спричиненими обвинуваченим

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 333/4463/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Наявність в обвинувачених неконкретизованого умислу на настання будь-яких наслідків у вигляді заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого під час вчинення ними розбою та одночасна відсутність прямого умислу на спричинення йому смерті виключає кримінальну відповідальність за замах на умисне вбивство. У цьому випадку скоєне кваліфікується за статтею, що передбачає відповідальність за фактично спричинені наслідки у вигляді шкоди здоров'ю потерпілого, а саме заподіяння тяжких тілесних ушкоджень

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 642/6363/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Якщо смерть малолітньої особи, яка внаслідок психічного захворювання перебуває у небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження, настала після залишення її без нагляду медичною сестрою для того, щоб виконати законне розпорядження безпосереднього керівника, однак останньою було вжито всіх заходів для забезпечення належного нагляду за психічно хворою особою, то медична сестра не підлягає відповідальності за залишення у небезпеці (ст. 135 КК)

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 351/749/16-
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Неналежне виконання медичним працівником своїх професійних обов'язків (ст. 140 КК) має місце у випадку, коли внаслідок недбалого чи несумлінного ставлення до їх виконання медичний працівник не встановив діагнозу новонародженому під час пологів, що вплинуло на неправильний вибір методу розродження, несвоєчасно надав йому медичну допомогу, якщо цей медичний працівник був обізнаний про стан здоров'я породіллі та про наявність у неї супутніх захворювань

Детальніше з текстом постанови
у справі № 226/627/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності

Заволодіння чужим майном, яке фактично не вибуло з володіння власника, а опинилося з будь-яких причин у неналежному, але відомому йому місці (залишене чи забуте), особою, яка знала, кому належить це майно, мала підстави вважати, де перебуває власник речі та усвідомлювала, що він може за нею повернутися, слід кваліфікувати як крадіжку чужого майна (ст. 185 КК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 128/984/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Наявність засобів охорони транспортного засобу, у тому числі й технічних, що обмежують вільний доступ сторонніх осіб до майна, яке знаходиться в салоні або багажному відділенні автомобіля, може свідчити про наявність ознак сховища, а у випадку пред'явлення обвинувачення за викрадення майна з автомобіля, що має кваліфікуючу ознаку «проникнення у сховище», мають встановлюватися об'єктивні обставини, які дозволяють ідентифікувати відповідний автомобіль як сховище

Детальніше з текстом постанови
у справі № 653/3/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Викрадення майна вважається вчиненим із проникненням у житло, якщо обвинувачений, який орендував одну кімнату у двокімнатній квартирі, таємно заволодів чужим майном з іншої кімнати, що була зачинена власником та доступу до якої він не мав відповідно до умов договору оренди

Детальніше з текстом постанови
у справі № 607/24977/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Викрадення чужого майна з колодязя кабельної каналізації електрозв'язку (телекомунікаційного колодязя) слід кваліфікувати як крадіжку, поєднану з проникненням в інше приміщення (ч. 3 ст. 185 КК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 175/3057/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо обман або зловживання довірою були лише способом отримання доступу до майна, а вилучення майна відбувалося відкрито, то дії особи потрібно кваліфікувати як грабіж (ст. 186 КК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 545/1937/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Переростання таємного викрадення чужого майна з транспортного засобу у відкрите має місце у разі розбиття скла дзерцят автомобіля, спрацювання сигналізації, на які повинні були зреагувати, як потерпілий, так і особи, які перебували поруч, що усвідомлював винний, а також намагання останнього зникнути з викраденим майном

Детальніше з текстом постанови
у справі № 569/19032/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо обвинувачена особа разом із майном, що належить на праві спільної сумісної власності їй та потерпілому (колишньому чоловіку), відкрито заволоділа приватним майном інших осіб та усвідомлювала вказану обставину, то її дії потрібно кваліфікувати як грабіж (ст. 186 КК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 750/808/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Викрадення засудженим чужого майна у два етапи, перший з яких був таємним та закінченим, а другий – відкритим і незакінченим із причин, що не залежали від його волі, свідчить про переростання крадіжки у грабіж та підлягає кваліфікації за ст. 186 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 752/3045/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Викрадення чужого майна з шафи у жіночій роздягальні спортивного центру вважається вчиненням з проникненням у сховище

Детальніше з текстом постанови
у справі № 404/4869/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Співучасником розбійного нападу (ст. 187 КК) визнається особа, яка за попередньою домовленістю з іншими співучасниками вчиняла дії, що полягають у спостереженні за навколишньою обстановкою з метою запобігти викриттю протиправних дій інших співучасників, у сприянні вчиненню ними злочину шляхом надання порад та вказівок, у перебуванні в будинку потерпілої особи під час заподіяння їй тілесних ушкоджень, у збуті викраденого майна

Детальніше з текстом постанови
у справі № 539/3046/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Розмежувальною ознакою між шахрайством та цивільно-правовим деліктом є умисел особи, яка уклала договір про передачу майна, не маючи для цього повноважень. Якщо така особа у момент заволодіння майном мала умисел привласнити таке майно і не виконувати зобов'язання, що виникають з укладеного договору, то її дії містять склад шахрайства

Детальніше з текстом постанови
у справі № 755/10138/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Розмежувальною ознакою між суміжними складами злочинів, передбаченими ст. 190 «Шахрайство» та ст. 192 «Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою» КК, є суспільно небезпечні діяння «заволодіння» (ст. 190 КК) та «заподіяння майнової шкоди» (ст. 192 КК). У першому випадку майно або право на майно переміщується зі сфери володіння власника у сферу володіння винуватої особи чи третіх осіб, а в другому – має

місце неотримання потерпілим майна або права на майно, яке він мав би отримати у свою власність

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 761/29684/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Відсутність правового механізму оформлення відряджень з метою виконання службових обов'язків на тимчасово окуповані території, а також фактичне здійснення службовою особою таких службових обов'язків виключає кримінальну відповідальність за ст. 191 КК

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 235/1345/18
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Не є привласненням чужого майна шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК) отримання службовою особою коштів, нарахованих як заробітна плата особі, яка фактично не працювала, розподілення їх між іншими працівниками, які виконували роботу відсутньої особи, а також використання цих коштів обвинуваченою на потреби закладу

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 266/737/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК) має місце у випадку наявності прямого умислу в діях службової особи. Якщо службова особа внесла неправдиві відомості у таблиць обліку робочого часу про відсутнього працівника, фактично виконуючи його обсяг роботи та отримуючи його заробітну плату, то це виключає кваліфікацію дій службової особи за ч. 2 ст. 191 КК

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 433/383/19
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Нарахування та отримання службовою особою надбавок за підвищену інтенсивність праці з порушенням процедури погодження органом вищого рівня є підставою для кваліфікації її дій як заволодіння чужим майном шляхом

зловживання службовою особою своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК) та не може оцінюватися виключно як порушення фінансової дисципліни

Детальніше з текстом постанови
у справі № 517/639/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності

Для кваліфікації дій особи за ст. 213 «Порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом» КК необхідно встановити, чи є діяльність, яку здійснює особа, підприємницькою або іншою господарською, у тому числі чи є вона систематичною

Детальніше з текстом постанови
у справі № 241/1510/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Доведення до банкрутства (ст. 219 КК) з об'єктивної сторони передбачає вчинення винуватим таких дій, які призвели до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності, що передують банкрутству цього суб'єкта. Факт відчуження обладнання сам по собі не може свідчити про наявність ознак складу злочину, передбаченого ст. 219 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 464/134/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту

У випадку, коли правила безпеки дорожнього руху порушені кількома учасниками дорожньо-транспортної пригоди (зокрема, водієм та пішоходом), до кримінальної відповідальності притягається лише та особа, протиправні дії якої перебували у причинному зв'язку з наслідками, що настали. Протиправна поведінка іншого учасника дорожньо-транспортної пригоди у цьому випадку є умовою спричинення відповідних наслідків та не впливає на підставу кримінальної відповідальності особи, в діях якої встановлено причинний зв'язок з наслідками, що настали

Детальніше з текстом постанови
у справі № 523/12810/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/89480019>

Для кваліфікації дій особи за ст. 286 КК судам слід виходити не лише з висновків експертів, в яких встановлено наявність причинного зв'язку між порушенням водієм ПДР та наслідками, що настали, а із сукупності всіх обставин, що належать до предмета доказування з огляду на особливості складу злочину, передбаченого у ст. 286 КК. Зокрема, оцінці підлягає наявність технічної можливості у водія уникнути наслідків злочину та джерело створення аварійної ситуації

Детальніше з текстом постанови
у справі № 130/720/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кримінальна відповідальність водія за ст. 286 КК виключається у випадку, якщо інший водій порушив правила дорожнього руху, які перебувають у причинному зв'язку з наслідками, що настали, а також якщо дорожня обстановка (наприклад, наявність відповідних дорожніх знаків) давала підстави водію розраховувати на додержання правил іншим водієм

Детальніше з текстом постанови
у справі № 632/313/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Про наявність попередньої змови групи осіб щодо незаконного заволодіння транспортним засобом (ч. 2 ст. 289 КК) може свідчити як безпосереднє вчинення співучасниками дій, спрямованих на заволодіння таким засобом, так і вчинення інших дій у межах попередньо досягнутої домовленості про спільне вчинення злочину (наприклад, сприяння у відкритті транспортного засобу, супровід цього транспортного засобу до місця зберігання)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 725/855/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Аналогічна правова позиція викладена у постановках ККС: від 18.06.2020 у справі № 207/1447/18 (провадження № 51-622км20), з якою можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89929071> від 18.06.2020 у справі № 740/2536/17 (провадження № 51-634км19), з якою можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89929185>

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

Активна участь у масових заворушеннях (ч. 1 ст. 294 КК) може супроводжуватися однією з таких дій: насильство над особою; погроми, підпали, знищення майна; захоплення будівель або споруд; насильницьке виселення громадян; опір представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя. Вчинення однієї з них свідчить про наявність у діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 294 КК.

Уточнення судом обвинувачення шляхом звуження кола інкримінованих дій, які утворюють склад масових заворушень та якими може супроводжуватися активна участь у масових заворушеннях, не свідчить про відсутність підстави кримінальної відповідальності за ст. 294 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 640/8977/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Хуліганство має місце у випадку, коли у свідомості винуватого домінує мотив явної неповаги до суспільства та відсутній особистий мотив посягання, а протиправні дії вчиняються без приводу або з використанням малозначного приводу. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони хуліганства є мотив явної неповаги до суспільства. Домінування у свідомості винного такого внутрішнього спонукання і відсутність особистого мотиву посягання на потерпілого є головним критерієм хуліганства як злочину проти громадського порядку та моральності.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 711/8218/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Наявність особистих неприязних стосунків між обвинуваченим та потерпілим не виключає кваліфікацію дій особи як хуліганства (ст. 296 КК), якщо у вчиненому є ознаки суб'єктивної сторони вказаного складу кримінального правопорушення, зокрема хуліганський мотив

Детальніше з текстом постанови
у справі № 442/66/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Не підлягають кваліфікації за ст. 297 КК (наруга над тілом померлого) дії винуватої особи, що полягали у прихованні тіла померлої дитини без наявності умислу на вчинення наруги

Детальніше з текстом постанови
у справі № 681/643/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

До порнографічних предметів (ст. 301 КК) належать як матеріальні носії (жорсткі або оптичні диски, карти пам'яті), на яких зафіксовано інформацію порнографічного характеру, так і зображення порнографічного характеру, створені в режимі онлайн, оскільки у такому випадку відбувається матеріальна фіксація такого зображення в комп'ютерній мережі на незначний час

Детальніше з текстом постанови
у справі № 711/7900/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Втягнення неповнолітнього у злочинну діяльність (ст. 304 КК) передбачає наявність таких дій дорослої особи, що пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього із застосуванням різних видів фізичного насильства, психічного впливу, з пропозицією вчинити злочин.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 609/1555/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Про умисел на збут психотропної речовини можуть свідчити, зокрема, такі обставини, як надмірна для вживання однією особою кількість вилученої речовини, вжиття засудженим додаткових заходів конспірації своєї діяльності, спосіб та засоби оплати за психотропну речовину, показання свідків про намір засудженого пригостити цією речовиною знайомих осіб. Ввезення на територію України психотропної речовини утворює закінчений склад злочину, передбачений ст. 305 КК, якщо таку речовину було виявлено під час митного контролю після її переміщення через митний кордон України на її митну територію.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/6578/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо на момент судового розгляду зі списку особливо небезпечних наркотичних засобів, обіг яких заборонено, Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою КМУ від 06.05.2000 № 770, виключено речовину, гомолог якої був предметом незаконного обігу, то кримінальна відповідальність особи за ст. 307 КК виключається

Детальніше з текстом постанови
у справі № 333/7457/16
можна ознайомитися за посиланням

У діях винуватої особи, в якій було вилучено розфасовані психотропну речовину та наркотичний засіб, а також ваги, відсутній умисел на збут цих речовин, якщо загальна кількість психотропної речовини та наркотичного засобу об'єктивно не перевищує потреби в їх власному вживанні

Детальніше з текстом постанови
у справі № 461/895/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо особа послідовно вчиняє такі однорідні злочини, як посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК) і незаконне виготовлення та зберігання для особистого вживання без мети збуту наркотичного засобу (ст. 309 КК), то це потребує самостійної кваліфікації кожного злочину за самостійною статтею КК, причому наступний злочин кваліфікується за ознакою повторності.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 242/5130/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів

Для кваліфікації дій особи як опору працівнику поліції та погрози або насильства щодо нього, судам слід виходити з того, що дії особи, які полягали не у протидії законній діяльності працівника поліції, а здійснювалися з метою

уникнення небезпеки для її життя і здоров'я у зв'язку із застосуванням працівником поліції невинуваченого та (або) надмірного насильства, не можуть кваліфікуватися за статтями 342, 345 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 444/2115/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Акт огляду будівельно-монтажних робіт є офіційним документом, а отже предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК. Якщо місцевим судом не доведено наявності умислу на привласнення обвинуваченим отриманого кредиту, однак встановлено, що отримані кошти використано ним не за призначенням, то відповідні дії підлягають кваліфікації за ст. 222 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 509/1836/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Довідка, видана дирекцією Українського державного підприємства зв'язку «Укрпошта» за підписом її керівника, якою підтверджується факт отримання рекомендованих листів чоловіком обвинуваченої, що не відповідає дійсності, та яка стала підставою для поновлення строку на оскарження рішення суду і для реалізації права обвинуваченої на прийняття спадщини, є офіційним документом, а отже предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/12903/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кваліфікація кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого у ст. 361 КК, охоплює не будь-які дії, що призвели витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або до порушення встановленого порядку її маршрутизації. Кримінальна відповідальність за цією статтею настає виключно у випадку, якщо такі наслідки настали в результаті несанкціонованого втручання в роботу ЕОМ (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

Продаж обвинуваченим телевізійних приставок, налаштованих на несанкціоноване відтворення програм мовлення телевізійних каналів, трансляція, яких здійснювалася через мережу Інтернет, не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 176 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 726/2173/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Забезпечення права на захист

Під особами, які через свої фізичні або психічні вади не можуть самі реалізувати право на захист, необхідно розуміти, зокрема, осіб з істотними дефектами мови, зору, слуху тощо, а також осіб, які хоч і визнані осудними, але мають психічні вади, що перешкоджають їм самостійно захищатися від обвинувачення.

Встановлення лише самого факту перебування особи на спеціальному обліку не означає, що засуджений не міг повною мірою реалізувати своє право на захист. При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати виходячи з конкретних обставин справи з урахуванням установлених характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо

Детальніше з текстом постанови
у справі № 686/25855/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Залучення захисника є обов'язковим у випадку, якщо певна психічна чи фізична вада особи перешкоджає їй реалізовувати свої процесуальні права, у тому числі право на захист (п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК). Факт перебування особи на спеціальному обліку та проходження курсу замісної підтримувальної терапії не є безумовною підставою для обов'язкового залучення захисника.

За наявності у слідчого, прокурора, слідчого судді, суду обґрунтованих сумнівів у тому, що особа не здатна повною мірою реалізувати свої процесуальні права внаслідок фізичних або психічних вад, у кримінальне провадження залучається експерт. В іншому випадку залучення експерта є необов'язковим

Детальніше з текстом постанови
у справі № 683/1915/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Докази і доказування

Здійснення досудового розслідування неуповноваженими на те особами (органами) (Службою безпеки України щодо злочину, підслідного Національній поліції України) визнається істотним порушенням прав людини і основоположних свобод та має наслідком визнання отриманих доказів недопустимими (ст. 87 КПК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 563/1118/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Протокол обшуку, в якому відсутні ідентифікаційні ознаки виявлених та вилучених речей (не зазначено марки, моделі, номера, а також характерних ознак), є недопустимим доказом.

Протокол пред'явлення потерпілим речей для впізнання, в якому не зазначено ознак, за якими потерпілі впізнали особисті речі, а наведено лише загальні фрази про ознаки таких речей, не описано їх деталей, є недопустимим доказом

Детальніше з текстом постанови
у справі № 306/2629/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо у кримінальному провадженні відсутні прямі докази, що підтверджують винуватість обвинуваченого у вчиненні умисного вбивства, однак обставини кримінального правопорушення підтверджуються сукупністю інших належних і допустимих непрямих доказів, з якими не узгоджуються непослідовні версії обвинуваченого щодо обставин смерті потерпілої, то сукупність таких непрямих доказів може бути покладена судом в основу обвинувачення особи у вчиненні умисного вбивства

Детальніше з текстом постанови
у справі № 728/578/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Для інкримінування обвинуваченому складу злочину, передбаченого ст. 126 КК, факт завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які спричинили фізичний біль, має бути доведений сукупністю доказів. Обвинувальний вирок у цьому випадку не може ґрунтуватися лише на показаннях потерпілого щодо обставин вчинення злочину

**Детальніше з текстом постанови ККС від 03.06.2020
у справі № 460/2724/18
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Наявність доказів, що вказують на збут обвинуваченим майна, викраденого у потерпілого, без надання доказів, що підтверджують факт його безпосереднього викрадення, не є свідченням доведення винуватості особи у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 702/340/17
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Усі докази, отримані під час досудового розслідування злочину, який було вчинено внаслідок підбурювання з боку поліції або інших осіб, які діють за їх вказівками, та який в іншому випадку не було би вчинено, мають визнаватися недопустимими

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 487/2403/18
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Норми кримінального процесуального законодавства України не передбачають необхідності доведення факту перебування особи у стані алкогольного сп'яніння якимось певним видом доказів, а тому доводи засудженого про те, що факт перебування його у стані алкогольного сп'яніння повинен підтверджуватися виключно на підставі висновків відповідного експерта або іншими документами, які містяться у матеріалах кримінального провадження, не ґрунтуються на положеннях процесуального закону

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 643/20474/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Огляд житла, проведений без ухвали слідчого судді з метою перевірки повідомлення про смерть власника житла за письмовою згодою його близьких родичів є невідкладною слідчою дією, а протокол такого огляду – допустимим доказом

Детальніше з текстом QR-посиланням
у справі № 418/801/17
можна ознайомитися за посиланням

При вирішенні питання стосовно компетенції установи, яка проводить судовопсихіатричну експертизу і є державною в розумінні ст. 7 Закону України «Про судову експертизу», слід виходити не з організаційно-правової форми здійснення нею діяльності або форми її власності, а із сфери управління її діяльністю та організації державного контролю. Установа, яка проводила судово-психіатричну експертизу, може бути визнана компетентною в разі включення її до Переліку установ, в яких проводяться судово-психіатричні експертизи та установ, в яких проводяться стаціонарні судово-психіатричні експертизи особам, які тримаються під вартою, затверджених наказом МОЗ від 29.06.2017 № 722

Детальніше з текстом постанови
у справі № 462/3998/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Висновок слід вважати недопустимим доказом у випадку, якщо він був наданий експертом, який не має експертної спеціальності, що охоплюється предметом експертизи у конкретному кримінальному провадженні, а також у випадку, коли експертизу здійснено експертом, свідоцтво якого на момент проведення експертизи визнано недійсним у порядку, встановленому законодавством України

Детальніше з текстом постанови
у справі № 263/10503/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Висновок судово-балістичної експертизи, відповідно до якого вилучений під час обшуку за місцем проживання засудженого пістолет було визнано вогнепальною зброєю, за незаконне придбання, носіння і зберігання якої засуджено цю особу, з недотриманням вимог ідентифікації цієї зброї та неналежним її упакуванням, ставить під сумнів факт передачі на судовобалістичну експертизу саме цієї вогнепальної зброї. А тому такий висновок експерта є недопустимим доказом

Детальніше з текстом постанови
у справі № 753/21466/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Суд має забезпечити стороні захисту право спростувати висновок експерта, наданий стороною обвинувачення, за допомогою іншого висновку у кримінальному провадженні за обвинуваченням особи у порушенні правил дорожнього руху (ст. 286 КК), оскільки висновок експерта може вплинути на остаточне рішення суду

Детальніше з текстом постанови
у справі № 753/10028/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Випадки обов'язкового проведення експертизи у кримінальному провадженні, передбачені у ч. 2 ст. 242 КПК, є імперативними та не підлягають розширеному тлумаченню.

З урахуванням формулювання п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК експертиза не повинна призначатися у тому разі, коли предметом кримінального правопорушення є гроші або цінні папери, що мають грошовий еквівалент, а також коли розмір матеріальних збитків, шкоди, заподіяних кримінальним правопорушенням, можна достовірно встановити без спеціальних знань, а достатньо загальновідомих та загальнодоступних знань, проведення простих арифметичних розрахунків для оцінки даних, отриманих за допомогою інших джерел доказування, крім експертиз

Детальніше з текстом постанови
у справі № 750/4082/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК, можна встановити на підставі сукупності належних та допустимих доказів, то проведення автотехнічної експертизи не є обов'язковим (ч. 2 ст. 242 КПК)

Детальніше з текстом постанови
у справі № 732/138/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо зміст протоколу про результати проведення НСРД з аудіо- та відеоконтролю щодо підозрюваних, які тимчасово утримуються в ізоляторах тимчасового тримання, вказує на їх допит, а не на втручання у приватне життя, то такі докази визнаються судом недопустимими, та такими, що отримані з порушенням права мовчання та свободи від самовикриття

Детальніше з текстом постанови
у справі № 666/5448/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Дублікат документа (протоколів проведення НСРД та дисків до них) відповідно до ч. 4 ст. 99 КПК виготовляється тим самим способом, як і його оригінал та визнається судом як оригінал документа, а отже, може бути досліджений судом та визнаний допустимим доказом

Детальніше з текстом постанови
у справі № 161/5306/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Використання стороною обвинувачення копій відеофонограм (фонограм), що зафіксовані на оптичних дисках, на які фіксувалися негласні слідчі (розшукові) дії, а не їх оригіналів, тягне за собою визнання всіх похідних від них доказів недопустимими

Детальніше з текстом постанови
у справі № 149/745/14
можна ознайомитися за QR-посиланням

Електронний файл із відеозаписом обставин події, зафіксований на оптичному диску, є оригіналом (відображенням) електронного документа, а тому такий диск є самостійним джерелом доказів, похідним від інформації, що зберігається на комп'ютері в електронному вигляді

Детальніше з текстом постанови
у справі № 751/6069/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

У разі закриття кримінального провадження питання, пов'язані із вирішенням спору про належність речового доказу, зокрема про встановлення

фактичного володіння майном, можуть бути вирішені лише у порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови
у справі № 343/1480/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Спір про те, кому належить повернути речовий доказ (земельну ділянку) у кримінальному провадженні підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови
у справі № 363/2372/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Загальні положення досудового розслідування

За відсутності належно проведеної процедури повідомлення про підозру особі, щодо якої має здійснюватися особливий порядок кримінального провадження, така особа статусу підозрюваної не набуває, а всі наступні етапи кримінального провадження стосовно неї вважаються такими, що відбулися з порушенням норм КПК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 627/927/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Слідчий суддя, надаючи дозвіл на проведення обшуку у житлі, не зобов'язаний вказувати у відповідній ухвалі, хто конкретно має провести цю слідчу (розшукову) дію. Визначення прокурора або слідчого (їх групи) для проведення обшуку належить до повноважень прокурора (старшого прокурора, групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні) або старшого слідчої групи (керівника органу досудового розслідування).

Доручення прокурора слідчому, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, про проведення обшуку у житлі, може даватися як в усній, так і в письмовій формах

Детальніше з текстом постанови
у справі № 725/1199/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо потерпілий на запит органу досудового розслідування добровільно надає документи, що містять доказову інформацію, то звернення до слідчого судді для отримання ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів у такому випадку необов'язкове

Детальніше з текстом постанови
у справі № 761/480/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Слідчі (розшукові) дії

Проведення слідчим особистого обшуку особи під виглядом огляду місця події до внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР порушує вимоги кримінального процесуального закону, а складений за його результатами протокол огляду місця події разом із доказами, які є похідними від нього, визнаються недопустимими

Детальніше з текстом постанови
у справі № 381/2316/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо обшук житла був проведений без фактичного роз'яснення прав та обов'язків учасникам цієї слідчої (розшукової) дії, однак їм було надано можливість реалізувати свої процесуальні права, то результати такого обшуку є допустимим доказом

Детальніше з текстом постанови
у справі № 750/10813/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Протокол обшуку житла є недопустимим доказом, якщо у ньому відсутні відомості про оперативних працівників, які брали у ньому участь, послідовність всіх дій під час проведення обшуку та упакування вилучених предметів, а також якщо під час обшуку в момент виявлення обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів (предмета злочину), не були присутні поняті, запрошені слідчим після виявлення такого обладнання

Детальніше з текстом постанови
у справі № 591/4742/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Відбирання біологічних зразків в особи відповідно до ч. 3 ст. 245 КПК здійснюється за спеціальними правилами, передбаченими у ст. 241 КПК для здійснення освідування. Загальні правила проведення слідчих (розшукових) дій визначено у ст. 223 КПК, відповідно них участь понятих під час відбирання таких зразків не є обов'язковою. Відбирання біологічних зразків в особи за потреби може проводитись повторно

Детальніше з текстом постанови ККС від 14.07.20
20 у справі № 318/1411/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Протокол пред'явлення особи для впізнання є недопустимим доказом, якщо він не містить описання усіх осіб, які пред'являлися для впізнання, вказівки на спосіб проведення слідчої дії та відомостей щодо анкетних даних особи, яка була впізнана. Протокол слідчого експерименту є недопустимим доказом, якщо понятими були залучені особи без постійного місця проживання, яких стороною обвинувачення не було представлено суду для підтвердження проведення слідчого експерименту відповідно до вимог чинного законодавства

Детальніше з текстом ухвали
у справі № 331/2390/17
можна ознайомитися за посиланням

Слідчий суддя, надаючи дозвіл на проведення обшуку у житлі, не зобов'язаний вказувати у відповідній ухвалі, хто конкретно має провести цю слідчу (розшукову) дію. Визначення прокурора або слідчого (їх групи) для проведення обшуку належить до повноважень прокурора (старшого прокурора, групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні) або старшого слідчої групи (керівника органу досудового розслідування).

Доручення прокурора слідчому, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, про проведення обшуку у житлі, може даватися як в усній, так і в письмовій формах

Детальніше з текстом постанови
у справі № 725/1199/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо розмір матеріальних збитків у кримінальному провадженні можна встановити без спеціальних знань за допомогою інших джерел доказування, зокрема, на підставі загальновідомої та загальнодоступної інформації, проведення простих арифметичних розрахунків для оцінки даних, то проведення експертизи з цього питання не є обов'язковим

Детальніше з текстом постанови
у справі № 333/2953/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Участь захисника при проведенні такої слідчої дії, як відібрання біологічних зразків для проведення експертизи, ураховуючи вимоги ст. 245 КПК, не є обов'язковою

Детальніше з текстом постанови
у справі № 415/1864/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Негласні слідчі (розшукові) дії

Процесуальні документи, які стали підставою для проведення НСРД, не є документами в розумінні ч. 2 ст. 99 КПК, оскільки не містять зафіксованих та зібраних фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб або групи осіб. Процесуальні документи про дозвіл на проведення НСРД (у тому числі й відповідні постанови прокурора та ухвали слідчих суддів) повинні бути досліджені судом під час розгляду справи у суді першої інстанції з метою оцінки допустимості доказів, отриманих у результаті НСРД.

Якщо в матеріалах досудового розслідування, які були відкриті стороні захисту, є протокол про результати НСРД, але відсутні процесуальні документи, що стали підставою для проведення цих дій, то за потреби ознайомлення з цими документами сторона захисту повинна заявити слідчому, прокурору чи суду клопотання про необхідність відкриття і доручення вказаних процесуальних документів до матеріалів кримінального провадження

Детальніше з текстом постанови
у справі № 718/1433/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Дії органів досудового розслідування, які зафіксовані на носіях інформації та надані суду як матеріали проведення НСРД щодо проведення зі свідками злочину бесід, спрямованих на надання останніми необхідних показів,

відповідно до ст. 246 КПК не належать до НСРД та свідчать про тиск на свідків з боку вказаних вище органів

Детальніше з текстом постанови
у справі № 461/3138/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Отримання слідчим доступу до відомостей з мобільного телефону особи без постанови слідчого судді не є істотним порушенням кримінального процесуального закону, оскільки такий доступ не обмежувався власником, володільцем або утримувачем таких відомостей та не був пов'язаний з подоланням системи логічного захисту

Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/6578/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Якщо на момент звернення слідчого до апеляційного суду з клопотанням про проведення негласних слідчих (розшукових) дій злочин, вчинений особою, було кваліфіковано за ч. 3 ст. 368 КК, однак надалі дії цієї особи були перекваліфіковані на ч. 3 ст. 364, ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 190 КК, а згодом було виключено ч. 3 ст. 364 КК (у зв'язку з виключенням цієї норми з КК), то матеріали негласних слідчих (розшукових) дій є допустимими доказами та можуть використовуватися як доказ винуватості особи у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 190 КК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 754/2623/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Підбурювання до вчинення злочину з боку працівника правоохоронного органу, вчинене з метою подальшого викриття засудженого, має місце у випадку, якщо такий працівник без дотримання вимог щодо запобігання провокації злочину спеціально залучив свідка для проведення оперативно-розшукових заходів щодо засудженого до відкриття кримінального провадження, надав свідку до першої зустрічі з засудженим спеціальні засоби прихованого аудіо-, відеофіксування подій, а також ідентифіковані помічені грошові кошти для організації їх передачі як неправомірної вигоди засудженому

Детальніше з текстом постанови
у справі № 164/104/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Відсутність ознак провокації під час здійснення контролю за вчиненням злочину у вигляді оперативної закупівлі наркотичного засобу повинна бути підтверджена стороною обвинувачення шляхом забезпечення явки легендованої особи в судові засідання для надання відповідних показань.

Відсутність документального підтвердження видачі коштів спеціального призначення, що використовувалися співробітниками поліції для проведення оперативної закупівлі наркотичного засобу та припинення злочинної діяльності обвинуваченого, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Детальніше з текстом постанови
у справі № 643/10749/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Відкриття матеріалів іншій стороні

Відмова сторони захисту письмово підтвердити протилежній стороні факт надання їй доступу до матеріалів досудового розслідування та відмова від ознайомлення з такими матеріалами з посиланням на обмеження в часі не може свідчити про невідкриття таких матеріалів стороні в розумінні положень ч. 12 ст. 290 КПК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 607/5005/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Постанова про проведення контролю за вчиненням злочину, яку не відкрито стороні захисту в порядку ст. 290 КПК та протокол про результати контролю за вчиненням злочину, яким не порушено порядку відкриття матеріалів кримінального провадження іншій стороні, мають самостійні підстави та мету проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у зв'язку із чим вони не можуть визнаватися недопустимими доказами за принципом «плодів отруйного дерева»

Детальніше з текстом постанови
у справі № 311/1110/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Докази, отримані за результатами проведення НСРД в іншому кримінальному провадженні та щодо іншої особи, але не були відкриті стороні захисту в порядку ст. 290 КПК, визнаються недопустимими

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 552/6480/17
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Якщо сторона захисту на власний розсуд скористалася своїм правом на доступ до матеріалів досудового розслідування та відмовилася від їх ознайомлення (отримання), а стороною обвинувачення з іншого боку здійснено всі дії передбачені ст. 290 КПК, то у такому разі підстави для визнання доказів недопустимими відсутні

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 461/1188/18
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Якщо потерпілий на запит органу досудового розслідування добровільно надає документи, що містять доказову інформацію, то звернення до слідчого судді для отримання ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів у такому випадку необов'язкове

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 761/480/19
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Надання тимчасового доступу до медичних документів потерпілої особи може мати місце лише у випадку відмови такої особи добровільно надати їх для проведення експертного дослідження. Встановлення розміру матеріальних збитків, завданих грабежем, поєднаним з насильством, яке не є небезпечним для життя та здоров'я потерпілого (ч. 2 ст. 186 КК), не потребує обов'язкового проведення експертизи

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 487/5703/18
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Невідкриття матеріалів кримінального провадження стороною обвинувачення всупереч заявленому клопотанню сторони захисту або відкриття його з невинуваченою затримкою, є порушенням положень ст. 290 КПК з боку сторони обвинувачення

**Детальніше з текстом постанови
у справі № 596/927/17
можна ознайомитися за QR-посиланням**

Ухвала слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів є процесуальною підставою для отримання доказів, а не самим доказом у кримінальному провадженні. Тому її розкриття стороні захисту під час досудового розслідування не є обов'язковим. Таку ухвалу слідчого судді суд повинен досліджувати з метою оцінки допустимості доказів, отриманих у результаті вказаних дій, а тому її може бути надано стороні захисту під час судового розгляду

Детальніше з текстом постанови
у справі № 751/9365/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб

Повідомити про підозру депутату місцевої ради може прокурор, який здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, якщо повідомлення про підозру складено та підписано керівником регіональної прокуратури, який доручив цьому прокурору вручити його безпосередньо депутату

Детальніше з текстом постанови
у справі № 164/1491/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

Провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру

Судовий розгляд кримінального провадження про застосування примусових заходів медичного характеру за участі недієздатної особи та за відсутності її захисника і законного представника позбавляє цю недієздатну особу можливості реалізувати свої процесуальні права через уповноважених осіб, що є істотним порушенням вимог ст. 412 КПК

Детальніше з текстом постанови
у справі № 204/7791/19
можна ознайомитися за QR-посиланням

7.8. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо недопустимості доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (рішення за період з 2018 року по жовтень 2020 року)

*У зв'язку зі значним обсягом огляду, авторами пропонується ознайомитись зі змістом і в разі необхідності, більш детально з окремими положеннями огляду за **QR-посиланням***

РОЗДІЛ 1. Загальні положення про недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав і свобод людини

1.1. Застосовуючи положення ст. 87 КПК при оцінці доказів, наданих сторонами, суд виходить із того, що ці положення можуть бути підставою для визнання доказів недопустимими не за будь-якого порушення процесуального закону, а лише у випадку істотного порушення прав і свобод людини

1.2. Суд, вирішуючи питання щодо допустимості доказу в контексті ч. 1 ст. 87 КПК, має обґрунтувати, чому він вважає порушення фундаментального права або свободи настільки істотним, щоб обумовити недопустимість доказу. Застосовуючи ч. 1 ст. 87 КПК при визнанні недопустимими похідних доказів, суд має встановити не лише те, що первісний доказ отриманий з порушенням фундаментальних прав і свобод людини і використовувався в процедурах, які призвели до отримання похідного доказу, а також те, що похідний доказ здобутий саме завдяки тій інформації, яка міститься в первісному доказі, що визнаний недопустимим

1.3. Перелік діянь, які передбачені у ст. 87 КПК, як підстави для визнання фактичних даних недопустимими доказами, не є вичерпним і становить порушення фундаментальних гарантій, які є орієнтиром для визначення змісту поняття «істотне порушення» у випадках, які не підпадають під цей перелік

РОЗДІЛ 2. Окремі види істотних порушень прав людини та основоположних свобод, передбачені ст. 87 КПК 15

2.1. Здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов

2.1.1. Докази, отримані під час огляду та обшуку, які були проведені з порушенням правил, передбачених у ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 237, ч. 3 ст. 233 КПК, а також, якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, є недопустимими

2.1.2. Звернення до слідчого судді за впливом тривалого строку після вчинення слідчої дії, яка здійснювалась як невідкладна, має наслідком недопустимість доказів отриманих у ході такої слідчої дії

2.1.3. Клопотання про тимчасовий доступ до володіння особи, подане до суду після обшуку, проведеного без ухвали слідчого судді, не є виконанням обов'язку звернутися з клопотанням про проведення обшуку, що зумовлює недопустимість протоколу обшуку як доказу

2.1.4. При оцінці допустимості доказів, отриманих у ході огляду місця події, враховується те, що в кожному конкретному випадку є можливість у кінцевому результаті втратити таку нагоду та своєчасно не зафіксувати сліди злочину

2.1.5. Оскільки місце виявлення трупа вважається місцем події, незалежно від того, де настала смерть людини, його огляд є невідкладною слідчою дією, яка не потребує попереднього дозволу слідчого судді, а тому протокол такого огляду не може бути визнаний недопустимим доказом за цієї підстави

2.1.6. Відсутність заперечень обвинуваченого щодо проведення огляду його володіння не свідчить про добровільну згоду на проведення вказаної слідчої дії та не є процесуальною гарантією забезпечення права обвинуваченого на захист, що зумовлює недопустимість доказів, отриманих під час слідчої дії

2.1.7. Огляд житла чи іншого володіння особи може бути проведено за добровільною згодою особи, яка ним володіє, за умови, що були наявні процесуальні гарантії, які захищали здатність особи висловлювати свою справжню думку при наданні такої згоди

2.1.8. Виклик поліції та повідомлення інших осіб про вчинення злочину на території домоволодіння особи свідчить про добровільну згоду на проникнення до домоволодіння та виключає визнання отриманих доказів недопустимими з підстави відсутності такої згоди

2.1.9. Проведення огляду частини житла, що перебуває у наймі, за згодою його власника, але за відсутності згоди користувача, є безумовним порушенням права цієї особи на недоторканість житла, що має наслідком недопустимість доказів, здобутих під час цієї слідчої дії

2.1.10. Підстави для визнання недопустимими доказів, отриманих на підставі огляду місця події, відсутні, якщо дозвіл на доступ до домоволодіння померлої особи, було надано потерпілим, який діяв як правонаступник майнових прав своєї померлої матері та потенційний власник цього майна

2.1.11. Фактичне здійснення особистого обшуку під виглядом огляду місця події становить істотне порушення прав людини і основоположних свобод, що має наслідком недопустимість отриманих доказів

2.1.12. Недотримання приписів статей 233, 237 КПК при огляді персональної шафи для одягу, обладнаної особистим замком, яка передана роботодавцем у користування працівника, зумовлює недопустимість доказів, отриманих під час огляду, оскільки така шафа відповідає критеріям іншого володіння особи, яке не пов'язується законом з наявністю у цієї особи права власності на таке володіння

2.1.13. Вилучення під час освідчування особи її одягу, на якому є очевидні та доступні для поверхневого огляду сліди кримінального правопорушення, не

має наслідком недопустимість доказу через відсутність ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ до речей, оскільки підміна процесуальних дій одного процесуального інституту процесуальними діями іншого суперечить завданням кримінального провадження

2.1.14. Відсутність ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій унеможливорює використання їх результатів у доказуванні

2.1.15. Якщо негласну слідчу дію було проведено до постановлення ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення такої дії за відсутності обставин, передбачених ч. 1 ст. 250 КПК, здобуті у її результаті докази є недопустимими

2.1.16. Надання прокурором дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій на підставі ст. 615 КПК не зумовлює недопустимості як доказів відомостей, отриманих за їх результатами, за умови здійснення досудового розслідування на місцевості (адміністративній території), на якій діє правовий режим воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції, та неможливості виконання відповідним слідчим суддею вказаних повноважень у встановлені законом строки

2.2. Отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження

2.2.1. Залишення апеляційним судом без уваги доводів про застосування щодо обвинуваченого незаконних методів ведення розслідування ставить під сумнів законність та обґрунтованість судового рішення, оскільки згідно з практикою ЄСПЛ допустимість як доказів свідчень, отриманих за допомогою катувань, з метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні зводить нанівець саму суть права обвинуваченого не свідчити проти себе та призводить до несправедливості кримінального провадження в цілому

2.2.2. За наявності заяви обвинуваченого про застосування щодо нього катування, жорстокого, нелюдського поводження висновок суду про допустимість доказу має ґрунтуватись на результатах проведення належної перевірки заяви шляхом офіційного розслідування

2.2.3. Сторона обвинувачення в кримінальному провадженні, намагаючись довести свою версію щодо обвинуваченого, не може використовувати докази, здобуті за допомогою методів примусу чи утиску всупереч волі обвинуваченого

2.2.4. Оскільки адміністративне затримання особи може бути використано для забезпечення її перебування під вартою як підозрюваного у кримінальному провадженні, то суд має надати оцінку допустимості доказів, здобутих під час адміністративного затримання, та забезпеченню реалізації затриманим його процесуальних прав

2.2.5. Перебування свідка перед допитом у відділенні поліції за відсутності відомостей про застосування до нього психологічного або фізичного насильства, не зумовлює визнання його показань недопустимими. Допит особи, яка,

перебувала в стані алкогольного сп'яніння, за відсутності захисника, з огляду на зміст п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК, не є порушенням права на захист та підставою для визнання протоколу допиту недопустимим доказом

2.3. Порушення права особи на захист

2.3.1. Проведення слідчої дії за участю неповнолітнього за відсутності захисника та законного представника має наслідком недопустимість доказів, отриманих під час такої слідчої дії

2.3.2. Відсутність захисника під час відібрання зразків крові у особи не є такою обставиною, що зумовлює недопустимість висновку судово-медичних експертиз через порушення права на захист, оскільки зразки крові містять інформацію, зміст якої не залежить від волі особи, в якій вони відбираються

2.3.3. Оскільки згідно із ст. 236 КПК питання щодо присутності підозрюваного під час проведення обшуку вирішується за розсудом слідчого, то підстави вважати протокол обшуку, проведеного за відсутності підозрюваного, недопустимим доказом – відсутні

2.3.4. Відсутність захисників під час проведення впізнання обвинувачених свідками за фотографіями за відсутності доказів їх повідомлення захисників про час та місце проведення цієї слідчої дії становить порушення права на захист, що має наслідком недопустимість як доказу протоколу вказаної слідчої дії

2.3.5. При оцінці факту відкриття матеріалів кримінального провадження підозрюваному, а не його захиснику, як обставини, що зумовлює недопустимість доказу, суд має оцінити, чи призвело це до істотного

обмеження можливостей сторони захисту ознайомитися з доказами сторони обвинувачення і підготувати правову позицію, що буде нею обстоюватись у змагальній процедурі судового розгляду

2.4. Отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права

2.4.1. Показання, надані експерту в ході проведення судово-психіатричної експертизи, є недопустимим доказом, оскільки особу не було попереджено про можливість відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання

2.5. Докази, отримані внаслідок порушення права на перехресний допит

2.5.1. Обмеження сторони захисту у реалізації права на допит свідка безпосередньо під час судового розгляду, є істотним порушенням прав людини та основоположних свобод, а отже, підставою для визнання доказу недопустимим, що зумовлює неможливість його покладення в основу обвинувального вироку

2.6. Отримання доказів з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні

2.6.1. Використання показань свідка, який у подальшому набув статусу обвинуваченого чи підозрюваного, є порушенням права «на мовчання», а також порушенням права не свідчити проти себе, внаслідок чого такі докази мають бути визнані судом недопустимими

2.6.2. Вчинення слідчим чи прокурором дій, спрямованих на отримання показань від свідка, щодо якого відсутні дані, що його буде визнано підозрюваним чи обвинуваченим у майбутньому, не вказують на недопустимість зазначених показань як доказів. Не вважаються недопустимим доказом пояснення свідка, надані під час слідчого експерименту, проведеного з метою відтворення обставин ДТП, якщо до проведення слідчого експерименту були відсутні дані про те, що саме ця особа винувата у порушенні правил дорожнього руху, а висновок експерта, яким було встановлено, що саме дії цієї особи призвели до настання суспільно небезпечних наслідків, передбачених у ч. 2 ст. 286 КК, був наданий після проведення слідчого експерименту 2.6.3. Протокол слідчого експерименту за участю свідка є недопустимим доказом, якщо в подальшому ним набуто статусу підозрюваного та обвинуваченого, а вказана слідча дія була проведена за відсутності захисника

2.6.4. Встановлення причетності особи до вчинення злочину шляхом відібрання зразків для проведення експертизи, пред'явлення її для упізнання іншим особам з подальшим пред'явленням підозри не є підставою для визнання доказів недопустимими

2.7. Оцінка доказів, отриманих після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених КПК, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень

2.7.1. Наявність ознак провокації, а саме чи мало місце спонукання працівниками правоохоронного органу особи до вчинення злочину, має наслідком недопустимість доказів, отриманих на підставі проведення негласних слідчих (розшукових) дій

2.7.2. Пасивна поведінка органів досудового розслідування, яка не підбурює особу до вчинення злочину, не може розцінюватись як провокація злочину

2.7.3. Для висновку про наявність у діях органів досудового розслідування ознак провокації, що має наслідком визнання доказів недопустимими, суд повинен застосувати критерії відмежування провокації від допустимої поведінки правоохоронних органів, вироблені ЄСПЛ

2.7.4. Доручення слідчим або прокурором, яким ухвалою слідчого судді надано дозвіл на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, виконання відповідної ухвали оперативному підрозділу зумовлює визнання недопустимими доказів, отриманих під час такої слідчої дії

2.7.5. Складання протоколу огляду місця події працівником оперативного підрозділу у порядку та на підставах, передбачених ст. 103, ч. 2 ст. 104, ст. 103 КПК України 1960 року, а не слідчим, не має наслідком визнання відповідного протоколу недопустимим доказом

2.7.6. Вчинення процесуальної дії у кримінальному провадженні стосовно неповнолітнього посадовою особою, яка в силу ч. 2 ст. 484 КПК не уповноважена на здійснення розслідувань щодо неповнолітніх, зумовлює недопустимість доказу, отриманого під час такої процесуальної дії

2.7.7. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними працівниками без письмового доручення слідчого або прокурора всупереч ч. 6 ст. 246 КПК має наслідком визнання отриманих доказів недопустимими

2.7.8. Відсутність висновку НАЗК про встановлення факту порушення антикорупційного законодавства суб'єктом декларування не позбавляє

7.9. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо оцінки документів як предметів складів злочинів, передбачених статтями 357, 358, 366 КК (рішення за період з 01 січня 2018 року по 01 січня 2020 року)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Платіжні картки як предмет складів злочинів

Платіжна картка є різновидом офіційних документів і, відповідно, предметом складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 234/11479/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 14 червня 2018 року в кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, засудженого за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 357 КК.

За вироком місцевого суду від 13 жовтня 2017 року ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за ч. 2 ст. 185, ч. 2 ст. 186, ч. 1 ст. 357 КК. Ухвалою апеляційного суду від 14 червня 2018 року вирок місцевого суду змінено: в частині засудження за ч. 1 ст. 357 КК кримінальне провадження закрито у зв'язку із відсутністю в діях ОСОБА_1 складу злочину.

Як установив місцевий суд, ОСОБА_1, зокрема, з погрозою застосування фізичного насильства наказав потерпілому передати йому банківську картку ПАТ «Юнікредитбанк» та повідомити пін-код від неї. Знаючи пін-код від банківської картки потерпілого, шляхом двох транзакцій з картки в банкоматі ПАТ КБ «Укрсоцбанк» викрав грошові кошти на загальну суму 1200 грн.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, зокрема, про неправильне застосування апеляційним судом закону України про кримінальну відповідальність, оскільки платіжні картки є різновидом офіційних документів і тому за певних умов можуть виступати предметом злочину, передбаченого частинами 1, 2 ст. 357 КК.

ВС визнав доводи касаційної скарги прокурора про неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність такими, що заслуговують на увагу, з огляду на нижченаведене.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, суд апеляційної інстанції, змінюючи вирок суду першої інстанції та закриваючи кримінальне провадження в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 357 КК у зв'язку із відсутністю в його діях складу злочину, зробив висновок, що банківська платіжна картка не є предметом складу злочину в розумінні ст. 357 КК.

Разом з тим, з таким висновком апеляційного суду колегія суддів касаційного кримінального суду погодитися не може.

Предметом складу злочину, передбаченого ст. 357 КК, є, зокрема, офіційні документи, у тому числі електронні, штампи, печатки; приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності (частини 1 і 2 ст. 357 КК).

Відповідно до ст. 1 Закону України від 2 жовтня 1992 року «Про інформацію», пунктів 1.4, 1.14, 1.27, 1.31 ст. 1, п. 15.2 ст. 15 Закону України від 05 квітня 2001 року «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», ч. 4 ст. 51 Закону України від 7 грудня 2000 року «Про банки та банківську діяльність» документом визнається будь-який матеріальний носій, що містить інформацію, функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, а засобами доступу до банківських рахунків (платіжним інструментом) є засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації, використання якого ініціює переказ грошей з відповідного рахунку. Одним з видів доступу до банківських рахунків є спеціальні платіжні засоби (платіжні картки тощо).

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Електронний платіжний засіб має містити обов'язкові реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента.

Банк-резидент – учасник платіжної системи має право емітувати електронні платіжні засоби, що поряд із платіжним додатком мають нефінансові додатки, які можуть містити ідентифікаційні дані, інформацію про пільги, страхування та іншу інформацію про держателя і дають змогу ідентифікувати їх держателів та обліковувати виконані ними операції із застосуванням цих електронних платіжних засобів у певних системах виплат, надання та обліку послуг, пільг, знижок тощо.

Держатель спеціального платіжного засобу платіжної картки для забезпечення безпеки здійснення платіжних операцій з її використанням зобов'язаний використовувати спеціальний платіжний засіб відповідно до вимог

законодавства України, правил користування ним та умов договору, укладеного з емітентом (банком), дотримувати правила безпеки та не допускати використання цього засобу сторонніми особами, для чого повинен надійно зберігати спеціальний платіжний засіб, ПІН-код та інші засоби, що дають змогу користуватися ним, а у випадку його втрати зобов'язаний негайно повідомити про це банк, який повинен негайно зупинити здійснення операцій з використанням цього спеціального платіжного засобу з внесенням до стоп-списку і його вилучення.

Тобто аналіз зазначених норм законодавства свідчить про те, що платіжна картка є різновидом офіційних документів і, відповідно, предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Така позиція узгоджується з висновком ВСУ, викладеним у постанові від 20 червня 2011 року, згідно з яким за своїм юридичним значенням та функціональним призначенням платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків, відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів.

За таких обставин суд апеляційної інстанції, закриваючи кримінальне провадження в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 357 КК у зв'язку із відсутністю в його діях складу злочину та зробивши висновок, що платіжна картка не є офіційним документом, неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 234/11479/16-к
можна ознайомитися за [QR-посиланням](#)*

Платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів. Віднесення платіжної банківської картки до важливих особистих документів має бути обґрунтованим з наведенням доводів на підтвердження того, що ці документи були особистими та важливими для потерпілої особи. Питання про те, чи є відповідний документ для особи важливим, має вирішуватись судом у кожному конкретному випадку з урахуванням, зокрема, важливості фактів, які засвідчуються документом, можливості його відновлення, розміру збитків від втрати документа. У справі не встановлено, що платіжна банківська картка відповідала ознакам важливого особистого документа, тобто була предметом складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 454/420/17 розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 12 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 11 червня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 357, ч. 1 ст. 185 КК.

Вироком місцевого суду від 12 червня 2017 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 11 червня 2018 року в частині визнання винним, ОСОБА_1 було засуджено, за ч. 1 ст. 185; ч. 3 ст. 357 КК.

За вироком суду, ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він таємно заволодів особистим важливим документом ОСОБА_2 – пенсійною банківською карткою «Ощадбанк» та, дізнавшись пін-код до викраденої ним картки, з банкомату ПАТ «Ощадний банк України» таємно заволодів належними ОСОБА_2 грошовими коштами в сумі 2900 грн.

У касаційній скарзі прокурор ставить питання про зміну постановлених судових рішень у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність. Вважає, що дії засудженого необхідно перекваліфікувати з ч. 3 ст. 357 КК на ч. 1 ст. 357 КК, оскільки останній незаконно заволодів платіжною карткою, що є офіційним особистим документом.

ВС дійшов наступного висновку.

Предметом злочину, передбаченого ст. 357 КК, зокрема є, офіційні документи, у тому числі електронні, штампи, печатки; приватні документи, що знаходяться на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності (частини 1 і 2 ст. 357 КК); паспорт або інший важливий особистий документ (ч. 3 ст. 357 КК).

До інших «важливих особистих документів» слід відносити посвідчення, військовий квиток, трудову книжку, диплом про закінчення вищого закладу освіти, свідоцтво про народження, проїзний документ дитини, картку фізичної особи – платника податків, інші офіційні або приватні документи, які засвідчують важливі факти і події в житті людини та втрата яких істотно ускладнює реалізацію її прав, свобод і законних інтересів.

Предметом складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, є також паспорт громадянина (підданого) іншої держави, а також інші важливі особисті документи іноземців.

Системний аналіз чинного законодавства свідчить про те, що питання, чи є той або інший документ для певної особи важливим, має вирішуватися судом у кожному конкретному випадку з урахуванням, зокрема, важливості фактів, які засвідчуються документом, можливості його відновлення, розміру збитків від втрати документа. Також віднесення платіжної банківської картки до важливих особистих документів має бути обґрунтованим з наведенням доводів на підтвердження того, що ці документи були особистими та важливими для потерпілої особи.

Натомість, відповідно до ст. 1 Закону України від 2 жовтня 1992 року «Про інформацію», пунктів 1.4, 1.14, 1.27, 1.31 ст. 1, п. 15.2 ст. 15 Закону України від 05 квітня 2001 року «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» № 2346, ч. 4 ст. 51 Закону України від 7 грудня 2000 року «Про банки та банківську діяльність» документом визнається будь-який матеріальний носій, що містить інформацію, функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі, а засобами доступу до банківських рахунків (платіжним інструментом) є засоби певної форми на паперовому, електронному чи іншому виді носія інформації, використання якого ініціює переказ грошей з відповідного рахунку. Одним з

видів доступу до банківських рахунків є спеціальні платіжні засоби (платіжні картки тощо).

Платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Електронний платіжний засіб має містити обов'язкові реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента.

Тобто аналіз зазначених норм законодавства свідчить про те, що платіжна картка є різновидом офіційних документів.

Таким чином, у справі не встановлено, що платіжна банківська картка «Ощадбанк» на ім'я ОСОБА_2 відповідала ознакам важливого особистого документа, тобто була предметом злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, натомість вказана банківська картка є офіційним документом і, відповідно, предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК.

Крім того, така позиція узгоджується з висновком ВСУ, викладеним у постанові від 20 червня 2011 року, згідно з яким за своїм юридичним значенням та функціональним призначенням платіжні картки як платіжні інструменти, засоби доступу до банківських рахунків відповідають визначенню поняття «офіційний документ» і є різновидом офіційних документів.

За таких обставин суд, визнаючи ОСОБА_1 винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 357 КК, неправильно застосував кримінальний закон.

Ураховуючи викладене, судові рішення підлягають зміні, а дії засудженого ОСОБА_1 – перекваліфікації з ч. 3 ст. 357 КК на ч. 1 ст. 357 КК як незаконне заволодіння платіжною картою, що є офіційним документом.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 454/420/17
можна ознайомитися за [QR-посиланням](#)*

Листи як предмет складів злочинів

Лист до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем своїх зобов'язань за кредитним договором, на підставі якого приватний нотаріус здійснив дії із внесення до Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відомостей про зняття заборони та вилучив запис про реєстрацію іпотеки з Державного реєстру іпотек, не є офіційним документом у зв'язку з невідповідністю його вимогам ДСТУ 4163-2003, а саме відсутністю в ньому дати та реєстраційного індексу документа, його порядкового номера, інформації про кореспондента, виконавця.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 607/10931/14-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 29 вересня 2017

року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК (у редакції від 13 травня 2014 року).

За вироком місцевого суду від 14 червня 2017 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 29 вересня 2017 року, ОСОБА_2 визнано невинуватим та виправдано у зв'язку з недоведеністю в його діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК (у редакції від 13 травня 2014 року).

Органами досудового розслідування ОСОБА_2 обвинувачувався в тому, що він, працюючи заступником директора з питань роботи з приватними особами обласної дирекції ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (далі – ПАТ), будучи обізнаним про отримання ОСОБА_4 150 000 доларів США на підставі укладення з ПАТ кредитного договору та про іпотечний договір й існуючу заборону на відчуження заставного майна, яке знаходиться за АДРЕСА_2, підписав та надав приватному нотаріусу Тернопільського районного нотаріального округу лист, у якому просив зняти заборону на відчуження зазначеного майна, оскільки ОСОБА_4 погашено позику та в повному обсязі виконано свої зобов'язання за кредитним договором. До листа ОСОБА_2 надав повідомлення про виключення запису з державного реєстру іпотек та заяву про вилучення обтяження об'єкта нерухомого майна. Приватним нотаріусом було здійснено дії із внесення до Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна відомостей про зняття заборони та вилучено запис про реєстрацію іпотеки з Державного реєстру іпотек. Після чого ОСОБА_4 реалізував зазначене майно на підставі договору купівлі-продажу. Внаслідок протиправних дій ОСОБА_2 ПАТ було спричинено шкоду в розмірі 51 000 доларів США.

У касаційній скарзі прокурор порушує питання про скасування ухвали апеляційного суду у зв'язку з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону та неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність і призначення нового розгляду в суді апеляційної інстанції. Посилається на те, що висновок суду про те, що лист, із яким ОСОБА_2 звернувся до нотаріуса про зняття заборони на відчуження майна, не вважається офіційним документом, є безпідставним та не узгоджується із правовим висновком ВСУ (справи № 5-10кс13, № 5-50кс15).

ВС, перевіrivши матеріали кримінального провадження щодо виправданого ОСОБА_2 за доводами касаційної скарги прокурора, дійшов висновку, що підстав для задоволення цієї касаційної скарги немає з огляду на таке.

Апеляційний суд, погоджуючись із висновком місцевого суду про недоведеність у діянні ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 366 КК, виходив із того, що лист підписаний ОСОБА_2 до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем ОСОБА_4 своїх зобов'язань за кредитним договором, не є офіційним документом через його невідповідність вимогам ДСТУ 41632003, а саме відсутність у ньому дати та реєстраційного індексу документа, його порядкового номера, інформації про кореспондента, виконавця.

Предметом злочинів, передбачених статтями 366, 358 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК). При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Окрім того, така правова позиція викладена у постановах ВСУ щодо ознак предмета службового підроблення (справи № 5-10кс13, № 5-50кс15), яка зводиться до того, що нормативне визначення службового підроблення визнає офіційними документами ті з них, що складаються і видаються службовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, які посвідчують певні факти і події, що мають правове значення. Ці документи мають бути належним чином складені за формою та містити необхідні реквізити.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

На думку колегії суддів, суд належним чином дослідивши в судовому засіданні докази у кримінальному провадженні, зокрема лист, підписаний ОСОБА_2, до приватного нотаріуса про погашення позики та повне виконання іпотекодавцем ОСОБА_4 своїх зобов'язань за кредитним договором, дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вирокі.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 607/10931/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Протоколи загальних зборів як предмет складів злочинів

Протокол загальних зборів власників квартир будинків не є офіційним документом, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 461/7315/15-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 02 червня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 358 КК, та ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 і ч. 1 ст. 366 КК.

Вироком місцевого суду від 05 лютого 2016 року, залишеним без зміни ухвалою апеляційного суду від 02 червня 2017 року, ОСОБА_1 визнано невинуватим у скоєнні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 358 КК, та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності у його діях складів кримінальних правопорушень; ОСОБА_2 визнано невинуватою у скоєнні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28 і ч. 1 ст. 366 КК, та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності у її діях складу кримінального правопорушення.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він, обіймаючи посаду директора ПП «Піраміда» (далі – ПП), будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими функціями, за попередньою змовою з ОСОБА_3 з метою використання при отриманні наказу № 299 Департаменту містобудування ЛМР «Про затвердження містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки на будівництво ПП готелю з вбудованими приміщеннями ресторану та фізкультурно-оздоровчого центру на АДРЕСА_3» склав завідомо неправдивий офіційний документ, а саме протокол від 19 лютого 2013 року № 68 загальних зборів власників квартир будинків, внісши в нього завідомо неправдиві відомості про те, що власники квартир погоджуються продати квартири ПП за домовленістю, надати можливість зробити експертну оцінку квартир ПП, не заперечують проти будівництва готелю, що не відповідає дійсності, оскільки на вищевказаних зборах таких рішень не приймалось, учасники зборів заперечували щодо будівництва готелю, а з вказаним протоколом ознайомились лише у 2015 році.

ОСОБА_2 обвинувачувалась у тому, що вона, обіймаючи посаду директора ЛКП «Центральне», будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими функціями, за попередньою змовою з ОСОБА_1 з метою використання при отриманні наказу № 299 Департаменту містобудування ЛМР «Про затвердження містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки на будівництво ПП готелю з вбудованими приміщеннями ресторану та фізкультурно-оздоровчого центру» склала завідомо неправдивий офіційний документ, а саме протокол загальних зборів власників квартир будинків, унісши в нього завідомо неправдиві відомості про те, що власники квартир погоджуються продати квартири ПП за домовленістю, надати можливість зробити експертну оцінку квартир ПП та не заперечують проти будівництва готелю, що не відповідає дійсності, оскільки на вищевказаних зборах таких рішень не приймалось, учасники зборів заперечували щодо будівництва готелю, а з вказаним протоколом ознайомились лише у 2015 році.

Прокурор вважає, що в матеріалах кримінального провадження наявні достатні докази для доведення винуватості ОСОБА_1 і ОСОБА_2 у вчиненні злочинів, за якими їм висунуто обвинувачення. Тому, не застосувавши щодо виправданих положень ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366 та ч. 4 ст. 358 КК, на думку прокурора, суд неправильно застосував закон України про кримінальну відповідальність.

ВС вважає правильним висновок суду про недоведеність наявності у діях ОСОБА_1 і ОСОБА_2 складу інкримінованих їм злочинів з огляду на таке.

Так, предметом злочинів, передбачених ст. 366 і ст. 358 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК).

При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Дослідивши в судовому засіданні докази кримінального провадження, зокрема протокол загальних зборів власників квартир будинків по АДРЕСА_3 від 19 лютого 2013 року № 68, суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК.

Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вирокі.

В даному випадку складання та використання вказаного протоколу не спричинило наслідків правового характеру, оскільки згідно з п. 2.2 Порядку надання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, їх складу та змісту, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 07 липня 2011 року № 109, що діяв на час вчинення виправданими інкримінованого їм діяння, згода власників суміжних об'єктів нерухомості для отримання містобудівних умов та обмежень не вимагалась.

Крім того, викладена у протоколі інформація (щодо присутніх на зборах мешканців будинку, згоди або незгоди з будівництвом, оцінкою, продажем квартир) не здатна була спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків, оскільки за змістом ст. 315 ЦПК така інформація не належить до фактів, що мають юридичне значення.

Доводи прокурора про те, що протокол загальних зборів власників квартир можна вважати попереднім договором купівлі-продажу квартир, є безпідставними, оскільки у ньому відсутні істотні умови договору, а також не дотримано відповідної форми, яка встановлена законом для основного договору.

Таким чином, надавши належну оцінку доказам кримінального провадження, суд дійшов обґрунтованого висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 і ОСОБА_2 складу злочинів, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366 і ч. 4 ст. 358 КК, а саме відсутність предмету злочину, а тому правильно виправдав їх за відповідним обвинуваченням.

Переглядаючи справу за апеляційною скаргою прокурора, апеляційний суд обґрунтовано погодився з висновками суду першої інстанції в частині виправдання ОСОБА_1 і ОСОБА_2, залишивши вирок без зміни.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 461/7315/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Протокол загальних зборів співвласників підприємства, в який було внесено недостовірні відомості, засвідчені підписом особи, голови ліквідаційної комісії цього підприємства та його печаткою, є предметом складу злочину, передбаченого ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 686/18210/15-к розглянула касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 22 вересня 2016 року та ухвалу апеляційного суду від 28 листопада 2017 року щодо ОСОБА_7, засудженої за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 4 статті 358 КК.

Суд визнав доведеним, що ОСОБА_7, будучи головою ліквідаційної комісії Комунального підприємства заводу, достовірно знаючи, що загальними зборами цього підприємства прийнято рішення про його ліквідацію, усвідомлюючи, що вона не є одноособовим власником чи співвласником підприємства, виготовила підроблені офіційні документи – протоколи № 1, № 2 № 3 загальних зборів співвласників підприємства, в які внесла завідомо неправдиві відомості та які засвідчила своїм підписом і печаткою підприємства. Направивши протоколи № 1 і № 2 державному реєстратору виконавчого комітету міської ради, вона використала ці підроблені документи.

У касаційній скарзі захисник просить на підставах, визначених пунктами 1, 2 частини 1 статті 438 КПК, скасувати постановлені щодо ОСОБА_7 судові рішення і закрити кримінальне провадження у зв'язку з відсутністю в її діянні складу інкримінованих злочинів. ВС дійшов висновку, що подана скарга не підлягає задоволенню з огляду на таке.

Щодо відсутності в діях засудженої складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК.

Захисник зазначає, що, оскільки невідомо, хто саме виготовив документи, у підробці яких засуджена визнана винною, а підпис на документі був справжнім, то в діях обвинуваченої немає складу злочину, передбаченого статтею 358 КК.

Суд відзначає, що за висновками судів засуджена засвідчила своїм підписом документи, заздалегідь знаючи, що вони містять неправдиві відомості. Посилання захисника на те, що підпис на документі є справжнім, тобто виконаний саме засудженою, був саме тією обставиною, на підставі якої в сукупності з іншими суд встановив причетність засудженої до виготовлення цих документів і визнав її винуватою в цьому злочині.

Спосіб, яким виготовлені документи, що були предметом злочину, місце і час їх виготовлення, не є важливими у контексті цієї справи. Без підпису засудженої

вони б не набули ознак офіційного документа в тому значенні, яке надається цьому терміну в статті 358 КК. Таким чином, саме проставлення засудженою на документах свого підпису перетворило їх на підроблені офіційні документи і утворило склад злочину, передбаченого цією статтею КК.

З огляду на викладене ВС відхиляє цей довід захисника як такий, що суперечить точному змісту кримінального закону.

Щодо малозначності діяння.

Захист посилається на те, що діями ОСОБА_7 не було спричинено жодних негативних наслідків, не заподіяно майнової чи немайнової шкоди, а також вказує на відсутність потерпілих у кримінальному провадженні. На підставі цього захисник робить висновок, що відповідно до ч. 2 ст. 11 КК дії засудженої не є злочином.

Апеляційний суд у своїй ухвалі у відповідь на такий аргумент захисту зазначив, що через спрямованість злочину, передбаченого ст. 358 КК, проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян відсутність як завданої шкоди, так і потерпілих не може свідчити про малозначність діяння.

Суд погоджується з таким висновком.

Захист на доведення своєї позиції посилається на обставини, які не стосуються визначення суспільної небезпеки злочину, передбаченого ст. 358 КК. Підроблення документів становить суспільну небезпеку, навіть якщо не завдає шкоди певним особам в окремому випадку. Цей злочин посягає на саму основу функціонування обігу інформації в суспільстві, що ґрунтується в значній частині на довірі до документів і впевненості у тому, що відомості, засвідчені в документах, відповідають дійсності. Підробка документів підриває цю довіру. Ураховуючи велику роль, яку відіграють документи в сучасному суспільстві, руйнування такої довіри має негативні наслідки для всієї системи обміну інформацією. Саме на протидію цій небезпеці і спрямована кримінальна відповідальність за підроблення документів. Формальний склад злочину в цьому випадку передбачений саме тому, що матеріальні наслідки чи їх відсутність у конкретному випадку не є суттєвими ознаками суспільної небезпеки, яку становить цей злочин.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 686/18210/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Документи у сфері здійснення господарської діяльності як предмет злочинів

Декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки є офіційним документом. Разом із тим, ураховуючи, що подання державному адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства за наведених у вирокі

обставин містить склад адміністративного правопорушення, то в діях обвинуваченої відсутні склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 760/20768/15-к розглянула касаційну скаргу захисника в інтересах засудженої ОСОБА_2 на вирок місцевого суду від 11 квітня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 5 липня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358; ч. 4 ст. 358 КК.

За вирокком суду ОСОБА_2 визнано винуватою у підробці офіційного документа, який посвідчується громадянином-підприємцем і який надає право, з метою використання його підроблювачем, та використанні завідомо підробленого документа. Так, ОСОБА_2 з метою отримання права на початок використання нежилого приміщення внесла завідомо неправдиві відомості до Декларації № 21 відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (далі – Декларація), зареєстрованої в управлінні Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ГУ ДСНС). Окрім цього, ОСОБА_2, перебуваючи в приміщенні Управління з надзвичайних ситуацій у ГУ ДСНС України, з метою отримати право на початок використання об'єкта нерухомості, а саме нежилого приміщення, подала на реєстрацію до районного управління ГУ ДСНС вказану вище Декларацію.

У касаційній скарзі захисник просить скасувати постановлені судові рішення у зв'язку з неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність та закрити кримінальне провадження щодо ОСОБА_2. Вважає, що Декларація не є офіційним документом, а тому не може бути предметом злочину, передбаченого ст. 358 КК. Зазначає, що подання ОСОБА_2 вищевказаної Декларації до районного управління ГУ ДСНС містить склад адміністративного правопорушення.

Перевіряючи доводи сторони захисту, про те, що дії ОСОБА_2 не є кримінально карними та містять склад адміністративного правопорушення, ВС дійшов наступного висновку.

Згідно із законодавством України, зокрема Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (у редакції Закону № 5463-VI від 16 жовтня 2012 року), Декларація – це документ, яким суб'єкт господарювання повідомляє адміністратора або представника відповідного дозвільного органу про відповідність своєї матеріальнотехнічної бази вимогам законодавства. У такий спосіб суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без отримання документа дозвільного характеру.

Що стосується доводів сторони захисту про те, що Декларація не є офіційним документом, то вони не ґрунтуються на вимогах закону.

Системний аналіз чинного законодавства України, зокрема примітки до ст. 358 КК, дозволяє виокремити ознаки, яким повинен відповідати офіційний документ: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною

особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Таким чином, на думку суду, Декларація є офіційним документом.

Разом із тим, ураховуючи, що подання державному адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства за наведених у вирокі обставин містить склад адміністративного правопорушення, то відповідно в її діях відсутні склади кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КПК.

Апеляційний суд на вказані вимоги закону увагу не звернув, не виправив порушень, допущених судом першої інстанції, а тому судові рішення підлягають скасуванню.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 760/20768/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Документи у сфері транспортних перевезень як предмет складів злочинів

Маршрутний лист форми ФТУ № 38 є внутрішнім документом залізниці для обліку робочого часу провідника і не може вважатися офіційним документом.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 760/8761/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 04 травня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 29 січня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, визнаною невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, у зв'язку з недоведеністю наявності у її діях складу кримінального правопорушення.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалась у службовому підробленні, тобто у внесенні до офіційного документа завідомо неправдивих відомостей, а саме будучи службовою особою – начальником поїзда, внесла до маршрутного листа № 6318 провідника форми ФТУ № 38 завідомо неправдиві відомості про те, що останній прибув на станцію, у м. Варшаві Республіки Польща та вибув цього ж дня, і проставила відтиск штемпеля даної станції у графі «Штемпель станції» маршрутного листа № 6318, що не є дійсністю, оскільки посадовими особами СБУ та ПМП Волинської митниці ДФС по станції Ягодин під час проведення митного контролю пасажирського поїзда на цього провідника було складено протокол про порушення митних правил та висаджено з поїзда.

У касаційній скарзі прокурор вважає, що рішення суду про те, що маршрутний лист форми ФТУ № 38 не є офіційним документом, є необґрунтованими.

ВС, розглядаючи кримінальне провадження, вважає правильним висновок суду про недоведеність наявності у діях ОСОБА_1 складу інкримінованого їй злочину з огляду на таке.

Так, предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК, є офіційний документ (примітка до ст. 358 КК).

Тому при встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків.

Окрім того, така правова позиція викладена у постановках Верховного Суду України щодо ознак предмета службового підроблення (справи

№ 5-10кс13, № 5-50кс15), яка зводиться до того, що нормативне визначення службового підроблення визнає офіційними документами ті з них, що складаються і видаються службовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, які посвідчують певні факти й події, що мають правове значення. Ці документи мають бути належним чином складені за формою та містити необхідні реквізити.

Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Дослідивши в судовому засіданні докази кримінального провадження, зокрема маршрутний лист провідника пасажирського вагону, суд дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ не є офіційним, оскільки не відповідає вимогам, установленим у примітці до ст. 358 КК. Крім того, вищезазначений маршрутний лист форми ФТУ № 38 будь-яким законом чи підзаконним нормативно-правовим актом не затверджувався.

Маршрутний лист форми ФТУ № 38 за своєю суттю є внутрішнім документом залізниці для обліку робочого часу провідника вагону, а відтиск штампеля станції у графі «Штампель станції» на маршрутному листі носить інформативний характер, і це не потягло за собою зміну чи припинення певних правовідносин, заподіяння будь-якої шкоди правам громадян та інтересам держави.

Прокурор в апеляційній скарзі наводив доводи про те, що маршрутний лист форми ФТУ № 38 є офіційним документом, оскільки був затверджений Правилами видачі та використання службових та разових квитків для проїзду працівників залізничного транспорту по залізниці держав-учасниць СНД та Естонської Республіки (затверджені на 24-му з'їзді Ради по залізничному

транспорту 29 травня 1999 року), проте апеляційний суд у своєму рішенні ці доводи визнав необґрунтованими, зазначивши, що вищезазначений міжнародний договір втратив чинність із 01 січня 2005 року.

Проте, на думку колегії суддів, цей висновок апеляційного суду хоча і зроблено помилково, однак, по суті, він не впливає на законність та обґрунтованість прийнятого рішення, з огляду на те, що вищевикладеними Правилами взагалі не передбачено маршрутного листа форми ФТУ № 38. Зокрема, хоча у цих Правилах і зазначається про маршрутний лист форми ФТУ № 38, проте не передбачено його форми, змісту та необхідних реквізитів, що не може слугувати в подальшому визнанню його офіційним документом.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 760/8761/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Дорожній лист є документом для внутрішнього користування та не є офіційним документом.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 715/1815/16-к розглянула касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 25 травня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 28 і ч. 3 ст. 191 КК, та ОСОБА_2, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 28 і ч. 3 ст. 191 КК.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалася, зокрема, в тому що, працюючи завідувачем амбулаторії загальної практики сімейної медицини, будучи службовою особою, наділеною організаційно-розпорядчими та адміністративногосподарськими обов'язками, діючи умисно, за попередньою змовою з ОСОБА_2, який був водієм санітарного автомобіля амбулаторії загальної практики сімейної медицини, як особа, яка не підлягає кримінальній відповідальності за службове підроблення, проте який шляхом надання засобів і знарядь для вчинення злочину та сприянням у приховуванні злочину, тобто будучи пособником, вчинили службове підроблення офіційних документів – дорожніх листів про використання санітарного автомобіля в період із 19 березня 2015 року по 29 лютого 2016 року.

Ухвалою апеляційного суду від 25 травня 2018 року вирок місцевого суду від 11 грудня 2017 року щодо ОСОБА_1 та ОСОБА_2 скасовано, кримінальне провадження закрито у зв'язку з відсутністю в їх діях складів кримінальних правопорушень.

Виправдовуючи обвинувачених, апеляційний суд, дійшов висновку, зокрема, що будьяких завідомо неправдивих відомостей до офіційних документів не вносилося. Усі зазначені у подорожніх листах виїзди дійсно відбувались. Із пояснень свідка ОСОБА_18 встановлено, що дорожній лист являється документом для внутрішнього користування та не є офіційним документом.

Указане також підтверджується Законом України № 3565-VI від 05 липня 2011 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення надмірного державного регулювання у сфері автомобільних перевезень», яким було внесено ряд змін в окремі законодавчі акти та виключено термін «дорожній лист», тобто вони перестали бути офіційними документами. Підприємства, які експлуатують транспортні засоби, мають права не підписувати водіям дорожні листи.

Ураховуючи викладене, апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку, що цьому випадку відсутній предмет злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, а тому в діях обвинувачених відсутній склад інкримінованого кримінального правопорушення.

ВС ухвалу апеляційного суду від 25 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 та ОСОБА_2 залишив без зміни, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 715/1815/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Документи із землеустрою та землекористування як предмет складів злочинів

Технічний звіт щодо відновлення адміністративної межі в натурі (на місцевості) не є документацією з землеустрою, не містить ознак офіційного документа, а отже він не є предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № №727/8510/15-к розглянула касаційну скаргу захисника ОСОБА_1 та касаційну скаргу прокурора на ухвалу апеляційного суду від 16 серпня 2018 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Ухвалою апеляційного суду від 16 серпня 2018 року вирок місцевого суду від 06 червня 2016 року щодо ОСОБА_1, яким її було визнано винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, скасовано у зв'язку з відсутністю в діянні ОСОБА_1 складу інкримінованого кримінального правопорушення, а кримінальне провадження у справі закрито.

У касаційній скарзі прокурор указував, зокрема, на те, що суд апеляційної інстанції дійшов невірною висновку, що «технічний звіт» не є офіційним документом.

ВС не знайшов підстав для задоволення вимог, викладених у касаційній скарзі прокурора, зазначивши таке.

Частиною 1 ст. 366 КК (в редакції, чинній на момент виготовлення Технічного звіту) кримінальну відповідальність передбачено за складання, видачу службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів,

внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів.

Згідно з приміткою ст. 358 КК, яка законодавчо визначила ознаки предмета злочинів, передбачених статтями 357, 358, 366 КК, при встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її професійної чи службової компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Апеляційний суд, перевіrivши висновки суду першої інстанції, відповідно до яких Технічний звіт визнаний офіційним документом, в ухвалі обґрунтовано зазначив, що складання Технічного звіту з відновлення адміністративної межі в натурі (на місцевості) не може вважатися службовим підробленням, оскільки звіт передбачений п. 2.5 Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98), яка затверджена наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 09 квітня 1998 року за № 56 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 23 червня 1998 року за № 393/2833, і не є документацією з землеустрою.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, Технічний звіт, посвідчений підписом ОСОБА_1, ніким не використовувався і на підставі технічного звіту ніякі відомості не вносилися до державного земельного кадастру, також звіт не використовувався при виготовленні детального плану території в урочищі, що підтвердили свідки, допитані в суді апеляційної інстанції.

Крім того, згідно з листом директора приватного підприємства, яке безпосередньо розробляло Детальний план території в урочищі, безпосередньо в матеріалах Детального плану території в урочищі відсутнє посилання на технічний звіт, виготовлений науководослідним та проектним інститутом землеустрою в 2011 році.

У зв'язку з тим, що Технічний звіт не містить ознак офіційного документа, а отже він не є предметом злочину, передбаченого ст. 366 КК, апеляційний суд дійшов правильного висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 складу зазначеного злочину.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/8510/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Проект відведення земельних ділянок набуває статусу документа і може виступати предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК, лише після його погодження компетентними органами та його затвердження.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 642/10569/14-к розглянула касаційну скаргу прокурора, на ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2017 року в кримінальному провадженні, за обвинуваченням ОСОБА_1, визнаної невинуватою у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 358 КК у зв'язку з недоведеністю винуватості у вчиненні кримінального правопорушення.

Органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався у підробленні приватним підприємцем офіційного документа, який надає певні права. Так, ОСОБА_1, будучи зареєстрованим як фізична особа-підприємець (ФОП) та маючи ліцензію служби геодезії, картографії та кадастру та ліцензію на проведення землевпорядних робіт, умисно склав завідомо підроблені офіційні документи, а саме проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок, та передав їх замовникам. Складаючи проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок у приватну власність, ФОП ОСОБА_1 у супереч статтям 28, 50 Закону України «Про землеустрій», пунктам 1.4, 1.5 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності щодо проведення землевпорядних та земле оціночних робіт, затверджених наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 13 лютого 2000 року № 28/18 достовірно знаючи, що земельні ділянки проектується за рахунок земель загального користування населеного пункту, які не можуть перебувати у приватній власності, не вжив заходів до зупинення робіт, що виконуються з порушенням документації із землеустрою, а навпаки, за наявності об'єктивної можливості діяти відповідно до встановлених вимог чинного законодавства, склав облікові земельні картки, плани зовнішніх меж земельних ділянок, креслення перенесення меж земельних ділянок в натуру, плани меж зон обмежень земельних ділянок, креслення меж землекористувань та контурів угідь, відомості вирахування площ угідь у розрізі земельних ділянок, експлікації земельних угідь, без зазначення відомостей про фактичний проїзд, охорону зону повітряної лінії, відстань від лісового масиву до межі земельних ділянок, що проектується.

Виправдовуючи ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого 1 ст. 358 КК, суд першої інстанції зробив ґрунтовний аналіз доказів, що були надані стороною обвинувачення, та зазначив, що органом досудового розслідування не надано належних та допустимих доказів на підтвердження винуватості ОСОБА_1 в інкримінованому йому кримінальному правопорушенні, і таких доказів не здобуто під час судового слідства.

Апеляційний суд дійшов висновку про необхідність залишити виправдувальний вирок відносно виправданого без змін.

ВС визнає правильними висновки судів першої та апеляційної інстанцій про те, що доказами у цьому кримінальному провадженні, як кожним окремо, так і в сукупності, не доведено, що ОСОБА_1 за обставин, які були зазначені в обвинувальному акті, вчинив підроблення приватним підприємцем офіційного документа, який надає певні права.

Так, судом встановлено, що розроблений проект землеустрою надає право зацікавленій особі відповідно до ст. 118 Земельного кодексу України одержати безоплатно у власність земельну ділянку із земель державної або комунальної власності. Проект відведення набуває статусу документа і може виступати предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК, лише після його погодження компетентними органами та його затвердження. На будь-якій стадії погодження проекту відведення можливе внесення змін до проекту або відмова у погодженні проекту у разі наявності порушень земельного законодавства чи то інших нормативно-правових актів.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 642/10569/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а саме технічне завдання на розробку технічної документації, а також акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційними документами. Акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційним документом, оскільки він лише підтверджує фактичну передачу на зберігання межових знаків

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 711/530/18 розглянула касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 4 червня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 10 січня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

За вирокком місцевого суду від 4 червня 2018 року, залишеним без зміни апеляційним судом, ОСОБА_1 визнано невинуватою у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК та виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності в її діях складів указаних кримінальних правопорушень.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувалася в тому, що вона, діючи умисно, цілеспрямовано, маючи на меті створити технічну документацію щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) для формування кадастрового номера на земельну ділянку, для подальшого використання у власних цілях підробила технічне завдання на розробку технічної документації, а також повторно акт прийому-передачі на зберігання межових знаків, а саме виконала підпис від імені ОСОБА_2 і надала ці підроблені офіційні документи працівникові регіональної філії державного підприємства.

У касаційній скарзі прокурор, зокрема, зазначав, що суд не застосував закону, який підлягає застосуванню, зокрема частини 1, 3, 4 ст. 358 КК, у тому числі щодо поняття офіційного документа.

ВС дійшов висновку, що суд першої інстанції обґрунтовано ухвалив виправдувальний вирок, оскільки дійшов правильного висновку, що стороною

обвинувачення не доведено наявності в діянні обвинуваченої ОСОБА_1 обов'язкових ознак, які вказують на наявність складів злочинів, передбачених ч. 1 ст. 358, ч. 3 ст. 358, ч. 4 ст. 358 КК.

Так, предметом злочинів, передбачених ст. 358 КК, є офіційний документ (примітка ст. 358 КК). При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричинити чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Так, у всіх інкримінованих епізодах відсутній предмет злочину – офіційний документ, а також не доведено фактів настання юридично значущих відомостей, які спричинили чи були здатними спричинити спотворені наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків як для самої обвинуваченої, так і для ОСОБА_2 або інших осіб. Такий висновок суду достатньо мотивований і ґрунтується на даних, які були належним чином перевірені в судовому засіданні та змістовно наведені у вирокі.

У ст. 55 Закону України «Про землеустрій» від 22 травня 2003 року та в Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками, затвердженій наказом Державного агентства України із земельних ресурсів від 18 травня 2010 року № 376, зазначено, що встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) включає, у тому числі, завдання на складання технічної документації із землеустрою та акт приймання-передачі межових знаків на зберігання, які долучаються до документації із землеустрою після виконання робіт з встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками.

Аналізуючи вказані вимоги закону, а також нормативну базу для розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), суд першої інстанції дійшов правильного висновку, що технічним завданням, визначеним стороною обвинувачення як офіційний документ, є документ, який визначає комплекс робіт, що має виконати виконавець із установаження меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), який включає: підготовчі роботи, топографо-геодезичні, картографічні роботи та роботи із землеустрою, камеральні роботи, складання й оформлення матеріалів технічної документації із землеустрою щодо

встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а також встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками. При цьому підпис ОСОБА_1 та підпис, який остання виконала замість ОСОБА_2 у графі «Затверджено» в технічному завданні свідчать про факт схвалення, тобто визначення комплексу робіт при виготовленні виконавцем технічної документації.

На думку ВС, суд першої інстанції дійшов правильного висновку про те, що акт прийому-передачі на зберігання межових знаків не є офіційним документом, оскільки він лише підтверджує фактичну передачу на зберігання межових знаків у кількості 10 шт., що закріплені на місцевості виконавцем, а саме на земельній ділянці площею 0,1000 га.

При цьому з об'єктивної сторони ст. 358 КК підроблення офіційного документа полягає у перекручуванні істини у ньому.

ВС дійшов обґрунтованого висновку, що факт підроблення обвинуваченою ОСОБА_1 підпису ОСОБА_2 в зазначених документах не створює юридично значимого характеру, від якого залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав, а сторона обвинувачення не навела фактів настання юридично значущих відомостей, які спричинили чи були здатними спричинити спотворені наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та /або обов'язків як для самої обвинуваченої ОСОБА_1, так і для ОСОБА_2 або інших осіб.

Органом обвинувачення не доведено наявності в діях ОСОБА_1 складу інкримінованих їй злочинів, а саме того, що технічне завдання на розробку технічної документації та акт прийому-передачі на зберігання межових знаків є офіційними документами в розумінні поняття «офіційний документ», визначеного у примітці до ст. 358 КК, а докази, які були покладені в основу доказування її винуватості, констатують той чи інший факт, але ніяк не доводять факту вчинення нею інкримінованих злочинів.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 711/530/18
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Типовий бланк додаткової угоди до договору оренди землі з частково надрукованим текстом, який підписала ОСОБА_2 і передала орендарю, не містив необхідних реквізитів і не був підписаний іншою стороною – орендарем, а тому на той момент не був офіційним документом, оскільки не породжував жодних правових наслідків.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 701/1114/16-к розглянула касаційну скаргу потерпілого – директора ТОВ ОСОБА_1 на ухвалу апеляційного суду від 29 березня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

За вироком місцевого суду від 27 квітня 2017 року ОСОБА_2 засуджено за ч. 4 ст. 358 КК.

Згідно з вироком ОСОБА_2 отримала від представників ТОВ проект додаткової угоди до договору оренди землі від 17 грудня 2014 року № 156, укладеного між її чоловіком ОСОБА_3 та ТОВ, який, на думку суду, є офіційним документом. Ознайомившись з цим документом та встановивши, що додаткова угода змінює умови основного договору, зокрема підвищує розмір виплат за користування орендарем земельною ділянкою, не маючи на те відповідних повноважень, ОСОБА_2 поставила свій підпис у графі орендодавця в бланку зазначеної вище додаткової угоди і в подальшому передала підроблений офіційний документ представникам ТОВ. На підставі зазначеної додаткової угоди ТОВ було здійснено відповідні виплати ОСОБА_3 за користування земельною ділянкою на загальну суму 14 318 03 грн.

Апеляційний суд вирок місцевого суду скасував, а кримінальне провадження закриття на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з відсутністю в діянні ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

У касаційній скарзі потерпілий просить ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_2 скасувати і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що факт підписання додаткової угоди до договору оренди землі ОСОБА_2 підтверджується висновком експерта і не заперечується останньою. Стверджує, що завдяки фальсифікації підпису ОСОБА_2 у додатковій угоді настали такі правові наслідки, як дооформлення додаткової угоди у присутності ОСОБА_2, передача угоди на державну реєстрацію, сплата орендної плати у збільшеному розмірі, тому в діях ОСОБА_2 є склад злочину, передбачений ч. 4 ст. 358 КК.

ВС дійшов висновку, що суд апеляційної інстанції, приймаючи рішення про скасування обвинувального вироку місцевого суду щодо ОСОБА_2 та закриття кримінального провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК, вимог закону не порушив.

Так, апеляційний суд при перевірці матеріалів кримінального провадження правильно встановив, що вони не містять жодних даних, які би спростовували позицію сторони захисту та свідчили про те, що на момент надання ОСОБА_2 представникам ТОВ бланку додаткової угоди з її особистим підписом у графі «орендодавець» він був офіційним документом, що є предметом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК.

Обвинувачена ОСОБА_2 пояснювала, що вона підписала лише бланк додаткової угоди, який не містив таких реквізитів, як дати укладення, номера та інформації про його реєстрацію. Свідки ОСОБА_4 та ОСОБА_5 підтвердили показання обвинуваченої щодо відсутності необхідних реквізитів у бланку додаткової угоди, зокрема, не було зазначено терміну оренди та розміру орендної плати, також не було підпису орендаря та печатки.

Таким чином, колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції про те, що типовий бланк додаткової угоди від 10 вересня 2008 року до договору оренди землі № 156 з частково надрукованим текстом, який підписала

ОСОБА_2 і який був переданий представнику ТОВ, не містив необхідних реквізитів і не був підписаний іншою стороною – орендарем, а тому на той момент не був офіційним документом, оскільки не породжував жодних правових наслідків.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 701/1114/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням

Документи у сфері будівництва як предмет складів злочинів

Декларація про готовність об'єкта до експлуатації відповідає ознакам офіційного документа, оскільки посвідчує певні факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, зокрема, на підставі цього документа реєстратор приймає юридично значуще рішення – приймати об'єкт будівництва в експлуатацію чи ні.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 727/5768/18 розглянула кримінальне провадження за касаційною скаргою прокурора на ухвалу апеляційного суду від 30 січня 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 364-1 КК.

За вироком місцевого суду від 12 жовтня 2018 року ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 366, ч. 2 ст. 364-1 КК, та виправдано його за недоведеністю вчинення ним зазначених кримінальних правопорушень.

Апеляційний суд ухвалою від 30 січня 2019 року вирок щодо ОСОБА_1 залишив без зміни.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, органами досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався, зокрема, в тому, що він, будучи службовою особою юридичної особи приватного права, а саме обіймаючи посаду голови обслуговуючого кооперативу житлово-будівельного товариства «ЖБТ-75» (далі – ЖБТ), використав підроблений ним офіційний документ, а саме особисто подав до Центру надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) для подальшої реєстрації в Інспекції ДАБК міської ради підписану ним особисто та завірену печаткою ЖБТ декларацію, в п. 22 якої зазначено, що кошти пайової участі у розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту відповідно до договору № 774 з міською радою сплачено в повному обсязі, на підтвердження чого було зазначено номер платіжного доручення. 20 вересня 2016 року декларацію було зареєстровано в Інспекції ДАБК міської ради та тим самим прийнято в експлуатацію зазначений багатоквартирний житловий будинок з підземним паркінгом.

Обґрунтовуючи недоведеність винуватості ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 366 КК, суд першої інстанції послався на те, що підроблення декларації про готовність

об'єкта до експлуатації може мати місце тільки тоді, коли після її реєстрації, тобто надання їй статусу офіційного документа, замовник змінив її зміст шляхом часткового внесення недостовірних даних, а сам факт заповнення такої декларації не надає їй статусу офіційного документа.

Апеляційний суд погодився з таким висновком суду першої інстанції, зазначивши в ухвалі, що відсутність у діях ОСОБА_1 складу злочину, передбаченого ст. 364-1 КК, виключає і притягнення його до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 366 КК.

ВС вважає слушними доводи, касаційної скарги прокурора, про необґрунтованість указаних висновків та невідповідність їх вимогам закону.

Зокрема, з матеріалів провадження вбачається, що декларація, у підробленні та видачі якої обвинувачувався ОСОБА_1, відповідає ознакам офіційного документа, з огляду на нижченаведене.

Суд першої інстанції не спростував викладених в обвинувальному акті обставин щодо того, що ОСОБА_1 станом на момент подачі ним декларації мав повноваження представляти інтереси ЖБТ та був особою, належним чином уповноваженою на заповнення, підписання та подачу цієї декларації для реєстрації.

Форму декларації, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 461 «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів» було дотримано.

Крім того, декларація має юридично значущий характер, оскільки посвідчує певні факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру. Зокрема, інформація, що зазначається в п. 22 декларації, посвідчує факт сплати замовником коштів пайової участі у повному обсязі. Реєстрація декларації Інспекцією ДАБК є моментом настання правового наслідку, оскільки саме з цього моменту об'єкт будівництва вважається прийнятим в експлуатацію, що у свою чергу є підставою для оформлення права власності на новозбудований об'єкт будівництва. Також із цього моменту об'єкт будівництва можна під'єднати до різного роду комунікацій: електромережі, систем газо-, водопостачання та водовідведення тощо. Декларація є документом, на підставі якого реєстратор приймає юридично значуще рішення – приймати об'єкт будівництва в експлуатацію чи ні.

Отже, апеляційний суд не дав належної оцінки доводам прокурора щодо неправильного застосування кримінального закону за ч. 1 ст. 366 КК, внаслідок чого висновок апеляційного суду про залишення виправдувального вироку суду першої інстанції в цій частині без зміни є передчасним.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/5768/18
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Документи в матеріалах кримінального провадження як предмет складів злочинів

Матеріали кримінального провадження у паперовій формі, які містять інформацію, є особливо важливими офіційними документами, оскільки первинні документи у кримінальному провадженні, зібрані працівниками поліції, неможливо було б відновити в разі їх знищення, що у свою чергу призвело б до знищення доказової бази в рамках кримінального провадження.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 716/663/18 розглянула касаційну скаргу з доповненнями адвоката на вирок місцевого суду від 15 листопада 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 5 березня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1, визнаною винною у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 186, ч. 2 ст. 357 КК.

Згідно з вирокіом суду ОСОБА_1 визнано винуватим, зокрема, в умисному пошкодженні особливо важливих документів. Так, згідно з матеріалами кримінального провадження, ОСОБА_1, перебуваючи в кабінеті відділення поліції, під час зачитування начальником слідчого відділу протоколу затримання умисно схопив зі столу матеріали кримінального провадження (витяг з ЄРДР, постанову про призначення групи слідчих у кримінальному провадженні, пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілої ОСОБА_2, протокол затримання ОСОБА_1, пояснення ОСОБА_4, пояснення ОСОБА_2, протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення від ОСОБА_2, протокол огляду місця події) та почав їх розривати на частини, тим самим пошкодив вищевказані особливо важливі документи.

У касаційній скарзі захисник, окрім іншого, зазначає, що, кваліфікуючи дії засудженого за ч. 2 ст. 357 КК, суди помилково дійшли висновку, що пошкодження документів призвело б до знищення доказової бази у кримінальному провадженні, тому що жоден з пошкоджених документів, як вона вважає, не є беззаперечним та виключним доказом на підтвердження винуватості засудженого, а отже, його дії слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 357 КК.

ВС, розглядаючи ці доводи адвоката, зазначив, що вони є необґрунтованими та були предметом перевірки суду апеляційної інстанції, який навів детальні мотиви прийнятого рішення, з якими погоджується й суд касаційної інстанції.

При цьому апеляційний суд обґрунтовано послався на те, що офіційними документами є документи, які складаються та видаються посадовими особами від імені органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності; які засвідчують певні факти і події, що мають правове значення.

Відповідно до ст. 1 Закону України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII «Про інформацію» документ визначено як матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі.

Враховуючи наведене, матеріали кримінального провадження, які збираються у паперовій формі та містять інформацію, є документами.

При цьому колегія суддів погодилася з наявністю в діях ОСОБА_1 кваліфікуючої обставини за ознакою предмету злочину – визначення пошкоджених документів як особливо важливих, оскільки первинні документи (протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення, протокол огляду місця події, пояснення ОСОБА_4, пояснення ОСОБА_2), зібрані працівниками поліції, неможливо було б відновити в разі їх знищення, що у свою чергу призвело б до знищення доказової бази в рамках цього кримінального провадження.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 716/663/18
можна ознайомитися за QR-посиланням

Протокол допиту свідка, який вміщує недостовірні відомості відносно участі свідків у слідчих діях, складений службовою особою – працівником правоохоронного органу, є предметом складу злочину, передбаченого ст. 366 КК, незалежно від його оцінки на предмет допустимості в іншому кримінальному провадженні.

Колегія суддів ККС у складі ВС у справі № 372/957/17 розглянула касаційну скаргу прокурора, який брав участь у розгляді кримінального провадження у суді апеляційної інстанції, на вирок місцевого суду від 15 грудня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2018 року у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, виправданої у зв'язку з відсутністю в її діях складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він, будучи службовою особою правоохоронного органу – капітаном поліції, обіймаючи посаду старшого оперуповноваженого, з метою створення штучних доказів у кримінальному провадженні, вніс до офіційних документів завідомо неправдиві відомості, а саме до протоколів допиту свідків, які в дійсності не брали участі у слідчих діях та не давали у кримінальному провадженні жодних свідчень.

Суд першої інстанції дійшов висновку про необхідність виправдання ОСОБА_1 у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення. При прийнятті рішення суд виходив із того, що протоколи допиту свідків, у підробленні яких обвинувачувався виправданий, не є офіційними документами, оскільки не можуть бути визнані допустимими доказами у кримінальному провадженні.

Апеляційний суд погодився з таким рішенням суду першої інстанції та залишив без задоволення апеляційну скаргу прокурора щодо необґрунтованості висновку місцевого суду про відсутність у діях ОСОБА_1 складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

ВС зазначив, що суд апеляційної інстанції дійшов передчасного висновку щодо обґрунтованості висновку суду першої інстанції про те, що протоколи

допиту свідків не є офіційними документами, а отже в діях ОСОБА_1 відсутній склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК.

Предметом складів злочинів, передбачених статтями 366, 358 КК, є офіційний документ (ст. 358 КК).

Суд апеляційної інстанції погодився з висновками місцевого суду про те, що протоколи допиту свідків не можуть бути визнані допустимими доказами у кримінальному провадженні у зв'язку з отриманням їх усупереч вимогам КПК, а тому вони не є офіційними документами, тобто предметом злочину, у вчиненні якого обвинувачується ОСОБА_1.

Суд апеляційної інстанції не звернув уваги на доводи апеляційної скарги прокурора, який указував на те, що місцевий суд не надав належної оцінки висновкам судових почеркознавчих експертиз, з яких видно, що протоколи були складені саме ОСОБА_1 і від його імені підписані ним. Не спростував суд доводів прокурора про те, що протоколи були виготовлені з метою створення штучних доказів для забезпечення звернення слідчим із клопотанням до суду щодо проведення обшуку за місцем мешкання особи з метою документування злочинної діяльності. Цим обставинам належить надати оцінку саме з урахуванням законодавчого визначення офіційного документа як такого, що містить інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, що спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру.

Не можна погодитись із висновками судів нижчих інстанцій про те, що протоколи, у підробці яких обвинувачувався ОСОБА_1, не можуть бути офіційними документами, оскільки мають ознаки недопустимості в іншому кримінальному провадженні.

Дійсно, згідно з приміткою до ст. 358 КК однією з ознак офіційного документа є те, що інформацію, яка в ньому міститься, може бути використано як доказ у правозастосовній діяльності. Той факт, що дані, які містяться у показаннях свідків, можуть бути використані у кримінальному процесі як докази, не ставиться під сумнів. І саме це має значення для оцінки доведеності обвинувачення ОСОБА_1.

Таким чином, у цьому випадку суди помилково вдалися до оцінки протоколів допиту свідків з точки зору допустимості доказів в іншому кримінальному провадженні.

Детальніше з текстом постанови
у справі № 372/957/17
можна ознайомитися за QR-посиланням

7.10. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення (рішення за період з 01 січня 2018 року по травень 2020 року)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

РОЗДІЛ 1. Кваліфікація злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення

Суспільно небезпечні діяння

Під схиланням до вживання наркотичних засобів (ст. 315 КК) слід розуміти будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на те, щоб викликати в інших осіб бажання вжити наркотичні засоби хоча б один раз (наприклад, пропозиція, угода, рекомендація, переконання)

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_2, а також касаційну скаргу прокурора на вирок апеляційного суду від 19 травня 2016 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 1 ст. 315 КК.

За вирок суду першої інстанції від 7 серпня 2015 року ОСОБА_2 визнано невинуватим у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 317, ч. 1 ст. 315, ч. 2 ст. 309 КК і виправдано.

Згідно з обвинувальним актом ОСОБА_2 обвинувачувався у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 317, ч. 1 ст. 315, ч. 2 ст. 309 КК, у зв'язку з тим, що він, перебуваючи разом із ОСОБА_3, маючи умисел схилити останню до вживання наркотичних засобів, вчинив умисні дії, направлені на вмовляння ОСОБА_3 вжити особливо небезпечний наркотичний засіб. У результаті вмовлянь ОСОБА_2 ОСОБА_3, вживши наркотичний засіб, отримала наркотичне сп'яніння. Крім того, ОСОБА_2 незаконно виготовив і зберігав без мети збуту особливо небезпечний наркотичний засіб, який був виявлений і вилучений працівниками правоохоронних органів.

Апеляційний суд скасував вирок суду першої інстанції в частині виправдання ОСОБА_2 за ч. 1 ст. 315 КК та ч. 2 ст. 309 КК й ухвалив новий вирок, яким визнав підсудного винним за ч. 1 ст. 315 КК та ч. 1 ст. 309 КК.

ВС залишив без змін вирок апеляційного суду від 19 травня 2016 року, а касаційну скаргу засудженого та касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивувавши своє рішення таким.

З огляду на положення ст. 315 КК об'єктивна сторона цього злочину характеризується схилянням певної особи до вживання наркотичних засобів. Під схилянням до вживання вказаних засобів слід розуміти будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на збудження в інших осіб бажання вжити наркотичні засоби хоча б один раз (пропозиція, угода, рекомендація, переконання).

Детальніше з текстом постанови
у справі № 589/3675/13-к
можна ознайомитись за посиланням

Вирощування конопель (ст. 310 КК) має місце як у випадку, коли відповідні рослини спеціально висаджувалися обвинуваченим або іншою особою, так і в разі, коли рослини конопель були дикорослими, але особа доглядала за їх посівами, забезпечуючи ріст та дозрівання конопель

ВС розглянув касаційну скаргу засудженої ОСОБА_1 на вирок апеляційного суду від 11 червня 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК.

За вирокком місцевого суду ОСОБА_1, обвинувачену у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК, виправдано у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення. Виправдовуючи ОСОБА_1, місцевий суд у частині кваліфікації дій за ч. 1 ст. 310 КК вказав, що будь-які докази, як самотійно, так і в сукупності, жодним чином не вказують та не доводять того, що ОСОБА_1 здійснювала будь-які дії з вирощування конопель, а саме це їй ставиться в вину. Стороною обвинувачення не надано жодних доказів, які б вказували на те, що ОСОБА_1 виконувала будь-які роботи з догляду за коноплями, як то обробка міжрядь, боротьба зі шкідниками і хворобами, знищення бур'янів, підживлення добривами, поливання та інші дії, не встановлено час виконання цих робіт, що є важливим для кваліфікації злочинів даної категорії, оскільки саме з моменту проведення робіт з догляду за посівами конопель злочин є закінченим.

Апеляційний суд вирок районного суду скасував, визнав ОСОБА_1 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК. У вироку від 11 червня 2019 року було зазначено, зокрема, що для доведення вирощування конопель не є важливим, були посаджені ці рослини ОСОБОЮ_1 чи кимось іншим або ж вони є дикорослими. Окрім того, як було встановлено судом, рослини конопель не висаджувалися рядками, проте їх не було знищено між рядками в ході просапуювання квасолі, а їх розмір (від 50 см до 2 м) та відсутність інших рослин, які могли самовільно вирости, свідчать про умисне збереження рослин коноплі. Також невстановлення агротехнічних

засобів, а саме часу просапування, боротьби зі шкідниками, підживлення добривами, поливання та знищення бур'янів, апеляційний суд не взяв до уваги, оскільки наявність всіх зазначених ознак не є обов'язковою. Встановлення в даному випадку відсутності бур'янів та просапування, а також ріст коноплі до 2 м свідчить про їх вирощування на земельній ділянці тривалий час та що ОСОБА_1 не вживалися заходи до їх знищення.

За результатами розгляду Верховний Суд у складі Третьої судової палати Касаційного кримінального суду прийняв постанову, якою вирок апеляційного суду від 11 червня 2019 року щодо ОСОБА_1 залишив без зміни, а касаційну скаргу засудженої ОСОБА_1 – без задоволення.

У цій постанові Верховний Суд надав свою оцінку даним, зафіксованим у протоколі обшуку, та дійшов висновку, що рослини конопель не висаджувалися рядками, проте їх не було знищено між рядками в ході просапування квасолі, а їх розмір (від 50 см до 2 м) та відсутність інших рослин, які могли самовільно вирости, свідчать про умисне збереження рослин коноплі. Тому колегія суддів вважає доведеною під час судового розгляду об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК, оскільки для доведення вирощування конопель не є важливим, були посаджені ці рослини ОСОБОЮ_1 чи кимось іншим або ж чи є вони дикорослими.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 141/1201/16-к
можна ознайомитись за посиланням*

Суб'єктивні ознаки

Відповідальність за збут наркотичних засобів настає незалежно від їх розміру (ст. 307 КК). Про те, що злочин, передбачений ст. 307 КК, було вчинено з метою збуту наркотичних засобів може вказувати сукупність таких обставин, як посада, яку обіймав обвинувачений на момент вчинення злочину, та його функціональні обов'язки, його поведінка під час вчинення злочину, сукупність наркотичних засобів різних видів, їх кількість, спосіб упакування та розфасування, а також методи приховування.

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_2 та касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 19 квітня 2017 року й ухвалу апеляційного суду від 24 жовтня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 364 КК.

За вирокком місцевого суду від 19 квітня 2017 року ОСОБА_2 засуджено за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 364 КК. Особа_2, будучи працівником правоохоронного органу, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення з метою збуту психотропних речовин у місцях позбавлення волі, діючи з корисливих мотивів, придбав у невстановленої слідством особи психотропну речовину, обіг якої обмежено. Цю речовину він переніс до свого помешкання, де розфасував, з метою подальшого збуту. Крім

того, ОСОБА_2 повторно, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення з метою збуту та збут особливо небезпечних наркотичних засобів, придбав у невстановленої під час слідства особи особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено, та переніс до місця свого проживання, де розфасував. Всі зазначені наркотичні засоби та психотропні речовини зберігав з метою подальшого збуту за місцем свого проживання. Надалі, продовжуючи свої умисні дії, маючи прямий умисел, направлений на збут особливо небезпечного наркотичного засобу та психотропної речовини у місце позбавлення волі, будучи членом групи, що забезпечує нагляд на добу у виправній колонії, намагаючись пронести зазначені особливо небезпечний наркотичний засіб і психотропну речовину на територію колонії з метою подальшого збуту невстановленим слідством особам, ОСОБА_2 був викритий оперуповноваженими працівниками зазначеної колонії під час особистого огляду.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без змін.

За результатами розгляду ВС залишив без змін вирок місцевого суду від 19 квітня 2017 року й ухвалу апеляційного суду від 24 жовтня 2017 року щодо ОСОБА_2, а касаційні скарги засудженого ОСОБА_2 та прокурора – без задоволення, вказавши таке.

Місцевий суд ретельно перевірів доводи засудженого та сторони захисту про те, що наркотичні засоби були перенесені на територію виправної колонії для власного вживання, та обґрунтовано розцінив їх як неправдиві і такі, що спростовуються сукупністю досліджених доказів. На підтвердження умислу у засудженого на збут наркотичних засобів суд врахував посаду ОСОБА_2, його функціональні обов'язки, поведінку, сукупність різного роду наркотичних засобів, їх кількість, спосіб упакування та розфасування й методи приховування. При цьому суд зазначив, що відповідальність на збут наркотичних засобів настає незалежно від їх розміру. Також суд перевірів і версію сторони захисту про лікування обвинуваченого від синдрому залежності, поєднаного з вживанням наркотичних засобів та психотропних речовин, відповідно до копії довідки та правильно зазначив, що такі твердження спростовуються наданими стороною обвинувачення довідками, згідно з якими ОСОБА_2 на спеціальних обліках не перебував.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 711/2259/16-к
можна ознайомитись за посиланням*

Великий або особливо великий розмір наркотичного засобу, психотропної речовини їх аналогу або прекурсору, спосіб упакування та розфасування відповідної речовини може свідчити про наявність в особі умислу на збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за наявності й інших достатніх, взаємопов'язаних між собою доказів, які в сукупності вказують на те, що особа мала умисел на збут цих речовин (зокрема, поведінка суб'єкта злочину, дані про те, що особа сама не вживає наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а виготовляє та зберігає їх)

ВС розглянув касаційні скарги засудженого ОСОБА_1 та прокурора на вирок місцевого суду від 30 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 22 вересня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК.

Вироком місцевого суду від 30 червня 2017 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 307 КК. ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він на відкритій місцевості за магазином «Епіцентр» знайшов (придбав) психотропну речовину, об'єм якої обмежено, – амфетамін загальною масою 7,099 г, що є великим розміром, яка знаходилась у пачці з-під сигарет і була розфасована у 49 пакетів, яку ОСОБА_1, перебуваючи у стані, викликаному вживанням наркотичних засобів, зберігав при собі з метою збуту до моменту вилучення у нього її працівниками поліції цього ж дня об 11:00.

Ухвалою апеляційного суду вирок суду першої інстанції залишено без зміни.

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок місцевого суду та ухвалу суду апеляційної інстанції щодо нього скасувати і призначити новий розгляд в суді першої інстанції. Вказує, що умислу на збут психотропної речовини він не мав, а тому за ч. 2 ст. 307 КК його дії кваліфіковано неправильно.

ВС касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 задовольнив частково, скасував ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1 і призначив новий розгляд в суді апеляційної інстанції, мотивуючи своє рішення таким.

Про умисел на збут наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів може свідчити як відповідна домовленість із особою, яка придбала ці засоби чи речовини, так і інші обставини, зокрема: великий або особливо великий їх розмір; спосіб упакування та розфасування; поведінка суб'єкта злочину; те, що особа сама наркотичні засоби або психотропні речовини не вживає, але виготовляє та зберігає їх тощо. При цьому, якщо висновок суду про наявність умислу особи на збут наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів ґрунтується на великому або особливо великому розмірі відповідної речовини, її упакуванні та розфасуванні, то у такому випадку повинні бути досліджені обставини, за яких особа придбала відповідний засіб чи речовину, в тому числі чи залежало від волі особи те, який розмір речовини опиниться у володінні особи та її розфасування. Зокрема, якщо особа здійснює свідоме придбання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у значному розмірі (шляхом купівлі, обміну, безоплатно і т. ін.), виготовляє їх, зберігає у відповідному фасуванні, що об'єктивно перевищує потреби такої особи у власному вживанні, то в такому випадку може мати місце умисел на збут. Якщо ж волею особи не обумовлено те, скільки наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів опиниться у її володінні (як у випадку зі знахідкою), то у такому разі умисел на збут потребує більш ретельного дослідження.

Як встановлено судом у вирокі, психотропну речовину у великому розмірі, поміщену у пачку з-під сигарет та розфасовану у 49 пакетиків, ОСОБА_1

знайшов 03 серпня 2016 року на відкритій місцевості, після чого об 11:00 був затриманий працівниками поліції. Тобто, виходячи з встановлених судом фактичних обставин кримінального провадження, з моменту придбання ОСОБА_1 психотропної речовини шляхом знахідки до моменту видачі її працівникам поліції минув фактично незначний проміжок часу. Тому для об'єктивного висновку про умисел засудженого на збут психотропної речовини необхідним є дослідження обставин її придбання та зберігання, а також встановлення моменту виникнення відповідного умислу, враховуючи, що психотропну речовину у вказаному розмірі та фасуванні ОСОБА_1 зберігав незначний проміжок часу після того, як її знайшов.

Однак вказані обставини не отримали жодної оцінки у вирок.

З огляду на це висновок суду про те, що, знайшовши психотропну речовину, ОСОБА_1 мав умисел на її незаконний збут, без підтвердження такого висновку іншими доказами, окрім великого розміру психотропної речовини та її розфасування, колегія суддів вважає передчасним.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 712/13128/16-к
можна ознайомитись за посиланням*

Стадії вчинення злочинів

Ввезення на територію України психотропної речовини утворює закінчений склад злочину, передбачений ст. 305 КК, якщо таку речовину було виявлено під час митного контролю після її переміщення через митний кордон України на її митну територію. Про умисел на збут психотропної речовини можуть свідчити, зокрема, такі обставини, як надмірна для вживання однією особою кількість вилученої речовини, вжиття засудженим додаткових заходів конспірації своєї діяльності, спосіб та засоби оплати за психотропну речовину, показання свідків про намір засудженого пригощати цією речовиною знайомих осіб

ВС розглянув касаційні скарги захисників ОСОБА_2 та ОСОБА_3 на вирок місцевого суду від 04 квітня 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 07 червня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК.

За вирокком місцевого суду від 4 квітня 2019 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК та визнано винуватим у тому, що він за попередньою змовою з ОСОБА_2 у лютому 2017 року замовив через мережу «Інтернет» з Королівства Нідерландів до України 401 таблетку, які містять у своєму складі психотропну речовину 3, 4-метилендиокси-N-метамфетамин (МДМА).

У касаційній скарзі захисник ОСОБА_3 просить скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що апеляційний суд не звернув уваги на порушення, допущені під час розгляду справи в суді першої інстанції, а саме що винуватість ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307 КК, не доведена

належними та допустимими доказами, оскільки у засудженого не було умислу на збут психотропної речовини та не доведено переміщення через митний кордон України. Вказує про недопустимість таких доказів, як протокол огляду предметів (телефону та бандеролі).

Колегія судді ВС рішення, що оскаржувалися, залишила без зміни, мотивуючи це таким.

Судами було вірно встановлено, що ОСОБА_1 мав на меті саме збут психотропної речовини, що підтверджується кількістю вилученої речовини, яка є надмірним розміром для вживання однією особою, враховано, що засуджений не перебував на обліку у лікаря-нарколога та не був особою, яка постійно вживає наркотичні або психотропні речовини. Крім того, з матеріалів кримінального провадження вбачається, що засуджений вживав додаткових заходів для конспірації своєї діяльності, зокрема, просив інших осіб отримати на пошті психотропні речовини, що були ним замовлені на ім'я особи, яка не була обізнана зі справжнім вмістом посилки. Також згідно з показаннями самого засудженого та свідків ОСОБА_1 сплатив за цю речовину біткоїнами, що придбав на позичені кошти, які обіцяв повернути у більшому розмірі (з відсотками), а також свідки стверджували про намір ОСОБА_1 пригостити друзів психотропною речовиною. Протоколом огляду мобільного телефону доведено, що в переписці у програмі «Телеграм» засуджений обговорює з іншим користувачем суми грошей, за які можна продавати товар.

Усім наведеним доказами суд дав відповідну оцінку та дійшов правильного висновку про наявність у ОСОБА_1 умислу на збут психотропної речовини.

Що стосується доводів касаційної скарги захисника ОСОБА_3 про відсутність складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 305 КК, оскільки не доведено переміщення психотропних речовин через державний кордон, то вони спростовуються наступним.

Під переміщенням через митний кордон слід розуміти ввезення на митну територію України психотропних речовин у будь-який спосіб. Предмети контрабанди можуть бути переміщені через сухопутний, морський або повітряний кордон як разом з особами, які його перетинають, так і окремо від них, наприклад, у разі відправлення вантажу поштою. Обов'язковою ознакою складу злочину є місце його вчинення – це митний кордон. Митний кордон збігається з державним кордоном України, за винятком меж спеціальних митних зон. Межі території спеціальних митних зон є складовою митного кордону України.

З матеріалів провадження встановлено, що ОСОБА_1 придбав психотропну речовину МДМА через мережу «Інтернет», посилка із зазначеною речовиною була направлена з Нідерландів особі, з якою ОСОБА_1 попередньо домовився про отримання такої посилки – ОСОБА_5, та прибула до ДОПІ ПАТ «Укрпошта». Під час огляду даного відправлення на митниці було виявлено 401 таблетку з маркуванням «Tesla», взяті проби товару, в якому згідно з висновком експерта містилася особливо небезпечна психотропна речовина, обіг якої заборонено.

Оскільки вказану речовину було виявлено саме під час митного контролю, то суд вірно кваліфікував дії засудженого за ч. 3 ст. 305 КК.

Безпідставним є і твердження захисника про те, що під час досудового розслідування було здійснено незаконний (без постанови слідчого судді) доступ до відомостей з електронних інформаційних мереж, який оформлено як протокол огляду предмета – телефону. Сутність такої НСРД, як доступ до зняття інформації з електронних інформаційних систем, полягає у здійсненні на підставі ухвали слідчого судді пошуку, виявлення і фіксації відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або її частин, доступ до яких обмежений власником, володільцем або утримувачем системи розміщенням її у публічно недоступному місці, житлі чи іншому володінні особи або логічним захистом доступу, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача. Зняття інформації з електронних інформаційних систем або їх частин можливе без дозволу слідчого судді, якщо доступ до них не обмежується їх власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.

Що стосується інформації, яка була наявна в мобільному телефоні ОСОБА_1, то вона була досліджена шляхом включення телефону та огляду текстових повідомлень, які в ньому знаходились та доступ до яких не був пов'язаний із наданням володільцем відповідного серверу (оператором мобільного зв'язку) доступу до електронних інформаційних систем. В даному випадку орган досудового розслідування провів огляд предмета – телефону та оформив його відповідним протоколом, який складений з дотриманням вимог КПК.

За таких обставин ВС не вбачає жодних порушень вимог кримінального процесуального закону при розгляді даного кримінального провадження.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 727/6578/17
можна ознайомитися за посиланням*

Виявлення психотропної речовини в ході митного огляду поштового відправлення, що надійшло на ім'я засудженого, до фактичного переміщення через митний кордон України утворює закінчений замах на злочин, передбачений ст. 305 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок апеляційного суду від 21 грудня 2016 року у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, засудженого за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 15 та ч. 3 ст. 305, ч. 2 ст. 12, ч. 2 ст. 309, ч. 1 ст. 309, ч. 3 ст. 309 КК.

Вироком місцевого суду ОСОБА_7 засуджено за ч. 3 ст. 305 КК, ч. 1 ст. 309 КК, ч. 3 ст. 309 КК. ОСОБА_7 визнаний винуватим у тому, що за місцем свого проживання замовив у невстановленої особи особливо небезпечну психотропну речовину, за що перерахував на анонімний рахунок суму коштів та надав особисту інформацію для отримання замовлення. У ході митного огляду в поштовому відправленні, що надійшло на адресу ОСОБА_7, було виявлено

пігулки, які містили у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину в особливо великому розмірі. Пізніше у відділенні зв'язку ОСОБА_7 отримав відправлення та був затриманий співробітниками СБУ. Крім того, в ході огляду місця проживання ОСОБА_7 було вилучено пігулки, які містили у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину, а також пакет із речовиною рослинного походження, яка містила у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину в особливо великому розмірі. Зазначені речовини ОСОБА_7 придбав за невстановлених обставин та зберігав без мети збуту.

Апеляційний суд скасував вирок суду першої інстанції та ухвалив новий вирок від 12 квітня 2018 року, яким визнав ОСОБА_7 винним у вчиненні злочинів за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 305 КК; за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 309 КК; за ч. 1 ст. 309 КК; за ч. 3 ст. 309 КК. Перекваліфікував дії ОСОБА_7 з ч. 3 ст. 305 КК на ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 305 КК, обґрунтувавши своє рішення тим, що предмет контрабанди було виявлено під час проведення митного огляду, тобто до його фактичного переміщення через митний кордон України. Суд визнав доведеним, що ОСОБА_7 шляхом контрабанди вчинив закінчений замах на незаконне придбання особливо небезпечної психотропної речовини в особливо великому розмірі без мети збуту. Ці дії засудженого апеляційний суд кваліфікував за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 309 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін вирок апеляційного суду щодо ОСОБА_7, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи це таким.

За встановлених судами фактичних обставин справи психотропну речовину «МДМА» було виявлено в ході митного огляду поштового відправлення, яке надійшло на ім'я ОСОБА_7. Отже, предмет контрабанди фактично не був переміщений через митний кордон. На підставі п. 8 постанови Пленуму ВСУ від 3 червня 2005 року № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил», ВС констатував, що контрабанда вважається закінченим злочином з моменту незаконного переміщення предметів контрабанди через митний кордон України. Замах на контрабанду має місце, якщо її предмети виявлено до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи переогляду товарів, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу або особистого огляду тощо).

З огляду на викладене вище ВС дійшов висновку, що дії засудженого, пов'язані з переміщенням психотропних речовин з приховуванням від митного контролю, слід вважати закінченим замахом на злочин, Суд не вбачає підстав для відступу від судової практики та орієнтирів, викладених у п.8 постанови

Пленуму ВСУ від 03 червня 2005 року № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил».

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 755/23519/14-к
можна ознайомитись за посиланням*

Якщо особа мала умисел на передачу наркотичного засобу, але не довела свого злочину до кінця, оскільки була затримана в порядку ст. 208 КПК, то це виключає наявність у діях цієї особи ознак добровільної відмови при незакінченому злочині, передбачених ч. 1 ст. 17 КК

ВС розглянув касаційну скаргу захисника ОСОБА_3 на вирок місцевого суду від 16 квітня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 17 липня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15 і ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 368 КК.

За вирокком суду першої інстанції від 16 квітня 2018 року ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 368 КК, за ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307 КК. Як встановлено судом, ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він, будучи службовою особою, яка постійно здійснює функції представника влади, в силу ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» будучи працівником правоохоронного органу, всупереч статтям 1–3 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», частинам 6–12, 15 ст. 4 Положення про Державну пенітенціарну службу України, діючи умисно, з метою власного незаконного збагачення, отримав від ОСОБА_2 імітаційну психотропну речовину для передачі її одному із засуджених на територію виправної колонії, проте з причин, що не залежали від його волі, не вчинив усіх дій, які вважав необхідними для доведення злочину до кінця, та не довів свого злочинного умислу, спрямованого на передачу психотропної речовини у місця позбавлення волі, до кінця, оскільки був затриманий в порядку ст. 208 КПК. Крім того, ОСОБА_1, використовуючи своє службове становище, діючи умисно, з метою власного незаконного збагачення, в інтересах третьої особи, отримав від ОСОБА_2 неправомірну вигоду у вигляді грошових коштів за передачу імітаційної психотропної речовини та мобільного телефону на територію виправної колонії.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін вирок місцевого суду та ухвалу апеляційного суду, а касаційну скаргу захисника – без задоволення.

У постанові було встановлено, що висновок суду про доведеність винуватості ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307, ґрунтується на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджено доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими відповідно до ст. 94 КПК.

Ознаками добровільної відмови від злочину відповідно до ст. 17 КК є остаточне припинення особою готування до злочину або замаху на злочин, відмова від злочину з волі самої особи, наявність в особи усвідомлення можливості довести злочин до кінця. При добровільній відмові від злочину особа свідомо, зі своєї волі, за власним бажанням припиняє злочинне посягання, не доводить його до кінця, виходячи з реальної можливості довести злочин до кінця.

Як убачається з установлених судом обставин і досліджених у судовому засіданні доказів, ОСОБА_1 мав умисел на передачу наркотичної речовини засудженому на територію виправної колонії, але не довів свого злочину до кінця, оскільки був затриманий в порядку ст. 208 КПК, що виключає наявність у діях ОСОБА_1 ознак, передбачених у розумінні ч. 1 ст. 17 КК, для добровільної відмови при незакінченому злочині.

Отже, підстав для зміни судових рішень шляхом застосуванням ст. 17 КК в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307 КК, як про це просить захисник, Верховний Суд не вбачає.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 357/9239/16-к
можна ознайомитись за посиланням*

Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки

Незазначення кваліфікуючої ознаки «повторність» при кваліфікації дій за ч. 3 ст. 309 КК не впливає на правильність кваліфікації дій засудженого за умови, що ця обставина знайшла своє відображення у вирокі суду під час формулювання обвинувачення

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора, який брав участь у кримінальному провадженні в судах першої та апеляційної інстанцій, на ухвалу апеляційного суду від 01 червня 2017 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 309, ч. 2 ст. 310 КК.

Вироком районного суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 3 ст. 309 КК, ч. 2 ст. 310 КК. Відповідно до обвинувального акта дії ОСОБА_1 були кваліфіковані за ч. 2 ст. 310 КК як незаконний посів та незаконне вирощування конопель у кількості 50 і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах, без мети збуту, вчинені особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

У касаційній скарзі прокурор просить скасувати ухвалу суду апеляційного суду і призначити новий розгляд у вказаному суді з підстав істотного порушення вимог кримінального процесуального закону. Прокурор вважає, що місцевим судом в порушенні норм кримінального процесуального закону безпідставно не зазначено кваліфікуючих ознак щодо кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК та за ч. 2 ст. 310 КК, – незаконне вирощування.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

Відповідно до обвинувального акта дії ОСОБА_1 були кваліфіковані за ч. 2 ст. 310 КК як незаконний посів та незаконне вирощування конопель у кількості

50і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах, без мети збуту, вчинені особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК.

Суд першої інстанції, відповідно до ч. 3 ст. 359 КПК розглянув кримінальне провадження щодо ОСОБА_1 і визнав його винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень: за ч. 2 ст. 310 КК – у незаконному посіві конопель у кількості 50 і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – у незаконному придбанні та зберіганні наркотичних засобів без мети збуту, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах.

Переглянувши вирок в апеляційному порядку, перевіривши належним чином доводи апеляційної скарги прокурора, які за своїм змістом аналогічні доводам касаційної скарги, апеляційний суд вказані доводи обґрунтовано визнав неспроможними та прийняв правильне рішення про обґрунтованість вироку суду першої інстанції щодо ОСОБА_1. З наведеними у ній висновками погоджується і ВС. Ухвала апеляційного суду відповідає вимогам ст. 419 КПК, її законність сумнівів у колегії суддів не викликає.

Доводи прокурора про неправильну кваліфікацію дій ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 309 та за ч. 2 ст. 310 КК є необґрунтованими, оскільки незазначення кваліфікуючої ознаки «повторність» при кваліфікації дій за ч. 3 ст. 309 КК не впливає на правильність кваліфікації дій засудженого за умови, що ця обставина знайшла своє відображення у формулюванні обвинувачення у вирокі суду.

Ураховуючи викладене вище, ВС прийняв рішення про відсутність істотних порушень вимог кримінального процесуального закону чи неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність, які були б безумовними підставами для скасування оскаржуваної ухвали апеляційного суду колегією суддів, а тому відмовив прокурору в задоволенні касаційної скарги.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 192/3096/16-к
можна ознайомитись за посиланням*

Для кваліфікації дій особи за ч. 2 ст. 309 КК (вчинення злочину особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК) факт засудження особи (наявність обвинувального вироку, який набрав законної сили) за однією з цих статей не є обов'язковим.

Послідовне вчинення особою кількох злочинних діянь утворює сукупність злочинів, у якій кожен наступний злочин (крім першого) кваліфікується з вказівкою на кваліфікуючі ознаки. Аналогічне правило кваліфікації має застосовуватися і у випадку, коли особа раніше була засуджена за вчинення будь-якого із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК

ВС розглянув касаційну скаргу захисника, а також касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 26 січня 2016 року та ухвалу апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309 КК.

Вироком суду ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за те, що він 20 квітня 2015 року біля будинку незаконно збув ОСОБА_6 психотропну речовину. 25 травня 2015 року ОСОБА_1 повторно, незаконно збув ОСОБА_6 психотропну речовину. Крім того, 25 травня 2015 року під час санкціонованого обшуку за місцем мешкання ОСОБА_1 було виявлено та вилучено психотропну речовину у великому розмірі, яку ОСОБА_1, будучи особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК, незаконно зберігав без мети збуту.

Ухвалою апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року зазначений вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_1 за апеляційною скаргою захисника змінено, виключено із мотивувальної частини вироку посилання на кваліфікуючу ознаку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій скасував ухвалу апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції, касаційну скаргу прокурора задовольнив частково, а касаційну скаргу захисника засудженого залишив без задоволення, мотивувавши своє рішення таким.

Згідно з диспозицією ч. 2 ст. 309 КК кваліфікований склад незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту має місце у разі вчинення злочинних дій повторно; за попередньою змовою групою осіб; особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК; якщо предметом таких дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах.

Суд з посиланням на ст. 33 КК констатував, що послідовне вчинення особою кількох злочинних діянь утворює сукупність злочинів, у якій кожен наступний злочин (крім першого) кваліфікується із вказівкою на кваліфікуючі ознаки. Аналогічне правило кваліфікації застосовується і у випадку, коли особа раніше була засуджена за вчинення будь-якого із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК.

На думку ВС, судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що ОСОБА_1 послідовно вчинив спочатку два епізоди збуту психотропної речовини (ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307 КК), а потім у його помешканні було виявлено та вилучено психотропну речовину у великому розмірі, яку він незаконно зберігав без мети збуту (ч. 2 ст. 309 КК), тобто кілька злочинних діянь, не об'єднаних єдиним умислом, які утворюють реальну сукупність однорідних злочинів, як різновид повторності, а тому апеляційний суд неправильно виключив кваліфікуючу ознаку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК.

Колегія суддів вважає за необхідне зауважити, що для кваліфікації дій особи за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, за кваліфікуючою ознакою «вчинення собою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК» з урахуванням положень ст. 33 КК

не є обов'язковою наявність факту засудження особи (обвинувального вироку, який набрав законної сили) за однією із цих статей.

Отже, під час розгляду справи судом апеляційної інстанції допущено неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, що відповідно до вимог п. 2 ч. 1 ст. 438 КПК є підставою для скасування такого рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 750/7087/15-к
можна ознайомитись за посиланням*

Якщо кілька кримінальних правопорушень, вчинених особою, є предметом різних кримінальних проваджень, то відсутність вироку суду, який набрав законної сили, наявність кримінального провадження, у тому числі на стадії його судового розгляду, не породжує правових наслідків для юридичної оцінки наступних чи попередніх діянь особи, у вчиненні яких вона обвинувачується

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 05 лютого 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 20 травня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК.

Вироком місцевого суду від 05 лютого 2019 року ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за ч. 2 ст. 309 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій змінив вирок місцевого суду від 05 лютого 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 20 травня 2019 року, а касаційну скаргу захисника задовольнив частково. ВС виключив

з мотивувальних частин судових рішень кваліфікуючі ознаки – вчинення злочину повторно та особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК.

З оскаржених судових рішень вбачається, що ОСОБА_1 скоїв злочин, передбачений ч. 2 ст. 309 КК, тобто незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів без мети збуту, вчинені повторно, особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК, предметом якого були наркотичні засоби у великих розмірах.

Крім того, було встановлено, що на час ухвалення оскаржуваного вироку на розгляді в іншому місцевому суді знаходяться обвинувальні акти стосовно ОСОБА_1 за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309, ч. 2 ст. 317 КК.

ВС з посиланням на ст. 62 Конституції України, ч. 1 ст. 32 КК, в яких закріплено норму про презумпцію невинуватості, вказав, що за відсутності вироку суду, який набрав законної сили, наявність кримінального провадження, в тому числі на стадії його судового розгляду, не породжує правових наслідків для юридичної оцінки наступних чи попередніх діянь особи, у вчиненні яких вона обвинувачується, а є лише версією органів досудового розслідування, яку

вони доводять на підставі обов'язку доказування відповідно до вимог ч. 1 ст. 92 КПК. Крім того, ВС вважає, що посилання апеляційного суду на п. 3 постанови Пленуму ВСУ від 04 червня 2007 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», у цьому випадку є безпідставними, адже така правова оцінка діяння є можливою тільки за умови, коли всі епізоди злочинної діяльності є предметом одного судового розгляду.

Таким чином, висновок судів першої та апеляційної інстанцій про наявність у діях ОСОБА_1 кваліфікуючих ознак – вчинення злочину повторно та особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК, є помилковим, оскільки на даний час відсутній обвинувальний вирок суду, яким би ОСОБА_1 було визнано винуватим та засуджено за вчинення злочинів, передбачених статтями 307, 309, 317 КК, а тому вказані кваліфікуючі ознаки підлягають виключенню із мотивувальних частин судових рішень.

Виключення з судових рішень щодо ОСОБА_1 зазначених вище кваліфікуючих ознак не впливає на правильність застосування норми кримінального закону, якою передбачена відповідальність за вчинення кримінального правопорушення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 274/2956/17
можна ознайомитись за посиланням*

Повторність злочинів відсутня, якщо протиправні дії засудженого є тотожними та охоплені єдиним умислом на збут психотропної речовини та наркотичного засобу, навіть у випадку виявлення відповідних предметів в особливо великому розмірі та в різних місцях

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 07 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 грудня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 311 КК.

Згідно з вирокком місцевого суду від 07 червня 2017 року ОСОБА_2 визнано винуватим та засуджено за ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 311 КК за те, що він, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення й збут наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів із метою їх використання для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин, незаконно придбав, зберігав, перевозив прекурсор і психотропну речовину в особливо великих розмірах, обіг яких обмежено. Окрім того, ОСОБА_2 повторно придбав та незаконно зберігав психотропну речовину в особливо великому розмірі, яка є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якої обмежено.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій змінив вирок місцевого суду від 07 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 грудня 2017 року щодо ОСОБА_2, виключивши таку ознаку, як повторність.

ВС констатував, що в діях ОСОБА_2, кваліфікованих за ч. 3 ст. 307 КК, відсутня така кваліфікуюча ознака, як повторність. Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_2 придбав та незаконно зберігав за місцем свого проживання прекурсор, психотропну речовину, обіг якої обмежено, та особливо небезпечний наркотичний засіб в особливо великих розмірах, які були розфасовані для подальшого збуту та які були виявлені та вилучені працівниками правоохоронних органів. Оскільки дії засудженого були тотожні й охоплені єдиним умислом на збут психотропної речовини та наркотичного засобу, то незалежно від кількості виявлених предметів злочинного походження в різних місцях така кваліфікуюча ознака, як повторність, в діях ОСОБА_2 відсутня.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 175/230/17-к
можна ознайомитись за посиланням*

РОЗДІЛ 3. Застосування кримінального процесуального законодавства України за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення

Оцінка судом належності та допустимості доказів

Визнання апеляційним судом окремих доказів недопустимими, що вплинуло на перекваліфікацію дій засудженого з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК, без дослідження всієї сукупності доказів у справі не відповідає вимогам КПК

ВС розглянув касаційну скаргу на ухвалу апеляційного суду від 30 листопада 2017 року в кримінальних провадженнях за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК.

Вироком місцевого суду від 4 серпня 2017 року ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК.

Апеляційний суд змінив рішення суду першої інстанції, перекваліфікувавши дії ОСОБА_1 з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК.

У касаційній скарзі прокурор просить скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції через істотні порушення вимог кримінального процесуального закону. На думку прокурора, перекваліфікувавши дії засудженого та надавши зібраним у справі доказам іншу оцінку, ніж суд першої інстанції, апеляційний суд усупереч статтям 23, 94, 404, 405 КПК, безпосередньо цих доказів не дослідив, а тому, вважає, що постановлена цим судом ухвала не відповідає вимогам статей 370, 419 КПК та є незаконною.

ВС частково задовольнив касаційну скаргу прокурора, скасував ухвалу апеляційного суду від 30 листопада 2017 року щодо ОСОБА_1 та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції, мотивуючи своє рішення таким.

Принцип безпосередності дослідження показань, речей і документів є однією із загальних засад кримінального провадження (ст. 23 КПК). Суд оцінює кожний доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – із точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ч. 1 ст. 94 КПК). Безпосередність дослідження доказів означає звернену до суду вимогу закону про дослідження ним усіх зібраних у конкретному кримінальному провадженні доказів шляхом допиту обвинувачених, потерпілих, свідків, експерта, огляду речових доказів, оголошення документів, відтворення звукозапису та відеозапису тощо. Ця засада кримінального судочинства має значення для повного з'ясування обставин кримінального провадження та його об'єктивного вирішення. Безпосередність сприйняття доказів дає змогу суду належним чином дослідити і перевірити їх (як кожний доказ окремо, так і у взаємозв'язку з іншими доказами), здійснити їх оцінку за критеріями, визначеними у ч. 1 ст. 94 КПК, і сформулювати повне та об'єктивне уявлення про фактичні обставини конкретного кримінального провадження.

Недотримання засади безпосередності призводить до порушення інших засад кримінального провадження: презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, змагальності сторін та свободи в поданні ними своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості. Тому засада безпосередності виступає необхідним елементом процесуальної форми судового розгляду, недотримання її судом виходячи зі змісту ч. 2 ст. 23 та ст. 86 КПК означає, що докази, які не були предметом безпосереднього дослідження судом, не можуть бути визнані допустимими і враховані при постановленні судового рішення судом, крім як у випадках, передбачених КПК.

Обґрунтовуючи у вирокі свій висновок щодо винуватості ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, суд першої інстанції послався на безпосередньо досліджені в судовому засіданні показання свідків, дані протоколів огляду місця події, повідомлення КЗ ВОНД «Соціотерапія», дані висновків експерта, постанови про визнання предмета речовим доказом і долучення його до кримінального провадження, дані висновку амбулаторної судово-наркологічної експертизи.

Як убачається з журналу судового засідання та його технічного запису фіксування, при перегляді вироку місцевого суду за апеляційними скаргами засудженого та прокурора апеляційний суд, незважаючи на зазначене у скарзі ОСОБА_1 клопотання про дослідження доказів, його не вирішив, питання щодо необхідності проведення судового слідства не обговорював і жодних доказів у судовому засіданні не досліджував.

Разом із тим, за результатами перегляду вироку місцевого суду апеляційний суд визнав недопустимими доказами змиви з рук ОСОБА_1 та висновок експерта.

Крім того, апеляційний суд дійшов висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 мети збуту і перекваліфікував його дії з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК.

Тобто апеляційний суд фактично дав іншу оцінку обставинам кримінального провадження, ніж та, яку дав суд першої інстанції, без безпосереднього дослідження всіх доказів у справі.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 127/3712/17
можна ознайомитись за посиланням*

Якщо докази, яким сторона обвинувачення обґрунтовувала доведеність вини, визнано недопустимими, а іншими доказами вина особи жодним чином не підтверджена, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 02 липня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2019 року у кримінальному провадженні стосовно ОСОБА_1, виправданого за ч. 2 ст. 307 КК.

За вирокком районного суду від 02 липня 2018 року ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, та виправдано за недоведеністю вчинення ним цього злочину.

Апеляційний суд вирок районного суду стосовно виправданого ОСОБА_1 залишив без змін.

Прокурор у касаційній скарзі виклав вимогу до касаційного суду про скасування судових рішень стосовно ОСОБА_1 та призначення нового розгляду в суді першої інстанції. Вимогу мотивував істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, а саме необґрунтованим неприйняттям судом належних та допустимих доказів винуватості ОСОБА_1 у вчиненому збуті наркотичних засобів, що призвело до неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність, тобто безпідставного виправдання ОСОБА_1 за вчинений злочин, передбачений ч. 2 ст. 307 КК.

ВС прийняв постанову, в якій залишив без задоволення касаційну скаргу прокурора, залишив без змін вирок місцевого суду від 02 липня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2019 року, мотивуючи своє рішення таким.

Суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінив кожен доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – із точки зору достатності та взаємозв'язку, прийнявши відповідне процесуальне рішення у виді виправдувального вироку на підставах не встановлення в суді достатніх доказів для доведення винуватості ОСОБА_1. Вказане судове рішення є законним, обґрунтованим і вмотивованим, оскільки ухвалене компетентним

судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених процесуальним законом, на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК, та в якому наведені належні й достатні мотиви й підстави його ухвалення.

У цьому кримінальному провадженні підставою до кримінального переслідування та внесення відомостей в ЄРДР стала заява ОСОБА_4, у якій він повідомив про те, що чоловік на ім'я ОСОБА_1 здійснює незаконний збут наркотичного засобу. Втім, у судовому засіданні свідок ОСОБА_4, будучи безпосередньо допитаним, дав показання про те, що з ОСОБА_1 він не знайомий і до правоохоронних органів із заявою про вчинення ним злочину не звертався. Водночас стороною обвинувачення ці показання свідка ОСОБА_4 не були спростовані.

Першу оперативну закупку в цьому провадженні правоохоронні органи провели 07 квітня 2014 року, про що був складений відповідний протокол. 24 квітня 2014 року слідчим знову було проведено оперативну закупку. Крім того, діяння ОСОБА_1 за епізодом від 24 квітня 2014 року були кваліфіковані як вчинені повторно, а саме вчинені особою, яка вже вчинила тотожний або однорідний злочин, тобто слідчий отримав відомості про вчинення іншого окремого кримінального правопорушення. За таких обставин слідчий, який під час досудового розслідування кримінального провадження безпосередньо виявив вчинення кримінального правопорушення, повинен був відповідно до положень

ст. 214 КПК та пунктів 2.8, 2.9, 2.15, 2.16 Положення про порядок ведення ЄРДР внести окремі відомості до ЄРДР про кримінальне правопорушення, вчинене 24 квітня 2014 року. Однак зазначених положень кримінального процесуального закону щодо обов'язкового внесення відомостей до ЄРДР щодо кожного правопорушення окремо не було виконано ні слідчим, ні прокурором.

Основними доказами, якими сторона обвинувачення обґрунтовувала доведеність вини обвинуваченого ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, були матеріали, отримані органом досудового розслідування в ході проведення НСРД – контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки наркотичного засобу, аудіо-, відеоконтролю за особою, та які були предметом детального аналізу суду.

За епізодом обвинувачення ОСОБА_1 у збуті наркотичного засобу 07 квітня 2014 року прямих доказів його вини взагалі не здобуто.

Протоколи про проведення НСРД з додатками не пізніше ніж через 24 години з моменту припинення зазначених НСРД передаються прокурору (ч. 3 ст. 252 КПК), проте вказаних положень процесуального закону слідчий також не дотримався, оскільки відеоконтроль за особою було проведено 24 квітня 2014 року, а протокол з невідомих причин слідчим складено лише 07 травня 2014 року. Крім того, під час дослідження протоколу відеоконтролю особи від 07 травня 2014 року суд дійшов до правильного висновку, що він не відповідає вимогам ст. 252 КПК, оскільки не містить відомостей про осіб, залучених його

проведення, зокрема, зі змісту протоколу не зрозуміло, кому саме слідчий доручив проводити відеофіксацію. До того ж зміст протоколу про результати аудіо-, відеоконтролю місця (за особою) від 07 травня 2014 року не відповідає обставинам, зафіксованим на технічному носії, який було досліджено під час судового розгляду.

Досліджені в судовому засіданні постанови прокурора про контроль за вчиненням злочину від 03 та 14 квітня 2014 року були розсекречені лише 24 жовтня 2014 року, а кримінальне провадження надійшло до суду 02 червня 2014 року, а отже, вони не були відкриті у встановленому законом порядку стороні захисту.

Щодо предмета злочину, то він був підданий експертним дослідженням, під час проведення яких було встановлено, що факт наявності особливо небезпечного наркотичного засобу встановлено з порушенням вимог КПК, тому вони не були використані у кримінальному провадженні.

Погоджується ВС і з рішенням суду першої інстанції про визнання, у свою чергу, висновків експертів недопустимими доказами, враховуючи, що вони є похідними від доказів, отриманих не у встановленому процесуальним законом порядку.

ВС, оцінивши в сукупності всі докази, досліджені в судовому засіданні, врахувавши, що всі можливості збирання додаткових доказів вичерпано, а також положення презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини за ст. 17 КПК, дійшов мотивованого висновку про виправдання ОСОБА_1 у зв'язку з недоведеністю вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК.

Аналогічну позицію ВС вже висловлював у постановках від 15 листопада 2018 року (провадження за касаційною скаргою № 51-2617км18), 06 грудня

2018 року (провадження № 51-4558км18), 03 жовтня 2019 року (провадження № 51-757км19), 10 жовтня 2019 року (провадження № 51-9577км18), 10 вересня 2019 року (провадження № 51-10556км18).

Апеляційний суд перевірів повною мірою твердження щодо скасування вироку суду першої інстанції, викладені в апеляційній скарзі прокурора, які не знайшли свого підтвердження та були спростовані з наведенням докладних мотивів прийнятого рішення.

Так, колегія суддів безспідставно не погодилася з доводами прокурора про те, що суд упереджено та неправомірно взяв до уваги одні докази (показання обвинуваченого) і відкинув інші (показання свідка ОСОБА_3, матеріали НСРД тощо), адже висновки, наведені у вироку стосовно невідповідності вимогам

(статті 251, 252, 266 КПК) постанов про проведення НСРД, протоколів НСРД, а також щодо недотримання стороною обвинувачення вимог ч. 12 ст. 290 КПК про надання доступу до них стороні захисту є належно та достатньо аргументованими.

При цьому з допустимих доказів, а саме з показань допитаних у судовому засіданні свідків, протоколу обшуку ОСОБА_1 не вбачається жодним чином, що ним двічі було здійснено збут ОСОБА_3 наркотичних засобів.

*Детальніше із текстом постанови
у справі № 321/954/14-к
можна ознайомитись за посиланням*

Якщо протокол огляду місця події, який є первинним доказом, отримано з порушенням вимог КПК, внаслідок чого інші докази, що є похідними від проведеної з порушенням закону слідчої дії, також є недопустимими, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 16 жовтня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 21 лютого 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК.

За вирокком місцевого суду ОСОБА_1 виправдано у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, за недоведеністю наявності в його діях складу кримінального правопорушення. Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

Місцевий суд, проаналізувавши наявні докази, з'ясував, що слідчий під виглядом проведення огляду місця події фактично здійснив особистий обшук ОСОБА_1, під час якого в нього було вилучено речовину білого кольору, ззовні схожу на з психотропну речовину, чим порушив вимоги процесуального закону, якими не передбачено можливості проведення такої слідчої дії до внесення до ЄРДР відомостей про скоєне кримінальне правопорушення. Крім того, суд першої інстанції врахував показання обвинуваченого ОСОБА_1, який у судовому засіданні пояснив, що працівники поліції після того, як він показав їм знайдений згорток, одягли на нього кайданки, посадили до автомобіля та повезли до відділу поліції, де завели його до кабінету слідчого. Впродовж усього часу ОСОБА_1 залишався поруч з працівниками поліції спочатку в автомобілі, а потім у кабінеті слідчого і не міг вільно пересуватись. При цьому суд установив, що затримання ОСОБА_1 в порядку ст. 208 КПК не проводилося, протокол його затримання не складався, процесуальні права не роз'яснювалися, а отже, фактичний обшук був проведений з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону.

За таких обставин суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що протокол огляду місця події, в якому відображено вилучення у ОСОБА_1 психотропної речовини, здобуто з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, встановлених нормами статей 208, 214 КПК, у зв'язку з чим такий доказ належить визнати недопустимим.

Отже, з вироку вбачається, що суд першої інстанції оцінив усі зібрані докази в їх сукупності та взаємозв'язку, що спростовує відповідні доводи у касаційних скаргах прокурорів.

Апеляційний суд погодився з рішенням місцевого суду та залишив його без змін.

У касаційній скарзі прокурор вказує на істотні порушення судом вимог кримінального процесуального закону, просить скасувати ухвалу щодо ОСОБА_1 та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Свої вимоги мотивував, зокрема, тим, що огляд місця події було проведено з порушенням вимог КПК.

ВС вирок місцевого суду від 16 жовтня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 21 лютого 2019 року залишив без змін, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

ВС погоджується з вищевказаними висновками судів першої та апеляційної інстанцій, оскільки видача ОСОБА_1 порошкоподібної речовини відбулася в умовах, коли останній фактично був затриманий без дотримання положень, передбачених статтями 208, 223 КПК, та без складення протоколу про затримання, що було з'ясовано судом першої інстанції та за встановлених обставин ставить під сумнів добровільність видачі цієї речовини в межах процесуальної дії – огляду місця події, під час якої можливо проводити огляд місцевості, приміщення, речей та документів, а не особи, яка затримана з порушенням вимог КПК.

На думку ВС, викладений у вирокі висновок про недопустимість доказів, отриманих за результатами огляду місця події, ґрунтується на вимогах вищевказаних статей КПК та узгоджується з наведеною позицією ЄСПЛ щодо допустимості доказів, який неодноразово у своїх рішеннях наголошував, що порядок збирання доказів, передбачений національним правом, має відповідати основним правам, визнаним Конвенцією.

Оскільки протокол огляду місця події, в якому відображено вилучення в особи речовини (яка в подальшому за висновком експерта виявилась наркотичним засобом чи психотропною речовиною), є ключовим доказом в обох кримінальних провадженнях і отриманий з порушенням закону, то суд в обох випадках обґрунтовано визнав недопустимими інші докази, які є похідними від проведеної з порушенням вимог кримінального процесуального закону слідчої дії.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 381/2316/17
можна ознайомитись за посиланням*

Забезпечення права на захист

У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника (п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК). При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати, виходячи з конкретних обставин справи, з урахуванням установленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо

Об'єднана палата ККС ВС 22 квітня 2019 року розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309 та ч. 2 ст. 309 КК, за касаційною скаргою засудженого на вирок місцевого суду від 31 січня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 03 квітня 2018 року у справі № 213/1425/17.

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 просить скасувати на підставах, передбачених ч. 1 ст. 438 КПК, судові рішення щодо нього і призначити новий розгляд у суді першої інстанції, звільнивши його з-під варти. За твердженням засудженого, він як особа з психічними вадами, мав бути в обов'язковому порядку забезпечений захисником, а місцевий суд цього не зробив і, таким чином, порушив його право на захист.

За результатами розгляду об'єднана палата винесла постанову, в якій зазначила таке. За змістом п. 3 ч. 2 ст. КПК у кримінальному провадженні обов'язкова участь захисника забезпечується щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, з моменту встановлення наявності цих вад. Як впливає із законодавчих положень, під особами, які через свої фізичні або психічні вади не можуть самі реалізувати право на захист, необхідно розуміти, зокрема, осіб з істотними дефектами мови, зору, слуху тощо, а також осіб, які хоча і визнані осудними, але мають психічні вади, що перешкоджають самостійно захищатися від обвинувачення. Проте у своїй скарзі засуджений не наводить аргументів, які би свідчили про наявність у нього саме істотних вад, і не зазначає, яким чином поведінкові розлади, відображені у медичній довідці при формулюванні діагнозу, перешкодили йому самостійно захищатися від обвинувачення в суді першої інстанції.

Висновок щодо застосування норми права. У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, власне факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника в аспекті п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК. При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати виходячи з конкретних обставин справи з урахуванням встановленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 213/1425/17
можна ознайомитися за посиланням*

Допустима поведінка працівників правоохоронних органів та провокація злочинів

Пасивна поведінка працівників правоохоронних органів під час проведення оперативної закупки психотропної речовини є допустимою та не може бути визнана провокацією злочину

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого на вирок міського суду від 29 листопада 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 307 КК.

Судом встановлено, що ОСОБА_1 в ході проведення працівниками правоохоронних органів оперативної закупки, діючи з корисливих мотивів, незаконно, повторно збув психотропну речовину, обіг якої обмежено, ОСОБА_2 (анкетні дані легендовані), у якого вона того ж дня була вилучена працівниками правоохоронних органів. Також ОСОБА_1 незаконно, повторно придбав з метою збуту психотропну речовину, обіг якої обмежено, яку незаконно зберігав при собі з метою збуту.

Під час проведення огляду місця події, працівниками поліції було виявлено та вилучено в ОСОБА_1 психотропну речовину у великому розмірі, обіг якої обмежено, яку останній незаконно повторно зберігав з метою збуту, перебуваючи у стані, викликаному вживанням наркотичних засобів.

Суд першої інстанції кваліфікував дії ОСОБА_1 за частинами 1, 2 ст. 307 КК.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції змінив у частині призначеного покарання.

У касаційній скарзі засуджений, посиляючись на невідповідність їх висновків фактичним обставинам кримінального провадження, істотні порушення кримінального процесуального закону, неправильне застосування кримінального закону, вважає, що суд безпідставно засудив його за злочини, які він не вчиняв, не дав належної оцінки здобутим доказам, не дослідив їх належним чином з точки зору допустимості, достатності та взаємозв'язку. Вважає, що проведені оперативні закупки є провокацією злочину, наміру на збут наркотичних речовин не мав, оскільки сам їх вживав.

ВС вирок міського суду від 29 листопада 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 залишив без змін, а касаційну скаргу засудженого – без задоволення. Мотивуючи прийняте рішення у частині касаційної скарги засудженого відносно того, що він вважає проведені оперативні закупки провокацією злочину, ВС зазначив наступне.

Для визначення провокації злочину ЄСПЛ встановив, зокрема, такі критерії: чи були дії правоохоронних органів активними, чи мало місце з їх боку спонукання особи до вчинення злочину, наприклад, прояв ініціативи у контактах з особою, повторні пропозиції, незважаючи на початкову відмову особи, наполегливі нагадування, підвищення ціни вище середньої; чи був би скоєний злочин без втручання правоохоронних органів; вагомість причин проведення оперативної закупівлі, чи були у правоохоронних органів об'єктивні дані про те,

що особа була втягнута у злочинну діяльність і ймовірність вчинення нею злочину була суттєвою.

Перевіркою матеріалів кримінального провадження щодо ОСОБА_1 встановлено, що за обставин, встановлених судами першої та апеляційної інстанцій, органи досудового розслідування діяли у пасивний спосіб і не підбурювали засудженого до вчинення злочину. Таким чином, такі дії не призвели до підбурювання, через призму прецедентної практики ЄСПЛ стосовно п. 1 ст. 6 Конвенції.

В основу обвинувального вироку суд поклав докази, які узгоджуються між собою та повною мірою вказують на винуватість ОСОБА_1, а перевіркою матеріалів провадження встановлено, що фактів, які б свідчили про підбурювання останнього до вчинення інкримінованих йому злочинів, не виявлено, таким чином, за обставин, встановлених судами першої та апеляційної інстанцій, доводи засудженого про провокацію злочину з боку правоохоронних органів не знайшли свого підтвердження.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 161/14703/17
можна ознайомитись за посиланням*

Контроль за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки наркотичних засобів не є провокацією злочинів, якщо пропозиція таємного агента була лише загальним абстрактним виразом готовності цього агента заплатити певну суму грошей за поставлені наркотичні засоби, а засуджений після цього добровільно продовжує спілкуватися з таємним агентом, щоб отримати особисту користь від абстрактної готовності «покупця» купувати наркотичні засоби

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на ухвалу апеляційного суду від 18 лютого 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 2 ст. 307 КК.

За вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено до покарання у виді позбавлення волі за ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК та призначено за сукупністю злочинів остаточне покарання у виді позбавлення волі на строк 6 років із конфіскацією всього майна, що є його власністю.

Згідно з вироком ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за те, що він на присадибній ділянці за місцем свого проживання зірвав декілька дикорослих рослин коноплі, таким чином незаконно придбавши особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено, – канабіс, переніс його до будинку, де частину рослин коноплі подрібнив. Надалі ОСОБА_1 зберігав без мети збуту для власного вживання частину канабісу за місцем свого проживання, а частину – у приміщенні нежитлого будинку.

Під час санкціонованого обшуку у домогосподарстві за місцем проживання ОСОБА_1 було вилучено саморобний пристрій для куріння наркотиків, на внутрішній поверхні якого містився особливо небезпечний наркотичний засіб – екстракт канабісу масою 0,016 г (у перерахунку на суху речовину). Також було

виявлено паперовий згорток із канабісом масою 15,094 г (у перерахунку на суху речовину). Крім того, під час обшуку в господарстві у приміщенні нежилого будинку на горищі та в одній із кімнат було виявлено канабіс масою 192,424 г (у перерахунку на суху речовину). Загальна маса вилучених наркотичних засобів становить 207,534 г.

ОСОБА_1 домовився з громадянином під вигаданими даними «ОСОБА_2» про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи зазначений наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня біля магазину умисно незаконно з корисливих мотивів збув канабіс масою 4,447 г зазначеній особі за 120 грн.

Крім того, ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з раніше знайомим ОСОБА_3 про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня біля магазину умисно незаконно з корисливих мотивів збув канабіс масою 12,526 г ОСОБА_3 за 250 грн.

Також ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з раніше знайомим ОСОБА_4 про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі і того ж дня, перебуваючи у належному ОСОБА_4 домоволодінні, умисно незаконно збув канабіс масою 1,142 г зазначеній особі.

Крім того, ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з громадянином під вигаданими даними «ОСОБА_2» про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня, перебуваючи у підвалі житлового будинку, умисно незаконно збув канабіс масою 4,519 г зазначеній особі за 120 грн.

Апеляційний суд ухвалою змінив вирок місцевого суду в частині призначеного ОСОБА_1 покарання.

Захисник в інтересах засудженого просить скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що НСРД щодо засудженого після початку досудового розслідування були ініційовані за відсутності об'єктивної підозри у злочинній діяльності останнього, і надалі оперативні дії органу досудового розслідування супроводжувалися підбуренням та провокацією засудженого до вчинення злочину, внаслідок чого здобуті в такий спосіб докази не можуть бути використані у кримінальному провадженні через недопустимість.

ВС ухвалу апеляційного суду залишив без зміни, мотивуючи своє рішення таким.

Касаційні доводи захисника про незаконність та необґрунтованість судових рішень у частині визнання засудженого винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, за епізодами збуту особливо небезпечних

наркотичних засобів в умовах проведення контролю за вчиненням злочину є неспроможними.

З матеріалів кримінального провадження слідує, що в основу обвинувачення засудженому у повторному незаконному придбанні, зберіганні з метою збуту та збуті залегенованої особі особливо небезпечного наркотичного засобу були покладені, зокрема, дані постанов прокурора про проведення контролю за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки, дані протоколів про хід і результати проведення цієї негласної слідчої (розшукової дії), а також про проведення аудіо-, відеоконтролю, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, дані протоколів огляду та вручення грошових купюр свідку для контрольованої закупки, дані протоколів огляду і добровільної видачі за результатами проведення закупки, висновки експертиз щодо вмісту у вилучених речовинах особливо небезпечного наркотичного засобу та його масу, показання особи, яка безпосередньо здійснювала закупку.

Дослідивши зазначені докази, надавши кожному з них окремо та всім доказам у сукупності належну оцінку з точки зору достатності й допустимості, суд дійшов обґрунтованого висновку про доведеність вчинення засудженим інкримінованих йому злочинів. Такий висновок суду є достатньо мотивованим й ґрунтується на даних, які було належним чином перевірено в судовому засіданні та змістовно наведено у вирокі, в тому числі, на результатах перевірки доводів сторони захисту про те, що з боку органів досудового розслідування мала місце провокація (підбурювання) засудженого до вчинення злочинів.

Так, за загальним правилом закон не забороняє використання як доказів даних, отриманих у результаті проведення НСРД. Одним із видів НСРД згідно зі ст. 271 КПК є контроль за вчиненням злочину, який може проводитись у формі контрольованої та оперативної закупки.

Разом із тим, для використання результатів указаних дій як доказів має бути дотримано визначеної процесуальним законом процедури, передбачена, зокрема, у статтях 246, 271 КПК, які були проаналізовані Судом. Окрім того, була досліджена практика ЄСПЛ, в якій розроблено критерії для відмежування провокації від допустимої поведінки правоохоронних органів.

Перевіривши доводи, викладені в касаційній скарзі захисника, щодо провокації злочину з урахуванням цих критеріїв, Суд дійшов висновку, що встановлені судами попередніх інстанцій обставини свідчать про те, що органи досудового розслідування діяли у пасивний спосіб і не підбурювали засудженого до вчинення злочину. Так, підбурювання мало б місце тоді, коли таємний агент перед тим, як було прийнято рішення про закупку і продаж наркотиків, неодноразово б заохочував засудженого до вчинення злочину (або сприяв утвердженню у прийнятті такого початкового рішення засудженим). Втім, докази ясно показують, що така пропозиція була лише загальним абстрактним виразом готовності таємного агента заплатити певну суму грошей за поставлені наркотики, після чого засуджений добровільно продовжував спілкуватися з ним, щоб отримати особисту користь від абстрактної готовності «покупця» купувати наркотики. Звернення таємного агента в цьому випадку не було обов'язковою

умовою для злочинної діяльності засудженого, тобто дії, якої в іншому випадку він би не вчинив. Навпаки, навіть без агента під прикриттям засуджений вчиняв злочини у сфері обігу наркотичних засобів, за які він був засуджений.

Таким чином, НСРД не призвели до підбурювання через призму прецедентної практики ЄСПЛ стосовно п. 1 ст. 6 Конвенції.

Що стосується стверджень захисника про те, що орган досудового розслідування не мав достатніх підстав для проведення НСРД – контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки, за результатами якої було здобуто докази на підтвердження винуватості засудженого, то вони є необґрунтованими.

У кримінальному провадженні щодо засудженого контроль за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки проводився на підставі постанов прокурора, в яких зазначено відомості, передбачені ст. 251, ч. 7 ст. 271 КПК, зокрема й обґрунтування прийнятих рішень щодо необхідності проведення НСРД.

Це всупереч доводам захисника підтверджує допустимість доказів, здобутих за результатами проведення зазначених дій.

Оскільки в основу обвинувального вироку суд поклав докази, які узгоджуються між собою та повною мірою вказують на винуватість засудженого у вчиненні злочинів, а в результаті перевірки матеріалів провадження не виявлено фактів, які би свідчили про підбурювання останнього до злочинів, а тому за обставин, установлених судом першої та апеляційної інстанцій, доводи захисника про провокацію злочину з боку правоохоронних органів не знайшли свого підтвердження.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 535/83/18
можна ознайомитись за посиланням*

7.11. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях про злочини проти власності (рішення за період з 01 січня 2018 року по 01 серпня 2019 року)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Кваліфікація злочинів проти власності

Встановлення об'єктивних ознак окремих складів злочинів проти власності

Якщо особа, яка відбула покарання, до закінчення строку погашення судимості знову вчинить злочин, перебіг цього строку переривається й обчислюється заново. У таких випадках строки погашення судимості обчислюються окремо за кожний злочин після фактичного відбуття покарання (основного та додаткового) за останній злочин

На вирок місцевого суду щодо ОСОБА_1 прокурор подав апеляційну скаргу, в якій просив суд апеляційної інстанції скасувати цей вирок та ухвалити новий, зазначивши в мотивувальній частині вироку таку кваліфікуючу ознаку вчинення злочину, як повторність. На обґрунтування своїх вимог державний обвинувач зазначив, що органом досудового розслідування дії ОСОБА_1 кваліфіковано за ч. 3 ст. 185 КК як таємне викрадення чужого майна (крадіжка), вчинене повторно, поєднане з проникненням у сховище. Однак місцевий суд при кваліфікації дій ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 185 КК безпідставно не врахував такої кваліфікуючої ознаки, як повторність, на тій підставі, що обвинувачений раніше був судимий за вчинення крадіжки, судимість за яку в законному порядку не погашено. Спростовуючи доводи прокурора, суд апеляційної інстанції послався на те, що не ґрунтується на положеннях закону висновок про те, що судимість ОСОБА_1 за вирок суду від 13 жовтня 2009 року за ч. 2 ст. 185 КК не погашена в законному порядку і що існують законні підстави для визнання в діях останнього кваліфікуючої ознаки «повторність».

Верховний Суд з таким висновком апеляційного суду не погодився.

Відповідно до ч. 5 ст. 90 КК якщо особа, яка відбула покарання, до закінчення строку погашення судимості знову вчинить злочин, перебіг строку погашення судимості переривається і обчислюється заново. У цих випадках строки погашення судимості обчислюються окремо за кожний злочин після фактичного відбуття покарання (основного та додаткового) за останній злочин.

Із матеріалів провадження убачається, що за вирок Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 24 жовтня 2007 року

ОСОБА_1 було засуджено за ч. 3 ст. 185 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років, на підставі ст. 75 цього Кодексу звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком тривалістю 3 роки. Однак протягом іспитового строку, встановленого за вказаним вироком, ОСОБА_1 вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 185 КК, через що був засуджений за вироком Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 13 жовтня 2009 року до покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки та на підставі ст. 71 КК за сукупністю вироків (цього вироку та попереднього вироку від 24 жовтня 2007 року) до остаточного покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років 3 місяці.

Таким чином, строки погашення судимості ОСОБА_1 за злочин, передбачений ч. 3 ст. 185 КК, були перервані і почали обчислюватися заново.

Надалі ОСОБА_1 був засуджений за вироком вищевказаного суду від 29 жовтня 2009 року за ч. 1 ст. 309 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк 2 роки 6 місяців та на підставі ст. 71 вказаного Кодексу за сукупністю вироків (цього вироку та попереднього вироку від 13 жовтня 2009 року) до остаточного покарання у виді позбавлення волі на строк 5 років 6 місяців. Постановою Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 8 травня 2013 року ОСОБА_1 звільнено від відбування покарання умовно-достроково на строк 1 рік 8 місяців 9 днів.

Вчинення цього злочину ОСОБА_1 також перервало обчислення строків погашення судимостей – з цього моменту вони почали обчислюватися заново та окремо за злочини, передбачені як ч. 3 ст. 185 КК, так і відповідно ч. 2 ст. 185 КК.

Частиною 3 ст. 90 КК передбачено, що якщо особу було достроково звільнено від відбування покарання, то строк погашення судимості обчислюється з дня дострокового звільнення її від відбування покарання.

Тобто, оскільки згідно з постановою Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 8 травня 2013 року ОСОБА_1 був звільнений умовнодостроково від відбування покарання на строк 1 рік 8 місяців 9 днів, то на підставі ч. 4 ст. 90 КК обчислення строків погашення судимостей за злочини, передбачені частинами 2, 3 ст. 185 КК, починається з 8 травня 2013 року й окремо щодо кожного з них.

З урахуванням наведеного на час вчинення ОСОБА_1 злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК (19 січня 2016 року), встановлені законом строки погашення судимостей за ч. 3 ст. 185, ч. 2 ст. 185 КК не закінчились, а тому ОСОБА_1 вважався таким, що має незняту та непогашену судимість за ці злочини.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 183/1067/16
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Заволодіння майном, залишеним потерпілим, та умисне перешкоджання у його поверненні, є крадіжкою чужого майна, а не привласненням знахідки

Як встановлено судом, ОСОБА_1, допомагаючи буксувати автомобіль та перебуваючи в салоні автомобіля, викрав з нього мобільний телефон. Потерпілий через незначний проміжок часу зателефонував ОСОБА_1 з питанням, чи не знайшли телефон у салоні автомобіля, на що останній ствердно відповів, що не знаходили, а викрадений мобільний телефон здав у ломбард.

Судом першої інстанції встановлено, що ОСОБА_1 знав, кому належить мобільний телефон, та умисно перешкоджав потерпілому в поновленні його права володіння майном, повідомлюють неправдиву інформацію про те, що нічого не знаходив, хоча знайшов телефон та здав його в ломбард. Тому судом дії ОСОБА_1 за цим епізодом обґрунтовано кваліфіковано як крадіжку чужого майна.

Такі висновки судів узгоджуються і з правовою позицією Верховного Суду України, зазначеною у постанові від 11 грудня 2014 року (справа № 5-23кс14), з якої вбачається, що заволодіння майном, яке фактично не вийшло з володіння власника, а опинилося з будь-яких причин у неналежному, але відомому йому місці (залишене чи забуте), особою, яка знала, кому належить це майно, мала підстави вважати, де знаходиться власник речі, і усвідомлювала, що він може за нею повернутися, або ж у разі появи власника з метою поновлення свого права володіння майном, умисно перешкоджала йому в цьому, слід розцінювати не як привласнення знахідки, а як крадіжку чужого майна.

На відміну від крадіжки, привласнене майно може вважатися знахідкою лише за умов, що: а) воно вибуло з володіння власника; б) місцезнаходження цього майна власнику не відомо; в) між втратою майна та його знахідкою пройшов тривалий час, який давав власнику підстави вважати майно остаточно втраченим; г) особа, яка знайшла майно, не була очевидцем події втрати і сама не чинила будь-яких активних дій, спрямованих на вилучення майна з володіння власника; д) відсутня можливість виявлення (ідентифікації) законного власника майна.

За таких обставин обґрунтовано було зроблено висновок про винуватість ОСОБА_1 у вчиненні крадіжки майна, належного потерпілому, а доводи захисника про наявність у даному випадку між засудженим та потерпілим цивільно-правових відносин правильно визнані судом неспроможними.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 464/3742/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Перебування особи у нічний час на закритій та огороженій території за відсутності жодних об'єктивних причин для цього за відповідних фактичних обставин може свідчити про умисел на проникнення з метою крадіжки

Згідно з вироком ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, у нічний час з метою незаконного заволодіння чужим майном через отвір між тросами в дверях проник до огороженої та закритої тераси кафе, звідки таємно викрав належне потерпілому майно.

Засуджений заперечував наявність у своїх діях ознак умислу на проникнення до кафе з метою крадіжки.

За результатами дослідження в судовому засіданні запису з камер відеоспостереження суд встановив, що після проникнення на терасу ОСОБА_1 відразу, не вагаючись, розпочав пошук речей, які можливо викрасти. При цьому викрадене виносив у два етапи: виніс частину майна та завантажив його до багажного відділення мопеду, після чого знову проник на терасу за іншою частиною викраденого. З огляду на це, а також враховуючи, що жодних об'єктивних причин для проникнення у нічний час на територію закритої, огороженої тераси непрацюючого кафе у ОСОБА_1 не було, висновок суду про те, що таке проникнення вчинено з метою крадіжки, колегія суддів вважає правильним. Таким чином, суд дійшов обґрунтованого висновку про доведеність винуватості ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 134/890/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

*Суд не встановив ознак малозначного діяння в діях особи, яка вчинила грабіж (ст. 186 КК)
1. Обставини вчинення злочину, встановлені судом, та обґрунтування прийнятого рішення*

Судом встановлено, що ОСОБА_1 відкрито, повторно, викрав з приміщення магазину дві пляшки пива, чим спричинив фізичній особі – підприємцю ОСОБА_3 матеріальну шкоду. Відповідно до ч. 2 ст. 11 КК не визнається злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Специфіка встановлення малозначності діяння полягає в обов'язковій сукупності трьох умов:

1) формальна наявність у вчиненому діянні ознак складу злочину, передбаченого КК, тобто всіх тих передбачених у законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у відповідній статті (частині статті) Особливої частини КК характеризують певний склад злочину. Діяння, яке не містить хоча б однієї ознаки складу злочину, не може визнаватись малозначним. Якщо істотність матеріальної (майнової чи фізичної) шкоди визначена безпосередньо в кримінальному законі шляхом закріплення конкретного розміру шкоди, яка має

бути завдана при вчиненні відповідного злочину, то недосягнення цього рівня шкоди свідчить про відсутність у діях особи кримінальної протиправності, що унеможлиблює звернення до ч. 2 ст. 11 КК;

2) малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, яка є типовою для певного злочину. Це виражається в тому, що воно не заподіює взагалі шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі, або заподіює їм явно незначну (мізерну) шкоду;

3) малозначне діяння не повинно бути суб'єктивно спрямоване на заподіяння істотної шкоди. Якщо існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням і умислом, спрямованим на заподіяння істотної шкоди, має наставати кримінальна відповідальність за замах на той злочин, який особа бажала вчинити.

Поняття істотної шкоди у контексті ч. 2 ст. 11 КК має оціночний характер, його зміст визначається оцінкою правозастосовними органами всіх конкретних обставин справи. Про оціночний характер шкоди можна говорити лише в тому випадку, коли законодавець у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини КК використовує загальні оціночні поняття: тяжкі наслідки, інші тяжкі наслідки (відносно визначені правові норми).

Якщо істотність шкоди знаходить своє чітке відображення у визначенні об'єктивних ознак того чи іншого складу злочину, тобто характер шкоди є фіксованим і не може оцінюватись на розсуд правозастосувача (абсолютно визначені правові норми), застосування кримінально-правової норми про малозначність виключається. З урахуванням того, що конструкція складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК, не передбачає конкретно визначеного розміру спричиненої шкоди, суди обох інстанцій, не відступаючи від вищезазначеного висновку Верховного Суду України, дали належну оцінку обставинам кримінального правопорушення, та врахувавши особу ОСОБА_1, не знайшли підстав вважати, що вчинене ним діяння є малозначним. Незважаючи на незначну вартість та кількість викраденого майна, дані про особу засудженого ОСОБА_1, конкретні обставини скоєння ним нового злочину не вказують на наявність у його діянні малозначності, оскільки він раніше неодноразово притягувався до кримінальної відповідальності та, будучи звільненим від відбування покарання з випробуванням, у період іспитового строку вчинив новий більш тяжкий злочин.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 401/2806/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

2. Обставини вчинення злочину, встановлені судом, та обґрунтування прийнятого рішення

Судом встановлено, що ОСОБА_2, перебуваючи в приміщенні торговельного залу в магазині, відкрито викрав дві пляшки пива та пачку цигарок, після чого, утримуючи викрадене, вийшов з торговельного залу та зник з місця вчинення злочину, розпорядившись майном на свій розсуд, чим спричинив фізичній особі – підприємцю ОСОБА_3 матеріальну шкоду. Визнаючи діяння малозначним, суд має враховувати не тільки фактично заподіяну шкоду, але й те, на що було спрямовано діяння і до яких втрат могло це призвести.

Так, ОСОБА_2 засуджено за відкрите викрадення чужого майна, вчинене повторно. Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується наявністю у винної особи прямого умислу на протиправне заволодіння чужим майном і корисливим мотивом. Змістом умислу грабіжника охоплюється усвідомлення того факту, що вчинювані ним дії здійснюються в умовах очевидності – вони мають відкритий для потерпілого або інших осіб характер. При цьому винний ігнорує цю обставину.

Основним безпосереднім об'єктом грабежу є право власності, а у разі вчинення грабежу, поєданого з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства, додатковим безпосереднім об'єктом виступають здоров'я, життя, психічна або фізична недоторканність людини.

Виходячи з встановлених фактичних обставин кримінального провадження, апеляційний суд правильно зазначив, що хоча для такого злочину як грабіж не встановлено нижньої межі шкоди, яка може бути завдана власнику майна, проте вказана обставина лише свідчить про підвищену суспільну небезпечність цього злочину. А тому вчинене ОСОБА_2 діяння характеризується всіма ознаками складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК, становить притаманну злочину суспільну небезпеку, що виключає малозначність цього діяння в розумінні ч. 2 ст. 11 КК.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 401/2807/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

За відсутності корисливого мотиву в діях винної особи, яка заволоділа майном, грабіж відсутній

Судом встановлено, що ОСОБА_2, проходячи повз домогосподарства потерпілої, підійшовши ззаду ОСОБА_3, яка в той момент розмовляла по мобільному телефону, та схопивши останню за руку, шляхом ривка вирвала зазначений мобільний телефон. Після чого ОСОБА_2 з місця вчинення злочину зникла, розпорядившись мобільним телефоном на власний розсуд, заподіявши

своїми діями потерпілій ОСОБА_2 матеріальної шкоди на загальну суму 1100 грн.

Стороною обвинувачення не здобуто достатньо доказів, які б могли довести вчинення ОСОБА_2 кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК, у зв'язку з відсутністю в її діях складу кримінального правопорушення.

Суд дійшов такого висновку саме через відсутність у діях ОСОБА_2 суб'єктивної сторони складу злочину, яка характеризується наявністю у винної особи прямого умислу на протиправне заволодіння чужим майном і корисливим мотивом. Судом навпаки встановлено намагання останньої діяти не з метою викрадення телефону, а з особистих інтересів – викриття свого чоловіка у зраді, який у цей час розмовляв з потерпілою по телефону, та за відсутності при цьому будь-якого корисливого мотиву.

Також на підставі показань потерпілої та свідків, допитаних у судах першої та апеляційної інстанцій, встановлено, що у момент відкритого вилучення телефону навіть потерпіла не усвідомлювала суспільної небезпечності таких дій.

При цьому слід зазначити, що при вчиненні грабежу винна особа діє з корисливим мотивом, спрямованим на викрадення чужого майна. Мотив і мета нерозривно поєднані. До того ж предметом грабежу є (чуже) майно – предмети матеріального світу, яким притаманні специфічні ознаки фізичного, економічного та юридичного характеру, що в цілому утворюють три підгрупи: речі, гроші та цінні папери. Інформацію ж законодавцем віднесено до нематеріальних благ (ст. 200 Цивільного кодексу України).

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 718/642/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Якщо під час вчинення розбою особа, крім майна, заволоділа офіційним документом потерпілого, який згодом знищила, такі дії підлягають кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених статтями 187 та 357 КК

Як установив суд, ОСОБА_2, діючи за попередньою змовою з ОСОБА_1, відкрито, погрожуючи заздалегідь заготовленими ножами, вчинили на потерпілого розбійний напад, під час якого заволоділи його майном. Виявивши серед майна паспорт громадянина України на ім'я потерпілого, умисно його спалили.

На думку колегиї суддів, висновки суду першої інстанції щодо оцінки доказів винуватості ОСОБА_1 саме у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 187, ч. 1 ст. 357 КК, належним чином обґрунтовано та вмотивовано.

Твердження про те, що в діях ОСОБА_1 відсутній склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 357 КК, оскільки паспорт є особистим документом, є безпідставними.

Предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 357 КК, є офіційний документ, визначення якого міститься у примітці до ст. 358 цього Кодексу. При встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер – підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що вказаний документ є офіційним, оскільки паспорт є власністю держави, а не громадянина, видається державою і має відповідні реквізити та призначення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 127/4109/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Належним чином оформлені цивільно-правові відносини, за допомогою яких особа прагне приховати умисел на заволодіння чужим майном, за наявності підстав не є перешкодою для оцінки скоєного як злочину, передбаченого ст. 190 КК

Як встановлено судом ОСОБА_2, діючи за попередньою змовою з особою, матеріали кримінальної справи стосовно якої виділено в окреме провадження, розподіливши свої злочинні ролі, маючи умисел на незаконне використання завідомо підробленого документа, звернулася до суду з позовом до ОСОБА_6 про визнання дійсною угоди купівлі-продажу квартири та визнання за собою права власності на вказану квартиру, надавши суду завідомо підроблений договір, відповідно до якого ОСОБА_6 нібито продала ОСОБА_2 вказану квартиру. Після задоволення позову ОСОБА_2 та особа, матеріали справи стосовно якої виділено в окреме провадження, продали вказану квартиру громадянці ОСОБА_5.

Шахрайство – це форма заволодіння майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. При цьому шахрайство – це злочин з матеріальним складом, обов'язковою ознакою якого є настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді заподіяної шкоди, внаслідок заволодіння майном або придбання права на нього у відповідний спосіб.

Шахрайство вважається закінченим злочином, якщо винний заволодіває предметом злочину винятково за допомогою обману або зловживання довірою і після цього має реальну можливість розпорядитися ним як своїм. Це означає, що шахрайство передбачає такий перехід певного предмета у володіння винного, який дозволяє йому реально здійснити хоча б первісне розпорядження. Якщо

особа, котра протиправно заволоділа майном, такої реальної можливості не мала, її дії слід розглядати залежно від обставин справи як закінчений чи незакінчений замах на вчинення шахрайства.

При обвинуваченні особи у вчиненні шахрайства під час укладення договорів цивільно-правового характеру необхідно в обов'язковому порядку встановлювати умисел особи на заволодіння майном у момент його отримання; в іншому випадку мова йтиме про відсутність складу злочину «шахрайство» та наявність цивільно-правових відносин між особами. Не виключені випадки, коли особа укладає той чи інший цивільно-правовий договір (кредитний, купівлі-продажу, оренди, комісії тощо) лише для того, щоб приховати справжній характер своїх дій, спрямованих на незаконне безоплатне заволодіння чужим майном. Як наслідок, має місце обман у намірах – обман щодо тих цілей, на які планується використати майно, отримане на підставі цивільно-правового договору. Інакше кажучи, наявність формальних (навіть належним чином оформлених) цивільно-правових відносин, за допомогою яких суб'єкт прагне завуалювати свій злочинний умисел, за наявності підстав не повинна бути перешкодою для оцінки скоєного як злочину, передбаченого ст. 190 КК.

Тому те, що під час судового розгляду діям засудженої не надано юридичної оцінки, а саме – встановленню моменту фактичного одержання винним майна чи права на нього, реальної можливості розпорядитися ним, моменту закінчення інкримінованого злочину, кола потерпілих, предмета злочину, є істотним порушенням, що зумовлює скасування судового рішення.

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 1522/507/2012
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Отримання майна за умови виконання якого-небудь зобов'язання належить кваліфікувати як шахрайство в тому разі, коли винна особа в момент заволодіння майном мала на меті його присвоїти, а зобов'язання не виконувати

Судом першої інстанції встановлено, що ОСОБА_1, перебуваючи на посаді директора ПП, будучи службовою особою, виконуючи адміністративно-господарські та організаційно-розпорядчі обов'язки, зловживаючи своїм службовим становищем, переслідуючи намір шахрайським способом заволодіти грошовими коштами ПВКП «ІНФОРМАЦІЯ» під час укладення договору оренди, не повідомив про те, що орендовані нежилі приміщення перебувають під обтяженням, та, зловживаючи своїм службовим становищем і довірою директора ПВКП «ІНФОРМАЦІЯ», вніс в офіційний документ частково неправдиві відомості про предмет договору й отримав від останнього кошти, незаконно заволодівши ними.

Статтею 190 КК передбачено кримінальну відповідальність за шахрайство, тобто заволодіння чужим майном шляхом обману чи зловживання довірою. Як

впливає зі змісту зазначеної норми кримінального закону та правозастосовної практики, отримання майна за умови виконання якого-небудь зобов'язання належить кваліфікувати як шахрайство в тому разі, коли винна особа в момент заволодіння цим майном мала на меті його присвоїти, а зобов'язання не виконувати. Як шахрайство, вчинене шляхом зловживання довірою, слід розглядати укладення договорів кредиту, позики, попередньої оплати за виконання певної роботи тощо без наміру повернути отримані кошти чи інші матеріальні цінності, виконати належно обумовлену роботу чи повернути борг. Із суб'єктивної сторони шахрайство характеризується прямим умислом і корисливим мотивом.

Відсутність хоча б одного зі складових елементів шахрайства, у тому числі об'єктивної чи суб'єктивної сторони, означає, що дії осіб, поведінка яких оцінюється, можуть бути в іншій юридичній площині, ніж кримінальна, а саме свідчити про наявність цивільного або господарського спору.

Суд першої інстанції у своєму вирокі, з яким погодився і суд апеляційної інстанції, обґрунтовуючи винуватість ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 190 КК, послався на показання свідків, дані протоколів слідчих дій, висновок судово-почеркознавчої експертизи та наказ про примусове виконання рішення господарського суду. Водночас належної оцінки цим доказам при вирішенні питання наявності в діях засудженого складу інкримінованого йому правопорушення не надав.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 712/7368/13-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

У разі здійснення позичальником принаймні часткового повернення коштів за кредитним договором і за відсутності доказів про намір не виконувати своїх зобов'язань ще в момент отримання кредиту, в діях позичальника (поручителя) відсутні об'єктивна і суб'єктивна сторона шахрайства

Судами першої та апеляційної інстанції встановлено, що ОСОБА_1 перебував у шлюбі з ОСОБА_2, яка разом зі своїми родичами займалася бізнесом та для його розвитку отримувала кредити у різних банківських установах. Восени 2007 року ці особи звернулися у філію «Ощадбанку» в м. Черкасах для отримання кредиту в сумі 225 000 грн. Працівники банківської установи, у тому числі й служби безпеки банку, неодноразово проводили з ОСОБА_2 бесіди щодо порядку та умов видачі кредиту. При цьому чоловік на прохання дружини поставив у деяких банківських документах підписи від її імені. Для забезпечення кредиту ОСОБА_2 разом із ним у нотаріуса уклала договір іпотеки магазину. Після повернення в банк дружина особисто отримала кошти в касі, а він на її прохання поставив свій підпис у видатковому ордері. Протягом 11 місяців ОСОБА_1 погашав кредит від імені дружини, яка та родичі якої давали кошти на

сплату кредиту. У 2009 році шлюб між ними було розірвано, і ОСОБА_1 припинив здійснювати виплати банку.

Органами досудового слідства ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він у листопаді 2007 року шляхом обману та зловживання довірою заволодів чужим майном в особливо великих розмірах. Вироком районного суду ОСОБА_1 виправдано. Апеляційний суд залишив вирок без змін.

Верховний Суд зазначив, що за змістом диспозиції ст. 190 КК шахрайство полягає у заволодінні чужим майном або придбанні права на нього шляхом обману потерпілого чи зловживання його довірою. Об'єктивна сторона шахрайства полягає у заволодінні майном або придбанні права на майно потерпілого шляхом обману чи зловживання довірою, а суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом і корисливим мотивом. У разі відсутності хоча б одного з названих елементів, у тому числі об'єктивної та/або суб'єктивної сторони складу цього злочину, такі дії особи можуть вказувати на наявність між сторонами цивільно-правових відносин і не можуть вважатися злочином.

У разі здійснення позичальником (поручителем) принаймні часткового повернення коштів за кредитним договором, передачі в заставу майна з подальшим зверненням стягнення на нього, і за відсутності доказів про намір позичальника (поручителя) не виконувати своїх зобов'язань ще в момент отримання кредиту, підстав для притягнення до кримінальної відповідальності немає, оскільки у діях позичальника (поручителя) відсутні об'єктивна і суб'єктивна сторона шахрайства.

Аналізуючи зібрані у справі докази, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку про відсутність доказів того, що при оформленні документів на отримання кредиту ОСОБА_1 мав намір шляхом обману чи зловживання довірою привласнити кошти та не виконувати зобов'язання щодо їх повернення.

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 1-177/11
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Стаття 190 КК не вимагає, щоб особа, яка вводиться в оману при вчиненні шахрайства, і потерпілий від цього злочину (тобто той, кому заподіяно майнову шкоду) збігались

Як встановлено судом, ОСОБА_2 виготовила підроблений договір купівлі-продажу нерухомого майна, відповідно до якого вона придбала квартиру у ОСОБА_4. На підставі наданого ОСОБА_2 завідомо підробленого документа право власності на квартиру було зареєстровано державним реєстратором. Зазначеними шахрайськими діями ОСОБА_2 незаконно придбала право власності на квартиру АДРЕСА_1, яка належала померлій ОСОБА_4.

У диспозиції ч. 1 ст. 190 КК шахрайство визначено як заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману або зловживання довірою.

Частиною 3 цієї ж норми передбачено відповідальність за шахрайство, вчинене у великих розмірах.

Судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що ОСОБА_2 умисно і за допомогою підроблених документів зареєструвала своє право на квартиру, що належала померлій ОСОБА_4. Об'єктивна та суб'єктивна сторона цього діяння цілком збігаються із диспозицією вищезгаданої правової норми. Немає сумнівів і у тому, що об'єктом злочину було право власності, а предметом – чуже майно, тобто вказана квартира, на яку ОСОБА_2 не мала будь-яких прав, а засуджена як повнолітня осудна особа була суб'єктом злочину.

Не суперечить цьому висновку і той факт, що у п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» зазначено, що обман (повідомлення потерпілому неправдивих відомостей або приховування певних обставин) чи зловживання довірою (недобросовісне використання довіри потерпілого) при шахрайстві застосовуються винною особою з метою викликати у потерпілого впевненість у вигідності чи обов'язковості передачі їй майна або права на нього. Обов'язковою ознакою шахрайства є добровільна передача потерпілим майна чи права на нього. Адже такі висновки Верховний Суд України зробив на підставі узагальнення судової практики у типових (переважній більшості) справ про шахрайство. Те, що в цьому провадженні спосіб обману та заволодіння майном не є типовим, не виключає злочинності цього діяння, яке прямо передбачене у кримінальному законі. Крім того, слід зауважити, що, розглядаючи також «нетипову» справу про вчинення шахрайства, Верховний Суд України у своїй постанові від 24 листопада 2016 року (справа № 5-250кс(15)16) висловив правову позицію що «до суб'єктів обману при вчиненні шахрайства належать не лише власники, а й інші особи, уповноважені на вчинення юридично значущих дій стосовно майна. Введення таких осіб в оману дає підстави говорити про опосередковане вчинення шахрайства. Оскільки ст. 190 КК не вимагає, щоб особа, яка вводиться в оману при вчиненні шахрайства, і потерпілий від цього злочину (тобто той, кому заподіюється майнова шкода) збігались».

Отже, зробивши аналіз кримінального закону та судової практики, колегія суддів дійшла висновку про обґрунтованість засудження ОСОБА_2 за ч. 3 ст. 190 КК. У справі було висловлено окрему думку.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 489/4597/14-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Особа, яка здійснювала обов'язки, що свідчать у сукупності про виконання нею організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, може бути суб'єктом злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК

Судом встановлено, що ОСОБА_1, уклавши договір про повну матеріальну відповідальність та перебуваючи на посаді менеджера відділу ТОВ

«Інформація», яка згідно з посадовою інструкцією наділена адміністративно-господарськими функціями, діючи умисно, з корисливих мотивів, зловживаючи своїм службовим становищем, всупереч інтересам юридичної особи вступила від імені Товариства у взаємовідносини із фізичною особою ОСОБА_6 щодо продажу останньому скрапленого вуглеводного газу, в результаті чого незаконно відвантажила йому скраплений вуглеводний газ та особисто отримала від ОСОБА_6 кошти, які до каси ТОВ «Інформація» не внесла, а витратила на власні потреби. Захисник обстоював позицію про те, що ОСОБА_1 не була наділена і не здійснювала функції службової особи, а отже, не є суб'єктом злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК.

Так, об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 191 КК, полягає у привласненні чи розтраті винним чужого майна, яке знаходилось у його правомірному володінні, внаслідок наданих йому повноважень щодо цього майна, або ж привласненні, розтраті чи заволодінні майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем.

Згідно з приміткою 1 до ст. 364 КК службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Під організаційно-розпорядчими функціями розуміється здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності. Адміністративно-господарські обов'язки – це обов'язки з управління або розпорядження державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо).

Відповідно до встановлених судом фактичних обставин кримінального провадження ОСОБА_1 згідно з посадовою інструкцією менеджера здійснювала обов'язки, які свідчать у сукупності про те, що вона виконувала організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції, тобто була службовою особою, а отже, є суб'єктом злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК.

У справі було висловлено окрему думку.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 554/2412/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Шкода у великих розмірах не є необхідною ознакою під час кваліфікації дій винної особи за ч. 2 ст. 194 КК

У касаційній скарзі захисник просив судові рішення щодо ОСОБА_3 скасувати, а справу закрити на підставі п. 2 ч. 1 ст. 6 Кримінально-процесуального кодексу 1960 року у зв'язку з відсутністю в діянні складу злочину, оскільки для кваліфікації дій за ч. 2 ст. 194 КК необхідним є заподіяння шкоди у великих розмірах, шляхом підпалу.

Залишаючи касаційну скаргу захисника без задоволення, Верховний Суд, зокрема, зазначив, що нормативний зміст складу цього злочину пов'язаний з особливим варіантом його утворення – заміщення обов'язкової характеристики основного складу «що заподіяло шкоду у великих розмірах» обтяжуючими обставинами «те саме діяння: вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом; заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах; спричинило загибель людей; спричинило інші тяжкі наслідки». В цьому разі «заподіяння шкоди у великих розмірах» до змісту формулювання «те саме діяння» не входить.

У тексті ст. 194 КК не має такої тісної ув'язки між приписами ч. 1 та ч. 2 цієї статті КК, яка би беззаперечно свідчила, що для вчинення цього злочину другою, обов'язковою ознакою є і заподіяння шкоди у великих розмірах.

Суд дійшов висновку, що словосполучення «те саме діяння», яке використовується в диспозиції ч. 2 ст. 194 КК, указує на те, що до діяння в цій статті слід відносити тільки знищення (пошкодження) майна, а шкода у великих розмірах є наслідком, який виступає криміноутворюючою ознакою лише для ч. 1 ст. 194 КК і не є необхідною для кваліфікації за ч. 2 цієї статті.

При кваліфікації випадків умисного знищення чи пошкодження майна шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом (ч. 2 ст. 194 КК) не має правового значення розмір спричиненої майнової шкоди.

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 1-8/2012
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Встановлення змісту кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення» злочинів, передбачених статтями 185–187 КК

Наявність кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення»

Проникненням особи до сховища є незаконне вторгнення до нього будь-яким способом, у тому числі й без подолання засобів захисту сховища

Як встановлено судом, ОСОБА_1, маючи раптово виниклий умисел, перебуваючи на 8-му поверсі будинку АДРЕСА_2, невстановленим способом

через зачинені вхідні двері проник до тамбурного приміщення квартир, звідки таємно викрав майно, належне потерпілим.

Сховищем може бути будь-яке місце, яке призначене для постійного чи тимчасового зберігання майна і має засоби захисту від доступу сторонніх осіб (такими засобами можуть бути двері, обладнані чи не обладнані замком, огорожа тощо). Проникненням в інше сховище є незаконне вторгнення до нього особи будь-яким способом, у тому числі й без подолання засобів захисту сховища, зокрема і дверей, які можуть бути закриті на замок чи за допомогою іншого охоронного пристрою, так і відкриті. Вхід до тамбурного приміщення квартир був обладнаний металевими дверима із замком. Навіть у випадку, якщо зазначені вхідні двері були не зачинені на замок, дії обвинуваченого слід кваліфікувати за кваліфікуючою ознакою «незаконне проникнення».

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 204/1275/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Викрадення майна з території, огорожа якої об'єктивно перешкоджає вільному доступу сторонніх осіб, охоплюється ознакою «проникнення»

Як встановлено судом, ОСОБА_1, перелізши через металевий паркан на територію домогосподарства, здійснив крадіжку металевих батарей, чим завдав потерпілому матеріальної шкоди.

Як вбачається зі змісту постанови об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 19 листопада 2018 року (провадження № 51-2436кмо18), огорожена територія, у тому числі приватного домоволодіння, може бути віднесена за своїми ознаками до поняття «сховище», виходячи з характеру огорожі (розміру, конструкції, цілісності тощо), наявності інших пристосувань, засобів (охорони, сигналізації, собак, освітлення, засувів, гачків, замків на воротах і хвіртках тощо), які об'єктивно перешкоджають вільному доступу сторонніх осіб, а також інших ознак, які дозволяють ідентифікувати вказану територію як таку, що має призначення постійного або тимчасового зберігання матеріальних цінностей (тобто є сховищем).

При цьому необхідно встановити об'єктивні обставини, які дозволяють ідентифікувати відповідне місце чи територію як «сховище». Ці обставини з огляду на положення статей 91–94 КПК підлягають обов'язковому доказуванню, а зібрані та надані суду докази – відповідній оцінці в кожному конкретному кримінальному провадженні, де обвинувачення включає таку кваліфікуючу ознаку, як проникнення у сховище.

Суд апеляційної інстанції зважив на доводи апеляційної скарги засудженого та у своєму рішенні з QR-посиланням на п. 22 постанови Пленуму Верховного Суду України, на яку також посилається захисник у своїй касаційній скарзі, зазначив, що при здійсненні такої правової оцінки необхідно виділяти фізичний

та юридичний критерій розуміння поняття «проникнення». Зокрема, для визначення фізичного критерію підлягають встановленню: 1) факт входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища); 2) час, спосіб, місце та обставини входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища) з урахуванням режиму доступу до нього та до майна, яким бажає заволодіти особа.

Тобто для з'ясування юридичного критерію слід встановлювати: 1) незаконність входження (потрапляння) в приміщення (житло, інше приміщення чи сховище) або перебування в ньому, що обумовлюється відсутністю в особи права на перебування там, де знаходиться майно, яким вона бажає незаконно заволодіти; 2) мету, яку досягає особа, вчиняючи обрані дії, усвідомлення нею характеру вчиненого суспільно небезпечного діяння, зокрема й факту незаконного входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища) чи перебування в ньому, передбачення наслідків вчиненого діяння.

При цьому суд вказав у своєму рішенні, що обов'язковою ознакою проникнення є його незаконність, тобто відсутність у особи права перебувати у перелічених місцях, де знаходиться майно.

З письмових доказів убачається, що огорожа, яка встановлена навколо домогосподарства потерпілого, за своїм зовнішнім виглядом є цілісним спорудженням, без пошкоджень, яке об'єктивно перешкоджає вільному доступу сторонніх осіб, а також дозволяє ідентифікувати вказану територію як таку, що має призначення постійного або тимчасового зберігання матеріальних цінностей (тобто є сховищем), як зазначено у згаданій постанові об'єднаної палати Верховного Суду.

У вказаному кримінальному провадженні встановлено наявність перешкод для потрапляння особи на територію, а саме відсутність вільного доступу на таку територію, при цьому можна з впевненістю вказати, що перебування такої особи на території господарства потерпілого було незаконним.

Доказам, отриманим під час судового розгляду, суд дав належну оцінку і правильно кваліфікував дії ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 185 КК як таємне викрадення чужого майна (крадіжку), поєднане з проникненням в інше сховище.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 343/236/18
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Потрапляння у приміщення шляхом обману охоплюється ознакою проникнення у житло

Як встановлено судом, ОСОБА_2, використовуючи підроблений паспорт громадянина України, узяв в оренду квартиру. Потрапивши до квартири шляхом вільного доступу за допомогою ключа, отриманого від господаря, ОСОБА_2 таємно викрав з неї побутову техніку та інше майно, після чого намагався зникнути з місця вчинення злочину, а саме вийшов із під'їзду будинку, однак був

затриманий ОСОБА_5 та ОСОБА_4, у зв'язку з чим не зміг довести свого умислу до кінця з причин, що не залежали від його волі.

Проникненням у житло, інше приміщення чи сховище слід розуміти незаконне вторгнення до них будь-яким способом (із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання; шляхом обману; з використанням підроблених документів тощо або за допомогою інших засобів), який дає змогу винній особі викрасти майно без входу до житла, іншого приміщення чи сховища.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_2 потрапив у квартиру під вигаданим приводом оренди житла на одну добу під чужим іменем, тобто шляхом обману та з використанням підроблених документів, а отже незаконно. Тому дії ОСОБА_1 правильно кваліфіковано за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 185 КК як закінчений замах на таємне викрадення чужого майна (крадіжка) повторно, з проникненням у житло.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 640/3217/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Якщо особа шляхом обману або зловживання довірою безперешкодно (з дозволу або за запрошенням уповноваженої особи) потрапила до приміщення з обмеженим доступом з метою таємного викрадення майна, такі дії належить кваліфікувати як крадіжку, поєднану з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище

Як встановлено судом, ОСОБА_2 за допомогою ключів від вхідних дверей, які тимчасово мав у своєму розпорядженні, скориставшись відсутністю власника, проник до квартири і за допомогою ОСОБА_3, який не був обізнаний про злочинний умисел обвинуваченого, демонтував та викрав чавунну ванну, яку продав, чим заподіяв потерпілій матеріальну шкоду.

Для правильної кваліфікації дій особи за ч. 3 ст. 185 КК важливим є встановлення спрямованості умислу особи. Так, для основного складу крадіжки характерним є наявність у особи умислу на заволодіння чужим майном. Саме тому така кваліфікуюча ознака, як проникнення, має місце лише тоді, коли проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища здійснювалося з метою заволодіння чужим майном.

У випадку, якщо особа формально безперешкодно увійшла (потрапила) у приміщення з обмеженим доступом (наприклад, з дозволу чи за запрошенням уповноваженої особи), при цьому способом доступу до майна обрала обман чи зловживання довірою, з метою заволодіння майном, такі дії з урахуванням фактичних обставин справи слід кваліфікувати як крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 211/3761/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Дії особи, яка шляхом вільного доступу потрапила до приміщення та вчинила дії, спрямовані на заволодіння чужим майном, що зберігається в місці з обмеженим доступом, охоплюються ознаками складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК

Як встановлено судом, ОСОБА_2 прийшов до магазину та, маскуючи обличчя, зайшов усередину, націлив на продавця пневматичний газобалонний пістолет і, погрожуючи застосуванням насильства, небезпечного для життя та здоров'я потерпілої, вимагав передати грошові кошти і золотий ланцюжок з хрестиком, зв'язав руки лейкопластиром та заклеїв рота, що ОСОБА_4 сприйняла як реальну загрозу для життя і здоров'я, після чого розшукав у приміщенні магазину гроші і викрав їх.

Суд правильно кваліфікував дії засудженого за ч. 3 ст. 187 КК як розбій, вчинений з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, та поєднаний з проникненням в інше приміщення.

При цьому суд обґрунтовано відкинув доводи захисту про відсутність у засудженого умислу на проникнення до магазину з огляду на те, що останній, хоча і увійшов до магазину в робочий час, однак заздалегідь підготувався до вчинення злочину (взяв із собою пневматичний пістолет, лейкопластир), перед входом у магазин змінив зовнішність, закрив віконний ролет та двері, підперті шлакоблоком, вже в приміщенні магазину націлив на потерпілу пістолет, погрожуючи застосуванням насильства, небезпечного для життя і здоров'я, що потерпіла сприйняла як реальну загрозу. Далі засуджений провів обшук магазину, під час якого з відокремленої секції магазину, де знаходилась коробка з грошовими коштами (касою) та сумка потерпілої, з яких викрав гроші. Ця секція є територією з обмеженим для сторонніх осіб доступом, на якій має право знаходитися лише продавець.

Вказані висновки узгоджуються з позицією Верховного Суду України, викладеною у постанові від 15 листопада 2012 року в справі № 5-15кс12, та відповідають позиції Верховного Суду, викладеній в постанові від 18 квітня 2018 року в справі № 13-14кс18, зокрема про те, що відповідна кримінально-правова кваліфікація має бути надана діям особи, яка шляхом вільного доступу до певного приміщення вчиняє дії, спрямовані на заволодіння чужим майном, що зберігається в місці з обмеженим доступом (наприклад, службові приміщення, відокремлені секції магазину з обмеженим доступом, касові апарати, сейфи тощо). Такі дії мають бути кваліфіковані як поєднані з проникненням у інше приміщення чи сховище (п. 30 постанови).

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 233/6178/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Вторгнення у житло з метою вчинення розбою охоплюється кваліфікуючою ознакою «проникнення» незалежно від того, здійснюється воно з подоланням перешкод чи безперешкодно

Судом встановлено, що ОСОБА_2 проник до квартири потерпілого за допомогою ключа від замка вхідних дверей, який він попередньо викрав. Під час реалізації ОСОБА_2 свого умислу, спрямованого на таємне викрадення чужого майна, його дії були помічені потерпілим, яким спав у вказаній квартирі. Для подолання можливої протидії потерпілого, завдав йому декілька ударів, примушуючи віддати перстень з руки потерпілого. Потім ОСОБА_2, взявши у руку металеву викрутку, яку знайшов у квартирі, приставив її до шиї потерпілого та погрожував фізичною розправою, після чого відкрито викрав із квартири потерпілого його особисті речі.

Відповідно до ст. 187 КК розбій характеризується нападом, який може бути відкритим або несподіваним для потерпілого (таємним). Напад завжди супроводжується насильством над потерпілим як способом подолання дійсного чи можливого опору з метою заволодіння чужим майном. Обов'язковою ознакою розбійного нападу є небезпечне для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, насильство. При цьому фізичне насильство полягає у силовому впливові на потерпілого, який призводить до заподіяння йому легких тілесних ушкоджень з короточасним розладом здоров'я або незначною втратою працездатності, середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження, а також в інших насильницьких діях, які не призвели до вказаних наслідків, але були небезпечними для життя чи здоров'я в момент їх заподіяння. В останньому випадку винна особа має усвідомлювати можливість заподіяння таких тілесних ушкоджень. Розбій вважається закінченим злочином з моменту нападу, поєднаного із застосуванням або погрозою застосування насильства, небезпечного для життя чи здоров'я, незалежно від того, заволодів майном злочинець чи ні. При цьому під проникненням слід розуміти вторгнення у житло з метою вчинення розбою. Воно здійснюється таємно з подоланням перешкод або безперешкодно у вигляді фізичного переміщення особи у житло.

Як встановлено судом першої інстанції та підтверджено апеляційним судом, засуджений для заволодіння майном потерпілого подолав його опір шляхом погрози застосувати насильство, небезпечне для життя і здоров'я потерпілого, а саме застосував викрутку, що і є однією із кваліфікуючих ознак, передбачених ч. 3 ст. 187 КК.

Крім того, за встановленими обставинами вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК, засуджений заволодів великогабаритними предметами, належними потерпілому, що неможливо здійснити безперешкодно.

У цій справі колегія суддів погодилася з висновками судів першої та апеляційної інстанцій щодо доведеності винуватості засудженого.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 629/1663/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Якщо дії особи, спрямовані на проникнення до під'їзду багатоквартирного будинку, доступ до якого є обмеженим з метою перешкоджання вільного доступу стороннім особам, вчинено з метою крадіжки, грабежу чи розбою, їх необхідно кваліфікувати за відповідною нормою кримінального закону з такою кваліфікуючою ознакою, як вчинення дій з проникненням у приміщення

Як встановлено судом, ОСОБА_1 та ОСОБА_4, попередньо встановивши місце проживання потерпілої, код замка вхідних дверей у під'їзд, та вивчивши графік, маршрут і засіб пересування потерпілої, здійснили напад на потерпілу із застосуванням насильства за допомогою приготовленого знаряддя – металевій труби, з метою заволодіння наявними у неї коштами, спричинивши середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Так, розбій, поєднаний із проникненням у приміщення, передбачає визначення як ознак «приміщення», так і ознак «проникнення». Тільки сукупність цих ознак дає можливість кваліфікувати розбій за ч. 3 ст. 187 КК. Приміщення – це різного роду будівлі, споруди, які можуть бути постійними чи тимчасовими та у яких може постійно чи тимчасово знаходитися та зберігатися майно. Під проникненням слід розуміти незаконне вторгнення у приміщення будь-яким способом.

Таким чином, суд приходять до наступного висновку щодо застосування норм права. Відповідно, під приміщенням в тому числі треба розуміти внутрішню частину будівлі, споруди або багатоповерхового будинку, які належать колективу, організації, державі чи приватній особі. А дії особи, направлені на проникнення до під'їзду багатоквартирного будинку, доступ до якого є обмеженим шляхом використання охорони, замків (кодованих, електронних тощо) та замикання дверей з метою перешкоди та заборони для вільного доступу у це приміщення стороннім особам, якщо такі дії вчинені з метою крадіжки, грабежу чи розбою, необхідно кваліфікувати за відповідною нормою кримінального закону з кваліфікуючою ознакою, як вчинення таких дій з проникненням у приміщення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 497/349/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Відсутність кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення»

Територія, огорожа якої встановлює лише її видимі межі, не є сховищем

Як встановлено судом, ОСОБА_2 повторно, маючи умисел на таємне викрадення чужого майна з корисливих мотивів, проник на подвір'я домоволодіння, звідки намагався викрасти належний потерпілому велосипед. Однак довести злочин до кінця ОСОБА_2 не вдалося з причин, що не залежали від його волі, оскільки його протиправні дії на території згаданого подвір'я помітив і припинив потерпілий.

Встановивши фактичні обставини замаху на крадіжку, суд першої інстанції помилково кваліфікував діяння засудженого як замах на таємне викрадення чужого майна, поєднане з проникненням в інше сховище. Зокрема, у постановленому вирокі суд установив, що злочин було вчинено шляхом вільного доступу на територію подвір'я. За наведених обставин цю територію, навіть якщо вона мала огорожу, не можна вважати сховищем, адже у конкретному випадку її наявність суд фактично визначив як таку, що встановлює лише видимі межі території, а не як сховище.

З урахуванням викладеного та фактичних обставин кримінального провадження колегія суддів дійшла висновку про необхідність виключення з оспорюваних судових рішень кваліфікуючої ознаки злочину «крадіжки, поєднана з проникненням в інше сховище».

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 569/6988/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Дії особи, яка шляхом вільного доступу потрапила до приміщення та вчиняє дії, спрямовані на заволодіння чужим майном, не охоплюються ознакою «проникнення у приміщення»

Як встановлено судом, ОСОБА_2, взявши із собою кухонний ніж, прийшов до приміщення банку та став у загальну чергу разом з іншими клієнтами банківської установи. Побачивши гаманець в руках у потерпілої, він голосно повідомив присутнім, що відбувається пограбування, продемонстрував потерпілій ніж та пригрозив його застосувати, що було розцінено потерпілою як реальна загроза її життю і здоров'ю. Свідок злочину вибив з рук ОСОБА_2 ніж, повалив на підлогу і затримав його.

Як зазначено у постанові Великої Палати Верховного Суду від 18 квітня 2018 року (провадження № 13-14к18), при вирішенні питання про застосування кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення чи сховище» в складі кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК, вирішальне значення мають режим доступу до приміщення (вільний/обмежений)

під час вчинення розбою та наявність у особи умислу на незаконне входження (потрапляння) до приміщення або незаконне перебування в ньому з метою заволодіння чужим майном. Встановлено, що ОСОБА_2 у робочий час вільно зайшов до приміщення відділення банку, став до загальної черги з іншими клієнтами і після того, як побачив у руках потерпілої гаманець у нього виник умисел вчинити злочин – заволодіти ним.

Суд дійшов обґрунтованого висновку про винуватість ОСОБА_2 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК (нападу з метою заволодіння чужим майном, поєднаному з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства). Таким чином, ознака «проникнення у інше приміщення» відсутня.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 523/16623/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Кваліфікуюча ознака «проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища» відсутня, якщо умисел на викрадення майна виник вже під час перебування у зазначених приміщеннях

Як встановлено судом, ОСОБА_3, перебуваючи у квартирі потерпілого, куди був запрошений як гість, усвідомлюючи, що за його діями ніхто не спостерігає, скориставшись тим, що господар квартири відволікся, шляхом вільного доступу таємно викрав ювелірні вироби, належні потерпілій, чим заподіяв останній матеріальної шкоди.

Відповідно до сталої судової практики при з'ясуванні щодо наявності у діях особи такої кваліфікуючої ознаки, як проникнення, має значення, з якою метою особа опинилась у житлі, іншому приміщенні чи сховищі та коли саме в неї виник умисел на викрадення майна. При цьому вказана кваліфікуюча ознака відсутня, якщо умисел на викрадення майна в особи виник під час її перебування всередині цього приміщення, сховища, житла тощо.

Суд дійшов висновку про виключення цієї кваліфікуючої ознаки з пред'явленого обвинувачення ОСОБА_3, достовірно встановивши, що останній приходив у квартиру з метою спілкування, а умисел на викрадення чужого майна виник в обвинуваченого вже у квартирі, що було підтверджено потерпілою.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 335/8665/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Насильство, небезпечне для життя і здоров'я, в момент заподіяння як ознака складу злочину «розбій» (ст. 187 КК)

Дії особи кваліфікуються як ідеальна сукупність злочинів, передбачених п. 6 ч. 2 ст. 115 та ч. 4 ст. 187 КК, в тому разі, якщо умисел спочатку був спрямований на вчинення розбою, під час якого виник умисел на умисне вбивство

Як встановлено судом, ОСОБА_1 та ОСОБА_4 за попередньою змовою з метою вбивства потерпілого та заволодіння його майном прибули до місця проживання потерпілого. У момент коли потерпілий відчинив двері, ОСОБА_1 завдав попередньо підшуканим фрагментом металевої труби потерпілому один удар по голові, від якого потерпілий впав на підлогу веранди будинку. Відразу після цього обвинувачені ОСОБА_1 та ОСОБА_4, діючи з єдиним узгодженим умислом, почергово вказаною металевою трубою завдали по голові потерпілому, який лежав на підлозі, по одному удару. Від отриманих тілесних ушкоджень потерпілий помер на місці події, після чого обвинувачені проникли до приміщення вказаного житлового будинку та заволоділи майном потерпілого.

З матеріалів кримінального провадження видно, що дії засуджених крім п. 6 ч. 2 ст. 115 КК суд першої інстанції кваліфікував також і за ч. 4 ст. 187 КК як напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний з насильством, небезпечним для життя і здоров'я особи, яка зазнала нападу (розбій).

Кваліфікація діяння особи за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК та ч. 4 ст. 187 КК (як ідеальна сукупність злочинів) можлива лише у разі, коли доведено, що умисел спочатку був спрямований на вчинення розбою, під час якого вчиняється умисне вбивство.

Проте на підставі досліджених місцевим судом доказів встановлено, що ОСОБА_4 та ОСОБА_1 за попередньою змовою з метою вбивства ОСОБА_5 та заволодіння його майном прибули до місця проживання останнього, де здійснили його вбивство, тобто у засуджених ще до нападу на потерпілого була попередня змова на вбивство з корисливих мотивів. У зв'язку із цим, на підставі встановлених судом першої інстанції обставин апеляційним судом виключено з вироку суду першої інстанції рішення про засудження ОСОБА_1 та ОСОБА_4 за ч. 4 ст. 187 КК. З таким висновком погодилася і колегія суддів, оскільки кваліфікація дій ОСОБА_1 та ОСОБА_4 за ч. 4 ст. 187 КК є зайвою.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 742/519/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

До фізичного насильства, що є ознакою розбою, також належить насильство, яке реально не завдало шкоди життю, але за фактичних обставин у момент застосування створювало реальну загрозу для життя потерпілого

Згідно з вироком ОСОБА_2 визнано винуватим у тому, що він, будучи особою, яка раніше вчинила розбій, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння,

у під'їзді будинку побачив раніше незнайому йому ОСОБА_3, підійшов до неї ззаду та, застосовуючи насильство, небезпечно для життя чи здоров'я, завдав одного удару в потилицю, від чого потерпіла впала. ОСОБА_2, продовжуючи свої злочинні дії, ударив потерпілу кілька разів кулаком у голову, ногою по стегнам та з метою усунення опору з боку ОСОБА_3, застосовуючи насильство, небезпечно для життя, схопив двома руками за шию і почав стискати її, обмежуючи доступ повітря. У результаті злочинних дій засуджений спричинив потерпілій легкі тілесні ушкодження. Після чого з кишені її куртки забрав мобільний телефон з карткою, чим завдав потерпілій матеріальної шкоди в розмірі 1210 грн.

Посилання засудженого на відсутність небезпеки для життя потерпілої в момент заподіяння насильства спростовується законодавчим визначенням змісту самої норми вказаного закону та зібраними у справі доказами, які в сукупності вказують на винуватість засудженого.

Так, до фізичного насильства, що є ознакою розбою, також належить насильство, яке реально не спричинило шкоди життю, але було небезпечним для життя потерпілого в момент заподіяння, тобто в момент застосування створювало реальну загрозу для життя потерпілого. Такою реальною загрозою для життя потерпілої було здушування її ший.

При цьому оцінка небезпечності насильства проводиться з урахуванням дійсності, реальності й характеру можливого насильства, коли така загроза не викликає сумніву щодо небезпечності дій винної особи.

Тобто засуджений неочікувано вчинив напад і ударив потерпілу, поваливши її на землю, продовжив завдавати їй ударів та здушив її шию, позбавивши потерпілу реальної можливості чинити опір. Такі дії ОСОБА_2 з урахуванням обставин вчинення злочину, показань потерпілої та висновку судово-медичної експертизи підтверджує факт насильства та небезпечність засудженого.

Також не були підтверджені доводи засудженого щодо неправильної кваліфікації його дій органами досудового розслідування, оскільки в судовому засіданні судом першої інстанції встановлено обставини вчинення злочину, досліджено письмові докази у справі, що у своїй сукупності беззаперечно підтверджують винуватість засудженого у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 235/164/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Використання газового балончика під час заволодіння чужим майном створює склад розбою у тому випадку, якщо застосування газової речовини або погроза її застосування під час вчинення злочину було чи могло бути небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого

ОСОБА_2 у вечірній час у групі з іншими двома невстановленими особами вчинив розбійний напад на потерпілого із застосуванням газового балончика та

заволодів його майном – відеоприставкою, заподіявши потерпілому матеріальної шкоди.

Під насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, слід розуміти заподіяння їй легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження, а також інші насильницькі дії, які не призвели до вказаних наслідків, але були небезпечними для життя чи здоров'я в момент заподіяння.

У зв'язку з цим Верховний Суд вважає необхідним зауважити, що використання газового балончика під час заволодіння чужим майном створює склад розбійного нападу не в будь-якому випадку, а лише тоді, коли таке застосування газової речовини або погроза її застосування під час вчинення злочину було чи могло бути небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого.

Таким чином, у цій ситуації для правильної кваліфікації дій ОСОБА_2 та розмежування грабежу від розбою суду слід було з'ясувати, чи була речовина, яка містилася в газовому балончику, за своїм хімічним складом та властивостями небезпечною для життя чи здоров'я потерпілого та чи потягло або могло потягнути такі наслідки для потерпілого її застосування під час злочину.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 638/5312/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Критерієм реальності погрози під час розбою є суб'єктивне сприйняття її потерпілим. Для кваліфікації діяння за ст. 187 КК не має значення намір особи привести погрозу насильством, небезпечним для життя або здоров'я, в дію. Оскільки розбій вважається закінченим з моменту вчинення нападу, опір, який потерпілий згодом чинить, на кваліфікацію дій винного за ст. 187 КК не впливає

1. Обставини вчинення злочину, встановлені судом, та обґрунтування прийнятого рішення

Як встановлено судом, ОСОБА_4 підійшов до кіоску та спрямував на продавця предмет, зовні схожий на вогнепальну зброю (іграшковий пістолет). Продавець, сприймаючи реально погрозу пістолетом як загрозу її життю та здоров'ю, почала закривати віконце. Проте засуджений просунув руку у віконце, намагаючись викрасти з кіоску касовий апарат. Оскільки ОСОБА_5 вихватила з рук у нападника касовий апарат і почала телефонувати до служби охорони, ОСОБА_4 з місця вчинення злочину зник.

Згідно з диспозицією ч. 1 ст. 187 КК розбій це напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства.

Погроза має місце тоді, коли винна особа, висловлюючи її в будь-якій формі (словами, жестами, демонстрацією зброї тощо), бажає, щоб у потерпілого склалося враження, що, якщо він протидіятиме нападнику або не виконає його

вимог, ця погроза буде реалізована. Це стосується і випадків, коли винна особа погрожує застосуванням предметів (зіпсованої зброї або її макета тощо), які завідомо для неї не можуть бути використані для реалізації погрози, якщо потерпілий сприймає ці предмети як небезпечні для життя чи здоров'я. Таким чином, головним критерієм реальності погрози під час розбою є суб'єктивне сприйняття її потерпілим. Для кваліфікації діяння за ст. 187 КК не має значення, чи мав винний намір приводити в дію погрозу насильством, небезпечним для життя або здоров'я.

Судом першої інстанції встановлено, що потерпіла сприйняла погрозу як реальну, про те, що можливо пістолет був іграшковим, не подумала, оскільки сприйняла його за справжній. Підстав не брати до уваги показання потерпілої у суду не було.

Отже, дії підсудного за встановлених судом обставин охоплюються диспозицією ч. 1 ст. 187 КК та правильно кваліфіковані за цією статтею.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 296/485/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

2. Обставини вчинення злочину, встановлені судом, та обґрунтування прийнятого рішення

Згідно з вироком ОСОБА_2 визнано винуватим у скенні розбійного нападу на продавця ОСОБА_3, поєднаного з погрозою застосування насильства, небезпечного для життя і здоров'я потерпілого, під час якого, погрожуючи предметом, зовні схожим на пістолет, вимагав видати грошові кошти. Не подолавши опору потерпілого, ОСОБА_2 вибіг з приміщення і був затриманий перехожими.

Згідно з встановленими місцевим та апеляційним судами фактичними обставинами кримінального провадження дії ОСОБА_2 за ч. 3 ст. 187 КК кваліфіковано правильно.

За загальним визначенням розбій як злочин проти власності це напад із метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства. Погроза має місце тоді, коли винна особа, висловлюючи її в будь-якій формі (словами, жестами, демонстрацією зброї тощо), бажає, щоб у потерпілого склалося враження, що якщо він протидіятиме нападнику або не виконає його вимог, ця погроза буде реалізована, а у потерпілого дійсно таке враження склалося. Метою погрози є намір одразу подолати опір потерпілого й упередити його протидію нападу. Головним критерієм реальності погрози під час розбою є суб'єктивне сприйняття її потерпілим.

Так, за результатами дослідження доказів у кримінальному провадженні, у тому числі й показань самого потерпілого, судом беззаперечно встановлено, що у той момент, коли нападник спрямував на потерпілого предмет, схожий на

пістолет, і висунув вимогу віддати гроші, останній спочатку злякався за своє життя, присів, натиснув тривожну кнопку, а вже потім почав опиратися. Тобто у момент висунення вимоги про передачу коштів погрозу застосування пістолета потерпілий сприйняв як таку, що дійсно може бути реалізована.

Враховуючи, що розбій вважається закінченим з моменту вчинення нападу, опір, який потерпілий згодом почав чинити, у цьому випадку на кваліфікацію дій ОСОБА_2 за ч. 3 ст. 187 КК не впливає.

Об'єктивних підстав вважати, що в момент висунення вимоги про негайну передачу коштів потерпілий не вбачав у діях нападника реальної загрози своєму життю та здоров'ю, судом не встановлено.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 405/2104/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування складів злочинів проти власності

Розмежування крадіжки (ст. 185 КК) та грабежу (ст. 186 КК)

Розмежовуючи крадіжку та грабіж, слід виходити зі спрямованості умислу винної особи та усвідомлення потерпілим характеру вчинюваних винною особою дій

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 754/2834/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Вжиття засудженим заходів для відвернення на короткий час уваги продавця не свідчить про таємне заволодіння майном, оскільки ці дії були спрямовані лише на полегшення вчинення злочину та усунення перешкод для заволодіння чужим майном

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 324/335/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування крадіжки (ст. 185 КК) та привласнення майна (ст. 191 КК)

Не може бути кваліфіковано як крадіжка привласнення майна, яке було добровільно передано потерпілим у розпорядження обвинуваченого

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 296/3704/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування грабежу (ст. 186 КК) та розбою (ст. 187 КК)

Діяння, спрямоване на заволодіння чужим майном, яке було розпочато як грабіж, однак переросло у розбій, підлягає кваліфікації за ст. 187 КК

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 686/8655/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Апеляційним судом не було враховано, що насильницькі дії винної особи не тільки призвели до легких тілесних ушкоджень, що не спричинили короточасного розладу здоров'я, але також були небезпечними для життя чи здоров'я в момент їх вчинення

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 753/2814/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування грабежу (ст. 187 КК) та шахрайства (ст. 190 КК)

Добровільна передача потерпілим грошових коштів є ознакою саме об'єктивної сторони шахрайства (ст. 190 КК), а не відкритого викрадення майна (ст. 186 КК)

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 658/1658/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування грабежу (ст. 186 КК) та вимагання (ст. 189 КК)

За наявності умислу, спрямованого на примусове повернення третій особі боргу, дії особи не охоплюються складом злочину, передбаченим ст. 187 КК, а підлягають кваліфікації за ст. 355 КК як примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань, а за наявності ознак вимагання – за ст. 189 КК

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 716/2142/17
можна ознайомитися за QR-посиланням
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/80918934>*

Розмежування розбою (ст. 187 КК) та вимагання (ст. 189 КК)

Під час розбою насильство або погроза його застосування спрямовані на заволодіння майном у момент їх застосування, а під час вимагання такі дії спрямовані на одержання майна в майбутньому

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 168/93/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування шахрайства (ст. 190 КК) та крадіжки (ст. 185 КК)

Якщо обман або зловживання довірою були лише способом отримання доступу до майна, а вилучення майна відбувалося таємно, то такі дії слід кваліфікувати як крадіжку

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 655/289/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Розмежування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК) та зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)

Якщо зловживання службовим становищем призводить до набуття іншої вигоди, ніж та, що зазначена у ст. 191 КК, то ці дії охоплюються диспозицією ст. 364 КК

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 0912/1638/12 (провадження № 51-2735км18
можна ознайомитися за QR-посиланням*

7.12. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо забезпечення права на захист у кримінальних провадженнях (справах) (рішення за період з 15 січня 2018 по 01 червня 2019 року)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

Рішення Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, у яких

Проведення слідчої дії (огляду місця події, пред'явлення для впізнання) за участю неповнолітнього без залучення його законного представника або захисника

Мотиви Суду. Оцінюючи як доказ протокол огляду місця події суд врахував, що під час проведення слідчої дії за участю неповнолітнього були відсутні як законний представник, так і захисник, участь якого у цьому кримінальному провадженні є обов'язковою з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою, як це встановлено вимогами п. 1 ч. 2 ст. 52 Кримінальний процесуальний кодекс

України (далі – КПК). З огляду на таке порушення права на захист неповнолітнього суд дійшов висновку, що доказ був отриманий внаслідок порушення його прав і свобод, а тому використання фактичних даних, отриманих під час такої слідчої дії, суд обґрунтовано визнав неприпустимим.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 760/13866/15-к
можна ознайомитись за посилання*

Розгляд справи в апеляційному порядку за відсутності засудженого, який на час скоєння злочину був неповнолітньою особою, та його захисника

Мотиви Суду. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх здійснюється у загальному порядку з урахуванням особливостей, передбачених главою 38 КПК, та з дотриманням принципу забезпечення реалізації неповнолітніми особами права користуватися додатковими гарантіями, встановленими вітчизняним законом і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Якщо норми КПК суперечать такому міжнародному договору, згідно із ч. 4 ст. 9 КПК застосуванню підлягають положення відповідного договору.

При цьому неповнолітньому підозрюваному (обвинуваченому) має бути реально забезпечено його право на захист, у тому числі шляхом забезпечення обов'язкової участі захисника в судовому провадженні під час розгляду кримінального провадження щодо нього, а також перегляду судових рішень за результатами судового розгляду в судах усіх інстанцій незалежно від стадії судового провадження та суб'єкта оскарження.

Пунктом «с» ст. 6 Конвенції про захист права людини і основоположних свобод передбачено право кожного захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, обраного на власний розсуд. Крім того, право за захист закріплено у ст. 59 і п. 6 ст. 129 Конституції України.

Як убачається з матеріалів провадження, засуджений на час скоєння злочину був неповнолітньою особою, а норми ст. 52 КПК вказують, що обов'язкова участь захисника у кримінальному провадженні забезпечується щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є неповнолітньою.

Таким чином, розглянувши справу в апеляційному порядку без участі засудженого та його захисника, суд не дотримався одного з основних принципів судочинства – права на захист.

*Детальніше з текстом постанови
у справі №
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Незабезпечення апеляційним судом участі захисника в кримінальному провадженні щодо особи, яку засуджено за злочини, один з яких особливо тяжкий

Мотиви Суду. Якщо особу засуджено за кримінальні правопорушення, одне з яких відповідно до ч. 5 ст. 12 КК є особливо тяжким злочином, то участь захисника у кримінальному провадженні згідно з ч. 1 ст. 52 КК є обов'язковою.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 49 КПК слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні у випадках, якщо відповідно до вимог ст. 52 цього Кодексу участь захисника є обов'язковою.

Реалізація положень кримінального процесуального закону про обов'язкову участь у кримінальному провадженні захисника є необхідною для здійснення захисту особи на усіх передбачених законом стадіях кримінального провадження, зокрема після набрання вироком законної сили.

На відповідній стадії провадження застосовуються, зокрема, передбачені ст. 324 КПК правові наслідки неявки в судове засідання захисника, участь якого є обов'язковою, зокрема, суд зобов'язаний вжити заходів для прибуття захисника та його участі у провадженні.

Усупереч вимогам статей 49, 324 КПК фактичної участі захисника в розгляді кримінального провадження в суді апеляційної інстанції суд не забезпечив, заходів для прибуття адвоката в судове засідання не вжив та розглянув справу за відсутності захисника, участь якого відповідно до вимог закону є обов'язковою, що призвело до скасування ухвали апеляційного суду та призначення нового розгляду в суді апеляційної інстанції.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 234/17471/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Незабезпечення участі захисника на всіх стадіях судового провадження щодо особи, засудженої за вчинення особливо тяжких злочинів, у тому числі під час перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами

Мотиви Суду. ОСОБА_3 засуджено за вчинення особливо тяжких злочинів, а тому відповідно до положень процесуального закону участь захисника в кримінальному провадженні стосовно неї є обов'язковою. Цими ж положеннями закону забезпечується участь захисника з моменту набуття особою статусу підозрюваного, але законодавцем не встановлено моменту припинення участі захисника з огляду на будь-яку стадію кримінального провадження.

Ураховуючи, що засуджений наголошує на порушенні його права на захист під час судового провадження, необхідним є звернення до поняття судового провадження, яке в процесуальному законі визначено як кримінальне провадження в суді першої інстанції, що включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення,

провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами.

Отже, судове провадження, що є складовою кримінального провадження, передбачає і стадію перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.

А тому особа має бути представлена захисником на всіх стадіях судового провадження, в тому числі й під час перегляду постановлених рішень стосовно неї за нововиявленими обставинами.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 1-34/03
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Розгляд в апеляційному суді апеляційної скарги прокурора, в якій ставиться питання про погіршення становища засудженого, за відсутності останнього

Мотиви Суду. Відповідно до положень ч. 4 ст. 354, ч. 2 ст. 358 КПК 1960 року засуджений чи виправданий підлягають обов'язковому виклику в апеляційний суд, якщо в апеляції ставиться питання про погіршення їх становища або суд визнає необхідним провести судове слідство. Засуджений, що утримується під вартою, підлягає обов'язковому виклику в апеляційний суд також у випадках, коли про це надійшло його клопотання.

Як убачається з матеріалів справи, в апеляції прокурора ставилось питання про погіршення становища ОСОБА_1, а отже з огляду на вимоги ч. 2 ст. 358 КПК 1960 року її явка до суду апеляційної інстанції була обов'язковою.

При цьому ОСОБА_1 в судові засідання апеляційної інстанції неодноразово не з'являлась, а 31 травня 2012 року її оголошено у розшук та зупинено провадження у кримінальній справі.

Розгляд кримінальної справи через неявку ОСОБА_1 в суді апеляційної інстанції неодноразово переносився, однак 29 травня 2013 року за відсутності ОСОБА_1 апеляційний суд провів судові слідство та ухвалив судові рішення.

Таким чином, апеляційний суд не дотримався вимог кримінально-процесуального закону та розглянув справу за відсутності ОСОБА_1, позбавивши останню можливості права брати участь у кримінальному розгляді та виступити на свій захист.

*Детальніше з текстом ухвали
у справі № 1-59/2010
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Судовий розгляд у апеляційному суді розпочато без з'ясування, чи належним чином повідомлені про дату і час розгляду провадження засуджений та його захисник

Мотиви Суду. Неприбуття сторони кримінального провадження не перешкоджає проведенню розгляду лише у разі, якщо особа була належним

чином повідомлена про дату, час і місце апеляційного розгляду та не повідомила про поважні причини свого неприбуття.

Суд апеляційної інстанції перед початком судового розгляду повинен з'ясувати, чи вручені судові виклики та повідомлення тим особам, які не прибули у судове засідання. Втім, як вбачається з матеріалів кримінального провадження, апеляційний суд, розпочавши судовий розгляд, не переконався належним чином у тому, що засуджений та його захисник належним чином повідомлені про дату і час розгляду провадження.

Принцип рівності під час розгляду провадження в суді апеляційної інстанції було порушено у зв'язку з практичним позбавленням засудженого та його захисника можливості виступити на підтримку апеляційної скарги та викласти доводи на підтримку своєї позиції. З огляду на практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) застосування ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод право на захист є абсолютним та однією з основоположних ознак справедливого судового розгляду.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 127/2548/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Проведення судового засідання в суді апеляційної інстанції за участю особи, яка внаслідок психічних вад не здатна повною мірою реалізувати свої права, за відсутності захисника

Мотиви Суду. Відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 7 та ст. 20 КПК однією із засад кримінального провадження є забезпечення права обвинуваченого на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

Відповідно до ч. 2 ст. 20 КПК слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані не лише роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому його права, але й забезпечити право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника.

При цьому кримінальний процесуальний закон чітко окреслив коло суб'єктів надання кваліфікованої правової допомоги в кримінальному провадженні, якими можуть бути лише адвокати (ст. 45 КПК).

У пункті 3 ч. 2 ст. 52 КПК передбачено, що обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад.

Згідно зі ст. 324 КПК, якщо в судове засідання не прибув захисник у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, суд відкладає судовий розгляд, визначає дату, час та місце проведення нового засідання і вживає заходів до прибуття його до суду.

Відповідно до ч. 4 ст. 405 КПК, якщо для участі в розгляді в судовому засіданні не прибули учасники кримінального провадження, участь яких згідно з вимогами цього Кодексу або рішенням суду апеляційної інстанції є обов'язковою, апеляційний розгляд відкладається. Згідно з актом амбулаторної судово-психіатричної експертизи засуджений проявляв ознаки легкої розумової відсталості в ступені легкої дебільності з легко вираженими, компенсованими емоційно-вольовими розладами нестійкого типу, що не впливають на здатність усвідомлювати свої дії і керувати ними. Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК участь захисника в цьому кримінальному провадженні є обов'язковою.

До початку судового розгляду в апеляційній інстанції захисник повідомив, що не зможе з'явитись у судовому засіданні, та зазначив, що подасть клопотання до Регіонального центру з надання безоплатної вторинної допомоги для призначення засудженому іншого адвоката. Проте апеляційний суд, не звернувши уваги на обов'язкову участь захисника в цьому кримінальному провадженні згідно з п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК та всупереч вимогам ч. 4 ст. 405 КПК, провів судовий розгляд без участі захисника, чим істотно порушив право обвинуваченого на захист.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 698/677/15-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Розгляд у суді першої інстанції кримінального провадження щодо особи, яка страждає на легку розумову відсталість, без залучення захисника

Мотиви Суду. За процесуальним законом (ч. 2 ст. 52 КПК) обов'язкова участь захисника в кримінальному провадженні забезпечується обвинуваченому, який внаслідок психічних вад не здатний повною мірою реалізувати свої права, з моменту встановлення цього факту.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_2 має психічну ваду – легку розумову відсталість із порушенням поведінки, перебуває на обліку у лікаря-психіатра з 2010 року, що було встановлено в суді першої інстанції. Втім під час судового розгляду після встановлення цього факту суд не перевіряв належним чином всіх обставин з метою забезпечення дотримання вимог ст. 52 КПК щодо обов'язкової участі захисника.

Під час розгляду цього кримінального провадження було порушено право на захист обвинуваченого, який з 2010 року перебуває на обліку у лікаря-психіатра, перебував на стаціонарному лікуванні з приводу наявного у нього захворювання, внаслідок зазначених психічних вад не здатний повною мірою самостійно реалізувати свої права у кримінальному провадженні, а тому участь захисника в кримінальному провадженні стосовно ОСОБА_2 є обов'язковою.

*Детальніше з текстом постанови
у справі №186/1252/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Перевірка в суді питання щодо вручення обвинуваченому пам'ятки про його права та обов'язки, однак нез'ясування, чи є зрозумілими йому його права та обов'язки і, у разі необхідності, нероз'яснення їх

Мотиви Суду. Незабезпечення обвинуваченому можливості особисто обстоювати свої інтереси в кримінальному провадженні всіма допустимими засобами і способами або обмеження його можливості скористатися правовою допомогою захисника є істотним порушенням кримінального процесуального закону, що тягне за собою безумовне скасування вироку чи ухвали.

Як убачається з матеріалів провадження, суд першої інстанції не в повному обсязі виконав вимоги ст. 345 КПК, а саме лише перевінив питання щодо вручення ОСОБА_2 пам'ятки про його права та обов'язки, однак не з'ясував, чи зрозумілі йому його права та обов'язки і в разі необхідності не роз'яснив їх.

З огляду на викладене судовий розгляд відбувся з істотним порушенням кримінального процесуального закону, а саме порушенням права засудженого на захист.

Апеляційний суд на вказані порушення вимог закону уваги не звернув, не виправив їх. Більше того твердження апеляційного суду про обов'язок залучення захисника лише у випадках, коли відповідно до ст. 52 КПК участь захисника є обов'язковою, неприпустимі.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 444/797/18
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Залишення апеляційним судом поза увагою того факту, що адвокат всупереч вимогам закону зайняв у справі позицію, яка погіршує становище підзахисного, всупереч його волі

Мотиви Суду. Під час судового провадження в суді апеляційної інстанції захисник всупереч прохання свого підзахисного про пом'якшення покарання просив вирок залишити без зміни, вважаючи призначене покарання справедливим, тобто висловив позицію, відмінну від позиції свого підзахисного.

Виходячи з положень статей 46, 47 КПК та вимог п. 3 ч. 2 ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокату забороняється займати у справі позицію, яка погіршує становище підзахисного, всупереч його волі.

Проте суд апеляційної інстанції залишив це поза увагою, не здійснив дій для забезпечення дотримання права обвинуваченого і не усунув допущених порушень закону.

За таких обставин доводи касаційної скарги про порушення права засудженого на захист під час апеляційного провадження є обґрунтованими.

Незабезпечення обвинуваченому належного та ефективного захисту є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, а тому ухвала суду апеляційної інстанції підлягає скасуванню на підставі п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК з призначенням нового розгляду в суді апеляційної інстанції, під час якого суд має врахувати наведене в цій ухвалі та ухвалити законне й обґрунтоване рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 425/915/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Залишення апеляційним судом поза увагою того факту, що адвокат всупереч вимогам закону не підтримав у справі позиції підзахисного з метою покращення його становища

Мотиви Суду. Статтею 59 Конституції України визначено право кожного на професійну правничу допомогу.

Забезпечення права на захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого і виправданого у кримінальному провадженні – одна з найважливіших державних гарантій захисту прав і свобод людини та громадянина, закріплених ст. 59, ч. 2 ст. 63, п. 5 ч. 3 ст. 129 Конституції України та міжнародними актами, які становлять національне законодавство, щодо прав людини і основоположних свобод (ст. 11 Загальної декларації прав людини; ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

При цьому ЄСПЛ, зокрема, у своїх рішеннях «Камасинський проти Австрії» від 23 листопада 1989 року та «Артіко проти Італії» від 13 травня 1980 року зробив висновок про те, що «Конвенція призначена гарантувати не ті права, що є теоретичними та ілюзорними, а ті, що є практичними і реальними... Саме по собі призначення не забезпечує ефективної допомоги, оскільки адвокат, призначений надавати безоплатну правову допомогу, може вмерти, серйозно захворіти, стикатися тривалий час з перешкодами у своїй діяльності або ухилятися від виконання своїх обов'язків. Якщо органи влади ставляться до відома про таку ситуацію, вони повинні або замінити його, або примусити його виконувати свої обов'язки».

Під час судового провадження в суді апеляційної інстанції захисник всупереч проханню свого підзахисного про перекваліфікацію його дій з ч. 1 ст. 115 Кримінального кодексу України (далі – КК) на ст. 118 КК просив перекваліфікувати дії останнього з ч. 1 ст. 115 КК на ч. 2 ст. 121 КК, тобто висловив позицію відмінну від позиції свого підзахисного, що є недопустимим.

Виходячи з положень статей 46, 47 КПК та вимог п. 3 ч. 2 ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокату забороняється займати у справі позицію на погіршення становища підзахисного та всупереч його волі.

Проте суд апеляційної інстанції залишив це поза увагою, не здійснив дій для забезпечення дотримання права обвинуваченого і не усунув допущених порушень закону.

Незабезпечення обвинуваченому належного та ефективного захисту є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону в розумінні ч. 1 ст. 412 КПК, оскільки перешкодило суду апеляційної інстанції ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 748/1061/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Проведення судового засідання в суді апеляційної інстанції без участі захисника, якого не було належним чином повідомлено про засідання

Мотиви Суду. Із матеріалів кримінального провадження убачається, що ухвалою судді апеляційного суду розгляд апеляційної скарги захисника обвинуваченого на вирок суду від 22 листопада 2017 року було призначено на 21 грудня 2017 року. Відповідні повідомлення були направлені сторонам 15 грудня 2017 року. Дані про те, що адвокат отримав зазначене повідомлення, в матеріалах кримінального провадження відсутні.

Згідно з аудіозаписом судового засідання від 21 грудня 2017 року, який міститься на технічному носії фіксації судового провадження в суді апеляційної інстанції, суд не з'ясував причини неявки захисника в судове засідання. Заяви або клопотання адвоката про розгляд справи апеляційним судом без його участі в матеріалах кримінального провадження також відсутні. Апеляційний розгляд відбувся без участі захисника.

Наведене свідчить про те, що захисник був позбавлений можливості висловити доводи на підтримання своєї касаційної скарги та виступити в судових дебатах, у зв'язку із чим грубо порушено права сторони захисту.

Крім того, відповідно до інформації з офіційного сайту Укрпошти, яку захисник додав до своєї касаційної скарги, поштове відправлення вручено адресату 22 грудня 2017 року.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 367/2029/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Розгляд без участі обвинуваченої апеляційної скарги прокурора, в якій порушувалося питання про погіршення правового становища обвинуваченої.

Мотиви Суду. Відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 412 КПК судове рішення в будь-якому разі підлягає скасуванню, якщо судове провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених ч. 3 ст. 323 чи ст. 381 цього Кодексу, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою.

Згідно зі статтями 401, 405 КПК обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судове засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, – також у разі, якщо про це надійшло його клопотання. Якщо для участі в розгляді в судове засідання не прибули учасники кримінального провадження, участь яких згідно з вимогами цього Кодексу або рішенням суду апеляційної інстанції є обов'язковою, апеляційний розгляд відкладається.

При розгляді провадження щодо засудженої апеляційний суд вказаних вимог кримінального процесуального закону не дотримався та розглянув апеляційну скаргу прокурора, в якій порушувалося питання про погіршення правового становища обвинуваченої, без її участі.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 203/133/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Проведення в апеляційному суді судового засідання за відсутності захисника, незважаючи на завчасно подане клопотання про відкладення слухання справи

Мотиви Суду. Як констатував ЄСПЛ у справах «Мефта та інші проти Франції» (п. 40 рішення від 26 липня 2002 року), «Фам Хоанг проти Франції» (п. 39 рішення від 25 вересня 1992 року) та «Максименко проти України» (п. 32 рішення від 20 грудня 2011 року), гарантії забезпечення права на захист не припиняють своєї дії після закінчення провадження в суді першої інстанції. Забезпечення обвинуваченому у вчиненні злочину юридичної допомоги є однією з гарантій, що здійснюється й у разі, коли інтереси правосуддя вимагають, щоб цій особі була надана така допомога. Згідно з практикою Суду інтереси правосуддя в принципі вимагають забезпечення представництва захисника, коли йдеться про позбавлення свободи.

Реалізація положень кримінального процесуального закону про обов'язкову участь у кримінальному провадженні захисника є необхідною для здійснення захисту особи на усіх передбачених законом стадіях кримінального провадження.

У матеріалах провадження наявні відомості про те, що захисник та засуджений були належним чином повідомлені про день, час та місце судового засідання в суді апеляційної інстанції, а саме 24 листопада 2017 року.

Проте до касаційної скарги захисника долучено клопотання про відкладення слухання справи, призначеного на 24 листопада 2017 року, на якому міститься відбиток печатки Апеляційного суду з відповідною датою реєстрації – 20 листопада 2017 року, та підписом працівника суду.

Однак незважаючи на наявність клопотання захисника про відкладення слухання справи, призначеного на 24 листопада 2017 року, апеляційний суд, констатувавши у своїй ухвалі, що особи, які були належним чином поінформовані про дату, час та місце апеляційного розгляду, на слухання справи

не з'явилися та не повідомили про поважні причини свого неприбуття, провів розгляд справи за відсутності захисника, що, зважаючи на конкретні обставини справи, є істотним порушенням кримінального процесуального закону, яке перешкодило суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 444/2348/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Проведення апеляційного розгляду кримінального провадження за відсутності обвинуваченого, який тримається під вартою, а також його захисника, який раніше не брав участі в цьому кримінальному провадженні

Мотиви Суду. Відповідно до статей 342, 345, 405 КПК суд апеляційної інстанції перед початком судового розгляду повинен з'ясувати, чи вручені судові виклики та повідомлення тим особам, які не прибули в судове засідання. Неприбуття сторони кримінального провадження не перешкоджає проведенню розгляду лише у разі, якщо особа була належним чином повідомлена про дату, час і місце апеляційного розгляду та не повідомила про поважні причини свого неприбуття.

З матеріалів кримінального провадження видно, що, не погодившись із вироком місцевого суду, засуджений ОСОБА_1, який утримувався під вартою, подав апеляційну скаргу. Про своє бажання брати участь у апеляційному розгляді ОСОБА_1 не зазначив.

Водночас до початку апеляційного розгляду на електронну пошту суду апеляційної інстанції надійшла заява захисника ОСОБА_1 з проханням провести апеляційний розгляд за її відсутності.

Разом з тим, відповідно до зафіксованого на технічному носії інформації перебігу судового засідання 15 березня 2018 року, апеляційний суд взагалі не обговорював питання про можливість проведення апеляційного розгляду за відсутності ОСОБА_1 і його захисника.

При цьому суд апеляційної інстанції не звернув уваги, що адвокат раніше не брала участі в цьому кримінальному провадженні як захисник, до матеріалів справи не долучені будь-які документи щодо її повноважень, дані на підтвердження того, що цей захисник завчасно повідомлений у встановленому законом порядку про дату, час та місце апеляційного розгляду, у матеріалах справи також відсутні.

Проведення розгляду кримінального провадження в суді апеляційної інстанції без участі захисника за наведених обставин безумовно свідчить про порушення права ОСОБА_1 на ефективний захист.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 489/2741/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Проведення оперативно-розшукового заходу, який має ознаки допиту, під час якого не було повідомлено обвинуваченим про їх процесуальний статус та роз'яснено їх права

Мотиви Суду. Обвинувачення ОСОБА_2 та ОСОБА_3 у вчиненні інкримінованих злочинів ґрунтується на матеріалах оперативно-розшукових заходів із застосуванням технічних засобів з додатками до них, проведених на підставі постанов апеляційного суду стосовно ОСОБА_9 і ОСОБА_2.

Разом з тим у матеріалах кримінального провадження відсутні вказані постанови апеляційного суду і стороною обвинувачення суду не надано їх копії, оскільки питання про скасування грифу секретності цих постанов не вирішувалося.

Враховуючи зазначене, суди позбавлені можливості перевірити і достовірно встановити, які конкретно оперативно-розшукові заходи були санкціоновані судом, щодо кого конкретно, на який строк та чи діяли правоохоронні органи у межах та спосіб, передбачені цими судовими рішеннями.

Твердження прокурора, що вказана негласна слідча розшукова дія є аудіо-, відеоконтролем особи, безпідставні, оскільки згідно з п. 1 ч. 4 ст. 258 КПК аудіо-, відеоконтроль особи є різновидом втручання у приватне спілкування, який складається з доступу до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним.

При цьому спілкування в умовах СІЗО ОСОБА_2 і ОСОБА_9 з слідчим прокуратури і трьома оперуповноваженими співробітниками міліції, які розслідували злочини, в жодному разі не можна визнати слідчою розшуковою дією аудіо-, відеоконтролем особи, оскільки учасники такого спілкування не мали жодних підстав вважати, що спілкування є приватним. Понад те на це вказує прохання ОСОБА_9 надати адвоката під час такого «приватного» спілкування, в чому йому було відмовлено.

Також матеріали кримінального провадження й ті докази, які досліджено в суді, не містять даних про заведення оперативно-розшукової справи стосовно ОСОБА_2 і ОСОБА_9, як це передбачено частинами 1, 3 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Під час проведення оперативно-розшукових заходів щодо засуджених було істотно порушено права і свободи людини, гарантовані Конституцією та законами України, оскільки оперативно-розшуковий захід мав ознаки допиту цих осіб співробітниками міліції. При цьому засудженим не було роз'яснено їх процесуального статусу, було порушено їх право на захист і отримано від них пояснення без повідомлення про право відмовитись від давання показань та не відповідати на запитання. Також встановлено невідповідність стенограми даним відеозапису на відеокасеті. Під час перегляду відеокасет, які є додатками до протоколів оперативно-розшукових заходів стосовно ОСОБА_2 та ОСОБА_9, суд встановив, що на останніх здійснювався психологічний тиск з боку працівників правоохоронних органів. А тому вказані докази суд правильно визнав недопустимими.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 332/2781/15-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Використання в кримінальному провадженні як доказів зізнавальних показань обвинувачених, які були надані в порядку, передбаченому Кодексом України про адміністративні правопорушення, за відсутності доступу до захисника

Мотиви Суду. Поза увагою апеляційний суд залишив твердження щодо порушення права на захист під час доставки засуджених до відділу поліції для складання протоколу про адміністративне правопорушення. Цю обставину не перевірено. Слід звернути увагу, що дії засуджених спочатку було кваліфіковано як адміністративне правопорушення. Суд не дав оцінки тому, чи була така початкова кваліфікація виправданою, з огляду на те, що жодних додаткових обставин, які стали підставою для притягнення до кримінальної відповідальності, не було встановлено. Отримані в порядку Кодексу України про адміністративні правопорушення, який є спрощеним на відміну від КПК, докази були повністю використані для подальшого притягнення до кримінальної відповідальності, яка передбачає більш серйозне покарання. З огляду на конкретний зв'язок між двома провадженнями, важливість первинних слідчих дій не можна недооцінювати, тому їх слід розглядати через призму ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в розумінні забезпечення доступу до захисника.

Не зважаючи на вищенаведене, апеляційний суд не лише не перевірів зазначених обставин, а й послався у своєму рішенні як на доказ вини на визнавальні показання засуджених, зазначені у протоколі про адміністративне правопорушення.

У справі «А.В. проти України» ЄСПЛ зауважив, що право на захист як таке буде непоправно порушено, якщо визнавальні покази, отримані від особи під час допиту правоохоронними органами за відсутності захисника, використовуватимуться з метою її засудження (див. рішення у справі «Сальдуз проти Туреччини», заява № 36391/02, п. 55, від 27 листопада 2008 року). Спосіб, у який п. 1 та пп. «с» п. 3 ст. 6 Конвенції мають бути застосовані під час досудового розслідування, залежить від особливостей провадження, про яке йдеться, та від обставин справи. З метою встановлення того, чи було досягнуто мети ст. 6 Конвенції – справедливого судового розгляду – необхідно враховувати всю повноту національного провадження у справі (див. рішення від 11 грудня 2008 року у справі «Пановітс проти Кіпру», заява № 4268/04, п. 64).

З фактів цієї справи випливає, і сторона захисту наголошує на цьому, що коли засуджені надали визнавальні покази, вони не мали доступу до захисників. Немає жодних свідчень того, що питання було предметом розгляду суду. Такі

порушення є істотними, такими, які перешкодили суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 734/117/15-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Позбавлення обвинуваченого можливості одержувати допомогу перекладача, спілкуватися в суді рідною мовою, отримувати копії судових рішень у перекладі рідною мовою або іншою мовою, якою він володіє

Мотиви Суду. Можливість обвинуваченого в суді спілкуватися рідною мовою, отримувати копії судових рішень у перекладі рідною мовою або іншою мовою, якою він володіє, а також користуватися послугами перекладача є однією з складових у реалізації ним своїх прав на захист та розгляд справи незалежним і неупередженим судом, гарантованих кримінальним процесуальним законом. Також можливість обвинуваченого одержувати допомогу перекладача в судовому засіданні є одним із принципів забезпечення права на справедливий суд, визначених у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 740/1347/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Невстановлення судом усіх обставин, які підлягають доказуванню, незважаючи на розгляд кримінального провадження в порядку, передбаченому ч. 3 ст. 349 КПК

Мотиви Суду. Під час формулювання обвинувачення, визнаного доведеним, місцевий суд допустив невиправдане спрощення, усупереч ст. 374 КПК не зазначив чіткого місця вчинення злочину (м. Одеса), а також способу проникнення до житла потерпілої та переліку викраденого майна, тобто не зазначив обставин, які відповідно до ст. 91 цього Кодексу підлягають доказуванню в кримінальному провадженні та які, незважаючи на розгляд кримінального провадження в порядку ч. 3 ст. 349 КПК, мають бути встановлені в рішенні суду.

При цьому суд касаційної інстанції звертає увагу на те, що правильне відображення фактичних обставин кримінального правопорушення має суттєве значення не тільки для аргументації висновків суду про доведеність винуватості особи, але й для реалізації права на захист. Адже фабула обвинувачення є фактичною моделлю вчиненого злочину, а юридичне формулювання – це правова модель злочину, вказівка на кримінальноправову норму, порушення якої

інкриміновано обвинуваченій. Тому наведені у вирокі фактичні дані у своїй сукупності мають давати повне уявлення стосовно кожного з елементів складу кримінального правопорушення, що, у свою чергу, дає можливість зіставити фактичну складову обвинувачення з його юридичною формою.

Висновок щодо застосування норми права у подібних правовідносинах. Відповідно до ч. 3 ст. 349 КПК суд має право, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспоруються. Однак ця норма не звільняє суд від обов'язку встановити обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні та визначені ст. 91 КПК. Тобто законодавець зобов'язує суд встановити усі обставини, що мають значення для кримінального провадження, а ст. 349 КПК лише визначає обсяг та порядок дослідження доказів на підтвердження цих обставин.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 521/11693/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Порушення вимог п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК щодо того, що повноваження захисника мають вважатися підтвердженими, якщо на додаток до документа, передбаченого п. 1 (свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю), захисник надав хоча б один із документів, передбачених п. 2 ч. 1 цієї статті (ордер або договір із захисником або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги)

Мотиви Суду. Відповідно до ч. 1 ст. 50 КПК повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються: 1) свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю; 2) ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

У цьому випадку використана синтаксична конструкція, в якій однорідні члени речення з'єднані безсполучниковим зв'язком і між двома останніми членами речення стоїть розділовий сполучник «або».

В усіх цих випадках вживання «або» для з'єднання однорідних членів речення створює альтернативний перелік. Якщо такий перелік перелічує умови для настання певного правового наслідку, це означає, що наслідок настає за наявності хоча б однієї з перелічених умов.

Відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги, а документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути: 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Тобто ордер і договір є документами, які в рівній мірі посвідчують існування договірних відносин між адвокатом і його клієнтом.

Отже, в п. 2 ч. 1 ст. 50 КПК визначено, що повноваження захисника мають вважатися підтвердженими, якщо на додаток до документа, передбаченого п. 1

(свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю), захисник надав хоча б один з документів, передбачених п. 2 ч. 1 цієї статті (ордер або договір із захисником або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги).

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 752/11464/16-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Нез'ясування в суді першої інстанції під час розгляду справи в порядку, передбаченому ч. 3 ст. 349 КПК, обставин вчинення кримінального правопорушення, частковий допит одного обвинуваченого, а також позбавлення іншого обвинуваченого можливості надати показання та проголосити останнє слово

Мотиви Суду. З матеріалів провадження та звукозапису судового засідання вбачається, що за згодою учасників процесу суд встановив порядок дослідження доказів, а саме: допитати обвинувачених та дослідити матеріали кримінального провадження, які характеризують їх особи і стосуються речових доказів та судових витрат.

У судовому засіданні 16 лютого 2018 року, крім іншого, суд частково допитав обвинуваченого ОСОБА_3 та під час його допиту оголосив перерву до 12 березня 2018 року.

12 березня 2018 року в судовому засіданні суд не продовжив допиту ОСОБА_3, а лише запитав у ОСОБА_2, чи все було так, як показав ОСОБА_3.

Разом із тим ОСОБА_2 в судовому засіданні не був допитаний, показань про обставини вчинення кримінального правопорушення не давав, не було надано йому і останнього слова, а тому суд безпідставно, порушуючи вимоги закону, послався на його показання як на доказ винуватості і розглянув справу в порядку ч. 3 ст. 439 КПК.

Таким чином суд, ухвалюючи вирок, не з'ясував обставин, частково допитав обвинуваченого ОСОБА_3 і не допитав обвинуваченого ОСОБА_2.

Наведене є істотним порушенням кримінального процесуального закону, яке перешкодило суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 135/1260/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Обмеження засудженого у можливості реалізувати свободу на вільний вибір захисника своїх прав під час апеляційного перегляду, що виявилось у неналежному реагуванні в суді апеляційної інстанції на прояви суперечок між обвинуваченим та його захисником

Мотиви Суду. Під час розгляду кримінального провадження в апеляційному порядку засуджений заявив клопотання про відмову від захисника, мотивуючи його тим, що не має довіри до призначеного йому захисника і що позиція останнього щодо способу захисту суперечить його власній позиції. В судовому засіданні апеляційного суду засуджений заперечував проти можливості розгляду провадження за відсутності потерпілих, зокрема, наполягав на необхідності допиту потерпілої ОСОБА_6 з приводу поданої нею апеляційної скарги та просив відкласти розгляд кримінального провадження для забезпечення її явки в судове засідання. Проте захисник не підтримав думки засудженого, вважав, що потреби у відкладенні розгляду справи, а також у допиті потерпілої немає, у зв'язку з чим суд апеляційної інстанції дійшов висновку про необхідність надати засудженому та його захиснику час для узгодження позиції сторони захисту.

Незважаючи на те, що і після цього між засудженим та захисником не було досягнуто згоди щодо способу захисту і засуджений наполягав на своїй відмові від захисника, суд ухвалив залишити клопотання засудженого без задоволення.

Таким чином, апеляційний суд дійшов висновку про необхідність продовження участі адвоката в інтересах засудженого, незважаючи на положення п. 3 ч. 2 ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», згідно з якими адвокату забороняється займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта.

У цьому провадженні і сам адвокат звертався до суду першої інстанції із заявою, в якій просив замінити його іншим адвокатом, посилаючись на неможливість брати участь у кримінальному провадженні у зв'язку з незгодою засудженого з обраним способом захисту. Хоча в судовому засіданні адвокат і відкликав свою заяву, однак той факт, що між засудженим та захисником неодноразово виникали суперечки з приводу обрання способу захисту, викликає сумніви в тому, що засудженому під час розгляду кримінального провадження постійно надавалася якісна та ефективна правова допомога.

На підставі наведеного колегія суддів вважає, що апеляційний суд допустив обмеження можливості реалізації засудженим свободи на вільний вибір захисника своїх прав.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 330/2292/14-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Нез'ясування в суді апеляційної інстанції думки засудженого щодо реалізації його права на захист за участю конкретного захисника

Мотиви Суду. Із матеріалів кримінального провадження видно, що захист прав та законних інтересів ОСОБА_1 під час проведення досудового розслідування, кримінального провадження в суді першої інстанції та провадження з перегляду судового рішення в апеляційному порядку здійснювала адвокат 1.

На підставі ухвали апеляційного суду від 21 вересня 2017 року адвоката 2 було залучено до участі у кримінальному провадженні захисником ОСОБА_1 для проведення окремої процесуальної дії у порядку, передбаченому ч. 1 ст. 53 КПК. Мотивуючи своє рішення, суд апеляційної інстанції зазначив, що зв'язок з адвокатом 1 відсутній.

Судове засідання від 5 жовтня 2017 року, під час якого прийнято рішення про обрання ОСОБА_1 запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, проведено за участю обвинуваченого ОСОБА_1 та його захисника адвоката 2, який був залучений для проведення такої процесуальної дії. Після обрання ОСОБА_1 запобіжного заходу розгляд кримінального провадження за апеляційними скаргами прокурора в кримінальному провадженні ОСОБА_4 та представника потерпілих по суті було призначено на 16 листопада 2017 року.

У судовому повідомленні від 5 жовтня 2017 року адвоката 1 не було повідомлено про дату і час судового засідання. Будь-які інші документи про її повідомлення про дату і час розгляду кримінального провадження щодо ОСОБА_1 у матеріалах цього провадження також відсутні.

Згідно з аудіозаписом судового засідання від 16 листопада 2017 року, який міститься на технічному носії фіксації кримінального провадження в суді апеляційної інстанції, апеляційний суд не з'ясував думки обвинуваченого ОСОБА_1 щодо реалізації його права на захист за участю адвоката 1. Рішення про заміну адвоката 1 судом у передбаченому законом порядку не вирішувалось та відповідне процесуальне рішення не приймалось.

Отже, під час розгляду справи в суді апеляційної інстанції допущено порушення вимог кримінального процесуального закону, яке є істотним, оскільки ставить під сумнів законність і обґрунтованість судового рішення, що відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК є підставою для скасування такого рішення.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 332/1777/14-к
можна ознайомитись за QR-посиланням*

Суд не з'ясував стану здоров'я обвинуваченого, який став перешкодою для проходження ним військової служби, та не перевіряв необхідності забезпечення обов'язкової участі захисника в кримінальному провадженні щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад не здатні повною мірою реалізувати свої права

Мотиви Суду. Суд першої інстанції за наявності у кримінальному провадженні інформації про те, що ОСОБА_2 військової служби не проходив, належним чином не з'ясував стану здоров'я обвинуваченого, який став перешкодою для проходження ним військової служби, та не перевіряв необхідності застосування положень п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК при тому, що встановлення вищевказаних обставин має істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення.

Зазначені порушення відповідно до ч. 1 ст. 412 КПК є істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону, оскільки могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване рішення.

Крім цього, у п. 4 ч. 2 ст. 412 КПК зазначено, що судові рішення в будь-якому разі підлягає скасуванню, якщо судові провадження здійснено за відсутності захисника, у випадках, коли його участь є обов'язковою.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 656/234/17
можна ознайомитись за QR-посиланням*

7.13. Витяг із огляду судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у кримінальних провадженнях щодо порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (стаття 286 Кримінального кодексу України)

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА СТ. 286 КК

Кримінально-правова кваліфікація за ст. 286 КК

Порушення водієм ПДР під час маневру транспортним засобом на території складу є підставою притягнення його до кримінальної відповідальності за ст. 286 КК (за умови наявності інших ознак цього складу кримінального правопорушення)

Обставини справи: ОСОБА_1 керуючи автомобілем рухався по території відділення «Нова пошта». ОСОБА_1 розвернувся та розпочав рух заднім ходом по пандусу для заїзду на рампу складського приміщення. При цьому перед початком руху ОСОБА_1 не переконався у безпечності маневру та відсутності перешкод або небезпеки іншим учасникам дорожнього руху, зокрема у відсутності пішоходів позаду свого автомобіля, не скористався допомогою інших осіб для забезпечення безпеки руху, внаслідок чого допустив наїзд задньою частиною керованого ним автомобіля на пішохода ОСОБА_2, яка тривалий час знаходилася позаду автомобіля на смузі його руху і в момент наїзду

рухалася у попутному з ним напрямку. У результаті ДТП потерпіла ОСОБА_2 отримала тяжкі тілесні ушкодження.

Вказані дії кваліфіковано органом досудового розслідування за ч. 2 ст. 286 КК.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 286 КК.

Апеляційний суд залишив вирок місцевого суду без зміни.

В ухвалі апеляційного суду, зокрема, вказано, що, незважаючи на те, що ДТП сталося під час руху транспортного засобу по території складу, ОСОБА_1 був учасником дорожнього руху. Визнано необґрунтованими доводи захисника в апеляційній скарзі про те, що пандус не є дорогою загального користування, а тому ОСОБА_1 порушив не ПДР, а нормативно-правові акти у сфері охорони праці.

Позиція ККС: судові рішення першої та апеляційної інстанцій залишено без зміни.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів відзначає, що доводи захисника про те, що пандус на складській території не є автомобільною дорогою, а тому ОСОБА_1 на момент ДТП не був учасником дорожнього руху, були предметом перевірки апеляційного суду, який, спростовуючи зазначене, вказав, що ПДР відповідно до Закону «Про дорожній рух» встановлюють єдиний порядок дорожнього руху на всій території України. Інші нормативні акти, що стосуються особливостей дорожнього руху (перевезення спеціальних вантажів, експлуатація транспортних засобів окремих видів, рух на закритій території тощо), повинні ґрунтуватися на вимогах цих Правил (п. 1.1).

Отже, те, що ОСОБА_1 керував автомобілем на території складського приміщення, не звільняло його від необхідності дотримуватися ПДР. Порушення останнім пунктів 10.1, 10.9 цих Правил призвело до ДТП та спричинення потерпілій тілесних ушкоджень. Тому посилання захисника на необхідність застосування в цьому кримінальному провадженні нормативно-правових актів у сфері охорони праці є безпідставними.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 554/3796/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Для кваліфікації дії особи за ст. 286 КК судам слід виходити не лише з висновків експертів, в яких встановлено наявність причинного зв'язку між порушенням водієм ПДР та наслідками, що настали, а із сукупності всіх обставин, що належать до предмета доказування з огляду на особливості складу злочину, передбаченого у ст. 286 КК. Зокрема, оцінці підлягає наявність технічної можливості у водія уникнути наслідків злочину та джерело створення аварійної ситуації

Обставини справи: ОСОБА_2, керуючи автомобілем, усупереч вимогам пунктів 10.1, 13.3 ПДР під час початку руху та подальшої зміни його напрямку праворуч не переконався, що це буде безпечним і не створить перешкод іншим

учасникам руху, не обрав безпечного бокового інтервалу з пішоходом, яка рухалась у зустрічному напрямку праворуч від автомобіля по краю проїзної частини дороги, внаслідок чого допустив наїзд на ОСОБА_3. У результаті ДТП потерпіла отримала тяжкі тілесні ушкодження, від яких померла.

Вказані дії органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 2 ст. 286 КК.

Позиції судів першої та касаційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_2 було засуджено за ч. 2 ст. 286 КК. Апеляційний суд залишив вирок місцевого суду без зміни.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду з призначенням нового розгляду у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: апеляційний суд, мотивуючи своє рішення про доведеність винуватості ОСОБА_2 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК, послався на відображені у вирокі докази, зокрема на протокол проведення слідчого експерименту та висновки експертиз (криміналістичної, автотехнічної, а також комплексної судово-медичної, транспортно-трасологічної й автотехнічної), фактично визнавши, що їх оцінка відповідає ст. 94 КПК і вони є достатніми для ухвалення обвинувального вироку.

При цьому за змістом ухвали апеляційного суду позиція суду щодо правомірності засудження ОСОБА_2 вирішальною мірою ґрунтується на вказаних експертних висновках, згідно з якими з технічної точки зору невиконання водієм вимог пунктів 10.1, 13.3 ПДР перебуває у причинному зв'язку з виникненням ДТП. Як констатовано у проведеному комплексному дослідженні, у момент, коли пішохід, рухаючись у зустрічному напрямку, потрапив у поле зору водія, той усвідомив, що дорожні умови не дозволяють проїхати з безпечним боковим інтервалом, а тому він мав зупинитися й дочекатися, доки пішохід пройде повз автомобіль. Однак, беручи до уваги лише наведену технічну точку зору, без урахування юридичного аспекту, суд апеляційної інстанції не зважив на положення ч. 2 ст. 94, ч. 10 ст. 101 КПК (відповідно до яких жоден доказ не має наперед установленної сили, а висновок експерта не є обов'язковим для органу, що здійснює провадження) і не спростував тверджень скажників про безпосередню причину ДТП – раптове падіння ОСОБА_3 під автомобіль не через контактування з транспортним засобом.

Переглядаючи вирок у межах апеляційних скарг, суд не з'ясував суті змісту інкримінованих ОСОБА_2 конкретних порушень ПДР, а зазначаючи про необрання водієм безпечного бокового інтервалу, не зіставив і не проаналізував наявних у справі даних про механізм ДТП, про відсутність будь-яких слідів контакту на деталях автомобіля, крім як на правому задньому колесі, а також відомостей про горизонтальне майже перпендикулярне руху автомобіля положення потерпілої у момент наїзду й про утворення виявленого у неї ушкодження ліктьового суглоба та на лівій кисті внаслідок падіння тіла на ліву руку.

Не отримало оцінки суду й те, чи узгоджується з правилами статей 101, 102 КПК викладене у висновку експертизи, вочевидь, не з технічної точки зору судження про усвідомлення водієм неможливості проїзду з безпечним боковим інтервалом.

Отже, під час апеляційного розгляду без ретельної перевірки залишилося питання, чи додержався місцевий суд вимог ст. 91 вказаного Кодексу щодо обставин, які належать до предмета доказування з огляду на особливості правозастосування ст. 286 КК. Замість цього апеляційний суд фактично обмежився згодою з наведеними експертними дослідженнями, яких не проаналізував у взаємозв'язку з іншими доказами, у тому числі з усіма показаннями засудженого.

Між тим, при встановленні причинного зв'язку необхідно враховувати як дії (бездіяльність) особи, яка керує транспортним засобом, так і неналежне (у тому числі невинне) поведіння інших учасників руху (тобто й пішохода), що також може виключити відповідальність водія. Крім того, при вирішенні питання про причинний зв'язок ураховується наявність у водія технічної можливості уникнути шкідливого наслідку. Якщо такої можливості не було і встановлено, що аварійну ситуацію викликано не ним, то відповідальність водія виключається. У випадку, коли вказану ситуацію було створено самим водієм-порушником, то відсутність технічної можливості уникнути шкідливих наслідків юридичного значення не має.

Проте, незважаючи на доводи в апеляційних скаргах про відсутність у ОСОБА_2 технічної можливості уникнути наїзду, суд в ухвалі не спростував цього і не зазначив переконливих обґрунтувань щодо створення аварійної ситуації самим водієм.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 130/720/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

У випадку, коли ПДР порушені кількома учасниками ДТП (зокрема, водієм та пішоходом), до кримінальної відповідальності притягається лише та особа, протиправні дії якої перебували у причинному зв'язку з наслідками, що настали. Протиправна поведінка іншого учасника ДТП у цьому випадку є умовою спричинення відповідних наслідків та не впливає на підставу кримінальної відповідальності особи, у діях якої встановлено причинний зв'язок з наслідками, що настали

Обставини справи: ОСОБА_1, керуючи технічно справним автомобілем, виконуючи маневр перестроювання з правої крайньої смуги в ліву, порушив пункти 2.3 «б», 10.1, 12.1, 12.3 ПДР. Це виразилося у тому, що ОСОБА_1, будучи неуважним, не врахував дорожньо-транспортної обстановки перед початком руху, не переконався, що це буде безпечним і не створить перешкод або небезпеки іншим учасникам руху, не вжив своєчасних заходів щодо зменшення швидкості свого руху до безпечної, аж до зупинки автомобіля, у результаті чого допустив наїзд на пішохода ОСОБА_2, який перетинав проїзну частину справа

наліво відносно руху транспортного засобу, та зупинився на ділянці дороги, на яку перестроювався водій ОСОБА_1. Внаслідок ДТП потерпілому ОСОБА_2 заподіяно тяжких тілесних ушкоджень.

Вказані дії органом досудового розслідування кваліфіковано за ч. 2 ст. 286 КК.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 286 КК. Апеляційний суд ухвалою вирок місцевого суду залишив без зміни.

Позиція ККС: залишено без задоволення вимоги у касаційній скарзі про відсутність у діях ОСОБА_1 складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК у зв'язку з відсутністю причинного зв'язку між діями ОСОБА_1 та наслідками, що настали.

Обґрунтування позиції ККС: висновок суду про порушення ПДР ОСОБА_1, який керував транспортним засобом, що заподіяло потерпілому тяжких тілесних ушкоджень, підтверджено рядом досліджених доказів. Зокрема, висновком судової автотехнічної експертизи, показаннями обвинуваченого, потерпілого, свідків, даними, зафіксованими в протоколах слідчих експериментів, протоколі огляду транспортного засобу та експертних висновках щодо його технічного стану.

Причиною ДТП, внаслідок якої пішоходу ОСОБА_2 заподіяно тяжких тілесних ушкоджень, стало порушення ОСОБА_1 зазначених вище правил безпеки дорожнього руху. Протиправність дій потерпілого пішохода, який, перетинаючи проїзну частину, зупинився на ній, чим створив небезпеку для дорожнього руху, не виключає винуватості засудженого. Адже незалежно від причин виникнення небезпеки для руху або перешкоди водій зобов'язаний був дотримуватись ПДР та при виявленні пішохода негайно вжити заходів для зменшення швидкості аж до зупинки транспортного засобу (пункти 10.1, 12.3 ПДР).

Таким чином, із фактичних обставин цього кримінального провадження встановлено, що суспільно небезпечний наслідок у вигляді заподіяння потерпілому тяжких тілесних ушкоджень був породжений конкретними діями засудженого, який порушив ПДР, що всупереч викладеним у касаційній скарзі захисника доводам свідчить про наявність однієї з обов'язкових ознак об'єктивної сторони складу злочину – причинного зв'язку між порушенням ПДР і зазначеними наслідками.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 523/12810/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Кримінальна відповідальність водія за ст. 286 КК виключається, якщо інший водій допустив порушення ПДР, яке перебуває у причинному зв'язку з наслідками, що настали, а також якщо дорожня обстановка (наприклад, наявність відповідних дорожніх знаків) давала підстави водію розраховувати на додержання правил іншим водієм

Обставини справи: ОСОБА_1, керуючи технічно справним автомобілем, всупереч вимогам п. 1.5, підпункту «б» п. 2.3, п. 10.1 ПДР виявив неуважність, не врахував дорожньої обстановки та при зміні напрямку руху не переконався, що не створить перешкоди іншим його учасникам. Унаслідок цього інший автомобіль з причепом під керуванням ОСОБА_3 рухався зліва в попутному напрямку, виїхав за межі проїзної частини дороги та перекинувся у кювет. У результаті ДТП пасажирка вказаного автомобіля ОСОБА_4 отримала тяжкі тілесні ушкодження, від яких померла на місці ДТП.

Вказані дії кваліфіковано органом досудового розслідування за ч. 2 ст. 286 КК.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК та виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення обвинуваченим кримінального правопорушення (п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК). Апеляційний суд залишив вказаний вирок без зміни.

Позиція ККС: залишено без змін судові рішення, що оскаржувалися.

Обґрунтування позиції ККС: як убачається з матеріалів справи, обвинувачення ОСОБА_1 у вчиненні інкримінованого злочину вирішальною мірою ґрунтувалося на фактичних даних, що містились у протоколах огляду місця події, слідчих експериментів за участю свідка ОСОБА_3 та у його показаннях, а також на висновках судової автотехнічної експертизи. У ході судового розгляду ОСОБА_1 не визнав своєї вини й категорично заперечив порушення ним ПДР. Виконуючи завдання кримінального провадження, місцевий суд, зіставивши й проаналізувавши наявні у справі та отримані в ході її розгляду дані, умотивовано вирішив, що стороною обвинувачення не доведено поза розумним сумнівом порушення водієм ОСОБА_1 правил ПДР у конкретній дорожній ситуації.

Як встановив ВС, згідно з висновком судової автотехнічної експертизи у ситуації, за показаннями ОСОБА_3, дії обох водіїв не відповідали вимогам ПДР: ОСОБА_1 – п. 10.1, а ОСОБА_3 – підпункту «а» п. 14.6, що перебувало у причинному зв'язку з виникненням ДТП; у ситуації, за показаннями ОСОБА_1, у діях останнього не вбачається таких порушень ПДР, натомість дії ОСОБА_3, водія іншого автомобіля, не відповідали п. 10.1, підпункту «а» п. 14.6 ПДР, що перебуває у причинному зв'язку з виникненням ДТП. Крім того, відповідно до наданих у судовому засіданні експертом роз'яснень свого висновку, за наявності дорожнього знака 1.23.2, видимість якого забезпечено, ОСОБА_3, водій автомобіля, не повинен був здійснювати маневру обгону на перехресті, а з огляду на п. 1.4 ПДР ОСОБА_1 мав розраховувати на додержання цього застереження. Також експерт зазначив, що кінцеве розташування транспортних засобів не суперечить показанням ОСОБА_1, які є технічно спроможними і в частині початку здійснення ОСОБА_3 маневру обгону вже під час повороту ліворуч ОСОБА_1.

Показання ОСОБА_1 щодо механізму ДТП підтвердили й допитані в судовому засіданні у присутності експерта свідки ОСОБА_9 та ОСОБА_10 (водій та пасажир автомобіля, який рухався безпосередньо за автомобілем ОСОБА_3). Слід зазначити, що потерпілий ОСОБА_2 також не вважав ОСОБА_1 винуватцем ДТП. ВС, узявши до уваги наведене й установивши, що у протоколі огляду місця ДТП та у схемі до нього не було зафіксовано всіх важливих для справедливого вирішення справи фактичних даних (інформації про дорожні знаки), дійшов висновку, що місцевий суд умотивовано визнав належним і допустимим вказаний процесуальний документ лише в частині відомостей про видимість елементів дороги, технічний стан транспортних засобів, їхнє розташування та наслідки пригоди.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 632/313/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Порушення ПДР пішоходом не виключає кримінальну відповідальність водія транспортного засобу, який порушив ПДР, при цьому мав технічну можливість уникнути ДТП та спричинив пішоходу тілесні ушкодження

Обставини справи: ОСОБА_1, керуючи технічно справним автомобілем та рухаючись у межах проїзної частини проспекту, грубо порушив вимоги пунктів 2.3 «б», 12.3 та 19.3 ПДР. Це виразилося у тому, що ОСОБА_1 проявив неухважність та безпечність до дорожньої обстановки, яка склалася при засліпленні його світлом фар зустрічних транспортних засобів. У результаті він своєчасно не зупинив транспортного засобу в межах смуги свого руху до моменту, коли пройдуть негативні наслідки засліплення та щоб дати дорогу пішоходу, якого він спроможний був завчасно виявити, не зменшив швидкості руху автомобіля, внаслідок чого здійснив наїзд на пішохода ОСОБА_2, який переходив проїзну частину у забороненому місці. В результаті ДТП ОСОБА_2 заподіяно тяжкі тілесні ушкодження. Як було констатовано в обвинувальному висновку, порушення водієм ОСОБА_1 п. 12.3 ПДР перебуває у причинному зв'язку з наслідками, що настали.

Вказані дії кваліфіковано органом досудового розслідування за ч. 2 ст. 286 КК.

Позиція судів першої та апеляційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 286 КК. Апеляційний суд залишив вказаний вирок без зміни.

Позиція ККС: залишено без зміни судові рішення місцевого та апеляційного судів.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів не погодилася з доводом засудженого про його невинуватість через протиправність дій потерпілого пішохода та зазначила, що незалежно від причин виникнення небезпеки для руху або перешкоди, водій ОСОБА_1 зобов'язаний був виконати вимогу п. 12.3 ПДР і негайно зменшити

швидкість аж до зупинки транспортного засобу або безпечного для інших учасників руху об'їзду перешкоди. Про це свідчать і висновки судовоавтотехнічних експертиз, які вказують, що саме водій ОСОБА_1 повинен був діяти відповідно до п. 12.3 ПДР та мав технічну можливість запобігти ДТП. Таким чином, перебування пішохода на проїзній частині дороги, не звільняє водія від виконання вимог зазначеного пункту ПДР.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 668/2604/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Якщо за висновком первинної експертизи, проведеної після ДТП, було констатовано спричинення потерпілій особі середньої тяжкості тілесних ушкоджень, що було враховано під час кваліфікації дій водія за ч. 1 ст. 286 КК, однак стан здоров'я потерпілої особи істотно погіршився, то висновок повторної експертизи, в якому констатовано спричинення потерпілій особі ДТП тяжких тілесних ушкоджень, є підставою для перекваліфікації дій водія на ч. 2 ст. 286 КК

Обставини справи: ОСОБА_1, керуючи технічно справним автомобілем, порушив вимоги п. 18.1 ПДР та виїхав автомобілем на пішохідний перехід. ОСОБА_1 не впевнився у відсутності пішоходів, які не закінчили рух та знаходилися на пішохідному переході, продовжив рухатися по нерегульованому пішохідному переході та вчинив наїзд на пішохода ОСОБА_2, яка рухалася по пішохідному переході зліва направо відносно руху автомобіля та мала перевагу в русі. Внаслідок наїзду пішохід ОСОБА_2 отримала тілесні ушкодження.

Орган досудового розслідування здійснив попередню кваліфікацію дій ОСОБА_1 за ч. 1 ст. 286 КК на підставі, зокрема, висновку експерта, наданого за результатами первинної СМЕ, яка була проведена після ДТП. Згідно з цим висновком потерпілій ОСОБА_2 у результаті ДТП було спричинено середньої тяжкості тілесні ушкодження за критерієм тривалості розладу здоров'я більше

21 доби. Однак ця кваліфікація органом досудового розслідування була змінена. Дії ОСОБА_1 було перекваліфіковано з ч. 1 на ч. 2 ст. 286 КК з урахуванням висновку комісійної СМЕ, яка була проведена через три роки після ДТП. Відповідно до цього висновку ОСОБА_2 у зв'язку з отриманням тілесних ушкоджень під час ДТП упродовж тривалого часу лікувалася стаціонарно, їй була встановлена

ІІІ група інвалідності. Тілесні ушкодження, отримані потерпілою ОСОБА_2 під час ДТП, були визначені у висновку як тяжкі тілесні за критерієм втрати потерпілою 45 % працездатності.

Позиція судів першої та апеляційної інстанцій: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК.

Апеляційний суд залишив вказаний вирок суду без зміни.

Позиція ККС: змінено вирок місцевого суду та ухвалу апеляційного суду у частині призначеного додаткового покарання.

Обґрунтування позиції ККС: незважаючи на те, що у висновку первинної СМЕ встановлено, що потерпілій ОСОБА_1 у результаті ДТП спричинено середньої тяжкості тілесні ушкодження, у ньому вказувалося, що хворобливі прояви в ОСОБА_1 (функціональні порушення у виді патологічної неврологічної симптоматики) продовжувалися.

У зв'язку з тим, що після ДТП потерпіла упродовж тривалого часу продовжила лікування, вона звернулася з клопотанням про призначення комісійної СМЕ, яка з урахуванням нових отриманих доказів та медичних документів дійшла висновку, що ОСОБА_2 у результаті ДТП було спричинено тяжкі тілесні ушкодження за критерієм втрати 45 % працездатності. З цього приводу ОСОБА_2 лікувалася стаціонарно, інвалідність III групи пов'язана саме з цими тілесними ушкодженнями.

Таким чином, тяжкі тілесні ушкодження ОСОБА_2 перебувають у причинному зв'язку з ДТП, яка сталася з вини ОСОБА_1

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 753/14205/16-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА СТАТТЕЮ 286 КК

Докази і доказування у кримінальних провадженнях за ст. 286 КК

Якщо медичні документи, на підставі яких сформовано висновок експерта про визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень та механізму їх утворення у результаті ДТП, були отримані у визначеному законом порядку, і сторона захисту не клопотала про надання доступу до цих документів або під час здійснення судового чи апеляційного провадження їй було надано можливість реалізувати право на ознайомлення з ними, то у такому разі невідкриття цих документів стороні захисту на стадії виконання ст. 290 КПК не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Обставини справи: вироком районного суду ОСОБА_1 було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК.

Апеляційний суд змінив вирок місцевого суду та пом'якшив ОСОБА_1 основне покарання, обравши його із застосуванням ст. 69 КК.

В основу обвинувачення ОСОБА_1, серед іншого, було покладено такий доказ, як висновок експерта (щодо виявлених тілесних ушкоджень у потерпілої ОСОБА_2).

Позиція ОП: скасовано ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1 і призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ОП: зважаючи на статті 22, 290, 412 КПК у їх взаємозв'язку, істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону може бути невідкриття слідчими органами стороні захисту висновку

експерта, що могло потягнути за собою визнання його недопустимим доказом на підставі ст. 87 зазначеного Кодексу. Разом із цим безспірно встановлена свідома добровільна мовчазна відмова сторони захисту від реалізації права заявляти клопотання про надання на стадії виконання ст. 290 КПК доступу до документів, які досліджував експерт, автоматично не ставить під сумнів допустимість висновку цього експерта. Більш того, таке право може бути реалізовано під час судового чи апеляційного розгляду кримінального провадження, що не суперечить меті ст. 6 Конвенції.

Як встановлено в цій справі, під час ознайомлення у порядку ст. 290 КПК з матеріалами досудового розслідування, у тому числі з даними проведеної експертизи, сторона захисту не порушувала питання про надання їй доступу до медичної документації, за результатами дослідження якої експертом було сформовано висновки. При цьому в ході судового розгляду захисник, посилаючись на те, що не оспорує згаданих висновків, відмовився від свого клопотання про призначення додаткової судово-медичної експертизи та заперечив необхідність допиту експерта. Про ненадання на ознайомлення медичних документів захисник заявив лише під час судових дебатів. Тому було відновлено судове слідство, допитано потерпілу ОСОБА_2, яка підтвердила факт добровільної передачі слідчому медичних документів, а прокурором також надано їх стороні захисту для ознайомлення. З'ясувавши, що документи слідчий отримав і передав експерту у спосіб, передбачений законом, місцевий суд, з яким погодився апеляційний, відхилив доводи сторони захисту про істотне порушення вимог вказаного Кодексу через незастосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Висновок: відсутність у матеріалах кримінального провадження медичних документів, на підставі яких сформовано висновок експерта, невідкриття цих документів стороні захисту на стадії виконання ст. 290 КПК, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону в аспекті ст. 412 вказаного Кодексу, автоматично не тягне за собою визнання експертного дослідження недопустимим доказом і скасування на підставі п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК судових рішень, якщо зазначені документи було отримано у визначеному законом порядку, і згадана сторона не клопотала про надання доступу до медичних документів або при здійсненні судового чи апеляційного провадження їй було забезпечено можливість реалізувати право на ознайомлення з такими документами.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 754/14281/17
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Схема ДТП, яку складено безпосередньо після цієї пригоди у межах оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення до внесення в ЄРДР відомостей про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК, може бути визнана допустимим доказом у кримінальному провадженні

Обставини справи: місцевий суд визнав невинуватим та виправдав ОСОБА_1 у зв'язку з недоведеністю вчинення ним злочину, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК. Місцевий суд, зокрема, визнав недопустимим доказом схему ДТП із фототаблицею до неї через те, що відповідна схема складена інспектором ВДАІ до внесення відомостей в ЄРДР. Визнання її недопустимим доказом потягло за собою відповідно до статей 86, 89 КПК визнання недопустимим висновку експерта, дані для проведення якої були отримані зі схеми пригоди, яка була визнана судом недопустимим доказом. Також недопустимим було визнано протокол слідчого експерименту, у якому теж містилося посилання на схему ДТП.

Апеляційний суд скасував вирок місцевого суду та постановив новий, яким ОСОБА_1 визнав винуватим за ч. 1 ст. 286 КК, призначив покарання у виді арешту на строк 5 місяців та звільнив ОСОБА_1 від відбування призначеного покарання у зв'язку із закінченням строків давності на підставі ч. 5 ст. 74, п. 2 ч. 1 ст. 49 КК. Апеляційний суд не погодився з судом першої інстанції про визнання схеми ДТП недопустимим доказом, а також, відповідно, висновок експерта та протокол слідчого експерименту, що разом з іншими доказами було покладено в основу обвинувачення ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК.

Позиція ККС: касаційну скаргу засудженого залишено без задоволення, а рішення апеляційного суду – без зміни.

Обґрунтування позиції ККС: схема ДТП підтверджує розміщення транспортних засобів безпосередньо після зіткнення. Як убачається з матеріалів кримінального провадження, схема ДТП була складена працівником ВДАІ відразу після цієї пригоди відповідно до Інструкції з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, затвердженої наказом МВС від 10.07.2015 № 842. Відомості до ЄРДР щодо ДТП було внесено наступного дня після встановлення факту отримання тілесних ушкоджень одним із водіїв. У своїх показаннях інспектор зазначив, що складав схему саме в рамках оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення за порушення правил дорожнього руху, оскільки про наявність тілесних ушкоджень (які відповідно до диспозиції ст. 286 КК є обов'язковою умовою для кваліфікації діяння за цією статтею) на час складання такої схеми ніхто із учасників ДТП не повідомляв. Схема ДТП була підписана всіма учасниками пригоди та свідками, які відповідно погодилися з даними, зазначеними у ній. Ураховуючи викладене, колегія суддів визнала схему ДТП належним та допустимим доказом у кримінальному провадженні.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 740/5033/15-к
можна ознайомитися за QR-посиланням*

Висновок експертизи, проведеної за клопотанням сторони захисту, може бути визнаний належним та допустимим доказом, якщо на час звернення сторони захисту з клопотанням про проведення експертизи ст. 242 КПК було передбачено таку можливість

Обставини справи: за вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 286 КК.

Місцевий суд, приймаючи таке рішення, визнав висновок судової автотехнічної експертизи недопустимим доказом, вказавши, що ця експертиза була проведена за клопотанням захисника, який самостійно звернувся до експертної установи за її проведенням.

Апеляційний суд залишив вирок місцевого суду без змін.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: висновок місцевого суду стосовно недопустимості висновку вказаної судової автотехнічної експертизи не відповідає вимогам процесуального закону, оскільки, ураховуючи положення ст. 5 КПК, на момент звернення сторони захисту до експерта ч. 1 ст. 242 КПК надавала можливість стороні захисту звертатися за проведенням експертизи у кримінальному провадженні, тоді як у новій редакції, яка діяла на момент судового розгляду, вказана стаття передбачала, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження (у редакції Закону від 03.10.2017 № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»). Суд апеляційної інстанції не зважив на викладене та не забезпечив стороні захисту можливості обстояти свою позицію під час апеляційного провадження.

*Детальніше з текстом постанови
у справі № 752/1498/14
можна ознайомитися за QR-посиланням*

VIII. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

8.1. Витяг з огляду рішень Європейського суду з прав людини за 2019 рік

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

II «ОСНОВОПОЛОЖНІ» ПРАВА

2.1.3. Ефективне розслідування³

Справа *Güzelyurtlu and Others v. Cyprus and Turkey*⁴ стосувалася зобов'язання Договірних держав співпрацювати в рамках міждержавних розслідувань. У справі йдеться про розслідування вбивства в січні 2005 року трьох громадян Кіпру турецького походження в частині Кіпру, підконтрольній уряду Кіпру. Підозрювані втекли в «Турецьку Республіку Північного Кіпру» («TRNC»). Органи державної влади Кіпру та «TRNC» проводили паралельні розслідування. Вони встановили вісім осіб підозрюваних: були видані національні та європейські ордери на арешт, а запити Red Notice (Red Notice – «Повідомленням з червоним кутом» Інтерполу є міжнародним повідомленням про осіб, які знаходяться в розшуку, і використовуються для встановлення місцезнаходження та арешту осіб, розшукуваних у межах розслідувань або для відбування покарання (прим. перекл.)) були передані Інтерполу.

Органи влади «TRNC» заарештували всіх підозрюваних до кінця січня 2005 року, але звільнили їх через декілька тижнів. Органи влади Кіпру відмовилися передавати матеріали справи органам влади «TRNC», домагаючись швидкої передачі підозрюваних «TRNC» шляхом посередництва UNFICYP (Миротворчі сили ООН на Кіпрі), а потім за допомогою запитів про видачу (посольство Туреччини в м. Афінах), які були повернені без відповіді.

З того часу обидва розслідування не були звершені. Заявники (родичі жертв) скаржилися відповідно до статей 2 та 13 Конвенції на нездатність Туреччини та Кіпру співпрацювати в розслідуванні.

б) Велика Палата Суду встановила, що Кіпр не порушив статтю 2 Конвенції (процесуальний аспект), оскільки він використовував усі доступні засоби, щоб домогтися видачі/екстрадиції підозрюваних із Туреччини (пункти 241–245), а

³ Див. також статтю 2 Конвенції (право на життя – зобов'язання захищати життя) вище, *Fernandes de Oliveira v. Portugal* [ВП], № 78103/14, рішення від 31 січня 2019 року і *Olewnik-Cieplińska та Olewnik проти Польщі*, № 20147/15, рішення від 5 вересня 2019 року

⁴ *Güzelyurtlu and Others v. Cyprus and Turkey* [ВП], № 36925/07, рішення від 29 січня 2019 року

також те, що він не був зобов'язаний передавати всі докази у справі або передавати провадження у кримінальній справі «TRNC» або Туреччині (пункти 246–255). Проте вона встановила, що Туреччина порушила статтю 2 Конвенції (процесуальний аспект) через її відмову співпрацювати з Кіпром, зокрема, не надаючи обґрунтовану відповідь на запити про видачу, подані її органами влади (пункти 258–266).

Велика Палата Суду розробила в цьому рішенні певні нові та важливі принципи, що стосуються обов'язку Договірних держав співпрацювати в контексті міждержавних кримінальних розслідувань.

(i) Справа надала Великій Палаті Суду можливість роз'яснити своє прецедентне право з питань юрисдикції (стаття 1 Конвенції) та сумісності *ratione loci* скарги відповідно до статті 2 Конвенції (процесуальний аспект), коли смерть настає за межами юрисдикції держави-відповідача. Оскільки смерть настала на території, що контролюється Кіпром і перебуває під його юрисдикцією, Туреччина стверджувала, що не мала «юрисдикційного зв'язку» з жертвами. Велика Палата Суду встановила існування юрисдикційного зв'язку з Туреччиною за двома підставами:

(а) Велика Палата встановила принцип, згідно з яким початок розслідування/ провадження стосовно смерті, яка настала за межами юрисдикції цієї держави, є достатнім для встановлення юрисдикційного зв'язку для цілей статті 1 Конвенції між цією державою та родичами жертви, які згодом розпочали справу відповідно до Конвенції. Цікавим є той факт, що Суд звертався до цього у зв'язку зі статтею 2 Конвенції у справах, в яких він уже застосовував подібний підхід або явно (*Aliyeva and Aliyev v. Azerbaijan*⁵), або в порядку презумпції (*Gray v. Germany*⁶). Суд також посилався *mutatis mutandis* на підхід, який раніше застосовувався у справі відповідно до статті 6 Конвенції, стосовно цивільного позову (*Markovic and Others v. Italy*⁷), звертаючи увагу на особливий та відокремлений характер процесуального зобов'язання щодо проведення ефективного розслідування, яке впливає зі статті 2 Конвенції (*Šilih v. Slovenia*⁸), здатний зобов'язати державу навіть тоді, коли смерть настала за межами її юрисдикції.

(б) Велика Палата Суду також уточнила, що, якщо не розпочато розслідування або провадження стосовно смерті за межами юрисдикції держави-відповідача, Суд повинен буде визначити, чи у будь-якому разі можливо встановити юрисдикційний зв'язок. Хоча процесуальне зобов'язання відповідно до статті 2 Конвенції, в принципі, може бути застосоване лише до країни, під юрисдикцією якої повинен бути знайдений померлий, «особливості» в цій справі обґрунтовували б відступ від цього підходу відповідно до принципів, викладених у справі *Rantsev v. Cyprus and Russia*⁹.

Кожної з цих двох підстав було достатньо для того, щоб Суд встановив юрисдикційний зв'язок із Туреччиною, накладаючи на неї процесуальний

5 *Aliyeva and Aliyev v. Azerbaijan*, № 35587/08, п.п. 56–57, рішення від 31 липня 2014 року

6 *Gray v. Germany*, № 49278/09, рішення від 22 травня 2014 року.

7 *Markovic and Others v. Italy* [ВП], № 1398/03, п.п. 54–56, ЄСПЛ 2006-XIV

8 *Šilih v. Slovenia* [ВП], № 71463/01, п. 159, рішення від 9 квітня 2009 року.

9 *Rantsev v. Cyprus and Russia*, № 25965/04, п.п. 243–244, ЄСПЛ 2010 (витяги).

обов'язок проводити розслідування згідно зі статтею 2 Конвенції: органи влади «TRNC» розпочали кримінальне розслідування відповідно до свого національного законодавства; існували «особливості», пов'язані із ситуацією на Кіпрі, на основі того факту, що, як відомо, підозрювані у вбивстві втекли на ту частину території Кіпру, яка перебувала під фактичним контролем Туреччини, а саме «TRNC», що перешкоджало Кіпру виконувати свої зобов'язання за Конвенцією.

(ii) Суд вперше встановив порушення статті 2 Конвенції відповідно до процесуального аспекту виключно на підставі відмови співпрацювати з іншою державою – справа, яка дозволяє Великій Палаті Суду визначити і, таким чином, розробляти обов'язок співпрацювати як складову частину процесуального зобов'язання, передбаченого статтею 2 Конвенції. Після перегляду справ, у яких Суд розглядав зобов'язання співпрацювати в транскордонному або транснаціональному контексті відповідно до статті 2 Конвенції (пункти 223–228) Суд констатував наступне:

232. У справах, в яких для забезпечення ефективності розслідування за фактом вбивства, яке сталося в межах юрисдикції Договірної Держави, потрібна участь більш ніж однієї Договірної Держави, Суд вважає, що унікальний характер Конвенції як договору колективного здійснення прав передбачає, як правило, зобов'язання з боку відповідних держав ефективно співпрацювати одна з одною для з'ясування обставин вбивства і притягнення винних до відповідальності.

233. Відповідно, Суд вважає, що стаття 2 Конвенції може покласти на органи влади обох держав-відповідачів двостороннє зобов'язання співпрацювати між собою, що включає в себе одночасно обов'язок звернутися за допомогою і обов'язок надати допомогу зі свого боку. Характер і обсяг цих зобов'язань будуть неминуче залежати від обставин конкретної справи. Проте Суд зазначив, що це зобов'язання співпрацювати може бути обумовлено лише вжиттям відповідних заходів, а не досягненням певного результату.

235. Це означає, що органи влади відповідних держав повинні вжити всіх можливих розумних заходів, щоб співпрацювати одна з одною, і сумлінно вичерпати можливості, пропоновані їм відповідними міжнародними документами, що стосуються взаємної правової допомоги і співробітництва у кримінальних справах .

236. Отже, процесуальне зобов'язання співпрацювати відповідно до статті 2 Конвенції слід тлумачити виходячи з міжнародних договорів або угод, що діють у відносинах між Договірними Державами, наскільки це можливо в рамках спільного і гармонійного застосування Конвенції і цих інструментів, яке не повинно призводити до протистояння або суперечностей між різними ними. У цьому контексті процесуальне зобов'язання співпрацювати буде порушено тільки тоді, коли держава, яка зобов'язана звернутися з проханням про співпрацю, не привела в дію належних механізмів співробітництва, передбачених відповідними міжнародними договорами, або коли запитувана держава належним чином не відповіла на таке звернення, або не змогла послатися на

законну підставу для відмови відповідно до цих міжнародних договорів про співробітництво.

Цікавим є той факт, що, застосовуючи ці принципи до особливого контексту екстрадиції та на підтримку виявлення порушення Туреччиною обов'язку співпрацювати, Суд зазначив, що обов'язок співпрацювати згідно зі статтею 2 Конвенції необхідно тлумачити в світлі Європейської конвенції про видачу правопорушників¹⁰ (зокрема, статті 18 цього акта), і тому таким обов'язком має бути передбачено встановлення зобов'язання держави розглядати та надавати аргументовану відповідь на будь-який запит про видачу від іншої Договірної Держави стосовно підозрюваних у вбивстві, які перебували в розшуку, або вбивств, які, як відомо, відбулися на її території або в межах її юрисдикції.

(iii) Наприкінці, Суд врахував особливу характеристику цієї справи: обов'язок співпраці охоплює Договірну Державу та фактично суб'єкта, що перебуває під ефективним контролем іншої Договірної Держави.

У такій ситуації та за відсутності офіційних дипломатичних відносин між двома відповідними Договірними Державами від Суду може вимагатися перевірка неофіційних або ad hoc каналів співробітництва, які використовуються відповідними державами за межами механізмів співпраці, передбачених відповідними міжнародними угодами, одночасно керуючись положеннями цих угод як вираження норм та принципів, які застосовуються в міжнародному праві. Це змусило Суд перевірити, чи вживали Кіпр та Туреччина всі обґрунтовані заходи для співпраці один з одним в рамках посередництва Контингенту Збройних сил ООН з підтримки миру на Кіпрі (UNFICYP), а також у світлі положень Європейської конвенції про видачу правопорушників та Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах¹¹ (Конвенції Ради Європи, ратифіковані обома державами-відповідачами), незалежно від того, чи застосовувалися ці угоди до особливих обставин справи та до ситуації на півночі Кіпру.

Щодо рівня співпраці, який вимагається відповідно до статті 2 Конвенції de facto від суб'єктів, по суті Суд вважає, що надання всіх матеріалів розслідування «TRNC» з можливістю використання доказів для цілей притягнення підозрюваних до відповідальності буде виходити за межі звичайної співпраці між поліцією або прокуратурою (порівняйте *Paşcu and Others v. Moldova and Russia*¹²) і, по суті, означало б передачу Кіпром кримінального провадження судам TRNC. У такій специфічній ситуації обов'язок співпрацювати згідно зі статтею 2 Конвенції не міг вимагати від Кіпру відмовитися від своєї кримінальної юрисдикції щодо вбивства, вчиненого на підконтрольній йому території, на користь судів, фактично створених на її території. Проте Суд не розглядав у цих висновках більш загальне питання співпраці у кримінальних справах з de facto визнаними або невизнаними суб'єктами та її законності згідно

¹⁰ Європейська конвенція про видачу правопорушників (Париж, 13 грудня 1957 року).

¹¹ Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах (Страсбург, 20 квітня 1959 року).

¹² *Paşcu and Others v. Moldova and Russia* [ВП], № 48787/99, п.п. 177 та 345, ЄСПЛ 2004-VII.

з міжнародним правом, зокрема щодо принципу невизнання (як це систематизовано в пункті 2 статті 41 Конвенції Проекту статей Комісії з міжнародного права про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння¹³).

У справі *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania*¹⁴ Суд встановив процесуальні зобов'язання держави після дорожньо-транспортної пригоди, в якій фізична особа зазнала ушкоджень, що загрожували її життю.

Заявник потрапив у дорожньо-транспортну пригоду на дорозі загального користування та отримав небезпечні для життя тілесні ушкодження. Кримінальне розслідування розпочиналося та припинялося тричі, востаннє – у зв'язку із закінченням строків давності. Заявник був залучений до цього кримінального провадження як цивільний учасник. Під час розгляду справи відповідно до Конвенції він переважно скаржився, посилаючись на статті 3, 6 та 13 Конвенції, на проведення кримінального розслідування та спосіб, у який слідчі органи поводитися з ним. Велика Палата також розглянула ці скарги згідно зі статтями 2 та 8 Конвенції. Стосовно проведення розслідування Велика Палата Суду визнала скарги відповідно до статей 3 і 8 Конвенції несумісними *ratione materiae*, що стаття 2 Конвенції застосовувалася, але не була порушена, що не було необхідно перевіряти ефективність розслідування відповідно до статті 13 Конвенції, а також те, що тривалість розслідування не порушила вимогу розумного строку, встановлену статтею 6 Конвенції. Він також визнав скаргу заявника відповідно до статті 3 Конвенції щодо поведінки органів влади під час розслідування неприйнятною. Стаття 6 Конвенції також не була порушена в частині скарги на відсутність доступу до суду для визначення його цивільних прав.

Це рішення заслуговує на увагу, оскільки воно роз'яснює, коли відбулася дорожньо-транспортна пригода, під час якої були отримані тілесні ушкодження, які загрожували життю, чи обумовлює це виникнення процесуальних зобов'язань у держави відповідно до статей 2, 3 або 8 Конвенції. Висновки Суду ґрунтувалися на двох основних елементах: правопорушення було вчинено ненавмисно, і не було жодних припущень щодо нездатності держави запровадити належну нормативну базу для гарантування безпеки та зменшення ризику на дорогах.

Тому скарги відповідно до статей 3 та 8 Конвенції були визнані несумісними *ratione materiae* з положеннями Конвенції.

Велика Палата Суду пояснила, що стаття 2 Конвенції застосовуватиметься до дорожньо-транспортної пригоди без смертельних наслідків, якщо «діяльність була небезпечною за своїм характером та поставила життя заявника в реальну

¹³ Проекти статей про відповідальність держав за міжнародно-неправомірні дії, Звіт Комісії з міжнародного права про роботу 53-ї сесії (2001), UN Doc. A / 56/10. Комісія з міжнародного права є допоміжним органом Генеральної Асамблеї ООН, діяльність якого спрямована на кодифікацію міжнародного права та його прогресивний розвиток (прим. перекл.).

¹⁴ *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania* [ВП], № 41720/13, рішення від 25 червня 2019 року. Див. також статтю 2 Конвенції (застосовність) вище та статтю 3 Конвенції (застосовність та нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження), пункт 1 статті 6 Конвенції (розумний строк) та статтю 8 Конвенції (право на повагу до свого приватного та сімейного життя, до свого житла та кореспонденції) нижче.

або неминучу небезпеку або якщо тілесні ушкодження, які зазнав заявник, серйозно загрожували життю». Травми необхідно оцінювати з огляду на їх «серйозність та наслідки», приклади яких були наведені у рішенні. Щодо оцінювання ризиків Велика Палата Суду наголосила на важливості належної нормативної бази для гарантування безпеки дорожнього руху. У разі зменшення рівня очевидності настання ризику від такої діяльності зростає рівень травматизму. В цій справі незалежно від того, чи можливо було вважати керування транспортним засобом особливо небезпечним видом діяльності, тілесні ушкодження заявника були визнані достатньо тяжкими для того, щоб становити серйозну небезпеку для його життя, тому стаття 2 Конвенції підлягала застосуванню.

Щодо змісту процесуального зобов'язання, передбаченого статтею 2 Конвенції, Суд повторив свій загальний підхід, який полягав у тому, що за обставин, коли тілесні ушкодження, які загрожують життю, були завдані ненавмисно, зобов'язання полягає лише в тому, щоб правова система надавала засіб судового захисту в цивільних судах, а не обов'язково розпочинала кримінальне розслідування, хоча це не перешкоджає національному законодавцеві запровадити кримінальне розслідування таких обставин. Потім Велика Палата Суду надала подальші роз'яснення. Якщо «з самого початку не було чітко встановлено», що смерть настала внаслідок нещасного випадку або іншої ненавмисної дії, і коли версія про вбивство принаймні може бути доведена на основі фактів, стаття 2 Конвенції вимагає проведення кримінального розслідування, яке б досягало мінімального рівня ефективності для того, щоб прояснити обставини смерті або отримання небезпечних для життя травм, таке розслідування органи влади повинні розпочинати відразу після того, як їм стає відомо про дорожньо-транспортну пригоду. Коли під час початкового розслідування було встановлено, що смерть або небезпечна для життя травма не були навмисними, цивільно-правовий засіб судового захисту вважатиметься достатнім.

У цій справі було розпочато кримінальне розслідування, і Суд не визнав його недостатнім. Разом з тим, неможливо стверджувати, що у межах правової системи, яку Суд застосував у цій справі, належним чином не розглянуто справу заявника, а отже, не встановлено порушення статті 2 Конвенції.

Обсяг процесуального зобов'язання держави співпрацювати з іншою державою, яка розслідує вбивство, вчинене в межах юрисдикції останньої, був предметом розгляду у справі *Romeo Castaño v. Belgium*¹⁵.

Батька заявників убили під час теракту, здійсненого організацією ЕТА в Іспанії в 1981 року. Троє осіб були пізніше визнані винними та засуджені. Четверта особа, N. J. E., уникла правосуддя і проживала в Бельгії. Суди Бельгії двічі відмовлялися виконувати європейські ордери на арешт (EAW), видані органами влади Іспанії стосовно N. J. E. Покладаючись на звіти СРТ (Комітет ООН проти катувань (приміт. перекл.)) (2012) та Комітету ООН з прав людини (2015), бельгійські суди висловили сумніви в тому, чи в державі, яка подає запит,

¹⁵ *Romeo Castaño v. Belgium*, № 8351/17, рішення від 9 липня 2019 року

режим тримання в одиночному ув'язненні осіб, підозрюваних у злочинах, пов'язаних з тероризмом, є сумісним із захистом прав Н. Ж. Е.

Під час розгляду справи відповідно до Конвенції заявники стверджували, що Бельгія порушила свої зобов'язання згідно зі статтею 2 Конвенції, перешкоджаючи Іспанії переслідувати Н. Ж. Е. у судовому порядку. Суд прийняв рішення на користь заявників. Рішення заслуговує на увагу з огляду на таке.

По-перше, Суд повинен був вирішити, чи належали заявники до юрисдикції Бельгії *ratione loci*. Держава-відповідач стверджувала, що між нею і вбивством батька заявників не існувало юрисдикційного зв'язку. Бельгія не відкривала розслідування вбивства за власною ініціативою, і той факт, що Н. Ж. Е. втік до Бельгії та проживав там, не був достатнім для створення такого юрисдикційного зв'язку.

Суд не погодився. Важливим є те, що він зауважив, хоча процесуальне зобов'язання, передбачене статтею 2 Конвенції, в принципі покладається на Договірну Державу, під юрисдикцією якої настала смерть, існування «особливих характеристик» може створювати процесуальне зобов'язання для третьої Договірної Держави, навіть якщо ця держава сама не розпочала розслідування смерті (див. у зв'язку з цим *Rantsev v. Cyprus and Russia*¹⁶, як це підтверджено в рішенні у справі *Güzelyurtlu and Others v. Cyprus and Turkey*¹⁷). Суд зазначив, що справа заявників мала такі особливі характерні риси: Н. Ж. Е. втік до Бельгії та проживав там; Бельгія та Іспанія взяли на себе зобов'язання співпрацювати в кримінальних справах у межах європейського ордеру на арешт (ЕАВ); а Іспанія, діючи в рамках цієї нормативної бази, звернулася до Бельгії з запитом про видачу Н. Ж. Е. На думку Суду, ці «особливі характерні риси» означали, що Бельгія взяла на себе процесуальне зобов'язання згідно зі статтею 2 Конвенції співпрацювати з органами влади Іспанії, зокрема щодо спроби здійснення розслідування причетності Н. Ж. Е. до вбивства батька заявників на їх території.

По-друге, стосовно обсягу процесуального зобов'язання Бельгії співпрацювати, Суд значною мірою покладається на обґрунтування Великої Палати Суду в п.п. 232–236 свого рішення у справі *Güzelyurtlu* та інші (п. 81 цього рішення), в тому числі із посиланням на такий принцип: зобов'язання співпрацювати між собою в його процесуальному аспекті буде порушене лише стосовно держави, яка повинна була звернутися за допомогою, проте вона не використала належних механізмів співробітництва згідно з відповідними міжнародними угодами; і стосовно держави, яка отримала запит про таку допомогу, однак вона не відреагувала належним чином або їй не вдалося навести законну підставу для відмови у такому співробітництві, яка вимагалася відповідно до цих документів.

По-третє, ця справа викликає особливий інтерес й у зв'язку з тим, що Суд повинен був вирішити два висвітлені питання в контексті Рамкового рішення Ради від 13 червня 2002 року про європейський ордер на арешт та процедури видачі між державами-членами – відповідний документ про співпрацю в цій

¹⁶ *Rantsev v. Cyprus and Russia*, № 25965/04, п.п. 243–244, ЄСПЛ 2010 (витяги).

¹⁷ *Güzelyurtlu and Others v. Cyprus and Turkey* [ВП], № 36925/07, п. 190, рішення від 29 січня 2019 року

справі. Розглядаючи по черзі кожне з цих питань, Суд констатував, що Бельгія належним чином відповіла на запит Іспанії про співробітництво. Важливо також зазначити, що бельгійські суди не застосовували «автоматично та механічно» принцип взаємної довіри, що лежить в основі системи європейського ордеру на арешт (ЕАВ) (див. у зв'язку з цим *Avotiņš v. Latvia*¹⁸ та *Pirozzi v. Belgium*¹⁹). Ці суди розмірковували над можливим ризиком порушення прав особи N. J. E. відповідно до статті 3 Конвенції, якби її утримували під вартою без права листування і спілкування з родичами (або захисником) після її видачі Іспанії, і дійшли висновку, що такий ризик існував. Приймаючи такі міркування щодо статті 3 Конвенції, які можуть становити «законну підставу» для відмови в запиті про співробітництво, Суд розглянув питання, чи існувала достатня фактична основа для обґрунтування стверджуваного національними судами ризику жорстокого поводження. Стосовно цього питання він зазначив, що бельгійським судам не вдалося проаналізувати ситуацію в Іспанії у 2016 році щодо тримання підозрюваних у тероризмі під вартою без права їх листування і спілкування з родичами (або захисником). На його думку, суди повинні були використати найновішу інформацію, а не покладатися на звіти СРТ за 2012 рік та UNHRC за 2015 рік. Крім того, важливим є й те, що Бельгія, як і інші країни, раніше без вагань видавала підозрюваних членів організації ЕТА в Іспанії в рамках системи європейського ордеру на арешт (ЕАВ). Важливо, що Бельгія не вимагала від Іспанії додаткової інформації щодо умов, у яких N. J. E. буде перебувати під вартою у випадку її видачі. Така інформація дозволила б органам влади Бельгії краще оцінити, чи існував реальний ризик порушення прав N. J. E. відповідно до статті 3 у випадку видачі особи.

ІІІ. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА

3.2. Розумні строки

У справі *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania*²⁰ Суд визначив процесуальні обов'язки держави, пов'язані з дорожньо-транспортною пригодою, в якій фізична особа зазнає ушкоджень, небезпечних для її життя. Заявник потрапив у автокатастрофу на проїзній дорозі загального користування та отримав небезпечні для життя травми. Кримінальне розслідування було розпочато та припинено тричі, останнє з яких було зумовлене закінченням встановлених строків. Заявник був цивільним позивачем у цих кримінальних провадженнях. Суд визнав, що стаття 2 Конвенції була застосовною, але вона не була порушена, а також що не було необхідності досліджувати питання ефективності розслідування згідно зі статтею 13 Конвенції та що тривалість розслідування не перевищувала вимогу розумного строку, передбаченого статтею 6 Конвенції. У

¹⁸ *Avotiņš v. Latvia* [ВП], № 17502/07, п.116, рішення від 23 травня 2016 року.

¹⁹ *Pirozzi v. Belgium*, № 21055/11, п. 62, рішення від 17 квітня 2018 року.

²⁰ *Nicolae Virgiliu Tănase v. Romania* [ВП], № 41720/13, рішення від 25 червня 2019 року. Див. вище статтю 2 Конвенції (застосовність та ефективне розслідування) та статтю 3 Конвенції (нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження або покарання), і статтю 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя) нижче.

цій справі кримінальне розслідування було розпочате, і Суд не визнав його недостатнім. Тому не можна стверджувати, що правова система, як вона була застосована в цій справі, не забезпечила належний розгляд справи заявника, а тому у ній не було встановлено порушення статті 2 Конвенції. Цікаво, що, встановивши, що тривалість розслідування (понад вісім років) не вплинула на його ефективність (*Mustafa Tunç and Fecire Tunç v. Turkey*²¹), Велика Палата Суду розглядала питання тривалості окремо відповідно до статті 6 Конвенції (*Frydlender v. France*²²), констатувавши, що це не спричинило порушення вимог розумного строку.

3.3. Презумпція невинуватості (пункт 2 статті 6 Конвенції)

У рішенні у справі *Carrefour France v. France*²³ Суд постановив, що покарання слід застосовувати лише до правопорушника у зв'язку з об'єднанням однієї компанії з іншою.

Провадження було розпочато щодо дочірньої компанії заявника за здійснення антиконкурентних дій. Поки тривало провадження у справі, компанія-заявник вирішила ліквідувати свою дочірню компанію без ліквідації самого бізнесу, тобто поглинути діюче підприємство із усіма активами та пасивами. Отже, компанія-заявник замінила об'єднане підприємство з урахуванням усіх його майбутніх контрактів і стала роботодавцем персоналу. Згодом у процесі антимонопольних процедур компанії-заявнику було наказано сплатити цивільний штраф у розмірі 60 000 євро за вчинення діянь, здійснених дочірньою компанією, діяльність якої вона продовжувала. Компанія-заявник подала скаргу, стверджуючи, що цей штраф порушив принцип, згідно з яким покарання слід застосовувати лише до правопорушника. Касаційний суд відхилив її скаргу, вважаючи, що, оскільки злиття призвело до економічної та функціональної безперервності діяльності колишньої компанії, рішення проти компанії, яка залишилась, стосовно порушень, вчинених у контексті діяльності об'єднаної компанії, не було несумісним із цим принципом.

Суд відхилив заяву як явно необґрунтовану. Це рішення заслуговує на увагу, оскільки Суд вперше розглядав, з огляду на принцип, що покарання слід застосовувати лише до правопорушника, конкретну ситуацію злиття однієї компанії з іншою через економічну та функціональну наступність об'єднаної компанії.

Раніше Суд мав нагоду застосовувати цей принцип, вивчаючи сумісність із пунктом 2 статті 6 Конвенції рішення щодо спадкоємців, яким були призначені штрафи кримінального характеру за вчинення податкових шахрайств, здійснених померлим (*E.L., R.L. and J.O.-L. v. Switzerland*²⁴; *A.P., M.P. and T.P. v. Switzerland*²⁵; див. також, за подібними питаннями, *Estate of Nitschke v.*

²¹ *Mustafa Tunç and Fecire Tunç v. Turkey* [ВП], № 24014/05, п. 225, рішення від 14 квітня 2015 року.

²² *Frydlender v. France* [ВП], № 30979/96, п. 43, ЄСПЛ 2000-VII.

²³ *Carrefour France v. France* (ухв.), № 37858/14, рішення від 1 жовтня 2019 року.

²⁴ *E.L., R.L. and J.O.-L. v. Switzerland*, рішення від 29 серпня 1997 року, Звіти про рішення та ухвали 1997-V.

²⁵ *A.P., M.P. and T.P. v. Switzerland*, рішення від 29 August 1997 року, Звіти про рішення та ухвали 1997-V.

Sweden²⁶ ; Silickienė v. Lithuania²⁷ ; and Lagardère v. France²⁸). Згідно зі статтею 7 Конвенції, відмовляючись покласти відповідальність компанії на її акціонерів, Велика Палата посилається на цей принцип, щоб запобігати конфіскації майна компаній-заявників за дії, пов'язані з кримінальною відповідальністю їх директорів (GIEM Srl v. Italy²⁹).

У цій справі Суд встановив, що застосування цивільного штрафу до компанії-заявника через дії, що спотворювали конкуренцію, вчинені об'єднаною компанією до злиття, не порушили принципу, що покарання слід застосовувати лише до особи, яка вчинила порушення.

Суд зауважив, що у випадку злиття однієї компанії з іншою діяльність об'єданого підприємства із усіма активами та пасивами переходить до компанії, що залишилась, і її акціонери стали акціонерами останньої. Отже, господарська діяльність, яку раніше здійснювала об'єднана компанія і яка була її основною діяльністю, продовжувалась тими, хто отримав користь від відповідної операції. Внаслідок безперервності діяльності однієї компанії щодо іншої об'єднана компанія насправді не була «іншою» по відношенню до компанії, яка залишилась.

Іншими словами, ситуація, спричинена злиттям однієї компанії з іншою, що тягне за собою економічну та функціональну безперервність об'єданого товариства, є винятком із принципу, що покарання слід застосовувати лише до порушника.

Суд, як і Генеральний Адвокат Касаційного суду, наголосив, що безумовне застосування цього принципу може спричинити негативну економічну відповідальність юридичних осіб, які зможуть ухилитися від будь-яких грошових санкцій лише шляхом таких операцій, як злиття. Таким чином, вибір, зроблений у французькому законодавстві, був зумовлений необхідністю забезпечення ефективності грошових санкцій, що суперечило б систематичним застосуванням до юридичних осіб принципу, що покарання слід застосовувати лише до правопорушника. Крім того, Суд зазначив, що підхід законодавства ЄС у галузі конкурентного права був подібним і викликаний тими ж проблемами: уникнути випадків ухилення компаніями від застосування до них санкцій Комісії лише тим фактом, що вони прийняли нову особу після юридичних чи організаційних змін; забезпечити ефективно виконання правил конкуренції.

3.4. Право на захист (пункт 3 статті 6 Конвенції) Достатній час та засоби для захисту (підпункт «b» пункту 3 статті 6 Конвенції)

Справа Sigurður Einarsson and Others v. Iceland³⁰ стосувалася ситуації, коли стороні захисту було відмовлено у доступі до даних та участі в їх електронному

²⁶ Estate of Nitschke v. Sweden, № 6301/05, п. 52, рішення від 27 вересня 2007 року.

²⁷ Silickienė v. Lithuania, № 20496/02, п. 51, рішення від 10 квітня 2012 року.

²⁸ Lagardère v. France, № 18851/07, п. 77, рішення від 12 квітня 2012 року.

²⁹ G.I.E.M. S.r.l. and Others v. Italy [ВІ], №№ 1828/06 та 2 інші, від 28 червня 2018 року.

³⁰ Sigurður Einarsson and Others v. Iceland, № 39757/15, рішення від 4 червня 2019 року.

фільтруванні стороною обвинувачення, коли остання збирала відповідну інформацію для розслідування.

Заявники обіймали керівні посади в банку, який був визнаний неплатоспроможним у результаті банківської кризи 2008 року в Ісландії. Вони були притягнуті до відповідальності за порушення ними зобов'язань з управління майном чи маніпуляції на ринку. Сторона захисту отримала доступ до документів, включених до матеріалів слідства, а також до матеріалів, відібраних із цих матеріалів та поданих до суду першої інстанції. Однак заявники скаржилися, що захисник не отримав доступ до величезного обсягу необроблених даних, зібраних стороною обвинувачення і не включених до матеріалів справи, що містила конкретну категорію даних, «позначених» в результаті пошуку за допомогою системи Clearwell e-Discovery. Крім того, вони стверджували, що захисник не зміг взяти участь в електронному фільтруванні цих даних стороною обвинувачення, та що їм було відмовлено у можливості проведення пошуку за допомогою системи Clearwell e-Discovery з метою виявлення доказів, які могли б бути виправдувальними.

Рішення заслуговує уваги із урахуванням наступного.

По-перше, воно роз'яснює зміст права мати відповідні можливості для підготовки стороною захисту величезного обсягу необроблених матеріалів, зібраних обвинуваченням і а ргіорі визнаних такими, що не стосуються справи. Для Суду зазначені дані були більше схожими на будь-які інші докази, які, можливо, існували, але які взагалі не були зібрані прокуратурою, ніж на докази, про які прокуратура знала, але які вона відмовилася розголошувати захисникові. Оскільки стороні обвинувачення насправді не було відомо про те, яким є зміст обсягу даних, то вона не мала жодної переваги перед стороною захисту, відмову в доступі до таких необроблених даних не можна вважати приховуванням доказів або їх «нерозголошенням» в класичному розумінні.

По-друге, щодо обробки та фільтрування таких матеріалів стороною обвинувачення, Суд визначив характер процесуальних гарантій, які мають бути забезпечені для сторони захисту від приховування інформації, що має значення для сторони захисту. Суд наголосив, що можливість вирішення відповідного питання судом є важливою гарантією при визначенні того, чи слід забезпечувати доступ до даних.

Також важливою гарантією процесу фільтрування було б забезпечення того, щоб сторона захисту отримала можливість брати участь у встановленні критеріїв для визначення того, що може мати значення для справи. Зокрема, що стосується доступу до проміжних результатів такого фільтрування, наприклад, до аналізу «позначених» документів, про які йдеться у цій справі, Суд підкреслив, що було б доречним дозволити стороні захисту мати можливість проведення пошуку потенційно виправдувальних доказів та що будь-яка відмова в наданні дозволу захисникові здійснювати подальші пошуки з-поміж «позначених» документів, в принципі, викликає питання, передбачене підпунктом «b» пункту 3 статті 6 Конвенції.

Разом з тим, цікавим є той факт, що Суд врахував такі чинники при оцінці справедливості судового провадження у цілому:

- чи вказали заявники на якесь конкретне питання, яке могло б бути з'ясовано під час подальших пошуків;
- чи заявники офіційно звернулися до суду з проханням отримати доступ до бази даних, зібраних стороною обвинувачення, або про проведення подальших пошуків;
- чи запропонували вони подальші слідчі заходи (наприклад, новий пошук із використанням конкретних ключових слів).

У цій справі Суд не визнав порушення пункту 1 та підпункту «b» пункту 3 статті 6 Конвенції, оскільки відсутність доступу до цих даних не була підставою для відмови заявникам у справедливому судовому розгляді, оскільки вони не надали будьякої конкретизації типу доказів, які вони шукали, і, що важливо, вони мали реальну можливість звертатись до суду із заявою про перегляд рішення.

IV. ІНШІ ПРАВА І СВОБОДИ

4.1. Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла і кореспонденції (стаття 8 Конвенції)

4.1.2. Приватне життя

У відповідь на перший запит Касаційного суду Франції згідно з Протоколом № 16 до Конвенції Суд надав консультативний висновок у квітні 2019 року. Питання, що розглядалося, стосувалось приватного життя дитини, народженої від сурогатної матері за кордоном і визнання правових відносин між цією дитиною та майбутньою матір'ю, яка не має генетичного зв'язку з дитиною.

У справі *Lopez Ribalda and Others v. Spain*³¹ Суд розвинув свою практику щодо права працівників на повагу до їхнього приватного життя на робочому місці та меж права роботодавця на здійснення відеоспостереження.

Заявники працювали касирами та помічниками продавців у супермаркеті. Щоб розслідувати певні втрати, які були виявлені, їх роботодавець вирішив встановити камери спостереження. Деякі камери, розміщені для зйомки входів і виходів магазину, були на виду, а інші були заховані та направлені на каси і зони касових апаратів. За змістом положень національного законодавства, а саме формально та чітко встановленої законодавчої бази, передбачені зобов'язання для особи, яка є відповідальною за системою відеоспостереження, навіть у публічному місці надавати попередню інформацію особам, за якими здійснюється спостереження за допомогою цієї системи. Однак заявників було повідомлено лише про видимі камери, а не про приховані; деяких заявників потенційно могло бути знято на камеру протягом робочого дня. Відеоспостереження тривало десять днів і припинилося, коли відеозаписи показали, що заявники крали речі. Вони були звільнені на підставі відповідних відеозаписів.

³¹ *Lopez Ribalda and Others v. Spain* [ВП], №№ 1874/13 та 8567/13, рішення від 17 жовтня 2019 року.

Велика палата встановила, що не було порушення статті 8 Конвенції. Судове рішення заслуговує на увагу, оскільки Судом вжиті при розгляді справи принципи, викладені в рішенні у справі *Bărbulescu v. Romania*³², щодо заходів відеоспостереження роботодавця на робочому місці, деякі з цих принципів стосувалися попереднього рішення у справі *Körke v. Germany*³³, яке фактично є подібним до цієї справи.

Таким чином, Велика Палата Суду встановила чинники, які слід враховувати при оцінці конкуруючих інтересів і пропорційності заходів відеоспостереження:

(i) Чи повідомлено працівника про можливість прийняття роботодавцем заходів відеоспостереження та про запровадження таких заходів, – хоча на практиці працівники можуть бути повідомлені різними способами, залежно від конкретних фактичних обставин кожної справи, сповіщення, як правило, має бути чітким щодо характеру моніторингу та надаватися до його запровадження.

Важливо, що Суд підкреслив, що ця вимога прозорості та пов'язаного з цим права на інформацію мають принциповий характер, особливо в умовах трудових відносин, коли роботодавець має значні повноваження щодо працівників та будь-якого зловживання цими повноваженнями слід уникати. Тому лише важлива вимога, що стосується захисту значних державних чи приватних інтересів, може виправдати відсутність попередньої інформації.

З іншого боку, Суд зазначив, що надання інформації особі, яка підлягає моніторингу, та її обсяг є лише одним із критеріїв, які слід враховувати для оцінки пропорційності такого роду заходів у певній справі. Однак якщо такої інформації бракує, гарантії, що впливають з інших критеріїв, будуть «ще більш важливими».

(ii) Обсяг моніторингу роботодавцем та ступінь втручання в приватне життя працівника – у цьому зв'язку будь-які обмеження у часі та просторі й кількості людей, які мають доступ до результатів, а також рівень конфіденційності у питанні, що є предметом спостереження, мають бути враховані. Важливим є те, що стосовно останнього фактору Суд уточнив, що очікування конфіденційності, яке може мати працівник, є дуже високим у місцях приватного характеру, наприклад, туалетах чи гардеробних, де підвищений захист чи навіть повна заборона відеоспостереження є виправданою. Він залишається високим у закритих робочих зонах, таких як офіси. Він явно нижчий у місцях, які є видимими чи доступними колегам або, як у цьому випадку, широкій громадськості.

(iii) Чи навів роботодавець законні підстави для виправдання моніторингу та його обсягу – чим більше нав'язливий моніторинг, тим «вагомим» має бути обґрунтування

Суд зазначив, що не може погодитися з тим, що, загалом, найменша підозра про присвоєння чи інше правопорушення з боку працівників може виправдати встановлення прихованого відеоспостереження роботодавцем. Саме існування обґрунтованої підозри у вчиненні серйозних проступків та ступінь виявлених

³² *Bărbulescu v. Romania*, № 61496/08, рішення від 5 вересня 2017 року (витяги).

³³ *Körke v. Germany* (ухв.), № 420/07, рішення від 5 жовтня 2010 року.

збитків можуть стати вагомим виправданням. Крім того, в ситуації, коли безперервне функціонування компанії загрожує не лише підозрі в недобросовісній поведінці одного працівника, а підозрі у злагоджених діях декількох працівників, оскільки це створює атмосферу недовіри у робочому просторі.

(iv) Чи можна було створити систему спостереження на основі менш нав'язливих методів та заходів – у цьому зв'язку слід проводити оцінку з огляду на конкретні обставини кожної справи щодо того, чи переслідувана роботодавцем мета могла бути досягнута через менший ступінь втручання в приватне життя працівника.

(v) Наслідки моніторингу для працівника – зокрема, слід враховувати використання результатів спостереження роботодавцем та чи використовувалися такі результати для досягнення зазначеної мети цього заходу.

(vi) Чи надані працівникові відповідні гарантії, особливо якщо операції з моніторингу мають нав'язливий характер – такі гарантії можуть включати надання інформації працівникам, яких це стосується, або представникам персоналу щодо встановлення та обсягу спостереження, оголошення такого заходу незалежному органу або можливість подання скарги.

Велика Палата Суду наголосила, що такі чинники мають застосовуватися з урахуванням специфіки трудових відносин та розвитку нових технологій, що може спричинити вжиття заходів, які дедалі більше втручаються у приватне життя працівників.

Ураховуючи обставини цієї справи, Велика Палата встановила, що втручання у приватне життя заявників не набуло високого ступеня серйозності й що міркування, якими виправдовувалось відеоспостереження, були вагомими. Враховуючи також значні гарантії, передбачені іспанською нормативно-правовою базою, включаючи інші засоби захисту, які заявники не використали, Велика Палата дійшла висновку, що національні органи влади не порушили своїх позитивних зобов'язань, передбачених статтею 8 Конвенції, які б перевищили їх свободу розсуду.

У рішенні у справі *Mifsud v. Malta*³⁴ Суд розглядав обов'язок надання генетичного зразка під час процедури встановлення батьківства. Заявнику було приблизно 88 років, коли жінка (якій на той момент було приблизно 55 років і яка вважала заявника своїм батьком) звернулася з цивільним позовом, щоб отримати дозвіл на тест на батьківство, згодом його було прийнято з моральних та фінансових причин. Цивільні суди передали цей позов до конституційного суду. Незважаючи на обов'язковість національного положення, про яке йдеться, ці суди перед тим, як вирішити питання щодо проходження тесту, детально розглянули факти та, зокрема, конкуруючі інтереси.

Заявник погодився, пройшов тест, який підтвердив, що він є батьком, і суд постановив змінити свідоцтво про народження жінки. Заявник скаржився, посилаючись на статтю 8 Конвенції, щодо вимоги пройти тест на встановлення батьківства. Суд дійшов висновку, що Конвенцію не було порушено.

³⁴ *Mifsud v. Malta*, № 62257/15, рішення від 29 січня 2019 року.

Більшість заяв, що стосуються тестів на встановлення батьківства, подаються ймовірними дочками або синами, які прагнуть встановити особи своїх батьків, або батьками, які бажають визнати батьківство або відмовитися від нього. Тому такі заяви позивачі подають у національному провадженні.

Вперше Суд розглянув скаргу саме відповідача у національному провадженні, щодо якого було виконано тест на батьківство, і, не встановивши порушення, Суд вперше визнав, що дійсно можна особу зобов'язати надати генетичний зразок успірному провадженні про встановлення батьківства. Питання до Суду полягало у тому, чи національні суди ставили правильні запитання та чи здійснювали адекватне врівноваження конкуруючих інтересів (фізичної цілісності та приватності батька проти морального та фінансового інтересу дитини у пізнанні її біологічної дійсності). Суд встановив (п. 77), що

«у цій справі, змусивши заявника пройти тест ДНК після необхідного врівноваження інтересів сторін у судовому провадженні, в якому заявник брав участь через захисника за власним вибором і в якому його права на захист були забезпечені так само, як права його опонента, національні суди встановили справедливий баланс між інтересами X. встановити батьківство та інтересом заявника не проходити тест ДНК».

Враховуючи існування в мальтійському праві обов'язкової вимоги, це рішення не стосується питання про будь-яке позитивне зобов'язання держави проводити такі обов'язкові тести, щоб позиція залишалась такою, яка була викладена у справі *Mikulić v. Croatia*³⁵: захист третіх сторін може перешкоджати їх змушенню проходити медичне тестування будь-якого виду, і система, яка не має можливості змусити передбачуваного батька пройти тест ДНК, може вважатися сумісною із зобов'язаннями, що випливають зі статті 8 Конвенції.

Проте цікаво зазначити міркування Суду в цьому рішенні. Зокрема, Суд зауважив, що стаття 8 Конвенції не «забороняє застосовувати медичну процедуру всупереч волі підозрюваного або всупереч волі свідка з метою отримання доказів», і що такі методи – у тому числі, як зазначав Суд, у цивільній сфері «самі по собі» не суперечать верховенству права та природній справедливості». Суд також зазначив «особливу важливість» у таких справах легітимної мети виконання позитивних зобов'язань держави, що виникають відповідно до статті 8 Конвенції стосовно дитини (прагнучи розкрити біологічну реальність її народження).

У справі *Beghal v. the United Kingdom*³⁶ Суд вирішував питання про повноваження держави щодо зупинення, обшуку та допиту на прикордонному контролі відповідно до антитерористичного законодавства.

Заявницею була громадянка Франції, яка зазвичай проживає у Сполученому Королівстві. Вона відвідала свого чоловіка, також громадянина Франції, у в'язниці в Парижі, де він чекав суду за обвинуваченням у тероризмі. Після повернення до Сполученого Королівства заявницю зупинили представники прикордонної служби в аеропорту. Діючи відповідно до повноважень, згідно з

³⁵ *Mikulić v. Croatia*, № 53176/99, ECHR 2002-I

³⁶ *Beghal v. the United Kingdom*, № 4755/16, рішення від 28 лютого 2019 року

Додатком 7 до Закону про запобігання тероризму від 2000 року, який застосовуються до осіб, які проходять через порти в'їзду та виїзду зі Сполученого Королівства, посадові особи повідомили заявниці, що їм потрібно поговорити з нею, щоб встановити, чи може вона бути «особою, яка має відношення до вчинення, підготовки або підбурювання до терористичних актів». Далі їй повідомили, що її не підозрюють у терористичній діяльності та не заарештовують. Заявницю та її багаж обшукали. Вона відмовилась відповідати на більшість запитань, які їй поставили. Приблизно через дві години їй сказали, що вона «може їхати». Згодом заявницю звинувачували у свідомому невиконанні обов'язку згідно з Додатком 7 через те, що вона відмовлялася відповідати на запитання, та в інших правопорушеннях. Зрештою, Верховний Суд відхилив вимоги заявниці щодо заходів, застосованих до неї³⁷.

У конвенційному процесі заявниця, серед іншого, скаржилася, що реалізація вищезазначених повноважень згідно з Додатком 7 порушила її права, гарантовані статтею 8 Конвенції. Суд погодився із заявницею, встановивши, що за відсутності належних гарантій втручання у її права не відбувалося «відповідно до закону». Наступні питання заслуговують на увагу

По-перше, Суд визнав (і Уряд погодився), що відбулося втручання у право заявниці на повагу до її приватного життя. Важливо, що Суд відрізняв ситуацію заявниці від «обшуку, до якого пасажери беззаперечно піддаються в аеропортах» (*Gillan and Quinton v. the United Kingdom*³⁸), встановивши, що повноваження згідно з Додатком 7, здійснені у справі заявниці, були явно ширшими, ніж імміграційні повноваження, яких можуть обґрунтовано очікувати мандрівники.

По-друге, Суд здійснив свій аналіз спірних повноважень в контексті законної потреби держав у боротьбі з міжнародним тероризмом і важливості контролю над міжнародним рухом терористів, повторивши, що держави користуються широкою свободою розсуду в питаннях, що стосуються національної безпеки. Суд підкреслив, що порти в'їзду та виїзду і прикордонний контроль неминуче забезпечують вирішальну координацію у виявленні та запобіганні руху терористів та/або припиненні терактів.

По-третє, це важливо, Суд вирішив, що гарантії, надані національним законодавством під час зупинення заявниці, були недостатніми для зменшення повноважень згідно з Додатком 7, щоб запропонувати їй адекватний захист від свавільного втручання в її право на приватне життя. Суд звернув увагу на дуже широкий розсуд, наданий органам влади у вирішенні питань, чи застосовувати і коли застосовувати повноваження (див. вище про спосіб зупинення заявниці). Має певне значення і те, що Суд не вважав, що відсутність вимоги обґрунтованої підозри стосовно того, що особа якимось чином була причетна до тероризму, саме собою робить здійснення повноважень у справі заявниці незаконним у значенні пункту 2 статті 8. Суд, наприклад, зазначив, що офіцерам, які

³⁷ Додатком 7 було внесено доповнення та зміни до процедури розгляду Верховним Судом скарги заявника. Законодавство про внесення змін, прийняте в 2014 році, передбачало суворіші гарантії. Верховний Суд розглянув скарги заявника із урахуванням змін відповідно до Додатку 7.

³⁸ *Gillan and Quinton v. the United Kingdom*, № 4158/05, п. 64, ECHR 2010 (витяги).

здійснюють контроль, було надано керівництво, і вони намагалися уточнити, коли можуть використовувати свій розсуд, щоб зупиняти окремих осіб. Проте, Суд встановив, що, під час зупинення заявниці Додаток 7 не міг вважатися сумісним з положеннями Конвенції з таких причин:

(i) особи могли бути піддані контролю до дев'яти годин максимум і були змушені відповідати на поставлені їм питання без права присутності адвоката;

(ii) відсутність будь-якого зобов'язання у офіцера, який здійснював контроль, щодо виявлення «розумної підозри», здається, може ускладнити судовий перегляд правомірності рішення щодо здійснення повноважень за Додатком 7;

(iii) хоча використання повноважень підлягало незалежному нагляду з боку Незалежного рецензента законодавства про тероризм, Суд не вважає, що такий нагляд був здатний компенсувати недостатні гарантії, які застосовуються до функціонування запровадженого Додатком 7 режиму.

У справі *Altaу v. Turkey* (no. 2)³⁹ Суд постановив, що усне спілкування між адвокатом та його клієнтом охоплюється поняттям «приватне життя».

Заявник відбував покарання у виді довічного позбавлення волі. З вересня 2005 року він проводив консультації зі своїм адвокатом у присутності офіцера в'язниці. Цей захід був санкціонований судом, коли було виявлено, що адвокат діяла у спосіб, несумісний зі стандартами її професії, намагаючись надіслати заявнику читання матеріалів, які не стосувалися його прав на захист. У конвенційному процесі заявник стверджував, що обмеження конфіденційності його консультацій зі своїм адвокатом є несумісним з його правами, передбаченими статтею 8 Конвенції. Суд погодився. Це рішення варте уваги, оскільки Суд вперше вирішив, що усне спілкування особи зі своїм адвокатом у рамках правової допомоги потрапляють у сферу приватного життя, оскільки мета такої взаємодії – дозволити цій особі інформувати про рішення стосовно його / її життя. Таким чином, Суд зазначив у зв'язку з цим (п. 49):

«Частіше за все інформація, що передається адвокату, стосується інтимних та приватних або делікатних питань. Таким чином, як у контексті допомоги у цивільних чи кримінальних судових справах, так і в контексті звернення до загальної юридичної консультації особи, які звертаються до адвоката, можуть обґрунтовано очікувати, що їх спілкування є приватним і конфіденційним».

Хоча право на конфіденційне спілкування з адвокатом не є абсолютним, будь-яке втручання в це право має бути виправданим відповідно до вимог пункту 2 статті 8 Конвенції. У справі заявника Суд визнав, що оскаржуване обмеження не відповідало першій складовій тесту – «відповідно до закону». Суд зазначив, що національний суд наклав обмеження у відповідь на спробу адвоката надіслати заявнику матеріали для ознайомлення, які не були пов'язані з правом на захист. Однак перехоплення листування виключно через те, що воно не стосувалося права на захист, не було передбачено законом, на який посилається національний

³⁹ *Campbell v. the United Kingdom*, рішення від 25 березня 1992 року, п. 46, Series A no. 233.

суд як на підставу для обмеження конфіденційності проведення консультацій з адвокатом. Для Суду спосіб тлумачення та застосування відповідного закону до обставин справи заявника був явно необґрунтованим і, таким чином, не був передбачуваним у розумінні пункту 2 статті 8 Конвенції.

Захист приватного життя у разі неправильної ідентифікації особи, зображеної на фотографії, вперше було розглянуто у рішенні у справі *Vučina v. Croatia*⁴⁰.

У журналі про спосіб життя з загальнонаціональним тиражем було опубліковано фотографію заявниці, яка відвідувала популярний музичний концерт. Підпис під фото неправильно визначив заявницю дружиною тодішнього мера міста, де відбувався концерт. Заявниця подала цивільний позов до власника журналу, вимагаючи відшкодування збитків у зв'язку з помилковим маркуванням її фотографії. Вона стверджувала, зокрема, що, з огляду на суперечливий публічний доступ до інформації про життя мера вона зазнала ряд хоча і незначних, але все-таки негативних наслідків для своєї репутації після публікації. Національні суди відмовили у задоволенні її позовних вимог у повному обсязі, заявивши про відсутність підстав для задоволення вимог про присудження грошової компенсації. Зокрема, оскільки прізвище дружини мера не згадувалось у негативному контексті, і оскільки вона не сприймалася суспільством як суперечлива особа, оскаржена помилка в підписі до фотографії не становила порушення права заявниці на приватне життя.

Ця справа заслуговує на увагу, ураховуючи два аспекти

(i) Згадана справа є першою справою, коли передбачуване порушення позитивних зобов'язань, що виникають згідно зі статтею 8 Конвенції, стосувалося неправильної ідентифікації особи, відображеної на опублікованій фотографії, а не через публікацію самої світлини (у контексті нещодавно встановлених загальних принципів щодо права особи на захист свого зображення (див. *López Ribalda and Others v. Spain*⁴¹).

(ii) Крім того, Суд вжив потрійний критерій до питання застосовності статті 8 *ratione materiae* і, зокрема, до питання про наслідки для особистого життя та честі / репутації заявника, встановленого підходу у справі *Denisov v. Ukraine*⁴² у контексті трудового спору. Палата навела низку факторів, за допомогою яких можна визначити вплив на цього заявника: спосіб отримання фотографії; характер публікації; мета, для якої була використана фотографія, і як її можна було використовувати згодом; наслідки опублікування фотографії для заявника (фактори, що мають походження із обставин справи *Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France*⁴³, зазначені у проекті рішення). Застосувавши ці критерії, Суд дійшов висновку, що, хоча помилкова неправильна ідентифікація і могла спричинити певний стрес для заявниці, проте рівень серйозності, пов'язаний з помилковим маркуванням її фотографії, та незручності, які вона зазнала, не спричиняли жодних порушень відповідно до статті 8 Конвенції чи то

⁴⁰ *Vučina v. Croatia* (ухв.), № 58955/13, рішення від 31 жовтня 2019 року.

⁴¹ *López Ribalda and Others v. Spain* [ВП], №№ 1874/13 та 8567/13, п. 89, рішення від 17 жовтня 2019 року.

⁴² *Denisov v. Ukraine* [ВП], № 76639/11, п. 92, рішення від 25 вересня 2018 року

⁴³ *Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France* [ВП], № 40454/07, п.п. 86–87, ECHR 2015 (витяги).

в контексті захисту її іміджу, чи захисту її честі та репутації. Отже, стаття 8 Конвенції не застосовується до фактичних обставин справи, тому заява була визнана несумісною *ratione materiae* з положеннями Конвенції.

4.1.3. Сімейне життя

Справа *Strand Lobben and Others v. Norway*⁴⁴ стосувалася недоліків під час ухвалення рішення за результатами розгляду справи про усиновлення уразливої дитини прийомними батьками. Заявниками у справі були мати та її син. Через чотири дні після народження сина вони переїхали до соціальної установи [притулку матері та дитини]. Упродовж трьох тижнів мати відкликала згоду залишитися в цьому закладі в результаті серйозних побоювань, висловлених керівництвом установи щодо її здатності опікуватися сином, до дитини було вжито невідкладний захід – поміщення до закладу патронатного виховання. Видаючи остаточний наказ про встановлення догляду, суди обмежили доступ матері до сина до шести відвідувань тривалістю по 2 години щороку, що згодом було скорочено до чотирьох відвідувань по 2 години. Приблизно через три роки, всупереч її волі, мати була позбавлена батьківських прав, а прийомні батьки змогли усиновити її сина. Національні суди встановили, що особливі причини існували для надання згоди на запропоноване усиновлення. Тоді як загальний стан матері покращився (вийшла заміж і народила доньку, яку вона, як виявилось, мала можливість доглядати), вона не змогла у повному обсязі досягнути потреби свого сина, який вимагав спеціального догляду, і який, на думку кількох експертів, був вразливою дитиною та потребував багато тиші, охорони та підтримки, і усиновлення дало б синові, який був закріплений за своїми прийомними батьками, почуття безпеки.

Велика Палата дійшла висновку, що було порушено статтю 8 Конвенції.

Рішення Великої Палати варте уваги з огляду на те, що принципи, розроблені у справах *Olsson v. Sweden* (no. 1)⁴⁵, *Johansen v. Norway*⁴⁶ та *K. and T. v. Finland*⁴⁷, були застосовані, зокрема, і у цій справі, а саме ті, що стосуються позитивного зобов'язання вжити заходів для сприяння якнайшвидшому воз'єднанню сім'ї, що є обґрунтованим зобов'язанням, яке покладається на органи державної влади з поступовим рівнем зростання з початку періоду встановлення опіки, завжди за умови, що вона буде пропорційною до обов'язку враховувати найкращі інтереси дитини.

Вирішення основного питання Великою Палатою Суду стосувалося того, чи був процес прийняття рішень, що веде до зняття батьківської відповідальності та усиновлення таким, що забезпечує врахування всіх поглядів та інтересів заявників і чи супроводжувались гарантіями, які були співмірними з небезпекою втручання та серйозністю інтересів, що розглядаються. Встановивши помилку в

⁴⁴ *Strand Lobben and Others v. Norway* [ВП], № 37283/13, від 10 вересня 2019 року

⁴⁵ *Olsson v. Sweden* (№ 1), рішення від 24 березня 1988 року, Series A no. 130.

⁴⁶ *Johansen v. Norway*, рішення від 7 серпня 1996 року, Звіти рішень й ухвал 1996-III.

⁴⁷ *K. and T. v. Finland* [ВП], № 25702/94, ECHR 2001-VII.

процесі прийняття рішень і, як наслідок, порушення статті 8 Конвенції, Велика Палата визначила низку недоліків.

По-перше, Велика Палата встановила, що національні органи влади не дотримуються справжнього балансу між інтересами дитини та інтересами її біологічної родини, більше зосереджують увагу на інтересах дитини, не розглядаючи серйозно будь-яку можливість возз'єднання дитини з її біологічною родиною. Наприклад, зазначено, що метою контактних сеансів було ознайомлення дитини з її предками, а не сприяння подальшому поверненню біологічній матері. Не зовсім сприятливим був спосіб організації цих контактних сеансів із тим, щоб заявники могли вільно зв'язуватися між собою, і хоча контактні сеанси часто не відбувалися належним чином, не було також й альтернативних механізмів.

По-друге, оцінка навичків матері по догляду за дитиною, яка має особливе значення для національних судів, вважається помилковою з огляду на такі причини. Відповідні звіти експертів, замовлені на більш ранніх етапах розгляду, були датовані двома роками раніше, коли було прийняте оскаржуване рішення. Лише один із цих звітів фактично ґрунтувався на взаємозв'язку між заявниками, а потім двічі на інших підставах. У будь-якому випадку лише обмежені докази можуть бути отримані внаслідок не тісних контактів, які були між заявниками під час розміщення дитини у сім'ї для виховання. Крім того, органи державної влади не взяли до уваги потенційне значення нового статусу матері в сім'ї (її шлюб і народження другої дитини). Водночас, відсутність в цих обставинах нового експертного аналізу суттєво обмежили фактичну оцінку її навичків по догляду за дитиною у відповідний час.

По-третє, пояснення національних судів щодо особливих потреб та вразливості дитини були недостатніми, враховуючи серйозність інтересів, про які йде мова. Зокрема, не було надано пояснень стосовно того, як уразливість сина все ще зберігається, незважаючи на те, що він перебував у прийомній сім'ї з трирічного віку. Крім того, ступінь вразливості дитини не був предметом аналізу, окрім короткої характеристики експертів, що він легко піддавався стресу та потребує багато тиші, охорони та підтримки.

Рішення у справі *Guimon v. France*⁴⁸ стосувалося відмови у наданні дозволу особі, яка позбавлена волі за вчинення терористичних злочинів, на короткочасний виїзд за межі установи виконання покарань під охороною, щоб віддати шану своєму батькові, який нещодавно помер. Заявниця, член терористичної організації ЕТА, перебувала під вартою одинадцять років за вчинення серйозних терористичних злочинів, коли вона подала клопотання про надання дозволу на короткочасний виїзд за межі установи виконання покарань, аби виїхати до похоронного будинку із метою віддати шану батькові, який нещодавно помер. Вона не бачилася з ним п'ять років, оскільки він не міг відвідати її у в'язниці, враховуючи його поганий стан здоров'я та те, що в'язниця знаходилася далеко від його місця проживання. Заявниця подала клопотання

⁴⁸ *Guimon v. France*, № 48798/14, рішення від 11 квітня 2019 року.

негайно, було надано шість днів для організації виїзду під охороною. Її клопотання було відхилено з логістичних причин, як і всі її звернення.

Справа є цікавою із урахуванням того, що вона доповнює та роз'яснює прецедентну практику щодо надання дозволу на короткочасний виїзд за межі установи виконання покарань під охороною для відвідування похорон (*Płoski v. Poland*⁴⁹; *Kubiak v. Poland*⁵⁰; *Kanalas v. Romania*⁵¹), трансплюючи відповідний аналіз принципу пропорційності у контексті тероризму.

Суд дійшов висновку, що порушення статті 8 Конвенції не відбулося.

Він зазначив, що, на думку судових органів, конвоювання має бути особливо надійним, враховуючи кримінальне досє заявниці (її було притягнуто до кримінальної відповідальності за терористичну діяльність, вона відбувала призначене покарання у виді тримання під вартою і продовжувала заявляти про своє членство в ЕТА); контекст, у якому від'їзд потрібно було б організувати (повернення засудженої активістки Басків до країни Басків, де вона мала велику підтримку); та фактичні підстави, такі як географічна відстань, що складала майже 650 км.

Суд не вбачав причин для сумніву в утвердженні Уряду про те, що наявний час був недостатнім, щоб організувати конвоювання офіцерами, спеціально навченими для переведення та нагляду за в'язнем, засудженим за терористичні злочини, та організувати попереднє обстеження приміщення. Тому відмова не була непропорційною до переслідуваних легітимних цілей, які полягали у запобіганні ризику втечі, порушення громадського порядку, забезпеченні громадської безпеки та запобіганні безладу і злочинності.

8.2. Витяг з огляду рішень Європейського суду з прав людини за 2020 рік

*перевірити актуальність
витягів завжди можна
за QR-посиланням*

СТАТТЯ 2 КОНВЕНЦІЇ (ПРАВО НА ЖИТТЯ)

МАКУШЯН AND МИНАСЯН v. Azerbaijan and Hungary (№ 17247/13)

Обставини справи

Справа стосувалася помилування Президентом Азербайджану особи, засудженої за вчинення вбивства (Р. С.), та її звільнення після переведення з

⁴⁹ *Płoski v. Poland*, № 26761/95, рішення від 12 листопада 2002 року

⁵⁰ *Kubiak v. Poland*, № 2900/11, рішення від 21 квітня 2015 року.

⁵¹ *Kanalas v. Romania*, № 20323/14, рішення від 6 грудня 2016 року.

Угорщини до Азербайджану для відбуття невідбутої частини призначеного покарання.

Заявниками у справі є двоє громадян Вірменії, Х. М. та С. М. (помер на час розгляду справи Судом), які народились у 1975 та 1958 роках відповідно. Вдова С. М. та двоє їхніх дітей виявили бажання підтримувати заяву в Суді замість нього.

У 2004 році Х. М. та племінник С. М. (Г. М.), обидва військовослужбовці Вірменії, вивчали курс англійської мови в м. Будапешт, організований та проведений за програмою НАТО «Партнерство заради миру». До проходження курсу були залучені по два учасники з усіх колишніх радянських держав, включаючи Республіку Азербайджан.

Під час курсу Р. С., військовослужбовець Азербайджану, вбив племінника С. М., поки той спав, відрубавши йому голову сокирою. Р. С., до того як його заарештували працівники правоохоронних органів Угорщини, також намагався проникнути в кімнату Х. М.

Р. С. був засуджений угорськими судами за жорстоке та умисне вбивство і замах на вбивство до довічного ув'язнення з можливістю умовного звільнення через 30 років.

Під час кримінального провадження факт щирого каяття Р. С. не було підтверджено. Засуджений заявив, що вбив племінника С. М. через його вірменське походження і тому, що інші особи з Вірменії, які були слухачами курсу, спровокували його і знущалися над ним.

У 2012 році на запит органів державної влади Р. С. був переведений до Азербайджану відповідно до Конвенції Ради Європи про передачу засуджених осіб для відбуття решти призначеного покарання.

Однак після повернення до Азербайджану Р. С. повідомили, що він був помилуваний Президентом і звільнений від кримінальної відповідальності. На публічній церемонії Р. С. також підвищили у військовому званні (до звання майора), надали службове житло та виплатили заборгованість із заробітної плати за вісім років.

Оцінка Суду

Чи є Азербайджан відповідальним за вбивство Г. М. та замах на Х. М. за матеріальним аспектом статті 2 Конвенції?

Суд підкреслив, що чинний стандарт за міжнародним правом встановлює дуже високий поріг відповідальності держави за дії, які в протилежному випадку не були віднесені до її відповідальності в момент їх вчинення. Зокрема, встановлення відповідальності держави за міжнародним правом має полягати у «визнанні» та «прийнятті», а не лише «схваленні» та «підтриманні» таких дій.

Дії уряду Азербайджану загалом, включно з рішенням про помилування Р. С., його підвищенням, присудженням йому виплати заборгованості із заробітної плати та надання права користування квартирою, чітко й безумовно демонстрували «схвалення» та «підтримання» щодо дій Р. С.

Таке схвалення було відображено в наданих заявниками твердженнях різних азербайджанських посадовців та інших осіб, які висловлювали особисте схвалення поведінки Р. С., його переведення та/або помилування. Суд погодився, що більшість таких тверджень, а також спеціальний розділ на вебсторінці Президента Азербайджану з листами вдячності Президенту за помилування Р. С., були особливо тривожними, оскільки вони прославили Р. С. як національного героя за вчинення ним жорстоких злочинних діянь.

Проте Суд не був переконаний у тому, що Азербайджан «чітко та безумовно» «визнав» і «прийняв» як «власні» жакливі дії Р. С., які були частиною приватного / особистого рішення. До того ж напад було вчинено вночі, поза межами навчального часу, і не було переконання в тому, що він вчинив ці злочини за наказами своїх керівників.

Суд не був переконаний у тому, що ці неприпустимі й такі, що не відповідають статусу Р. С. як військового офіцера, приватні дії могли бути передбачені його командуванням, або що Азербайджан мав бути відповідальним за них згідно з міжнародним правом, тому що Р. С. був агентом цієї держави.

З матеріалів справи також не вбачалось того, що порядок призову до складу військових сил та контролю їх придатності до служби на час направлення Р. С. до місії в Угорщині був неналежним.

Підкресливши, що така оцінка ґрунтується на основі надзвичайно суворих стандартів, встановлених міжнародним правом, ЄСПЛ дійшов висновку про відсутність порушення Азербайджаном матеріального аспекту статті 2 Конвенції.

Чи виконав Азербайджан свій обов'язок за процесуальним аспектом статті 2 Конвенції щодо забезпечення виконання покарання Р. С. ?

ЄСПЛ дійшов висновку, що Азербайджан взяв на себе відповідальність за виконання покарання Р. С. у виді позбавлення волі після його передачі, і з цього моменту йому було запропоновано надати адекватну відповідь на вчинення злочину одним із його громадян на ґрунті етнічної належності в іншій країні. Враховуючи надзвичайно напружену політичну ситуацію між Азербайджаном та Вірменією, органи влади мали проявляти ще більшу обережність. Однак замість виконання покарання Р. С. його було звільнено, і з ним поводитись як з невинною або неправомірно засудженою особою, наділили благами, надання яких не було підкріплене жодними нормами національного законодавства.

Крім того, Суд не вважає переконливими наведені урядом Азербайджану підстави для негайного звільнення Р. С. Що стосується стверджуваної несправедливості кримінального провадження, то Суд дійшов висновку, що справу Р. С. розглядали суди Угорщини двох рівнів, які ухвалили належним чином обґрунтовані рішення.

У будь-якому разі, якби Р. С. вважав судове провадження над ним несправедливим, він міг подати до ЄСПЛ заяву проти Угорщини після того, як провадження проти нього було завершено, але не зробив цього.

Що стосується особистої історії та психічних розладів Р. С., то вони навряд чи можуть виправдати неспроможність азербайджанських органів влади

покарати одного зі своїх громадян за вчинення злочину на ґрунті ненависті. Його психічний стан під час судового провадження в Угорщині ретельно оцінили медичні експерти, які дійшли висновку про здатність Р. С. на той час розуміти значення і наслідки своїх дій.

Дійсно, наступне рішення про підвищення Р. С. у військовому званні явно свідчило про те, що азербайджанські органи влади визнали його придатним для продовження військової служби, отже, він не страждав на серйозну психічну хворобу.

Фактично Р. С. в Азербайджані не було покарано за вчинення злочинів проти громадян Вірменії.

Це не було сумісним з обов'язком Азербайджану за статтею 2 Конвенції в ефективному запобіганні вчиненню злочинів, що ставлять під загрозу життя інших осіб.

Суд, таким чином, дійшов висновку про порушення процесуального аспекту статті 2 Конвенції Азербайджаном.

Чи мало місце невиконання Угорщиною обов'язку за статтею 2 Конвенції у забезпеченні Р. С. можливості відбувати покарання навіть після того, як він залишив країну?

По-перше, Суд зазначив, що угорські органи влади дотримувались процедури, викладеної в Конвенції Ради Європи про передачу засуджених осіб, під час екстрадиції Р. С.

Суду не було надано жодних доказів того, що угорські органи влади безумовно знали чи мали знати про те, що азербайджанські органи влади звільнять Р. С.

Дійсно, враховуючи тривалість перебування Р. С. в угорській в'язниці, Суд не побачив того, як органи влади цієї країни могли зробити щось більше, ніж поважати процедуру та дух Конвенції про передачу і вірити, що інша держава Ради Європи буде діяти добросовісно.

Таким чином, порушення Угорщиною процесуального аспекту статті 2 Конвенції немає.

Чи відіграло роль вірменське етнічне походження жертв Р. С. у заходах, вжитих азербайджанськими органами влади після його повернення?

Суд підкреслив, що факт належності жертв до Вірменії був єдиним мотивом злочинних дій Р. С., як встановили угорські суди. Таким чином, етнічна складова його злочинних діянь була повністю розслідувана Угорщиною, і Суд не вбачає підстав для сумніву у висновках судів.

Крім того, Суд був переконаний, що заявники керувалися досить переконливими доказами того, що вжиті Азербайджаном заходи стосовно Р. С. були мотивовані расизмом. Зокрема, Р. С. помилувано після його повернення, без будь-якого явного офіційного клопотання, процесу чи провадження. Крім того, його підвищили у званні та надали заохочення, які, за відсутності правового підґрунтя, були сприйняті як заохочення його поведінки.

До того ж Суд ще раз зазначив про твердження азербайджанських посадових осіб, за якими Р. С. є патріотом та героєм, і про створення на вебсторінці Президента розділу, присвяченого Р. С.

Суд висловив своє співчуття з приводу того факту, що більшість із цих тверджень висловлювали особливу підтримку вчинених Р. С. злочинів, які прямо спрямовані проти вірменських солдатів, та дійшов висновку, що саме існування зазначеного розділу на вебсторінці Президента свідчить про те, що Р. С. було помилувано у зв'язку з етнічним умислом його нападу.

Два твердження, наданих урядом Азербайджану, які, з одного боку, заперечують, що дії Р. С. були схвалені на офіційному рівні, а його самого не було визнано героєм у державі, не були достатніми для спростування переважної кількості доказів заявників про те, що різні дії, що призвели до фактичного непокарання Р. С. в сукупності з прославленням вчиненого ним надзвичайно жорстокого злочину, мали причинний зв'язок з етнічним походженням жертв.

Уряд не спромігся спростувати аргументовані твердження заявників про дискримінацію, у зв'язку із чим ЄСПЛ констатував порушення Азербайджаном статті 14 Конвенції разом зі статтею 2 Конвенції.

Чи виконали уряди Азербайджану та Угорщини обов'язок з розкриття / надання документів?

Заявники скаржилися, що обидва уряди не надали документів за їх запитом, посилаючись, зокрема, на Указ Президента Азербайджану про помилування Р. С. і протоколи зустрічей Президента та його вказівки стосовно Р. С.

Суд дійшов висновку, що, всупереч цьому, обидва уряди надали документи, запитовані Судом, у встановлений строк, включно з рішенням Президента про помилування. Суду не було відомо про будь-який додатковий документ, який уряд міг би надати для належного та ефективного розгляду справи заявників, проте не зробив цього.

Жоден з урядів-відповідачів не відмовлявся від співробітництва із Судом, у зв'язку з чим порушення статті 38 Конвенції не було.

Висновок

Відсутність порушення статті 2 Конвенції (право на життя) Азербайджаном у матеріальному аспекті. Порушення статті 2 Конвенції Азербайджаном у процесуальному аспекті. Відсутність порушення статті 2 Конвенції Угорщиною у процесуальному аспекті. Порушення Азербайджаном статті 14 Конвенції (заборона дискримінації) у поєднанні зі статтею 2 Конвенції. Відсутність порушення урядами Азербайджану та Угорщини статті 38 Конвенції.

Рішення ухвалене Палатою 26 травня 2020 року й набуло статусу остаточного 12 жовтня 2020 року.

TËRSHANA v. Albania (№ 48756/14)

Обставини справи

Справа стосувалася нападу на заявницю у 2009 році, що мало наслідком її знівечення внаслідок обливання верхньої частини тіла кислотою невстановленою особою. Заявниця підозрювала, що такі дії вчинив її колишній чоловік, якого вона звинувачувала у домашньому насильстві.

Заявниця у справі, Д. Т., є громадянкою Албанії, яка народилася у 1984 році й проживає в м. Тирана (Албанія).

29 липня 2009 року заявниця йшла вулицею міста зі своїми колегами, коли невідома особа напала на неї і облила її кислотою. Заявницю доставили до лікарні у критичному стані, 25 відсотків її тіла було знівечено у результаті опіків. Невдовзі після нападу заявниця поїхала до Італії для проходження спеціалізованого медичного лікування; їй було проведено щонайменше 14 операцій у період між 2009 та 2012 роками. Заявниця страждала від нападів тривоги і мала психологічні проблеми; крім цього вона боялась повертатись до Албанії. Правоохоронні органи негайно розпочали розслідування цього інциденту. Заявниця надала показання, в яких стверджувала, що не впізнала свого нападника, але підозрювала, що напад був організований її колишнім чоловіком І. А., який вже вчиняв насильницькі дії стосовно неї та погрожував її вбити у минулому.

29 липня 2009 року заявниця йшла вулицею міста зі своїми колегами, коли невідома особа напала на неї і облила її кислотою. Заявницю доставили до лікарні у критичному стані, 25 відсотків її тіла було знівечено у результаті опіків. Невдовзі після нападу заявниця поїхала до Італії для проходження спеціалізованого медичного лікування; їй було проведено щонайменше 14 операцій у період між 2009 та 2012 роками. Заявниця страждала від нападів тривоги і мала психологічні проблеми; крім цього вона боялась повертатись до Албанії. Правоохоронні органи негайно розпочали розслідування цього інциденту. Заявниця надала показання, в яких стверджувала, що не впізнала свого нападника, але підозрювала, що напад був організований її колишнім чоловіком І. А., який вже вчиняв насильницькі дії стосовно неї та погрожував її вбити у минулому.

У квартирі І. А. було проведено обшук та вилучено декілька предметів, у тому числі два ножі. Його було затримано за виготовлення та незаконне володіння зброєю. Однак пізніше прокурор районної прокуратури припинив кримінальне розслідування щодо І. А., встановивши, що ножі були призначені для декоративного використання, а отже, злочину вчинено не було.

Під час кримінального провадження були проведені й інші слідчі дії, зокрема, огляд місця події, допит членів сім'ї заявниці та І. А., було отримано відеозаписи з камер спостереження, встановлених на території двох банків, що розташовані поблизу місця вчинення нападу, отримано результати судово-медичних експертиз та доручено ідентифікувати відбитки пальців на контейнері з речовиною, який невідома особа кинула в неї, та встановити походження речовини, що була знайдена в контейнері та на одязі заявниці.

У лютому 2010 року було призупинено розслідування, в ході якого не вдалося встановити як походження речовини, якою облили заявницю, так і особу винного. Заявниця неодноразово зверталася до відповідних державних органів із вимогою дізнатися про результати розслідування, проте марно. За останніми даними, що є у матеріалах справи, провадження у справі триває й досі.

У 2013 році національні суди припинили провадження у справі за позовом про відшкодування шкоди проти держави, оскільки ні заявниця, ні її адвокат не з'явилися на судові засідання у цій справі.

Оцінка суду

Стаття 2 Конвенції (право на життя) Суд зауважив, що обов'язок держави в межах Конвенції вживати превентивних заходів для захисту особи, життю якої загрожує небезпека, не повинен накладати на органи державної влади непосильний або непропорційний тягар. Дійсно, Суд не мав можливості встановити, яким чином органи державної влади можуть нести відповідальність за те, що не запобігли нападу на заявницю.

По-перше, Суд проаналізував законодавство Албанії стосовно відповідальності за вчинення злочинів проти життя та здоров'я, чинного на час вчинення нападу, і переконався в його ефективності. На той час за змістом положень Кримінального кодексу встановлені особливості розгляду справ про злочини проти життя чи здоров'я людини, які повинні розслідувати органи прокуратури за їх власною ініціативою. Крім того, сторона обвинувачення порушила кримінальне провадження за фактом нападу на заявницю відповідно цих норм кримінального закону, зокрема статті 88 КК, за якою умисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, що призвело до знівечення, карається позбавленням волі на строк до 10 років.

По-друге, Суд встановив, що органи державної влади не могли знати про реальний та безпосередній ризик заподіяння шкоди життю чи фізичній недоторканності заявниці, оскільки вона ніколи до настання нападу не повідомляла органам державної влади, що їй загрожує небезпека. Вона вперше поскаржилася на насильство з боку свого колишнього чоловіка під час допиту після нападу 29 липня 2009 року.

Таким чином, статтю 2 Конвенції щодо позитивного обов'язку органів державної влади захищати життя та фізичну недоторканність заявниці порушено не було.

Надалі Суд нагадав про необхідність проведення в тій чи іншій формі ефективного офіційного розслідування за обставин, коли є підстави вважати, що особа отримала травми, що загрожують життю, за підозрілих обставин. За результатами такого розслідування має бути встановлена причина заподіяних ушкоджень та ідентифіковано винних осіб з метою їх подальшого покарання.

У міжнародних звітах щодо Албанії неодноразово підкреслювався високий рівень насильства щодо жінок. Крім того, і в національних доповідях мала місце думка, що у відповідний час насильство щодо жінок було досить поширеною

проблемою. У міжнародних звітах також вказувалося, що насильство щодо жінок не завжди реєструється, не розслідується належним чином, винні особи не притягуються до відповідальності, у зв'язку з чим останні уникають покарання. У звітах зазначалося, що правоохоронні органи приділяють не достатньо уваги проблемі насильства щодо жінок на основі «соціального ставлення та культурних цінностей», а також, що атмосфера пом'якшення відповідальності чи безкарності осіб, які вчинили насильство, є домінуючою. На час здійснення нападу в Албанії існувала *prima facie* загальна атмосфера, яка сприяла насильству проти жінок.

Крім цього, з огляду на те, що напад було вчинено у загальній атмосфері поблажливості до відповідальних за насильство щодо жінок осіб в Албанії у відповідний час, як установив Суд, більш важливим було те, щоб органи влади діяли з особливою ретельністю та провели ефективне розслідування.

Тим не менше, незважаючи на вжиття певних слідчих заходів, органи державної влади так і не змогли встановити походження речовини, якою було облито заявницю. Жодних хімічних чи токсикологічних експертних досліджень проведено не було через відсутність необхідного спеціалізованого обладнання та належної компетенції відповідних органів. Суд не міг визнати, що настільки важливий для цієї справи захід не був проведений з належною оперативністю та визначеністю.

Зазначені обставини справи у поєднанні з тим, що заявниці не було надано жодної інформації про хід розслідування її кримінальної справи, незважаючи на неодноразові її клопотання, не свідчили про ефективність реакції органів державної влади у відповідь на напад із застосуванням кислоти, а тому була порушена стаття 2 Конвенції у процесуальному аспекті.

Висновок

Відсутність порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у матеріальному аспекті. Порушення статті 2 Конвенції у процесуальному аспекті.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 4 серпня 2020 року й набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.

A. AND B. v. Romania (№ 48442/16 та 48831/16)

Обставини справи

Справа стосувалася скарги заявників на їхній захист як свідків у справі про корупцію.

У серпні 2015 року антикорупційна прокуратура при Вищому касаційному суді визнала заявників «свідками, яким загрожує небезпека» (threatened witnesses), оскільки вони працювали під керівництвом С., щодо якого та ще однієї старшої посадової особи Д. провадилось розслідування у вчиненні

корупційних діянь. Стверджувалося, що заявники були свідками підозрілих операцій між С. та Д.

Безпосередній захист було організовано Головним управлінням поліції в Б. за допомогою Служби оперативної розвідки та місцевого відділку поліції. Група Служби оперативної розвідки негайно розпочала роботу із захисту заявників, а з лютого 2016 року для цього була призначена інша група.

Національне управління із захисту свідків провело зустріч із заявниками та пояснило умови програми, до приєднання якої вони погодились у грудні 2015 року.

Далі було проведено обговорення протоколів захисту, які має використовувати Головне управління поліції, в яких, зокрема, були вказані обов'язки офіцерів поліції та заявників, які заявники відмовились підписувати.

В червні 2016 року прокуратура звернулась до Вищого касаційного суду з клопотанням про припинення заходів із захисту та виключення заявників з програми захисту свідків, оскільки вони більше не перебувають в небезпеці, однак цей суд відхилив клопотання в серпні 2016 році.

Зрештою, заявників було офіційно включено до програми захисту свідків, що здійснювалась Національним управлінням із захисту свідків у січні 2017 року, при чому такий захист забезпечувала поліція. Заявники цього ж місяця підписали протоколи, в яких просили це управління змінити їхню особу, перевезти за кордон та надати фінансову підтримку, проте у березні 2017 року їхні прохання були відхилені.

Зі слів заявників, заходи поліції з їхнього захисту не були ефективними. До прикладу, офіцери поліції визнали, що в них немає жодних інструкцій щодо свого завдання, яке, як вони стверджували, було першим у своєму роді. Б. також мав суперечки з поліцією, оскільки був незадоволений організацією свого захисту, і декілька разів був оштрафований за це.

Під час дії програми захисту заявникам погрожували: дві кулі були залишені на порозі житла, а колеса їхнього автомобіля було пошкоджено. Заявники скаржились на свій захист, проте такі скарги було відхилено. Заявники покинули територію Румунії в 2017 році.

Посилаючись на різні статті Конвенції, заявники скаржилися на організацію програми захисту свідків, яка, як вони стверджували, була неефективною.

Оцінка Суду

Стаття 2 Конвенції Суд вирішив розглянути скаргу заявників за статтею 2 Конвенції. Повторюючи свої висновки, наведені у справах *Osman v. the United Kingdom* та *R.R. and Others v. Hungary*, Суд підкреслив, що стаття 2 Конвенції може застосовуватись навіть в тому разі, коли право особи на життя, як стверджується, було порушено, але вона не померла.

Стаття 2 Конвенції Суд вирішив розглянути скаргу заявників за статтею 2 Конвенції. Повторюючи свої висновки, наведені у справах *Osman v. the United Kingdom* та *R.R. and Others v. Hungary*, Суд підкреслив, що стаття 2 Конвенції

може застосовуватись навіть в тому разі, коли право особи на життя, як стверджується, було порушено, але вона не померла.

Заявників було визнано «свідками, яким загрожує небезпека» і прокуратура вирішила, що вони були в небезпеці. Застосовуючи правила захисту свідків, органи влади тим самим погодилися, що існує небезпека для заявників у розумінні закону. Таким чином, органи влади знали або мали знати, що існує реальна та пряма загроза життю заявників. Питання полягає в тому, чи вжили органи влади тих всіх заходів, які могли розумно бути очікувані для її уникнення.

Суд підкреслив, що органи влади помістили заявників під захист як тільки було встановлено наявність такого ризику / загрози, проте мала місце низка затримок в подальших процесах: органам влади було необхідно шість місяців для розробки протоколів захисту та їх представлення заявникам; більше трьох місяців для отримання згоди заявників на участь у програмі захисту свідків; два місяці для відкриття прокурором належної процедури включення заявників до програми захисту свідків на підставі відповідного законодавства.

Суд висловив занепокоєння, що таким чином із серпня 2015 року, коли вперше було встановлено наявність ризику, знадобилось більше одного року та чотирьох місяців, до січня 2017 року, для того, щоб заявників було офіційно включено до програми захисту свідків. Проте заявники не були залишені без захисту впродовж цього часу, навіть якщо на початку він був здебільшого імпровізованим через відсутність нормативних актів, які стали застосовуватись лише в липні 2016 року. Недоліки, що мали місце в результаті цієї діяльності, органи влади виправили, і жодних прямих нападів на заявників не було.

Заявники висловлювали критику на адресу офіцерів поліції у зв'язку із відсутністю досвіду, проте Суд з цим не погодився, підкресливши, до прикладу, що вони отримували аналогічні завдання з високим ступенем ризику в минулому. Однак такий досвід не міг компенсувати відсутність чітких вказівок та відсутність належної підготовки. Офіцери поліції іноді не мали зброї чи уніформи або покидали свій пост до прибуття наступної групи.

Такі недоліки могли поставити під загрозу захист заявників, але їх серйозно сприйняли органи влади, які розслідували такі випадки та накладали стягнення у разі необхідності. Хоча Суд визнав, що така ситуація сприяла ескалації конфліктів і недовірі між заявниками та поліцією, проте вона не виправдовує провокаційну поведінку заявників та нехтування ними своїми обов'язками щодо захисту.

Заявники повністю усвідомлювали свої зобов'язання щодо співробітництва з органами влади, що було закріплено законом та включено до протоколу захисту, який вони підписали. На практиці ж заявники неодноразово не виконували свої обов'язки та порушували протоколи. Окрім іншого, вони не співпрацювали з поліцією та неналежним чином поводити себе з працівниками поліції. Вони намагались ухилитись від заходів захисту й перешкоджати роботі працівників поліції, а також, як стверджувалося, висували занадто високі вимоги до органів влади щодо обов'язку знайти їм нову роботу та відмовлялись від компромісів.

Більше того, заявники мали сторінки в соціальних мережах та з'являлись на телебаченні, що створювало додаткову загрозу їхньому статусу як свідків під захистом. Заявники також відмовились від пропозиції зміни місця проживання в межах Румунії, незважаючи на те, що Національне управління із захисту свідків відхилило їхнє клопотання про зміну особистих даних та переселення за кордон, ретельно розглянувши та навівши обґрунтування.

Ігноруючи рішення Національного управління із захисту свідків та свій обов'язок дотримуватись протоколів захисту, заявники вирішили поїхати за кордон, що на практиці завершило їхній захист та потенційно поставило їх під загрозу. Навіть за такої ситуації органи влади не припиняли захист, продовжували контактувати та фінансово підтримувати заявників.

Суд високо оцінив намагання органів влади продовжити захист заявників, незважаючи на відсутність взаємодії з їхнього боку, замість того, щоб виключити їх із програми захисту свідків, як це було передбачено законом. Суд дійшов висновку, що органи влади зробили все, що можна було очікувати для захисту заявників від імовірної загрози життю кожного з них. Таким чином, вони дотримались вимог за статтею 2 Конвенції, і порушення цього положення не було.

Висновок

Відсутність порушення статті 2 Конвенції (право на життя).

Рішення ухвалене Палатою 2 червня 2020 року й набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.

СТАТТЯ 3 КОНВЕНЦІЇ (ЗАБОРОНА КАТУВАННЯ)

BUTURUGĂ v. Romania (№ 56867/15)

Обставини справи

Заявниця скаржилася до органів влади на насильницьку поведінку свого колишнього чоловіка. Йому було призначено адміністративний штраф. Кримінальне провадження проти нього було припинено, головним чином, із підстави того, що його поведінка не мала такого рівня серйозності, щоб вважатися кримінальним злочином. До того ж органи влади не розглянули його дій із точки зору домашнього насильства. У рамках провадження заявниця клопотала про електронний обшук домашнього комп'ютера, стверджуючи, що її чоловік незаконно оглянув її електронні акаунти, зокрема соціальної мережі Facebook, та скопіював її приватні розмови, документи та фото. У задоволенні цього клопотання було відмовлено з підстав того, що докази, які можуть бути зібрані таким обшуком, не стосувалися правопорушень, імовірно вчинених її

колишнім чоловіком. Наступна скарга заявниці про стверджуване порушення ним таємниці листування була відхилена без розгляду по суті.

Оцінка Суду

Рішення цікаве тим, що Суд уперше розглянув явище кібербулінгу як одного з видів домашнього насильства над жінками.

ЄСПЛ в цьому контексті нагадав, що домашнє насильство не має сприйматися лише як насильство фізичне, воно може включати в себе, окрім інших форм, насильство психологічне чи залякування (порівняйте *Oruz v. Turkey*; *T.M. and S.M. v. the Republic of Moldova*; та *Talpis v. Italy*). Окрім цього, кібербулінг наразі є визнаним одним із видів насильства над жінками й може виражатись у різних формах, зокрема кіберпорушення приватного життя, втручання до комп'ютера жертви та вилучення, поширення і маніпуляція даними чи зображеннями, зокрема приватного характеру. У контексті домашнього насильства кіберспостереження часто здійснювалося близьким партнером особи.

Отже, Суд погодився, що такі дії, як незаконний моніторинг, доступ чи збереження листування одного з партнерів можуть бути взяті до уваги органами влади під час розслідування справ стосовно домашнього насильства.

Суд також підкреслив необхідність комплексного розгляду явищ / випадків домашнього насильства в усіх його проявах (див. *Talpis*, цитований вище, § 129), що було особливо важливим у цій справі. Розглядаючи твердження заявниці про кібербулінг та її клопотання про обшук сімейного комп'ютера, національні органи влади були надто формалістичними в запереченні будь-якого зв'язку з домашнім насильством, про яке заявниця вже повідомляла. Тому вона була вимушена звернутися з новою скаргою про порушення таємниці її листування. Розглядаючи таку скаргу окремо, органи влади не взяли до уваги, що домашнє насильство може набувати різних форм. На відміну від цього, ЄСПЛ застосував комплексний підхід, розглянувши за статтями 3 та 8 Конвенції твердження про фізичне насильство та кібербулінг у цілому.

Висновок

Порушення статті 3 Конвенції (заборона катування). Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення ухвалене Палатою 10 лютого 2020 року й набуло статусу остаточного 11 червня 2020 року.

СТАТТЯ 5 КОНВЕНЦІЇ (ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ)

GRUBNYK v. Ukraine (№ 58444/15)

Обставини справи

Справа стосувалася затримання заявника та його ув'язнення у зв'язку з різними терористичними злочинами в Одесі 2015 року.

Затримання та ув'язнення заявника мало місце на фоні серії терористичних нападів в Одесі, зокрема вибуху біля приміщення Служби безпеки України (СБУ) 27 вересня 2015 року, а також насильницьких подій в Криму та на Сході України у 2014–2015 роках. Заявник мав зв'язки з російської націоналістичною групою.

19 жовтня 2015 року після затримання деяких спільників заявника його було затримано у зв'язку із нападом на приміщення СБУ. Надалі пред'явлене заявникові обвинувачення було змінено і, зокрема, включало в себе створення та керівництво терористичною організацією.

Заявник стверджував, що його не було поінформовано про причини його затримання. Було проведено обшуки його будинку та орендованої квартири у присутності заявника, проте він мав доступ до захисника лише наступного дня, коли було складено офіційний протокол про затримання. Під час обшуку було виявлено деякі хімічні речовини, радіо та електроінструменти, певне обладнання. Того ж дня заявника було поміщено під варту на строк 60 днів.

Строк перебування під вартою неодноразово продовжувався, а його законність підтверджувалася судом апеляційної інстанції. Зокрема, суди обґрунтовували це тим, що відповідно до закону звільнення під заставу за вчинення терористичних злочинів не допускається і мав місце ризик переховування та вчинення нового правопорушення. Суди не розглянули скарги заявника про затримку у 23 години між його фактичним затриманням та складенням протоколу про затримання. Суди також не розглянули аргумент заявника про те, що у його справі не може застосовуватися така підстава затримання без рішення суду, як «безпосередньо після вчинення правопорушення».

Згідно з інформацією в ЗМІ 29 грудня 2019 року заявника було звільнено та відправлено до «Донецької народної республіки» в рамках обміну полоненими з Російською Федерацією.

Оцінка Суду

Пункт 1 статті 5 Конвенції Заявник скаржився, що його було затримано без попереднього рішення суду, протокол затримання було складено наступного дня після затримання і він був нечітко сформульований.

ЄСПЛ підкреслив, що затримка у 23 години між фактичним затриманням заявника та складенням протоколу затримання сторонами не оскаржувалась. Заявник скаржився на затримку, проте жодного пояснення цьому в рамках національного провадження надано не було.

Суд незмінно вважає, що незафіксоване тримання під вартою є серйозним порушенням та запереченням основоположних гарантій за статтею 5 Конвенції. Тому в цій справі було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції. Беручи до уваги ці висновки, Суд не визнав необхідним розгляд скарги заявника в частині обґрунтування протоколу затримання за пунктом 1 статті 5 Конвенції.

Пункт 2 статті 5 Конвенції Заявник заперечував факт, стверджуваний Урядом, що працівники СБУ усно поінформували його про причини затримання.

ЄСПЛ встановив, що заперечення заявника було розпливчатым та необґрунтованим. Пояснення Уряду, з одного боку, підтверджувались контекстом / обстановкою, а саме терористичним нападом під час значної напруги в Одесі, та послідовністю подій, що включали в себе проведення працівниками СБУ обшуків у супроводі експерта з розмінування, в результаті яких в орендованій квартирі заявника було виявлено вибухові пристрої. Ці обставини, а також той факт, що працівники СБУ допитували заявника про вибухові речовини під час обшуку, мали головним чином вказувати заявникові на причини позбавлення його свободи.

Більше того, затримка з офіційним поясненням причин затримання заявника жодним чином не перешкодила заявникові оскаржити законність його затримання. Заявник наступного дня після затримання постав перед судом, і на той час вже був поінформований про пред'явлену йому підозру. Тому пункт 2 статті 5 Конвенції порушено не було.

Пункт 3 статті 5 Конвенції ЄСПЛ підкреслив, що у 2019 році Конституційний Суд України визнав неконституційним положення Кримінального процесуального кодексу, яким передбачено, що запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави не можуть бути застосовані до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні терористичних злочинів. У своєму рішенні Конституційний Суд України також наголосив, що на практиці цей закон обмежив здатність судів належним чином обґрунтовувати рішення про тримання під вартою, хоча суди зберегли за собою повноваження звільняти таких підозрюваних, якщо вони не представляють небезпеки.

Однак завданням Суду є розгляд відповідного законодавства та практики його застосування з огляду на обставини конкретної справи, а не абстрактний розгляд. За конкретних обставин цієї справи Суд визнав очевидним, що звільнення заявника не було можливим. Заявник підозрювався в організації та керівництві терористичною організацією, яка використовувала складні методи прихованих операцій для здійснення надзвичайно небезпечної діяльності.

Більше того, справа заявника розглядалась на фоні значної напруги в Одесі та втечі обвинувачених в інших гучних справах. Тому національні суди, які наділені повною юрисдикцією з перегляду ув'язнення заявника мали перед

собою переконливі докази на підтримку висунутих проти нього обвинувачень та ризику його втечі у разі звільнення.

Більше того, з плином часу в національних судах змінились підстави для продовження строку тримання заявника під вартою; зокрема суди в квітні 2016 року відзначили, що його роль в організації підпільної діяльності була ще однією підставою вважати, що заявник може втекти.

Підкреслюючи конвенційний обов'язок органів влади захищати фактичних або потенційних жертв від насильницьких нападів, ЄСПЛ встановив, що національні суди надали «релевантні» та «достатні» підстави для ув'язнення заявника.

Тому пункт 3 статті 5 Конвенції порушено не було. Пункт 2 статті 6 Конвенції Заявник вказував, що в первинному рішенні про його ув'язнення, районний суд зазначив, що він «вчинив особливо тяжкий злочин», чим попередньо вирішив результат провадження проти нього.

ЄСПЛ встановив, що він може тлумачити це твердження лише як висловлення районним судом своєї думки, що заявник дійсно був винним в особливо тяжкому злочині, у вчиненні якого підозрювався, а не був засуджений на той час. Таке неналежне обґрунтування могло б бути технічною помилкою районного суду, проте вона не була пізніше визнана чи виправлена судами чи іншим органом влади. Відповідно право заявника на презумпцію невинуватості було порушено.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) у зв'язку із затримкою у складенні протоколу затримання. Порушення пункту 1 статті 5 Конвенції стосовно затримання заявника без попереднього рішення суду. Відсутність порушення пункту 2 статті 5 Конвенції. Відсутність порушення пункту 3 статті 5 Конвенції. Порушення пункту 2 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 17 вересня 2020 року й набуло статусу остаточного 17 грудня 2020 року.